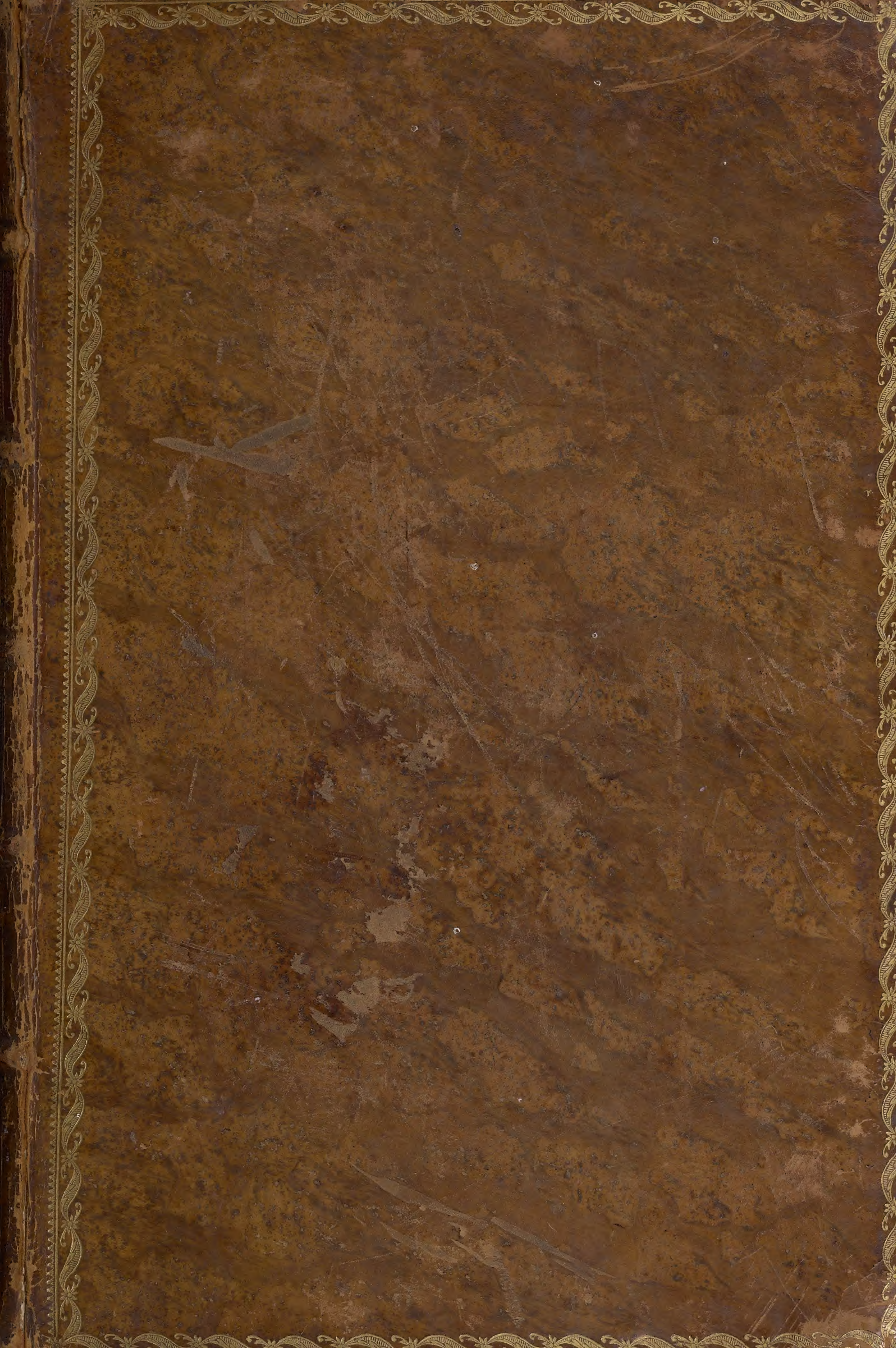
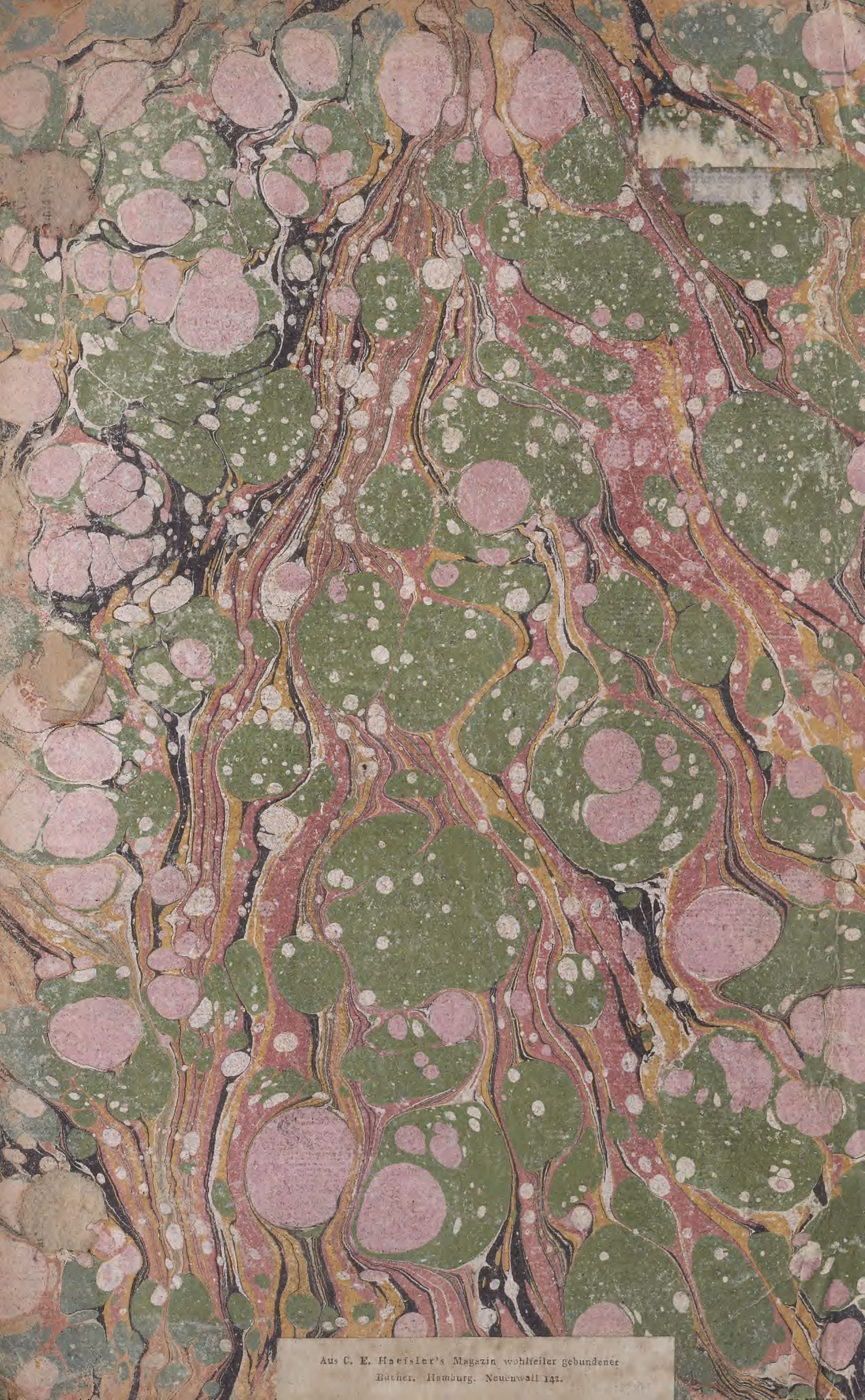

Aus C. E. Haefsler's Magazin wohlfeiler gebundener
Bücher. Hamburg. Neuenwall 142.

NOMENCLATOR
Aquatilium Animantium.
ICONES
ANIMALIVM IN MARI ET DULCIBVS AQVIS DEGENTIVM PLUSQUAM DCC.

CVM NOMENCLATVRIS SINGVLORVM Latinis, Græcis, Italicis, Hiſpanicis, Gallicis, Germanicis, Anglicis, aliiſq; interdum, per certos ordines digeſtæ,

Editio Tertia.

Explicantur autem ſingulorum nomina ac nominum rationes, præſertim in Latina & Græca lingua vberrimè: & nominum confirmandorum cauſa deſcriptiones quorundam, & alia quædam, præſertim in magno noſtro De Aquatilibus volumine non tradita, adduntur: deq; ſingulis Rondeletij, Bellonij, Saluiani, & noſtræ ſententiæ explicantur breuiſſimè.

PER CONRADUM GESNERUM TIGURINUM.

Le Figure de peſci e d'altri animali, li quali viuono ne l'acque ſalſe e dolci, piu che DCC.

Les Figures & pourtraicts de plus de DCC. poiſſons & autres beſtes aquatiques tant de la mer, que des eaux doulces,

Figuren vnd contrafacturen von allerley Fiſchen vnd anderen thieren / die im Meer vnd ſüſſen waſſeren gefunden werden / mehr dann DCC.

HEIDELBERGÆ,
E Typographeio Iohannis Lancelloti, impenſis
ANDREÆ CAMBIERI.

Anno M DC VI.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO REGI BOHEMORVM D. MAXIMILIANO, ARCHIDVCI AVSTRIAE, DVCI BVRGVNdię, &c. Domino suo clementissimo Conradus Gesnerus S. P. D.

AESAREAE *Maiestati (Celsitudinis tuæ parēti Augusto) serenissimè Rex, ante biennium ferè Historiam animalium aquatilium nostram consecraui: eamq́ non ingratam illi fuisse, cum ex ipsius benignissimo sermone, tum alijs argumentis liquidò cognoui. Quamobrem hoc tempore eiusdem libri Compendium quoddam, quod ad nomenclaturas præcipuè, in lucem editurus, tuæ Maiestati meritò multas & graues ob causas inscribi dicariq́ debere, existimaui. Tu enim cū aliorum maiorum tuorum, quorum perillustris ad omnē posteritatem gloria pertinget, tum imprimis sacratissimi parentis, præclaras & uerè regias virtutes, ac raram in principibus viris doctrinam, summa cum laude adeò fœliciter æmularis, paternisq́ vestigijs insistis tam luculenter, vt hæc honoris tui elogia nemo omnium ignorare possit. Mihi quidem frequentem, & pleno omnium ore de virtutibus tuis doctrinaq́ celebrem famam, Paulus Scalichius Comes Hunnorum, (antiquissima generis nobilitate illustris, et eruditione multijuga, sacrarum maximè literarū, excellentissimus vir, idemq́ dignitatis tuæ obseruantissimus assiduusq́ prædicator,) verissimam esse iampridem asseruit: & eandem nuper cum alij quidam non vulgares & fide digni viri, tum præcipuè Ioannes Sambucus, (vir multarū linguarum cognitione, & eruditione varia summus, deq́ omnibus bonis literis optimè meritus,) planè confirmarunt. Itaq́ confidentius ad hanc dedicationem accessi: & librum hunc qualemcunq́, ad optimum maximumq́ patrocinium tuum, omnino pertinere iudicaui. Sed dicat aliquis: Quò maior Celsitudinis tuæ in omni virtutum doctrinæq́ genere præstantia est, eò minùs audere me debuisse de rebus huiusmodi, nec magnis per se, nec satis pro dignitate à me tractatis, ad te scribere. Huic ego responderim: Virtutum & eruditionis comitem perpetuò esse humanitatem atq́ benignitatem erga inferioris conditionis non improbos homines, & ad ignoscendum facilitatē: quam in M. tua quoq́ mihi nō defuturam: eamq́ animum meum, voluntatem, studium ac obseruantiam tui, magis quàm reipsa quid præstiterim, æstimaturam, indubitata spe memet mihi promisisse. Fateri me & agnoscere ingenij mei angustiam, doctrinæ tenuitatem, et eloquentiæ inopiam: sperare tamen hæc omnia rerum ipsarum, quas tractādas suscepi, raritate, varietate, & admiratione, operisq́ magnitudine ac difficultate, siue compensatum siue excusatum iri. Res autem illas nec magnas esse, nec regum & principum virorum fauore & contemplatione dignas, haudquaquam concesserim. Neq́ id pluribus probandum mihi existimo: qui minimè dubitem, M. tuam, si quis alius, probè intelligere, cum aliarum rerum (quæ à DEO O.M. ad suam gloriam & hominis usum conditæ sunt) omnium, tum verò illarū quas naturales appellamus, sciētiam, planè liberalem, & animis bene institutis, familiaritate quadam inuitante, prorsus iucundam esse: nec priuatos duntaxat homines, aut ex professo philosophos, sed principes etiam viros mediocrem earum cognitionem decere: idq́ adeò, ut post pietatis officia, & in moribus actionibusq́ hominum positas virtutes, non aliunde maius ornamentū eis accedere possit. Quis enim varias illas et admirabiles corporum in mari agitantium formas non libenter agnoscat: ac inde immensam Naturæ vim, nullo in elemento satis adhuc, ne diligentissimis quidem mortalium, perspectam & exploratam, miretur? Quis inde, nisi stupidus & tantis indignus spectaculis, non secum superiorem aliquam & principem omnium rerum causam ratiocinando inquirat? Si enim tam multiplex, admiranda, & infinita hactenus homini, circa centrum hoc mundi Natura est, (cuius nos quoq́ pars sumus, et quidē præcipua,) infinities & incomparabiliter maiorem esse oportet uim conditoris, motoris primi, & conseruatoris omnium: qui vt ineffabili numine, ac præsentis ubiq́ sapientiæ suæ operibus omnia replet: sic cœlos omnes & omnem loci temporisq́ conditionem solus excedit. quamobrem omnis & in-*

Dedicationis huius occasio.

Rerum Naturæ cognitionē aliquam, Reges etiam decere: & his contemplandis animos ad DEI notitiam euehi.

finita ei ſoli gloria, ac veneratio perpetua debetur: ut prorſus impietatis & læſæ maieſtatis diuinæ incuſandus ſit ille, qui ullum comparationis modum aut gradum (ita vt in regno dignitatum deinceps ad proregem, & regem deniq; ſui gradus ſunt) hîc conſtituerit. Nam & ipſe de ſeſe clariſſimè teſtatur, ſe vnum ac ſolum eſſe, cui diuinus honor vniuerſus ſit deferendus: &, tanquam æmulatione quadam afficiatur, honorem eundem, aut eius partē aliquam, alteri cuicunq; cōtribui, ferre non poſſe. Diuinus autem honor eſt, quicunq; confertur propter vniuerſale aliquod bonum: vt ſunt, cognoſcere & poſſe omnia, facere & conſeruare cuncta, propitium & benignum eſſe omnibus, & huiuſmodi. In ipſo certè ſolo omnis per vniuerſa ſe ex tendens abſoluta perfectio eſt: cætera vt in ſuo genere ac ſibi perfecta ſint, (quanquam hoc etiam Deo omnium principio debent,) non tamen alijs rebus, aut certè non ſemper, non ubiq;, non omnibus prodeſſe, aut de ſuo, cum nihil eis abundet, largiri poſſunt. Res conditæ quantumcunq; excellant, comparationem aliquam admittunt: ita vt ſcintilla aliqua, ſi ad Solem conferas: guttula aquæ ad Oceanum & vniuerſam aquarum vim, aliquid & aliquota pars ſint, & communis aliqua definitio (vt luminis aut aquæ) eis accommodari poſſit. Solus cōditor & architectus, tum infinitus vndiq;, tū ab omni comparatione alienus eſt. Gradus ad DEI cognitionem. *Ad huius igitur ſummi, æterni, infinitiq; boni notitiam, amorem & cultum, præparantē animos noſtros quācunque cognitionem, nō aſpernabimur: ſed ea ceu gradibus quibuſdam vtemur: in quibus tamen non inſiſtamus diu, & ſemper altiùs animis enitamur. Fruſtra gigantes olim montes montibus imponebant, vt corpore in cœlum quod oppugnabant, aſcenderent. Animo & mente, amore non odio accenſa, conſcenditur, idq; per gradus quoſdam ceu colles monteſq; exaggeratos.*

Res inanimatæ *Incipiamus ab infimo gradu, qui Terra eſt, ceu fundamentum & baſis Mundi inferioris. In ea gigni videmus pulchras plurimaſq; rerum variarum ſpecies, quæ anima carent, lapides, metalla, & gemmas: quarum aliquæ ceu ſtellæ quædam terreſtres, & cœli ſtellarum, vt ita dicam,* ἀπέρρωγες, *materiæ ſuæ puritate, ſimplicitate, aut etiā ſplendore videri poſſunt. Magnes etiam motu ſuo polum ſequitur. Horum omnium (ſicut & cæterarum vbiuis Naturalium rerum) Natura tam mira ac multiplex eſt, vt cognoſci tota adhuc nōdum potuerit, ne nominibus quidem & hiſtoria: quanuis ingenioſi aliqui homines acerrimè in harum rerū cognitionem incumbere, vt olim ita hodieq;, voluerint: nedū interiori cauſarum exploratione. Quòd ſi rebus inanimatis tanta cum cœlo cognatio & ſimilitudo eſt: animatis certè corporibus maiorem multò cum eodem coniunctionē intercedere exiſtimandum eſt: et ſicut corporeæ res à perfectiſſimo corpore (cœlo) ceu principio ſui dependent, mouentur, regūtur: ita incorporeas ſubſtantias eſſe aliquas, quæ à prima, optima maximaq; aliqua cauſa gubernentur ac moueantur, omnino ſtatuendum.* Stirpes. *Altior deinde ſequitur gradus, Stirpium genus uniuerſum: quod Solis Lunæq; imprimis vires et effectus recipit. in his primus animæ gradus, primùm vegetat & alit, deinde auget, tertio ſibi ſimile procreat. Rectè autem comparatur cœleſti, ea quæ in ſingulorum (plantarū & animalium) ſeminibus ineſt formandi & effingendi corporis organa virtus aut facultas.* Animalia. *Tertium ſupra hæc gradum animantibus terreſtribus tribuo: quibus etiam volucres adnumero. In his anima melior, nempe cognoſcens, per ſenſus exteriores interioreſq; ſe prodit, (plus minus in alijs:) atq; talis ferè quodammodo humanæ animæ ſimilitudo in illis eſt, qualis in homine DEI.* Homo. DEVS. *aliud autem ſimilitudinis nomine hîc intelligo, quàm ſuprà comparationis. Similitudo enim aliqua eſſe poteſt in ijs etiā quæ toto genere differunt, comparatio non poteſt.* Aqua. *Et hi ferè gradus in Terra reperiuntur: alij in aquis. In his enim poſt res marinas inanimas, animalia primùm occurrunt,* Animalia aquatilia. *piſcium aliorumq; in humore viuentium innumeræ formæ: imprimis verò Cete & ſtupendæ tum figuræ tum magnitudinis belluæ.*

Aer. Meteora. *Tertio, in Aere, per ea quæ vocāt Meteora ſiue Sublimia, ab exhalationibus aut vaporibus nata, prout inferiùs aut in medio ſummóue aere conſiſtunt, quodammodo aſcendimus. horum enim ſuperiora, vt igneo fulgore coruſcant, ita & ſtellas magis referunt, mouenturq; ſimiliter in orbem, & durant plerunq; diutius: & maiori animos hominum, tanquam Domini DEI grauiter ſuccenſentis minantiſq; ſigna, horrore percellunt.* Ignis. *Poſtremò per ignis elementum, quod omnibus corporibus reperit vacuum, (propter nimiam fortè ſubſtantiæ ſuæ ſubtilitatem ſeu raritatem, & caloris vim omnia conſumentis, ac perpetuæ vertiginis velocitatem,)*

tem,) veluti saltu transilit animus: quanquã in igne etiam multa diuinæ potentiæ argumenta sunt, & inter elementa hoc maximè DEVM nobis refert. Et sic ad ipsum denique cœlum peruenit: in eoque alias materiæ, loci, tēporis motusque sui & ordinis rationes, quàm in propriè dictis naturalibus rebus deprehendit: omnia nempe magis diuina, certa, pura, simplicia, lucida, pulchra, & omnis ferè mutationis immunia: ac primas omnium rerum corporearum inde scaturientes causas, ceu quosdam Naturæ fontes. In hoc miratur deinceps septemplici gradu Planetarum orbes: inque summo ceu vertice cœlum stellatum: denique primum mobile, vt vocant, non sensu iam hoc vt inferiora omnia, sed ratione deprehensum. Inde quid aliud cogitet mens pia quàm primum illum ex quo cœlum vniuersum, & tota Naturæ series dependet, motorē? Nam vt singulæ res animatæ suam in se habent incorporeā causam à qua mouētur: ita vniuersus mūdus cum moueatur (nihil enim seipsum mouet) principium aliquod & causam sui motus habeat oportet: non similiter tamen inclusam: ne vis illa terminis vllis circunscripta finiatur, (nam corporis finiti vis etiam intrinsecus mouēdi finita est,) & temporis longinquitate defatigetur. Defessum autem quod est, primùm inæqualiter mouet: deinde demum omnino cessat. Quamobrem vis infinita, & vltra supraque omnia se diffundens, nullis organis, nullo medio, solo nutu (vnde & numen dictū) & imperio cœlum supremū mouet: à quo deinceps ordine suo inferiora cientur omnia, suis temporibus, vicibus, ordinibus, locis. Atque ita, vt plurimū, motus rerum secundum Naturam procedit. at quoniam idem & cœli opifex, & Naturæ Dominus est: potest, cum possit omnia, sine cœlo, sine Natura, aut etiam contra Naturam, nullo medio, quemadmodum cœlum primum mouet, sic res alias quascunque pro sua statim voluntate agere & mouere. Porrò, ne longiùs abeam, cum multi sint gradus, (siue corporum, siue animorum discrimina spectes,) ad DEI notitiam euehentes, is qui ab Aquatilium animantiū contemplatione petitur, præteriri aut negligi nullo modo potest aut debet. Talia enim tantaque in aquis, & earum alumnis animalibus miracula sunt, vt ea nō philosophorū modò libri, sed sacræ literæ etiā nostræ multoties demirētur. Cæterū vt necessarij ferè (nisi diuiniore modo ad DEI notitiā trahamur) sunt omnes isti, quorū mētio facta est, gradus: ita, vt cuique vel tardius uel acrius ingeniū contigerit, aut alia quæpiā causa impedierit, plus minúsue in eis immoratur: hic fœlicior, infœlicior ille. infœlicissimus omniū qui ne ascēdere quidem cogitat aut incipit. fœlicissimus qui quàm citissimè gradus omnes peruolitat, aut etiam si fieri potest, transilit. Et quoniam corporis quo coercemur infirmitas magna est, & grauia perturbationum cupiditatumque in nobis momēta, vnde fit vt sæpius ab isto diuinæ contemplationis ceu vertice, deturbemur, & ad inferiorem deterioremque statum relabamur: iterū atque iterum perpetuò ascēdere, & vires diuino auxilio, quotiescunque deiecti fuerimus, renouare conabimur. Quotidie quidem quasi à nouo principio multi nostrum viuere incipimus: tanquā quæ priùs didiceramus obliti, vt socordes aut indociles discipuli solent: & vt ij qui se in speculo cōtemplati, tanquam non ampliùs satis memores suorum vultuum, subinde ad se contemplandos redeunt. Iam qui diutius quàm par sit in rerum naturalium cōsyderatione hæserit, ut eo nomine infœlicior est: ita si tædium aliquod eius & fastidium obrepat, de meliore & perfectiore aliquo inquirendo (modò non prorsus à Deo alienus, hoc est, miser & infœlix sit homo) hac occasione cogitat. Quanuis enim plurimū temporis in his noscendis insumat, semper tamen eadem atque eadem ei recurrunt, quibus animus minimè satiatur aut acquiescit: ut sunt materia, forma, oriri, augeri, declinare, occidere, moueri, & quoquo modo mutari: et easdē temporum, ac rerum quæ eis circunscribuntur omniū, uices perpetuò redire. Vnde tædio exorto nil mirum sapientem illum Ecclesiasten exclamasse: Omnia omni tempore obnoxia esse vanissimæ vanitati. Quem enim stabilē fructum (inquit) referet homo ex ijs quæ sub Sole sunt: etiamsi multis modis se torqueat in hoc, vt fructum aliquem inueniat? Quicquid olim fuit, nunc est: et simile est illi, quod paulò pòst erit. quicquid factum est olim, nunc est, & aliquantò pòst simile illi fiet. In summa, nihil omnino est sub Sole nouum, quod huic vicissitudini obnoxium non sit. Ego quanuis rex essem totius populi Iudaici, toto pectore in hoc incubui, vt sapienter inuestigando, perdiscerem quicquid sub Sole fit. Hoc molestum cognoscendi studium immisit Deus in animos hominum, vt eo se torqueant, &c. Sed hæc apud M. T. prolixiùs tractari non

Cœlum.

Planetarum orbes.

Cœlū stellatum

Primū mobile.

Primus motor.

Aquatilia animantia.

In gradibus nō immorandum.

Ascensus iterū atq; iterum perpetuò tentādus

In rerum naturalium contemplatione diutina tædium oriri, & uanitatis sensum animo bene affecto, &c.

Epilogus cū excusatione.

decet: quare finem faciam. Hoc tantum superest mihi roganda M. T. ut si non per omnia tibi & doctissimis hominibus, quorũ consuetudine frueris, tot rarissimis animalibus ad uiuum pingendis, ac nominandis diuersarum linguarum antiquis & recentioribus nomenclaturis, deniq; describendis satisfecero: ipsa rei difficultas, & laborum sumptuumq; magnitudo, me excuset. Feci quod potui, & quantumcunq; in me fuit, in præsentia præstiti. Quòd si ueniæ facilitate, ubi ea opus fuerit, me plurima (fateor) ignorantem, uultusq; tui serenitate librum hunc uerecundè & ægrè ad M. T. accedentem, tuumq; patrocinium suppliciter expetentem, dignaberis: animum multis iam laboribus fessum ac labantem, mihi reddes & recreabis, ut alacriùs alia quoq; in posterum, quæ ad illustrandam rerum Naturam diu iam meditor, perficere & in lucem edere cogitem. VALE. Tiguri Heluetiorum Idibus Iunij. anno Salutis Christianæ M. D. LX.

CONRADI GESNERI AD LECTOREM PRAEFATIO.

ANIMANTIUM Quadrupedum, Auium, & Aquatilium historias quatuor libris copiosè descripsi: ita ut quæcunq; de illis uel ipse obseruassem, uel apud alios ueteres ac recentiores innumeros diuersis in linguis scripta legissem, omnia diligentissimè complecterer: singulorum ferè historijs in octo capita diuisis: quorum primum nomina continet in uarijs linguis. Secundũ species aut differentias unius animalis, si quæ sunt: tum corporis eiusq; partium descriptiones. Tertium actiones & passiones uarias naturales & contra naturam. Quartum animi affectus, mores, ingenia, consensiones & dissensiones naturales. Quintum uarios ex animalibus usus ad hominem pertinentes, preter cibum & remedia. Sextum alimenta ex eis, & ad cibum apparatus. Septimum remedia ex ipsis aut eorum partibus: & si quæ homini morsu ictúue nocent, contra illorum uenena. Nam de ipsorum animaliũ morbis, ijsq; curandis, tertio semper capite agitur. Octauum philologiam & magnam uarietatem tractat, ijsdem ferè ordinibus. Est autem Liber primus De quadrupedibus uiuiparis conditus, satis magnus per se. Secũdus De quadrupedibus ouiparis: qui cũ exiguus sit cum tertio de Auibus coniungi & uno uolumine ligari potest. Quartus De Aquatilibus: in quo Rondeletij etiam & Bellonij libros de ijsdem complexus sum. In omnibus autẽ illis libris Ordinem alphabeti magna ex parte secutus sum, ut quilibet faciliùs statim quæsita inueniret. In Iconum uerò libris, qui imagines cum nomenclaturis tantũ continent, ordines siue classes à natura institutos sequi uolui: ita ut quæ unius naturæ essent animalia, siue unius generis proximi species, siue aliter multa haberent communia, quoad eius fieri potuit, coniungerem. Comprehendi autem uno libro Quadrupedum uiuipararum simul & ouipararum effigies: altero Auium: tertio Aquatilium. Et priores quidem duo libri hoc anno denuo editi, multò auctiores prodeunt: tertius uerò de Aquatilium nomenclaturis nunc primùm. Hi omnes (tres inquam Iconum libri) commodè uno uolumine ligandi iungentur. Tertius quidem copiosiùs multò cæteris conscriptus est: quoniam simul argumenti uarietas & difficultas ita postulare uidebatur: simul harum rerum studiosis hac diligentia gratificaturum me sperabam, ijs omnibus quæ in maiori uolumine nostro De Aquatilibus, quod ad nomẽclaturas maximè, in Bellonij, Rondeletij & meis scriptis, partim in suis locis, partim in Paralipomenis, sparsa & fusiùs tradita leguntur, ueluti in compendium redactis. Saluiani De piscibus librum nuper Romæ editum, cum nostra Aquatilium historia iam prælo ferè absoluta esset, accepi. itaq; eius sententias, & nomina ab eo posita, nõ potui eo in libro cõplecti: quę nunc in hoc Nomenclatore posui: quanquã ea omnino paucissima sunt, quæ à me & alijs priùs non sint dicta: quod ad nomina dico. Fuit quidẽ hoc præcipuum meũ institutũ, ut ea quæ ad nomenclaturas pertinent, imprimis traderem: id quod (ut dixi) copiosiùs & maiore apparatu faciendum fuit hoc in libro, quàm cæteris Iconum libris. Nam & maior piscium numerus est: & nomina sæpe confunduntur: & unus plerunq; multis uarijsq;, etiam in eadem lingua nominibus appellatur. neq; enim Turdus piscis solùm πολυώνυμος est, qui priuatim etiam sic nominari solebat apud ueteres Græcos, sed profecto alij etiam plurimi pisces. Volui autem non ipsa simpliciter nomina, sed etiam etymologias plerunq;, rationes & significationes scrutari: ac ijs quæ exhiberentur, animalibus, ea deberi ostendere, & quæ obijci possent argumenta, diluere. Rei difficultatem auxit, quòd Aquatilium historia intra paucos annos nuper, & à paucissimis excoli cœpit, plurimis adhuc controuersijs & dubitationibus intricata. Græca nomina nõ semper fortè characteribus Græcis adscripsi, quod mihi non difficile fuisset, sed aliquando Latinis tantùm. Fluuiatilium & lacustrium multi antiquis nominibus Græcis & Latinis carent: quos ad genus aliquod simile retulimus, aut fictis nominibus nouis nominauimus: ita tamen ut ficta aut noua quilibet statim ab usitatis & antiquis discernere queat. F. litera etiam si quando ponitur, nomen fictum indicat: quod imprimis in Germanicis mihi faciundum fuit. Veteres enim de solis ferè marinis in mediterraneo

diterraneo piscibus scripserunt, nulla plerorunq; fluuiatilium & lacustrium, ac plurimorum qui in Oceano reperiuntur mentione facta. Multi etiam (non dubito) pisces Germanica sua nomina habent, accolis Oceani Germanis probè cognita: mihi uerò mediterraneo homini, cui oras illas adire nondum licuit, hactenus ignota: quanuis non adeò multa superesse puto, quæ ab amicis nō acceperim. Licere autem ab homine in rerum natura exercitato, nomina, ubi desunt, aptè & significanter confingi: quoq; modo id fieri debeat, cū in Historiam Aquatilium præfarer, & partim in hoc ipso Iconum libro post Cyprini lati mentionem, ostendi. Theodorum Gazam laudant eruditi quidam, quod fictis aliquot nominibus Latinis, linguam Latinam locupletârit, ac illustrârit: qui tamen hoc fecit uocabulis Græcis conuersis: quorū pleraq; à Latinis authoribus, Plinio imprimis & alijs, iam recepta erant, aut recipi poterant, propter magnā & omnibus ferè familiarem Latinæ Græcæq; linguarum in rerum nomenclaturis affinitatem. At Germanicæ nulla ferè cum alijs linguis cognatio, nec usus externorum uocabulorū receptus est: & Belgarum aliorumq; maritimorum Germanorum uocabula, à nostra dialecto plerunq; adeò abhorrent, ut nouis & aptè fictis uti, quàm apud illos receptis, nostris hominibus commodius existimem. Sed de nominibus satis.

Est ubi præter institutum, corporis etiā notas, (insigniores præsertim: pro reliqua enim descriptione icō ipsa satisfecerit ferè:) & partium descriptiones, aut alia quædam adtuli: præcipuè si quæ noua essent, & in Volumine maiore priùs non scripta. Aliubi ipsum chartę spacium, uacuum alioqui relinquendum, ad quædam addenda inuitabat. Descriptiones multas, sed breues, eo consilio posui, (cum aliorum, tum exanguium imprimis, ut Concharum, Cancrorum, Insectorū, Zoophytorum,) ut ad oblatum aliquod animal cognoscendum, hic liber satisfaceret, nec opus esset in maiori uolumine perquirere. Nolim tamen his compendijs (propter nomina tantū & animalium ipsorū simpliciter cognitionem, inq; illorum gratiam qui libros maiores emere aut legere fortuna aut negocijs alijs, diuersoq; uitæ instituto, prohibentur, à me perscriptis,) quenquam ab Historijs integris, ubi non solùm nomina & descriptiones, idq; uberiùs, sed alia etiam quàm plurima, sicut dixi, pertractantur, auertere. doctiores quidē spero hoc ueluti gustu & specimine percepto, ad Historias ipsas legendas magis allectū iri. Iconum alias ipsi nouas & nostras dedimus: alias (& quidem plurimas) ex Rondeletij opere mutuati sumus: & à Bellonio quoq; nonnullas, ita ut plerunque ad quem authorem cuiusq; imaginis primùm exhibitæ gloria pertineat, non sit obscurum.

Tabulam qua Animalium marinorum diuisio continetur secundum loca in quibus degunt, in fine primi Tomi huius libri posuimus, ex Oppiani Halieuticis. Ante singulos etiam Aquatilium Ordines, de singulis in genere aliqua præfati sumus.

ENVMERATIO ORDINVM, QVOS HOC IN LIBRO SEQVVTI SVMVS.

Libri huius Tomi sunt II. prior, De animalibus mar. posterior, de ijs quæ in dulcibus aquis degunt.

Tomi I. Ordines XVII. quibus continentur hæc.

TOMI II. QVI EST DE ANIMALIBVS AQVATILIbus Dulcium aquarum Ordines II.

ORDINIS I. QVI EST DE PISCIBVS FLVVIAtilibus, Partes sunt V. quibus continentur hæc.

ORDINIS II. PARTES SVNT V. QVIBVS TRACTANTVR HAEC.

FINIS.

INDICES NOMINVM AQVATILIVM. I. LATINORVM, QVAE PRIMO LOCO POSVIMVS PROPTER QVAERENTIVM COMMODITAtem. II. Hebraicorum & Arabicorum, &c. III. Græcorum. IIII. Italicorum. V. Hispanicorum. VI. Gallicorum. VII. Germanicorum. VIII. Anglicorum. IX. Vngaricorum. X. Illyricorum.

LATINA TVM ANTIQVIS RECEPTA: TVM quædam recentioribus solum usurpata, quanuis barbara, Latinis tamen literis & terminationib. scripta, &c.

Index.

Index.

Index.

parda-

Index.

Ταινία

Index.

pic

HISPANICA ET *Luſitanica.*

Index.

brae

T.

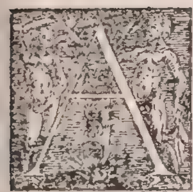
V.

vriss

FINIS.

ANIMANTIVM MARINORVM ORDO PRIMVS, QVI CONTINET PISCES MINORES, NVLLO CERTO GENERE aut forma comprehensos.

APVARVM SPECIES DIVERSAE.

APVA uera, Aphye, ἀφύη. Ex aphyis (inquit Rondeletius) ea uerè aphya dicitur, quæ ab Aristotele ἀφρός, ab Athenæo ἀφρῖτις, à nonnullis ἀφρύη, à spuma maris, unde oritur, nominata est: uel à candore, si Suidę credamus, qui etiam ἐγγραυλιν à multis dictam fuisse scribit, sicut & Oppianus. Sic ille. Sed engraulis magis propriè uocatur alia Apuæ species maior, quæ & Encrasicholus. Apuam Latini uocant, quoniam is pisciculus è pluuia nascitur, Plinius.

ITALICE. A Liguribus Non nata appellatur, Rondeletius. Nonnatos uel Nonnados uulgus Genuense nominat, quasi nō adhuc prouectos dicere uellet, quorum duæ sunt insigniores differentiæ: peculiari autem nomine alij ab albedine Biancheti, alij à rubedine Rosseti: & Romæ Pesci noui appellantur, omnium quos aqua producit piscium minimi, *(ut Aphya non ab aphro, id est spuma: neq; ἀπὸ τοῦ ὕειν, ut Plinius insinuat: sed à paruitate quasi ἀφυὴς & μικροφυὴς dicta sit,)* Bellonius. Idē rursus Apuas aphritides Genuæ tradit Rossetos nominari. Cibotides uerò *(lego Cobitides)* bianchetos.

GERMANICE hos pisciculos Meerseelen nominare licebit: quoniam & lacustres pisciculos diuersorum generum confertis agminibus natantes, Seelen/ (id est, animas, à paruitate) nostri appellant. ¶ Apua quæ à Cantabrigiensibus (IN ANGLIA) uocatur a Spirling: à Londinensibus, dum recens est, a Sprote: & infumata a rede Sprote/ aut a dryed Sprote: non est harengæ soboles, ut quidā affirmant, sed sui generis piscis, à parente nullo ducens originem, Turnerus. Sed an alia fortè quædā Apuæ species sit, non uera, qui Spyrling Anglis uocatur pisciculus, quærendum. Frisij & Germani pleriq; ad Oceanum, pisciculum quendā nominant Spirling/ Spierinch/ Spirinck: Angli Sperling. Murmellius spirinchum interpretatur ein Spirinch uel Stint. Prioris equidē nominis rationem nescio: posterius à fœtore factum est. nam & recēs captus, & si aliquandiu seruetur, fœtere uidetur. Circa Rostochiū et alibi nominatur Stint: alicubi Stinckeling/ uel Stinckfisch/ coctum salicis fœtentis odorem referre aiunt. Huic similem alium, sed minorem ac breuiorē Hollandi Pen appellant, &c. Io. Echtius, præstantissimus Coloniæ medicus, inter alias Oceani Germanici piscium picturas Spierinck piscem pictum misit ad me, septem ferè digitos longum, dentatum, &c. Apuæ ueterum omnes (opinor) dentibus carent.

APVA COBITIS Aristoteli à Gobionibus paruis qui terrā subeunt, (uel ut Athenæus habet, qui in arena degunt,) creatur. ἀφύη κωβῖτις. ¶ Hæc nunquam ad gobionum magnitudinem accedit, simillima alioqui gobionibus marinis, &c.

GALLICE Loche de mer uocatur circa Monspeliū. est enim ijs pisciculis (*fluuiatilibus*) quos Galli Loches uocāt, tam similis, ut uix ab his distinguatur. Eadem in stagno marino frequentissima est, & Loche uocatur, Rondeletius. Bellonius aliam Cobitidem ostendere uidetur: Qui Venetis (inquit) in piscaria diuenduntur pisciculi, quos uulgus Marsiones uocat, hi sunt Cobitæ & Hepseti. hos à gobijs nasci putauerim, & uulgo nostro uocari Menuise. Terentius minutos pisciculos nominauit. Et rursus Cibotides Genuæ scribit nominari bianchetos, &c. ut iam in Apua uera recitaui. Marsioni Venetijs dicti iconem subijciemus proximè.

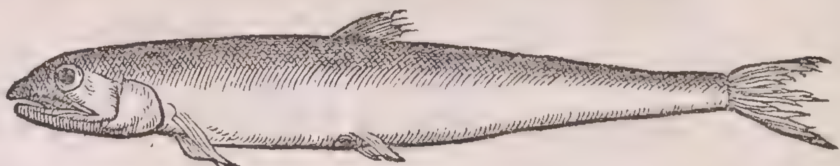
GERMAN. uocabimus ein Meergrundel/ Meersinerlin. Nam & Angli in litore Cumbrico uocant a Grundling, Lochæ pisciculo undiquaq; similem.

PISCICVLVS qui Venetijs Marsio nominatur: (*Vide paulò antè in Apua cobitide uerba Bellonij.*) Petrus Gillius ueterum Cottum esse putabat. Pisces quosdam (inquit) Gobioni saxatili propemodum similes, Aristoteles Cottos nominat, quos adhuc nonnulli Coranos nuncupant. Sic ille. Sed Cottus Aristotelis (in Græcis nostris codicibus legitur boithus) fluuiatilis est, Marsio au

tem marinus. Vide mox in Encrasicholo.

GERMAN. Ein fischlin von dem geschlächt der Meerseelen/ zů Venedig Marsion genannt.

ENCRASICHOLVS uel Engraulis, ἐγγραυλίς, (quanquã & Apuæ simpliciter aliqui hoc nomen tribuũt,) Apuę species: quę & Lycostomus ab oris forma dicitur. De hoc pisciculo loqui Plinium autumant, quum garum fieri ex † mutilato pisciculo scribit: quo loco alij minuto, alij minimo pro mutilato legunt, Rondeletius. Cœpit garum priuatim ex inutili pisciculo minimoq; confici, Apuam nostri uocant. Foroiulienses piscem ex quo faciunt, Lupum appellant, Plinius. uidetur autem Lupi nomine eundem piscem, nempe Apuam lycostomum intelligere: cum & nomen conueniat, & genus Apuæ, & garum similiter optimum ex eo fiat. ¶ Cum Græco cuipiam eas quas Anchoias siue Amploias littus Ligusticũ & Gallicum nominat, ostendissem, summa asseueratione appellabat Lycostomos, Gillius. Recentiores quidam uulgaris apud Italos uocabuli imitatione Ancludas nominant, Bellonius nimis generali nomine Haleculas.

† Ego inutili legerim, ut alibi etiam habetur.

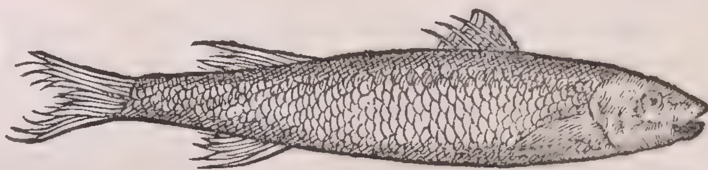
ITALI cum alijs in locis tum circa Genuam, item HISPANI & GALLI Anchoy, (Anchioe, Anchoies Rondeletius) nominant. Veneti (inquit Bellonius) Sardonos, ad Chalcidum differentiam, quos Sardellas uocant: Sed Romani pro Sardonis Sardas intelligunt. Tractus litorum Liguriæ incolæ, Cueuri, Cueunari, uel Cueuneuri appellitant: sicq; Genuenses. Romanum uulgus Aliczi nominare malũt, quasi Haleces diceret. ¶ Cueunari nomine ad Coranos (Vide in præcedente pisciculo) accedunt. sed Atherina quoq; Genuę Quennaro uocatur Bellonio.

GERM. circumscribatur, ein kleine Hering art/ ein Spiring art: uel nominetur ein Onhopt/ id est Mutilatus, acephalus. caput enim amarum & ueluti bile infectũ habet, quod uel Græcum Encrasicholi nomen arguit: unde & mutilari solet, ein Meerlaugele.

HEPSETVS pisciculus sui generis Rondeletio, ut ex his Dorionis uerbis cõijcit: Aphyæ generis quæ alba est, Cobitis uocatur: & Hepsetus paruus pisciculus eiusdẽ generis est. Hunc pisciculum (inquit Rondeletius) esse opinor, qui à nostris Iuoil dicitur. Bellonius Hepsetum à cobitide Apua non distinguit: Dorion certè, ut iam recitauimus, distinguit. Gaza ex Aristotele uidetur Naricam transtulisse. Grammatici quidã Naricam apud Plautum piscem minutulũ interpretantur. Hepsetus alioqui cõmune est nomen multorum tenuium & exiguorum pisciculorum, ut Encrasicholorum, Iôpum, Atherinarum, Gobionum, paruorũ Mullorum, Sepiolarũ, paruarũ Loliginum, paruorum Cancrorum.

GALLICE Iuoil, ut dictũ est. GERM. F. Ein gar kleines meerfischle/ mag ein Meerpfrille/ od' Meerbambele genẽt werdẽ: wirt vnder die Meerseelen oder Spirinch gezellet.

APHYA (Apua) Mugilum, cuius Aristoteles meminit. Aphyam Mugilum (inquit Rondeletius) nihil aliud esse puto, quàm Mugilũ speciẽ eam, quæ sponte sine maris & fœminæ coitu nascitur ex terra arenosa uel limo: cuiusmodi ea est, quam habemus, quæ nascitur in fossis, non procul à uicino nobis (*Monspeliensibus*) eoq; antiquissimo oppido Latera uocato. Eiusdem generis est quæ in Lado nostro capitur, & Athelan nuncupatur.

GERM. circumscribatur, ein kleine art der Meeraleten / welche von jr selber wachßt vß dem mür vnd sand.

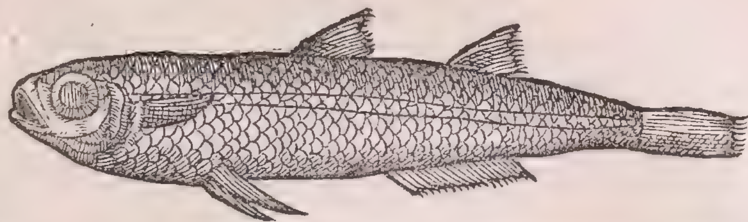
APVA Phalerica Rondeletio. Sic autẽ uocat Aristoteles (à Phalereo Atticæ portu) piscẽ, è quo Membrades gigni scribit.

ITALICE. Vide in Gallicis. GALLICE Nadelle uel Melete circa Monspelium, ut Rondeletius iudicat. At masculino genere Melet, Atherina est. Bellonius quidem Membradem esse putat, quæ uulgò dicatur Meleta Massiliæ: circa Rothomagum uerò & in litore Oceani ubi Sequana

quana

quana in mare influit, un Crado. Italice circa Genuam Arachia. ¶ Huius piscis uenter ita linea quadam à squamis exasperatur, ut in Alosis & Sardinis, Rondeletius. de piscibus etiam alijs similem hanc lineam habentibus, leges in Sardina.

GERM. circumloquor, **ein meerfischle von der art der Spirlingen: gantz lind vnd fett: hat ein rauchen strich am bauch wie ein Häring.** Idem fortè est qui ab Anglis in Essexiæ comitatu uocatur **a Smie**: qui si diu seruetur, in aquā resoluitur. nam & Rondeletij Meleta adeò mollis est & pinguis pisciculus, ut si aliquandiu digitis tractetur, liquefiat, &c.

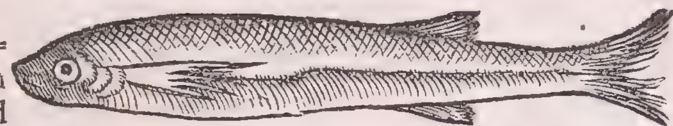

ATHERINA, Ictar. apud Pliniū medicū perperā Acerina legitur. Gaza Aristā uel Aristulā conuertit. atheres Græcis aristæ sunt. unde uerbum ἀθερίζειν, quod est contemnere. Vilis autē & contemptus hic pisciculus est: & paruis spinis tanquā aristis, durioribus quàm reliqui huiusmodi pisciculi, abundat. GRAECI hodieq; Atherinam uocitant.

ITAL. Latharina Romæ: aliqui tamen hoc nomen cum alio pisce, quem Lauarolum nominant, confundunt. Genuæ Quennaro: Venetijs Angoëlla, Bellonio teste.

GALLICE. In litore nostro rarò capitur: diciturq; Melet (*masculino gen. nam Meleta gen. fœm. Apua Phalerica est:*) Massiliæ & in stagno quod Martegue uocatur, frequentissimè, & Sauclez (Senclez, Bellonius) nominatur. Pro Encrasicholo sæpe uenditur, Rondeletius. Gregales illos pisciculos, quos Sancletos Massiliæ uocant, Græcis innumeris Genuæ & Massiliæ ostendi: qui omnes statim atherinas appellarunt, Gillius.

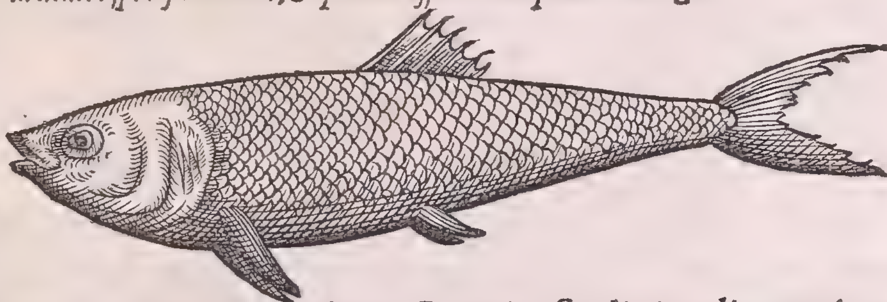
GERM. F. **ein art der Spirinchen oder Meerseelen: ein kleine raane Hering art.**

EGO aliā atherinam (ut Gillius mihi ostendenti uocabat) Venetijs olim pingēdam curaui: ubi Anguello nominatur uulgò: quod nomē fortè ceu diminutiuū ab anchoia factū est. anchoię enim (id est, encrasicholo) persimilis est.

GERM. F. **ein ander geschlecht der Meerseelen.**

Icon hæc non Celerini Oceani est: sed illius piscis qui Massiliæ Harengade uocatur, &c. ut Rondeletij uerbis recitauimus. nam Celerinus lineā in uentre spinosam habet, & quidem asperiorem quàm Harengus.

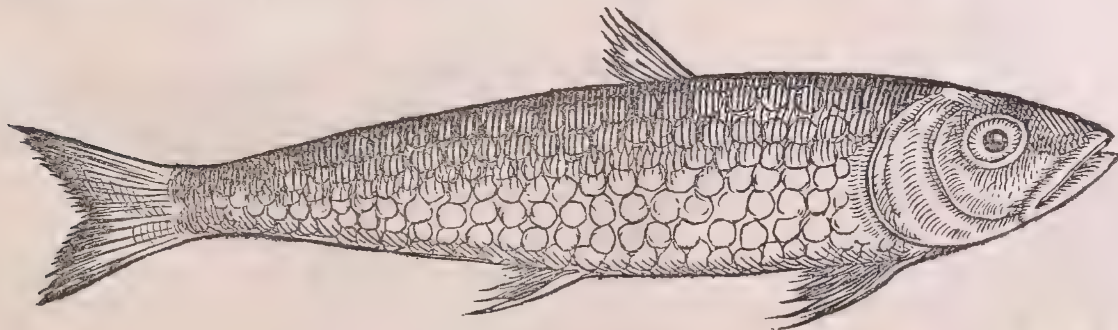

MEMBRAS, Bembras, Bebras, Bebradon.

GALL. Mēbrades sunt, quantū coniectura assequi possum, hi pisciculi, quos Galli Celerins uocant. Vel qui Agathopoli magna copia sæpe capiuntur, paruis Alosis similes, uocanturq; illic Calliques uel Lasches, Massiliæ Harengades, Rondeletius. Bellonius tū Celerinū Oceani, tū Sardinā mediterranei maris, Chalcidē interpretat, magnitudine tantùm distinguēs. Quòd si Oceano peculiaris Celerinus est, non fuerit membras Græcorū. ¶ Plura de Celerino & cognatis ei piscibus leges in Sardina.

GERM. circumloquemur, **ein kleine Hering art.**

Sardinæ icon à Rondeletio posita, tam similis est Agono, (quem inter Lacustres dabimus,) ut discerni uix possit. Nostra uerò Sardina hæc Venetijs depicta, lineam asperam in uentre non ostendit: & squamas non bene, ut puto, dispositas habet.

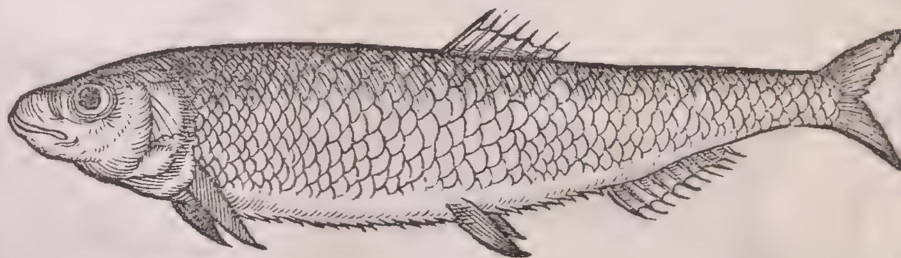
TRICHIS uel Trichias, τριχὶς, ἡ: τριχίας, ὁ. Rondeletio unus eſt piſcis, ſic dictus ob ſpinarum copiã & paruitatẽ; ſicuti & Thriſſa. nam & θρὶξ rectus per θ. in ſingulari num. reliqui caſus per τ. ſcribuntur. exiguæ enim ſpinæ ueluti pili ſunt, quos Græci τρίχας uocãt. Latinè Sardina dicitur à Columella: ſicut etiam hodie uulgò à Gallis & Italis. In Gallia noſtra Narbonenſi, (inquit Rondeletius,) Prouincia, & Italia, Sardine dicitur, minor adhuc: deinde maior Sarde. Et fortè etiã ex Græcis uocabulis Trichias ad maiorem, Trichis ad minorem pertinet: quod & Gaza ſenſiſſe uidetur: qui cum animaduerteret Ariſtotelem Trichiam à Trichide diſtinxiſſe, illã Sardam, hanc Sardinam interpretatus eſt: uulgi nimirum nomenclaturas ſecutus. nam Sarda ueterum, ut Plinij & Athenæi, longè alius piſcis, ex Lacertorum uel Pelamydum genere eſt. Piſces tum molliores tum ſicciores iuſto, ad ſaliendum idonei nõ ſunt. Coracini uerò & Pelamydes, & Mylli, Sardæ & Sardenæ, (Σάρδαι καὶ Σαρδῆναι,) &c. ad ſalſuram ſunt appoſiti, Galenus De alim. facultatibus lib. 3. cap. penultimo. Et mox: Præſtantiſſima autem omnium, quæ mihi experiẽtia cognoſcere licuit, ſalſamentorum ſunt, quæ à ueteribus medicis Sardica ſalſamenta nuncupantur, hodie Sardas uocant. Sic ille. Nõ eſt autem quòd aliquis putet Sardas & Sardenas, quoniã ſimul nominauit, eum pro cognatis duxiſſe. Sardica certè ſalſamenta ad Sardas tantùm retulerim, ad Sardenas minime: quamuis tum Sardas, tum Sardinas à Sardinia inſula, unde primum nimirum mittebantur, nominatas fuiſſe, ueriſimile eſt. ¶ Chalcides etiã olim ab aliquibus Σαρδῖνοι (maſculino genere) nominabãtur: (& Callimachus Trichidium interpretatur Chalcidem.) Sic & Agonos lacuſtres piſces, *Sardinæ lacuſtres.* Romæ nomẽ mutare audio, poſtquam ſalſi ſunt, & uocari Sardenas. Fracaſtorius diſtinguit: Sardellarumq́ ; cateruæ: His eſt maior Aquo. Benedictus Iouius in Larij deſcriptione Aquonis tantùm meminit. nam quæ Salena ab eo nominatur, (hoc uerſu: Scardua, & Incobia ex Pigis, & Plota, Salena,) alia quàm Sardena uidetur. Sardellæ ex Benaco admodum laudãtur, Platina: qui hos piſciculos ab Agonis diuerſos, aſſimiles tamen facit. Quærendum an Sardellæ & Aquones (ſeu Agoni,) ætate tantùm differant. hos enim maiores eſſe Fracaſtorius canit. ¶ Thriſſis ſanè, id eſt Alauſis & Trichidibus, multa ſunt communia: nominis ratio, ut dictum eſt: quodq́ ; piſces ſunt parui, ariſtoſi, uiles: quòd gregatim capiuntur, & quidem utriq; cantu ſaltationeq́ ;. Linea quidem illa ſpinoſa in uentre, in Alauſis & Sardinis, tum marinis tum lacuſtribus, conſpicitur: item in Ce- *Similitudo.* lerino Gallis ad Oceanum dicto, quem Rondeletius Apuam Membradem facit. Eidem Apua Phalerica piſcis eſt Sardinæ ſimilis, minor, tenuior: uentre ſimiliter exaſperato. Bellonius tũ Celerinũ Oceani, tum Sardinã mediterranei maris, Chalcidẽ interpretatur, magnitudine tantũ diſtinguens: Celerinus (inquit) aſperiorem ſub uentre ex ariſtis lineam habet, quàm Harengus. Ab eodem Liparis nominatur piſciculus lacuſtris in Macedonia: qui Sardinam toto habitu refert: ſed uentre eſt latiore, & lineam ſub uẽtre aſperam habet. Idem aut ſimillimus uidetur, qui Agonus in Verbano lacu dicitur, alibi in Italia Sardanella, à maxima cum Sardinis ſimilitudine, ſpinoſa illa uentris linea & ipſe inſignis. Ancludes uulgò dictæ (Apuæ Encraſicholi Rondeletij) Sardinis Sardellis'ue ſimiles ſunt, ita ut hæ pro illis aliquando doloſè uendantur. Ancludes enim maioris precij ſunt, Braſauolus.

ITALICE Sarde, Sardelle.

GALLICE ſimiliter, ut in præcedentibus dictum eſt. Sardinæ nomen Oceanus Gallicus non agnoſcit, ut ſcribit Bellonius: qui tamen Celerinum à Gallis Oceani accolis dictum, piſcem eundem putat: Rondeletius diſtinguit.

GERM. Sardinæ an in Oceano naſcantur, nondum mihi conſtat. Germanicè tamen Sardinam interpretari libet, ein kleine Håring art iñ meer: ein Meeragune. quæ interpretatio etiã Atherinæ & Membradi Rondeletij conueniet. Chalcides uerò & ſimiles in lacubus dulcibus, Seeagunen/ Håring arten iñ ſüſſen waſſer. Vel Sardinam faciemus Alauſæ ſpeciem: ein art der Zigen oder Goldfiſchẽ im meer. ¶ Bellonius Trichidem facit Alauſam ætate minorem: quæ Gallis Pucelle dicitur: Anglis a Pylcher/ uel Pylcharde. ¶ His ſcriptis piſcem Sardeyn nominatum à Germanis ad Oceanum, Io. Echtius pictum miſit.

Icon Haringi, partim ad Rondeletij, partim ad Bellonij iconem expreſſa.

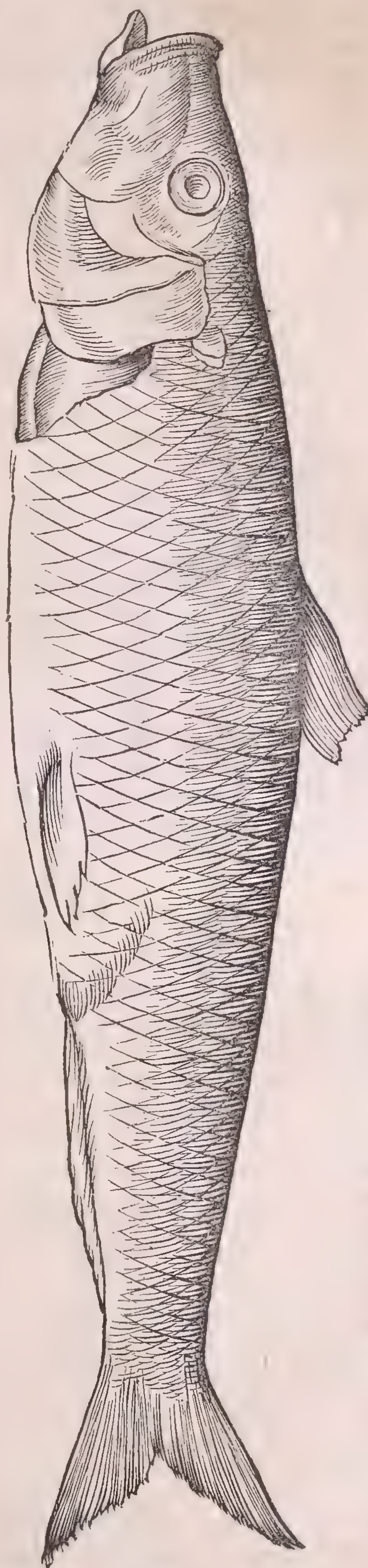

HARENGI nomẽ barbarũ eſt: neq; ulla eſt, quod ſciam, huius appellatio ſiue Latina, ſiue Græca. Sunt qui non rectẽ Halecẽ *Chalcis.* uocẽt, Rondeletius. Chalcidum generis hũc piſcem Bellonius putat, neq; id temere: quanquam Rondeletius Alauſæ potius quàm Chalcidum generi Harengũ attribuat. Videtur enim Chalcidis nomen commu-

nius esse: cum Oppianus Chalcides marinas fecerit, Aristoteles fluuiatiles aut lacustres: (sicut & Sardinæ hodie tum lacustres, tum marinæ dicuntur.) & ex ueteribus aliqui Trichides (uel Trichades, uel Trichiades) interpretantur Chalcides: Heracleon; Membrades. & rursus Chalcides, Sardinos. Coniicio autem ab æris colore nominatas Chalcides, (Aericas Gaza transtulit, nomine ab eo confícto quidem, quod tamen ad nostrum Häring alludat:) non quòd iis uiuis (opinor) is esset color, sed inueteratis: sicut in Harengis aliisq́ue, infumatis maximè, apparet. Esto igitur Harengus, Chalcis aut Trichis Oceani maior: Celerinus uerò eiusdem, Chalcis Trichis'ue minor. In hoc tamen falli puto Bellonium, quòd Sardonum uulgò Romæ dictum, non modò congenerem Harengo, (qui in mediterraneo nullus est,) sed eundem putauit. ¶ Harengi uocabulum est Germanicum. Germani pleriq́ue **Hering** scribunt & efferunt e. obscuro, ad æ. diphthongum accedente: Flandri **Harinck**. Galli aspiratione, ut sæpe solent, omissa, per a, un areng: unde Latinum uocabulum alii aliter formant & scribūt. Ego quoniam Germanicam dictionem esse agnosco, Haringus, uel Heringus scripserim, ut suam orthographia originem fateatur. uidetur autem à Græco τάριχος deductum nomē, quod salsamentum significat, ut haringus, quasi harichos, pro tarichos, appelletur. nullum enim salsamenti genus usitatius per omnem Germaniam reperias. ¶ De cognatis Harengo piscibus, & similiter spinosam in uentre lineam habentibus, diximus in Sardina. ¶ Sale fumoq́ue inueteratum hunc piscem, recentiores aliqui Haringum passum appellant: alii Ruscupam & Ruburnum, fortè à rubente ob fumum colore. Germani **Bockling / Bücking / Bucking / Buckling**. & eundem piscem muria seruatum, **Pickelhering / Roschering**. Aqua maceratum, **ein gewässerten Hering / ein Braathering**.

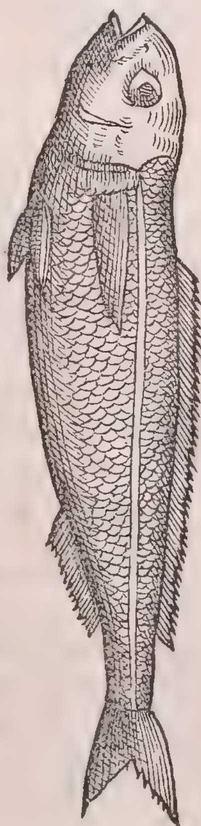
ANGLICE. **Heryng / Hearynge / Hearing**. Infumatus uerò **a redde Heryng**.

ILLYRICE & Polonicè, Herynk, Sledz, Sliedz, infumatus uerò Platanii Sliedz, uel Bydlinek.

Alia eiusdem inueterati figura.

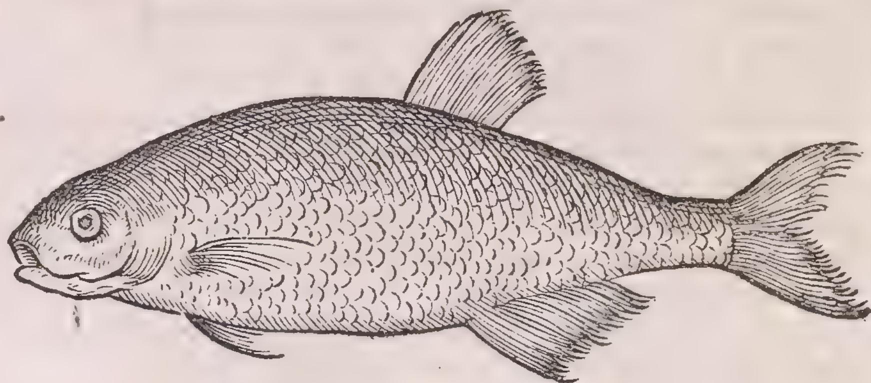
LIPARIS (marina) Rondeletii. Piscem hunc rarū (inquit) & spectatu dignissimum, cùm aliquandiu seruare uellem, totus in oleum abiit: qui euentus me impulit, ut Liparim (*Liparidem potiùs, à recto oxytono fœminino* λιπαρὶς) quasi λιπαρὸν, id est, pinguem, nominem. Capite terrestrem cuniculum refert; ore est paruo, sine dentibus, &c. Adeò pinguis est, ut non uentri solū intestinisq́ue infarcta sit pinguedo, ueluti in Mugilibus & Lupis: sed etiam sub cute carnis loco nihil aliud uideatur esse quàm pinguedo. Idem Rondeletius Agonum quoq́ue lacustrem piscem Liparin (*Liparidem*) à nonnullis appellari scribit, à pinguitudine: quòd cum in craticula assatur, pinguitudo uelut oleum destillet. ¶ Alia

est Liparis lacustris in Macedonia, Bellonio descripta.

GERM. F. Ein Schmeltzling/ein Feißling. Cæterùm ut hic piscis (teste Rondeletio) in oleum resoluitur: sic in Essexia comitatu Angliæ habetur piscis, qui uocatur a Smie: qui si diu seruetur, in aquam resoluitur, ut Eliota Anglus scribit. Apua Phalerica quoq;, Sardinis atq; Alausis non dissimilis, & linea uentris similiter aspera insignis, in pinguedinem fermè resoluitur. ¶ Alius est ab accolis Oceani dictus een Smelte, cuius iconem Io. Echtius ad nos misit.

Bellonius figura Variatæ apud me uisa, omnino Epelanum fl. suum esse aiebat. Icones quidem utriusq; conueniunt, nisi quòd pinnæ uentris non similiter positæ sunt, pictorum fortè culpa. Vide inter Fluuiatiles.

THRISSA; id est Alausa, quãquam post Apuas cum Harengo inter marinos censeatur à Rondeletio, à nobis ad fluuiatiles referetur, procul enim flumina subit.

VARIATA ficto nomine. Epelano fluuiatili Bellonij perq; similis est piscis, quem Io. Caius medicus Angliæ ornamentum, Variatam appellauit, & his uerbis mihi descripsit, delineata etiam quæ hîc apposita est figura. Variata (inquit) piscis est marinus, illustris, aureus & resplendens magis, uersicolor tamen, ut si multo colori & splendescenti exiguum purpureum admisceas. Is color, prout ad Solem in hanc aut illam partem uerses piscem, ita alius atq; alius est, ut in collo columbino: unde pisci Variatæ nomen dedimus. Magnitudine est Alburni, cute & carne Percæ: in australi nostræ Britanniæ mari plurimus, inter scopulos atq; saxa frequens. Mortuo marcescit color, & ad pallorẽ degenerat. Sic ille. Nos quoniam Alburno maior non est, quamuis Saxatilem hunc pisciculum, primæ huic Classi adnumerare uoluimus. Idem uidetur à Io. Echtio pictus ad me missus piscis, adscripto nomine Voze, tanquam accolis Oceani Germanis usitato.

GERMANICE F. ein Meerbambele: uel à coloris uariatione, ein Schiler.

DE GOBIIS MARINIS, ET PRIMVM in genere quædam.

GOBIVS, Gobio, Cobio. Gouius in Halieut. Ouid. Græcè κωβιός, κῶϑος, aliquib. κώϑων, Σωρίτιος. Pisces Gobioni saxatili propemodũ similes, Aristoteles Cottos (imò Cothos, κῶϑος Athenæus) nominat, quos adhuc nonnulli Coranos nuncupant, Gillius. Lege suprà in Encrasicholo. ¶ Gobiones marini & fluuiatiles toto genere distant. Fluuiatiles nunc appellamus non è mari in flumina deuectos, sed in fluminibus ipsis genitos, à marinisq; corporis etiã figura differentes. Horum apud ueteres Græcos nulla habetur mentio. Aristoteles nanq; & Galenus de ijs tantùm qui è mari ad flumina annatant, loquuntur. & nimirum etiam Dorion apud Athenæum: sin minùs, quos ipse Gobiones fluuiatiles uocauerit, ignorare nos fatendum est, Saluianus. ¶ Gobius marinus, Venetis Go. Liguribus Zolero. Gallis Gouion de mer. Plinio modò Cobio, modò Gobio. Huius à Saluiano posita imago, nostris omnibus dissimilis est, tum forma ferè, præsertim capitis: tum pinnis in dorso tribus. quanquam in descriptione author duarum duntaxat meminit. Color (inquit) non idem omnibus. hæc tamen colorum siue picturę uarietas, non species diuersas, sed differentias tantùm Gobionum facit. non secus enim quàm Anguillæ & Tincæ, loci ratione colorem uariant Nam qui Gobionum puriorem maris partem incolunt, minùs picturati sunt: coq; ab Hicesio & Diphilo, nõ quia uerè candidi sint, sed quia minùs colorati, ac ex albo leuiter flauescentes, albi uocantur. Qui uerò in cœnosis atq; paludosis marinis locis degunt, cũ ex flauo nigricent, (cuiusmodi noster hic piscis est à Venetis Go appellatus,) nigri dicuntur ab Hicesio. Qui postremò circa saxosa maris loca uictitãt (quales sunt Venetijs Paganelli appellati) etsi uarijs depicti sint coloribus, cum eorum tamen partes plurimæ flauescant, χλωροί (id est pallentes siue flauescentes, nõ autem uirides) ab Hicesio & Diphilo iure uocantur. Hæc Saluianus. Ego sanè species Gobiorum maris diuersas esse cum Rondeletio putárim: neq; temere nomina etiam diuersa à uulgo eis imposita. Quòd si ipse genus unum omnium in mari Gobiorum existimauit, hoc est speciem unam: cuius indiuidua differentijs tantùm differant colorum, (neq; enim differentias alias ullas exprimit:) cur piscem 81. suum, priuatim nigrum facit, Go Venetijs dictum, à Paganello alijsq; distinguens: cum pro quouis Gobio mar. accipi queat, si in coloribus tantùm discrimẽ est: ij uerò libris impressis ad nos aduectis additi non sunt. ¶ Aeliani & Oppiani Gobius mar. noxijs aculeis armatur, quòd

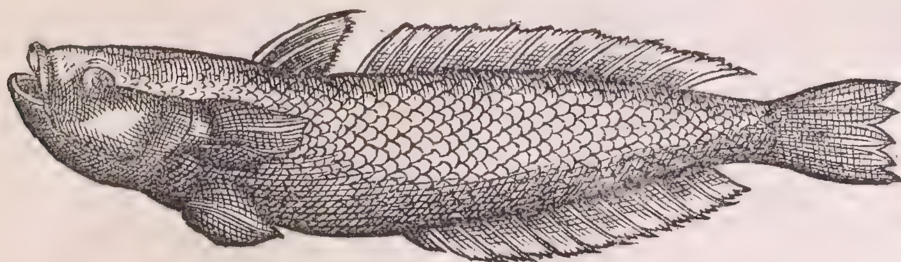
quòd in cognitis hodie non deprehenditur. ¶ Gobionum (marinorũ, inquit Rondeletius) multæ sunt differentiæ, à loco uiuendiq; ratione, à substantia, à magnitudine, à colore. A loco quidẽ & uita, quòd Gobiones quidam litorales sint: alij saxatiles, alij in fluuiorum ostijs aut marinis stagnis uiuunt. alij fluuiatiles. Substantia, quòd alij alijs præferãtur, uel quòd ad palati gustum, uel quòd ad salubritatem. Colore: quoniam alij albi sunt, alij nigri, alij flauescentes siue pallidi, quos uirides non rectè appellant. Magnitudine: sunt enim alij magni, nimirum flauescentes: alij parui, albi: alij inter hos medij, nigri.

GERMANICVM nomẽ fingo ein Meergob. quoniam & Gobij fluuiatilis genus Kop uel Cab Germani uocant, nostri Gropp. Sed Blennum interpretor ein Meergropp, quòd fluuiatili persimilis sit: Gobium uerò differentiæ causa ein Meergob, alludendo simul ad Latinum uocabulum.

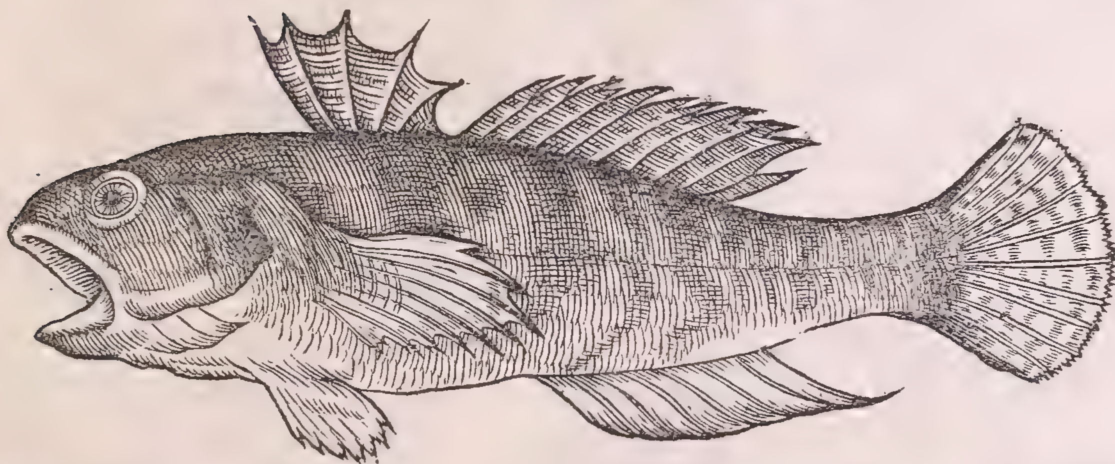
ANGLICVM Gobionis nomen ignoro. neq; ad hoc genus referendas puto duas piscium species, quarum alteram Angli Sandele, uel Sandil (composito ab arena & anguilla uocabulo) appellant: quæ in Mediterraneo mari an reperiatur dubito. alteram, Smelte, quam Eperlani nomine Gallico descripsimus.

GOBIOS marinos in hũc Ordinem potiùs quàm Saxatiliũ asciui, quòd & omnes parui sint: et una tantùm ex eis species saxatilis, quam primo nunc loco describemus.

Gobij saxatilis effigies à Rondeletio exhibita.

Alia eiusdem Venetijs delineata, maior quàm uellem.

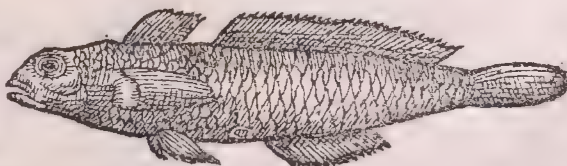
GOBIVS marinus maximus, flauescẽs, & uerè saxatilis. Græcè κωβιὸς καυλίνης, ἢ χλωρός: hoc est, Gobius caulines, uel subflauus. errant enim qui uiridẽ interpretantur: cũ χλωρὸς nõ modò uiridem, sed aliquãdo etiam pallidum uel subflauum significet. ¶ Bellonius hunc Gobium album facit: Rondeletius album diuersum exhibuit.

ITAL. Venetis Paganello. Vercellenses rustici Gobium fl. quoq; (quem alij Chabotum) Paganellum uocant, Rondeletius. Paganello autem nomen fortè à rubro colore impositum fuerit, quo ad Pagrum accedit.

GALL. Massiliensibus Gobio. Circa Monspelium Boulerot, teste Rondeletio: qui tamen Gobionem nigrum ibidem priuatim Boulerot dici scribit. ¶ Gobij saxatiles, uulgò Goatæ uocantur, Gillius.

GERM. Ein Steingob im meer: ein gälblachter Meergob.

Gobio niger Rondeletij.

GOBIO Niger, (qui in litoribus & stagnis seu paludibus marinis degit) magnitudine inter subflauũ & albũ mediocri. κωβιὸς μέλας. Similis est priori, (inqt Rond.) sed minor: coloris nigri, maximè parte anteriore. Loco binarũ pinnarũ, quę cęteris sunt in uentre, unicam habet nigrã, barbam esse

diceres. Quę nota facit, ut credam hunc esse pisciculum, quem Athenæus libro 8. τράγον uocat, id est, Hircum, cui Exocœtum cōfert, his uerbis. Exocœtus omnino similis est pisciculo qui Hircus dicitur, præter nigrū illud quod uentriculo subest, quod Hirci barbam uocant. Sed etiam Mæna mas, quum fœmina fœtu impleri incipit, Hircus uocatur Aristoteli. Tragos.

ITAL. Venetis Go, Guo, Gobi.

GALL. Circa Monspeliū Boulerot: quod nomē Rondeletius saxatili etiam uel subflauo adscribit.

GERM. F. Ein schwartzer Meergob.

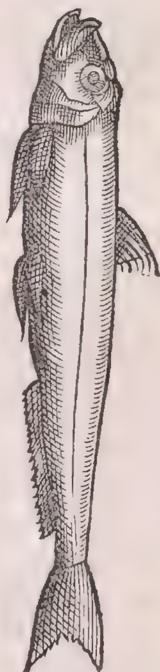
Gobius niger Bellonij, ab omnibus Rondeletij Gobijs diuersus uidetur, etiam à nigro ipsius Gobio. Gobiones marini (inquit) Venetis Goi, Genuensibus Guigiones, Romanis Missori uocātur: quanquam Missoris uox ad pleroscꝫ alios pisces trāsferatur. Incolæ urbis de le Specie, & qui Portum Veneris ac Genuam inhabitant, Zozeros nominant.

Eiusdē alia icon Venetijs picta, licet maior quàm Pagauelli, id est Saxatilis, qui maximus Gobiorum à Rondeletio dicitur.

GOBIVS Albus, κωβιὸς λευκός, omnium minimus, nō ita quidem cādidus est, ut cum aliorum multorū piscium candore posit contendere: cæteris tamen Gobionibus candidior, Rondeletius. Bellonius Gobium saxatilem & flauescentem Rondeletij, album cognominat.

GERM. F. Ein wyßlachter Meergob.

DE ALIIS QVIBVSDAM paruis piscibus, ut Blennis, Alaudis, & similibus: Item de Scolopace.

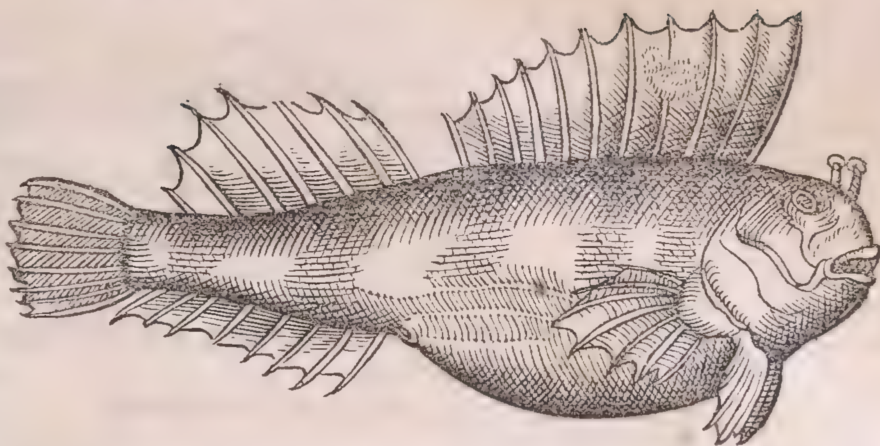
BLENNVS, Belennus, Bæon, Rondeletij. (nam alius est Bellonij Blennus.) βλέννος, βέλεννος, βαίων. Pisciculus est (inquit) similis ei, qui à Tholosatibus Peis de menage uel Grauan dicitur: Cotto etiam fluuiatili pisciculo tam similis, ut uix discernatur, nisi ab eo qui nouerit, hunc in fluuijs, illum in alto mari degere. Pelagius est & rarissimus. corporis specie Ranam piscatricem refert: colore & carnis substantia Aphyam Cobitidem. Sic ille. Non ineptè etiam Cottus marinus uocabitur. Plura leges mox in Blenno Bellonij.

GERM. F. ein Meergropp.

Vilis, humida carne, & planè insipidus est pisciculus: à blenna fortè, id est, muco, nomen sortitus: nam & βλέννος, & σιαλὶς uocatur: & Lycos quocꝫ Diophani in Geoponicis 18.14.

BLENNVS Bellonij & Saluiani. Nomina diuersa leges suprà cum Rondeletij Blenno, qui pelagius est, hic enim saxatilis est, non tamen dignus qui saxatilibus adnumeretur. nam propriè dicti saxatiles circa saxa frequenti natatione exercentur: eocꝫ ficciorem, friabilem & salubrem in cibo carnem habent: Blennus autem & similes, in petris stabulantur, & propter ignauiam minimè exercentur, ideocꝫ mucosa sunt carne: & ferè figura etiam à propriè dictis saxatilibus differunt.

Et quan-

¶ Et quanquam Blennum hunc esse ex ijs quæ authores tradiderunt, prorsus affirmari non possit: uidetur tamē is esse: cum βλέννα mucum significet, βλέννος ignauum & segnē. est enim hic piscis præ ceteris mucosus, ignauus, timidus, segnis ac tardus. & in herbosis litoribus uiuit: & Cothio siue Gobio absimilis non est: hoc enim de Belēno Athenæus: illud de Blenno Oppianus tradit. Fortassis autem idem etiam Epicharmi Bæon (Βαίων) fuerit. paruus enim est, id est, βαιὸς Græcè: & simul malus ac uilis piscis Epicharmo teste. Hæc ferè Saluianus. Varino quidem Βαίων non alius est quàm βλέννος: sic enim apud illum scribitur. Vide etiam infrà in Exocœto Bellonij. Belennum dici non laudo, nisi fortè carminis gratia. ¶ Hunc piscem (qui Scorpioidi Rondeletij mox exhibendo idem aut planè cognatus uidetur) ego quoq; olim in Italia Blenni nomine pictum, à Cor. Sittardo accepi.

CORCYRENSES & Zacynthij Cæpolam à cepæ similitudine uocant. Capite est grandi, spiculato, &c. Totus quadrantalem non excedit longitudinem: crassitudo eius ut cepa mediocris esse cōsueuit. quin & ita flauus est ut cepa, & Scorpænam colore refert. Quosdam audiui qui hunc Boacem perperam uocarent, Bellonius.

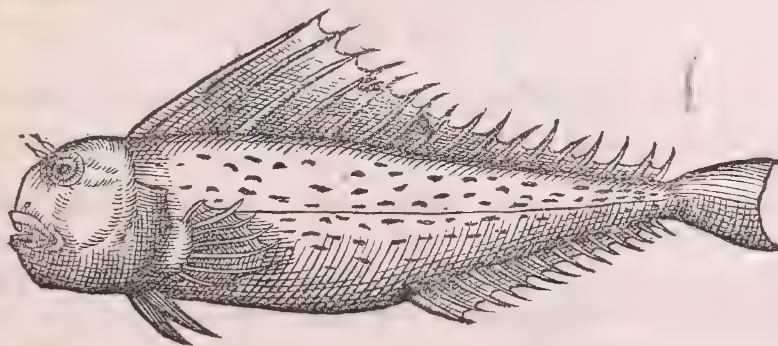
ITALICE Borrebotza. Pesce de petre, quòd semper inter petras agat. Pesce de fortessa. ¶ Romæ non secus quàm Vranoscopus & Citus (*sic Cottum fl. seu Gobium fl. capitatum uocat*) Messore dicitur, Saluianus.

HISPAN. Cagador (ni fallor) Lusitanis.

GALL. In Narbonensi Prouincia à nonnullis Lebre de mar dicitur, Saluianus. Rondeletius Scorpioidem suum uulgò Lebre de mar uocari scribit. est autem is idem cum Blenno Saluiani & Bellonij: nisi duæ species unius generis proximi alicui uideantur. Vide in subsequente pisce.

GERM. F. Ein andere Meergroppen art: ein Schleymling/ein Zwibelfisch. Leporem mar. Germanicè interpretari non libet propter euitandam synonymiam.

Blenno Bellonij & Saluiani, & Rondeletij Scorpioidi, Galerita utraq; eiusdem & Pholis, cognati mihi uidentur. item Galetta Venetijs dicta, & Gutturosula: cognati inquam tum inter se, tum Gobijs, uel potiùs Mustelis marinis: unde & Galetta fortè diminutiuè dicta. hæc tum corporis specie, tum pinnis & læuitate cutis, & molli mucosaq; carne, ad pisces prædictos accedit. Gillio cum ōstendissem Venetijs, Gobij genus pessimum esse dicebat.

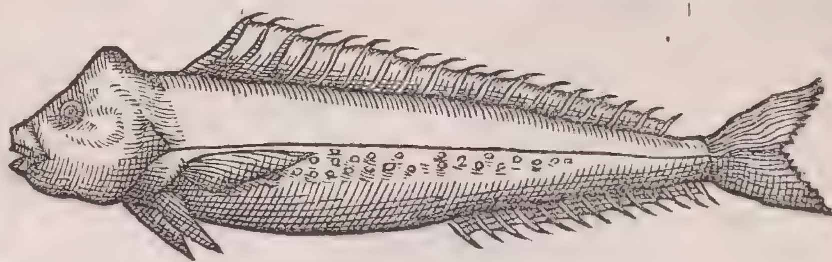
SCORPIOIDES Rondeletij: idem ut uidetur, uel cognatissimus Blenno Bellonij, &c. de quo proximè retro dictum est. Vulgò à nostris (inquit Rondeletius) Lebre de mar: id est, Lepus marinus dicitur. quia rostrū terreni Leporis προτομῇ admodum simile habet. Lepori quidem marino uerū omnino dissimilis est. Scorpioidem nō ineptè appellabimus: est enim capitis forma Scorpioni marino similis, totidemq; supra oculos apophyses molles habet. dentibus differt. Prætereà differt à Scorpione & Galerita pinnæ dorsi magnitudine, duabusq; maculis nigris eiusdem pinnæ. Cutis læuitate Galeritæ similis est, & carnis substantia, non autem Scorpioni. Litoralis est: muco & aqua uescitur.

GALL. Lebre de mar, ut prædictum est.

GERM. Vide cum præcedente pisce. Poterit etiam ein Schneckling, id est, Cochlioides appellari; quoniam Cochlearum seu Limacum instar cornicula protendat.

ALAVDA cristata uel Galerita piscis, ut à Rondeletio uocatur. In saxis uiuit, & naturam formamq; saxatilium imitatur, in saxatilibus tamen non habetur (à medicis.) In uertice cristam erigit (Alaudæ auis instar) mollem, & cœruleam dum uiuit. Carne est molli, & ob paruitatem ne-

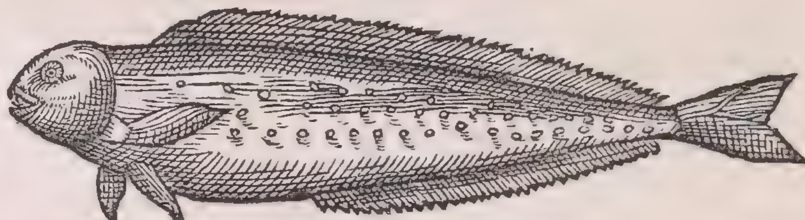
Basiliscus. gligitur, Rōdeletius. ¶ Basilisci pisces circa petras leprades degunt Oppiano: uerisimile autem est Alaudas nostras à crista, à qua et regulis auiculis nomen, Basiliscos ab eo dictos. Poterunt & Pauones marini dici hi pisces. nam & uersicolores sunt, & cristam habent cœruleam, qualem Pauoni pisci Phasidis Philostratus attribuit.

GALLICE. Percepierre, Coquillade.

GERMANICE uocetur **ein Seelerch/ein Kobellerch.**

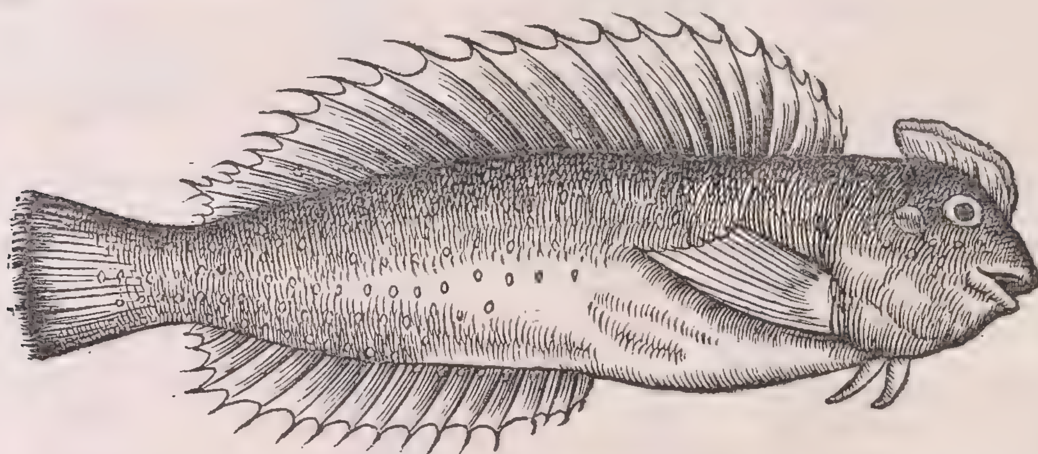
ALAVDA non cristata Rondeletij, similis superiori, crista excepta. Possis etiam (inquit) optimo iure Simiam appellare, *Simia.* quia capite Simiam refert, paruo scilicet & rotūdo. uel si nostrorū appellationē sequi uelis, qui Percepierre nominant, non absurdè Empetrum uocaueris, in petrarum enim cauernulis degit, inq; abditissimis earum rimis se occulit.

GALL. Percepierre, ut prædictum est.

GERMANICE circunscribo, **ein Seelerch on ein kobel/on ein kamp.**

Mordet hæc quidem, sed morsu innoxio: quamobrem Iulis non est.

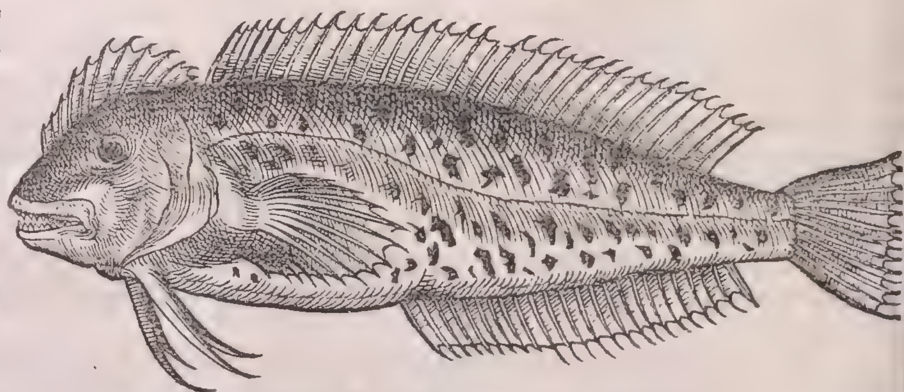

ALAVDIS Rondeletij cognatus piscis: Exocœto quoque Bellonij idem, aut eius species.

ITALICE Venetijs Gotorosa uel Gutturosula, à prominente nimirum sub faucibus tumore.

GERMAN. F. **ein art der Seelerchen.** Litoralis est piscis, & ferè subit foramina lapidum, aut *Troglodytes.* parietum ædificiorum in litore: unde nō ineptè Troglodytes appellabitur: uel à crista, Basiliscus, *Basiliscus.* sicut & Rondeletij Alauda cristata. ¶ Idem uel cognatissimus est piscis Exocœtus Bellonij, qui mox sequitur: ubi & alia nomina Germanica reperies.

EXOCOETVS Bellonij. (Alius est Rondeletij Exocœtus, saxatilis.) In saxis degit: non tamē est propriè saxatilis, ut medici nominăt. Idem aut eius species cognatissima est piscis proximè retro positus. ¶ Exocœtus (inquit Bellonius) species habet plures: quarum una cristata est, (*cuius iconem damus,*) Massiliæ frequens: primo aspectu aliquatenus gobium referens, cute glabra & lubrica: unde uulgus Græciæ

ciæ glinon nominauit. Tertium Exocœti genus etsi Byzantinis piscatoribus nō alio quàm Glini nomine pernoscatur, ac nonnullis Chelidonius appelletur, tamen à Glino ac cristato Exocœto differt, &c. Hæc ille. Quærendū an hic fortè ueterū Blēnus sit, quoniā & mucosus est, opinor, & lubrica cute, unde hodie Græcis Glinos nominatur, ut olim Blennus uel Blinnus. ¶ Exocœtum in Arcadia Lychnon modò uocitant, Massarius. Plinius Exocœtum cum Pœcilijs Arcadiæ piscibus confudisse uidetur. *Blennus. Lychnus. Pœcilias.*

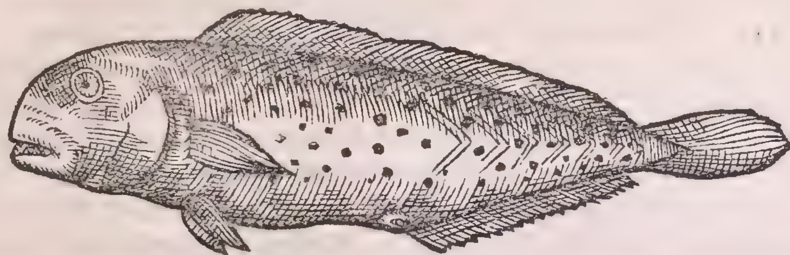
Quærendum an Adonis alius quàm uel Rondeletius uel Bellonius proposuere, piscis sit: quoniam apud Kiranidem Edone piscis (idem nimirum Adonidi) alio nomine Ophidion dicitur. Ophidij autem species una Rondeletio flaui coloris est: qui color à ueteribus Adonidi tribuitur, unde & Cirrhis Cerisque uocatur, &c. ut non tres pisces diuersi, Adonis, Ceris & Ophidion sint: sed unus, tribus diuersis nominibus indicatus, & pro Ophidio rectè à Rondeletio demonstratus. Adonis quidem Rondeletij, Turdorum generi adnumerandus mihi uidetur. *Adonis. Ophidium. Cirrhis. Ceris.*

GRAECI Constantinopoli uulgò Glinon uocant.

ITALI circa Genuā Bauecqua. Romani cum alijs minutis piscibus confundunt, modò Cernam, modò Missorem (aliàs Messore: uagum nomen ad Vranoscopum, Blennum & Cottum fl.) appellantes. Indigenæ Comasci Vulpem uocant, una Folpe, Bellonius.

GALLI circa Massiliam Gabot uel Gauot.

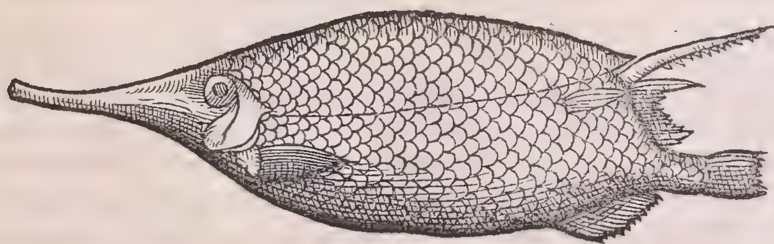
GERMANICVM Exocœti Bellonij nomen ignoro, quanquam in Oceano frequentissimum esse tradit, & in rupibus Bononiæ penè innumeros reperiri. fingamus igitur nomen, ein Punterhan, à maculis & crista: uel ein Steinrup, quòd ueluti Gobius aut Mustela saxatilis sit. Vel eadē nomina quæ præcedenti ponamus, idem enim uel cognatissimus esse uidetur.

PHOLIS Rondeletij. Φωλίς. Superioribus (*inquit, de Alaudis autem & Scorpioide proximè scripserat*) & maximè Alaudæ similis est piscis, qui Antipoli à muco Bauosa dicitur. Mollissima est carne & glutinosa. Piscis hic (inquit Aristoteles) mucum quem ipse emittit, sibi obducit, ut in eo quasi cubili quiescat. Cubile autem Græci θαλάμην aut φωλεόν appellant: inde nomen.

GALL. Bauose, ut prædictum est.

GERMANICE nominabimus ein Schleymlerch / ein Meerlerchen art.

SCOLOPAX Rondeletij, (ficto nomine Græco à rostri longitudine, quod scolopis, id est paxilli instar productum habet, sicut & Σκολόπαξ uel Ascolopas, auis, quam aliqui recētiores Rostricem nominant,) haud scio ad quem Ordinem referri mereatur. Rondeletius piscibus peregrinis adnumerauit: quos cum ego plerosque omnes ad suas classes retulerim, & hic unus superstit: in fine Ordinis primi, propter paruitatē, collocare uolui. Peregrinus (inquit) & rarus est piscis: semperque paruus, ut arbitror. Aliqui Elephantum, tanquam à proboscide, sed rostrum proboscidis instar flexile non est: alij Ibidem uocare uoluerunt. Sic ille. Ego hunc piscem Serram Plinij potiùs dixerim, (ab aculeo serrato:) quàm Cetum illum quem Rondeletius Pristin appellat. Licebit & Rhamphestem appellare. Ῥαμφῆσαι enim Hesychio pisces quidam sunt, à rostro nimirum dicti, quod in auibus, præsertim maioribus, Græci rhamphos appellant. *Elephantus. Ibis. Serra.*

GERM. F. Ein Sagfisch, id est, Serra piscis: uel ein Meerschnepf, id est, Scolopax marinus.

ORDO II. PISCIVM MARINORVM, QVI CONTINET SAXATILES, ET ALIQVOS EIS PROXIMOS, MAGNA ex parte latos & compressos.

DE SAXATILIBVS QVAEDAM IN GENERE.

AXATILES pisces à ueteribus,non in dulcibus aquis,sed in mari tantum appellati sunt:qui nimirum in litoribus,non impuris & cœnosis,non terreis & arenosis: sed qui in puris & saxosis locis & circa promontoria degant. Quòd si quis tamẽ in dulcibus etiam aquis saxatiles aliquos contra ueterum consuetudinem nominare uellet,non ij qui sub lapidibus stabulantur & latent plerunq;, qui & squamis carẽt, & humidiori sunt carne minimeq; friabili:sed illi potiùs qui in saxosis fluuijs & riuis degunt,exercenturq; subinde contra aquam natando:ut præcipuè Thymalli,qui saxatilibus mar.conferri possunt(quanquam & alij quidam minus laudandi, in saxosis fluuijs reperiuntur: qui tamen cæteris eiusdem generis in alijs aquis degentibus collati, multò præstantiores sunt)sic uocari poterunt. ¶ E saxatilibus marinis Galenus nominat præcipuè Scarũ,Merulã, Turdũ, Iulidem,Phycidem & Percam.Hi(inquit)nec alimenta,nec loca mutant,nec dulcibus aquis utuntur, ob eamq; causam omnes perpetuò sunt inculpati:& nullum in eis discrimen manifestum reperitur, ut qui perpetuò in purisimo mari degant;aquamq; dulcem,& eam quæ ex dulci & marina mixta est fugitent. Itaq; illos (inquit Saluianus) qui non perpetuò,neq; omnes eiusdem generis in saxosis locis uictitant,cuiusmodi(ipso authore)Gobio est,à uerè saxatilibus excludit:etsi à plerisq; antiquis scriptoribus hi quoq; inter saxatiles censeantur. ¶ Saxatilium quidam naturam formamq; imitantur,ut Alaudæ Rondeletij: qui tamen inter saxatiles à medicis non habentur. immorantur enim ferè saxis,nec ita circumnatando subinde exercentur,unde molliori sunt carne, aliqui etiam mucosa ut Blenni:quare nos ad primum Ordinem eos reiecimus. ¶ Sunt qui in saxis quidem degant:sed neq; figuram,neq; naturam saxatilium referant: ut Canicula illa quæ Gallis Cato rochiero dicitur:ut Locustæ,Murænæ. Saxatiles pisces pleriq; à Gallis communi nomine Rochiers uocantur, à Germanis dici possunt Steinfisch/Steinling.

Scari iconem quæres ad finem libri.

SCARVS,Σκάρος,inter saxatiles omnes principatũ tenet. Genera eius duo sunt, ὀνίας, de quo hic agimus,(qui propter latitudinem corporis,& cum Sargo similitudinem,|ad quartum Ordinem referri poterat:) & alter αἰόλος,id est,uarius cognomine. Vtriq; multæ communes sunt notæ: sed sunt etiam propriæ. A uerbo σκαίρειν(id salire uel saltare significat: aliquando etiam pasci. piscis quidem hic algam & herbas depascitur) fiunt σκάρος & σκαρὶς, Athenæus & Eustathius.sed fortè duo hæc nomina piscis unius fuerint:ut Perca & Percis,&c. Nõ alius hic piscis uidetur,quàm qui alibi Meryx(Μήρυξ)ab Aristotele uocatus est,hoc est,Ruminalis.solus enim hic piscium ruminare creditur:& solus uocalis esse Oppiano. ¶ Nostris (inquit Rondeletius)diu incognitus fuit: neq; mirum,cum Romanis olim & toti Italiæ serò uisus fuerit.nam Columella:Scarus(inquit)qui totius Asiæ Græciæq; litoribus Sicilia tenus frequentisimus exit,nunquam in Ligusticum,nec per Gallias enauit ad Ibericũ mare.Et Plinius:Scarus Carpathio mari maximè freques̃,promontoriũ Troadis Lecton spõte nunquã transit.Inde aduectos incredibili multitudine nauibus, Tiberio Claudio principe, Optatus è libertis eius,præfectus classis,inter Ostiensem & Campaniæ orã sparsos disseminauit. Quinquennio ferè cura est adhibita, ut capti redderentur mari. Posteà frequentes inueniuntur Italiæ in litore,non antè ibi capti. In nostro mari(inquit Rondeletius)capiuntur non procul à Massilia,& maximè circa Stœchadas insulas. Rhodi maximam esse copiam à Rhodijs accepi. Idem apud Athenæum perperam scribi ait,hũc piscem dentibus serratis,& carniuorũ esse,& Lepore mar.uesci:omnia enim hæc falsa esse. ¶ Colore ex cæruleo nigrescit,uentre est candido:Sargo similis,corporis forma ad rotundam accedente,aculeorum pinnarumq; situ & numero,&c.Dentes planos hominis modo maxillasq; habet: immò propriè solus latos habet, (Plinio teste.)atqui Sargi etiam dentes,& Picij seu Melanderini,& Auratæ,plani humanisq; similes uidentur. Aristoteles hunc piscem ut solum ruminare,ita etiam non utrinq; dentatum esse scribit,& superioribus dentibus carere.

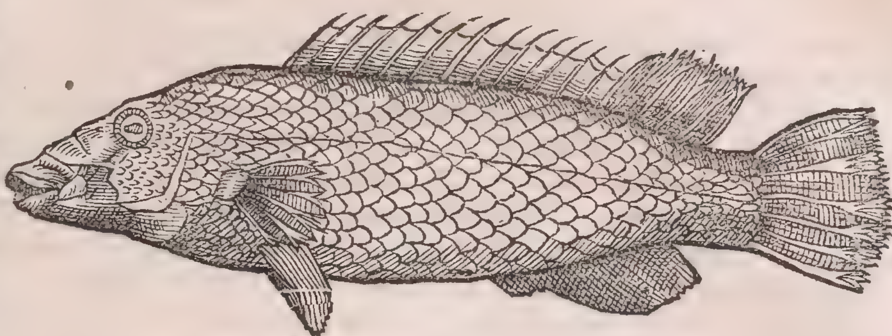
GRAECI etiam huius temporis Σκάρον nuncupant,Massarius.

ITAL. Nonnulli existimant Scarum Romæ inter Auratas à piscatoribus uendi:qui similitudine(quod facilè credo)decepti,neq; animaduersa saporis nobilitate,in foro piscario eum Auratis & Sargis commisceant. consensu tamen piscatorum, Zaphirus piscis, (sic à cyaneo eius gemmæ (*sapphiri*) colore dictus,) inter Auratas longè sapidisimus existimatur; qui fortasse Scarus antiquis

quis fuerit, Iouius. Romanis nostrisq; non planè notus est, Rondeletius.

GALL. Romanis nostrisq; non planè notus est. alij enim ob similitudinem Dentè, alij Sargo, alij Cantheno uocant. à nostris piscatoribus pro Sargo uenditur.

GERM. In Oceano Germanico an reperiatur hic piscis nondum mihi constat. (Scarum quidem uarium in Oceano non capi Bellonius testatur.) quamobrem nomen eius Germanicum fingo: ein Mewer oder Mewling: id est Ruminator: ein Mewbrachsme/ein Steinbrachsme. ein Zanbrachsmen art.

SCARVS uarius, Σκάρος αἰόλος. Αἰόλος quidem, id est, uarij cognomen, multis etiã alijs piscibus est commune: ut Percis, Coracino: & multis alijs saxatilibus epitheton hoc cõuenit, Rondeletius. Superior Scarus (inquit idem) ferè concolor est. hic uerò, oculis, uentris inferiore parte, in qua podex, purpurei est coloris: cauda coloris Indici: reliquum corpus partim ex uiridi, partim ex nigro, cæruleum est: squamæ ueluti notis obscurioribus aspersæ. In medio uentris notas duas purpureas habet: formosissimus sanè piscis, si quis alius. Romæ per semestre spatium unus tantùm mihi uisus est. Capitur aliquãdo in nostro mari, è regione Magalonę, & nõ procul à Massilia, & Antipoli: circa Stœchades insulas sæpius. ¶ Bellonius superioris non meminit: & hunc simpliciter Scarum nominat. Nullus (inquit) est in Propontide, Ponto, & Hellesponto: in Creta plurimus. ¶ Piscem corporis forma Scaro uario similem, totum purpurei coloris, Rondeletius tertiam Anthiæ speciem facit. Vide infrà in hoc Ordine.

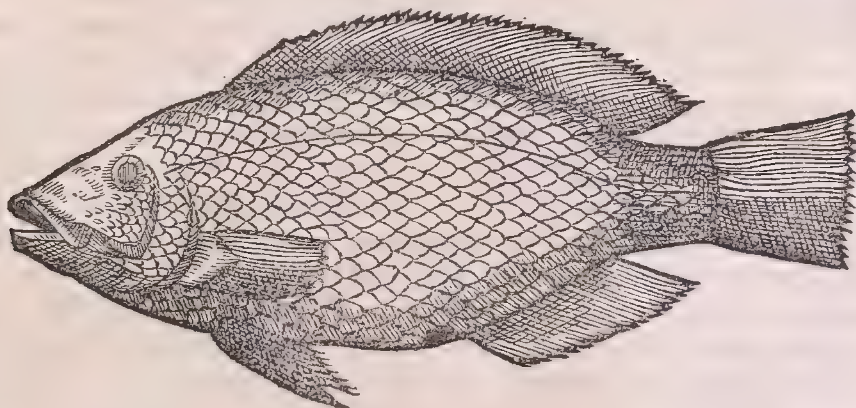
GRAECVM in Creta uulgus hodieq; antiquam appellationem retinuit, Bellonius.

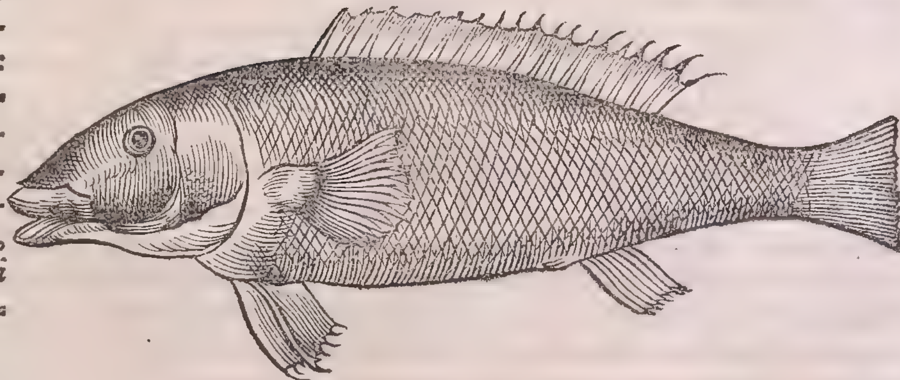
GALL. Aliqui eum communi saxatilium nomine Rochau nuncupant; alij Aiol, alij Auriol: seruatis, ut credibile est, nominis αἰόλος uestigijs, Rondeletius.

CANARIARVM insularum incolæ, ut ferunt, Brechos appellant, Rondeletius.

GERM. In Oceano reperitur circa Canarias; fortè & alibi: quanquam Bellonius in Oceano reperiri negat: de Gallico nimirũ Oceano tantùm sentiens. Nomen fingemus, ein Puntermewling, hoc est, Ruminator uarius; uel circunscribemus, ein schöner geteilter Mewer.

Merula Rondeletij.

Bellonius aliam Merulæ iconem quàm Rondeletius exhibet, nescio an diuersi piscis. Suum quidem Rondeletius Tincæ fl. corporis habitu similem esse scribit: & suũ Bellonius ab Italis Tincam mar. appellari, &c. sed corporis species differt, ut apparet. Saluianus etiam Callariam suum, id est, Phycidẽ Rondeletij, Romæ Tincam mar. uocari scribit: & aliqui (ni fallor) Coracinum similiter uocant.

MERVLA piſcis, dictus eſt à colore auis eiuſdem nominis: ſicut & κόσσυφος uel Atticè κόττυφος Græcè: quanquam in aue color niger eſt, in piſce ad uiolaceum accedit, ex indico nigreſcens. ſed ueteres etiam indicum aut purpureum exaturatum colorem, nigrum uocabāt, ut in purpura, uiola. Iſidorus Hiſpalenſis maſc. genere Merulum dixit. Merulæ, Turdi, Squillæ, uêre nigreſcunt, poſteà candorem ſuum recipiunt, Ariſtoteles: hoc eſt, ſuum quidem colorem ſeruant: ſed is magis exaturatus fit circa uer, æſtate uerò magis diluitur, minuſq; niger eſt, Rondeletius. Idem etiam aliud Merularum genus obſeruauit, dorſo nigro, uentre indico, quibuſdam partibus cœruleis, ut pinnis, cauda & circa branchias. ¶ Oppiano Merula mas eſt, Turdus (κίχλη) uerò fœmina. quod fortè nonnullis perſuaſit formæ ſimilitudo: quæ facit ut hodieq; nonnulli horum piſcium nomina permutent. Terminatio quoq; in Græcis uocabulis (nam apud Latinos contrà ſe habet) hanc perſuaſionem promouiſſe uidetur. Grammatici quidam Græci etiam κόψιχον hunc piſcem nominant, ſicuti auem. ego pro piſce apud authores κόσσυφον tantùm reperire memini.

Turdus an mas Merulæ.

ITAL. Piſcatores maris Liguſtici, Adriatici & noſtri quoq;, hoc eſt, Mediterranei, ad unū Merulā agnoſcūt, quā cum Phycidibus etiam confundunt. Romani tamen peculiariter ſpeciē unam Merlo nominant, ſæpe etiā Canarellas, Canadellas & Phycides Merulæ nomine uocant. Merulā Itali æquè atq; Phycidem, Tincam mar. nominant, Bellonius. Merula Turdo ſimillima eſt, ſed nigrior. eam quia Tincæ formam habet, Tincam mar. Veneti cognominant, Maſſarius.

HISPANI & Sardi adhuc nomen Latinum retinent, Gillius.

GALL. Vide ſuperiùs in Italicis. Peritiores piſcatores Merle uocant: nonnulli Tourd, non diſtinguentes Turdum à Merula: alij communi ſaxatilium nomine Rochau, Rondeletius. Cauendum ne quis Merlu dictum à Gallis piſcem (Merlucium recentiores quidam Latinè efferunt, quaſi marinum Lucium) pro Merula accipiat.

GERM. F. Ein Merlefiſch, uel Amſelfiſch: Germani quidem inferiores Merulam auem uocant Merle, ut etiam Galli, qui & auem & piſcem ita nomināt. uel ein Meerſchlye, id eſt, Tinca mar quanquam & Phycis quibuſdam Italis eodē hodie nomine uenit, & fortè alij etiam piſces, ut genus quoddam Iulidis. Ein Meerſchlyen art.

ANGL. Merulam (inquit Turnerus in epiſtola ad me) in litore Angliæ occiduo uidiſſe me puto. hanc piſcatores illic uocabant a Cookefiſhe: quòd nautarum coci iure quodam ſuo propter delicatum ſaporem apud ſe retineant & coquant, quum reliquos omnes facile ad quæſtum diſtrahi patiantur.

DE TVRDIS IN GENERE: IN GENTIVM TAMEN NOMENclaturis quædam ad ſpecies aliquas Turdorum priuatim pertinere uidentur.

TVRDORVM multa ſunt genera (inquit Rondeletius,) uaria nomina: tantaq; colorum uarietas, ut in ijs creandis luſiſſe uideatur natura. Pancrates apud Athenæum author eſt, multis nominibus appellatum fuiſſe Turdum, & Nicander πολυώνυμον cognominat. etenim κίχλην, σαῦρον, αἰολίαν, nuncuparunt: ex quibus nomen κίχλη frequentius eſt: & ita potiùs ſcribendum quàm κίχλα. Athenæus ex Ariſtotele μελανόσικτον, id eſt, nigris maculis inſignem facit: ſed potiùs ποικιλόσικτον dixerim, id eſt uarijs notis diſtinctum: & ſic apud Athenæum legiſſe uidetur Phauorinus, & Euſtathius. Hæc ille. Addit, multas illas à ſe poſitas Turdorum ſpecies, ſolo ferè colore differre. ¶ Turdus piſcis à colore dictus eſt, ut tradit M. Varro: non à ſapore ſimili, ut forſan aliquis ſuſpicaretur. Atticis κίχλη, Doribus & Siculis κιχήλα dicebatur. πολυώνυμα recentiores Græci philoſophi uocāt, quæ Grammatici ſynonyma: unde & hic piſcis Polyonymus cognominatur, quòd diuerſis uocabulis rem eandem ſignificantibus appelletur. σαῦρος quidem nomen frequentiùs alteri cuidam piſci attribuitur: ſiue illi quem Acui ſimilem Rondeletius exhibuit: ſiue Lacerto eiuſdem peregrino, (Græcè enim σαῦρος lacertum ſonat:) quem (inquit) aliqui propter uiriditatem iucundam, ſimul & oris totiuſq; capitis ſimilitudinem cum terreſtri, Lacertum uocant. In Turdis quidem nullam ad Lacertos formæ ſimilitudinem reperio: ſed quidam ex eis planè uiridi colore ſunt, qui præ cæteris fortè Sauri nomen merentur. Aeoli ſiue Aeoliæ nomen, uarium ſignificās, alijs quoq; diuerſis eandem ob cauſam piſcibus, ſiue ut nomen, ſiue ut epitheton tribuitur: ut Scaro, Coracino, alijs. ¶ Merulam in eodem genere marem: Cichlen uerò, id eſt, Turdum, fœminam eſſe, ſolus tradit Oppianus: necdum inuenit (puto) qui conſentiret: ex uulgi nimirum opinione. Alexander Trallianus medicus: Turdus (inquit) piſcis eſt tener, humidus, concoctu facilis: & ſi fortè ipſam Ptiſanam marinam nomines, non errauerís: adeò recrementi expers eſt alimentum quod ex ea capitur. ¶ Turdorum plura eſſe genera (inquit Saluianus) res ipſa declarat: licet ſolus antiquorum Columella (quod ſciamus) id notauerit, inquiens: Turdi complura genera includemus. Cauendum eſt autem ne omnes picturatos piſces (quod ichthyopolæ ubiq; ferè faciunt) Turdos uocemus: non ſolùm Turdos ipſos, qui uerè picti ſunt (Turdorum auium inſtar:) ſed Percas etiam, Hiatulas, Fucas, Merulas, Pauones, atq; reliquos depictos piſces, Turdos perperam appellantes. Hunc autem errorem facilè uitabimus, ſi ueterum authorum teſtimonio, Turdi piſcis aluū

Κίχλη. Σαῦρος. Αἰολίας. Κιχήλα. Ptiſana marina.

Turdi

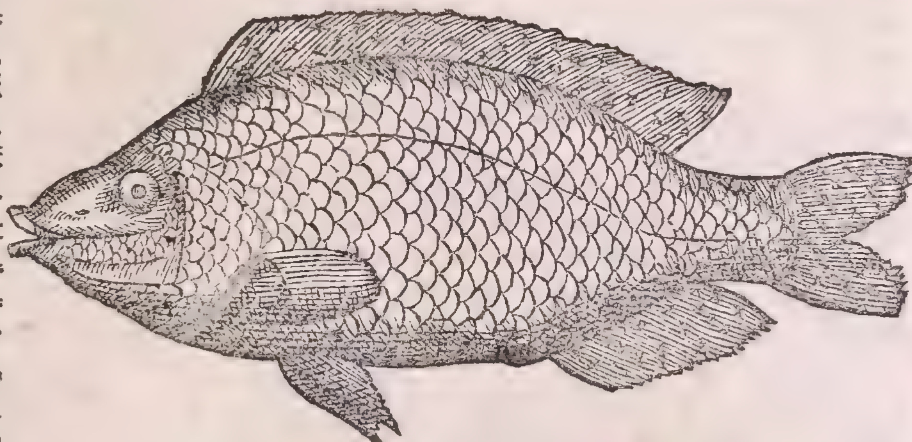
Turdi auis inſtar, uariam ſiue maculoſam eſſe animaduertĕrimus: quamobrem qui uariam aluum non habent, Turdi non ſunt. Hæc ille. Veteres quidem illi, quorum teſtimonio Turdorum aluum uariam eſſe comprobat, non alij ſunt, quàm diuus Ambroſius, qui Turdum aluo uarium appellat: Iſidorus Hiſpalenſis albouarium dixit, [*fortè quòd in uentre candido uarij coloris puncta ſint:*] ſed horum ſcriptorum in hoc argumēto non magna eſt authoritas: ego Turdos piſces non in uentre tantùm, ſed alijs etiam partibus maculoſos, & uarijs coloribus inſignes eſſe uideo: quod nimirum cum alijs multis ſaxatilibus commune habent. Rectè igitur dixerit Saluianus, aluo uarios eſſe Turdos: ſed addendum, alijs etiam nonnullis partibus. Poſt hæc, Turdorum ſpecies tres deſcribit: quas nos ſuis locis cum Rondeletij Turdis componemus: generibus ſummis hic indicatis: Turdus (inquit) aut minor eſt, & latus: aut maior, & oblongus, qui rurſus ſubdiuiditur in uiridem & rubrum, nulla alia quàm coloris differentia diſtantes.

ITALI, Hiſpani & plerīq; alij Turdum (Turdo) appellant, Rondeletius & Saluianus. Glaucum piſcem Maſsilienſes falsò Vmbrinam, Veneti (eundem uel Chromin Bellonij) Turdum nominant, qui uerus Turdus non eſt, ſed qui inter Genuenſium Lagionos peculiariter Turdus dicitur, is meritò Turdus eſt, ab eo potiſsimum uocatus, quòd cum eius color ex rufo in melinum uergat, ad uiridem tamen inclinet, &c. Bellonius. ¶ Papagallo: Vide inferiùs inter Germanica.

HISPANI & alij plerīq; etiamnum Turdo appellant.

GALL. Noſtrates, Prouinciales, Itali, Hiſpani Turdo nominant: Galli Vielle, Rondeletius. qui tamen rurſus duodecimum Turdi genus priuatim Vielle nominat: undecimum uerò peculiariter à quibuſdam Durdo uocari ſcribit. alibi etiam Coracinum in Gallia Narbonenſi quoſdā Durdo uocare teſtatur. ¶ Vielle nomen ad Græcū Cichla uel Cichela ferè accedit.

GERMANICVM nomen fingimus Punterfiſch, à punctis & maculis quibus diſtinguitur. Vel Krametfiſch: nam Krametuogel, Turdus auis eſt. Vel Meertroſtel. nam inter Turdos aues minorem alterum Germani Troſtel uel Troſſel appellant. uel Seepfawe, id eſt, Pauo marinus. Rondeletius quidem genus ſecundùm de ſuis Turdis mar. priuatim Pauonem nuncupat. Bellonius in Gallico libro de piſcibus, piſcem Romæ Papagallum dictum, Pauonis nomine exhibuit: quem Turdum poſtea in libro Latino nominauit. is uel idem cum Saluiani Papagallo eſt, (quem infrà poſt Turdos collocabimus,) uel planè ſimilis. Vel communi Saxatilium nomine uocamus Steinling/ein art der Steinlingen: ut etiam Galli Rochau.

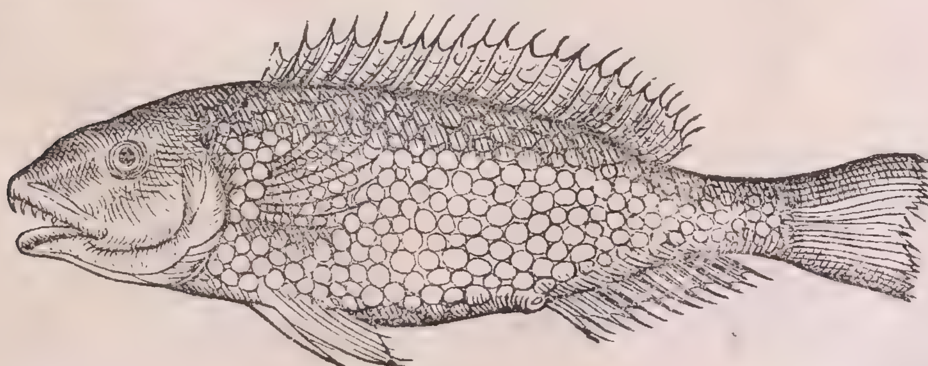
TVRDVS I. Rondeletij. Non admodū (inquit) diſsimilis eſt Cinædo, minor paulò & latior, ad Auratæ figuram accedens, dentibus recuruis: pinnarū ſitu numeroq; cæteris ſaxatilibus ſimilis. Labra habet craſſa & rugoſa: dorſum fuſcum eſt, uenter ex albo liueſcit, &c. ¶ Idem eſt Turdus minor Saluiani, ut conijcio: quem & latum facit. Rondeletij quidem effigies proportione latiorem oſtendit: & caudæ pinnam aliquouſq; bipartitam, cum in deſcriptione aliter dicat, Cauda non in duas pinnas, ſed in unam latam deſinit: (qualis nimirum in cæteris etiam Turdis & ſaxatilibus pleriſq; ſpectatur.)

ITAL. HISPAN. Vide Gallicum nomen.

GALL. A pluribus (ſimpliciter) Turdo dicitur, ſicut & apud Italos, & Hiſpanos.

GERM. F. Die erſt art der Krametfiſchen/Meertroſteln/oder Meerpfawen.

Lepras Bellonij.

Scarus.

Eiusdem alia icon, Venetijs facta pro pisce nomine Marzapan: quam apud me uisam Bellonius, eandem suæ Lepradi esse asserebat. Cognatus huic uideri potest Scarus uarius Rondeletij, quem Bellonius simpliciter Scarum nominat. sed differt dentibus, quos planos (suprà) habet Scarus, & in Oceano non capitur: cum hîc exhibitus & Mediterranei & Oceani piscis sit.

LEPRAS Bellonij, (ficto nomine,) piscis saxatilis, qui ab Oceano ad mediterraneos deferri solet. Mihi quidem Turdis cognatus hic piscis uidetur. Lege mox in Gallicis eius nomẽclaturis. Bellonius hunc Psorum & Lepradem Græcorũ esse putat, Leleprin uerò Latinorum, in lemmate historiæ huius piscis. Sed leuis est coniectura, eaq; ex solo nomine, Psorum hunc piscem idcirco facere, quòd eædem in ipso suggillationes, quales in psora uel lepra laborantibus, uisantur. atqui psora uel lepra affectus est turpissimus, & fœda cutis asperaq; facies: huius uerò piscis colorum uarietate (ut Bellonius ipse refert) nihil pulchrius. Hoc etiam non animaduertit huius piscis nomen (ψόρος) per o. breue scribi, psora (ψώρα) cutis uitium per o. longum. Preterea Athenæus significare uidetur, Melanderinũ à Speusippo ψύγρον, à Numenio ψόρον dictum: Melanderinum autem longè diuersum Rondeletius exhibet. Sed Athenæi locus aliquid dubitationis habet. Porrò Lepradem piscem nullus quod ego sciam authorum nominauit: & Lelepris Græcum, non Latinum uocabulũ est, sed diuersi piscis, qui aliter Phycis dicitur, teste Hesychio in λελεπρίς. ¶ Quid si Attagenus sit hic piscis Athenæo memoratus, propter maculas & pũcta, quibus similiter ut Attagen auis distinguitur: similiterq; in cibo lautissimus est? Scio Attagenum alio nomine Scepinũ dici à Dorione, à quo fortè diuersus fuerit Oppiani Scepanus, (per a. in penultima,) qui in cœno & paludibus maris uiuit.

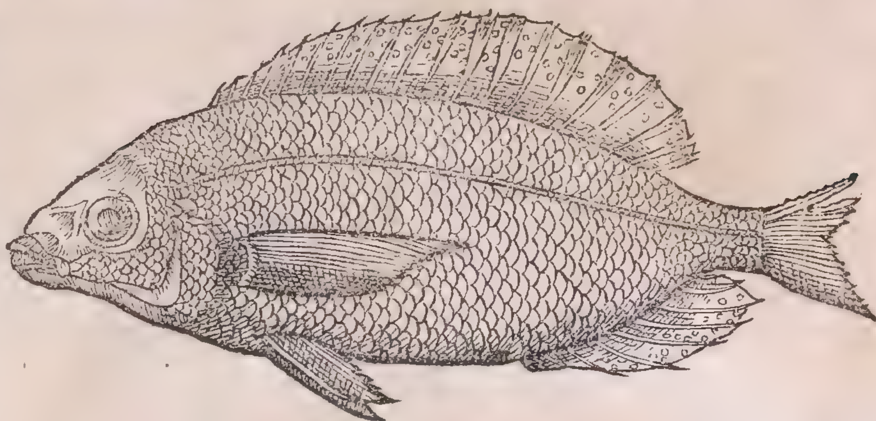
Psorus. Lepras. Lelepris. Attagenus. Scepinus. Scepanus.

ITAL. Venetijs Marzapan nominatur: nimirum quòd æquè in delicijs appetatur, ac Martius panis uulgò dictus.

GALLICE. Armoricis ad Oceanum uocatur Poulle de mer, id est, Gallina marina. ab alijs Rosse, nimirum à colore rubicundo. quibusdam Vieille, circa Lutetiam. at Rondeletius Turdum suum à Gallis Vielle uocari author est, in primo Turdorum genere, & rursus similiter duodecimũ atq; ultimum. Videtur autem hic quoq; piscis Turdis cognatus, tum specie corporis, tum colorum uarietate insigni, primo præsertim generi quod Rondeletius ponit.

GERM. F. Ein rooter Punterfisch: uel ein rooter Krametfisch, hoc est, Turdi genus rubicundum.

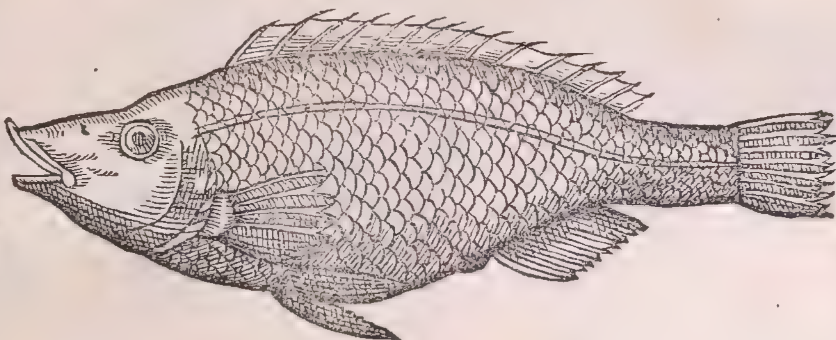
TVRDVS

Pauo.

TVRDVS II. Rondeletij. Hic (inquit) à nobis diſtinctionis gratia Pauo nuncupatur, priori ſimilis, maior tamen plerunq;, colore ex uiridi cęruleo uel indico, colorem colli Pauonis referente in pinnis omnibus, & in cauda. ¶ De Pauonis nomine lege ſuprà in Germanicis nominibus Turdi in genere: Saluianus Pauonem alium, & ipſum tamen, ni fallor, Turdis cognatum exhibuiſſe uidetur: cuius uerba recitabimus infrá.

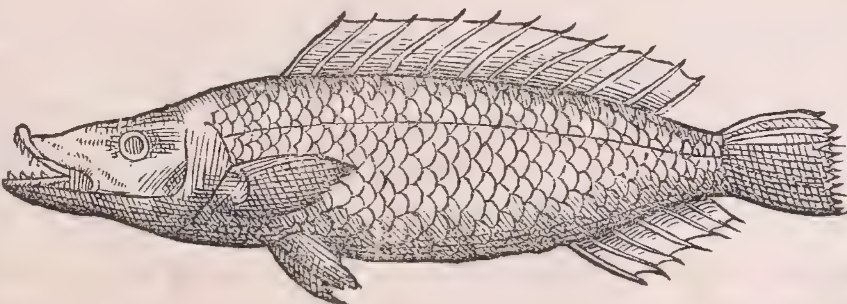
GERM. F. Die ander art der Krametfiſchen oder Meerpfawen/von farben añ floßfädern vnd am̃ ſchwantz blawgrün/wie ein Pfaw am̃ halß.

TVRDVS III. Rondeletij. Superioribus (inquit) ſimilis eſt, colore uerò diſpar. eſt enim uarius admodum: uixq; ullus eſt qui plures colorum differentias habeat. Viridis eſt magna ex parte: ſed pũctis purpureis, cæruleis, indicis & alijs confuſis coloribus conſperſus, &c. Frequens eſt Romæ, & Antipoli, & in Lerino inſula. Vide in decimo Rondeletij Turdo inferiús.

GALLICE (*circa Monſpelium puto*) Minchia di Re à nonnullis uocatur, ut Rondeletius ſcribit. at Saluianus Iulidem Romæ & Neapoli obſcœna uoce Menchia di Re (*id eſt, Mentulam regis*) uocari tradit.

GERM. F. Die dritte art der Krametfiſchen / iſt am̃ meerern teil ſeins leybs grün/ mit mancherley tüpflinen/roten/blawen vnd andern geſprecklelet.

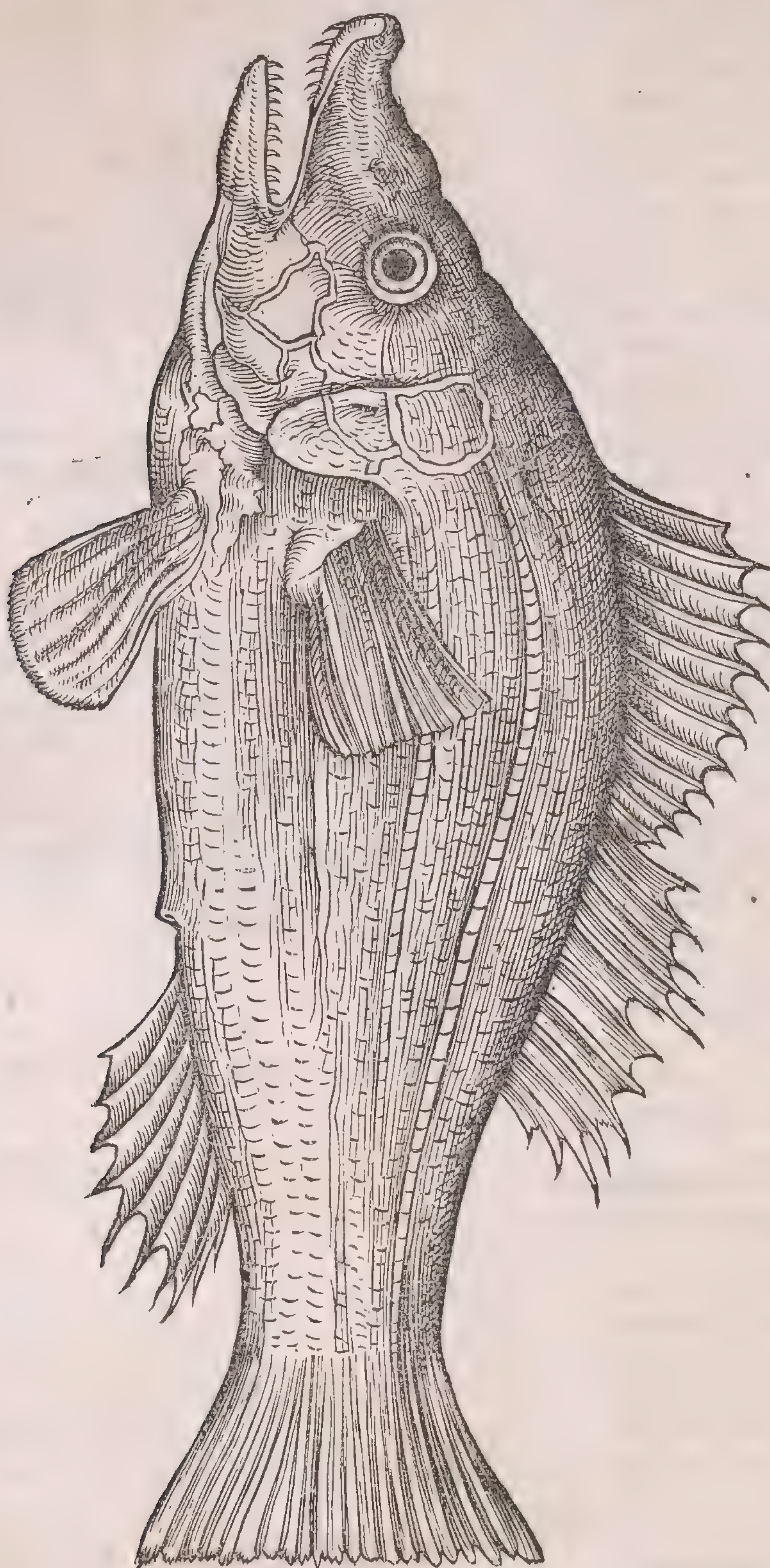
Pſittacus.

TVRDVS IIII. Rondeletij. Hic etiam (inquit) uarius eſt, dorſo nigreſcente, pinna eius uireſcente, &c. Nonnulli ex piſcatoribus noſtris Perroquet, id eſt, Pſittacum uocant, quòd ea ſit coloris uarietate, qua auis illa Indica. ¶ Alius opinor, ſed cognatus eſt, Pauus Saluiani, quem Romæ uulgò Papagallum (id eſt, Pſittacũ) uocari ſcribit, ob oculorum uarietatem: de quo in feriùs poſt Rondeletij Turdos leges.

GALLICE Perroquet, ut iam dictum eſt.

GERM. F. Die vierdte art der Krametfiſchen/am̃ ruckẽ ſchwartzlacht/mit einer grünlachten floßfädern darauff. wirdt bey Monpelier von ettlichen ein Pappegey genennt / von wägen ſeiner farben.

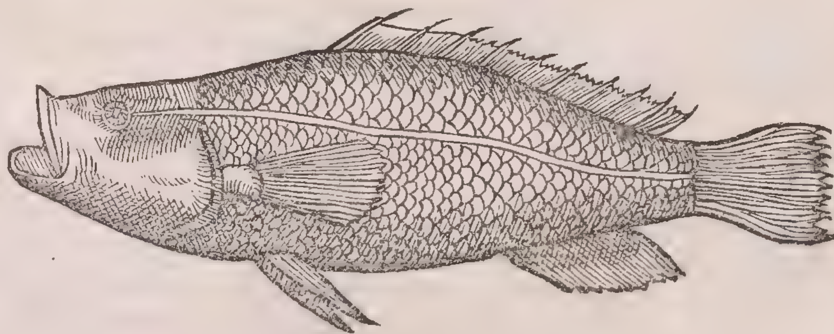
TVRDO Rondeletij quarto cognatus uidetur piſcis, cuius imaginem, qualem Venetijs (ubi Porga, ſi bene ſcribo, uulgò uocatur) nactus ſum, hîc exhibeo. Colores in pictura noſtra, huiuſmodi ferè ſunt: Dorſum & laterum dimidia pars ſuperior, fuſci ſunt coloris, maculis crebris ſubnigris uariantibus. Lineæ tres aut quatuor cœruleæ à branchijs ad caudam tendunt. In oculis circuli duo aurei pupillam ambiunt, inter quos medius unus fuſci coloris eſt. Cauda quoque maiori ex parte cœrulea eſt; idemq; color initio pinnarum ad branchias, & in capite circa infraq; branchias

apparet, eodem dimidia pars dorsi pinnæ anterior, pulchrè pingitur: posterior uerò pars cum flaua sit, cœrulei coloris maculis distinguitur. Laterũ pars dimidia inferior flaua est, & maculis subruffis uariatˉ. Pinnæ ad brãchias fuscæ: binæ in uentre, & una à podice, flauescũt. Reliqua apparẽt.

GERM. F. Ein art der Krametfischen/der yetz gemelten vierdten art ånlich.

TVRDVS V. Rondeletij. Hic (inquit) Gobionem flauum refert, hoc ab eo discrepans, quòd lineam albam ductam ab oculis ad caudam habet: & maculis nigris, quib. aspersus est Gobius, caret. colore aureo est, &c.

GERM. F. Die fünffte art der Krametfischen/ist gold=

goldfarb/ mit einer weyſſen linien von den augen biß zů dem ſchwantz.

TVRDVS VI. Rondeletij: quinto omnino ſimilis. linea ab oculis ad caudã ducta, nõ alba eſt, ſed cęrulea: roſtroq́ eſt longiore & aquilino.

GERM. F. Die ſechßte art der Krametfiſchen/ der fünfften ãnlich/ hat aber nit ein weyſſe/ ſunder ein blawe linien von den augen biß zum ſchwantz: vnd am ſchnabel ein vnderſcheid.

TVRDVS VII. Rondeletij. Magnitudine (inquit) eſt cubitali, coloribus uarijs inſignis, dorſo aureo, uiridibus maculis conſperſo, uentre candicante: lineis rufis & tortuoſis, nullo ordine diſpoſitis. Hoc genus eſſe puto, quod Κηρὶς ab Athenæo dicitur, (unde Cero fecerũt noſtri:) quam facit teneræ carnis, aluo facilem, ſtomacho gratam: cuius ſuccus incraſſet & abſtergat. Sic ille. ¶ Meminit eius aliquoties Trallianus inter ſalubres piſces: apud Plinium medicum Cereda pro Ceris legitur. Idem uidetur eſſe Cirrhis (Κιῤῥὶς, ἡ) Oppiani, quem circa petras leprades degere ſcribit: & alibi eundem, ut puto, cirrhadem uocans, à Perca deuorari refert. Ceris quidem à ceræ colore uocatur: cirrhis uerò ab eodem!: Græci enim giluum uel ſubflauum (citrinum aliqui uulgò uocant) colorem κιῤῥὸν appellant. Hæc coloris ſimilitudo fecit, ut aliqui hunc Turdorum generis piſcem, cum Adonide ſeu Exocœto cõfunderent. ſic enim in Phauorini Lexico legimus, Κιῤῥὶς ὁ ἰχθὺς, ἐπειδὴ κιῤῥὸς ἐστι τὴν χροιάν. ὁμοίως δὲ λέγεται παρὰ Κυπρίοις Κίῤῥις, ὁ Ἄδωνις: παρὰ Λάκωσι δὲ ὁ λύχνος. in quibus uerbis Lychnũ quoq́ pro piſce acceperim: etiamſi ab Adonide ſeu Exocœto diſtinguere eum uideatur: niſi deprauata eſt lectio, & ſine articulo legendum, παρὰ Λάκωσι δὲ λύχνος. Lychnum in Arcadia modò uocitant, ut nos interrogauimus Exocœtum olim dictum, Maſſarius. Veriſimile eſt autem Lychnum dictum ſimiliter ut Ceridem à cereo colore: quoniam & lychni ſeu candelæ è cera fiebant. (Alius uidetur Dilychnus Nili piſcis, memoratus Straboni.) Oppianus quidem Adonidem ſeu Exocœtum & Cirrhidem planè diuerſos facit. Inuenio in Græcorum Lexicis nomen hoc uariè ſcriptum, Κηρὶς, Κίῤῥις, Κηῤῥὶς, Κίρυλος, Κιῤῥὰ, Κίῤῥυλος. ex quibus ultimum fortè tantùm probari poterit: reliqua perperã mihi ſcribi uidentur. Apud Vuottonum etiam Scirrhis legitur: abundante nimirum σ. ut in Scordylo & Scolijs.

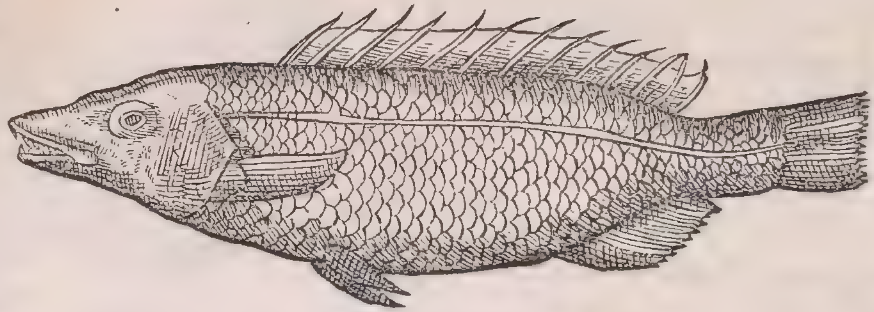
Κηρίς. Cirrhis. Κιῤῥάς.

GALLICE ad mediterraneum Cero, à Græco uocabulo Κηρὶς.

GERM. F. Die ſibende art der Krametfiſchen/ mit einem goldfarben rucken mit grünẽ flåcken beſprengt: mag ein Wåchßling genennt werden/ dann er wachßfarb iſt.

TVRDVS VIII. Rondeletij. A ſeptima (inquit) nõ admodum differt. eſt enim eodem ferè modo uarius: ſed lineas multas habet in uentre ſeſe interſecantes.

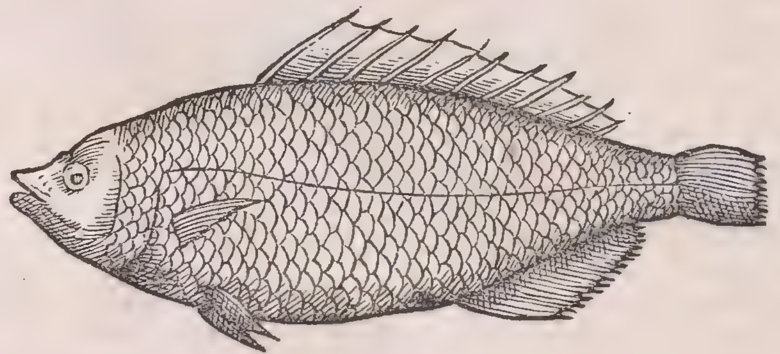
GERMAN. F. Die achtende art der Krametfiſchen/ dem ſibenden beynach geleych: hat aber vil übertwåre ſtriche durch einander am bauch.

TVRDVS IX. Rondeletij: similis superiori, nisi quòd lineam candidã habet à branchijs ad caudam: alias multas confusas, obliquas, ut Ceris, quæ aurei sunt coloris. alioqui colore est uario, uiridi, & flauescente.

GALL. A quibusdam Gaian (*sicut & undecimus*) dicitur, ab alijs Bille: à nostratibus Menestrier, hoc est, Tibicen: quia uarijs est coloribus tibicinum ritu, qui uersicolori habitu uti apud nos solent, Rondeletius.

GERM. F. Die neünte art der Krametfischen / geleych der achtenden / außgenommen daß sy ein weysse linien hat von den orwangen biß an den schwantz.

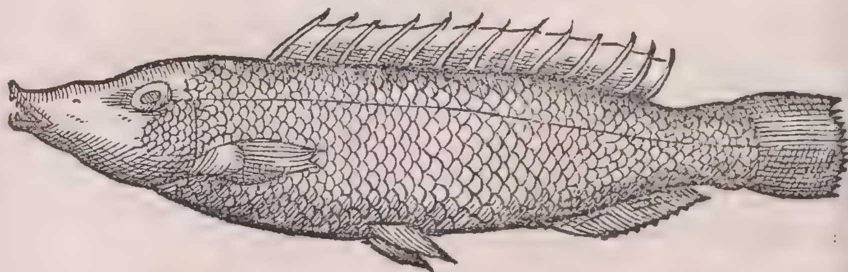

TVRDVS X. Rondeletij. Colore (inquit) est uiridi. extrema operculi branchiarum & pinnarum uentris purpurascunt. oculi rufi. uenter ex albo flauescit. ore est paruo, labrisq; paruis. ¶ Idem hic Saluiani Turdus maior uidetur, etsi latior proportiõe quàm à Saluiano pingitur. Turdus maior (inquit) etsi partibus externis internisq; (ferè) omnibus, minori (*primo nimirum Rondeletij*) simillimus est: tamen ab eo corporis figura, colore & magnitudine plurimũ differt. Nõ enim Tincæ instar latæ figuræ est, ut ille, sed oblongæ: nec eisdẽ depingitur coloribus. Nam cum hic maior coloris ratione duplex sit, neutri cum minore cõuenit color. horum nanq; unus (quem Romæ & Tordo & Verdone appellant) totus uiridis est: alter uerò subrubet: cætera simillimi. Vtriusq; dorsum maculis paruis, rotundis atq; cæruleis conspersum est, uenter uerò & latera maculis confusè permistis, Turdi auis more, insignita conspiciuntur: qua una nota minori Turdo similes sunt. qui etiam palmi mensuram non excedit: hi ad cubitalem aliquando excrescunt magnitudinem. ¶ Aliqui Turdum simpliciter alio nomine Σαῦρον uocant: quod nomen si à colore, ut aliquis coniiciat, impositum est, non omnibus, sed huic præcipuè, utpote uiridi: aut etiam tertio, qui magna ex parte uiridis est, conuenire uidetur. Saluianum quidem, Turdi maioris uiridis nomine, (qui Romę Verdone uocatur,) non tertium Rondeletij Turdum, sed decimum hũc intellexisse animaduerto uel ex eo, quòd à Turdo subrubro, colore solùm eum separauit: quemadmodum Rondeletius quoq; decimum suum ab undecimo, colorum tantùm uarietate diuersum facit. ille enim uiridis ei est, &c. ut diximus: hic uerò colore rubricę, multis nigris & liuidis maculis respersus. uentre plumbei coloris. labris magnis. ¶ Idem, ut suspicor, Teragus Ouidij fuerit: de quo ille in Halieutico: Tum uiridis squamis, paruo saxatilis ore. ego pro squamis, Teragus legendum censeo, ex Plinio Ouidium citante. Quòd si quis pro Terago, Turdum legere maluerit, parum refert: Bellonius quidem eundem Ouidij uersum de Turdo interpretatur.

Teragus.

ITALICE. Tordo aut Verdone Romæ, ut suprà dictum est.

GERM. F. Das zähende geschlecht der Krametfischen / grün von farben / darumb es Grünling genennt mag werden.

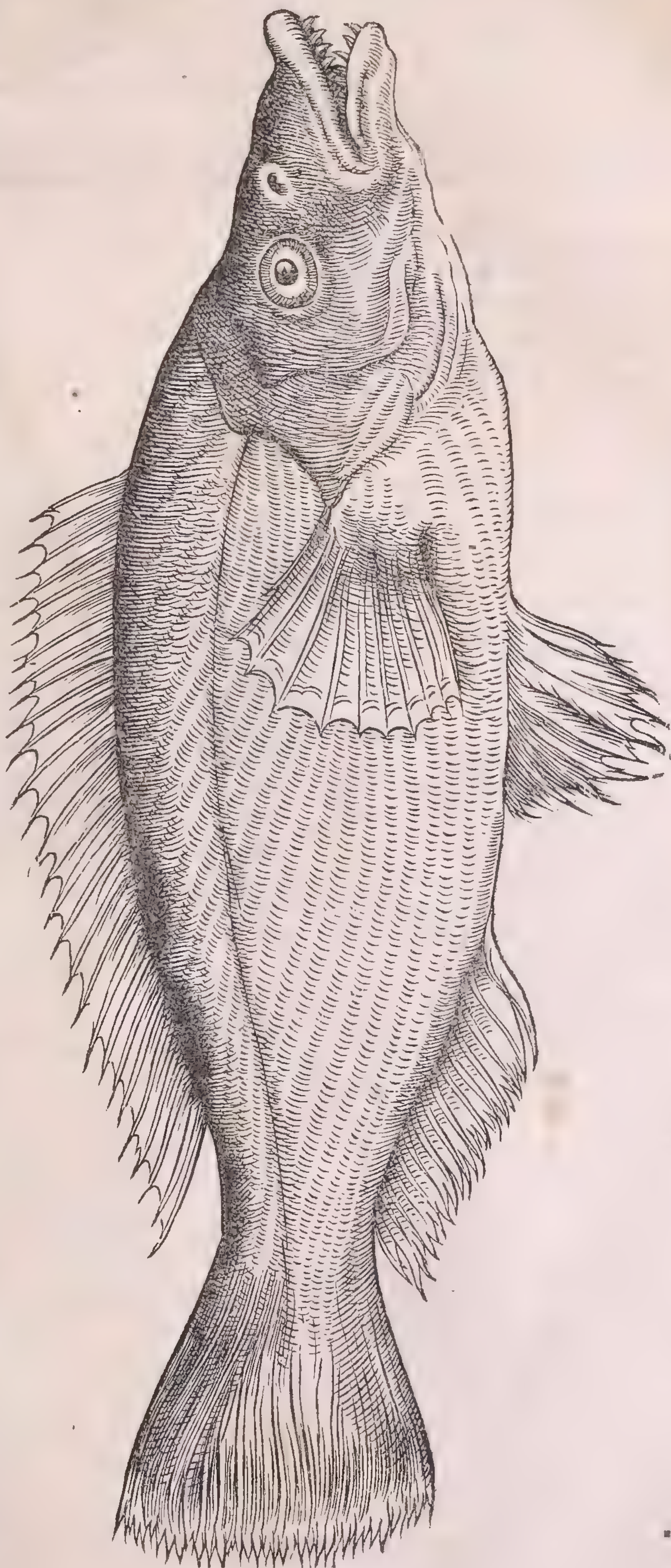
TVRDVS XI. Rondeletij. Hic (inquit) inter Turdos maximus, ad Lupi cubitalis magnitudinem & crassitudinem accedit, &c. Vide plura in decimo Turdo: à quo (Rondeletio teste) colorũ duntaxat uarietate differt. picturę quidem ab eo exhibitæ alias

etiam

etiam differentias ostendunt: Saluianus pro utroque unicam iconem exhibuit, cum in colore duntaxat discrimen esse admonuisset.

GALL. Auriol nostri uocant, alij Gaian, alij Durdo, Rondeletius. suspicatur autem Auriol, quasi αἰόλον dictum, cùm suprà Turdum primum priuatim αἰόλον nominârit. Gaian quoque nonum Turdum suum à nonnullis uocari dixerat.

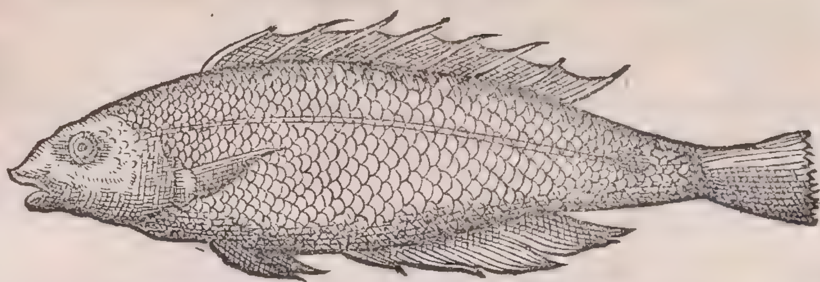
GERM. F. Die einlifte art der Krametfischen / ein rotlacht geschlecht der Steinlingē.

TVRDO undecimo Rondeletij specie similem cognatumque esse coniicio, cuius figuram hîc, qualem amicus quidā Venetijs depictam ad me dedit, apposui. Bellonius hunc piscem suis coloribus expressum apud me cum uidisset, Hepatum à se descriptum (nam iconem non dedit) esse affirmabat. Piscis est undiquaque fermè rubicundus, magis quidem circa dorsum, circa uentrem albicat. Dorsum dimidia sui posteriore parte, tribus maculis atris deinceps notatur, ita ut macula ultima caudam attingat. Oculorum pupillam nigram circulus ruber ambit: isque rursus includitur cæruleo, uti pictura nostra præ se fert. Turdorum quidem generis uerè esse hunc piscem, non habeo quòd affirmem: Rondeletij tamen Turdo undecimo similem aut cognatum esse ut putarem, similitudo aliqua effecit, ut prominentia labra, color rubricæ, pinnæ consimiles. Noster tamen latior uidetur, Rondeletij oblongior: qui etiam (inquit) multis nigris & liuidis maculis aspersus est: quas in nostro non uideo, nisi quòd dorsum ternis (ut dixi) atris maculis notatur.

ITAL. Venetijs uulgò aliqui Lucium marinum uocant, ut audio. sed Sphyrænæ etiam id nomen tribuitur: & Asellus quoque Merlucius, quasi Lucius marinus appellatur. Bellonius à uulgo Venetorum Sachetum, ut etiam Chanadellam, indifferenti nomine appellari scribit. solo enim (inquit) colore, qui paulò magis in Hepato fuscus est, inter se differunt.

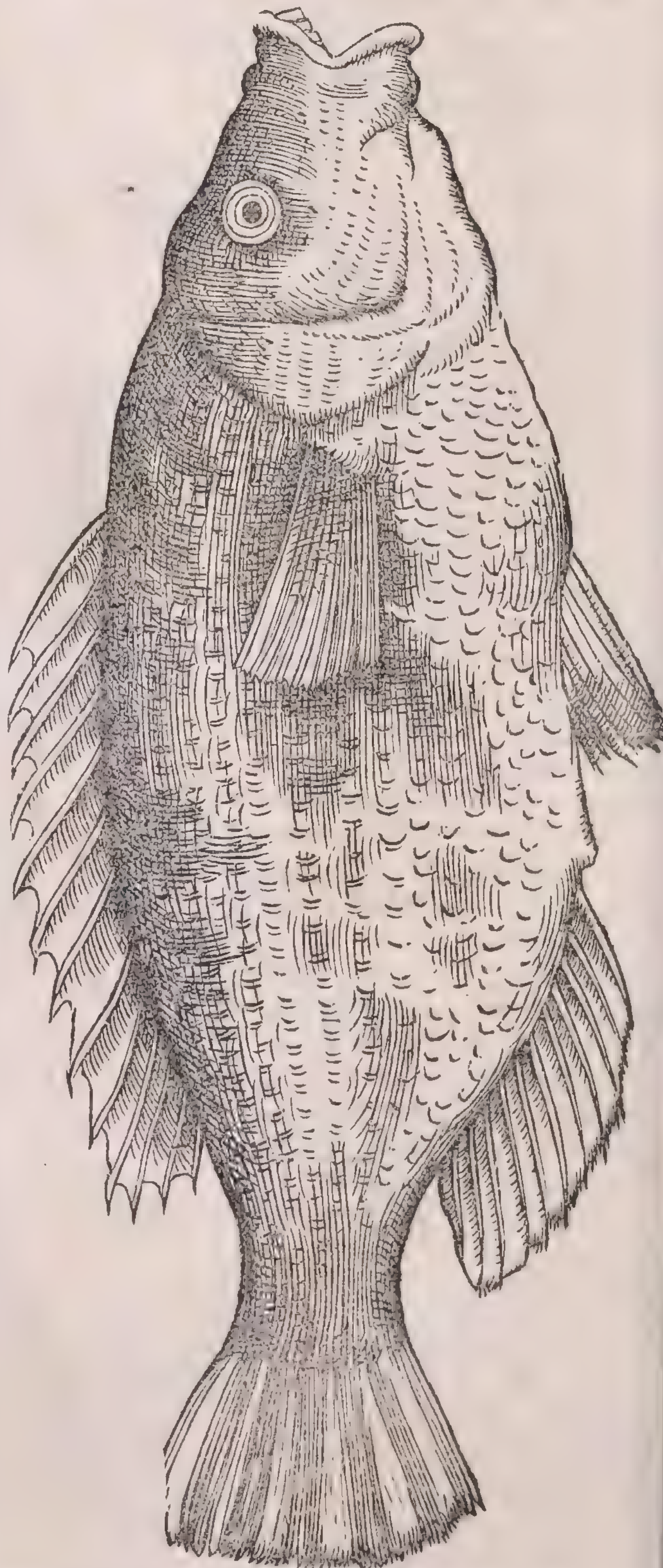
GERM. F. Ein rotlachte art der Steinlingen oder Krametfischē / beduncket mich der nächstgesetzten einlifften art änlich vnnd gleych / wo es nit äben der selbig fisch ist.

TVRDVS XII. Rondeletij. Et hic (inquit) in Turdorum genera referendus mihi uidetur, qui uulgò Vielle (*suprà Turdum in genere à Gallis Vielle uocari scripserat*) dicitur: neq; enim minùs uarius est, quàm cęteri iam descripti. Capite est cæruleo, dorso uirescente. Linea uiridis & tenuis à branchijs ad caudam ducta est, in cuius extremo macula est rotunda, paulò supra caudam. reliquo corpore est rubescente. Pinnæ uariæ, sed maiori ex parte purpureæ.

GALL. Vielle, ut suprà dictum est.

GERM. F. Die zwölffte art der Krametfischen/mit einem blawen kopff/vnnd grünem rucken. es streckt sich auch ein enger grüner strich von den floßfädern/an den schwantz zů.

TVRDIS uel Scaro uario fortè affinis est piscis, cuius picturam, ut olim Venetijs accepi, huc apposui. Lusitanos Bodian uel Rujo uocare audio, Illyrios Cany. Coloribus uarijs eleganter depingitur ac uariatur: fusco præsertim, seu nigricante & rubro. Pinnæ ad branchias flaui coloris sunt: reliquæ fuscæ, sed fibris spinis'ue (ad picturam hæc scribimus) rubris distinctæ, uti etiam cauda. In oculis pupillam nigrã circulus è luteo subuiridis ambit: quo exterior alius est uiolaceus, sequitur luteus, postremus niger. Maculæ quædam magnæ per latera nigricant, &c. ¶ His scriptis incidi in Saluiani piscẽ 94. quem uulgari nomine Papagallum nominat, figura nostro hîc exhibito planè similem: quanquam coloribus ab eo descriptis nonnihil dissidet. Romæ (inquit) ob oculorum uarietatem Papagallo uocant, Lusitani Budiam. A diuo Ambrosio & Isidoro Hispalensi propterea quòd Paui auis colorem imitetur, Pauo uel Pauus uocatur. (Descriptionem prætereo. conuenit enim cum icone nostra, coloribus exceptis: & quòd dentes nimis magni nostro adpinguntur.) Circa saxosa maris litora atq; scopulos uictitat: ubi etiam ineunte ęstate parit. Carniuorus est. nõ solùm enim alga atq; alijs maris purgamẽtis, sed minoribus etiam piscibus uescitur. Solitarius est: & ferè semper singuli capiũtur. solentq; uerno ac autumnali duntaxat tempore capi: eò quòd forsan æstate caloris, hyeme frigoris impatientes lateãt. Insipidus atq; ignobilis piscis habetur. carnem habet mollem potiùs quàm duram, cui & lentor aliquis inest. Hæc ille. Vilis quidem & insipidus cum sit, Scari nomen non meretur. Romani (Bellonio teste) genus omne piscium diuersis coloribus insignium, nomine Psittaci, Pauonis, Turdi uel Merulæ uocare consueuerunt. Idem in Gallico libro de Piscibus Pauonis nomine piscem, ut scribit, Romæ Papagallũ dictum exhibuit: quem Turdum postea in libro Latino nominauit. is uel idem cum Saluiani Papagallo est, uel planè similis. Sunt & Rondeletij quidam Turdi eidem similes.

Aliu-

Alius ab hoc est, opinor, quartus Rondeletij Turdus, quem circa Monspeliū à nonnullis Perroquet (id est Psittacum) uocari scribit. Idem etiam Turdum secundum suum, Pauonem uocare uoluit.

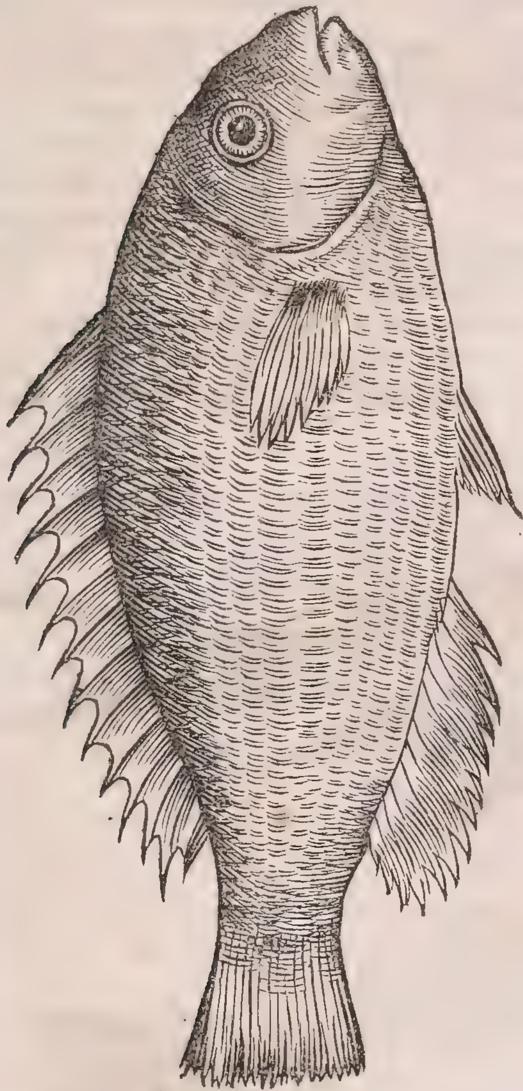
ITAL. Romæ Papagallo, ut supra dictum est.

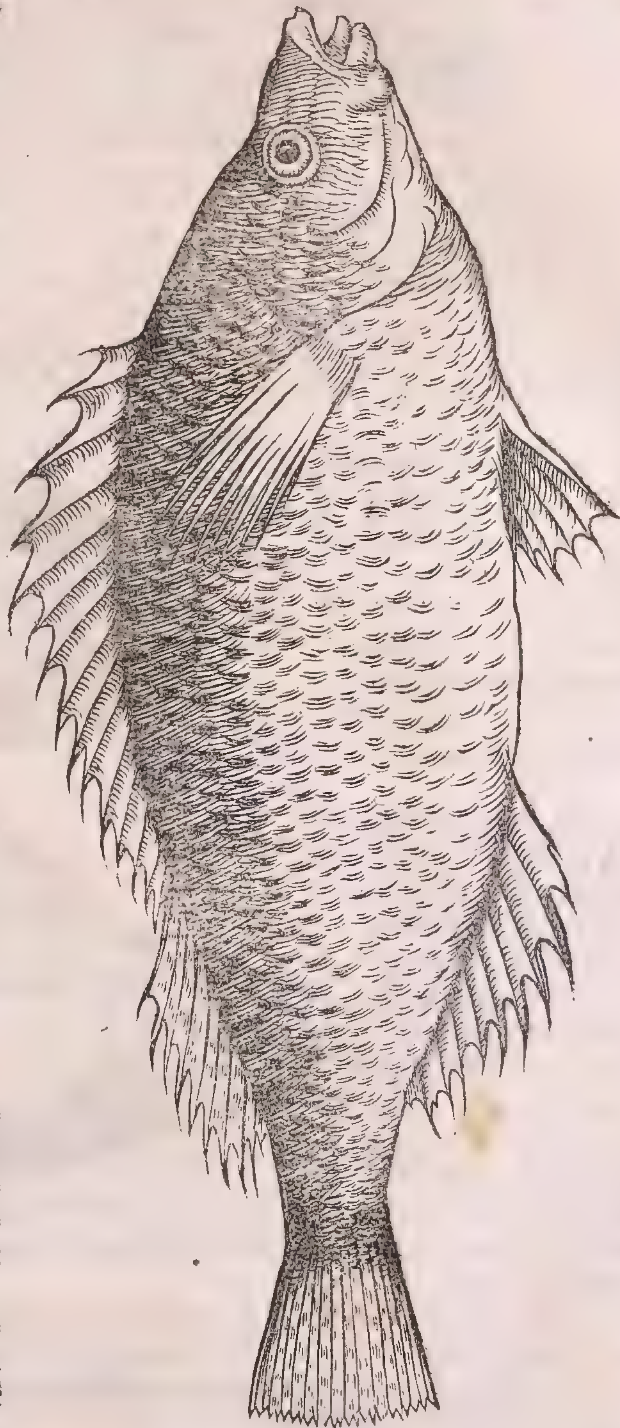
LVSITANICE Bodian, Budiam, Ruijo.

ILLYRICE. Cany.

GERM. F. Ein art der Steinfischen / wirdt zů Rom ein Pappegey genannt / von wägen daß er so mancherley farben in den augen hat.

TVRDORVM etiam generi planè cognatus uidetur, quem pro Anthia tertio, Rondeletius ponit.

SVNT etiam pisces duo Venetijs mihi depicti: quorum icones hîc subiungere Turdorū historiæ uolui, quòd utriq; horum piscium speciem præ se ferant aliquam, (unde etiam saxatilem utrunq; esse cōijcio,) & colore sint uario: et alia eorum uetera nomina ignorem.

Ex his maior, (quem propiùs ad Turdos accedere puto quàm minorem,) Raina de mer, id est, Carpa marina uulgò dicitur, (si modò rectè hoc nomen à pictore adscriptum est,) mihi quidem nō placet. nā & Coracinus Bellonio Massiliæ alibiq; pesce Carpa uel Scarpa dicitur: Raina autem Italicè Carpam sonat: & Rondeletio Coracinus à Gallis quibusdam ad mediterraneum Durdo.) In eo (ut pictura præ se fert) cauda, & posterior pinnæ dorsi pars, rubicunda & punctis uaria est, anterior uerò & maior eiusdem pinnæ pars, è fusco albicat. Dorsum ipsum cœruleo uiridiq; colore mixtis tinctum apparet: uenter candicat: pars ad caudæ initium nigricat. Punctis toto corpore subnigris aut fuscis uariatur. In oculis pupillam nigricantem circulus aureus uel croceus ambit: quem alius fuscus, hunc deniq; subflauus circundat. *Maior*

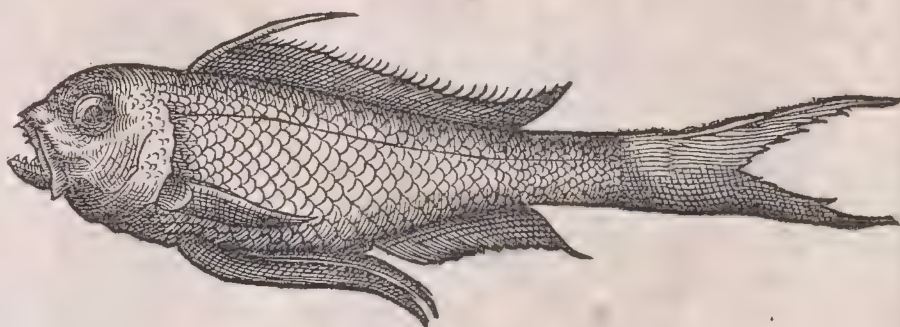
Minor uulgò Venetijs Luisolo dicitur, si benè legò adscriptum à pictore nomen: in quo plus *Minor.*

cœrulei est, præsertim in cauda extrema, & parte prona tum corpore tum pinnis. cuius etiam coloris in oculis circulus apparet, medius inter alios duos albicantes. Corpus ferè fuscum, sed alijs coloribus passim modicè admixtis, & punctis quæ magis fusca aut subnigra sunt uariantibus. Hęc ad picturas. Eundem aut similem in Oceano ab accolis Germanis, præsertim Flandris, audio **Posten** uocari, à uelocitate. sic enim propriè appellamus nuncios Principum, (astandas siue angaros Persæ,) qui equis dispositis itinera accelerant.

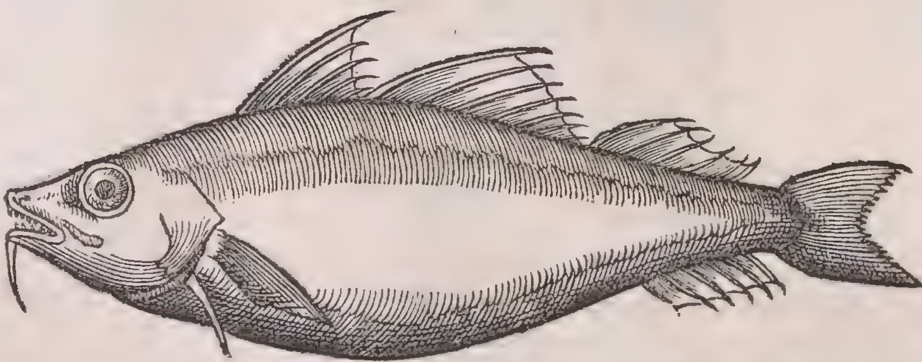
DE ANTHIIS IN GENERE.

ANTHIAS ut Aeneas dicitur: Græcè Ἀνθίας, ὁ. Oppiano Ἀνθιδεύς. Huius quatuor genera Rondeletius libro sexto De piscib. mar. inter Saxatiles descripsit. Oppianus piscibus uagis eos adnumerat. Præcipuè (inquit) circa petras profundas degunt: non semper tamen, oberrant enim undiquaq;, pro libidine gulæ, utpote edacissimi piscium, quanuis edentuli. magni & cetacei sunt, in quatuor genera distincti. Primi flaui sunt, secundi candidi, tertij punicei: quarti Euopi uel Aulopi, propter superciliorum speciem dicuntur. Lege infrà quæ scripsimus cum quarta specie Anthiæ. Quanquam autem quatuor illi Rondeletij Anthiæ omnes toto genere differant: hoc tamē loco eos cōiungere uolui, donec certius aliquando de his piscibus aliqd cōstet. ¶ Aristoteles Aulopiæ eundem Anthiā facit, neq; in species distinguit: fortè quòd nulla præterquàm colorum notabilis esset differentia: quæ si tanta fuisset, quāta in Rondeletij Anthijs apparet, nomina certè cuique propria deberentur, non unum tribus, coloris duntaxat differentia expressa.

Anthias alio nomine Callichthys dicitur. aliqui Callionymum & Ellopem quoq; uocant. aliqui sacrum piscem: sed hæc appellatio cum multis alijs ei cōmunis est. aliqui Leucum, Λεῦκον, (qui nimirum Oppiani Anthias candidus fuerit.) alij Aulopiam, Αὐλωπίαν. Oppianus Aulopum priuatim quartam speciem Anthiarum facit.

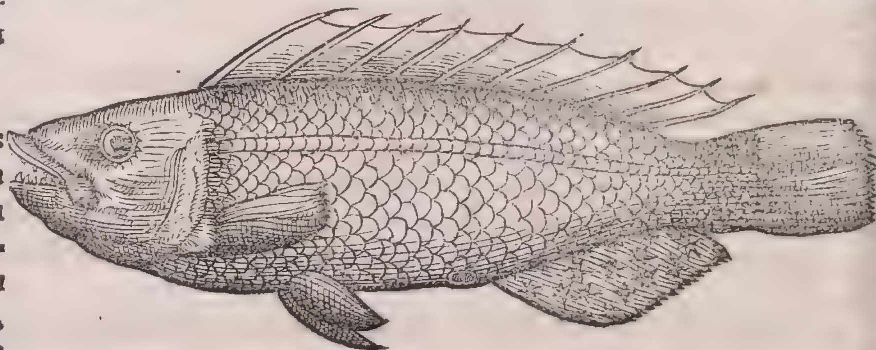
ANTHIAE prima species, Rondeletio.
GALLICE circa Monspelium Barbier.
GERMANICE circūscribi potest: **ein rotlachter Rundtkopff**. nam & colore rubescit, & capite est rotundo, non compresso.

ANTHIAE secunda species fortassis, ut Rondeletius suspicatur. Anthiæ rubescenti (inquit) subiungit Oppianus ἀργεννόν, id est, album & splendidum. quis autem is sit, me nondum planè scire fateor: nam hîc à nobis exhibitū, suspicione tantùm quadam motus, anthiam album esse puto: utpote quo candidiorem splendidioremq; nullum unquam uidi. Piscis est pelagius, ad asellorū genus accedens, sed paulò latior. nostri Capelan appellant.

Aselli.

GERM. **Bolck/Kableau/Capellēgau.** ¶ Ex Asinis Oceani est (inquit Turnerus in epistola ad me) uentricosus ille piscis, cui in labro inferiori barbula est, unde Asinus barbatus cognominari poterit. Hunc Angli Boreales uocāt **a Keling**, Meridionales **a Cod**, Occidentales **a Melwel**: Frisij orientales **ein Cabbelow**: Rheni accolæ salsum, **ein Bollich**.

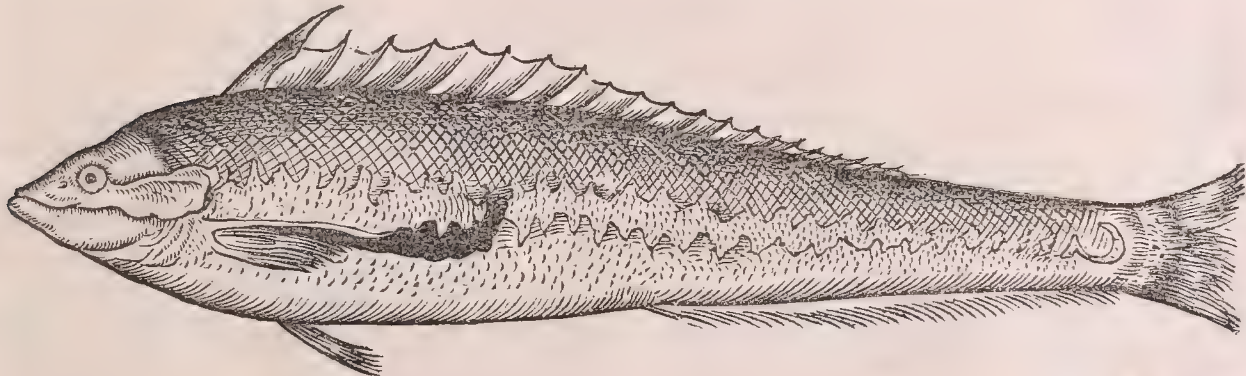
ANTHIAE tertia species Rondeletio. Tertium Anthiæ genus (inquit) Oppianus nigrum (αἷμα κελαινόν, purpureum exaturatum) facit. cuius generis piscem esse eum, quem

quem hîc exhibemus, affirmare ausim: est enim saxatilis, totus purpurei coloris uel indici, corporis forma Scaro uario similis. ¶ Turdorum generi forma naturaq; cognatus hic piscis uideri potest.

GERMANICE circunloquemur: ein schwartzbrauner Steinling oder Steinfisch.

ANTHIAE quarta species, Rōdeletio. Quarta Anthiæ species (inquit) Oppiano dicitur Euopus, Εὐωπὸς, quòd bonis sit oculis, & optima uisus acie, *(uel à pulchris uel magnis oculis:)* & Aulopus, Αὐλωπός: nimirum quòd oculi in orbem ueluti supercilio rotundo, obscuro uel nigro, cincti sint & coronati: quo fit ut caui & sint & uideantur, cernantq; acutiùs. Hæc nota cum huic, quem oculis subijcimus maximè conueniat, quin Anthias sit quarti generis non dubitamus. ¶ Aelianus (inquit idem Rondeletius) Aulopiam alium uidetur descripsisse, magnitudine maximum: qui magnos etiam Thynnos, etsi mole inferior, robore uincat. Cum captus est (inquit Aelianus) eximia forma spectatur. oculis est patulis, rotundis, magnis, cuiusmodi Homerus bubulos canit. maxillæ non solùm robustę, sed etiam pulchræ sunt. dorso est cœrulei coloris saturati. uentre candido. à capite ad caudam pertinens aurea quædam linea in orbem desinit. Ex his (inquit Rondeletius) colligunt nonnulli, Aulopion esse quem lingua uernacula uocamus Boniton, nos Amiam esse demonstrauimus. Hæc ille. Ego Aeliani Aulopiam, utpote magnum piscem, &c. ab Anthijs diuersum non fecerim. nominat enim Oppianus αὐθιέων μεγακήτεα φῦλα: & quas earum species facit, omnes edentulas, non tam forma quàm colore aut specie oculorum distinguere uidetur: at Rondeletij Anthię, siue omnes, siue pleriq;, minores sunt, dentatiq; omnes, & genere toto inter se differūt. ¶ A Neapolitanis de piscatore quodam probo uiro accepi, piscem quendam uocari Aulopenam uulgò, quem uidere mihi nondum licuit, Gillius.

GERMANICE. Ein Seebrachsmen art mit einem schwartzlachten kreiß oder ring vmb die augen.

IVLIS, ἰουλίς. Gaza Iuliam conuertit. Piscis uix digito *(palmo, Bellonius. dodrantem interpretor)* longior, uarius: nimirum dorso uiolaceo: à capite ad caudam subauream lineam ductā habet, hinc & inde rostri modo dentatam: cui pars quæ subest, colore est cœruleo, uenter candido flauescente, &c. Rondeletius. Hi pisces frequentes inuadere muscarum instar, & mordere solēt illos, qui in mari urinantur aut natant: nec ueneno caret morsus eorum. ¶ Idem fortè est Teragus, Ouidij hoc uersu celebris: Tum uiridis squamis paruo saxatilis ore, ut nostri codices habent. ego pro squamis repono Teragus, è Plinij catalogo piscium, qui Teragum paruum ex Halieutico Ouidij nominat. sed est etiam in Turdorum genere (decimus Rondeletio) uiridis quidam, & paruo ore. Iulidem quidem magna ex parte uiridē uidisse memini. Non est una Iulidum species (inquit Bellonius.) euariant enim colore: sed semper reuertuntur ad suas notas, quibus ab inuicem discernuntur. Lege mox in Italicis nominibus. Sed magis placet, ut Turdum uiridem, de quo suprà scri- *Teragus.*

pſimus, Teragum Ouidij faciamus. ¶ Hyccam pro Iulide Hermippus Smyrnæus accipit. Syneſius in epiſtolis Iulum pro Iulide dixiſſe uidetur. Hycca fortè, id eſt Sucula, à uoracitate dicta fuerit: Iulis uerò dicta uideri poteſt, quòd ſimiliter, ut Iulus inſectum, ſuo morſu pruritum in corpore excitet. Oppianus certè de uenenoſis morſu piſcibus agens: primùm Scolopendras mar. ſuo morſu in corpore pruritum & calidum ruborem tãquam ab urtica herba excitatum inducere ait. deinde, Iulides ſimile illis ore uenenum continere. Eſt autem Scolopendra mar. inſectum à ſimilitudine terreſtris ſic dictum: terreſtri rurſus ſimilis eſt qui Iulus uocatur uermis multorum pedum, ita ut nauim longam referat, unde Lycophron νῆας ἰουλοπέζας dixit: & Syneſius nauim quæ remis impellitur ζώῳ πολύποδι comparat: Nicander Scolopendræ: Aelianus ceraceam quoq; Scolopendram naui remis impulſæ confert. Aut fortè Iulis dicta eſt, quòd ut eruca maior lanuginoſa, (nã & alij uermes multipedes, iuli dicũtur, ut Scolopendræ: licet pilos non habeant, quòd plurimi pedes fortè in eis quaſi pili quidam ſint,) uarietate colorũ inſignis ſit. ¶ Colore eſt tam uario, ut pulchritudine cum Pauone piſce contendat: piſciumq; omnium formoſiſsimus uideri poſsit. Palmi magnitudinem non ſuperat. Iulis Ariſtoteli gregalis eſt: noſtra in Romano maris tractu rariſsimè, & ſola ſemper capitur. Hermippus quidem captu eam difficilem ſcribit. Aelianus & Oppianus tradũt Iulides piſces ſaxatiles eſſe, quibus os ueneno refertum ſit, adeò, ut quemcunq; piſcem deguſtarint, inhabilem cibo & pernicioſum reddant. eaſdem hominem urinantem aut natantem infeſtiſsimè perſequi, & Muſcarum in terra inſtar, frequentes incurrere & morſu affligere. Hæc Saluianus Iulo piſci diuerſo, non autem Iulidi adſcribenda putat. Oppianum ait diuerſis in locis utriuſq; meminiſſe: qui tamen piſcis ſit Iulus, nondum conſtare. Neq; enim Hermolao (inquit) ſubſcribendum cenſemus, qui Balænæ ducem, quem alij Muſculum uocant, Iulum uocari teſtatur. atqui hic piſciculus ab Oppiano ὁδηγὸς, id eſt, dux, nõ autem Iulus uel ab illo, uel ab alio quoquã, quod compererim, nominatur. ¶ Iam cum non Aelianus modò & Oppianus, Iulidem, non Iulum, piſcem morſu infeſtum & uoracem appellent, ſed Numenius quoq; ἰουλίδα μάργον unà cum uenenata Scolopendra nominet: Iulum autem uenenatum eſſe nemo dixerit: eſt quòd diligentiùs hac de re cogitet Saluianus. Natantes quidem ab hoc piſce morderi & infeſtari Rondeletius ſuo experimento teſtatur: qui etiam incuruos eius dentes eſſe tradit. Os paruum apparet: quare cum eſcam uorare nequeant, præmordent: unde captu difficiles ſunt. Ego ita uenenatum morſum earum eſſe puto, ut punctura Apum & Veſparum uenenata traditur, hoc eſt, magis propter dolorem quem excitat, quàm periculum. Exeſos uerò ab eo piſciculos uenenatos reddi, non ſimpliciter crediderim, ex illa quam recitat Aelianus hiſtoria: piſcatores cum Squillam media ex parte ab Iulidibus exeſam guſtaſſent, uehementes alui cruciatus ſenſiſſe. Piſcem enim nõ recentem quemuis, aut à quouis alio aliqua ex parte exeſum, nemo tutò ingeſſerit: & qui fame coactus id fecerit, periclitabitur. An Iulides quia panphagi ſunt, noxijs etiam circa ſaxa animalculis, ut Scolopendris alijs'ue non abſtinent: & inde morſus earum nocentior redditur? quamuis ſimpliciter etiam paruis & recuruis dentibus uulnuſcula inflicta noceant. an à Scolopendris marinis, quos etiam Iulos dixeris, exeſa, potiùs quàm ab Iulide, ueneno non carent? Vtcunq; eſt, Iulidem à Bellonio, Rondeletio & Saluiano exhibitam: ueram, & eandem Aeliani Oppianiq; Iulidem eſſe perſuaſus ſum. ¶ Iulis, ſicut & cæteri ſaxatiles, teneram, friabilem, concoctu facilem, & ſaluberrimam carnem habet. Saporis quidem ſuauitate cum ſapidiſsimis minimè conferri debet, Saluianus.

Hycca. *Iulus.*

GRAECVM uulgus Illecam uocat, uel Iglecquam. Rhodium Afdellos. nonnulli Zillo, (ζῆλον,) uel Sgourdelle, Bellonius.

ITAL. Veneti & Maſsilienſes Donſellam & Domiſellam uocant: Genuenſes Zigurellam, hoc eſt, puellam, Bellonius. A Liguribus Girello ſiue Girella nominatur, à nonnullis uerò Donzella: ab alijs Iurela, Iula, Rondeletius. ¶ Romæ & Neapoli obſcœna uoce Menchia di Re uocatur, Venetis Donzella, Saluianus. Rondeletius Turdum tertium quoq; ſuum ab aliquibus Minchia di Re appellari ſcribit, ἴσως διὰ τὸ τὴν κεφαλὴν καὶ σῶμα τοῦ ἰχθύος τούτου, βάλανον καὶ ἐρυθρὰν ἀνδρὸς μορίῳ μιμεῖσθαί πως δοκεῖν. Nos alium quoq; piſcem rubicundum, Donſellæ nomine alicubi (in Italia puto) dictum, deſcripſimus in Corollario de Alpheſte. Rondeletio Ophidion Plinij (Aſellorum generis piſciculus ut uidetur) circa Monſpelium uulgò Donzelle uocatur. eius quidẽ ſpecies una Rondeletio flaui coloris eſt: qui color etiam Adonidi piſci tribuitur, quem alio nomine Ophidion dictum Kiranides tradit. ab Adonide quidẽ Donzellæ nomen deduci potuit: quanquã à Græcis hodie nonnullis ζῆλος appellatur: quod nomen fortè per aphæreſin à Donzella factum eſt. ¶ Ex picturis Cor. Sittardi habeo, non forma, ſed coloribus, ab ea, quam hîc exhibeo, Iulide, nonnihil differentem: quæ & dentes ore aperto oſtendit. Tincam marinam ab aliquibus uocari adſcriptum erat, nimirum quòd magna ex parte uiridi colore ſit Iulidis illa ſpecies. ſed Itali Merulas ac Phycides in mari, Tincas mar. uocitant, ut ſcribit Bellonius.

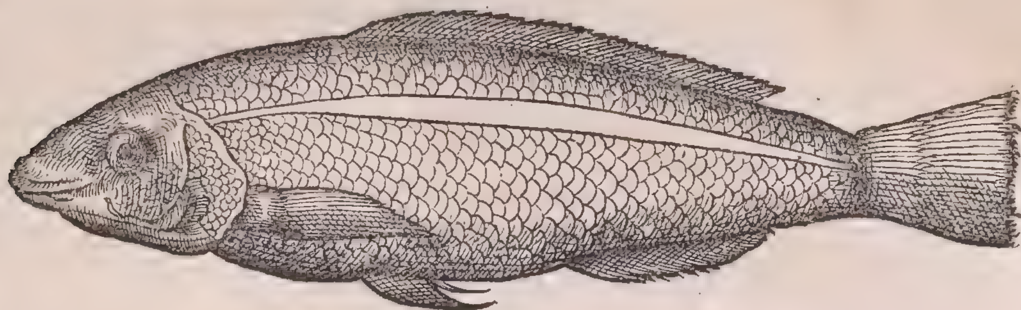
Tinca marina.

GALL. Maſsilienſes, ſicut Veneti Donſellam & Domiſellam uocant. Lege plura in Italicis nominibus. Noſtris (inquit Rondeletius) incognita eſt, quia uix in toto noſtro litore reperiatur.

GERMANICE & ILLYRICE. Sclauonicè (ut Sigiſmundus Gelenius ad me ſcripſit) dicitur Knezik: quod nomen ſignificatu ab Italico non diſcrepat, niſi quòd hoc maſculinum eſt, æquè ut illud diminutiuæ formulæ à Knez primitiuo. Germanicè diceres Jünckerlin. Videtur

enim

enim hic inter piſces cultior, nimirum praſinatus, ceu quiſpiam aulicus, aut puella aulica. ¶ Licebit & à pulchritudine Schönling appellare.

ADONIS ſeu Exocœtus Rondeletij. nam alius eſt Bellonij, Ordine I. inter Gobios. Hic & Cirrhis apud quoſdam à cirrho, id eſt, ſubflauo colore dicitur: aut Lychnus, à colore ceræ cereiue. Vide ſuprà quæ cum Turdo Rondeletij VII. annotauimus.

GALLICE. Nullum huius (inquit Rondeletius) uulgare nomen comperi, ſed cõmuni tantùm Saxatilium nomine (Gallico, Rochau ſcilicet) uocatur.

GERMANICE circunſcribatur: **ein gälber oder goldgälber Steinling.** Nomine quidem **Steinling** communi uti licebit ad omnes ſaxatiles. Lege ſcripta ad finem Exocœti Bellonij, Ordine I.

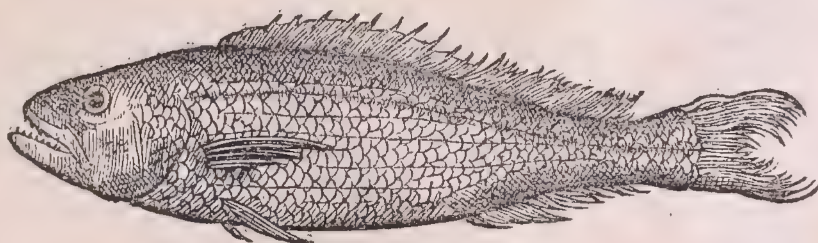
ALPHESTES Rondeletij: quem eundẽ Cinędo ſtatuit: quod ueterum nullus (puto) expreſsit, erudita tamen hæc Rondeletij coniectura eſt, quòd utriq; cereus color tribuatur: & Alpheſtæ ueluti libidinis cauſa, quod cinædorum eſt, κατὰ πυγὴν alter alterum ſequantur. Bellonius quoq; hũc piſcem Cynædum (per y.) nominat.

Cinædus.

GALLICE. Rochau, communi ſaxatilium nomine. Peritiores piſcatores uocant Canus, Maſsilienſes Canudo, (un Sanut, Bellonius,) corrupto uocabulo cinædum uolentes dicere, Rondeletius.

GERMANICE. **Ein art der Steinlingen oder Steinfiſchen/auff dem rucken purpur farb/am übrigen leyb gälblacht.**

Quærendum an Adonis, qui & Ophidion & Cirrhis dicitur, cognatus ſit Alpheſtæ. eſt enim Ophidion ueluti Muſtela quædam marina: ſunt autem Muſtelæ quædam colore luteo, omnes quidem μονάκανθοι, ni fallor, &c. ut alius fortè ſit, quàm Rondeletius putauit, Alpheſtes: quem tamen cinædum eſſe non dubitârim. Bellonius pro Alpheſte eundem quidem piſcem pingit: ſed minùs latum, craſsioribus labris, bene dentatis: corpore maculoſo, & punctis diſtincto, non expreſsis ſquamis. ¶ Alpheſtes ab Ariſtotele, ut citat Athenæus, monácanthus dicitur. Dorion ſcribit fluuiatilem Mitrænam (Lampredam nimirũ) ſpinam unicam ſolùm habere, Oniſco galariæ ſimilẽ.

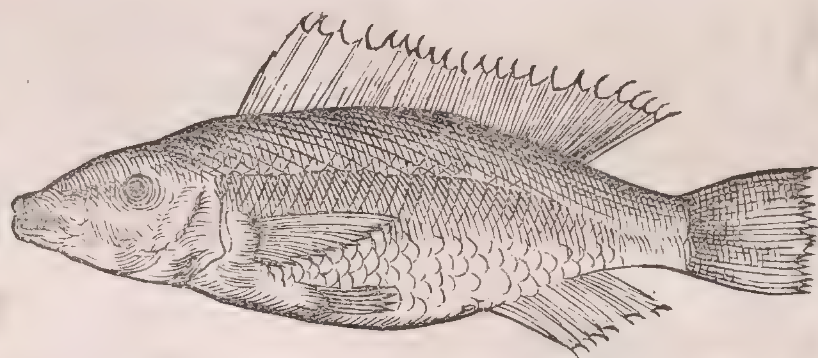
CHANNVS uel Channa piſcis eſt ſic dictus ἀπὸ τοῦ χαίνειν, hoc eſt ab hiando, liquida Aeolicè duplicata. χάννος, χάννη. Non probo eos q χαύνη per αυ. diphthongum in prima ſcribũt, &c. Gaza Hiatulam interpretari uoluit: ſed quoniam & Chamam concham alicubi ſimiliter interpretatur, præſtiterit nos Græca retinere uocabula, ne res diuerſæ confundantur. ¶ Channa piſcis moriens perpetuò hiat ac rictum ædit. ¶ Hunc piſcem Ariſtoteles inter pelagios numerat: ipſa tamen experientia in ſaxoſis litoribus reperiri demonſtrat: quod & Oppianus teſtatur, non uerè tamen ſaxatilis eſt, Saluianus.

GRAECORVM uulgus adhuc Channo uocat, Bellonius. Chane, Gillius.

ITAL. Genuenses Bolassos uocant. incolæ portus Veneris, Barquetas, Bellonius. Græci etiam hac ætate & Veneti uocant Chanen, Gillius. Romæ, Sopracielo. Genuenses & Hispani, Serran, Saluianus.

GALLICE & HISPANICE. A Massiliensibus, nostratibus (circa Monspelium) & Hispanis Serran dicitur, à quibusdam Thanna, Rondeletius. Massilienses piscem alium isti similem, Channam uocitant: & stagni, quod lingua nostra Martegue dicitur, accolæ, pisciculum alium Canadelle: quod fieri propter similitudinem reor, & hos pisces cum Channis confundi, Idem. Massilienses Serranos uel Serratanos uocant.

GERM. F. Ein fisch gleych dem Meerbersich/ein Meerbersich art. Tanta est (inquit Bellonius) huius piscis cum Orpho, Hepato & Perca mar. (cum qua publicè diuēdi solet) similitudo, ut piscem penè eundem esse credas, &c.

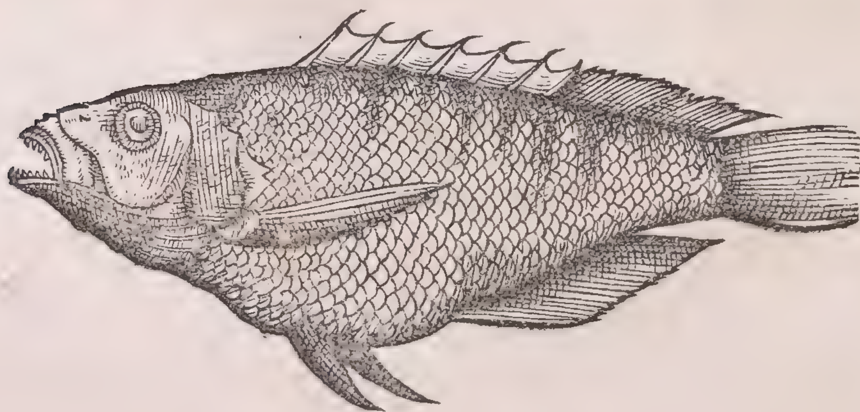
CANADELLA uulgò dictus piscis à Gallis ad Ligusticū mare, nunquam ad eam magnitudinē extuberat ad quam alij pisces saxatiles, Bellonius.

ITAL. Veneti Sacheto uel Saccheto uocāt: quod nomen etiam Hepato nostro tribuunt (inquit Bellonius) à quo, solo colore differt.

GALLICE. Chanadelle: quòd fortè tanquam diminutiuum à Channa nomen est. ¶ Massilienses alium piscem Channæ similem, Channam uocitant: & stagni, quod lingua nostra Martegue dicitur, accolæ, pisciculum alium Canadelle: quod fieri propter similitudinem reor, & hos pisces cum Channis confundi, Rondeletius.

GERM. F. Ein besundere vnd kleine art der Meerbersichen/oder Seeparsen.

Perca marina Rondeletij.

PERCA marina, tenera & friabilis est: fluuiatilis uerò, de qua suo loco dicemus, dura & glutinosa. Græcè πέρκη dicitur, aliquando περκὶς, Rondeletius. Etsi Plinius eodem capite Percas & Percides nominat, illas amni & mari communes: has uerò maris peculiares faciens: Græci tamen hæc nomina non distinguunt, Saluianus. Percam coniicio dictam à colore, quem Græci περκνὸν uocant.

GRAECI etiam hodie antiquo nomine utuntur, Rondeletius.

ITALICE. Romæ Perchia dicitur, quanquam & Phycis eodem nomine ibidem sic appellatur.

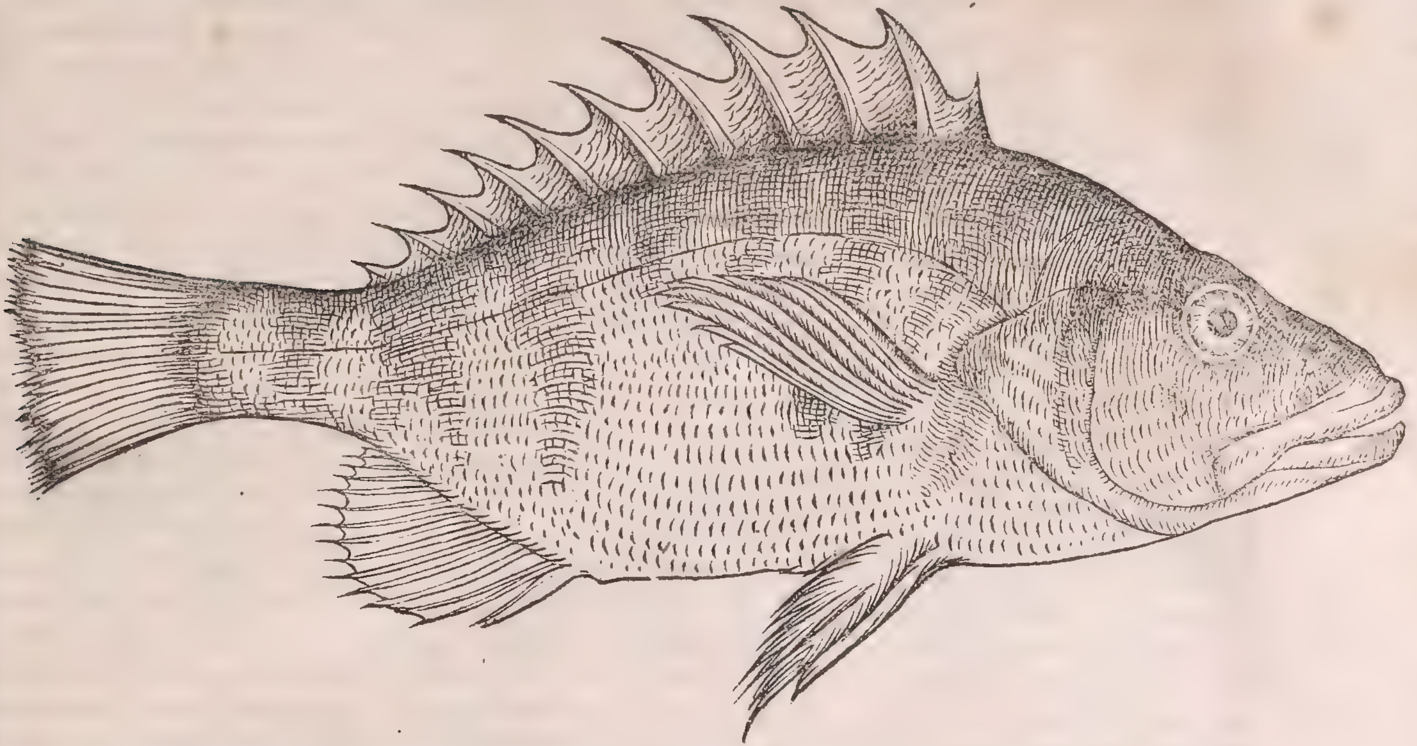
HISPANICE Percha.

GALLICE Perche de mar, ad mediterraneum.

GERMANICE ut fluuiatilem nominamus Bersich/Barß: ita marinā nominabimus Meerbarß/Meerbersich. Apud Borussos Bertschge uocatur marinus piscis, subfuscus, dodrantalis, gratus in cibo, & solidę carnis: non alius puto quàm Perca: etsi Bellonius Percam ex Oceano nunquam se uidisse scribat. Albertus Percam mar. piscibus, qui circa litora maris Germanici capiantur, adnumerat.

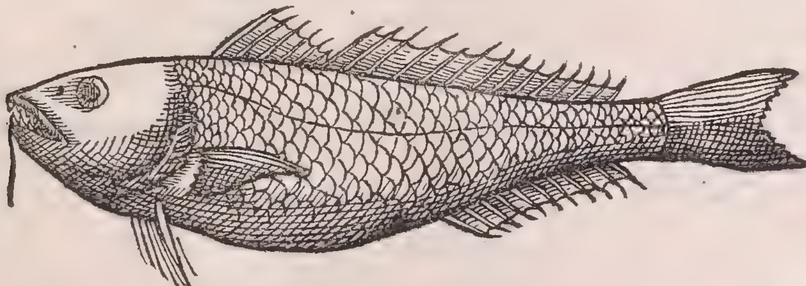
ANGLI similiter Gallis nominant Perche.

Hanc quoque iconem Venetijs olim cum alijs ad me missam, Percæ mar. esse coniicio, cum aliâs, tum propter maculas transuersas, fuscas, punctis nigrioribus notatas, ut pictura præ se fert, interuallis rubicundis. ad latera ex ruffo subflauus color est, &c. sed aculeus ab ano, non uidetur conuenire Percæ: nisi hæc proximæ pinnæ pars est, à pictore imperito diducta.

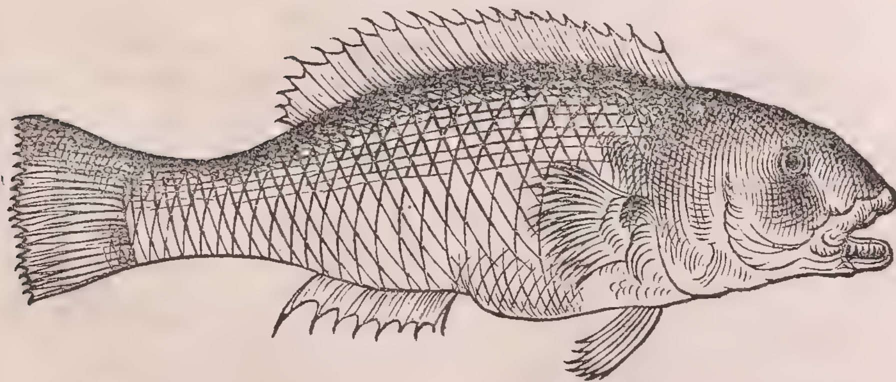

Vt Bramæ marinæ species multas feci, non quòd reuera generis unius species sint: sed similitudine quadam formæ inter se conuenientes pisces diuersos, Germanis ita interpretari uolui: sic ab aliqua cum Perca similitudine, alios quoque diuersos pisces ceu species eius interpretari nobis licebit, ut Channam, Phycidem, Hepatum Bellonij, & eiusdem Canadellam, &c.

Phycis Rondeletij, picta pro pisce quem Phyco (aliâs Figo) Romæ uocant: cuius aliam imaginem Ordine V. dabimus. neq; enim saxatilis is piscis est.

Phycis Bellonij, Merulæ cognata.

Phycis uera Saluiani, pingitur ab eo pag. 227.

PHYCIS. Græcè φυκὶς & φύκιον dicitur: à Gaza Phuca uel Fuca uertitur. Phycidion Aristotelis, nihil aliud est quàm parua Phycis. Phycis ita dicitur, quoniam piscium sola nidificet ex alga,

quam Græci phycon uocant. Phycis etiam phycos Aristoteli dicitur, ut recentiores quidam scribunt. mihi φυκὶς oxytonum genere fœm. per iôta, solùm rectè scribi uidetur, (non etiam φῦκος aut φύκιον) sicut & apud alios authores inuenio: nec aliter apud Aristotelem in præsentia. apud quem tamen libro 6. historiæ cap. 13. φύκης paroxytonum per η. reperio, de Phycide mare. A Diphilo nominãtur ὁ φυκὴν, καὶ ἡ φυκὶς, siue specie diuersi pisces, cognati tamen inter se: siue sexu tantùm, ut ὁ φύκης καὶ ἡ φυκὶς ab Aristotele, sexu solùm differentes. Φυκὴν (inquit Saluianus) fortè corruptum pro φύκης est. ¶ ——— καὶ φυκίδες ἅσσ᾽, ἀλιῆες Ἀνδρὸς ἐπωνυμίην θηλύφρονος ἠνδάξαντο, Oppianus. pro ἅσσ᾽, ex uetustis codicibus, legendum ἃς δ᾽. Græcus Scholiastes: His uerbis (inquit) poëta notat eunuchum quendam: qui patrem ipsius apud regem detulerat: unde is in exilium missus fuit. In tribus quidem manuscriptis codicibus (inquit Saluianus) super nomen φυκίδες, glossematis loco

Λεπῖναι. Λεπῖναι inscriptum reperiri: quasi Phycides Λεπῖναι fuerint dictæ, eo nomine ab eunucho eis imposito, Hæc ille. mihi poëtæ uerba clariorem expositionem requirere uidentur. Rondeletius diuersos à Phycidibus pisces, Alphestas siue Cinædos interpretatur: sicut & Brodeus. Lippius ex Oppiano uertit, Phycides eunuchi uero de nomine dictę: quem Rondeletius & Saluianus reprehendunt, nescio quàm rectè. mihi quidem meritò hi pisces, Eunuchi nominari posse uidentur: quoniam pisciũ soli θῖνας, siue (ut Aristoteles loquitur) στιβάδας, hoc est, lectos potiùs quàm nidos, ut quidam uertunt, sibi construant, inq; eis pariant. Alga uelut nido constructa fœtus circundant, & contra tempestates tuentur, Plutarchus. Eunuchus sanè lecti custodem significat, ut poliûchus urbis. Confirmat sententiam Lippij & nostrã, quòd in quatuor manuscriptis Vaticanæ bibliothecæ exemplaribus (Saluiano teste) legitur ἃς δ᾽, id est, quas, fœminino genere: ut ad Phycides referamus: nam si de alijs quibusdam piscibus sensisset poëta, οὓς δ᾽ masc. genere prolatum ab eo oportuisset. Idem poëta hos pisces canit degere circa petras φυκιόεσσαν, id est algis, & musco plenas. Quare Phycis siue à cubili suo algario, ut ita dicam: siue à petris, ubi degit, algosis dicta fuerit. Λεπῖνας quidem nomen ad Leleprim accedit: est autem Lelepris Hesychio piscis, qui aliter phycis dicitur, λελεπρίς. Cum Phycida Massiliensi piscatori ex oppido Neapoli oriundo demonstrarem, dixit Neapoli Leprem uocari, Gillius. Rondeletius etiam Phycidem suam Venetijs Lepo nominari scribit. Sed Gillius de quo pisce senserit, nondum mihi constat: qui tamen cum hodieq; Græci, ut ipse testatur, Phycida nominẽt: & Neapolitani Lepre (tanquam Leleprin) ueram Phycidem cognouisse uidetur. Veneti (inquit idem) quendam piscem falsò Phycum uocant. is enim squamis caret, & paruulæ Pelamydis similitudinem gerit. Phycis squamosus est, & saxatilis, trientalis longitudinis. Sic ille. Puto autem eundem piscem quem Phycum Venetijs uocari scribit, Romæ Figo dici: & squamis carere. sic enim & Tincæ mar. quod ei tribuunt nomen conueniet. Saluianus in icone squamas paruas addere uidetur: quarum in descriptione non meminit. mea etiam, quam ex Italia accepi, huius piscis icon squamis caret. Rondeletius magnas & manifestas suæ Phycidi attribuit, quam Romæ Phyco uocari scribit. Quamobrem diligentius expendenda res est. Rondeletius certè Phycidem ueram non agnouisse uideri potest, ex eo quòd Romæ Phyco nominari scribit: qui piscis, Saluiano teste, in cœnosis litoribus capitur: at Phycis saxatilis est, Aristoteli, Diocli, Galeno, Plinio. Oppianus eam circa saxa muscosa degere canit. ¶ De Bellonij Phycide, leges inferiùs in Italicis nominibus.

GRAECOS hodie uulgo Phycida (Phocida Rondeletius) antiquo nomine uocare Gillius tradit: Phyceam, Massarius: Pephycarismenam, Hermolaus. Lampinam uel Lambenam, Bellonius.

ITAL. Phycides Tincarum uiridium colorem atq; effigiem referẽtes, Fici uulgò nuncupantur, Iouius. Est autem qui Romæ Fico uocatus piscis, Rondeletij quidem Phycis, Saluiani uerò Asellus callarias. De Italicis nominibus Lepre & Lepo, leges suprà: ad uetus enim Græcum Leleprìs accedunt. ¶ Audio à Neapolitanis piscem quendam ostendi, nomine Pittara, pro Phycide, quem Græci huius temporis Phocida nominent, Rondeletius. in cuius uerbis pro Pittara primùm Lepre legendum puto: deinde pro Phocida, Phycida: idq; ex Gillij uerbis, quæ imitatum esse Rondeletium apparet. ¶ Phycidem uti Romæ unà cum Percis, quibus simillima est, uendũt: sic à Percis non distinguẽtes, Percia (etsi perperam) appellant, Saluianus. cuius sententiam approbat Speusippus, Percam, Channam, & Phycidem similes inter se faciens. Lepo nomen Venetijs usitatum, tum ad Leleprin alludit, ut dixi: tum ad Elepoca, quem Hesychius Phycidi similem facit, his uerbis: Ἐλέποκες, ἰχθῦς, ὅμοιος φυκίδι.

Elepox.

Phycis Bellonij. Phycis (inquit Bellonius) multorum colorum est piscis, fluuiatili Tincæ persimilis. Hunc Veneti promiscuè Lambenam, Genuenses Lagionum, Romani ut plurimùm Merlinum (*Merlo cum icone scriptum erat*) uocant. nam id genus omne piscium coloratorũ, nomine Psittaci, Pauonis, Turdi uel Merulæ illis (minùs tamen rectè) uocari consueuit. Sic ille. Est autem Phycis eius alia quàm uel Rondeletij uel Saluiani Phycis: &, meo quidem iudicio, à Phycide ueterum, omnino diuersus piscis, Merulæ potiùs quàm Percæ similis & cognatus. Itali quidem Merlo, Merulam piscem uocant, Saluiano teste. Lambenæ nomen Venetijs usitatum, à labijs crassis & carnosis factum uideri potest, etsi Bellonius Græcis quoq; uulgarem eam uocem esse scribit.

HISPAN. Vide in Gallicis.

GALL. Phycidis Saluiani, quam ueram existimo, Gallicum nomen non habeo. ¶ Rondeletius

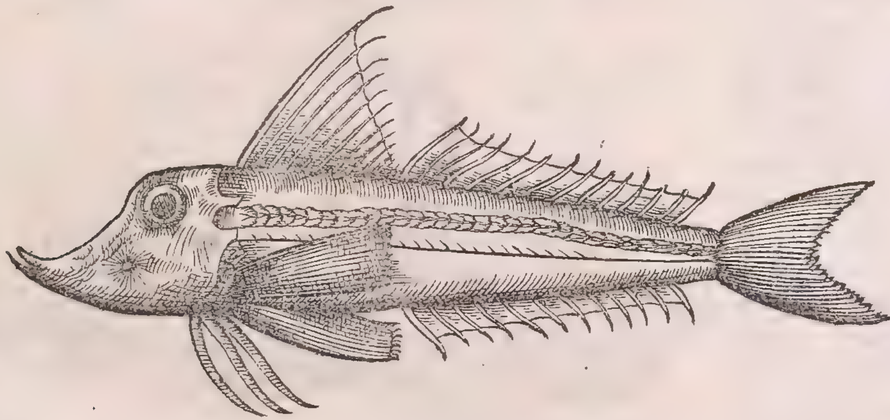
letius ſuam Monſpeſſuli Mole uocari ait, fortaſſe ob carnis mollitudinem, Hiſpanis Molere. ¶ Bellonius ſuam Maſsiliæ Roquau: quod nomen Saxatilibus omnibus commune eſt.

GERMANICE circũſcribemus, Ein art des Meerberſichs / ein Meerfiſch oder Steinling / dem Meerberſich an der geſtalt vaſt änlich / hat aber keine übertwäre mackeln wie der Berſich. ¶ Rondeletij Phycis: Ein Meertrüſchen art. ¶ Bellonij Phycis, Ein Steinling / änlich dem Merleſiſch.

SCORPII quanquam à quibuſdam Saxatiles dicuntur; à nobis tamen Ordine quinto poſiti ſunt, &c.

ORDO III. DE LYRA ET SIMILIBVS PISCIBVS, QVOS LYRIFORMES (ΛΥΡΟΕΙΔΕΪΣ) APPELLAMVS: QVI CORPORE SVNT TERETI, capite craſſo: plerique rubeſcunt, &c. Horum alij ſunt ſquamoſi, alij ſquamis carent.

Bellonius piſcem quendã huius generis Cuculũ ſimpliciter nominat, uel minoris cognomen addit. maiorẽ enim illum facit, quem Rondeletius Lyram: cui pinnas cæruleas tribuit, minori rubentes. Icon quidem Bellonij Cuculum repræſentans, omnino alia quàm Rondeletij eſt, ſimilis Lucernæ Venetijs dictæ, (ubi nos aliquando pingi curauimus, quanquam cæruleis ad branchias pinnis, quem colorem maiori Cuculo ſuo Bellonius adſcribit,) niſi quòd tres utrinque infra branchias cirros oſtendit: quales in Rondeletij Cuculo, ab altera tantùm parte terni ſpectantur.

CVCVLVS piſcis à uoce dictus eſt, Κόκκυξ. Coccyx ſimilis eſt Triglæ, id eſt, Mullo: & Typhon in libris de animalibus author eſt, putare aliquos Trigólan (Τειγόλαν) eundem eſſe Cuculo piſcem, propter ſimilitudinem formæ, & partium poſteriorum ſiccitatem, Athenæus. ¶ Cuculi caput grandius, & alæ breuiores (ſi Hirundini & Miluo præſertim conferas) quàm ut uolare poſſe uideatur. Maſſarius hunc Miluũ facere uidetur, ſed falſò. in Miluo enim Ouidius tergus nigrum requirit: huic rubet, Saluianus.

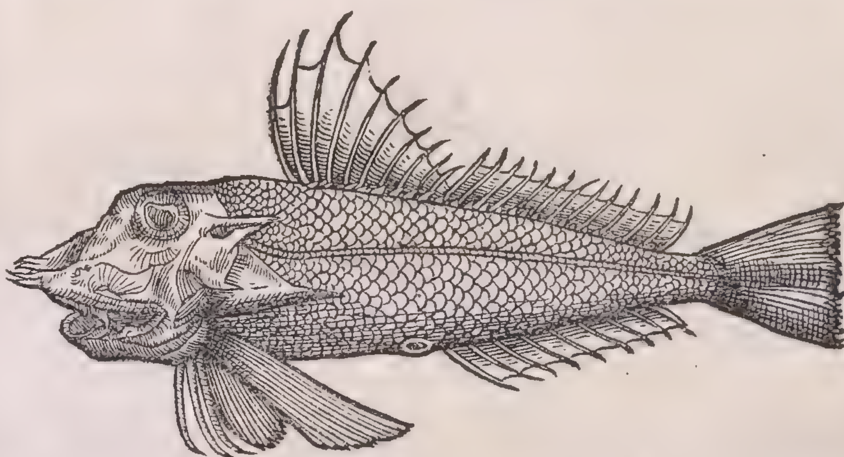
ITAL. Neapolitani Græci nominis ueſtigia ſeruantes Cocchou, quaſi Coccygem, (*Cœchum, Siculi uerò Cochum, Gillius. Itali quidam el Cuccho*) uocant: Maris Illyrici accolæ Organo à uoce, Rondeletius. ſed Lyram quoq; ſimiliter à uoce Organo uocari ſcribit apud Ligures. ¶ Romæ peſce Capone dicitur. Neapolitanis & Siculis Cocco. Liguribus Organo. Venetis Lucerna, Saluianus.

GALL. A noſtris (*circa Monſpelium*) Morrude dicitur ab ore: quia morre uocant os cum prominentibus labris. Galli à Mullis non diſtinguentes, quòd eiuſdem ſint coloris Rouget uocant, (*ut Lyram quoque:*) Santones hunc & ſimiles Perlon. Maſsilienſes Galline, (*Corax etiam ſimilis piſcis à Romanis Gallina dicitur, Rondeletio teſte.*) Agathenſes Rondelle, à corporis rotunditate.

GERMANICE & ANGLICE. Aut Cuculus eſt, aut Cuculo ſimillimus, magnitudine ſolùm fortaſsis, aut colore differens piſcis, quem inferiores Germani Gornart, uel Gaernaert appellant: Angli Gurnarde, à craſſo naſo fortaſsis. omnibus enim huius generis piſcibus capitis magnitudo communis eſt. Galli quidam Gronau proferunt: tanquam à grunnitu uocis, ut Rondeletius conijcit. Redfiſſhe, id eſt, piſcem rubentem Angli Gurnardo ſuo ſimilem eſſe aiunt. quare Cuculum, cui color rubicundus in hoc genere maximè conuenit, Numenio teſte, Redfiſſhe appellârim: Lyram uerò Rondeletij, Gurnardum. (Alius eſt Rotfiſch Anglorum, inter Oceani Aſellos à Bellonio nominatus.) Licebit & Redfiſch nomen (aliqui Germanorum Rotabert uocitant: Adamus Lonicerus ſcribit Rodtbart. Ab authore Regiminis Salernitani Galbio uel Rogetus nominatur) ceu genus ad ſpecies aliquot inter ſe ſimiles extendere. nam & Galli Rogeti (Rouget) nomine ſimiliter à rubore facto, Mullum, Cuculum & Lyram comprehendunt. Græcè λυροει-

δεῖς,id eſt,Lyriformes,huiuſmodi piſces appellârim:ut Hirundinem,Miluum, Coracem, Lyram utrancꝫ,Cuculum.hi enim omnes multa habent communia. Mullus quocꝫ parum ab eorum forma recedit;longiùs aliquanto Vranoſcopus.Omnes ferè corpore tereti ſunt,capitibus craſsiores, &c. Itacꝫ genus unum commune ſtatui poterit,cuius ſpecies Germani differentijs expreſsis circunloquentur. Cuculus generis nomine appelletur ein Redfiſch, ob excellentiã nimirum rubicundi coloris,quem tamen cum Lyra & Mullo communem habet. Hirundo & Miluus, fliegen de Redfiſche, id eſt uolantes Lyriformes. Corax, ein ſchwartzlachter Redfiſch. Mullus, ein Rotbart. Lyra,ein Goznart,uel Seehan:uel Seehaß ut quidam putat. Lyra altera,ein geharniſchter Redfiſch. In quibuſdam Angliæ locis huius generis fuſco colore piſcem, Curre, à ſono quem ædit,indigetant. Gurnardorum(inquit Turnerus)habemus duo genera: quorum alterum,quod cinerei ferè coloris eſt, in occiduis & meridionalibus Angliæ prouincijs appellatur ſimpliciter a Gurnard,apud boreales Anglos a gray Gurnard. Alterum genus quod rubrum eſt,à meridionalibus noſtris uocatur a Rochet,ab aquilonalibus a rede Gurnarde. In littore orientali Angliæ, ut in Eſſexia, hoc eſt, orientali Saxonia, & Norfolcia & Sudfolcia, fieri poteſt ut Gurnardus Curre appelletur: at in alijs omnibus Angliæ prouincijs nomen hoc prorſus ignotũ eſt. ¶ Antuerpiæ piſcem toto genere diuerſum Leporem marinum(uulgò Seehaß)nominant, qui totus eſt mucoſus,& Orbis ſcutatus à Rondeletio uocatur. ¶ Gyldenpolle piſcis apud Anglos alicubi dictus: ſimilis eſt Lucernæ (uel Cuculo, ut audio) mixti coloris ex cinereo & rubro. Polle caput eis ſignificat,quo lucet(nimirum etiam noctu) ut aurum, quod Angli Gylde, noſtri Gold appellant.

Eſt & alius piſcis(inquit Bellonius)Romæ tritiſsimus,quem piſcatores Griczo uel Riczo uocant, hic ſquamis obducitur craſsiſsimis & tangenti aſperulis, uelut in Galeorum pellibus uidemus.Rougetum Gallicum,atcꝫ etiam Grundinum(*Lyram Rondeletij*)capite,pinnis,cauda,& toto corpois habitu refert,unde piſcatores plericꝫ Caponem nominant.

LYRA, λύρα, ſic dictus eſt piſcis,quia roſtri (bifurci)cornua Lyræ antiquæ figuram referunt. Sonum quidem hic piſcis ſeu ſtridorem edit,quem ei Ariſtoteles tribuit, Rondeletius. Sed fortè ab ipſo quem edit ſono, Lyra fuerit dicta, per onomatopœiam. nam & Lyra inſtrumentum eſt ſonorum: & ſonus talis eſt, ut ab Ariſtotele γρυλλισμὸς appelletur: quod uocabulum literis quibuſdam partim omiſsis, partim tranſpoſitis,cum Lyra colludit. ¶ Bellonius hunc piſcem Coccygem(id eſt, Cuculum)alterum ſeu maiorem nominat. ¶ Ab huius piſcis ſimilitu-

Λυροειδεῖς. dine alij non pauci forma ei conſimiles,λυροειδεῖς appellari poterunt, hoc eſt, Lyriformes, ceu generis uocabulo: Vide ſuperius in Germanicis Cuculi uocabulis.

ITAL. A Liguribus uocatur Organo,ob ſonum quem edit, Rondeletius. (Idem Cuculum quoque ad mare Illyricum Organo uocari ſcribit,à uoce.) Genuenſes Orgam uel Organum uocant, *(nomen accedit ad Gornart Gallicum,per metatheſim:)* alij Caniſtrum,un Cofano,Bellonius. Romani Caponem,Iouius.ſed Caponis nomen communius eſt: & Miluo quoque tribuitur. Saluianus Cuculum quocꝫ Romæ ſic uocari tradit.

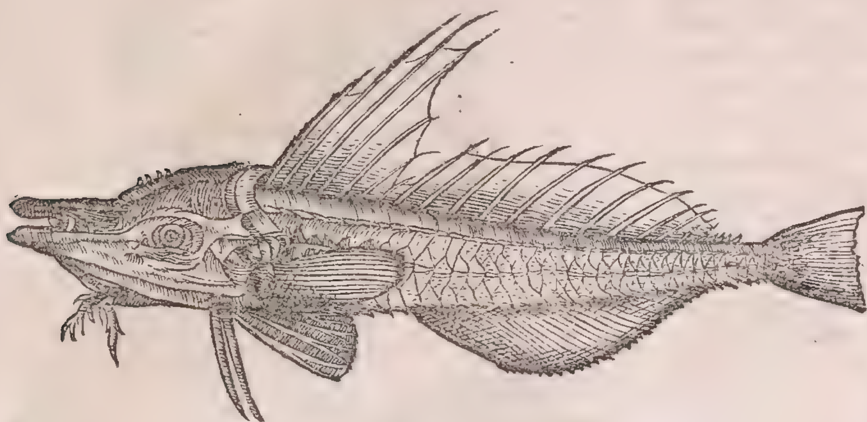
GALL. Circa Monſpelium Gronau,uel Grougnant,quòd grunniat more ſuis, *(aut fortè tanquam à naſo groſſo.)* A Gallis Rouget, à rubro colore, Rondeletius. Gournautum (uel Grundinum,à grunnitu,noſtri ſimul & Angli uocant:Rothomagenſes Tumbam;*(origine fortè Germanica, à pollice.nam & Gobium fl.capitatum Angli* Myllerßthombe *uocant,& piſci* Curre *λυροειδεῖ conferunt,)* Bellonius.

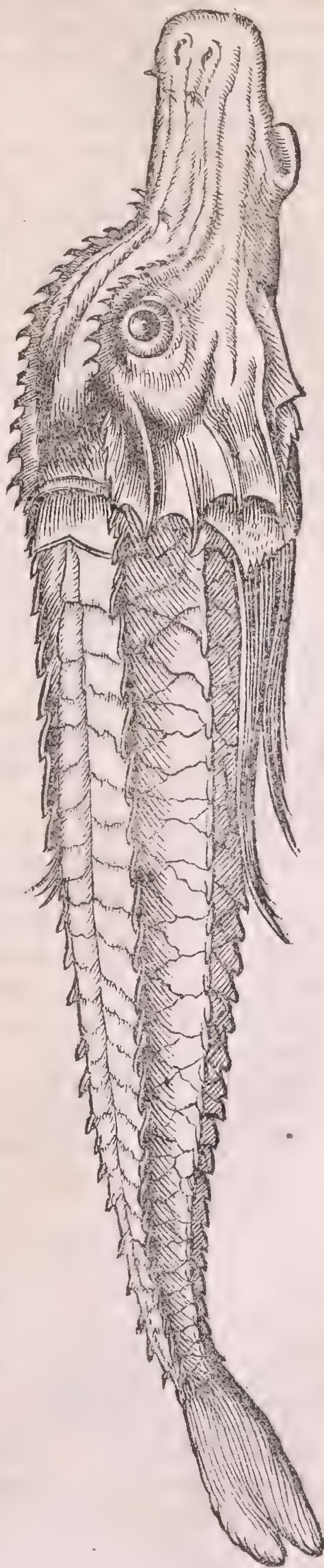
GERM. Seehan, id eſt, Gallus marinus, Rondeletius. (Albertus quidem hunc piſcem pro Lepore mar.accipit, qui Germanicè diceretur Seehaß.) De Germanicis nominibus Lyræ & ſimilium piſcium plura ſcripſi in Cuculo. Color quidem rubicundus non in Cuculo tantùm excellit,ſed in Lyra etiam:ut utercꝫ ſimpliciter Redfiſch Germanis ab eo colore denominari uideatur,ſicuti Gallis etiam Rouget. cæterùm Curre Anglis quibuſdam dictus,quoniam fuſco colore eſt,non rubro,ut Goznard eorundem,nec Lyra,nec Cuculus fuerit,ſed alia eiuſdem generis ſpecies,Corax ne,an alia, dubito. ¶ Germanicum nomen Seehan,quo Pomerani utuntur, uel à roſtri figura factum fuerit,quod durum corneumcꝫ in hoc piſce prominet: tanquam in uetere gallinaceo,ut Io. Kentmanus ad nos ſcripſit. Vel ab eo ꝙ inueteratus in aëre ſuſpenſus, cauda unde

uentus

uentus ſpiret, indicet, (quod de Lyra altera Rondeletius ſcribit,) ut cantu ſuo tempeſtatis mutationem Gallinacei. Vel à ſono quem edit in hoc piſcium genere Cuculus, quo Gallinæ aut Pulli uocem quodammodo imitatur: translato poſtea ad alios ſimilis formæ piſces nomine. Quare & Walkus piſcis, uel Wolkus à Danis & Pomeranis dictus, alio nomine Meerhan uocatur, cuius ad ſceleton iconem idem Io. Kentmanus ad me miſit: qui uiuum uiderint, ad aliquém ne ex illis quos hîc proponimus, referri debeat, an ſui generis piſcis ſit, iudicabunt. Lyriformem quidem eſſe dubium non eſt. Branchiarum oræ multis aculeis horrent, os ſtudio diductum, & maximè hians, ueluti orbem, nulla parte prominente efficit: maxillis intus aſperis dentium loco. Pinna caudæ & reliquæ rotundæ apparent, præter binas oblongas quæ infra branchias dependent, in dorſo geminæ ſunt.

Lyræ alterius Rondeletij effigies (quanquam cornua ab ore prominentia, tanquã in Lyra inſtrumẽto, nulla oſtendit) ad ſceleton olim nobis delineata.

Cataphract. Holoſteus.

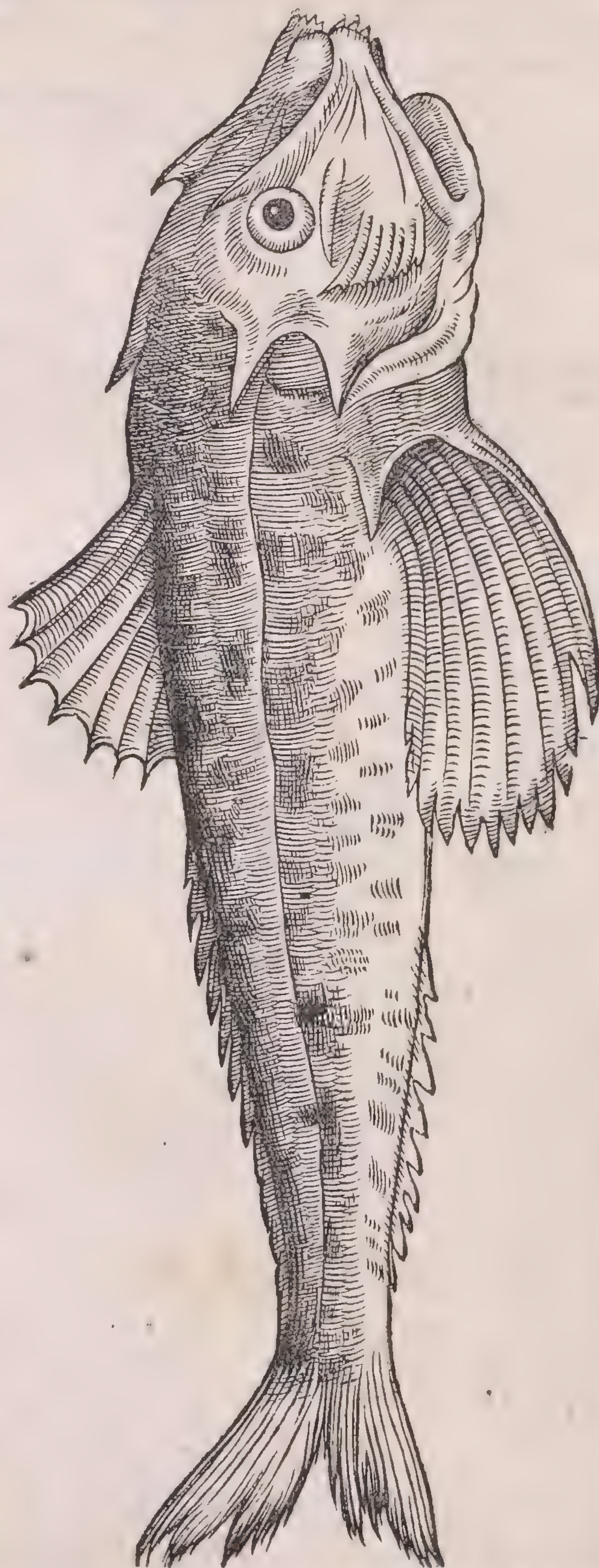
LYRA altera ſiue Cornuta Rondeletij. Plinius (inquit) duobus locis Cornutæ meminit: priore, cùm de uolantibus piſcibus loquitur, (lib. 9. cap. 27.) altero, cum de cetaceis, (lib. 33. cap. 11.) De Cornuta cetacea aliâs: nunc de piſce qui cornua attollit è mari, quiq; uolare nititur. Eum eſſe exiſtimo, quem hîc exhibeo. Nonnulli Lyræ ſuperioris marem eſſe arbitrantur, ſed falſó. Octagonus eſt, colore phœniceo, totus ſquamis oſſeis contectus, &c. Hanc aliquando Lyram putauimus: ſed cùm uocalis non ſit, (*Bellonius Lyram appellat, & uocalem eſſe inſinuat,*) etiamſi cornua maiora habeat, Cornutam rectiùs dici nunc arbitramur. Plinius ſeſquipedalia eius cornua dicens, de maximis Cornutis intelligit: quæ uerò ſæpius capiuntur, ſemipedalia ferè, uel etiam minora cornua habent, ut fortaſſe apud Plinium ſemipedalia pro ſeſquipedalia legere oporteat, Rondeletius. qui etiam Cataphractum hunc piſcem uel Holoſteum, ſe primum nominaſſe ſcribit, quòd undiquaque armatus, totusq; oſſeus ſit. Bellonius etiam in Nilo quendam piſcem Holoſteum uocauit, quem nos Oſtracionem ex Strabone. ueteres holoſteum tantum herbam quandam dixerunt. Fallitur autem in hoc Rondeletius, quòd Plinium lib. 9. cap. 27. Cornutæ tanquam piſcis uolantis meminiſſe ſcribit. Volantes quidem Hirundinem & Miluum capite 26. proximè nominârat. hîc uerò Lucernam primùm, non uolare, ſed in ſumma maria ſubire dicit. Et mox ſubdit: Attollit è mari ſeſquipedalia ferè cornua quę ab his nomen traxit. Seſquipedalia quidem cornua, ceto magis quàm piſci conueniunt: ſicut & hoc, quòd è mari ea attollit. ſiquidem aëris inſpirandi cauſa ceti plerunque capita ad ſummam aquam efferunt. & libri 32. cap. ultimo Plinius Cornutas cum beluis numerat. Cæterùm Cornutæ beluæ nuſquam alibi Rondeletius, ut hîc pollicetur, mentionem facit. Eam tamen Gillius deſcripſit. Apicius ius ſeu condimentum Cornutæ deſcribens, piſcem intellexiſſe uidetur.

ITAL. A Liguribus uocatur Malearmato peſce: à Romanis Forchato & peſce Forcha, à duobus cornibus. Nonnulli Lyræ ſuperioris (quam Caponem nominant Romæ) marem eſſe arbitrantur, Rondeletius. A Genuenſibus peſce Armato, Bellonius.

GALLICE circa Monſpelium (& Maſsiliam, Bellonius) Malarmat, id eſt, Malè armatus, per antiphraſim, Rondeletius.

GERM. F. Ein geharnischter Redfisch, hoc est, Lyriformis armatus; uel ein Gable / ein Gabler, à rostro præ cæteris huius generis piscibus bifurcato.

Pleraque ex prædictis uulgaribus nominibus, alijs etiam eiusdem generis piscibus adtribuuntur, quare cauenda est confusio. nam ne eruditi quidem in hoc argumento species huius generis omnes, etsi non multas, satis adhuc distinxerunt. Venetijs quem hic exhibemus Lucernam uulgò uocant: uel potiùs similem ei alium, nigriorem, cæruleis ad branchias pinnis: cuius ego recens extincti oculos noctu lucere obseruaui.

LVCERNA piscis olim à Plinio dictus, & hodie Venetijs. Subit in summa maria, piscis ex argumento appellatus Lucerna: linguaque ignea per os exerta, tranquillis noctibus relucet, Plinius. Rondeletius conijcit Hirundinem piscem eundem esse, qui à Plinio Lucerna sit appellatus: Lucernam uerò hodie uulgò dictam, Miluum esse Plinij, *Miluus.* *Hierax.* ἱέρακα, (uel ἱέρηκα, ut Oppianus) id est, Accipitrem Græcorum. quanquam Miluum auem Græci ἰκτῖνον nominant. Vide quæ cum Hirundine annotauimus: nobis enim distinguere libuit. Miluum quidem eundem Lucernæ Gillius quoque & Massarius faciunt. Lucernam Plinius tranquillis noctibus lingua per os exerta lucere ait: id quod omnes piscatores negant: & sanè piscium lingua explanata & mobilis ut exeri queat, nō est. Fortè potiùs Lucerna appellata fuit, uel quòd pinnæ uersicolores noctu fulgorem quendam mittunt, uel quia antiquæ Lucernæ speciem similitudinemque gerit, Gillius. Nos oculis hunc piscem recens mortuum noctu fulgere obseruauimus. Ouidius nigro tergore Miluos dixit. Eadem est nimirum Miluago Plinij, (sicut & Rondeletio uidetur:) ea quoties cernatur extra aquam uolitans, tempestates mutari, Trebius Niger author est. *Miluago.* ¶ Cuculū nostrum Massarius Miluum facere uidetur, sed falsò, Saluianus. Vide in Cuculo. Idem Cuculum suum à Venetis Lucernam dici prodit. Miluus à Bellonio pictus, squamosus, &c. Hirūdo Rondeletij est. Aliqui Coruum (Coracem) nostrum Cuculum faciunt: cum ille niger sit: Cuculus uerò ἐρυθρός, id est ruber dicatur. Miluum uerò, quem nos Coruum (*fortè Hirundinem: huic enim longissimas pinnas tribuit*) appellamus, ob pinnarum quæ ad branchias sunt longitudinem, Rondeletius. Bellonij sanè & Saluiani Miluus, Rondeletij Hirundo uidetur. Lege in Hirundine.

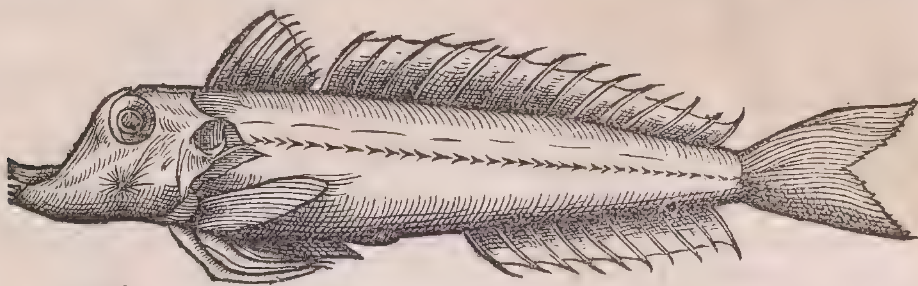
ITAL. Venetijs Lucerna antiquo nomine uocatur. Romę Capo, uago nomine, ut in Lyra prædiximus.

HISP. A Lusitanis pesce Cábra.

GALL. Circa Monspelium Gabot, uel Cabote aliquibus, à capitis magnitudine: ut forte Italicè etiam Capo quasi Capito dicatur. Rondeletius tamen Coruum (in hoc genere nigerrimum) Cabote uocari scribit à suis. ¶ Massiliæ Beluga. Vide mox in Lucerna Rondeletij.

GERMANICE nominari posset ein Meerwye, id est, Miluus marinus, nisi id nomē ad Haliæetū potiùs pertineret. Circūloquemur igitur, ein art vō Gornard/oder Curtfisch/oder Seehan/oder Redfisch: ein fliegende Redfisch art/die bey nacht scheynet. uel uno nomine appellabimus ein Scheynfisch.

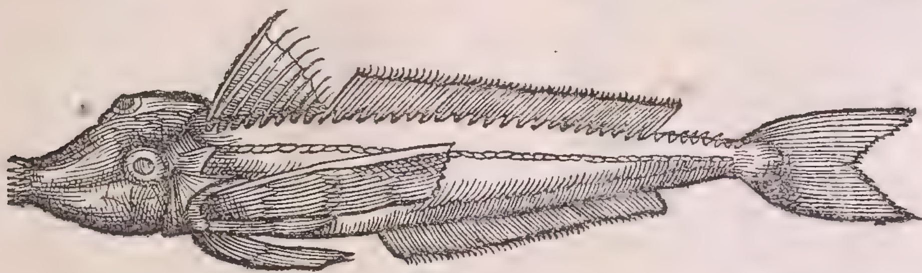
ANGLI Redfiſch uel Gurnarde uocãt: & ſimilem huic, ſed nigriorem, minorem, Rotchet.

LVCERNA ſeu Miluus Rondeletij. Piſcis eſt (inquit) corporis forma coruo perſimilis, colore magis rubro, capite minùs lato, utrinque compreſſo: pinnarum numero caudaq; ſimilis, magnitudine & colore diſsidens. Parti pinnarum quæ ad branchias ſunt externæ, nullæ maculæ rubræ inſunt: interna ex uiridi non nigricat: ſed pinnæ iſtæ partim flaueſcunt, partim nigricant, &c. Vide mox in Gallicis nominibus.

GALL. A noſtris Lucerna, quòd noctu ſplendeat. eâdem de cauſa à Prouincialibus Belugo: nam Belugnez fauillas appellant, Rondeletius. Gillius Lucernam ab accolis Adriatici ſinus uulgò dictam, (quæ à Rondeletij Lucerna uulgò circa Monſpelium dicta, nonnihil diſtare uidetur, coloribus ſaltem,) Maſsiliæ Belugam *(nomine nimirum facto à Græco φλόγα)* nominari ſcribit. Generis quidem unius ſpecies duæ proximæ uidentur.

GERM. F. Ein andere art des obgeſetzten Seehanens oder Scheynfiſchs.

CORAX piſcis, id eſt Coruus Rondeletij. Corporis forma Miluo ſimilis eſt. dorſum ei ex cæruleo nigricat, &c. ¶ Græcè Κόραξ, Latine Coruus à Plinio, Celſo & Iſidoro Hiſpalenſi uocatur, Saluianus.

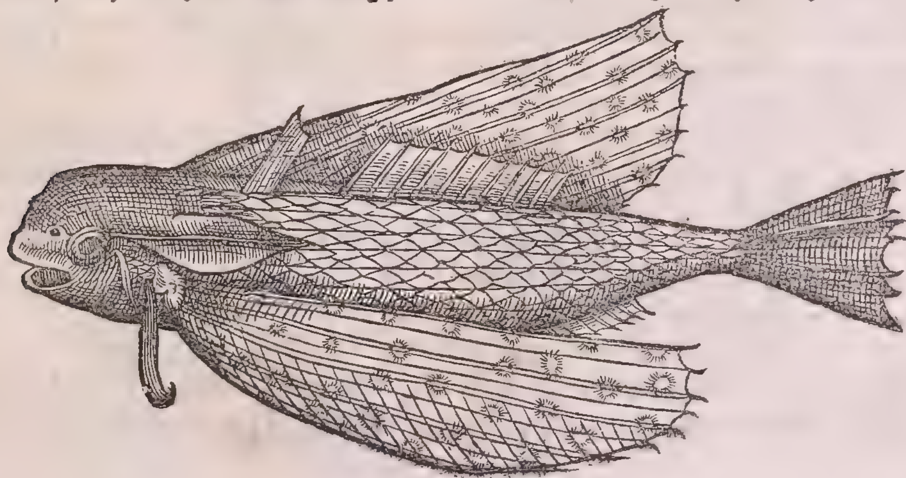
Qui Coruus piſcis & apud Latinos ueteres quoſdam uocatur, ut Celſum: & hodie uulgò apud Italos, non alius quàm Coracinus eſt. Rondeletius diuerſum ut faceret, uno (opinor) Athenæi loco commotus eſt: ubi is ſcribit Corui carnem, duriorem eſſe quàm Milui: inſinuans ſpeciem reliquam eſſe ſimilem, carnem duntaxat in cibo duriorem. Xenocrates Coraxum (Κόραξον) ſcribit piſcem eſſe prædurę carnis: qui & in maiorem auctus magnitudinem durior euadat, ſapore uiroſo, Vuottonus. Coriax uel Coriaxus ſalſamentum non ſemel à Tralliano memoratur.

ITAL. Romæ Gallina uocatur, Rondeletius. Sed Cuculus quoq; piſcis (eiuſdẽ generis ſpecies) à Maſsilienſibus Galline dicitur. ¶ Romæ communi nomine cum Lyra & Cuculo, Capone uocatur, Saluianus.

GALL. A noſtris *(circa Monſpelium)* Cabote uocatur, à capitis magnitudine, Rondeletius. (Ab eadem & Lyram Rondeletij, cognatum piſcem, aliqui Caponem uel Capitonem uocant.) Burdegalenſes Perlon, ut reliquos ſimiles.

GERM. Ein ſchwartzlachter Redfiſch. Quære in Cuculo.

Hirundo Rondeletij: eam Miluus à Bellonio pictus propiùs refert, quàm Hirundo ab ipſo picta: quæ ad ſceleton fortè facta eſt, non ad uiuum piſcem. Miluus autem Rondeletij, diuerſus eſt.

Hirundinem ad sceleton effictam cum iam olim haberem, hîc etiam apponere libuit.

HIRVNDO, Græcè χελιδὼν dictus piscis, uolucri hirundini perquam similis est. quam ob causam idem nomē ab omnibus ferè gentibus seruatum est. Oris eius partes internæ rubræ sunt, coloris iucunditate & splendore sandaracham uel cinnabarin superantes. ijs partibus Hirundo noctu lucet, uidetúrque candentes carbones ore cōtinere. quam ob causam piscis idem existimari potest, qui à ueteribus Lucerna appellatur: ut Plinij super hoc pisce locus inemendatus sit, &c. Rondeletius. Sunt qui piscē, quem Veneti Lucernam uocant, Miluū esse credant, Bellonius. ipse uerò Lucernam Venetorum, Cuculum facit. Equidem Plinij locum non mutârim: & Hirundinem à Lucerna distinxerim. nam & hodie uulgò Venetijs alium piscem Hirundinem uocant, (Rondola uel Zisila uulgus dicit) aliū Lucernam. Hirundinem noctu lucere, ita ut Rondeletius scribit, non dubito. sed non cōtinuò qui noctu lucet piscis, in hoc etiam genere, Lucerna fuerit. Vidi ego Lucernam Venetijs, ut illic uocant, noctu in cubiculo meo, mortuam quoq; recens, oculis lucere. Hirundo piscis Lucernæ ualde similis est, Massarius Venetus. Miluus siue Lucerna piscis, tam similis est Hirundini pisci, ut Græci hodie falsò eum Chelidonem uocent: Adriatici sinus accolæ Lucernam appellant, Gillius. ¶ Cuculo mulloq; colore & corporis specie similis est Hirundo, longissimas latissimasq; pinnas habet, uolat extra aquam, cuius rei testes sumus oculati. sunt & testes qui ad Herculis columnas nauigarunt: ubi tanta aliquando uolantium hirundinum turba conspicitur, ut non pisces sed aues aquatiles esse credantur, Rondeletius. Oppianus lib. 2. inter pisces quorum uenenati sint aculei, hirundines recenset. ¶ Hirundinis piscis, quē Chaldæi uocant ἰχθὺν χελιδονίαν, caput habere fertur piscis cœlestis iuxta Andromedam, Theon in Aratum. Alius uerò piscis est Chelidonias ille, qui Pelamydi comparatur. ¶ Cum Miluus (Hirundo Rondeletij) super aquam uolitet, & nigro tergore ab Ouidio describatur: nullus alius reperitur & hoc colore simul, & ad uolandū idoneus. Idem autem & Miluago Plinij & Lucerna est quare in Catalogo cum Lucernam connumerasset, Milui non meminit, Saluianus.

Lucerna. *Chelidonias.*

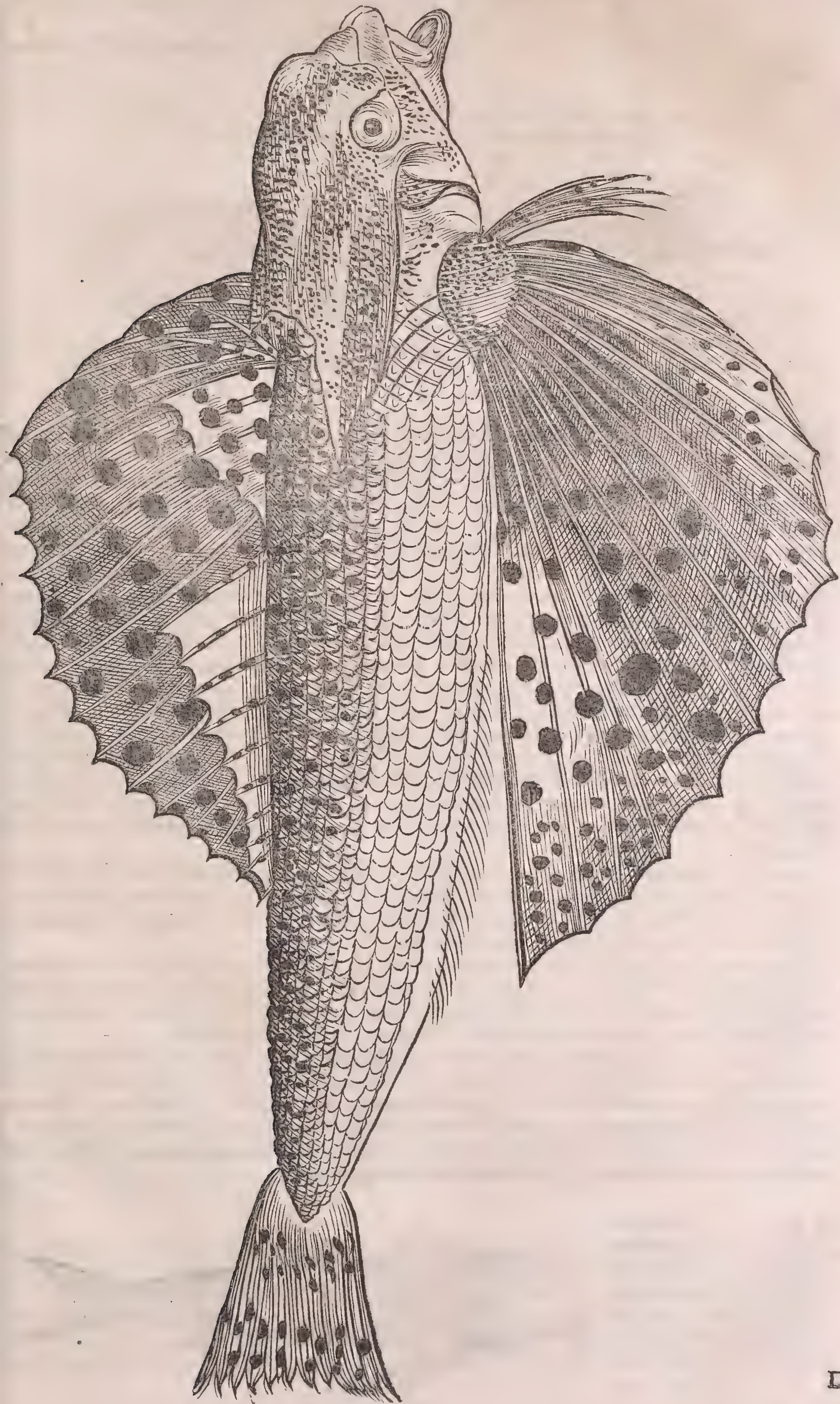
GRAECI huius ætatis χελιδόνα uocant, addita uoce ψάρο, *(melius opsaro, pro opsario, id est pisce)* ad distinguendum piscem ab aue, Rondeletius. Miluus seu Lucerna piscis tam similis est Hirundini pisci, ut Græci hodie falsò eum Chelidonem uocent, Gillius.

ITALICE. Adriatici maris accolæ Rondela uel Rondola uocant, Rondeletius. Rondola uel Zisila Venetijs uocatur: in Sicilia Rondine, quæ tria nomina etiam aui hirundini tribuuntur. ¶ Romæ, pesce Rondine, Saluianus. Vide quæ scripsimus in Mugile alato.

HISPANICE. Voladór. Lusitanis Peixe uoatór, uel potiùs uolatór.

GALL. Arondelle, uel Arondelle de mer. Massiliensibus Rondole, uel Lendole. Gallorū nonnulli (inquit Rondeletius) Volant appellāt, quòd auis instar ad lapidis iactū extra aquā uolet.

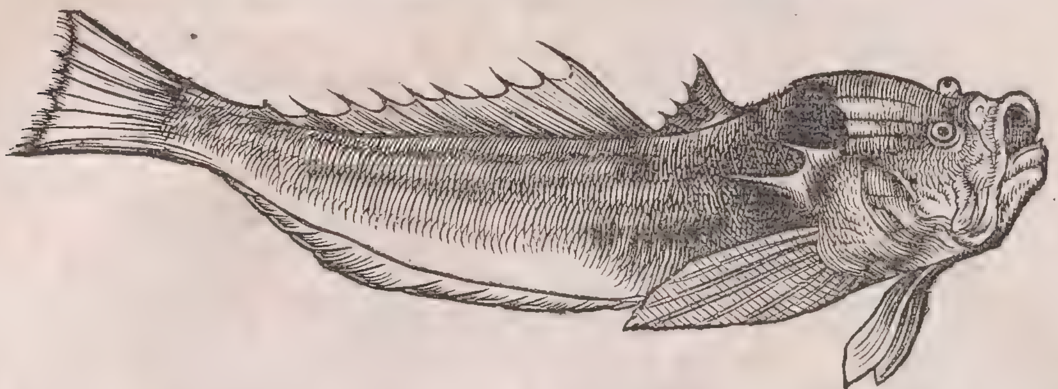
Alia Hirundinis imago, quam ex Italia accepi, piscis uolantis specie: pinnis nempe in transuersum extensis. eædem demissæ natantis speciem præbebunt.

Alij Papilionem. Alij Rate penade, id est Vespertilionem: quòd colore, alarum magnitudine maculisq; Vespertilionem æmuletur. Quæ tamen si attentiùs cõsideres, tum etiam uolatum (demissè enim uolat, quemadmodum aues è flumine aquam hausturæ, uel à terra festucas cibúm ue collecturæ) Hirundini uolucri magis quàm Vespertilioni assimilaueris. Hæc ille.

GERMANICE nominari poterit **ein Schwalmfisch**: uel **ein fliegender Rotfisch**: uel **ein art der Zündfischen.**

Pictura hæc Venetijs facta est: satis bona, sed minùs elegans & accurata quàm Rondeletij: quæ cirrhum etiam à medio inferioris maxillæ propendentem ostendit.

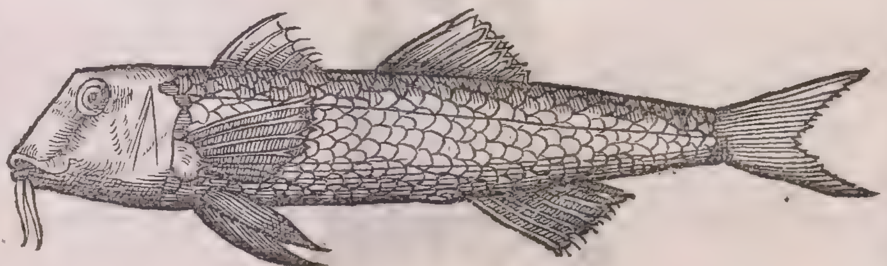
CALLIONYMVS, Vranoscopus, Agnus. Καλλιώνυμος, οὐρανοσκόπος, Ἄγνος. Agnus quidẽ castum significat: nihil autem de huius piscis castitate legitur. Vranoscopus Cœlispicem significat: Galeni interpres Cœli speculatorem appellauit. oculi enim eius supra caput siti, rectà cœlum intuentur. Latino nomine caret. Idem nimirum fuerit Anodorcas à Thebanis dictus, teste Hesychio: & alio nomine Bricchus. Ἀνωδόρκας, βρίκχος ὁ ἰχθῦς, ὑπὸ Θηβαίων. Gaza Pulchrum piscem interpretatur, tanquam Callichthyn, nõ Callionymon legisset. Atqui tum ob fuscum colorem, tum ob capitis totiusq; corporis speciem, fœdus est aspectu. & Callionymus, id est, pulchri nominis piscis nominatur, ob Vranoscopi appellationem, quæ pulcherrima est, & homine quàm pisce dignior, ut Rondeletio uidetur. Sed an ab aliqua membri genitalis similitudine potiùs, ita uocatus sit, considerandum est. nam callionymus Hesychio, non piscem modò, sed etiam utriusq; sexus genitale significat. & Tapecon hic piscis à Massiliensibus nuncupatur, quòd pesi instar conformatus esse uideatur, &c. (Hicesius diuersum piscem Anthiam ab aliquibus Callionymum uocari scribit.) Oppianus Hemerocœtũ (Ἡμερόκοιτον) nominat, quòd interdiu in arena dormiat, noctu uigilet, prædæ quærendæ causa: unde & Nycteris (Νυκτερὶς, id est Vespertilio) uocatus est. & Psammodytes (Ψαμμοδύτης) apud Hesychium, quòd arenas subeat. ¶ Hic an Gobius ille Oppiani sit, quem aculeis suis uenenatum facit, quærendum. ¶ Piscem Arabicè dictum Sabot, uel Alsabut, aliqui hodie Callionymum Græcorum interpretantur: Syluaticus Spinulam (uulgò dictam: hoc est, Scorpium piscem.) at hi marini sunt pisces: Sabot uerò (teste Andrea Bellunensi) fluuiatilis, in Fora Persiæ flumine.

Anodorcas. Bricchus. Pulcher. Hemerocœtus. Nycteris. Psammodytes. Sabot.

ITAL. Bocca in ca, Boca in capo. Venetis Bec in cauo. Genuæ Prete uel Preue. Romæ Missore, quod nomẽ etiã alijs piscibus attribuũt, (Belẽno & Cotto fl.) Alicubi etiã Lucerna de petre: id est, saxatilis Lucerna. alius enim est qui simpliciter Lucerna uocatur. ¶ Romæ Messoro (*sicuti & Blennus mar. & Cottus fl.*) & pesce Prete, Saluianus.

GALLICE. A Massiliensibus turpi nomine uocatur Tapecon, quòd pesi instar conformatus esse uideatur: & Raspecon, quòd caput ob asperitatẽ ad scalpenda muliebria pudenda accommodari possit, inquit Rondeletius. Circa Monspelium, Rat. ¶ Massiliæ (inquit Bellonius) Rascassa bianca, quasi album scorpionem dicerent, uocatur. Alibi Responsadoux.

GERMANICVM confingi nomen licebit, **ein Pfaff**, id est presbyter uel sacerdos. nam & Genuenses Prete (id est Presbyterum) uocant, ab eo nimirum quòd cœlum suspiciat, ut solent qui preces ad Deum fundunt sacerdotes. Vel, **ein Himmelgugger**, hoc est Cœli spectator. Vel periphrasticè, **ein Meergroppen art.** nam & Romani eodem nomine, quo Cottum siue Gobium fl. capitatum nominant: & eruditi quidam hunc piscem Blenno cognatum iudicant. est autem Blennus quoq; Gobio fl. persimilis, & à Romanis similiter appellatur.

MVLLVS nomẽ traxit à colore mulleorum calceamentorum, quibus reges Albanorum primùm, deinde patritij usi sunt. Hos (inquit Rondeletius) purpureos fuisse oportet,

tet, cũ Mulli sanguinei, id est, purpurei sint, uel uarios: Mulli enim magna ex parte purpurei sunt, aliqua parte candidi, alia liuidi; habent & lineas aureas parallelas. Maximè cum expirant, colorem mutant. Sic ille. Sunt qui Mullum à mollitie deriuent, ut Isidorus: quòd mollissimum hoc genus piscis sit, non quidem in cibo, sed seruitutis indignantissimum, Columella teste. quare in piscinis non crescit. Non laudo qui Mulum l. simplici scribunt, sicut iumentũ quadrupes. Græcè τρίγλη dicitur, idq; rectiùs quàm τρίγλα per α. quamuis sunt qui hoc commune, illud Atticum putent. Oppianus (carminis causa fortè) τρίγλα trochaicum usurpauit. Aristoteles hunc piscem ter parere scribit: & inde forsitan nomen habere. id confirmat Oppianus. à quo etiam τριγλίδες pisces lutarij nominantur, cùm paulò antè Triglam dixisset tanquam diuersum piscem in litoribus arenosis uersari. Dorion Triglides paruas, Hepsetis pisciculis connumerat: unde conijcio eandem esse Triglitidem Apuarum generis. Si quis tamen Triglidem, Mullum Lutarium à Plinio dictum esse uoluerit, & eundem fortè imberbem, esto. ¶ Mulli quidem in mari species quędam sunt: in fluuijs nulla: & qui Barbum fluuiatilem piscem, Mulli fl. nomine dignantur, non parum aberrant. ¶ Trigla & Trigola an ijdem sint pisces, difficile est explicatu, Saluianus. Nos in recto casu Trigolas, ut Aeneas, dicimus. quem piscem à Trigla Sophron disertè distinguit. Typhon aliquos Cuculum putare scribit, propter similitudinem (formæ) & partium posteriorum siccitatem. Porrò cum Trigla similis sit Cuculo; eidemq; Trigolas tam similis ut pro Cuculo à quibusdam accipiatur, ipsum quoq; Trigolan, similem Triglæ esse oportet, ut non temere nomen ab ea sit mutuatus, ac si Mulastrum Latinè dicas. Et probabile est eundem esse Mullum imberbem: quoniam idem Sophron alibi de barbato loquens, cæteris (nimirum imberbibus) eum præfert.

Trigle. *Triglis.* *Triglitis.* *Trigolas.*

Plinius (inquit Saluianus) eorum plura genera facere uidetur: sed quæ non uerè genera aut species sint: sed leues quædam differentiæ ex alimenti uarietate desumptæ: quibus tamen non perpetuò Mulli differunt, quippe quorũ haud perpetuò hi alga, illi ostreis, alij limo, aliqui uerò aliorũ piscium carne uescantur: sed quilibet horum quolibet sibi obuio indifferenter pascatur.

GRAECI etiam nunc rectè antiquo nomine Triglam uocant, Gillius. Cretenses nomine composito ex Græco corrupto, & Veneto, Στριγλημπαρπόνν. ij enim β. per μπ. efferunt.

ITAL. A Romanis Trigla, (Triglia, Saluianus) à Venetis Barbono, à nonnullis Treglia uel Triglia: Liguribus Triga.

HISPANI Mullum Salmonetum appellant, Amatus Lusitanus. Aliqui, ut audio, Báruo de la már, id est, Barbum marinum.

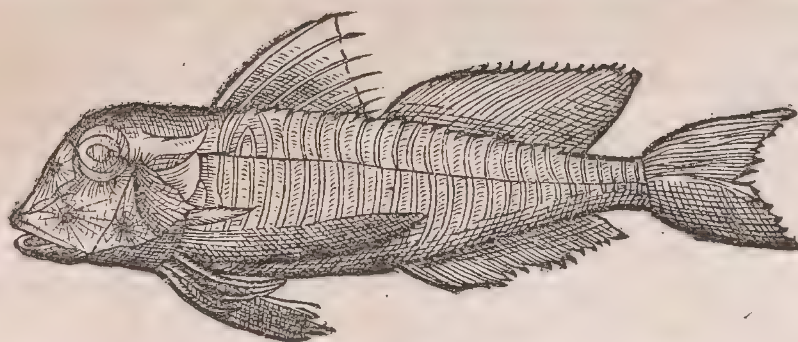
GALL. Burdegalenses Barbeau, Galli Surmulet: *(fortè quòd Mugilem, quem Mullet uocant, precio superet:)* aliqui Barbarin. alij Moil, id est, maris Perdicem, Rondeletius. sed nomen Moil à Mullo detortum uideri potest. Parisienses uulgò Rougetos barbatos, uel Surmuletos appellitant. Burdegalenses & Baionæ Barbarinos dicunt, Bellonius. Massilienses & Ligures, Trigam: qui Niceam incolunt, Strilham, Gillius. Galli Cuculum Rouget uocant, non distinguẽtes à Mullis, quòd eiusdem sint coloris, Rondeletius. qui alibi etiam Mullum, Cuculum, Lyram, à Gallis indistinctè Rouget uocari scribit. Et in Erythrino: Obseruandum (inquit) diligenter est Cuculum, Lucernam, aliosq; rubros pisces Gallis, & maximè Parisiensibus dici Rougetz: nobis autem Monspeliensibus Mullos, Rougetz nuncupari: ne quis Gallica nomina cum Græcis temere confundens, illos Erythrinos esse putet.

GERMANICE Mullum nominabimus ein Meerbarbel, id est, Barbum marinum: quanq; Bellonius etiam Mystum piscem mar. Barbo fl. comparat. uoi ein Redfisch art / ein Rotbart / ein gebarteter Redfisch.

ANGL. In Portlandia peninsula Mullum uerum uidi, quem piscatores uocant, a sore Mullet, Turnerus in epistola ad me. Mullet quidẽ Anglis, sicut & Gallis Mugilem significat. sed Galli etiam aliqui Mullum Surmulet appellant: ab eo fortè quòd Mugilem precio superet. à Gallis Portlandi suum nomen mutuati uidentur. Plinius: Septentrionalis tantùm hos (inquit) & proxima Occidentis parte non gignit Oceanus. In Gallico quidem Oceano Mullos capi, Bellonij authoritate constat: in Britannico, Turneri.

Mulli imberbis (inquit Saluianus) solus Athenæus meminit: reuera quidem nullus eorum imberbis reperitur. Duplex tamen Mullorum genus esse nos primi notauimus: quæ nõ solùm magnitudine (unum enim maius est, alterum minus:) sed colore etiam manifestissimè distinguuntur, utrunque barbatum, &c. Hæc ille. At secundũ Rondeletium, Mullorũ alij imberbes sunt: species una barbata, quam semper intelligi puto cum Mullus simpliciter nominatur. sunt enim Mulli barbati, τρίγλαι γενειάτιδες, multò suauiores.

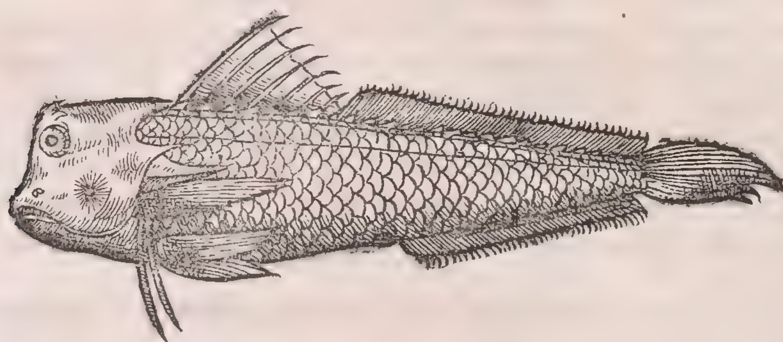
MVLLVS imberbis (inquit Rõdeletius: Saluianus enim dissentit, ut proximè indicauimus) is est, qui à nostris Imbriago, *(sic etiam Lepus mar. quòd expressus succum remittat instar rubri uini)* dicitur, ab insigni rubore. ebriosis enim, quos imbriagos nostri uocant, sępius rubet facies. Ab hoc igitur exaturato & splendido rubore, (quo similes sibi figura pisces Cuculum & Hirundinem uincit,) nomen ei à nostris datum est. Caput ei magnum, stellulis cælatum. A capite ad caudã dorso medio duo sunt officulorum acutorum ordines, cauum efficientes, è cuius medio pinna rubra

aculeis cōstans erigitur: cuius pinnæ aculei parum serrati uidentur, &c. Hic piscis ueteribus (inquit idem) parū notus fuisse uidetur, qui de solo Mullo barbato uidentur scripsisse. Atqui Sophronis apud Athenæum uerba paulò antè recitauerat, hęc: Mulli barbati longè suauiores sunt cæteris: hoc est, imberbibus. ¶ An Triglis Oppiani hic Mullus sit, quærendum. Vide suprà in iis quæ de Mullo simpliciter scripsimus. Sed Trigolas potiùs Mullus imberbis mihi uidetur, ut suprà scripsimus. ¶ Piscem Caponē uulgò Romæ dictum, (Venetis Lucernam,) Mullum imberbem sibi uideri, eundemq; Alutarium (*melius Lutarium*) Plinij, insinuat Iouius. ego Rondeletij magis sententiam circa hos pisces probo.

GALLICE Imbriago, ut superiùs indicatum est.

GERM. F. Ein glatter Rotbart/ein Onbart.

MVLLVS imberbis alius, asper cognominandus, Rondeletij. Hunc piscem (inquit) ob similem corporis figuram, similem colorem, Mullorum generi subieci: & à squamarum asperitate Mullum asperum nominaui: cùm nullum aliud nomen, immò ne mentionem quidem ullam piscis istius, apud antiquos scriptores legerim.

GALL. A nostris Cauillone dicitur, à claui lignei, qui cauille à nostris uocatur, similitudine.

GERM. F. Ein rauher Rotbart/mit rauchen schüppen/dem gebarteten Redfisch änlich/aber on ein bart.

QVAE sequitur pictura piscis incogniti nobis, exhibetur in Tabula Septentrionalis Oceani Europæi per Olaum Magnum, qui aliud nihil de eo tradidit. Videtur autem piscem uolantem exprimere uoluisse.

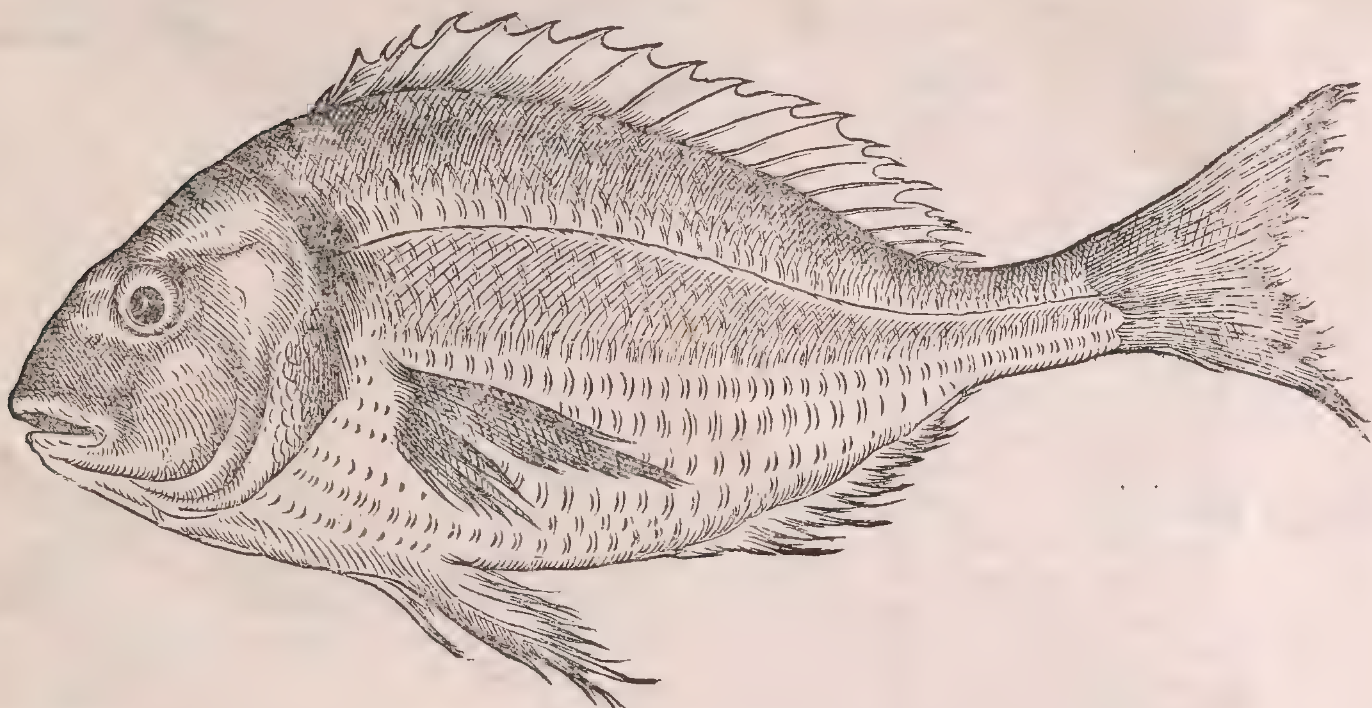

ORDO

ORDO IIII. DE PISCIBVS LATIS ET COMPRESSIS, SQVAMOSIS, VT SVNT AVRATA, ERYTHRINVS ET SIMILES, LITORAles ferè, &c. Item De Apro, Caprisco, Stromateo, Nouacula, Fabro, Seserino.

Latis & squamosis huius generis piscibus, Anthias quartus Rondeletij etiam adiungi poterat: & Scarus is, quem idem Rondeletius Auratæ comparat. Nos eos inter saxatiles posuimus, &c.

Iconem hanc dedi, ut Venetijs expressam habui. Rondeletij meliorem esse puto: quæ & dentes in ore, & toto corpore squamas ostendit. & pinnam dorsi non undiquaque similem: sed anteriore dimidia parte spiculis distinctam per interualla spinosis, posteriore non item.

AVRATA uel Orata, ab auri colore. Græci meliùs à parte, superciliјs scilicet aureis, χρύσοφρυν appellarunt: non solùm tamen piscem hunc, sed etiam Pompilum eodem nomine.

GRAECI hodieq; nomen uetus seruant.

ITAL. Orata Romæ, Saluianus.

HISPAN. Dorade. Vide mox in Gallicis.

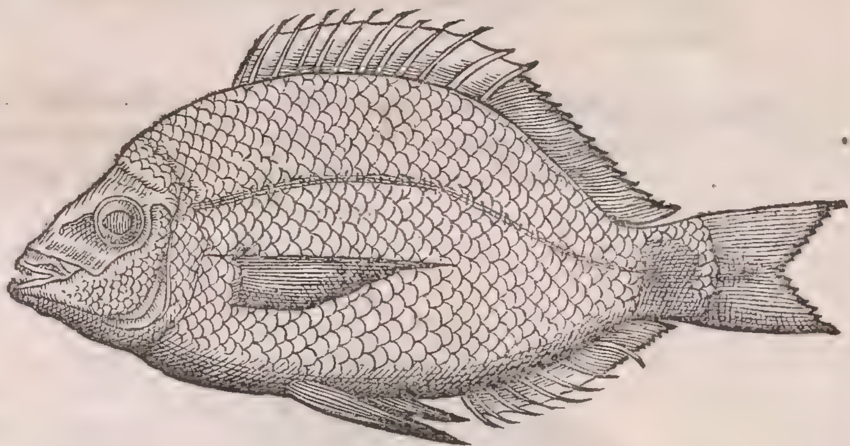
GALL. Prouinciales & Hispani (*à quibus alicubi Doradilla dicitur*) Dorade uocant. In Gallia Narbonensi pro ætatis differentia, quæ magnitudine definitur, diuersa nomina habet. Quæ palmi magnitudinem nondum attigit, Sauquene dicitur: quæ cubiti est magnitudine, Daurade: quæ inter illas est, Meiane, quasi dicas mediam. Piscatores nostri maximam Auratam Subredaurade uocant, id est Supra Auratam. Galli Dauree, quem nos Fabrum esse dicimus, uocant: Auratam uerò nostram, Brame de mer: quo nomine etiam Sparum, Cantharum, & similis figuræ pisces nuncupant, Rondeletius. Video Sargum, Melanurum, Auratam, Sparum, Synodontem, Dentalē, ita similes esse, ut uix ab oculatissimo distingui possint, Bellonius. Bramæ seu Bremę mar. nomē nō solùm Gallis, sed Anglis etiam & Germanis latè patet ad pisces diuersos, qui omnes tamē squamosi latiq; sunt, & Cyprino, præsertim lato (ut Rondeletius cognominat) aliqua ex parte similes. quanquam certis in regionibus fortè speciem unam quampiam sic appellant. alicubi enim marinum piscem Bremæ lacustri similem, sed crassiorem & maioribus oculis, priuatim sic nominari audio. ¶ Aurata mari mediterraneo cognita, Gallis ignota est. nihil enim habet cum Dorada Massiliensium commune, Bellonius: qui alibi Piscem S. Petri à Gallis Dorade uel Doree nominari scripserat.

ANGLIS Giltheade, uel Gyldenpole, piscis est sic dictus ab aureo capitis colore: uel Goldeneie, quasi Aureum dicas oculum. habet is in fronte, ut ferunt, aliquid concretum, quod auri

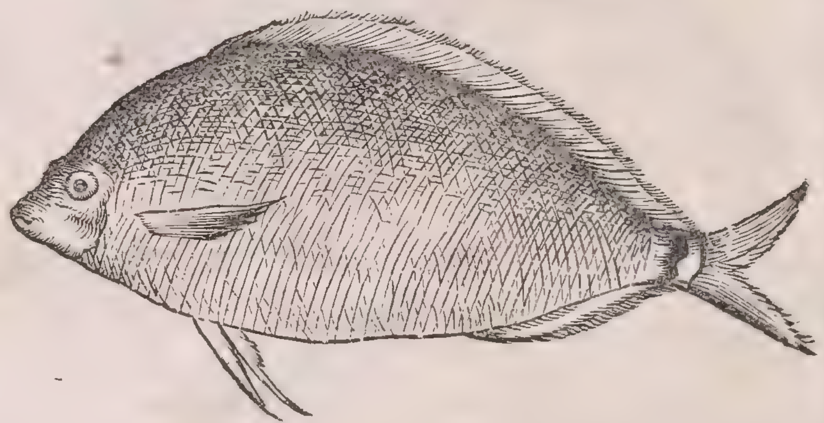
inſtar in aquis lucet, &c. Hunc aliqui Auratam, alij Scarum eſſe putant. Sed Auratam in Britannico Oceano eſſe Iul. Cæſar Scaliger negat.

GERM. F. Ein Goldbreme/oder Goldbrachſme/oder Meerbrachſmen art.

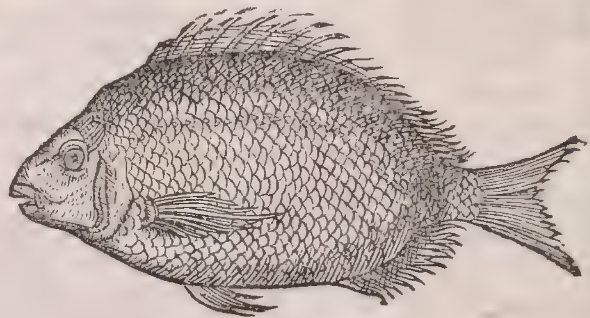
Iconem hanc Rondeletius dedit. à Saluiano exhibita, maculas quaſdã tranſuerſas, latiuſculas oſtendit, quatuor aut quinque, quæ piſcis latera supernè diſtinguunt, ut in Mormyro ferè. Nigram in cauda maculam, ſimiliter ut in Melanuro, Rondeletius pingit: eandem Saluianus neque pingit, nec in deſcriptione eius meminit.

Alia Spari effigies, Venetijs mihi depicta.

Sparus qui in ſtagnis marinis degit, inquit Rondeletius: marino planè ſimilis, & ſpecie, & cæteris corporis partium, tum internarum tum externarum, differentijs. Quod cum ita ſit, cur nouam eius iconem dare uoluerit, mireris.

SPARUS (Σπάρος) Auratæ tam ſimilis eſt, ut ob coloris lineamentorũq; corporis ſimilitudinem, aliquando à piſcatoribus ipſis primo aſpectu nõ internoſcatur, Rondel. Paruæ Auratæ tam ſimilis eſt, ut Romæ perſępe pro ea uendatur, Saluianus. Sargo etiam ſimillimus eſt, & ſolo ferè colore diſtinguitur, teſte Bellonio. *Sparulus.* Sparulus apud Ouidium & Martialẽ dicitur. Iſidorus ſic dictũ ait à ſparo lancea (uel iaculo) miſsili, quòd eiuſdem figuræ ſit. Sed cum nomẽ ſit Gręcum, origo quoq; Gręca potiùs ei quærenda fuerit. Euſtathio Σπάρος dictus uidetur à uerbo σπαίρειν, q̃d eſt palpitare. Sparus apud Plinium legitur lib. 32. in Catalogo piſcium, nec uſq; alibi quod ſciã. nam lib. 9. cap. 51. melior lectio eſt Sargus. *Rhyades.* ¶ Rhyades non Spari ſunt, ut recentiores quidam, Gazę tranſlatione decepti, putauerunt: (Gaza quidem uariè cõuertit:) ſed generalis differentię uocabulum. Gillius ex Aeliano Rhyades interpretatus eſt *Aſpargi.* Aſpargos, quod non probo. Ex eo quidem quod de eis ſcribit Aelianus, per hyemem eos quieſcẽtes ſimul manere, ſeq; mutuo tepefacere: uerno autem tempore longiùs migrare, gregarios piſces eſſe intelligitur. & quoniam longiùs abeunt, ita ſit, ut non obuijs modò, ſed & inueſtigatis cibis ueſcantur. quæ omnia arbitror in uniuerſum ad gregarios piſces complures pertinere: ut generale quoddã hoc uocabulum ſit, &c.

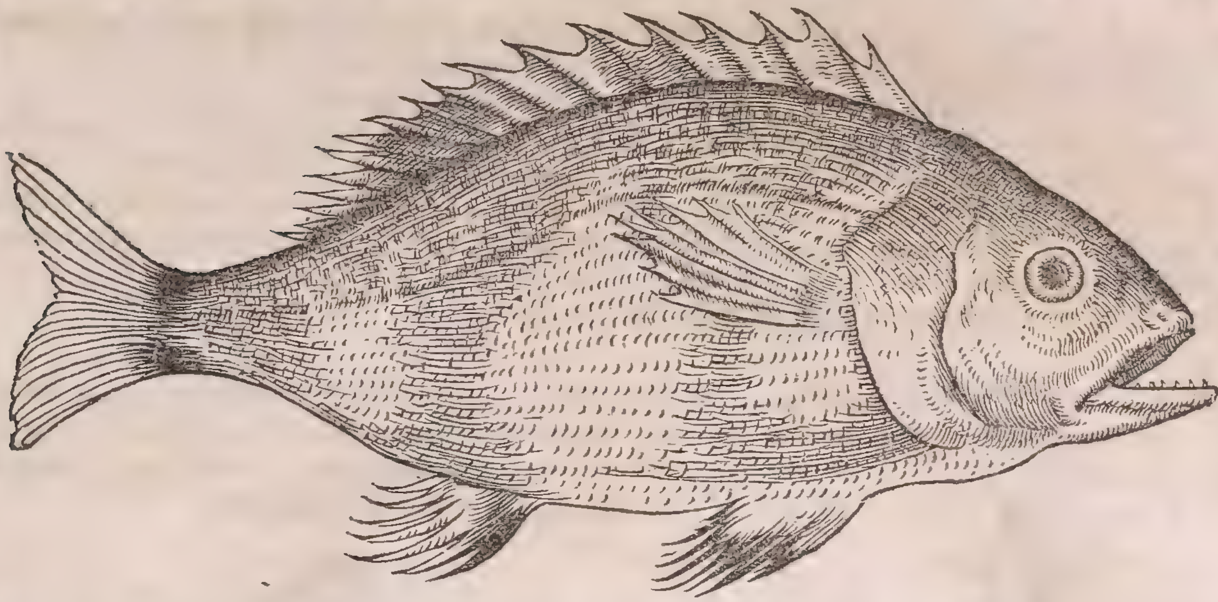
ITALIS Sparlo uocatur, aliquibus Carlino & Carlinoto, Rondeletius. Romæ Sparo, Genuæ (*& in Portu Veneris, Bellon.*) Sparlo, Saluianus. Tametſi quotidie Romæ ex mari in forum piſcarium Spari adferuntur, tamen piſcatorum nemo piſcem hunc Spari nomine agnoſcit. promiſcuè autem cum Auratis & Sargis diuendi ſolet, Bellonius. Spari nunc quoque Spari appellantur, Maſſarius Venetus. Aliqui r. geminato el Sparro proferunt.

HISPAN. Spargoil, Rondeletius.

GALL. Circa Monſpelium Sparallon. Maſsilienſes corruptè Sparlum appellant, Gillius.

GERM. F. Ein Sparbrachſmen: uel per circunloquutionem, ein kleine Meerbrachſmẽ art/hat ein ſchwartzen flecken am ſchwantz/wie auch der Sargus vñ Melanurus, von welchen hårnach.

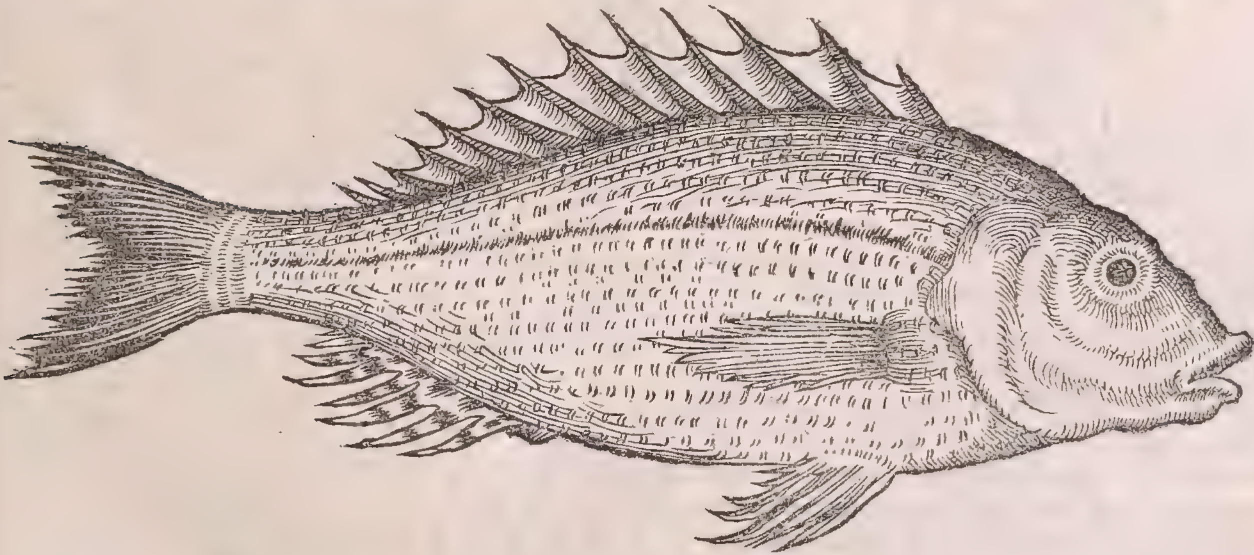
PISCIS

PISCIS marinus, de cuius antiquo nomine dubitamus. Coloribus pingitur uarijs: pinnæ ad branchias & cauda flauescunt, sed cauda innumeris etiam maculis ruffis distinguitur. pinnę binæ in uentre Indici coloris sunt: illa quæ podicem sequitur, primùm Indica, deinde flaua, in extremo rubicunda, &c. Venetijs audio Saccheto uocari. aliqui Sparo congenerem esse putant. Bellonius quidem Canadellam piscem hodie uulgò dictum à Gallis ad Ligusticum mare, à Venetis Saccheto uocari tradit, ut etiam Hepatum suum, qui undecimo Rondeletij Turdo cognatus uidetur: ab his uerò omnibus, quem hîc exhibemus, differre. *Saccheto. Sparo cognatus.*

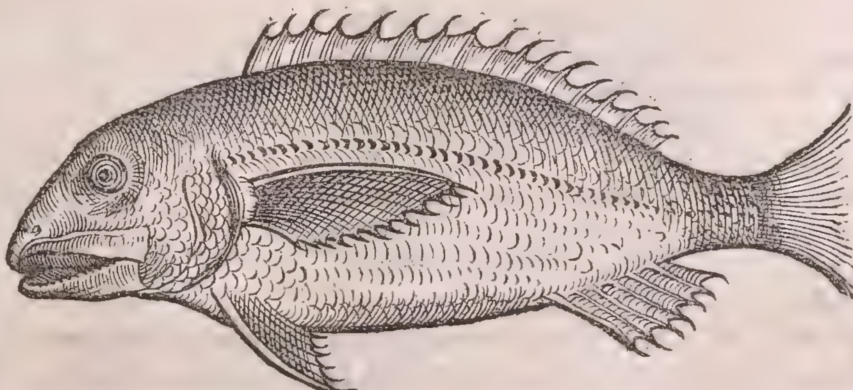
GERM. F. Ein kleine art der Meerbrachsmen/oder Sparbrachsmen.

Iconem hanc Canthari ex Italia accepi. ea quam Rondeletius exhibet, corpus ostendit latius: & si caudam excipias, infra supraq; rotundius. os minùs prominens, & denticulatum, &c.

Piscis hic à Bellonio pro Coracino exhibitus, Cantharus uidetur. nam & Rondeletius Cantharum esse docet piscem à Liguribus Tanado dictū, non Coracinū. & Gillius piscē Massiliæ à colore castaneæ nominatum, Coracinum Neapoli uocari, audiuisse se ait. unde nimirum deceptus Bellonius, Cantharum bis pinxisse uidetur, primùm pro Coracino, non expressis dentibus: deinde pro Cantharo, dentatum.

CANTHARVS (Κάνθαρος) à similitudine canthari terreni dictus mihi uidetur. Vt enim hic fimo delectatur, & in eo hyeme conditur: sic Cantharus piscis in luto & sordibus libēter uersatur. quare in litoribus & portubus degit, Rōdeletius. ego à colore dictū existimârim. Profertur &

Cantharis fœm. gen. Κανθαρὶς, ῦ. Idem Rondeletius, nomen Aetnæus (Αἰτναῖος) apud Oppianum, Canthari piſcis epitheton eſſe putat: nos ſui generis piſcem eſſe monuimus.

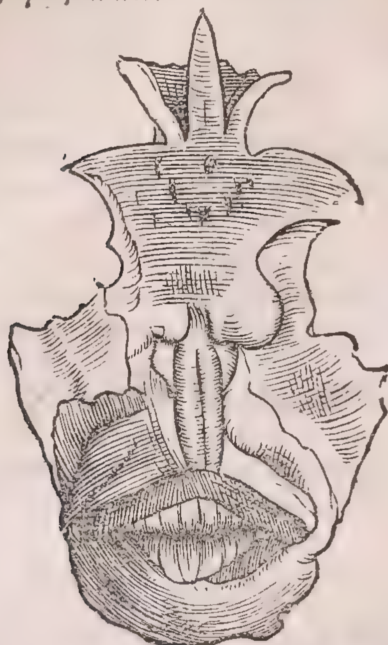
GRAECI hodie Cantharum corruptè Scatarum nominant, Gillius.

ITAL. Ligures Tanada à colore pullo. Quidam Cantara, Romani Zaphile. Genuenſes (inquit Bellonius) Tanna uocant, alij Daphanum, Dephanum uel Tephanum, Bellonius.

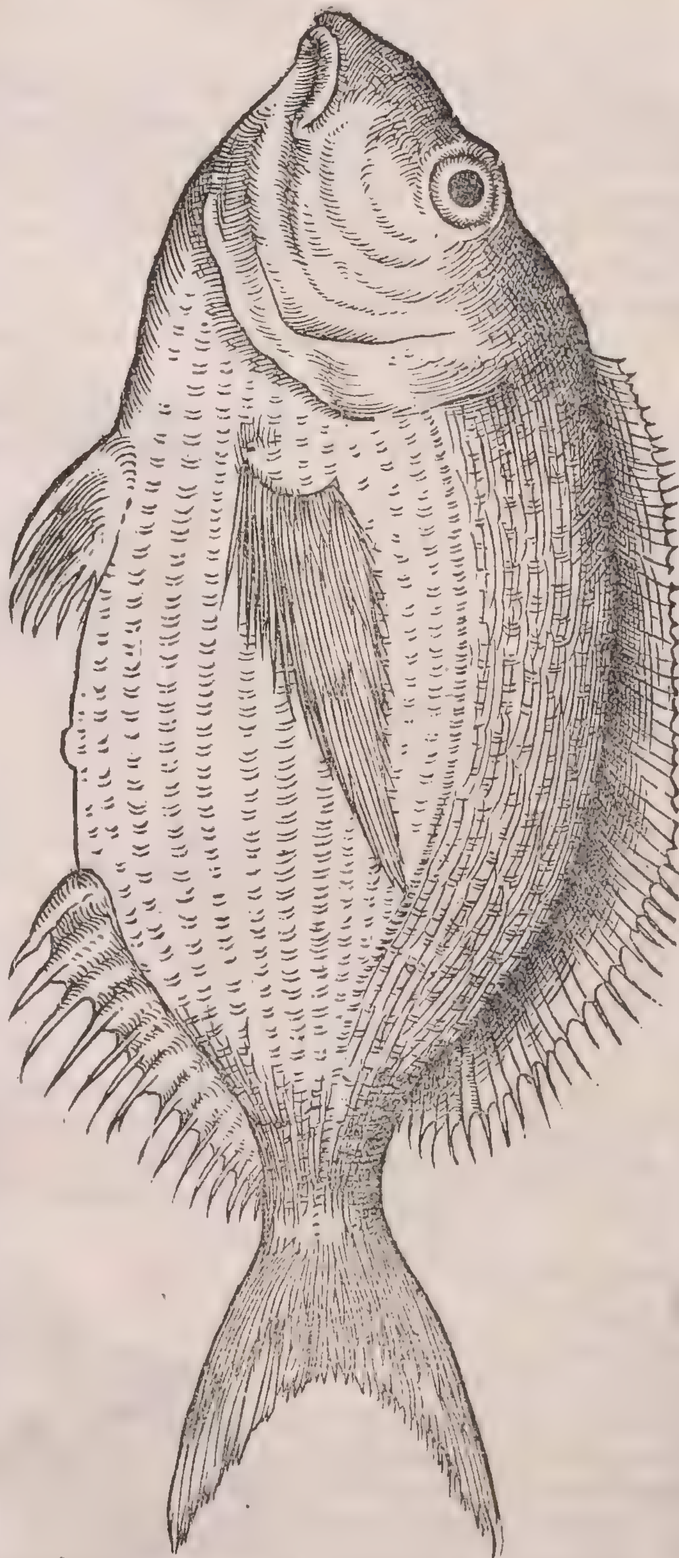
GALL. In Gallia Narbonenſi, Prouincia, Hiſpania, parum mutato nomine Cantheno dicitur, Rondeletius. Lutetiæ ex Oceano tritiſsimus hic piſcis, uulgò Bremma marina appellari ſolet. Maſsiliæ Cantena.

GERM. F. Ein braune Meerbrachſme.

Hanc picturã olim Cor. Sittardus miſit: quæ Sargi (ſi bene memini) caput, os & dentes, repræſentaret.

Noſtra hæc Sargi icon eſt: Rondeletij accuratior. nam & lineas à ſummo dorſo deſcendentes octonas repræſentat, (quæ tamen in mortuis ferè euaneſcunt:) & dentes humanis non diſsimiles: & nigram, iuxta caudam, maculam.

SARGVS quanquam ab Oppiano petras herbidas incolere dicitur, piſcis tamen ſaxatilis non eſt, ſed litoralis, & in cœnoſis litoribus frequentior, Rondeletius. Græcè Σαργὸς dicitur, oxytona dictione: uidetur autem à carne (quam Græci σάρκα nominant) ſic dictus. eſt enim pro corporis magnitudine ſpiſſus, pluſq; carnis habet, quàm ſimiles ei piſces Sparus & Cantharus. Apud Ariſtotelem quinto hiſtoriæ, bis uel ter Σάργος pro Σαργῖνος mendoſè legitur. eſt autem Sarginus longè diuerſus piſcis, in genere Mugilum. ¶ Similis eſt Sargus prædictis piſcibus, (à Sparo ferè ſolo colore differt,) item Melanuro, macula quoq; ſimiliter ad caudam nigra: ſed corpore eſt rotundiore, compreſſo, ſpiſsiore, &c. item Scaro: Lege mox in Italicis nominibus. et Apro, uide in Illyricis. ¶ Circa branchias & caudam in eo nigra nota ſatis ampla apparet: & lineæ ſubnigræ à branchijs ad caudam ducuntur: quæ omnia cum Melanuro communia habet, atque inſuper corporis figuram, Saluianus.

Sarginus.

GRAECI etiam hodie ueterem eius appellationem retinuerunt.

ITAL. Sargo Genuæ, Venetijs, alibiq; ferè ubique: Romæ Sargono. Non modò Maſsilienſes & Ligures, ſed omnes quas obiui regiones, Sargum adhuc uulgò nominant, Gillius. Romæ Sargus imperialis dicitur, ut Cor. Sittardus olim indicauit. ¶ Scarus Romanis noſtriſq; non

Scarus.

non planè notus est. alij enim ob similitudinem Dente, alij Sargo uocant. à nostris quidem piscatoribus pro Sargo uenditur, cui similis est corporis forma subrotunda, & aculeorum pinnarumq; situ ac numero, Rondeletius.

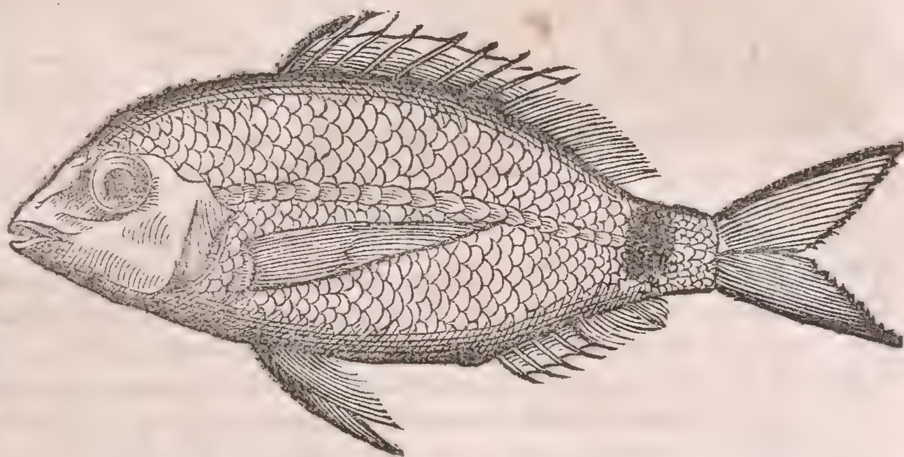
HISPAN. Lusitanis Sargo.

GALL. Circa Monspelium & Massiliæ, Sargo. Oceano quidem Gallico ignotus est piscis, mari rubro & Nilo peculiaris, Bellonius: qui pro peculiari frequentem dicere debuerat.

ILLYRII piscium affinitate decepti, Aprum Chergnier uocant. sed uox ea Sargo debetur. Aper enim Sargi modo corpus tornatum habet, Bellonius. *Aper.*

GERMANICVM nomen fingendum est. nam cum in Oceano Gallico ignotus sit piscis, teste Bellonio: in Germanico etiam deesse uerisimile est. appelletur igitur ein Geißbrachsme, ut & corporis eius speciem (Bramis uulgò dictis piscibus similem) & occultum cum genere caprino cō sensum indicemus. Vel, ein Brandbrachsmen art im meer: id est, Melanuri species in mari. Vel describatur: Ein Meerbrachsmen art/mit übertwären schwartzen streymen von dem rucken hinab/wie an eim Bersich/oder auch an dem Mormyro: hat auch ein schwartzen flecken gägen dem schwantz.

MELANVRVS (Μελάνουρος) Sargo similis est, caudæ nigra nota insignis, ut nomen etiam præ se fert. at nota hæc illi cum alijs quibusdam, (ut Hepato, Sparo & Sargo,) communis est: à quibus alijs notis secerni debet. Gaza Oculatam uertit. Plinius Melanurum & Oculatā ueluti diuersos nominauit: sed is in alijs quoq; multis similiter diuersa aliquādo rei unius nomina, ad

Oculata.

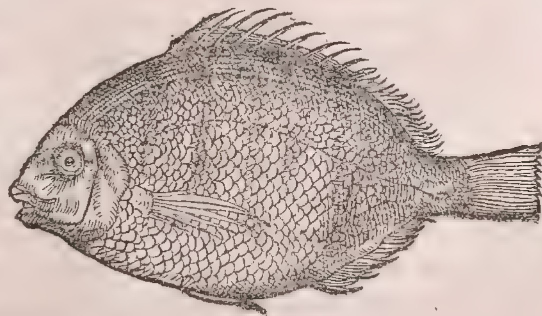
res quoq; diuersas pertinere putauit. Nec de alio pisce sensisse uidetur Plautus Ophthalmiam nominans, (nimirum à recto masculino Ophthalmias.) Vulgaria quidem hodie pleraq; huic pisci nomina ab oculis facta sunt. hos enim ratione reliqui corporis admodum magnos habet, ex cœruleo nigrescentes, &c. ¶ Veterum Oculatam Melanurum esse Saluianus negat comprobari posse. Plinium manifestè distinguere. Celsum sic scribere: Deinde qui quanuis teneriores, tamen duri sunt, ut Aurata, Coruus, Scarus, Oculata. ex quibus uerbis (inquit) haud ulla uerisimili coniectura Melanurum ab eo Oculatam appellari, conijcere possumus: ut neq; ex Plauti uerbis: alius uerò ueterum nemo Oculatæ meminit. *Ophthalmias.*

ITAL. Romani Ochiado nominant, uel Ochiata: Torpedinem uerò oculatam, Ochiatellam. Veneti Ochia, (uel Ochiada; proferunt autem ac si nos scriberemus Ctschada:) Siculi similiter, uel Okada, uel Marilia, si bene memini, à Melanuro nimirū deprauato nomine. Genuenses, Oia.

GALL. Massilienses Oblado, uel Olhada. Monspelienses Nigr' oil, id est, Nigrum oculum. Nicenses Iblada, uel Auguyata, Oyata.

ANGLI. Seebreme: quod GERMANICE nostra dialecto diceres Meerbrachsme, nimis generali nomine: quare cōtractiùs dixerim ein Brandbrachsme, à titionis extincti colore nigro. nam & Græci quidam similiter à titione Melanurū, Δαλὸρ appellant, Hesychio teste. Ein Meerbrachsmen art mit einem schwartzen flecken am schwantz/wie auch der Hepatus, Sparus, und Sargus: welche drey man nennen mag Läberbrachsme/Sparbrachsme/Geißbrachsme. Oceano Gallico perrarus est, Adriatico & Mediterraneo frequentissimus hic piscis, Bellonius. *Δαλὸς*

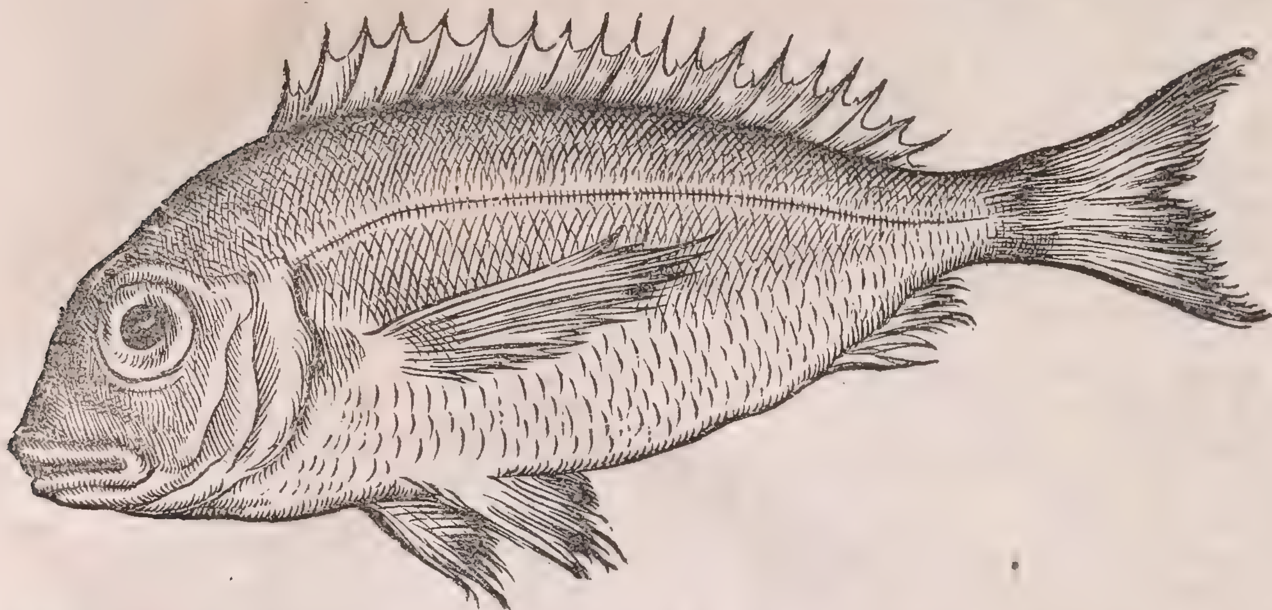
MELANDERINVS Græcis à nigrore dicitur, Μελανδέρινος. Meminit eius Athenęus duntaxat. qui significare uidetur Melanderinum à Speusippo Psygrum, à Numenio Psorū appellari. (*Athenæi quidem uerba dubia sunt, ut nos in Corollario ad Lepradem seu Psorū Bellonij ostēdimus.*) Melanuro similis est, sed corpore paulò rotundiore. Toto ferè corpore nigrescit: circa caput ex nigro purpurascit, sicuti uiola, &c. Rondeletius.

GALL. In nostro mari reperitur, & Sargi nomine uenditur, ob similem corporis figuram, Rondeletius.

GERMANICE circunloquemur: Ein schwartzlachte Meerbrachsmen art/ründer dann der meerteil andere Meerbrachsmē. Ein runde Brandbrachsme/ id est, Melanurus rotūdior.

Pro Rondeletij icone nostram iam olim Venetijs pictam exhibuimus, etsi minùs accuratè.

Rubellio. *Hycca.* *Dyca.* *Dentices.*

ERYTHRINVS uel Erythinus. ἐρυθρῖνος, ἐρυθῖνος. Erythrinus (inquit Rondeletius) aliquādo à Plinio Rubellio, aliquando seruato Græco nomine Erythrinus dicitur. Gaza Pliniū imitatus Rubellionem uertit. Nomen à rubro colore positum est. Cyrenæi ὕκκην uocabant, uel δύκην. Falsum est hos pisces uerti in Dentices. qui error inde ortus est, quòd cum maiores fiunt, propiùs ad Synagridis Denticis'ue formam & colorem accedunt, minusq́ solito rufi sunt, ac ueluti canescunt. quem colorem aptè refert minium pauco candido dilutum. sed facilè periti maculis & dentibus à Synagride distinguent. ¶ Recentiores quidam Ruscupam & Ruburnum pro Harengo infumato accipiunt. ¶ Erythrinus Pagro simillimus est, (differentiam eorum leges inferiùs in Pagro:) unde diuersæ gentes à Pagro diminutiuo nomine denominarunt. ¶ Apud Aristotelem de generat. animal. lib. 3. cap. 1. ubi Erythrini fl. nominātur, ut qui sine mare concipiant, Phoxini legendum uidetur, Saluianus.

GRAECI hodie Lethrinum nominant.

ITAL. Romæ Phrangolino uocant uel Fragolino, quasi paruum Pagrum. confundunt enim Pagros cum Erythrinis. In Liguria & quadam Italiæ parte, Pagro. Veneti Arboro uel Lalboro uocant, Siculi Sarofano. Arborem Michaël Sauonarola tanquam Latinè nominauit. Qui Istriā incolunt, Illyrij puto, Rybon. Acarnan Romæ frequens, inter Erythrinos & pro Erythrino uenditur: eodemq́ nomine (Phragolino) nuncupatur, Rondeletius.

HISPANI (ut & Galli Narbonenses) Pagel. Lusitani, Pargo.

GALLI Narbonenses, ut & Hispani, Pagel uocant. Massilienses Pagium intelligunt ad discrimen Pagri, quem etiam Pagre nominant. Cæterum Rougets Gallicè dicti à rubro colore pisces, longè alij sunt.

GERMANICE circunloquemur, die kleiner rote Meerbrachsmen: hoc est, Bramæ marinæ genus rubicundum minus. Pagrum enim ei similem, sed minorem esse aiunt. Vide in Cyprino lato inter fluuiatiles. Qui à rubro colore Germanis denominantur marini pisces Rotfäder & Rotbart, non Erythrini, sed λιθοειδεῖς pisces sunt. Rotfisch, id est, piscis ruber, in Noruegia piscis est marinus (ut audio) Bramæ nostræ magnitudine & figura ferè similis, minoribus pinnis, totus rubens intus & foris: laudatus in cibo. Hic Pagro aut Erythrino cognatus fuerit, si non alteruter est. Sed cauenda est homonymia: quoniam Angli alium quoq; piscem λυροειδῆ, hoc est Lucernis aut Miluis congenerem, Redfisshe uocitant: & Rotfisch Anglorum inter Oceani asellos à Bellonio nominatur.

PHAGRVS (φάγρος) Græcè dictus piscis, apud Latinos & multos alios populos nomen retinuit, φ. litera in π. mutata. Pagrus enim Latinè dicitur, Græcè Phagrus tantúm. Phagrus autem uocatus est quasi φάγος à uoracitate, ad quam dentibus bene instructus est, adeò ut echinos etiā frangat & pascatur. Vnde & recentiores quidam (ut Albertus) hunc piscem cum Dentice confuderūt. Apud Strabonem Phagrus in Nilo alio nomine Phagorius dicitur, ut interpres Latinus habet: in Græco codice nostro φαγρώειος legitur, cū rhô in penultima simul & antepenultima: unde & Phagroriopolis Aegypti ciuitas apud eundē. φάγωρος est in Hesychij & Varini Lexicis. Pagur in Hali

cutico

euticoOuidij,niſi mendum ſubſit. Phagri ab Oppiano nominantur, ſimul & ἀγριό-φαγροι, tanquam duæ unius generis ſpecies. Phagrus fluuiatilis marino inferior eſt, authore Diphilo. is an è mari flumina ſubeat, ut Nilum: an à marino ſpecie differat, quærendum. Rondeletius è mari ſubire putat. ¶Phagro quanta cum Rubellione ſimilitudo ſit, leges mox in Italicis nomenclaturis. ¶ Pagurum ne quis cum Pagro confundat, cauendum.

GRAECI Phagrum adhuc uulgò nominant, Gillius & Maſſarius. uel, ut Bellonius ſcribit, Fangro. ¶ Pagri ſimilitudo cum Dentice, tanta eſt, ut aliqui ætate tantùm differre putent. Vide mox in Synagride.

ITALI Pagro, nonnulli Phagorio, Rondeletius. ſed Phagorij nomen potiùs Græcum fuerit, ut prædictum eſt. Romani Erythrinum Phragolino, quaſi Phagorino à Phagorio, id eſt, Pagro, diminutiuo nomine appellant, Maſſarius. Inter Rubellionem & Pagrum (inquit Gillius) tanta eſt ſimilitudo, ut eadem magnitudine inter ſe collati, non ab imperitis internoſcantur, ut Ligures Rubelliones etiam Pagros imperitè uocent, & tota Prouincia Narbonenſis atq; Hiſpania Pagellos, quòd Pagri longè maiores euadunt. Sed à piſcatoribus facilè diſtinguuntur. nam Pagrus capite eſt rotundiori, Rubellio longiori. tum hic tenuiori eſt habitu, & cauda longiore: ille craſsiori, & cauda breuiore. Huius extrema pars magis attenuatur, illius multùm larga & craſſa. Pagri pinnæ in imam uentris partem magis inflexæ, Rubellionis uerò magis in dorſum eminent.

HISPANI quidam Bezogo nominant: Dalmatæ & Luſitani Phagro, Rondel. Dalmatæ, Hiſpani ac Luſitani Pagro, Maſſarius. Hiſpani Erythrinos, quoniã ſunt Pagris ſimiles minoresq;, Pagellos uocant, Idem.

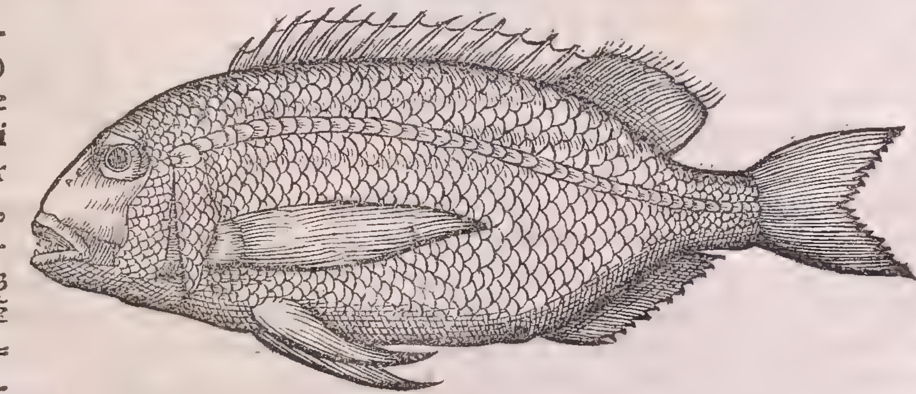
GALL. In toto litore Galliæ noſtræ Narbonenſis Pagre dicitur, Rondeletius. Galli Oceani accolæ, ut etiam Angli, proprium eius nomen non habent, ſed communi etiam alijs quibuſdã piſcibus nomine Bremmam marinam uocitant.

DALMATAE. Vide ſupra in Hiſpanicis.

GERMANICE circunloquor, **Die gröſſer rote Meerbrachſme.** Vide in Erythrino.

ANGLI. Lege in Gallicis.

Iconem hanc Rondeletius dedit: qua cum ſatis conuenit à Bellonio exhibita: pinna dorſi excepta, quam Bellonius uniformem (qualis & in noſtra icone apparet) & pluribus aculeis munitam oſtendit.

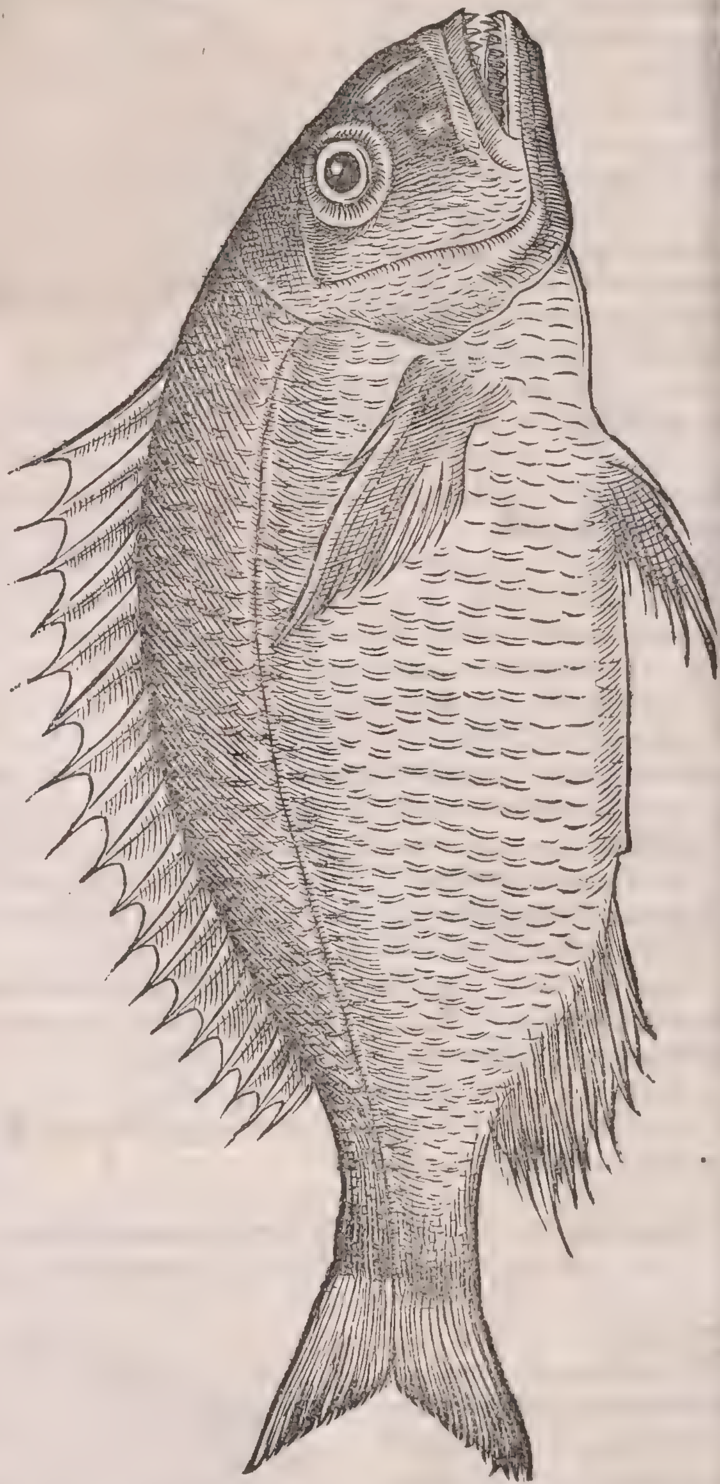

SYNAGRIS & Synodus (Συνάγρις, Συνόδους) duo nomina apud Ariſtotelem, recentiorum alijs piſcium ſimpliciter ſpecie diuerſorũ, ut Gillio & Bellonio, alijs ætate tantùm differentium: alijs unius eiuſdemq; piſcis uidentur. Gaza piſcẽ unum ratus, pro utroq; Latinum nomen Dentex poſuit, à Columella ſumptum. *Synodus.*

¶Quod ad nomina: Synagrides quidem cur appellentur aliqui piſces, non facilè dixerim: niſi fortè quia gregales ſint, ſicut & Synodontes: διὰ τὸ συναγείρεσθαι καὶ συναγελάζεσθαι, ἢ καὶ ὁμοῦ ἀγρεύεσθαι. Syagrides uerò, alij nimirum piſces (Epicharmo memorati) ab aliqua ad ſyagrum, id eſt, aprum ſimilitudine dicti fuerint. Synagridi quidem hodie apud Græcos dictæ, dentes quatuor, teſte Bellonio, cæteris longiores eminent: quod cum uerre & apro ei commune eſt. Idem Synodonti dentes omnes caninos exertosq; eſſe ſcribit, ſicut & Cinædo: unde Synodontem quoq; tanquam Cynodontem dictum conijcias: & Cinædi quoq; nomen inde detortum. Scribitur autem Synodus per ypſilon in prima ſyllaba, & ſic à Diphilo nominatur, ab Ariſtotele Synodon, (Συνόδων,) & alibi apud eundem prima ſyllaba per iôta, Σινόδων. quo modo ſcribi à Dorione & Archeſtrato, Athenæus etiam admonet: παρὰ τὸ σίνεσθαι καὶ βλάπτειν τοῖς ὀδοῦσι, mordaces enim & noxios dẽtes habet. ¶Ego *Syagris.* *Synodon.* *Sinodon.*

eundem piscem, cum minor & iunior est, Synagridem dici sentio: cum maior Synodontem, Rondeletius: sed nulla firma ratione innixus. Hicesius simile alimentum è Synagride & Synodonte haberi ait: quod si ætate tantùm differunt, ut Rondeletius putat, simile non fuerit. pro ætate enim id uariat. at si specie differunt, simile esse potest, in eadē nimirum ætate. Synagridem hodie à Græcis uulgò dictam, omnino Synodontem esse, neq; notis ullis (nisi fortè quas ętas, temporis'ue aut loci uarietas attulerint) differre sentit Saluianus. Veterum autem Synagris (inquit) quinam piscium sit, quó ue Latino nomine aut uulgari uocetur, haud nobis hucusque notum est: suspicamurq; in posterū etiam cognitum non fore, quòd nec nomen eius, nec quæ ei authores tribuūt, ullam ad id coniecturam afferant. ¶ Synagridē (inquit Bellonius) uulgus Græcum optimis notis à Synodonte distinguit. hic enim magis recurto est corpore: Synagris Cyprini in modum, ueluti circino ita circunductus, ut pro longitudine ac latitudine magis crassus appareat, &c. Idem Synodontem tantùm Denticem interpretatur: Synagridi Latinum nomē esse negat: nec ullum eius uulgare nomen profert: Synodontem uerò seu Denticem, genuinam & antiquam appellationē ubiq; retinere scribit. huius etiam iconem dat, illius nullam. ¶ Phragolinos (*sic puto uocant tum Phagros tum Erythrinos*) quum sesquipalmi magnitudinem excesserunt, in Dentices siue Synodontes euadere, cōmunis piscatorum consensus existimauit, Iouius. Dentex corporis figura ac partibus ferè omnibus Phagro similis adeò est, ut non facilè ab inuicē internoscantur. sunt qui credant eos ætate sola atq; magnitudine differre, ita ut unus idēq; piscis, minor adhuc, Phagrus: ad sesquipalmum uerò auctus, Dentex appelletur, Saluianus. Sed Denticis nomen à piscatoribus minùs peritis, ad alios etiam pisces transfertur. ¶ Synodontem, Sargum, Auratam, &c. Bellonius adeò similes esse tradit, ut uix ab oculatisśimo distingui pośsint. Ab Aurata (inquit) differt Synodon, quòd exteriores branchias spinosas habet: & tegumentum ei perpetuò rubet, nec aureis est cilijs ut Aurata. ¶ A recentioribus quibusdam Dentalis masculino genere profertur: uel etiam neutro Dentale, ut à Platina. ¶ Synodontis (Συνοδοντὶς, fœmininum oxytonum) alius piscis est, nempe Pelamys magna.

Alia Denticis imago Venetijs picta.

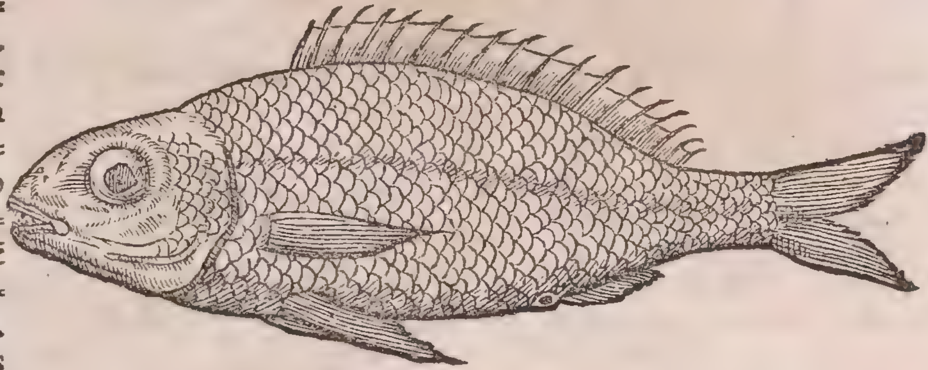
GRAECI hodieq; Synagridis nomen habent: siue id Synagridis ueterum quoq; sit: siue Synodontis ut Saluianus putat, Synagris autem ueterum ignota nobis est. ¶ Synagris & Synodon tam similes sunt, ut Græci utrosq; Synagrides nominent, Gillius.

ITAL. Dentale. Synagris & Synodon tam similes sunt, ut Ligures ac Maśsilienses utrosq; Dentices appellent, Gillius. Sunt qui à Phagro ætate solùm distinguant, ut suprà dictum est.

GALL. A Maśsiliensibus Dente dicitur hic piscis. in Gallia nostra Narbonensi Marmo. pro Mormyro enim ostenditur uenditurq;, Rondeletius. (Vide proximè retro in Italicis.) Idem admonet Scarū etiā ab ichthyopolis circa Monspelium Dentè uocari, à dentibus magnis latisq;: Et alibi, Scarū ob similitudinem ab alijs Dente, ab alijs Sargo nominari. Synodon siue Dentalis nostro litori (*Oceano Gallico*) admodum rarus, aut eo nomine ignotus est, Bellonius.

GERM. F.

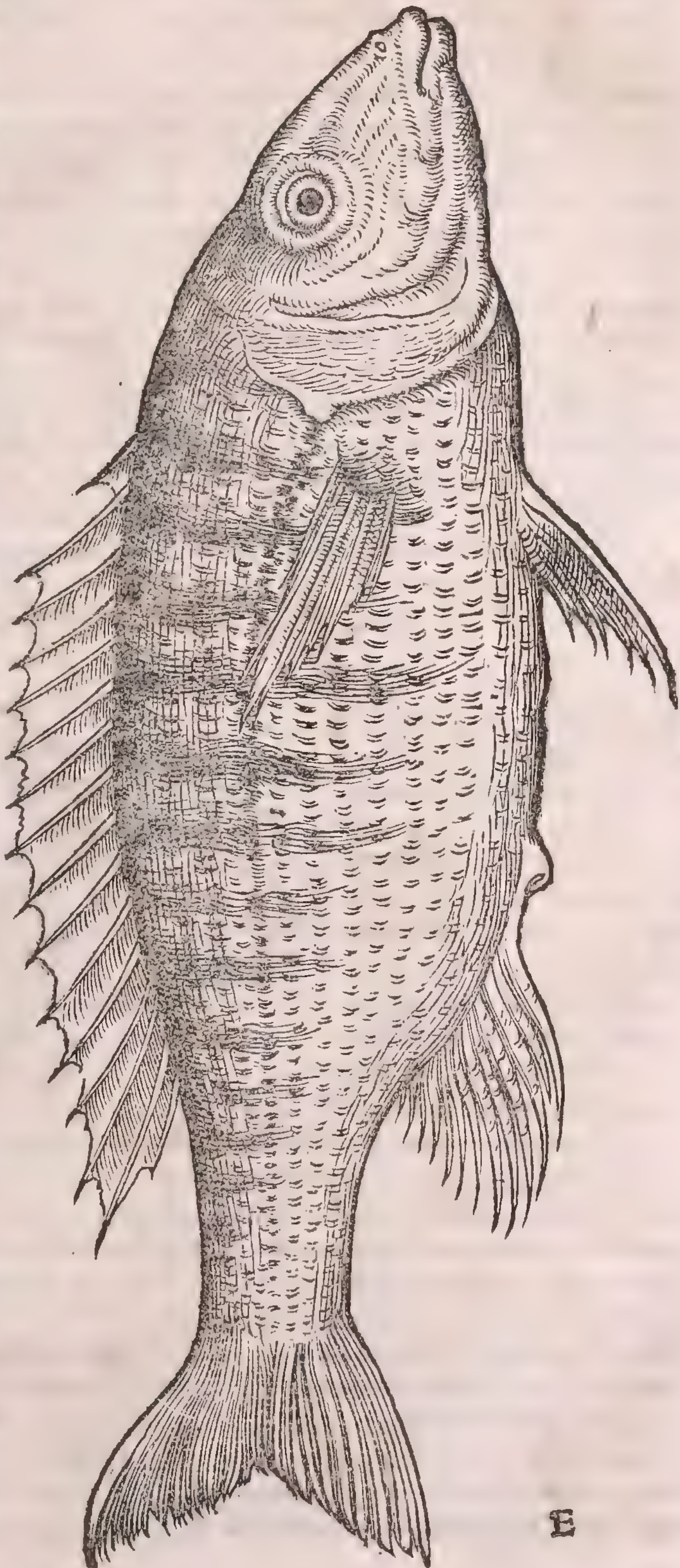
GERM. F. Ein rotlachte Meerbrachsmen art: ein Zanbrachsme/ein Zanfisch.

ACARnã, Acharnas, Acharn⁹, Grecis & Latin. ITAL. Hunc piscẽ nec in Prouincia, nec in Gallia Narbonensi, nec in Hispania uidere potuim⁹: sed Romæ tantùm, ubi inter Erythrinos & pro Erythrino uẽditur, eodemq; nomine (scilicet Phragolino) nũcupat. Idẽ est fortasse qui Albores etiã dicit Venetijs, quòd albus sit, Rondeletius.

GERMANICE. Ein Meerbrachsmen art/wyß von farben/hat ein schwartzrote mackel am anfang der floßfädern by den orwangen.

Figura hæc non Rondeletij est, sed nobis adumbrata Venetijs. Ea quam Rondeletius ponit, denticulos labris diductis ostẽdit: et à superiore labro per breuem sursum eminentem cirrum. Bellonius angustiorem hũc piscem pingit, nec satis latitudinis proportionem seruat.

Myrmas.

MORMYLVS uel Mormyrus, Μορμύλος, Μορμύρος: à uerbo μορμύρειν, ut Eustathius annotat, nescio qua ratione, quanquam id uerbum producit suum ypsilon, quod in pisce corripi solet à Græcis: Ouidius quidem produxit, à quo etiam Mormyr in recto singulari dicitur. Et rarus Faber: et pictæ Mormyres, & auri, &c. Videtur autem meliùs paroxytonum hoc nomen scribi, quàm proparoxytonum, & duplici quidem ρ. Μορμύρος, magis propria primariaq; ratione: Μορμύλος uerò propter euphoniam: quare & posteriori hoc Græci poëtæ in carminibus utuntur. Idẽ puto Μύρμας Epicharmi fuerit. A Theodoro Mormur cõuertit. ¶ Piscis est litoralis Auratæ similis, sed minùs rotũdus: colore argenteo. lineas habet transuersas à dorso ad uentrem, nigras uel pullas equalibus spatijs distantes, &c. Rondeletius.

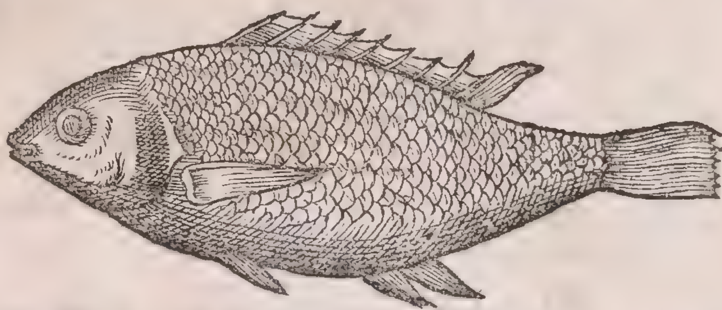
GRAECI hodieq;, ut Byzantinum uulgus, Mormyrum nominant.

ITAL. Romę Mormillo, Venetijs Mormiro. In toto Ligurię sinu, (ut & Massilię,) Mormo, Rondeletius. Massilienses & Ligures, Mormurum uocant, Gillius. Rusticè Marmur dicitur, Niphus Italus. Romæ & Venetijs Mormoro, Saluianus.

HISPANI Marmo.

GALL. Massilienses Mormo uel Mormuro. Vide proximè retrò in Italicis. ¶ In Gallia Narbonẽsi, Morme. Nostri ichthyopolæ quandoq; Synagridem (Marmo nominantes) pro Mormyro uendunt: qui admodum frequens apud nos nõ est, sed Romæ & Neapoli frequentissimus, Rondeletius.

GERM. F. Ein Meerbrachsmen geschlecht/langlecht/nit also breit wie der meerteil andere. Vel ein Malbrachsme: nam & Ouidius pictas cognominat. Vel, ein Marmelbrachsme: nam corpus eius albissimum esse, & lacteo argenteó ue colore nitere, (maculis tantùm seu lineis transuersis exceptis,) Bellonius scribit: qui Mormyrum etiam, à marmoris maculis & albedine dictum coniicit: sed absq; authore, à marmore quidem Marmarum, nō Mormylum, dici oportuisset.

CHROMIS Rondeletij, piscis litoralis. Vide mox in Italicis nominibus. ¶ Χρόμις & Κρέμυς an iidem, an diuersi sint pisces, nescio. Athenæo uidetur diuersi esse. semel enim ex Epicharmo Chromis ab eo nominatur: & alibi ex Aristotele Κρέμυς, cui lapidē in capite tribuit, (quem in hac nostra etiam Chromide inuenimus,) Rondeletius. Nos Cremyn & Chromin diuersos esse pisces liquidò ostēdimus. uidetur autem Cremys piscis unus, uariis quod ad terminationem nominibus appellari: nempe Cremys, Chremys, Chremes, & Chremps: & Asellorum minorum generis esse, quod etiam Aelianus insinuat, sicuti & Hepatus Aeliani & Mustela. Mustela (inquit) Hepato persimilis est, sed barbam quàm is maiorem habet, minorem uerò quàm Chremes. Chremes quidem in ueterum Comicorum fabulis, senex, nimirum barbatus, inducitur: nomine forsan à screatione, ad quam hæc ætas procliuis est, facto: ut inde etiam piscis barbatulus ueluti ioco Chremetis nomen tulerit. Cæterùm Chromis ab Hicesio, Pagro & Synodonti comparatur: non solùm quòd ad alimenti ex eis rationem, de qua is author præcipuè tractat: sed (nisi fallor) etiam quod ad formam. Videtur autem per onomatopœiam dictus Chromis, quòd ueluti grunnitum ædere audiatur. Chromis immunda in Halieuticis Ouidij legitur gen. fœm. nos masculinum potiùs esse ostendimus, declinandum ut ὄφις, ιος, non per d. in obliquis.

Cremys alius q̃ Chromis

Chromis.

Alius est Bellonij Chromis, Vmbra scilicet, uel cognatus piscis: de quo infrá.

ITAL. Chromin (inquit Rondeletius) esse puto, quæ in ora Ligurię, Antipoli, & in insula Lerino, fraquentissima est: uocaturq; à Liguribus Castagno, à castaneæ colore. corpore toto nigricat: figura alioqui Melanuro uel Cantharo similis. ¶ Vulgò Genuensium, Massiliensium, & incolarum Portus Veneris, Castagnola dicitur, Bellonius.

GALL. Piscatoribus circa Monspelium incognita est, Rondeletius. Castagnola Massiliæ, Bellonius.

GERM. F. Ein geschlecht der Meerbrachsmen/überal schwartzlacht.

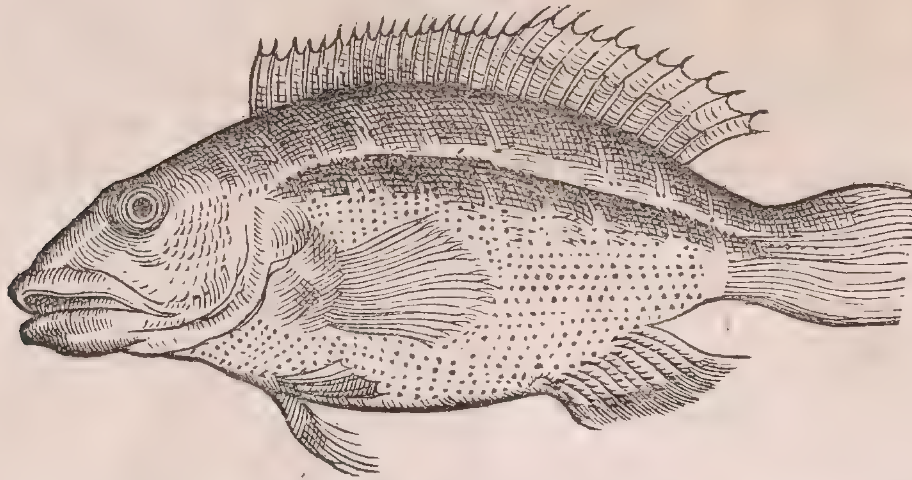

ORPHVS Rondeletij. ὀρφός, Atticè ὀρφῶς. ὀρφακίνης diminutiuū est. Latinum nomē uetus non habet. Gaza & eū secuti Cernuam uerterunt: quod nomen inconstans & dubium est: diuersos em̄ pisces Romæ alibiq; in Italia Cernas appellant, ut Percam marinam, Channam, Canadellam, Merulam. Bellonius Cernuā fl. uocat, quā Germani Percam minorem uel rotundam cognominant. ¶ Orphum Hicesius eiusdem generis esse cum Chromide, Pagro, Synagride, cæterisq; huiusmodi. Verùm is de nutrimenti non formæ similitudine agit. Alexander Benedictus temere Orphos lacustres appellauit pisces, quos uulgò Tincas nominamus. ¶ Nos (inquit Rondeletius) Orphum hîc non depingimus eum, qui à Græcis quibusdam hodie uulgari lingua Orphi nomine dicitur. est enim nostro longè maior, utpote quē pondere uiginti libras æquet, nec sit litoralis. Sed Orphum depingimus ex Aristotele, Athenæo, Plinio. Is piscis est litoralis magis, quàm pelagius, Pagro quodammodo similis, colore ex purpureo rubescente, ideo rubentem appellauit Ouidius: (*Verùm hæc apud Plinium ex Ouidio non rectè citata leguntur.*) Pinnarum situ numeroq; & aculeis, Pagro similis est. podice admodum paruo. feminis meatibus nullis, quod huic pisci proprium est: sicut & hoc, quòd dissectus diutius uiuat, Rondeletius: qui etiam solitarium & carniuorum esse scribit, & breui è paruo magnum fieri. Ouidius pelagium facit, Aristoteles uerò & Aelianus litoralem. Oppiano degit in petris cauernosis, quæ plenæ sunt

næ ſunt chamis & patellis, (quibus nimirum ueſcitur.) Amipſias quoq; carniuorum eſſe inſinuat. Errat Plinius, quum ſolum Ouidium huius piſcis meminiſſe ſcribit.

GRAECI hodie, ut dictum eſt, alium piſcem uulgo Orphum uel Rophum appellant: quem Bellonius Orphum facit.

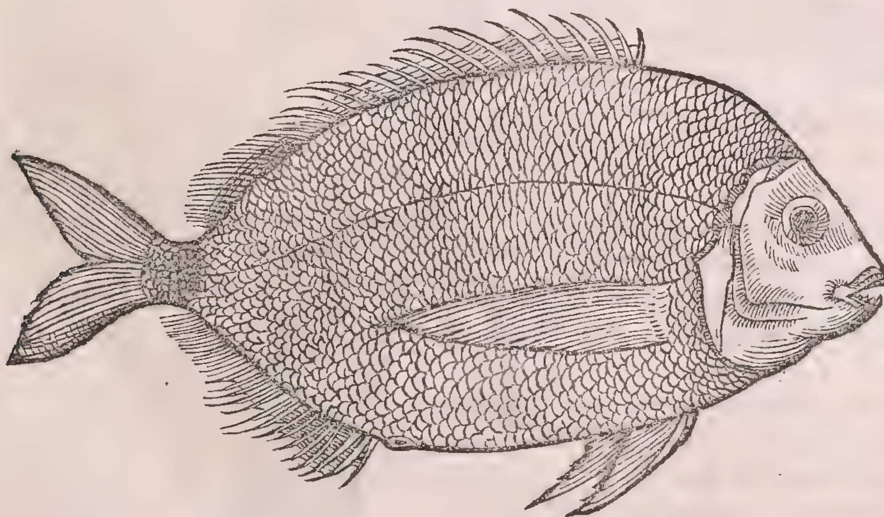
GERM. **Ein rotlachte Meerbrachſmen art/in welcher man zů keiner zeyt milchen findt.**

ORPHVS Bellonij: quem is Orphum ideo eſſe putauit, quoniam uulgò hodie apud Græcos adhuc Orphos uel Rophos uocatur: ſicuti etiam Gillius. ſed cum ueterum deſcriptione non conuenit, ut Rondeletio uidetur. ¶ Vulgus Græcorum (inquit Bellonius) multa ei nomina imponit. Lemnij Rophum uocant, Cretenſes Cheludam, alij Acheludam, plerią; Petropſaro nominant: (*id eſt, Petri piſcem: Romæ etiam Fabrum, piſcem S. Petri uocitant.*) Colore rubet, quamuis etiam aliorum colorum uideri poſsit. magis compreſſus eſt quàm teres, hoc eſt, plus in latum quàm in longum effuſus. os habet paruum, (*icon ſatis magnum oſtendit,*) ſquamas aſperas & firmiſsimè inhærentes. Pinnę eius uarijs coloribus inſignes ſpectantur. Labra, ut Scarus, carnoſa habet: (*ab ijs fortè Cheluda in Creta uocatur:*) dentes quoq; Scaro perſimiles, minores. A media ſui corporis parte ſecundũ dorſum liuet ac nigricat, albicat ſub uentre. Caput eſt illi penè rubeum, ut Channæ. Maculam in radice caudæ, ut Melanurus, nigrã gerit. Apud Græcos magno eſt in precio. Herbis ueſcitur, (*Veterum Orphus carniuorus eſt,*) ut Salpa & Sparus.

GALLICVM nomen non inuenit, quia in litore Gallico uideri non ſolet.

GERM. **Ein frömbder fiſch bey den Griechen bekañt / mag vnder die Meerbrachſmen gezellt werden.**

HEPATVS Athenæi & Ariſtotelis. Rondeletio. Hepatus (inquit) ſimilis eſt Pagro & Erythrino, teſte Speuſippo. Ἥπατος aut Λεβίας Græcis dicitur. Gaza uerbum è uerbo exprimens, Iecorinum interpretatus eſt. Hermolaus modò Iecur marinum, modò Hepatum appellat. Huius piſcis nullum uulgare nomen neq; in Gallia, neq; in Hiſpania, neq; in Italia, potui à piſcatoribus extorquere. A ſolis Græcis huius temporis didici Σέπτερον hodie uocari. Cęteri omnes anonymum eſſe dicunt, ob raritatem: & pro Mæna uendunt, à qua tamen plurimùm oculorum magnitudine, corporis latitudine, colore, differt. Hæc ille. ¶ Sed alius eſt Bellonij Hepatus. Hepatis color (in-

Σέπτερος. Mæna. Bellonij Hepatus.

G

quit)ac magnitudo Hepati pisci nomen dedit. Vulgus Venetorũ Sachetum, ut etiã (*alium piscem*) Canadellam, indifferẽti nomine appellat, solo enim colore (qui paulò magis in Hepato fuscus est) inter se differunt. Sic ille. Videtur autẽ hic piscis undecimo Rondeletij Turdo cognatus. quęre inter Turdos. Idem Bellonius deiectamẽti cuiusdã marini genus, Hepatis nomine describit. ¶ Hepar pro pisce legitur apud Pliniũ in Catalogo. à Græcis semper tribus syllabis Hepatus nominatur: quanquam & Kiranidæ interpres Cremonensis Hepar dixit. Cauendũ ne quis cum Hepato confundat pisces, quos Itali hodie ab hepate denominare uidẽtur, ut sunt Figo dictus Venetijs piscis, qui fortè Stromateus est: & in Ligustico litore Figon, quẽ Græci nostrę ætatis Myllocopion appellãt.

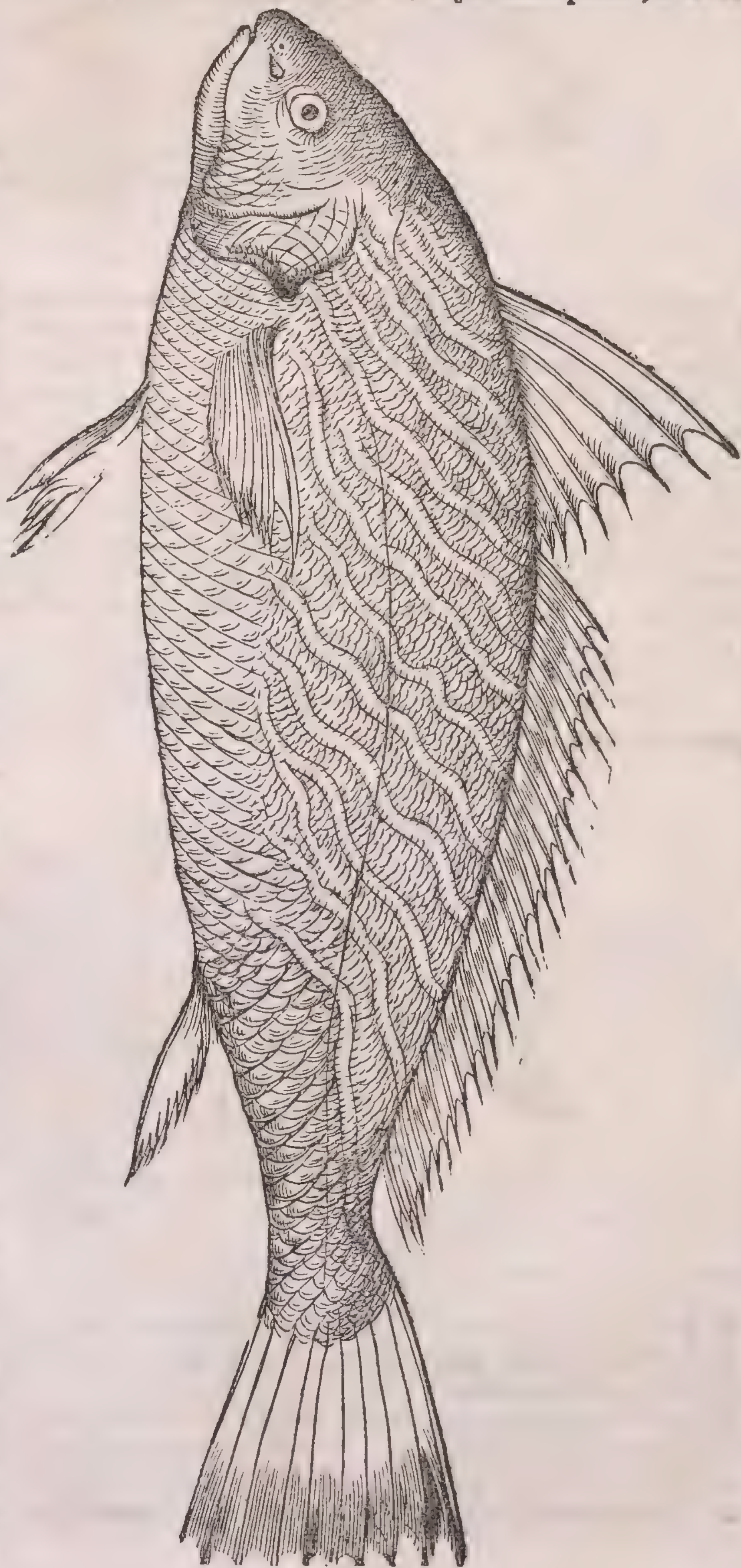
Figo Ital.

Lebias. ¶ Lebias Athenæo marinus piscis est, qui aliàs Hepatus dicitur. Bellonius Lebiam à rutilo & sub obscuro colore dictũ suspicatur, tanquam à lebete nimirũ. sed Hepatũ siue Lebiã illius iam diuersum esse diximus. Dorion Leptinũ, Lebianũ (τὸ λεπτινὸν, λεβιανὸν) nominans, eundẽ & Delcanum esse quosdã asserere ait. Delcanũ quidẽ piscẽ à Delcone fluuio nominari, in quo etiã capiatur, & salsus stomacho quàm cõmodissimus sit, author est Euthydemus. Delcus quidẽ Hesychio lacus est piscosus circa Thraciam: & Lebiã (λεβίαι) pisces quidã lacustres.

Lebianus. *Delcanus.*

AB ITALIS, HISPANIS & GALLIS, nullũ huius piscis, utpote rarissimi, nomẽ resciscere Rondeletius potuit.

GERM. F. Ein Läberbrachsme. Ein schwartzblawe Meerbrachsmẽ art/mit einẽ schwartzẽ fleckẽ am schwãtz/wie auch der Melanurus. Sed alius est Aeliani Hepatus: paruus (inquit) piscis est Mustela nomine, &c. Hepatũ esse diceres. nam piscis est breuis, oculis cõniuentibus. Eius barba quàm Hepati maior est, & minor quàm Chremetis. Ein Meertrüschen art.

Piscis huius, quem Chromin uocat Bellonius, icon hæc Venetijs mihi expressa est: differt aũt ab ea quã Bellonius dedit, in hoc, quòd cirrũ sub mento seu inferiore labro nõ ostendit: nec caput, præsertim labro superiore, adeò simum & obtusum, &c.

CHROMIS Bellonij, Vmbra Rõdeletij, ut uidetur. Alium ab hoc diuersum Chromin Rondeletij (cuius sententiæ magis fauerim) dedimus supra. Magna est (inquit Bellonius) Chromidis cũ Glauco (*Rondeletius Glaucum longè alium facit*) pusillo, ut & Glauci prouecti cum Vmbra similitudo.

ITAL. Veneti Turdum falsò appellant, Bellonius. Ligures Chro, (al' Chrõ, uel Chrau) Veneti falsò Coruum, Gillius.

LVSITANI Celema.

GALL. Massiliẽses Vmbrinã (à similitudine cũ Vmbra) falsò appellãt, Bellon. qui & Glaucum ab eadẽ similitudine falsò Vmbrinam uocari tradit.

GERMANI Vmbrã & cognatos

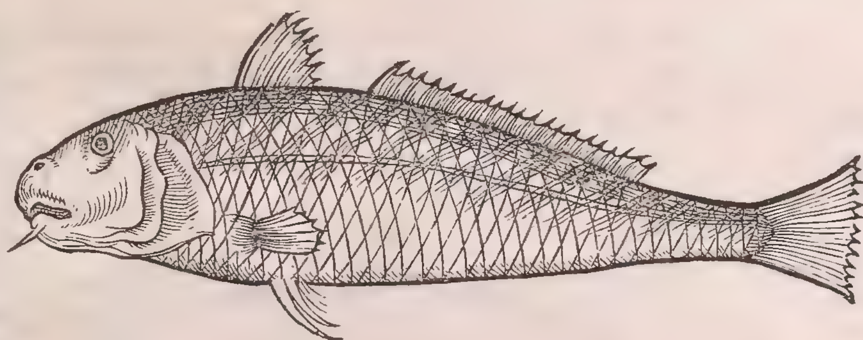
gnatos ei pisces Corui marini nomine circunscribere poterunt, adiecta magnitudinis differentia: ita ut Vmbra simpliciter dicatur, ein Seerapp, à colore, qui Græci etiam & Latini nominis causa fuit: Látus, ein grosser Seerapp: Coracinus inter hos minimus, sed corpore latiusculo, ein kleiner Seerapp: ein Meerbrachsmen oder Meerkarpfen art. *Latus.* *Coracinus.*

Ex hoc pisce esse puto lapidem, quem uulgò Coruinum appellant, uel lapidem Colicæ, Germani ein müterstein. nisi fortè è Coracino sit. uterque enim in capite lapidem habere proditur.

Gillium & Bellonium ut hunc piscem, Chromin existimarent, nominis Chro uel Chrau, quo Ligures utuntur, similitudo mouisse uidetur. Rondeletius Vmbram hunc piscem uocat, & dentibus carere ait, cum suæ Vmbræ dentes Bellonius appingat, nomina interim eadem quæ suæ Vmbræ Rondeletius tribuens. Danda igitur est opera, ne pisces diuersos confundamus: Vmbram dico, Coracinum & Latum: qui tres tam similes sunt Rondeletio, ut magnitudine potiùs quàm alijs notis discernantur: & piscatores aliqui ætate tantùm (sed non rectè) eos differre existiment. Coracinus ad cubitalem peruenit magnitudinem: Vmbra ad multò maiorem, præsertim in Oceano: Látus maximus est. Vmbra uerrucam seu tuberculum in mento habet, Coracinus & Latus carent. Lineas siue lituras illas obliquas, (quæ à dorso descendunt, partim aureæ, partim obscuræ & aliarum ueluti umbræ,) Rondeletius Vmbræ tantùm attribuit.

Distinctionis horum piscium gratia quosdam ueluti aphorismos subijcere libuit.

1. Glaucus Rondeletij, toto genere à Chromi & Vmbris diuersus est.
2. Glaucus Bellonij, Vmbræ cognatus est, uel species Vmbræ, à Rondeletio non descripta, quod sciam: quanquam à Venetis Corbetum quasi Coruulum uocari scribat: Rondeletius uerò Coracinum (inquit) Italia ferè tota Coruum nuncupat.
3. Vmbra Rondeletij & Bellonij unus est piscis, & ijsdem nominibus ab utroque nominatur: sed non similiter describitur. Rondeletio enim dentibus caret: Bellonio dentes habet in oris ambitu raros, firmos, acutos, &c.
4. Coracinus Bellonij longè alius est quàm Rondeletij, ut & figuræ & descriptiones ostendunt: unde non specie modò, sed toto genere diuersos esse pisces apparet.
5. Chromin & Vmbram confundere uidetur Bellonius.
6. Chromis Bellonij, Coracinus est Saluiani.
7. Chromin & Coracinum ut confunderent aliqui, occasionem fecit uicinitas nominum, tum ueterum, tum illorum quibus hodie quidam utuntur.

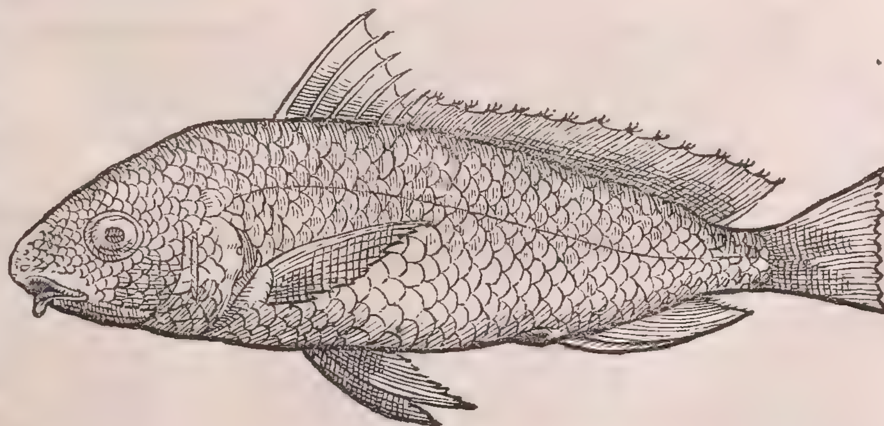

GLAVCVS Bellonij Vmbræ cognatus est, ut apparet. A Rondeletio quidem descriptum nusquam reperio, nec Vmbræ, nec Coracini, nec Lati nomine: quos pisces tres cognatos & simillimos facit. Glaucus (*inquit Bellonius, qui Coracino cognatum Glaucum esse putat, ego Rondeletij potiùs sententiam sequor*) pelagius piscis, à squamarum colore dictus, ex eorum piscium numero est, qui in partes diuiduntur, pluresque patinas implent. Chromidi (*sed alius est Rondeletij Chromis*) adeo similis est, ut pro eo plerunque diuendatur.

ITAL. Lutetiæ inuisus, Genuensibus frequens est, apud quos Fegarus appellatur: Venetis Corbetus, quasi Coruulum dicerent. Massiliensibus & Romanis nullo alio quàm Vmbrinæ nomine cognoscitur: quanuis ab hac quibusdam notis dissideat, Bellonius.

GALL. Vide in Italicis nomenclaturis.

GERM. F. Ein geschlecht der Seerappen. Vide in Chromide Bellonij, proximè retró.

VMBRAM piscē à colore nominatum author est Varro: & Isidorus colorem umbrosum ei tribuit. A Latinis plerisque Græcā significationē æmulatis, Vmbra uocatur; uel

quòd liueat colore, ut canit Ouidius: uel quia celeri suo natatu oculos effugiens, umbra piscis potiùs quàm uerus piscis, intuentibus appareat, ut innuere uidetur Ausonius, inquiens: Effugiens oculos celeri leuis Vmbra natatu, Saluianus. Sed Ausonius Vmbræ fluuiatilis tantùm meminit, toto genere diuersæ. Rondeletius cum de Coracino scripsisset, subdit: Vmbra Coracinum sequitur, nec meliùs certè umbra corporis sui habitum refert, quàm Vmbra Coracinum. Ob quam similitudinem piscatores & ichthyopolæ tam Romæ, quàm in Montepelio Coracinum pro Vmbra, & Vmbram pro Coracino uendunt: existimantes Vmbram, Coracinum, Latum, sola ætate differre, ut Coracinus paruus sit, Vmbra maior, Latus uerò maximus. Vmbra (inquit Bellonius) nomen sortita est, quòd quidpiam habeat inter Coruum & Lupum adumbratum: uel quòd, dum mouetur, adumbrantem quendam oculis colorem iridis in morem rutilet. ¶ Græcè dicitur Σκίαινα proparoxytono nomine: ut etiam Σύαινα, qui diuersus est piscis. Item Σκιαδεὺς Xenocrati. Saluianus monet Sciænam & Sciadeum unum atque eundem piscem esse, etsi utriusque ceu diuersorum in suo piscium catalogo meminerit Plinius. Epicharmus Sciathidem appellat, Σκιαθίδα: ego Sciænida (Σκιαινίδα) potiùs legerim, ut à Sciæna deriuetur Sciænis: à quo rursus per syncopen fiat Scinis, Σκινίς, quod nomen Galenus usurpat, & Sciænam interpretatur. ¶ Coracini cum Vmbra similitudinem, & ab ea differentiam, graphicè explicat Rondeletius.

Sciæna. *Sciadeus.* *Sciathis.* *Sciænis.* *Scinis.*

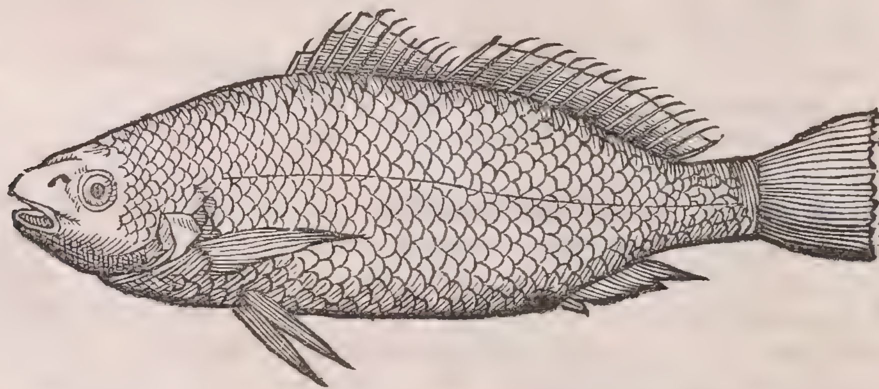
GRAECI hodie corrupto uocabulo Scion uocant, alij Μυλοκόπιον, (*Myllus uulgò Myllocopion à Græcis dicitur, Hermolaus. Myllum autem Rondeletius eundem Coracino putat,*) Rondeletius. Idem alibi Ouem marinam à Græcis hodie hunc piscem nominari scribit.

ITAL. Vmbrinam Romanorum uulgus nominat: atque huius quidem minorem speciē, quæ argentei est (coloris) Vmbrinottum, Bellonius. Ab Italis & Massiliensibus, denique à toto illo tractu qui à Massilia est Neapolin usque, Vmbrino uocatur, Rondeletius. Vmbrina, à Platina Lumbrina dicitur: aliqui Ombrina proferunt: Veneti Nembrella, ut audio. Bellonius Glaucum etiam suum prouectiorem propter similitudinem cum Vmbra confundi, eodemque nomine Massiliæ & Romæ nominari scribit: similem autem esse imprimis cirro labri inferioris.

GALL. Massiliæ Vmbrino, ut in Italicis dictum est. Baionæ Borrugat, quasi Verrucatus, à uerruca quam in mento habet, Rondel. Gallis & Parisinis Maigre uocatur, à carnis candore atque albedine, quam uulgus maciem appellat, quòd nullo sanguine colorata sit, Bellonius. In Gallia Narbonensi Daine, nonnullis Peis rei, id est, Piscis regius: sed peritiores Dainam à Pisce regio & Coracino sic distinguunt, ut Peis rei sit is qui Latus dicitur. Daina uerò, Sciæna. postremò Coracinus, Corp. Minùs corruptè pro Daine dicitur à quibusdam Caine, omisso s. id quod Galli plerunque faciunt in nominibus quorum initium est s. Rondeletius. Mediterranei maris incolæ, apud quos magis nigricat, Damam appellant, ung Daing, Bellonius.

Latus.

GERM. F. Ein Seerapp. Licebit & Gallicum uocabulum Maigre interpretantes nominare ein Mager oder Magerfisch. uel à uerruca menti, ut Baionenses Galli, ein Wertzer. Lege paulò pòst in Coracino.

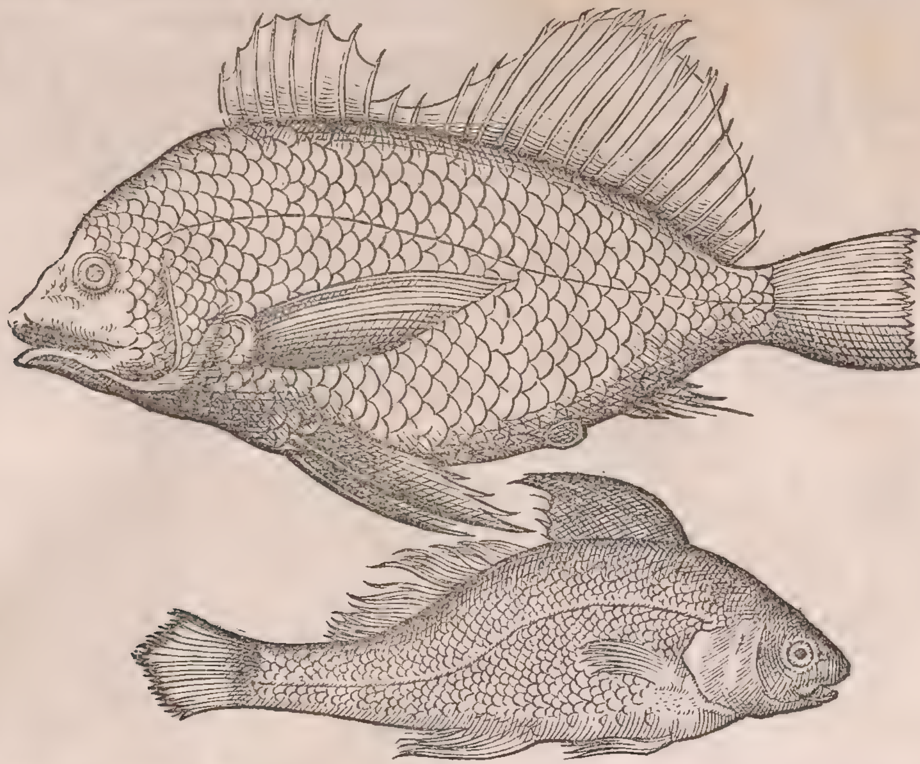

LATVS (prima breui, Λάτος) piscis à Coracino & Vmbra disiungi non debet. Eum esse putamus, quem nonnulli pro Vmbrina uendunt. Sunt qui Coracinum album esse credant; quorū sententiam nec probo, nec improbo. fit enim persæpe ut idem piscis, diuersis in litoribus, diuersis nominibus nuncupetur, Rondeletius. Latilus piscis (Λατίλος) à Tarentino nominatus, idem ne sit qui Latus, quærendum.

GERM. De Coracini, Glauci Bellonij, Lati & Vmbræ piscium confusione distinctionéque & nominibus Germanicis, lege superiùs paulò in Chromide Bellonij. F. Ein grosser Seerapp.

Coracinum

Coracinum nigrum Rondeletius maiorém ne an minorem hîc pictum intelligat, neſcio. in deſcriptione non explicat: ſed ſimpliciter tanquam de uno loquitur, niſi quòd ex Athenæo coloris differentiam affert: qui uerò hîc pingũtur, magnitudine etiam, & reliqua ſpecie, differunt.

CORACINVS piſcis (Κορακῖνος) nomine Græco meliùs uocabitur à Latinis, quàm Coruulus *Coruulus.*
uel Graculus, ut Gaza conuertit. neq; enim apud omnes conſtat à Corui Graculi'ue, id eſt, à *Graculus.*
nigro colore dictum eſſe Coracinum, ut docet Athenæus libro 7. nominatum eſſe ſcribens διὰ τὸ
συνεχῶς τὰς κόρας κινεῖν, καὶ οὐδέποτε παύεσθαι: id eſt, quia perpetuò oculos moueat, & nunquam mouere deſinat. Contrà Cælius Rhod. παρὰ τὸ κορὸν, id eſt, à nigro colore dici putat. Et Oppianus: Καὶ Κορακῖνον ἐπώνυμον αἴθοπι χροιῇ. Non omnes tamen coracini nigri ſunt. Κορακῖνος ὁ ἐκ τοῦ Νείλου· ἥττων (uel potiùs κρείττων, ut iudicat Rondeletius) ὁ μέλας τοῦ λευκοῦ, hoc eſt, Coracinus ex Nilo: minor autem (uel preſtantior) niger eſt albo, Atheneus. qui & κηροειδέας cognominatos coracinos tradit, hoc eſt, cerei coloris. Eodem authore Coracinus etiam Saperda & Platiſtacus (Σαπέρδης καὶ Πλατιστακός) *Saperda.*
Dorion Myllum inquit, Platiſtacum uocari cum auctior eſt, non Coracinum) dictus fuit. Nili incolæ Peltam *Platiſtacus.*
(Πέλτην) uocant, Alexandrini Heminerum, uel Platacem, [Ἡμίνηρον ἢ Πλάτακα.] Sed quod in Aura- *Myllus.*
ta, idem in hoc piſce uſu uenit, ut pro ætatis ratione, diuerſa nomina ſortiatur. nam maiores Co- *Heminerus.*
racini, Platiſtaci: qui medię ętatis ſunt, Mylli (Μύλλοι:) minimi, Gnotidia (Γνωτίδια) nominãtur, Rondeletius. ¶ Coracinus à nonnullis Aeolias uocatur, aut potiùs cognominatur. ¶ Saperdam aliqui Apuam ſalitam interpretantur. ¶ Coracinus à nõnullis Saperdes dicitur, Dorion. Ariſtoteles Saperdam inter fluuiatiles ac lacuſtres numerat. Coracinus uerò tum marinus, tum fluuiatilis eſt. & Ariſtoteles fortè (inquit Saluianus) marinum ſimpliciter Coracinum, fluuiatilem uerò Saperdam uocauit. Coracinum autem fluuiatilem dico, in fluuijs natum, eiſq; peculiarem: non qui è mari aſcendat: ut ſpecies duæ ſint diuerſæ. Et rurſus in fluuijs (ut Nilo) alius albus eſt, præſtantior: alius niger: quæ coloris differentia marinis etiam conuenit: & ſi id ueterum nemo quod ſciam
notauerit unquam. Albus autem eſt, (*is quem Bellonius Chrominfacit.*) Niger, qui Romæ Coruo di *Niger mar.*
fortiera uocatur. Corporis quidem forma conueniunt, ut ambos eiuſdem generis eſſe dubium nõ ſit. Hæc Saluianus. ¶ Rondeletius Coracinum Nili, è mari ſubire putat: Maſſarius uerò ſpecie à marino differre: ſicut Perca etiam marina & fluuiatilis differunt. Capitur apud nos Coracinus (inquit Rõdeletius) in mari, & in ſtagnis marinis, in fluuijs minimè. Aelianus Coracinos & Myllos etiam in Iſtro, id eſt, Danubio reperiri ait. Mihi quidem ubi & quo nomine in eo flumine ca-
piantur, nondum innotuit. ¶ Coracino idem uidetur Κορακεὺς & Κορακινίς: unde diminutiuũ for- *Coraceus.*
mari poteſt Κορακινίδιον. At alius piſcis eſt Corax ueterum, à quo diminutiua fuerint Κορακίδιον, Κο- *Coracinis.*
ράκιον, Κορακίσκος. ¶ Bellonius Cantharum, de quo ſuprà diximus, pro Coracino accepiſſe uidetur. *Corax.*
¶ Vmbra Coracino ſimillima eſt: quamobrem ichthyopolæ tam Romę quàm in Montepelio Coracinum pro Vmbra, & Vmbram pro Coracino uendunt, Rondeletius.

GRAECI quidẽ hodie Coracinum, Córaca (ut Maſſarius:) uel Κόρακον (ut Rondeletius) Carakidia (ut Bellonius ſcribit) nominant. ¶ Coracinus à Græcis uulgò nunc Mylocopi dicitur, Saluianus. Hermolaus Myllum, hodie Mylocopion uocari annotat.

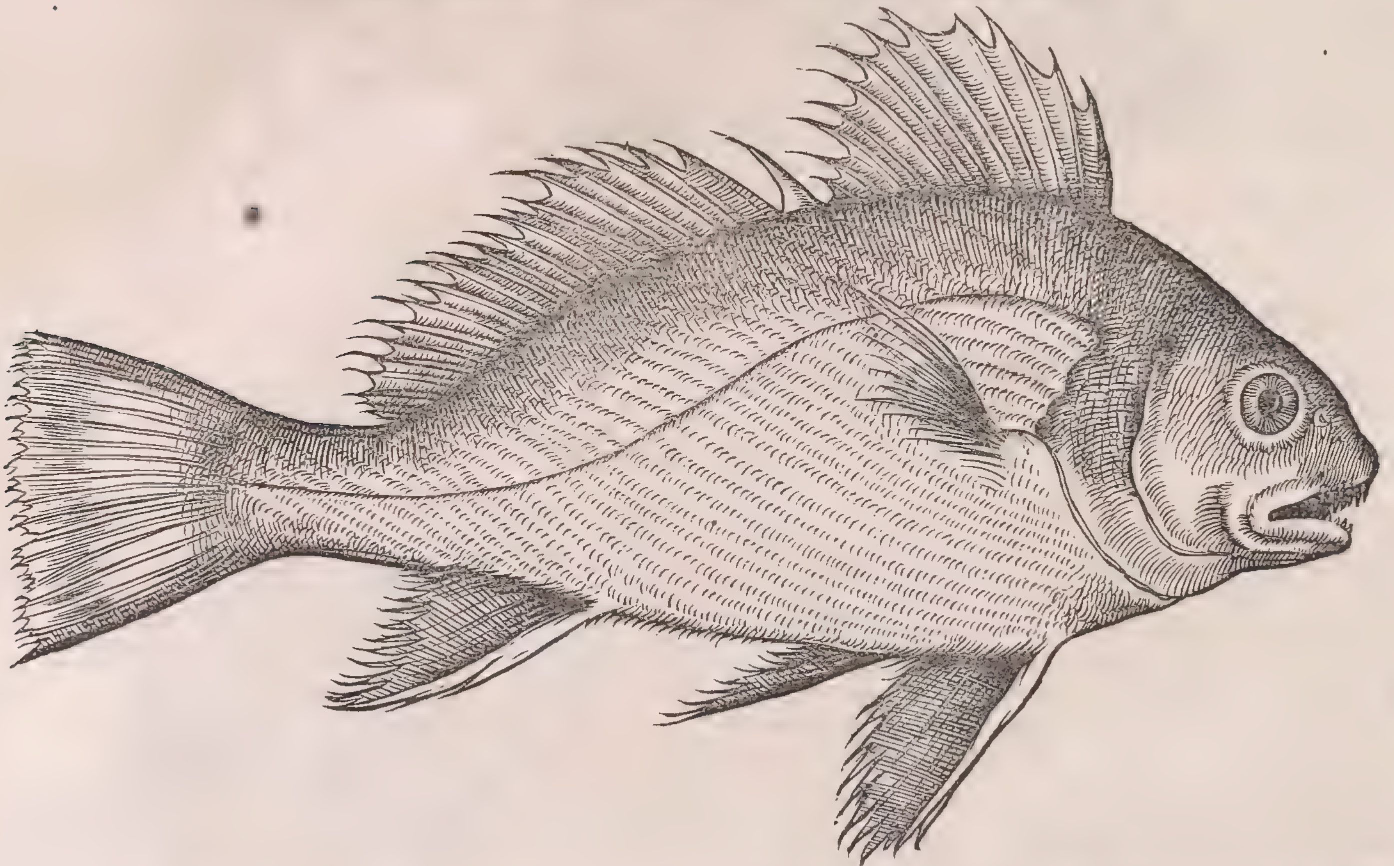
ITALICE uulgò Carbo, Coruo, Corſo, uel Corf appellatur, Venetijs & alibi. (Corbetto autẽ Venetijs dictus, Bellonij Glaucus eſt.) Romæ Coruo & Corueto: & in pleriſq; Italiæ locis peſcẽ Coruo, Saluianus, qui etiam Coracinum fl. nigrum, Romæ Coruo di fortiera uocari ait.

GALL. Nostra Gallia Narbonensis Corp (per apocopen) uocat: alij Durdo, alij Vergo, alij Corbau.

GERM. F. Ein kleiner Seerapp. (Rab quidem uel Rapp piscis fl. apud Saxones dictus, Capitoni fl. cognatus est.) Ein schwartzlachte Meerbrachsmen art.

Venetijs pictum hunc piscem, quondam Tincæ marinæ nomine accepi: sed falsò, ut admonuit Bellonius: qui uisa hac effigie statim Coruum mar. siue Carpam mar. id est, Coracinum esse pronunciauit. Colore magna ex parte nigricat tum corpore, tum pinnis: sed per latera fusco colori aliquid subuiride admixtum est. unde coloris nimirum ratione, Tincæ mar. nomē (quod alij uulgò Merulæ tribuunt, Romani etiam Phycidi Rondeletij, id est, Callariæ Saluiani) imperitior aliquis ei adtribuit.

GERM. Ein andere figur deß obgenanten fischs/des schwärtzeren.

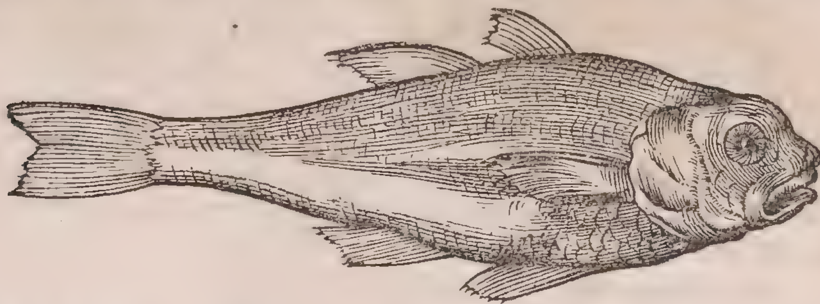
Hæc quoq; Coracini species uidetur, colore ferè tantùm à præcedenti differens. est enim candidior: reliqua uerò specie similis, oris nempe & caudæ, item latitudine, ac pinnis & aculeis in uentre.

GERM. Ein weyssere gattung deß obgenanten fischs.

PRAETER

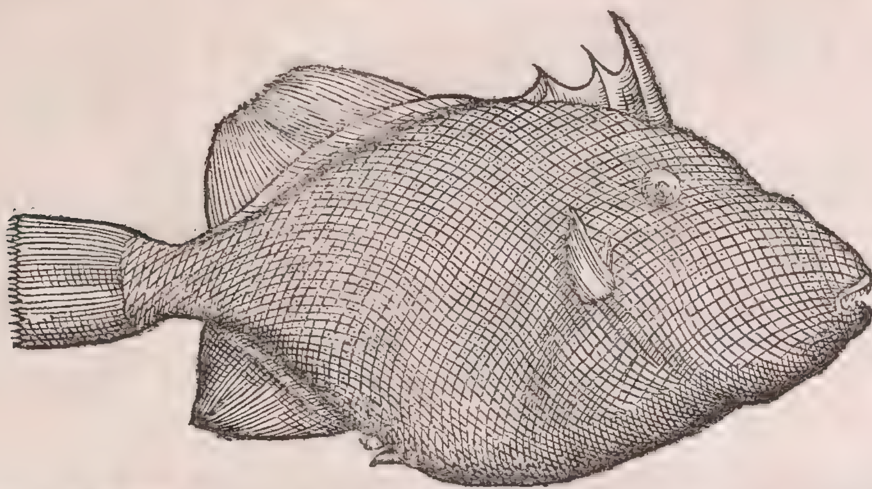
Piſcem hunc Coruuli nomine in Italia pictum Cor. Sittardus miſit, colore rubicundo, &c.

PRAETER album & nigrum Coracinum, fuerit fortè etiam tertia quædam ſpecies, minor, ru beſcens: quam alicubi in Italia Coruulo uocant: & alijs nominibus Guarracino, (quaſi Coracinum,) Capo groſſo, Coruaſili.

GERM. F. Ein rotlachter Meerfiſch/Großkopff/Räpplin.

SEQVVNTVR LATI QVIDAM PISCES NON SQVAMOSI; qui nihil ferè cum præcedentibus latis commune habent, excepto Apro Bellonij, quem Sargo comparat, &c.

CAPRISCVS (Καπρίσκος) piſcis à Græcis dicitur, & Μῦς, Athenæo & Oppiano: & à Strabone lib. 17. inter Nili piſces Χοῖρος, (id eſt, Porcus,) Rondeletius. Ego non Capriſcum hunc, qui marinus eſt piſcis, ſed alium fluuiatilem (quem Percam rotundam Germani pleriq; nomināt) Porcum Nili eſſe ſuſpicor. ¶ Aprum ſuum Bellonius ſquamas habere negat: Rondeletij uerò tū Aper tum Capriſcus ſquamoſi ſunt. In cæteris pleriſq; deſcriptio Apri Bellonij, & Capriſci Rondeletij, ferè conueniunt: ut uel ijdem, uel omnino cognati inter ſe piſces uideri poſsint. Vtriq; pellis dura & aſpera, qua ligna expoliri poſſunt: duæ in tergo pinnæ; quarum prior fortibus aculeis obfirmatur. branchiæ non detectæ. corpus rotundum ferè. lineæ cancellatæ in cute. una utrinq; in lateribus pinna. Oculi ſurſum in capite. Os paruum: in quo dentes acutiſsimi & ualidiſsimi, Rondeletio: humanis æmuli, in gyrum ſiti, Bellonio. Hactenus deſcriptiones conueniunt. Icones uerò ab utroq; poſitæ, multùm diſsimiles ſunt.

E libro Saluiani. Piſcis Græcè dictus Κάπρος, Καπρίσκος, Χοῖρος, Ὗς & Μῦς. Latinè Caper, Aper, Porcus, Sus & Mus. Κάπρον Ariſtoteles & Athenæus nominant: Plinius Græcam uocem imitatus, Caprum: Gaza Aprum. Eundem hunc eſſe Capriſco piſcem, non ſolùm ex maxima nominū affinitate: ſed ex eo etiam intelligi poteſt, quòd uterq; duram pellem habere traditur. quòd præterea Κάπρος; Χοῖρος etiam (cuius apud Strabonem & Athenęum habetur mentio) ſit, & dicatur. Athe- Χοῖρος.
næus enim Ariſtotelis Κάπρον, Χοῖρον uocat. Ὗς uerò apud Athenæū: licet is dubitare uideatur an Ca- Ὗς.
pros ſit: unum tamen & eundem piſcem eſſe, eadem nominum ſignificatio inſinuat. accedit, quòd quemadmodum alij Καπρίσκον & Χοῖρον ferum eſſe tradunt: ita Ouidius Sues diros appellat. Po-
ſtremò quòd Μῦς etiam (cuius Aelianus atq; Oppianus mentionem fecêre) & Καπρίσκος, unus ſit pi- Μῦς.
ſcis, apertiſsimè declarat Athenæus, his uerbis: Capriſcus uocatur etiam Μῦς, (id eſt Mus.) nec eſt, ut unà cum Hermolao Barbaro, Ὗς hoc Athenæi loco, pro Μῦς reſtituendum cōijciamus: quando quæ Μυὶ ab Aeliano & Oppiano tribuuntur, Capriſco optimè reſpondent. Interim non negandū etiam alios dici Sues marinos, ut Thynnos, quòd glandibus ueſcantur. Iſidorus Hiſpalenſis Sturionem, Suem uocat. Marini Mures etſi non magno corpore, (*nec magnis uiribus, Oppianus:*) inexpugnabili tamen ſepti ſunt robore atq; muniti: quippe qui ad propugnandū duplici confidunt armaturæ, prædura nimirum pelli & dentium robori. cum ualentibus enim piſcibus & rei piſcatoriæ peritiſsimis hominibus pugnant, Aelianus: ex quo & Oppianus tranſcripſit. Ariſtoteles Ca-

pri singulas utrinque branchias esse tradit, easq; duplices. Congro binas, alteras simplices, alteras duplices. Verùm ut de Congri, ita etiam Capri branchijs hæc perperam scripsit. Vtrinq; una tantùm pinna parua & rotunda ad branchias cõspicitur. nam illis, quæ in piscibus alijs utrinq; in uentre sunt conspicuæ, prorsus caret. In dorso ferè medio tres membranis inter se iuncti reperiuntur aculei robustissimi & magni: quorum prior reliquorum duorum triplus est: eosq; omnes non solùm ubi uult deprimit (hic piscis:) sed in sulcum etiam osseum in dorso ob id sculptum recondit. Depressi autem & reconditi, uti quàm facillimè omnes simul eriguntur, ita eorum unus duntaxat erigi nequit. Et pari ratione erecti omnes deprimi possunt, cum eorum unus solus nequeat. suntq; ea arte fabrefacti, ut cum prior & maior quantumuis impulsus deprimi nullo prorsus pacto possit: postremi tamen depressione quæ facillima est, statim deprimitur: non secus quàm in arcubalistis uocatis accidit: in quibus paruo ac inferiori ferreo uecte compresso, tensus illico remittitur arcus: ob cuius similitudinẽ hic piscis Romæ pesce Balestra uocatur, &c. Horum aculeorũ meminit Strabo, his uerbis: Χοῖροι, id est, Porci, cũ rotũdi sint, & spinas ad caput habeant, periculũ Crocodilis afferunt. Et Plinius hisce: Inter uenena sunt piscium Porci marini spinæ in dorso, cruciatu magno læsorum, &c. Corio tegitur squamoso, (cuius tamen squamæ serpentis potiùs quàm piscis uidetur,) ita duro & aspero, ut uix dissecari queat, atq; lignum & ebora eo poliri possint. Totius piscis figura ualde cõpressa & lata, atq; ferè orbicularis est. Pondere duas libras rarò excedit: (quanquam Plinius scribat: Appion maximum piscium tradit esse Porcum, quẽ Lacedæmonij Orthragoriscum uocãt.) Reperitur in plerisq; maris locis, etsi ferè nullibi admodum frequens. Aelianus quidem & Oppianus Murem, marinum faciunt: Ouidius etiam Suem: & Archestratus Caprum: Aristoteles uerò & Plinius Caprum in Acheloo amne reperiri testantur: Strabo & Athenæus Χοῖρον inter Niliacos pisces connumerãt. Hucusq; Saluianus. *Plinij Porcus.* Ego Plinij Porcum aculeis uenenatis Galeum centrinen esse potiùs suspicor: qui & uulgò hodie Italis Porcus dicitur, & eius aculeos ueneno non carere Oppianus cecinit. Nili etiam Χοῖρος, id est Porcus, alius fortè fuerit: ego Percæ similem piscem minorem & rotundum, capite aculeato, unde à Lucijs non deuoratur, & Porcellio apud inferiores Germanos uocatur, Nili Porcum esse conijcio. sed hic an in Nilo reperiatur, non constat mihi: ut neq; Saluiano, an Caper eius usquam in ullo flumine. ¶ Vide mox in Capro Rondeletij.

ITAL. GALL. A nostris (circa Monspelium) & Siculis Porco dicitur, Rondeletius. Romæ Pesce balestra, Saluianus: propter causam suprà expositam.

GERM. F. Ein Sauwfisch im meer. quanquã etiã Delphini & Phocænæ uulgò Meerschweyn uocantur: sed ij cete sunt, non pisces.

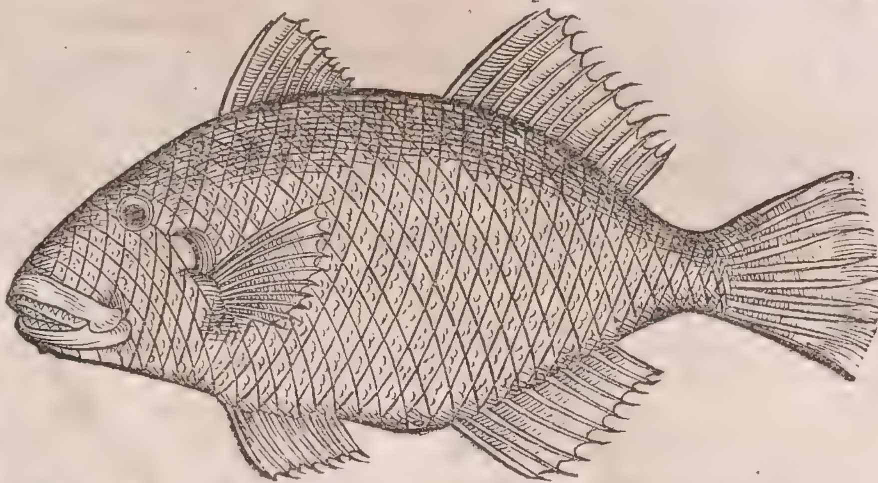

CAPROS, Κάπρος, ab Aristotele dictus piscis, à Gaza Aper conuertitur: à Plinio non rectè Caper. hoc enim Latinis hircum significat, cápros uerò Græcis aprum.

An piscis (inquit Rondeletius) quem hîc exhibeo Aper sit, pro certo nondum habeo: sed cum rarus admodum sit, & notas insignes habeat, studiosos, proposita pictura, ad rem diligentiùs expendendam, inuitare uolui. Τραχύδερμος est κάπρος Athenæo, & noster hic duris asperisq; squamis tegit. Sed noster marinus est, Aristotelis uerò fluuiatilis, nempe in Acheloo amne, idemq; uocalis. Alius est Capriscus dentibus acutis & ualidis, uirus olens, durus. Capros uerò dentibus caret, & ab Archestrato laudatur. Hæc ille. qui etiam rostrum oblongum & obtusum, Suis modo, in eo quem exhibet pisce, haberi scribit: multos firmosq; aculeos in pinnis uentris: à podice etiam tres, breues & acutos. Idem præterea Aprum suum à figura rostri aculeorumq; setas referentium sic appellandum censuit: cum ueterum Aper à uoce & grunnitu hoc nomen tulerit. ¶ Ca̋pron aliqui recentiores cũ Caprisco cõfundere uidentur. Aprũ piscẽ (inquit Gillius) uidi Venetijs in foro diui Marci conditum in opificis cuiusdam officina pendere: quem cum Thraci cuipiam ostendissem, Capriscum dixit appellari: cumq; huius pictam effigiem Siculis piscatoribus ostendissem, Porcum esse affirmarunt. Sic ille. Venetijs quidem Porcum appellant Mustelum centrinen, quem aliqui Vulpem ueterum esse putarunt. & Bellonius cum scribit: Piscis quem antehac aliqui pro Apro descripserunt, Vulpes marina est: Gillium notare uidetur. ¶ Equidem Rondeletij Aprum Hyænæ, uel Caprisci (quo cum plurima habet communia) speciem esse coniecerim. ¶ Plura lege superius in Caprisco.

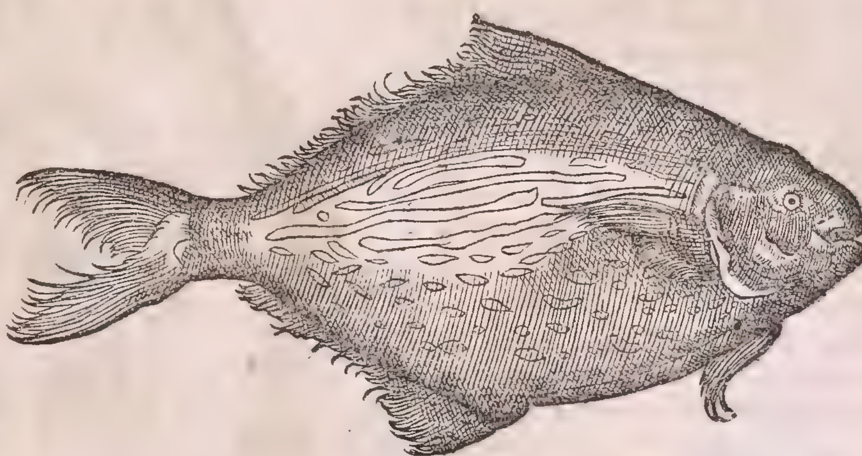
GERMANICE circunscribo: ein seltzamer Sauwfisch im meer/mit gantz rauchen schüppen: vnd mit scharpffen dörnen in den floßfäderen am bauch vnd nach dem weidloch.

APER

APER à Bellonio exhibitus, à Rondeletij Apro differt, cum aliâs, tum quòd squamas ei negat: dentes albos & humanis æmulos tribuit, &c. Illyrij (inqt) piscium affinitate decepti, piscem istum Chiergner uocant: sed uox ea Sargo debetur. Aper enim Sargi modo corpus tornatum habet. Erit forsan is quem Athenæus Porculum fluuiatilẽ uocat: quem etiam ex Aristotele uocalem esse tradit, Hæc ille. Plinij quidem Porcus aculeis in dorso noxijs, Galeus centrines (meo iudicio) fuerit. ¶ Lege etiam quæ proximè retrò de Capro Rondeletij scripsimus.

GERM. **Ein vnbekannter frömbder fisch/einer Geißbrachsmen gleych.**

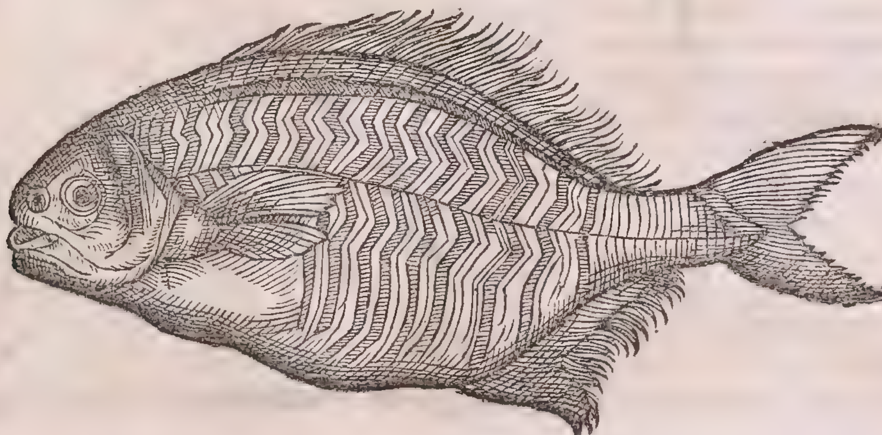

STROMATEVS, Στρωματεύς. Nascitur Salpæ similis piscis in mari Rubro, qui Stromateus appellatur, per cuius totum corpus lineæ seu uirgæ aureæ extenduntur, Athenæus ex Philone. Stromata Græcis sunt stragula & tapetes elegantiores, uarijs colorum imaginumque differentijs spectabiles: unde & pisci nimirũ nomẽ. Plura leges cum sequentibus tribus Eiconibus scripta.

ITAL. Piscis hic si in aliqua maris mediterranei parte reperitur, nec mari Rubro tantùm proprius est, forsan is fuerit qui Romæ Fiatola nuncupatur, eo à Salpa dissidens, quòd lineas aureas breuiores habeat, nec ad caudam usque productas, (*atqui Philo requirit in Stromateo ῥάβδους δι' ὅλου τοῦ σώματος τεταμένας, χρυσιζούσας: hoc est, per totum corpus tendentes lineas aureolas: ut etiã in Salpa, cui confertur:*) Rondeletius. Idem piscem alium, de quo proximè agemus, in fine octaui libri cum peregrinis describens, Romæ uulgò, similiter ut hunc quoque, Fiatolam nuncupari scribit: tanquam uterque in Mediterraneo mari iuxta Romam capiatur.

GERMANICE F. **Ein Teppicher/oder Teppich fisch: zů Rom bekannt/mit schönen goldfarben streymen durch den leyb wie ein Goldstreymer: gleych als ein Teppich die von farben schön ist.**

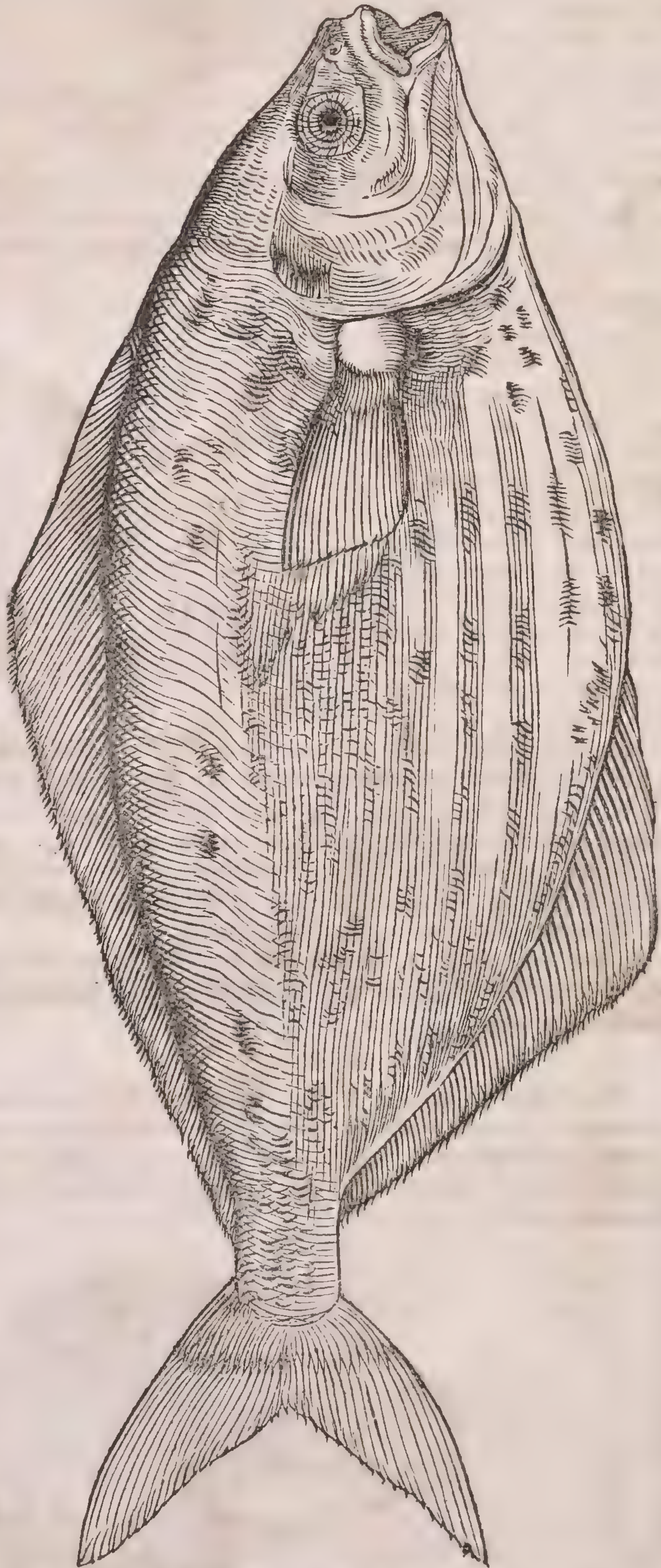
Fiatolæ (alterius) eiconem à Bellonio exhibitam omisimus: quòd forma & circunscriptione corporis, ac pinnis, cum ea, quam Rondeletius dedit, conueniat. Lineæ tamen seu striæ & maculæ, longè aliæ ac aliter in utriusque pictura sunt: ut pisces esse diuersos aliquis existimaret: sicuti etiam ex utriusque descriptione idem non uidetur. Rursus uerò propter formam & pinnas, ut dixi: & quoniam uterque circa Romam frequentem esse, & Fiatolam uocari, scribit, unus uideri potest.

Alia eiusdem piscis effigies, quam à Cor. Sittardo cum alijs piscibus Romæ depictis olim accepi. Hæc cum Bellonianа ferè per omnia congruit, nisi quòd rudimenta quædam dentium ostendit, cùm Bellonius omnino edentulam faciat: & lineam mediam rectam à branchijs ad caudam non exprimit, (cuius tamen in descriptione Bellonius non meminit:) nec aliam superiorem Bellonio memoratam, incuruam & squamosam, cum reliquum corpus squamis careat.

Addebat (Sittardus) non excedere hanc magnitudinem. erat autem missa ab eo pictura uno alteró ue digito longior, quàm à nobis hic proposita est.

GERM. Ein andere figur des obgenannten fischs.

STROMATEI species altera, uel cognatus ei uideri potest hic piscis. Rondeletius nullũ ei uetus nomẽ posuit. Bellonius Callichthyn appellauit: hoc est, Pulchrum piscem, quod nomen (inquit) nulli pelagio pisci rectius conuenerit, quàm huic: ut qui totus ferè sit argenteus ut Lampuga, ac præterea multis aureis lituris uariegatus. Sed nihil tale de Callichthye suo ueteres prodiderunt. Hæc tantùm ex eorum scriptis obseruauimus: Callichthye piscem Anthiam esse, (ex Athenæo: sed meliores authores distinguunt:) gregarium, cetaceum, dentibus serratis, & è Thunno esca gaudere. Aristoteles & Oppianus, ubi Anthias piscis appareat, nullum animal noxium illic in mari esse tradunt, ideoq́ sacrum haberi. Plinius (lib. 9. ca. 47.) ubi de periculo scribit, quod urinãtibus imminet à Canibus marinis: Certissima (inquit) est securitas uidisse planos pisces: quia nunquam sunt, ubi maleficæ bestiæ: qua causa urinantes, sacros appellant eos. Hoc in loco pro planos reposuerim Anthias. Plinium enim ab Aristotele mutuatum, ut alia pleraq;, nõ dubito. Bellonius forte hinc occasionẽ cepit, ut latos pisces, (qualis est Faber, Fietola, Lampuga,) eosdem Anthias faceret, cõstituto hoc quasi genere ad pisces forma plurimùm differentes. Latos enim pisces, quanquam à planis distinguit, quòd non sua latitudine natẽt sicut plani: uideri tamẽ & ipsos planos ait, si super solo collocẽtur. Sed hanc sententiam eius, nemo (quod sciam) doctorũ approbauit. ¶ Rondeletius cum superiorem piscem libro 5. in Latorum censu descripsisset: hũc in fine octaui inter cyaneos (id est cœruleos) collocat, cũ diuersis forma piscibus Hippuro, Scserino, & Glaucis ipsius, (quos Bellonius etiam Lãpugę nomine Anthijs suis adiungit.) Ego à ueteribus pisces cyaneos tanquam generis nomine appellatos nõ reperio: neque à colore alió ue huiusmodi adiuncto, genus constitui laudo, sic enim sæpe unius speciei pisces,

Callichthys. *Anthias.* *Plani pisces.* *Cyanei.*

pisces, ad genera diuersa trahentur: (Anthiæ Oppiano alij flaui sunt, alij niuei, alij atro sanguine fu sci:) & species generis unius proximi, nihil ferè præter colorem aut tale quippiam commune habebunt. Nos igitur neq; latos pisces adeò angustè ad tres aut quatuor species infimas cõtrahemus: neq; ab accidente genus propriè uocandum statuemus. ¶ Dorsum lateraq; in hoc pisce cœrulea sunt, uenter candidus, labra purpurea. ferè rotundus & compressus est, Seserino non ualde absimilis, nisi quòd lineas duas à branchijs ad caudam ductas non habet: sed unicam duntaxat. A dorso autem ad hanc lineam, & ab hac ad uentrem lineæ demissæ sunt, perbellè inflexæ, Rondeletius. ¶ Præter omnium piscium morem, pinnis sub uentre caret, estq; prorsus inermis: Cantharo quidem similis, sed eo maior euadit, non tamẽ æquè crassus. Lineam habet à capite sub uentre ad umbilicum extensam, atq; utrinq; in ceruice nigram maculam. Squamis undecũq; caret: præterquàm in eo lineæ ductu, qui piscis huius latera distinguit, &c. Bellonius.

GRAECI uulgò Gofidaria uocant, ni fallor.

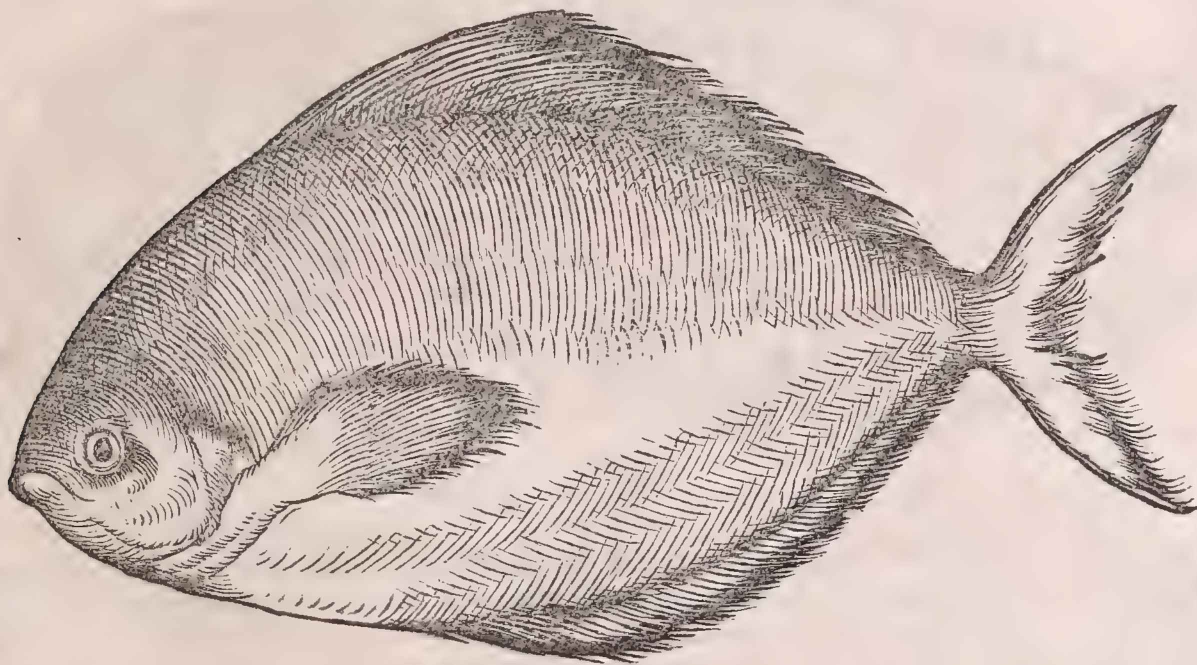
ITAL. Romæ uulgò nuncupatur Fiatola, quemadmodum Stromateus ob similitudinem quandam, Rondeletius. Romæ ac Neapoli Fietola: Tyrrheno familiaris, Adriatico non itẽ, Bellonius. ¶ De hoc pisce, missa eius icone, doctissimus Sittardus sic ad me scribebat: Fetolo uulgò dicitur, Romanis Lampeca, delicatissimus piscis, (*atqui Bellonius: Nullũ, inquit, inter apprime delicatos pisces nomen retinet:*) fertur nasci ex Pulmone marino. Ego ex Pulmone alio ue zoophyto marino piscem nasci, non temere crediderim. Lampecæ uel potiùs Lampugæ nomen, alijs piscibus (quos Glaucos Rondeletius facit) debetur. ¶ Quærendum an hic Venetijs à quibusdam Figo, ab alijs Truellia nominetur. *Pulmo mar.*

HISPAN. A Lusitanis Pampano, ut audio.

GALLICVM nomen non habet, ut neq; superior. in nostris litoribus (inquit Rondeletius) nunquam uisus.

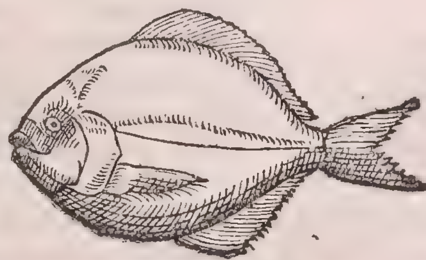
GERM. F. Ein andere art des Teppichers/zů Rom bekannt vnder einem namen mit dem nächstgemelten.

Rursus alia eiusdem piscis eicon, Venetijs facta.

Hunc primùm Hepatum esse conijciebam, quoniam à Venetis Figo nominatur: & Italicè iecur quoque Figato: & figura Hepati à Rondeletio posita, ad hanc proximè accedere uidebatur. Color etiam nigricans conueniebat. Posteà me admonuit Bellonius, piscem hunc potiùs esse Callichthyn suum, (seu Stromateum Rondeletij:) quanquam non sint eidem colores & maculæ. idq; animaduerti cùm ex figura eius, tum quòd solus hic piscium pinnis sub uentre careat, nec aliam parte supina habeat, quàm quæ ab ano est. Hepatus squamosus est, &c.

GERMAN. Nach ein andere figur des selbigen fischs.

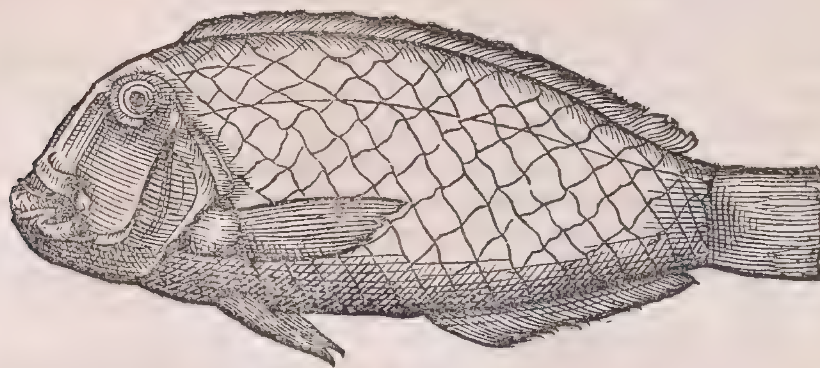
SESERINVS Rondeletij. Σεσερῖνος. Sola (inquit) corporis latitudine à Glaucis discrepat. est enim corpore breuiore quidem, sed latiore, compresso: sine squamis, cute læui, dorso cœruleo, uentre argenteo. Lineas duas à branchijs ad caudam ductas habet, superiorem curuam, inferiorem rectam. ob quam notam in isto pisce manifestissimam, in eam adducor sententiam, ut existimem Seserinum esse, cuius ex Aristotele περὶ ζώων meminit Athenæus, his uerbis: Duas uir

gas siue lineas habent alij pisces, ut Seserinus; alij plures & aureas, ut Salpa. ¶ Idem Rondeletius in Orthragorisco pisce recitatis Aeliani de Luna pisce uerbis, descriptionem eius Seserino conuenire coniectat. ¶ Illum cuius eiconem damus, Rondeletius inter pisces Cœruleos ponit; & in eodem genere Stromateo non ualde absimilem facit.

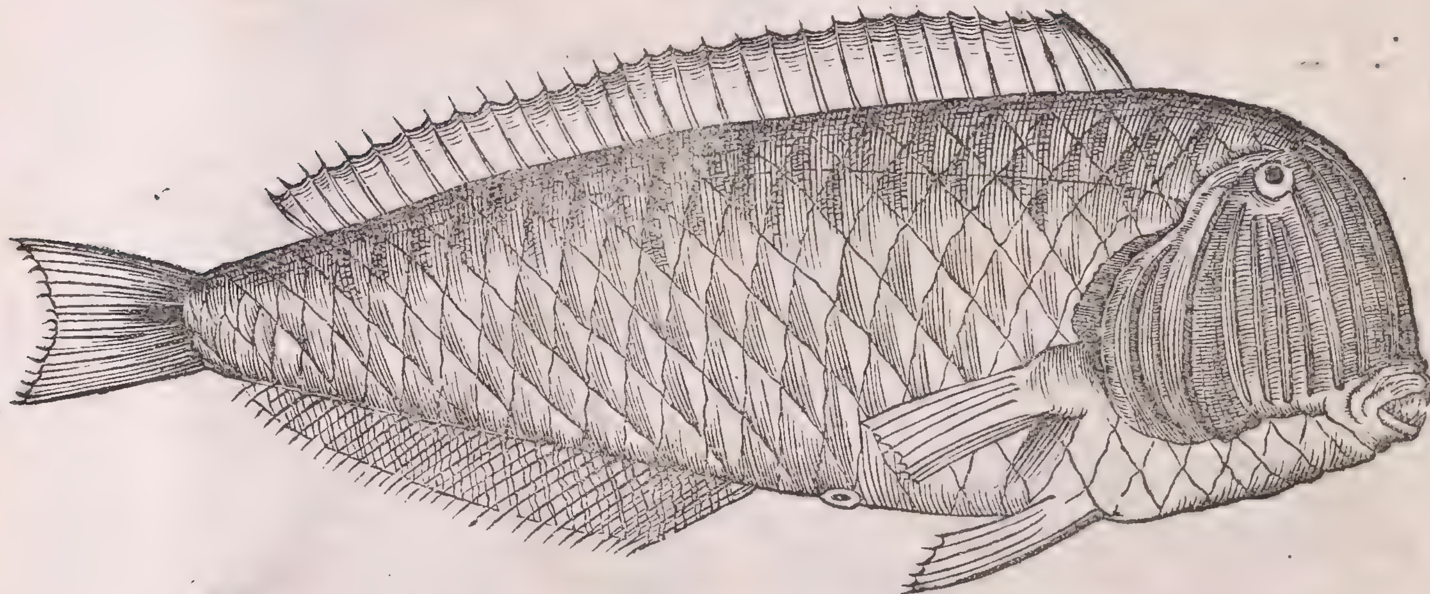
GALL. Circa Monspelium Tronchou, Rondeletius.

GERMANICE circumloquemur: Ein besunderer breiter meerfisch / on schüppen: mit zweyen strichen von den orwangen gägen dem hinderen teil.

Nouacula Rondeletij.

Eiusdem alia icon, qualis Romæ olim depicta est, à Cor. Sittardo nobis communicata.

NOVACVLA Rondeletij, (inter latos planosq; ambigit, ut mox in Fabro dicetur.) Sequor in hoc pisce (inquit) uulgarem appellationem, quam ex Latina sumptam arbitror. dicitur enim Rason: quę uox nobis & Hispanis nouaculam significat: à Plinio uerò, qui solus ex ueteribus piscis huius meminit, Nouacula piscis. Eius uerba sunt: Nouacula pisce quæ tacta sunt, ferrum olent. nam in uulgaribus codicibus perperam locus hic legitur, eo quo citaui modo restituendus. Et meritò quidem Nouacula dicitur. est enim dorso cultellato, (*atqui Plinius à ferri odore Nouaculam dictam insinuat,*) quo maiorem nouaculam aptè repræsentat. piscis est marinus, palmi longitudine, tres digitos latus, unum spissus. capite Pagrum quodammodo refert, posteriore corporis parte Buglossum. Ore est paruo: dentibus acutis, magnis & recuruis. Oculis est paruis, à quibus descendunt ad os lineæ obliquæ, purpureæ & cœruleæ. Squamis tegitur magnis, rubescentibus; (unde aliqui pro Erythrino perperam hunc piscem acceperunt.) Piscis est Rhodo frequens, & in Melita insula, ex quo post Rhodum à Turcis expugnatam illuc migrarunt milites qui Rhodij appellantur. Capitur & in Maiorica Minoricaq; insulis. Carne est tenera, & delicatissima, ac in illis insulis, quas modò nominaui, summo est in precio. Sic ille. ¶ Eundem piscem postea Cor. Sittardus medicus Romæ depictum ad me misit, Pauonis nomine. sed nomen hoc alijs quoq; diuersis piscibus attribuitur. Varietas & elegantia colorum Stromatei nomine dignum hunc piscem faceret: sed alius est Athenæi ex Philone Στρωματεὺς in mari rubro, ῥάβδους ἔχων δι' ὅλου τοῦ σώματος πεποικιλμένας χρυσοζώδεις. Aconias pisces quosdam Numenius apud Athenæum nominat duntaxat. acóne autem Græcis cotem significat, ad quam Nouaculæ exacui solent. Tonsicula ex Orimis celebratur nomine tenus à Cassiodoro, non describitur. ¶ Saluianus nullum adhuc Græcum aut Latinum nomen

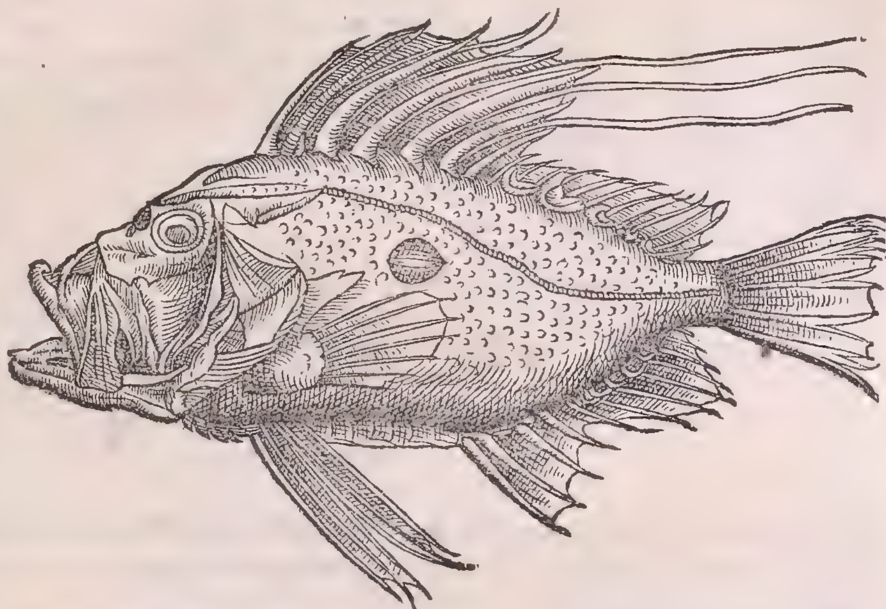
Pauo. *Stromateus.* *Aconias.* *Tonsicula.*

men huius piſcis inueniſſe ſe profitetur. Peculiarem (inquit) adeò figuram habet hic piſcis, ut nulli alij piſcium ſimilis uideatur, ab omnibusq; internoſci facilè poſsit. Capite enim permagno eſt, ualde tamen (non ſecus quàm corpore toto) compreſſo, & omni prorſus roſtro carente. Latiuſculus ualde eſt, Fabri inſtar compreſſus. Squamis magnis tegitur: & uarijs atq; pulcherrimis coloribus egregiè depingitur. Palmi menſuram excedere non ſolet. Soliuagus, infirmus & imbellis, carniuorus tamen. In Romano foro piſcatorio uix deni aut duodeni quotannis conſpiciuntur. In Rhodio, Siculo & Hiſpano mari frequentior gignitur. Carnem habet teneram atq; friabilem: boni ſucci & concoctu facilem. Vnde in Saxatilium penuria ipſis ſubſtitui poteſt. Guſtui ſuauiſsimus eſt, & in maxima habetur exiſtimatione. Incola eſt litorum, maximè quę ſaxis abundant. Nullis ferè alijs ſpinis, præter eas quæ dorſi ſpinam conſtituunt, intercidítur.

ITAL. Romæ peſce Pettine uocatur, *(fortè quaſi Pecten, propter parallelas capitis lineas,)* & in pleriſq; alijs locis Raſon, Saluianus.

GALL. Raſon: quæ uox nobis & HISPANIS nouaculam ſignificat, Rondeletius. Cauſa nominis expoſita eſt ſuprá.

GERMAN. **Ein ſeltzamer fiſch/wirt im meer vmb die inſeln Sicilia vnd Malta gefunden: mit mancherley ſchönen farben gezieret. Die Frantzoſen vnnd andere völcker am meer vor Africa über in Europa/nennen jn ein Schärſack/ꝛc.**

Χαλκεύς.

FABER. Græcis Ζεὺς, id eſt Iupiter: uel Χαλκεὺς, id eſt, Faber ferrarius. alius omnino piſcis eſt Chalcis. Ζεὺς nomen fortè ex poſteriore nominis Χαλκεὺς ſyllaba factum fuerit. Putauerunt aliqui Fabrum dictum à ſimilitudine fabri ferrarij qui fuliginoſus eſt: (qui etiam cum Coracino hunc piſcem confuderunt:) macula quidem inſignis eſt nigra. ¶ Multæ in eo partes nigricant: ut à colore forſan Fabri nomen inditũ ei aliquis conijciat: quanquam ſimul & hunc & Coracinum nominans Oppianus: non utrunq;, ſed Coracinum tantùm à nigro colore denominatum ait, Saluianus. Dalmatæ etiam hodie Fabrum uocant: qui cũ ex eis percunctarer (inquit Gillius) cur ſic nominarent, mihi pulchrè reſponderunt, ſe ideo ita nuncupare, quòd omnia inſtrumenta fabrilia in ipſo reperiantur: quod quidem ipſum ſtatim uerum eſſe periclitatus ſum. ¶ Non eſt hic Cyttus Athenæi, ut quidam ſuſpicati ſunt, quoniam à Romanis Citula nominetur. ab Athenæo quidem Cyttus nominatur tantùm, inter piſces, tanquam Dionyſio ſacer. Neq; Acanthias, ut propter ſpinas dorſi aliqui putarunt: is enim Muſtelorum generis eſt. Neq; Orthragoriſcus, uel Porcus marinus, quanuis dum capitur, grunnit. ¶ Dubitaui aliquando (inquit Rondeletius) in quam piſcium claſſem piſcem hunc referrem. neque enim inter ſquamoſos, neque inter cartilagineos, neque inter beluas collocari poteſt. neque inter ψηττοειδεῖς recenſendus: quippe qui una parte candidus, altera nigricans non ſit, ſed corpore concolore, dempta unica macula. A planis uerò oculorum ſitu differt. At cum exigua ſit hæc differentia, corporéque plano ſit, & figurâ Rhombo capite tenus quodammodo ſimili, non ineptè planis piſcibus adnumerari poſſe uidetur. Sic ille. Bellonius latis piſcibus adnumerat, contracta latorum appellatione ad paucos, Fiatolam, Lampugam, &c. ut paulò antè in Stromateo altero diximus. Nos latis ſimpliciter piſcibus adnumerare uoluimus: quoniam à planis & oculorum ſitu, pinniſq; plurimùm differt: & non ut illi ſua latitudine in aqua natat: Natura quidem, ut plerunque ſolet inter duo genera, quædam ita ambigua producere, ut ad utrum referas, dubites: ſic Fabrum etiam & Nouaculam inter Latos planosq; ἐπαμφοτερίζοντας nobis genuit. refert enim Nouacula poſteriori parte Bugloſſum: & latiuſcula ualde eſt, Fabri inſtar compreſſa, Saluiano teſte.

Cyttus. *Acanthias.* *Porcus mar.* *Piſcem hunc inter planos & latos ambigere.*

GRAECI hodie Chriſtopſarum (nomine compoſito à Chriſtus & opſarium, quod piſcem ſignificat) appellant: aiuntq; Chriſtophorum, dum Chriſtum humeris geſtans mare traijceret, piſcem hunc apprehendiſſe, & impreſſa digitorum ueſtigia reliquiſſe. ¶ Hodie forſan ideo Chriſtopſaron nominant, quia olim Ζεὺς, id eſt, Iupiter nominaretur, Gillius.

ITALICE. Romæ Citula uel Cetola uocatur: hoc quidem nomen ceu diminutiuum à ζεὺς fortaſsis factum fuerit. à Gillio Situla ſcribitur. Item Piſcis S. Petri, Peſce ſan Pietro. ferunt enim hunc piſcem fuiſſe, quem iubente Chriſto diuus Petrus, ut in eius ore numiſma pro tributo reperiret: unde digitorum impreſſorum ueſtigia in medio corpore relicta fuerint. (Sed Orphum etiam Græci multi hodie Petropſaro, id eſt piſcem S. Petri nominant.) Genuenſes ab orbiculari eius forma Rotulum nominant: Dalmatæ Fabrum. ¶ Ligures Zaphirum appellant, Iouius: alibi tamen Scarum, Zaphirum uulgò nominari inſinuat.

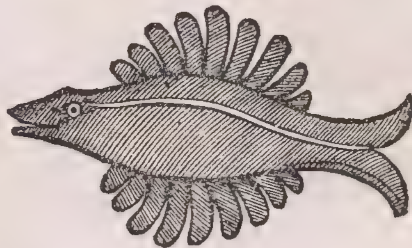
HISPANI, ut & Galli Narbonenſes, Gal, id eſt Gallum uocant. cauſam leges mox in Gallicis nomenclaturis.

GALL. A Maſsilienſibus Trueie uocatur: ſiue ab inſigni uoracitate, ut Bellonius putauit: ſiue ab aculeis dorſi ſetarum inſtar erectis: unde & Hyſtricis ſimilitudinem Iouius ei aſsignat: ſiue potiùs, quia dum capitur ſuum more grunnit, quod Rondeletio placet. In Lerino inſula & Antipoli Rode uocatur, id eſt, Rota: quia rotæ modo rotundus ferè ſit, & in medio corpore maculam nigram habeat ueluti centrum. alia quidem Rota eſt Plinij inter beluas. Galli (ad Oceanum) Doree uel Dorade uocant, ab aureo laterum colore, quaſi Auratam: nam antiquorum Auratam ignorant. In Prouincia Gal, ſicut & Hiſpani: id eſt Gallum: ut & Santones & Baionenſes Iau, id eſt, Gallum, à dorſi pinnis ſurrectis, ueluti Gallorum gallinaceorum criſtis: uel (ut Bellonius conijcit) ab aureo atque micante colore, quem habet cum adulti Galli ruſtici maioribus plumis communem appellauerunt un Iau, uel un Cocq.

Rota.

GERMANICE nominemus licet S. Peters fiſch, ut & Romani appellant. (Gallum enim & Porcos marinos uocare non libet: quòd hæc nomina alijs quoque piſcibus attribuantur.) uel ein Meerſchmid, hoc eſt, Fabrum mar. uel ein Rad, id eſt, Rotam.

ANGLI piſcem quendam Doree uocant, alij Dare uel Dorry pronunciant: qui alius uidetur quàm Doree Gallorum, hoc eſt, Faber. Praſino enim non diſsimilem eſſe aiunt, latiorem, colore Tincæ, in cibo lautiſsimum.

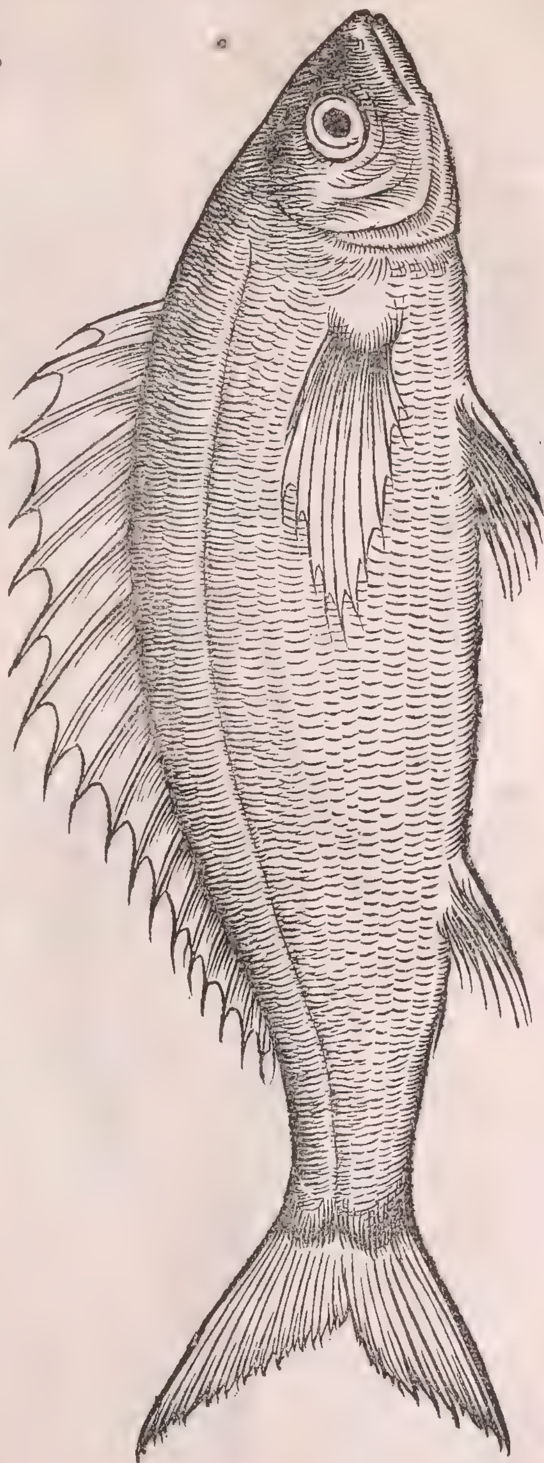
ICON hæc neſcio cuius piſcis reperitur in Tabula Oceani Septentrionalis ab Olao Magno edita: qui nihil aliud de ea refert, quàm piſcem eſſe duodecim pedum. Mihi quidem huiuſmodi pinnarum in eo poſitus, minimè uerìſimilis uidetur.

GERMAN. Ein vnbekannter Meerfiſch/in der Tafel des mittnächtiſchē hohen meers/ von dem Olao Magno beſchriben: ſol zwölff ſchůch lang ſeyn.

ORDO

ORDO V. DE PISCIBVS SIMPLICITER DICTIS: QVI FERME ROTVNDI, (MINVS TAMEN QVAM LYRIFORMES,) NON compreſsi ſunt; alij ſquamoſi, alij læues.

Mænæ hæc imago Venetijs facta eſt. macula in medio latere talis eſſe debet, qualis in Smaride mox ſequente cernitur: & pinna à podice longior quàm ſit.

MAENA, Μαινίς. Gaza nō rectè Halecem cōuertit, & Mænidion Haleculā. (Alex Plinio nō piſcis, ſed gari uitiū eſt, gen. fœ. ſine aſpiratione: etſi in Geoponicis ἅλιξ legit. Halec uel Alec gen. neut. Horatius & Plautus dixerunt; liquamen ex inteſtinis piſcium interpretantur. Halecula diminutiuum ſemper pro piſciculo capitur, uili nimirum quouis, [Columella riuales haleculas dixit:] quem etiam halecularium Hermolaus appellat: Græcè anthracidem, id eſt prunarium uel carbonarium: quicunque ſcilicet in pruna & craticula commodè coqui poteſt.) Mænarum ſpecies aliæ in utroque latere nigram maculam orbiculatam habent, quæ ſimpliciter Mænæ dicuntur. aliæ, Leucomænides, uel Smarides. aliæ, Boopes. ¶ Euenit ut cum fœtu impleri Mæna fœmina incipit, maris color in nigriorem, plurisque uarietatis mutetur, & caro deterrima cibo efficiatur: uocantur à nonnullis per id tempus τράγοι, (id eſt Hirci,) Ariſtoteles. De alio Athenæi Hirco, dictum eſt in Gobione nigro Rondeletij. Alex. Halec. Halecula. Mænarum ſpecies. Hirci.

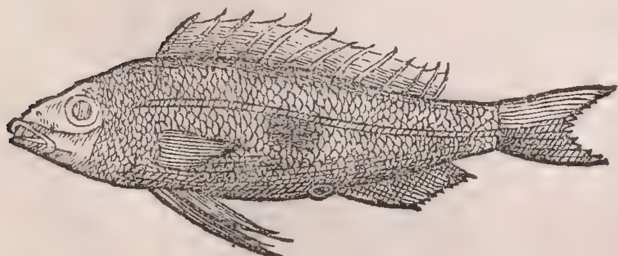
ITAL. A Liguribus ac Romanis Menola uocatur: ab ijs qui Adriaticum ſinum incolunt Sclaua, uel Menola Sclaua: uel, ut ipſi proferunt, Schiaua.

GALL. A Maſsilienſibus Mendole, (aliâs Medola,) ab aliquibus Cagarel, quòd aluū cieat. à noſtris in Gallia Narbonenſi Iuſcle, Rondeletius.

GERMANICVM nomen non habeo. Bellonius, Raro (inquit) in Oceano capiuntur, quod ſciam. Scheyſſerling uocari poteſt, interpretatione Gallici nominis Cagarel.

Mænulam Italorū à Germanis inferioribus Houtinck uocari, olim accepi: ſed certi adhuc nihil habeo. Rondeletius Oxyrhynchum ſuum, qui Antuerpiæ crebrò cernatur, Hautin illic uocari ſcribit: aliqui Acum Ariſtotelis ſic nominant.

Bellonij icon ſquamas omittit: ſex autem ſeptém ue lineas à capite caudam uerſus exprimit.

SMARIS & Græcis (Σμαρὶς) & Latinis dicitur. Gaza Cerrum Latinè uertit, (ob id fortaſſe quòd Neapoli Smarides uulgò dicuntur Cerres, Maſsiliæ Gerres:) mirum cur non potiùs Plinij & Cerrus.

Gerres. *Leucomænis.* *Garus.* Martialis appellatione usus, qui Gerres dixerunt. Est autem Smaris ea Mænæ species, quæ Leucomænis etiam à Græcis dicitur, id est, Mæna alba, quia semper alba remanet, cùm Mæna prior colorem mutet. Eundem piscem Garum esse, nominis affinitas facit, ut suspicer, cum pro Garo Cerrus dicatur: & à Plinio & Martiali multitudinis numero Gerres, & Antipoli hodie Garon. prætereà ex hoc pisciculo optimum fieri garum experientia docet. ex Garo uerò pisce optimum fieri garum testis est Plinius, Rondeletius. Leucomænides aliqui Boaces nominãt, Athenæus. Smarides uocantur etiam Marides Athenæo.

Smaridem, Bocam & Mænam cognatos pisces, sic distingues. Boca lituris caret, quibus Smaris prædita est. Smaris quoq; asperiores fert squamas: lineasq; rectas, serie quadam in lateribus dispositas, quales & in Mæna cernimus: sed Mæna nullo seruato ordine confusas, Bellonius.

GRAECI hodieq; Marides aut Smarides appellant.

ITAL. Neapoli, Cerres. Venetijs, Giroli, Gerruli. alijs etiam Giri, Zerli. Romæ Spigaro: ubi & Rotonetum aliqui uocant, quod nomen Boopi debetur. Siculi etiamnum Smaridas uocant.

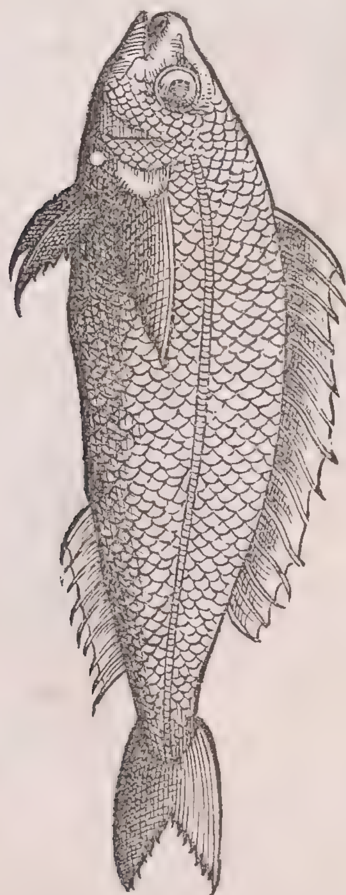
HISPANICE Picarel. Vide mox in Gallicis.

GALL. Massiliæ, Gerres uel Giarets. In Gallia Narbonensi, ut & in Hispania, Picarel: ob id fortasse quòd salitus hic piscis & fumo exiccatus, linguam acrimonia quadam pungit & mordet, Rondeletius.

GERM. F. Ein wysser Scheysserling. uel imitatione Hispanis & in Prouincia usitati nominis Picarel, ein Bitzling. Bitzelen enim nostris de sapore pungente & mordente linguam in usu est. Mænulam Italorum à Germanis inferiorib. Houtinck uocari olim accepi. quod si uerum est, Smaridem seu Leucomænidem interpretabimur ein wysser Houtinck: Et Boopis species duas aut tres, geschlächte des Houtincks / oder des nächstgemelten fisches.

Bôcis alia effigies Venetijs expressa.

BOOPS, Box, Boax. Βόωψ, Βῶξ, Βόαξ.

Hic piscis litoralis est, ex Mænarum genere: in Gallia nostra Narbonensi, Italia, Hispania, & re & nomine notissimus. A Plinio Box dicitur, uel (ut alij legunt) Boca. Gaza Vocam conuertit, Rondeletius.

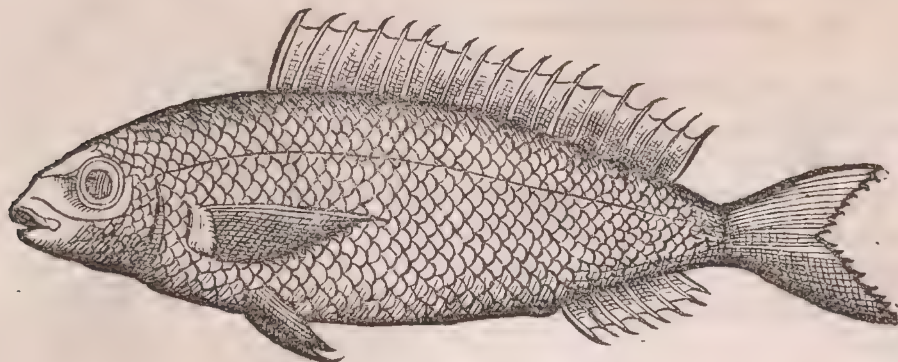
GRAECI hodieq; Boopa nominant.

ITAL.

ITAL. Venetijs Booba. in reliqua Italia, Liguria, Gallia Narbonensi, Hispania, Bogue uel Boga nominatur. Romæ etiam Boga uel Rotoneto, quòd corpore sit rotundiore.

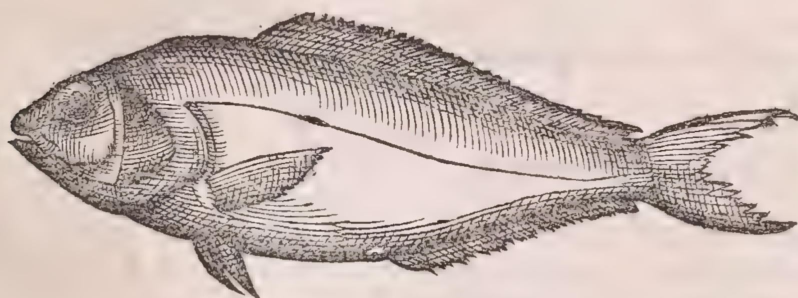
GALL. Bogue, ut in Italicis nominibus dictum est. Sunt qui cum Leucomænide (quæ potiùs Smaris est) confundant.

GERM. Ein geschlecht des Houtincks. Lege superiùs in Smaride.

BOOPIS secũda species Rõdeletio. Ex ueteribus solus Oppianus Boopis species duas facit. Piscem hunc (inquit Rondeletius) in multis superiori similem, Bogue rauel appellant. quid uerò istud rauel significet, non potui omnino assequi: nisi quòd peritiores piscatores sic dictum esse putant, quia capiatur & uendatur cum piscibus, uulgò raualle appellatis, id est, minutis, quique simul elixantur & apponuntur, nec propter paruitatem seliguntur, Rondeletius. Haud scio an idem sit, (uidetur autem esse,) pisciculus litoralis, qui à Bellonio Bogue reneau nominatur.

GERM. Ein ander geschlächt des Houtincks / ein rotlachter Houtinck. Lege superiùs in Smaride.

BOOPIS tertia species Rondeletio.
Rarus est hic piscis (inquit) cuius nomen neque à piscatoribus nostris, neque ab alijs potui unquam extorquere propter raritatem.

GERM. Das dritt geschlächt des Houtincks. Vide suprà in Smaride.

SALPA, Σάλπη. Græcum Salpæ nomen Latini retinuerunt: & hodie plerique Europæ populi retinent. Hunc piscem alio nomine Bouem (Βοῦν) appellãt, ut est apud Hesychium. sed nos alium dabimus magis propriè Bouem dictum in planorum cartilagineorum genere. *Bos.* ——— Σάλπαι τ' ἰσομήκεον ἰχθῦς, Ἅς τε βόας πόρκηον ἁλίζωνοι καλέουσιν; Οὕνεκα γαστέρι φῦκος ἀεὶ ἀλέγουσιν ὀδοῦσιν, Antiphanes, hoc est: Et Salpæ, quas Halizonorũ piscatores nominãt Boues, ab eo quòd dentibus semper algẽ suis uentribus molant. Cognominãtur aũt fortè ἰσομήκεον, quòd in nullo alio pisciũ genere, æquè atque in Salpis, eadem ferè semper seruari magnitudo uideatur. ad summum quidẽ bilibres fiunt, aut semper ad librã auctæ apparent, Saluian. Pro πόρκηον, lego πορκῆον, id est, piscatores retiarij. nam πόρκος genus retis est. Halizoni populi sunt Asiæ minoris. Pro ἀλέγουσι, quod est, curant, malim ἀλέουσιν, id est, molunt. Est autem Σάλπη apud authores semper fœminini generis. Archippus per iocum masculino genere protulit, tanquam de uiro tibicine, propter allusionem uocabulorum. ---- κῆρυξ μὲν ἦν βόαξ, Σάλπιγξ δ' ἐσάλπιγξε. ¶ Chrisopleurus, piscis dictus Salpa, Syluaticus: scribendum autem Chrysopleurus, ab aureo per latera colore.

Salpæ ſimilis eſt piſcis in mari Rubro, Stromateus nomine, Athenæus.

GRAECI etiamnunc nomen antiquum uſurpant.

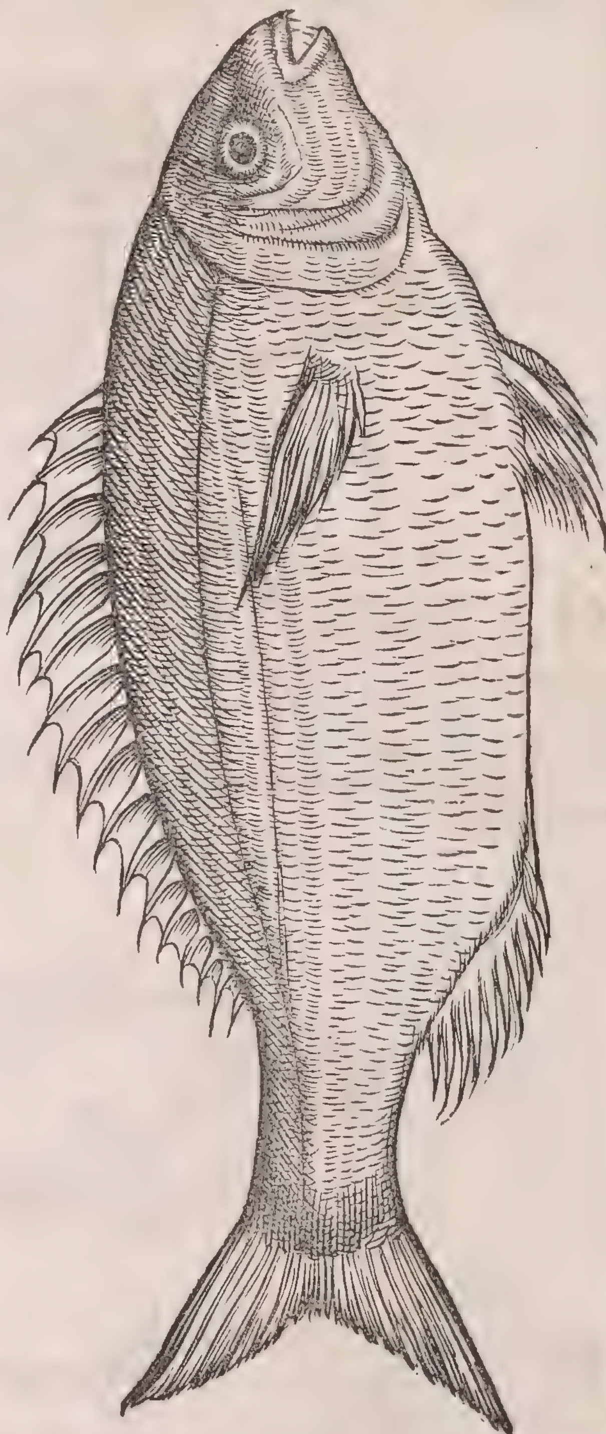
ITAL. Romæ & apud alias pleraſq; gentes (quæ Græcæ aut Latinæ linguæ ueſtigia retinent) nomẽ ſeruat, Gillius & Saluianus. Veneti Salpam proferunt, Romani ferè Sarbam: alicubi Salpono.

HISPAN. Luſitani Salema uocitant.

GALLI etiam Salpa nominant, Maſsilienſes Sopi, Bellonio teſte.

GERMANICVM fingo, ein Goldſtreymer, à ſtrijs ſeu lineis aureis: uel circunloquor, ein art der Meerberſichen mit etlichen gälbẽ ſtrichen durch die ſeyten/vom kopff gãgẽ dem hinderen teil.

Effigies hæc Salpæ Venetijs efficta eſt, ei quã Rondeletius dedit, ſatis ſimilis: niſi quòd uirgas à capite ad caudam tendentes nõ exprimit: quæ à pictore colores inducente addi poſſunt.

SALPA minor eſt, ætate tantùm differens: uel potiùs ſpecies ei ſimilis, qui in Gallia Narbonenſi Vergadelle uocatur piſcis, hoc eſt Virgatus, à uirgis ſiue lineis parallelis, quibus diſtinguitur, omnino ſimiliter ut Salpa: qua cũ etiam partibus internis, ſaporis inſuauitate, carnis mollitie, & uictus ratione conuenit. Rurſus autem ab ea differt figura: eſt enim tenuior, breuior, rotundior, Sparis uel Auratis quàm Salpis ſimilior. ad Salpæ magnitudinem nunquam accreſcit. reperitur in ſtagnis marinis tantùm: Salpa uerò tum in mari tum in ſtagnis. quamobrem, ut diximus, ſpecie potiùs quàm ætate differt, contra Rondeletij ſententiam: qui piſcẽ hunc in Salpa deſcripſit, eiconem uerò eius nullam dedit. ¶ Germanicè nominari poterit ein Streymbrachſme.

DE MVGILIBVS IN GENERE.

MVGIL dicitur Ouidio, Plinio: Mugilis, Iuuenali, Horatio, Gazæ, ſicut as & aſsis. Mugil dictus eſt, quòd ſit multùm agilis, Iſidorus.

MVGILES frequentiſsimi (inquit Rondeletius) & uulgò notiſsimi ſunt piſces: ſed in eorũ generibus diſtinguendis difficultas eſt. Sunt enim qui Cephalum (κέφαλον) genus Mugilum omnium ſiue marinorum, ſiue fluuiatilium conſtituunt, ut Galenus, alij Leuciſcum, λευκίσκον, ut Hiceſius. Galenus quidem Leuciſcum, fluuiatilem tantùm Mugilem facit. Ariſtoteli Cephalus ſpecies eſt, quæ cum alijs (Chelone, Sargino, & Myxone) κεστρέως nomine continetur. ¶ Dorion κεστρέας marinos & fluuiatiles facit: & rurſus marinorum ſpecies duas κέφαλον & νῆστιν, nimis conciſè. Hiceſius ſpecies Leuciſcorum quatuor nominat: Cephalum, in cibo optimum: deinde Ceſtreum: tertiò Myxinum: poſtremò Chelonẽ, (qui & Bacchus dicatur: Rondeletius tamen Bacchum, potiùs Myxonem eſſe putat:) ex quibus tres etiam Ariſtoteles nominat: quartum uerò non Ceſtreum, ut Hiceſius, ſed Sarginum, Σαργῖνον: (aliqui Sargonem Latinè uertunt. Sargus alicubi pro Sargino perperam legitur apud Ariſtotelem.) Ego Chelonem non Mugilis ſpeciem proximam fecerim, ſed Cephali. Docet enim Ariſtoteles Cephalorum ſpeciem unam litoralem eſſe, quam Chelôna nominat: alteram translitoranam, quã adiectiuo nomine περαίαν cognominat, & muco ſuo nutriri dicit, eoq; ſemper ieiunum eſſe. unde quoniam, cum quatuor Mugilum ſpecies faceret, Chelonem nominauit, Peræam omiſit, uel Cephalum ſimpliciter dictum, uel Sarginum pro Peræa eum nominaſſe probabile eſt. Rondeletius Cephalum Peræam, eundem Ceſtreo (Hiceſij) Neſtidi, id eſt, Ieiuno, & Sargino facit. Quòd ſi quis

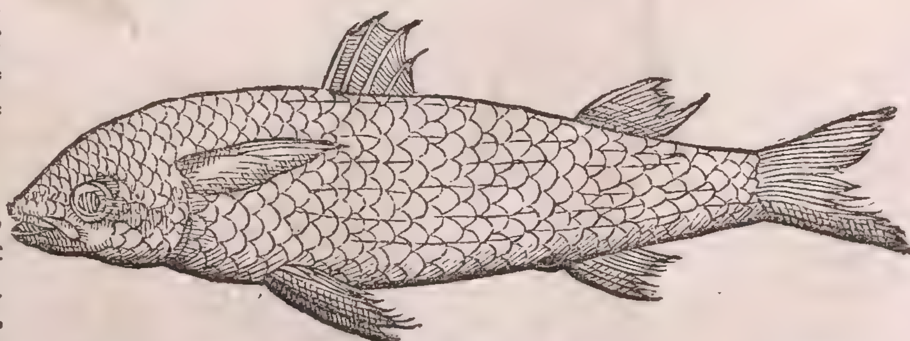
Cephalus. *Leuciſcus.* *Ceſtreus.* Νῆστις. *Peræas.*

quis(inquit Rondeletius) Peræam cum Myxino(quoq;) eundem esse uelit, non repugno, præser= tim cum dicat Aristoteles muco(myxa) tantùm suo uesci. Sic ille. Hicesius Myxinum tum à Che lone, tum à Cephalo diuersum facit: & Rondeletius quoq; in sequentibus distinguit, quanuis du- bie. Ieiuni quidem epitheton (& prouerbium κεστρεὺς νηστεύει) Rondeletius Mugilibus omnibus conuenire posse fatetur, cùm omnes carne abstineant, imprimis tamen Cephalo translitorano cō gruere id uidetur, qui suo tantùm muco uictitat, cæteri enim algis & limo uescuntur: ut hic præ cæ teris sicut est, ita etiam dicatur νῆστις. Aristoteles cum Mugiles aliquot locis recenset, tribus, scilicet Myxoni, Cheloni, Cephalo, Sarginum Ieiuni loco annumerasse uideri potest, Cestreo pro gene= re posito: quibus in locis mendosè Σάργος pro Σαργῖνος in uulgaribus nostris codicibus legitur. O= mnes autem hæ Mugilum quatuor species in mari marinisq; stagnis nascuntur. Sunt & fluuiati= lium non pauciores differentiæ, Rondeletius. ¶ Mugilum in fluuijs alij è mari subeunt: alij in eis geniti paruis & numerosis spinis abundant, Galeno teste. ¶ Vocantur & πλωτόν à nonnullis. sed Oppiano pisces omnes πλωτὸν ἔθνος dicuntur. ¶ Aristophanis Scholiastes Cestreum cum Cepha lo confundit. Cestreas apud Aristophanem Murænas aliqui interpretantur. Cestram Dorion & Pollux eandem esse cum Sphyræna uoluerunt. ¶ Inter Mugilum species legimus etiam Σφηνίας, à figura cunei dictum, quadratum & λαγαρὸν, id est, gracilem uel uacuum. & Δακτυλέα uel Διδακτυ= λαῖον, à magnitudine. ¶ Aristotelis Historiæ 8.2. uerba: Τρέφεται δὲ πᾶς κεστρεὺς φύκει καὶ ἄμμῳ. ἔστι μὲν ὁ κέφαλος, ὅν καλοῦσί τινες χελῶνα, πρόσγειος: ὁ δ' περαίας. οὐ βόσκεται δὲ ὁ περαίας, ἢ τὴν μύξαν τὴν ἑαυτοῦ: διὸ καὶ νῆ στις ἐστὶν ἀεί. οἱ δὲ κέφαλοι νέμονται τὴν ἰλύν. διὸ καὶ βαρεῖς καὶ βλεννώδεις εἰσί. Gaza uertit: Vescit Mugilis unus= quisq; alga atq; arena. Capito quem aliqui labeonē uocant, litoribus gaudet. alter generis eiusdem translitoranus est: qui non nisi mucore uescitur suo. quamobrem semper ipse ieiunus est. pascun= tur limo omnes(*in Græco non est, omnes*) capitones: quo fit ut graues & sordidi sint. Rondeletius nō rectè uertit, Capito quem alij Labeonem uocant: sic enim aliquis duo hæc nomina pro una specie accipere posset: cum Aristoteles hoc ipso capite disertè distinguat, species Cestrei quatuor nomi= nans, Chelonem, Sarginum, Myxonem, & Cephalum. Quare ita mecum statuo, Aristotelis hanc sententiam fuisse: Cephali tres esse species, unum simpliciter cephalum dictum, (quem Hicesius etiam à Myxino & Chelone separat:) alterum cognomine chelonem: & tertium cognomine peræ am uel ieiunum. longius enim hic à litore degit: quare limum & algam non inuenit, & muco suo pasci uidetur, unde & Myxinus nimirum idem fuerit. Sunt igitur tres istæ species Cephali, ceu ge neris proximi: Cestrei uerò tanquam remotioris. Restat Sarginus, nō iam Cephali, sed Cestrei tan tùm species: & hic aliquando Cestrei nomine (ut Hicesio præsertim) absolutè uenit: nihil enim quàm κεστρεὺς est, non etiam Cephalus. Hanc sententiam pleraq; & clariora authorum loca confir= mant: quòd si pauca quædam & dubia, opponi possunt: cogitandum ipsos etiam ueteres fortè ali- quando non omnia satis distinctè, sed quædam ita ut acceperant, tradidisse. ¶ Ibidem Aristoteles scribit: Cestreum gulosum & insatiabilem esse: quare uentrem eius distendi: & quādo ieiunus fue= rit, inertem aut uilem esse. (in Græcis abundat negatio, καὶ ὅταν ᾖ μὴ νῆστις, φαῦλος. Aldina editio & Athenæus, negationem non habent.) Et possunt hæc quidem omni Cestreo conuenire, Myxino uel Ieiuno excepto. is enim semper ieiunus est. Athenæus libro 7. ex Aristotele recitans, quædā non mendosa, ut Saluianus suspicatur. sed distinctius certiusq; quàm nostri Aristotelis operū co= dices habeant, exponit. ut, ἔστι δὲ ὁ μὲν τις κέφαλος, ὁ δ' χελὼν, ὁ δὲ φεραῖος, (lego περαίας, non περαῖος, ut Sal uianus:) καὶ τροφῇ χρῆται ὁ μὲν φεραῖος, τῇ ἀπ' αὐτοῦ γινομένῃ μύξᾳ: ὁ δ' χελὼν ἄμμῳ, καὶ ἰλύϊ. ¶ Cestreus di= ctus est à figura, nempe à cestra, quod teli uel missilis genus est, Latini uiriculum uocant,) *Verucu= lum alij scribunt.*) teli enim modo publica Atheniensium pœna intrabat adulteros, &c.

Myxinus. Ieiunus. πλωτόν.

ITAL. Veneti omne Mugilum genus Cephalos nominant, Gillius. Vulgus circa Venetias profert, Cieualo, Scieuolo, Sebolo. aliqui etiam Tragono.

GERM. Mugil uel Cephalus à nostris Germanicè appellari poterit ein Meeralet. nam & eū piscem, quem nostri uocant Alet, Ausonius Capitonem uocat, Itali Squalum, quasi Cephalum. Scio Anglos à Gallis mutuatos, Mugilem uocare a Mullet, & Albertum Germanico nomine Harderen: (Flandros Mullenaer:) sed illud nobis insolens & ignotæ significationis est, hoc ori. ginis Latinæ & Gallis usitatum. Albertus quidem perperam Mullum pro Mugile nominauit. Inter icones Oceani Germanici piscium, quas à Io. Echtio accepi, Molenaer & Herder nomina non uni sed diuersis piscibus adscribuntur.

CEPHALVS, Κέφαλος, species Mugilū, à Theodoro conuertitur Capito. est autē capite magno, crasso, latoq;. Degit maxime in

marinis stagnis & fluminibus: cubiti magnitudinem aliquando superat. Alius est Capito fluuiatilis Ausonij. ¶ Vide suprà in ijs quæ de Mugilib. in gen. scripsimus.

GRAECVM uulgus Cephalum maiorem, ex quo botargę fiunt, Coclano uocat, Bellonius: minimos uerò, Gillaros.

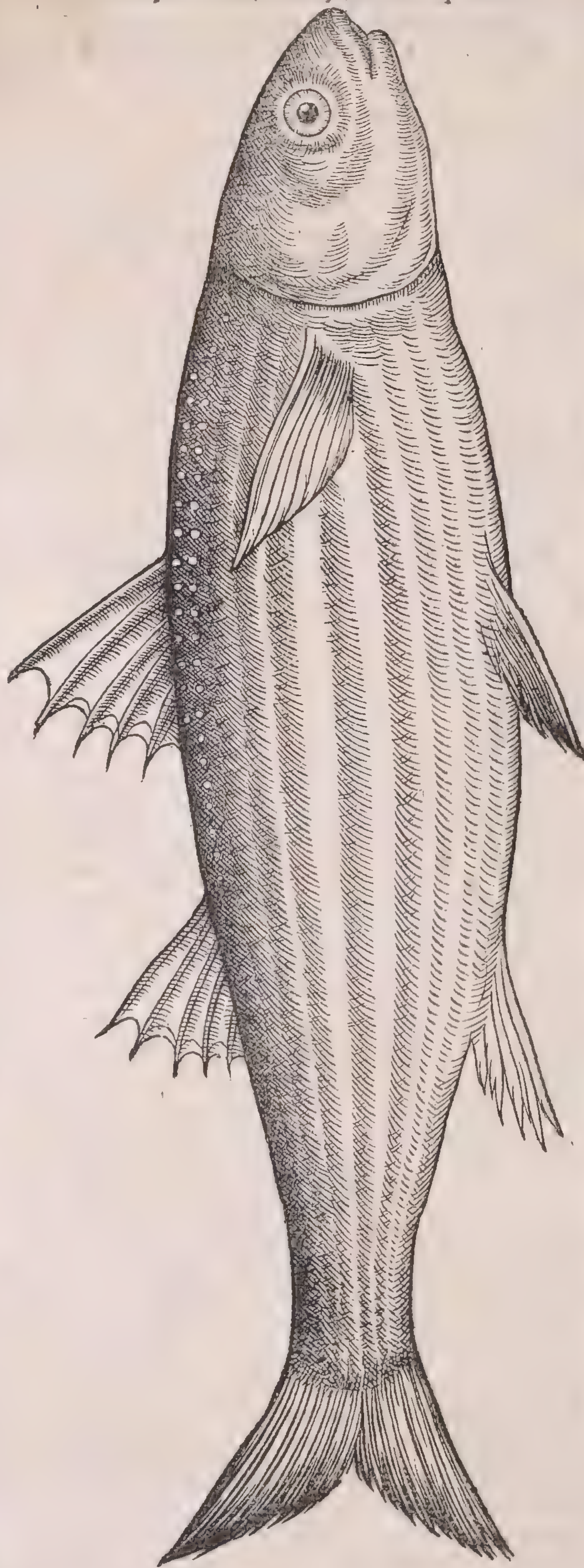
ITAL. Romæ & in tota ferè Italia Gręco nomine Cephalo uocatur, Rondeletius. Venetis Ceuola. Qui ad oras Padi agunt, Cephalos uarijs nominibus pro magnitudine appellant: Canestrellos nempe minimos, quos in canistris ferre solent. Alios quoque Bastardos, medios inter maiores & minores. Alios Letreganos, cæteris paulò latiores. Bosceguas alios, mediam magnitudinem inter Letreganum & Miesine sortitos, Bellonius. Priuatim Cephalum grandem, Miesine, quasi Myxinum, uocant Padi accolæ, Idem. Capitones in sinu Adriatico Capitellos uocant, siue Capistellos, Gillius.

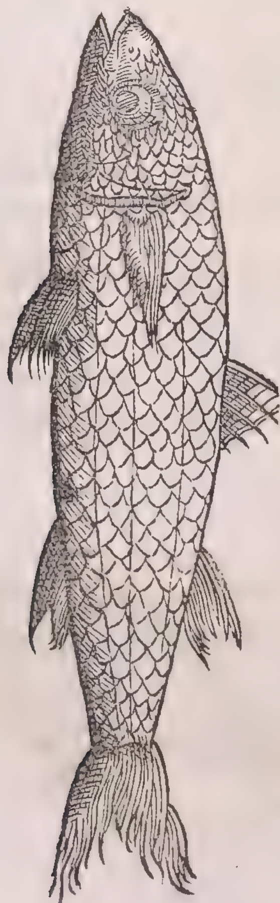
GALL. Circa Monspelium Cabot, quasi Capitatus: à Gallis Mullet, Rondeletius. Bellonius scribit, un Mulet, & Massiliæ un Muge uocari. Cephalum autem grandem, à uulgo Stœchadum Vergado nominari addit, (Rondeletius à piscatoribus se accepisse ait, Samez uulgò dictos Monspelij de Mugilum genere, ipse priuatim Cestreos facit, in eos quos Vergadelles uocant, mutari: ut Capitones in Mugiles.) Massiliæ Calug. Gillius simpliciter Capitones, Massilię Calugos uocari tradit.

ILLYRICE Czypo.

GERMAN. Das erst geschlecht des Meeralets. Vide superiùs cum Mugilibus in genere.

Alia eiusdem eicon, Venetijs olim nobis picta.

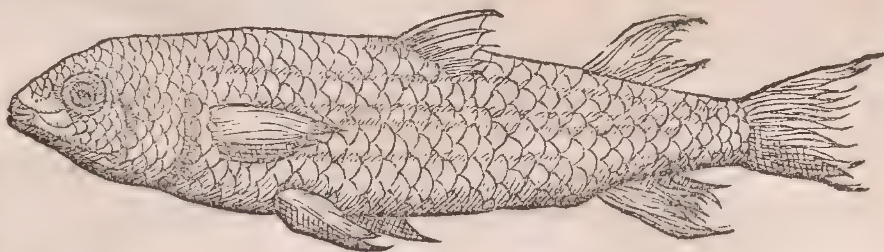

CESTREVS, Κεστρεὺς, Rondeletio, Leuciscorum seu Cephalorum species altera. Aristoteles semper opinor pro generis nomine accipit, Hicesius Leuciscum genus constituit, cui inter alias species Cestreum subijcit. Vide in ijs quę de Mugilibus in genere scripta sunt. ¶ Est hic piscis Cephalo similis omnino, & idem uideretur nisi capite esset minore, & acutiore: lineasque à branchijs ad caudam ductas breuiores haberet, Rondeletius.

GALL.

GALL. A nostris Same dictus est. Piscatores hunc piscem cum senuerit in piscem Vergadelle dictum, mutari aiunt, Rondeletius.

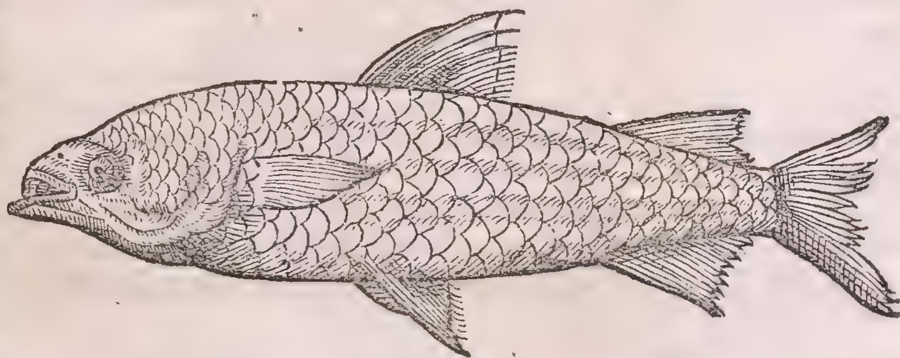
GERM. F. Das ander geschlecht des Meeralets. Vide suprà in Mugile in genere.

MYXON Rondeletij, Mugilum species altera. Μύξων (inquit) uel Μύξινος appellatur, à myxa, id est muco & pituitoso humore: Cestreo omnino similis, sed magis mucosus: capite minùs acuto. ¶ Est hic Cephali species, qui & peræas & nestis cognominatur. Lege quæ suprà de Mugilibus in genere scripsimus. ¶ Dorion Cephalum tradit differre à Cephalino, qui & Blepsias uocetur: Rondeletius quoniam nulla Blepsiæ uocabuli ratio appareat, (tanquam id necesse sit,) pro Blepsia, Blennum uel Blennodem legendum putat, ut idem sit qui Myxinus: quoniam blenna idem quod myxa significet. Sed longè alius est Blennus marinus. quare Blepsiam si quis mutare uolet (ego quidem non laudo) in Blenniam potiùs quàm Blennum aut Blennodem mutet: nullius equidem piscis nomen in ώδης terminari puto. ¶ Chelônes, Hicesio teste, etiã Bacchi nominantur. Plinio non hi, sed Myxones Bacchi uel Banchi appellãtur. Sed hic in ijs quæ à Græcis mutuatur sæpiuscule errat. maior fides Hicesio, Græco scriptori in Græcis nomenclaturis: ut Chelon alio nomine Bacchus dicatur. quanquam hoc etiam considerandum est diligentiùs. Suspicor enim Bacchi nomen ad Aselli tantùm speciẽ minorem pertinere, quæ Oniscus & Chellares uel Callarias uocatur, ex Athenæi authoritate. (nam hîc etiam Plinius aberrauit, Asellos maiores, Bacchos appellans.) ab Aselli autem nomine Chellares, Hicesius ad Chelonem, uel (ut alicubi scribitur) Chellonem, facilè transierit. Bacchus quidem non Banchus legendum, tum ex uetustis Plinij codicibus, tum ex Græcorum scriptis apparet. Et ut Asinus quadrupes Libero, id est Baccho consecrabatur, ita piscem quoque Asellum minorem, eiusdem nomine appellatum uerisimile est. ¶ Μύξος & Μύζων pro hoc pisce scribi, non probo. *Bacchus.*

ITAL. GALL. Prouinciales & Ligures Maxon uocant. nostri communi uocabulo Muge, Rondeletius. Mugilum genus etiam hac ætate Græci Myxones appellant: qui Niceam accolũt, Massones nuncupant, Gillius. Saluianus Cephalum simpliciter Senis Mazone dici scribit. ¶ Padi accolæ Cephalos grandes Miesine uocant, uoce ad Myxinum accedente, (fortè quasi μείζονας,) Bellonius. Eustathio Μυξῖνος (penanflexum) est parui Mugilis genus.

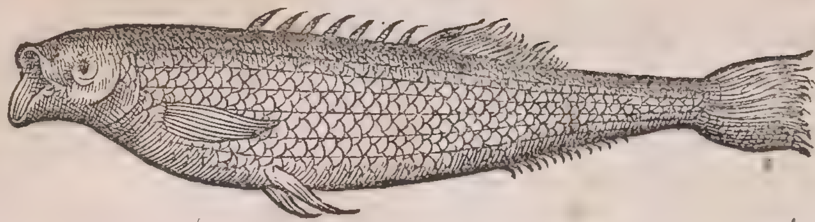
GERM. F. Das dritt geschlecht des Meeralets. Vide suprà in Mugilibus in genere. Ein Schleymharderen/ein Schleymling.

CHELON Rondeletij, Mugilum species quarta. Grecè scribitur Χελών uel Χειλών, Κολών & Χελλών & Χάλλων, uocabula sunt corrupta. Gaza Labeonem uertit. Labrum cauda placentẽ nominauit Plinius inter Ouidianos pisces: sed Melanurum legi oportet, non Labrũ. Piscis est (inquit Rondeletius) Cephalo similis, capite paulo minore, oculis prominentioribus, sine pellicula illa molli, ueluti pituita concreta, quam ueluti palpebram habet Capito. Lineas nigricantes à branchijs ad caudam æqualibus spatijs distantes, protensas habet, unde Vergadelle à quibusdam (circa Monspelium) uocatur. Labra crassa, spissa, prominentia. Chelônes Hicesio teste, etiam Bacchi nominantur: de quo leges superiùs in Myxone, & plura de hoc pisce inter ea quæ de Mugilibus in uniuersum annotauimus.

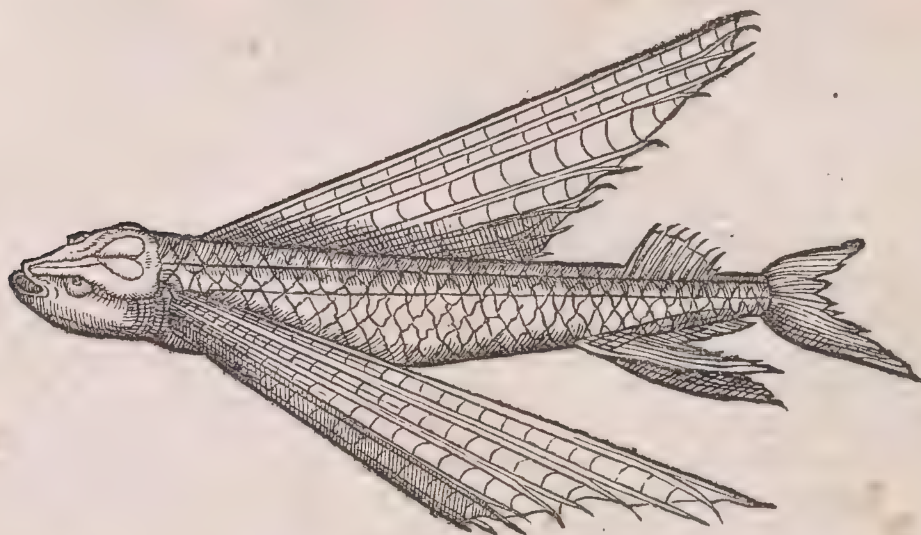
GALL. Circa Monspelium, Chaluc: à quibusdam Vergadelle, quoniam lineis seu uirgis quibusdam nigricantibus, à branchijs ad caudam distinguitur.

GERM. F. Das vierdt geschlecht des Meeralets. Ein streymharderen, id est striatus Mugil: Vel, ein Maulharderen/ein Harderen art mit grossen läfftzen.

MVGIL niger Rondeletij. Vndis nostris (inquit) incognitus est quẽ hîc expresimus: Mugili corporis specie ualde similis, sed totus ater: lineasq; nigras à branchijs ad caudam producit: quam ob causam Mugilem nigrum uocaui. Maxillam inferiorem ualde diducit, ob id ualde hiante est ore. Septem octó ue aculeos in dorso gerit, ut effigies (quam Pisis à Portio philosopho accepi) ostendit.

GERM. F. Ein frömbder schwartzer fisch von der art der Meeraletē/mit siben oder acht dörnen auff dem rucken. Ein schwartzer Meerstichling.

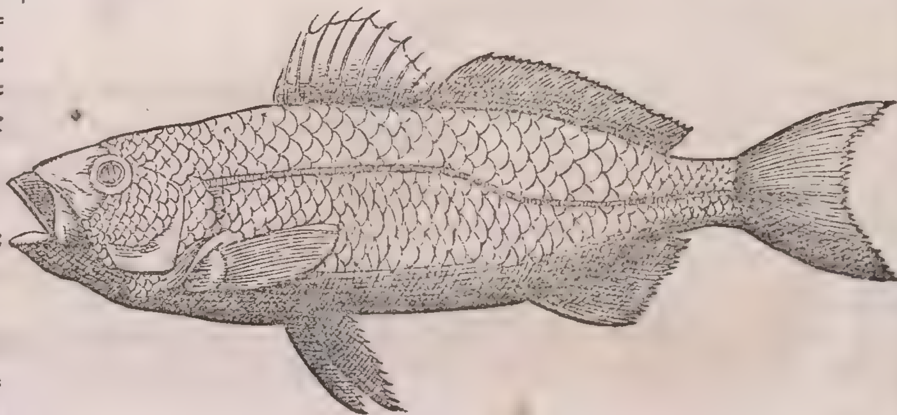

MVGIL alatus Rondeletij. Hic piscis (inquit) alatus & uolans, cum Hirundine & alijs uolantibus collocari posset: sed quia & corporis figura, (pinnis, caudaq; exceptis,) & uictus ratione planè Mugil est, (& internas partes reliquis Mugilibus omnino easdem habet, carne quoque & succo similis,) ideo Mugilibus alijs subiunxi. Bellonius hunc pro Hirundine descripsit: nos aliam Rondeletij Hirundinẽ dedimus. ¶ Mugilem alatũ Rondeletij, Saluianus quoq; Hirundinẽ facit: Hirundinem uerò Rõdeletij, Miluum, ne Mugil hîc alatus, ueteribus indictus relinquatur, &c. Speusippi uerba, quibus duros stimulos Hirundini tribuit, & Cuculi Mulliq; similitudinem, ei suspecta sunt: cum Mullus etiam Cuculusq; (inquit) præterquam colore nonnihil, similes non sint. Oppianus quoq; ei uidetur non rectè hunc piscem aculeatum facere, cum alibi mitem uocet, *(hoc tamen Lippius interpres, non Oppianus fecit:)* præsertim cum Gobium quoq; non rectè aculeatis adnumeret. Sic ille. Ego Rondeletij opinionem præfero.

ITAL. Romæ non rectè Rondola uocatur, & Hirundo marina creditur: nostra autem & uera Hirundo (Cuculo, Mulló ue similis, ut Speusippus ait) Miluus Romæ creditur, & uulgò dicitur Miluo, (Nibio.) ¶ Depictus hic piscis Romæ, & plerisq; locis Italiæ, Saluiano teste, pesce Rondine uocatur.

GALL. Agathenses Falconem marinum uocant, Rondeletius. Bellonius, qui pro Hirundine hunc piscem descripsit, à Gallis Arondelle de mer uocari tradit, Massiliæ Landola. Sed ea nomina cum Hirundinem significent, minùs propriè huic pisci tribuuntur. Vide suprà Ordine tertio in Hirundine Rondeletij.

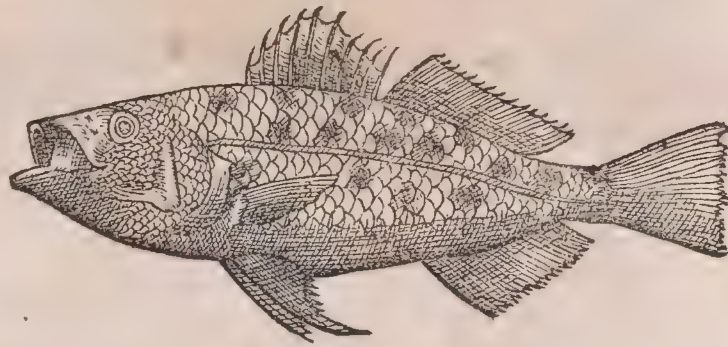
GERM. F. Ein fliegender Meerfisch: der gestalt nach (außgenomẽn die fecken vñ schwantz) võ der art der Meeraleten.

Icõ prior, maioris Lupi et lanati est: posterior uarij et minoris.

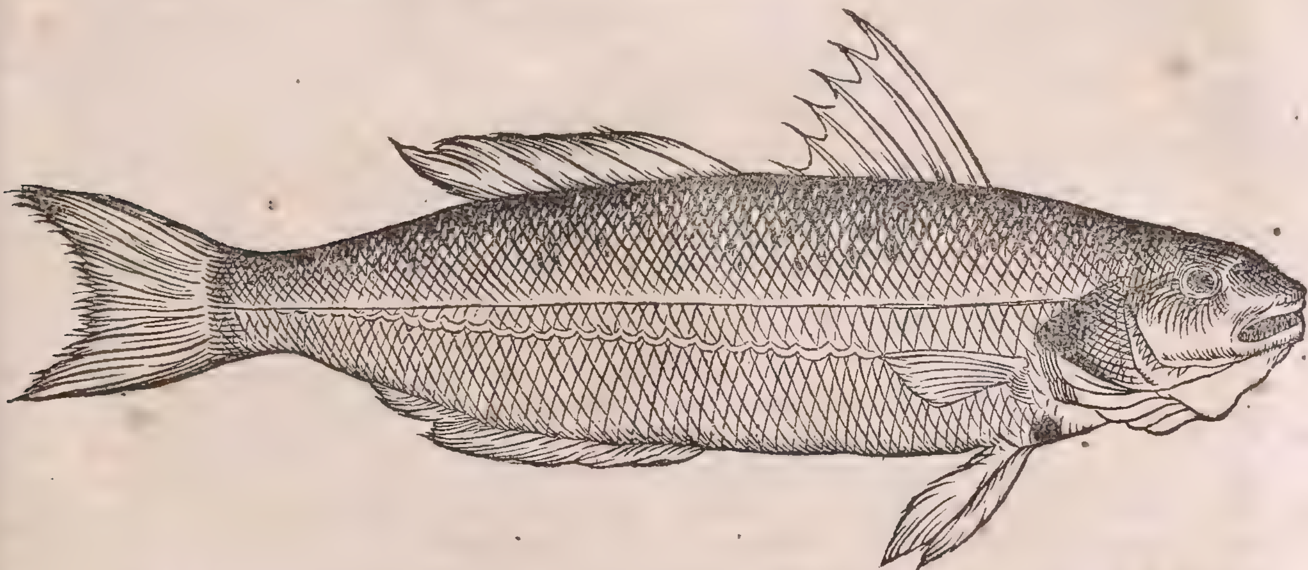
LVPVS piscis Latinè, Græcè λάβραξ (nam Lycos

...alius est: Vide in Lucio inter fluuiatiles) dictus est à uoracitate, os enim illi hiat, & repente ac cum impetu uorat glutitq; escam: qua de causa facilè capitur. ¶ In tāto honore apud antiquos fuit, ut per excellentiam Piscis nomen adeptus sit. Lucilius poëta Catillonem pro Lupo dixit. ¶ Luporum duo uidentur esse genera. alius enim uarius est, teste Columella, id est, cuius dorsum ex albo cœruleum est, uenter candidus, nigris maculis conspersus. Alius sine maculis, qui appellatur (*cognominatur*) laneus siue lanatus, à candore mollitieq; carnis. Vterque in mari, marinis stagnis, fluuiorum ostijs, & fluuijs reperitur: non quòd in fluuijs nascatur, sed quòd è mari marinis'ue stagnis fluuios subeat, Rondeletius.

Piscis.
Catillo.

Alia Lupi effigies, Venetijs quondam nobis depicta.

Columella Lupos alios uarios, alios sine macula nominat. Neq; uerò est (inquit Saluianus) q; paruulos Lupos, nigricantibus notis insignes, uarios ab eo uocari arbitremur. nam hi ab illis qui sine macula sunt, ætate sola ac magnitudine differunt: grandioresq; facti, nigris illis deletis notis sine macula apparent. Hæc ille: qui Lupum uarium Columellæ, piscem fluuiatilem, uulgò Truttā dictum esse arbitratur, ut etiam ante ipsum Iouius, à Rondeletio ob id reprehensus.

GRAECI hodieq; Lábraca appellant, Gillius.

ITAL. Hodie à Romanis Lupasso & Spigola (aliàs Spicola) dicitur, à Liguribus Louuazzo. Venetis Varolo (uel Vairolo, quasi Varius.) à solis Hetruscis, Araneo, (Ragno, Saluianus,) Rondelet. Paruus adhuc Venetijs, Baicolo dicitur.

HISPAN. Lupo, Robalo.

GALLICE. Lubin. Apud nos Loup: minor uerò, Loupasson, Rondeletius. Oceano finitimi Var uel Bar, siue à Græco Laurace corrupto nomine, siue à uario colore facto. Burdegalenses Lubinam nominant, Bellonius.

GERMANI eodem quo ANGLI nomine uti poterunt: (uocant autem Angli a Base, nimirum à Gallico nomine Bar:) aut fingere proprium, ein Fräßling/ein Röubling.

SPHYRAENA (Σφύραινα) piscis est, quem Attici plerunque Cestram nominant, Dorione teste. Plinius Sudim. Sunt præterea (inquit) à nullo authore nominati: Sudis Latinè appellata, à Græcis Sphyrena, rostro (*nauis nimirum*) similis nomine, magnitudine inter amplissimos, rarus, sed tamen non degener; & Pernæ Concharum generis, &c. Atqui meminit Sphyrænæ Aristoteles *Cestra.* *Sudis.*

(ſemel quod ſciam lib. 9. hiſt. cap. 2.) & è recentioribus Græcis Oppianus, Athenæus. Sudis teli militaris genus eſt: & palus acutus, qui in terra defigendus præurebatur. Ob eandem formæ ſimilitudinem, Κέςρα dicebatur ab Atticis, (nam κέςρα teli (σφύρας σιδηρᾶς, Pollux) genus eſt: aut ſtimulus ſiue ſtylus apud Sophoclem & Ariſtophanem:) ab acuta roſtri figura: ut Ceſtreus etiam Mugilum ſiue genus, ſiue ſpecies, dictus uideri poteſt, quia teli (ceſtræ) modo, publica Athenienſium pœna, intret adulteros, Hermolao teſte. Sphyra etiam (*σφῦρα, oxytonum, ut differat à plurali σφυρᾶ, quod eſt, malleoli*) teli genus ſignificat, Rondeletius. Sphyra quidem Græcè ſudim ſonat, ut arbitror: cui ſimile & eiuſdem ſignificationis uocabulum noſtri uſurpant, ein Schwire. A ſphyra autem nomen factum apparet Sphyrænæ piſci: qui non ſolum nomine, ut Plinius ſcribit, ſed reipſa etiam ſimilis eſt ſphyræ, nimirum roſtro ſuo: ut fortè nomini (in dandi caſu) legi debeat apud Plinium, hoc ſenſu: Sudis piſcis roſtro (auferendi caſu) ſimilis eſt nomini ſuo, hoc eſt ſudi ſeu ſphyræ. Vocabula piſcium (inquit Varro) pleraq; translata ſunt à terreſtribus ex aliqua parte ſimilibus, ut Anguilla, Sudis. Ab eadem roſtri figura, Hiſpani, & Itali, & ad mediterraneum Galli aliquot, Spettum (hoc eſt, ueru) hunc piſcem appellant. Eſt enim piſcis longus, & acuto roſtro. qua de cauſa Speuſippus Acui aſsimilauit. ¶ Errant qui piſcem Iudæum Maſsiliæ uulgò dictum (is Zygæna ueterum eſt, & capite ſuo libellæ aut mallei ſpeciem repræſentat) Sphyrænam interpretantur. Malè etiam Gaza Sphyrænam tranſtulit Malleolum: cum mallei forma Zygænæ tantùm capiti conueniat (unde & peſce Martello à quibuſdam Italis uocatur) Sphyrænæ uerò ſudis pali'ue. ¶ Dubium quidem mihi non eſt, quin exhibita à Rondeletio & Bellonio Sphyræna, uerè ſit ueterum Sphyræna: quanuis de eius magnitudine nihil tradiderint: (niſi quòd Rondeletius Sphyrænam ſuam primam corpore longo & tenui eſſe ſcribit: alteram, minorem eſſe prima, & palmi longitudinem non ſuperare:) & Plinius inter ampliſsimos piſcem hunc rarum eſſe prodat. ¶ Species eius duas Rondeletius facit, de quarum altera mox dicetur. Saluianus unicam tantùm hucuſq; ſe reperiſſe fatetur. Bellonius duarum, ætate ſolùm differentium, meminit: Sphyræ (inquit) duæ obſeruantur ſpecies, quæ inter ſe minimè diſsidere comperirentur, niſi uetuſtas indicio eſſet. ſiquidem harum altera Trachurum colore refert: atq; eodem modo ſub uentre albicat. altera autem ſeneſcens Mormyri laterales picturas colore aſſequitur, &c. Hoc eis peculiare, quòd inferiores eorum maxillæ, in Pelamydis modum, ſuperiorem magnitudine uincant, &c. ¶ Vtraq; Sphyræna Lucio piſci fl. corporis figura tam ſimilis eſt, ut qui proprium nomen ignorant Romæ & Montepelio, Lucium marinum appellent, Rondeletius. Venetijs etiam alium piſcem Lucium mar. nominari quidam aiunt: undecimum ſcilicet genus Turdi Rondeletij, uel omnino cognatum piſcem, ſed minùs aptè. Alius eſt, qui à Gallis Merlu, quaſi Lucius mar. uocatur, ex Aſellorũ genere. ¶ Sphyræna utraq; ſquamis caret: niſi quòd per medium ferè corpus prioris linea ducta eſt ex ſquamis cõtexta. ¶ Mugilis fl. genus illud, quod à roſtri figura Rondeletius Oxyrhynchum cognominat, Sphyrænam fl. quoq; dici poſſe arbitratur, à quadam ſimilitudine.

Spettus. *Zygæna alius piſcis.* *Malleolus.* *Magnitudo.* *Species.* *Merlucius.* *Sphyræna fl.*

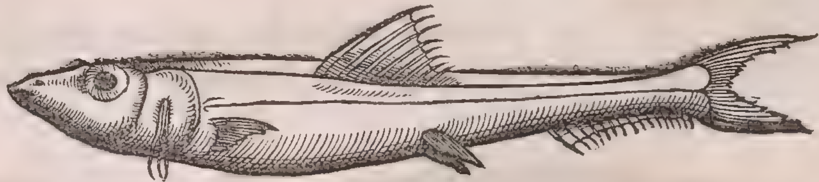
GRAECI huius temporis Σφύρꝗαιναμ adhuc nominant, Gillius & Maſſarius. ¶ Græcorum uulgus, quod ab Italis uoces mutuatum eſt, Lucios mar. nominat. Lesbij Sphyrnam. Græci qui in Aſia agunt, Zarganes: uoce quidem falſa, quæ Belonæ piſci debetur.

AFRICANI Scaumè, Rondeletius: ut & Maſsilienſes ferè. lege mox in Gallicis.

ITALI & HISPANI Spetto uocant, Galli circa Monſpelium, Spet, id eſt ueru: ut dictum eſt ſuprà. Italorum aliqui (ut Romæ) Lucium marinum, Lucio de mare.

GALL. Circa Monſpelium Spet, ut iam dictum eſt: uel Brochet de mer, id eſt, Lucius mar. Maſsiliæ pes Eſcomè nominatur, quòd Scalmo multùm affinis ſit, id eſt, utrinq; faſtigiatus, Bellonius, ab Africanis Scaumè, Rondeletius.

GERMANICVM nomen non facile erit inuẽtu, cum in Oceano deeſſe uideatur hic piſcis. In Gallia ex Oceano nunquam habetur, quod ſciam, Bellonius. Quamobrem fingo, ein Meerhecht, id eſt, Lucius marinus: ein Spiſſzfiſch/ein Schwirefiſch, hoc à pali, illud à ueru figura.

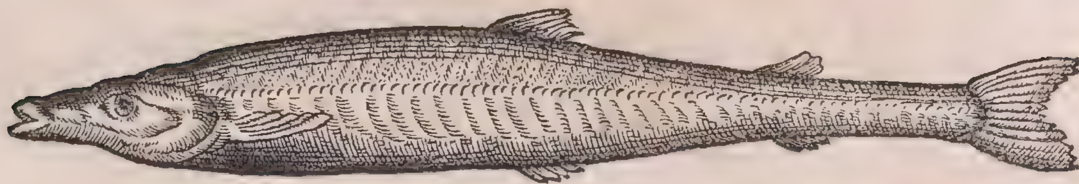

SPHYRAENA altera, ſiue parua Rondeletij. Oppianus quidem ſpecies duas huius piſcis reperiri author eſt, quæ in petris arenisq; paſcantur. Vide in præcedenti piſce.

GALLICE circa Monſpelium Hautin dicitur exhibitus hic piſcis, corporis ſpecie ſuperiori ualde ſimilis: roſtro tenui & acuto, &c. quare Sphyrænam alteram Rondeletius eſſe conijcit. Eodem nomine Antuerpiæ uocant fluuiatilem piſcem, qui Sphyræna fl. dici poſſe uidetur: & Germani aliqui Acum Ariſtotelis Hautin.

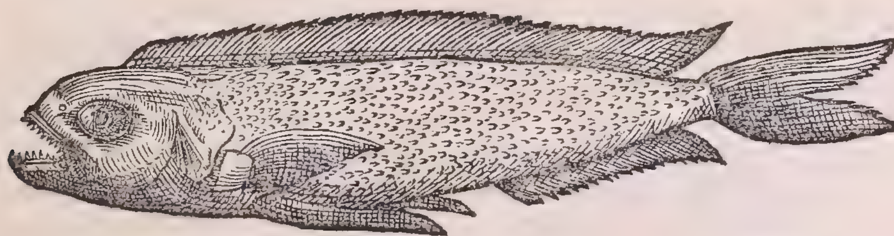
GERM. F. Ein ander geſchlecht des Meerhechts/Spiſſzfiſchs oder Schwirefiſchs.

PISCIS

PISCIS huius iconem ex primo Saluiani libro mutuati ſumus: qui nullam eius apud ueteres ſcriptores mentionem ſe reperiſſe ſcribit, cum Septentrionalis tantùm Oceani alumnus ſit. Quamuis enim arenam ſubiens facilè penetret, quod ſerpenti mar. Ariſtoteles tribuit, (Plinius Draconi marino, quem Rondeletius Araneum interpretatur) Serpentem tamen marinum non eſſe conſtat, cum is Congro corpore colore\u0026#x71;; conferatur. Sed neq; Gobio ille paruus & ignobilis fuerit, quem terram ſubire tradit Ariſtoteles, & ex Apua gobitide gigni. nihil enim cum Gobijs commune eius forma oſtendit. Quamobrem nos nouo nomine uocabimus Ammocœtũ, Exocœti exemplo: nam & ipſe Exocœtus quidam marinus eſt: ut qui extra mare in arena ſe condat. Aut Ammodyten, ab eo quòd arenas ſubeat: ſicuti & ſerpens quidam Ammodytes uocatur: & Callionymus piſcis, alio nomine Pſammodytes. *Ammocœt⁹. Exocœtus mar. Ammodytes.*

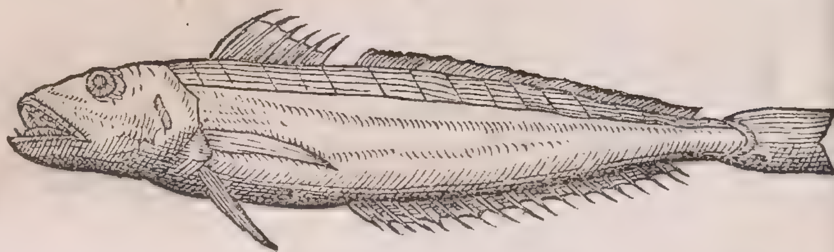
ANGLICE Sandilz appellatur, hoc eſt, De arena anguilla: & Walmeſter, id eſt, De ponente monaſterio, Saluianus: neſcio quàm rectè quod ad nomẽ Walmeſter piſci attributum. ¶ Piſciculus eſt litoralis (inquit Turnerus in epiſtola ad me) quem Angli Northumbrienſes, Cumbrienſes & Caletienſes uocãt a Sandele: (*compoſito nimirum ab arena & Anguilla uocabulo:*) albus, tenuis, capite puſillo: forma aliqua ex parte Anguillam referens. Is nunquam aut rarò extra arenam, in qua poſt receſſum maris ad eiuſdem uſq; reditum deliteſcit, conſpici poteſt. Eruitur autem magna copia ex arena, falcibus denticulatis quibus ſegetes demetuntur. ¶ Si ex piſcatorum manibus in arenam fortè delabatur, celerrimè ac profundè adeò ſub arenam penetrat, ut nullo prorſus modo capi rurſus queat, Saluianus. Idem longis & paruis piſcibus annumerari eum debere ſcribit: cum neq; pollicis latitudinem (in medio,) neq; palmi longitudinem excedat unquam. Qua ratione nos eum primo Ordini, hoc eſt, Piſciculis marinis adſcribere poteramus: propter aliquam tamen cum Sphyrænis ſimilitudinem, ipſis ſtatim ſubiungere eum uoluimus. cum altera quidem Rondeletij Sphyræna, in multis conuenit, roſtri figura & tenuitate, ore paruo, ſine dentibus, cute glabra, magnitudine. differt pinnis & alijs fortè, quæ iudicabunt qui inſpexerint.

HIPPVRVS, ἵππουρος. Gaza Equiſelem uertit. Plinius Græco nomine uti maluit. Dorion & Epænetus Κορύφαιναν etiam uocari ſcripſerunt. Hiceſius ἱππουρίαν nominat. Numenius ἵππουρον ἀφρυδίτην uocat, (*melius, cognominat,*) Rondeletius. Vocatur autem (inquit) Hippurus à cauda equina, quòd pinna à capite incipiens caudæ equinæ ſimillima ſit, id eſt, longa, continens, uilliſq; multis conſtans, cuiuſmodi in nullis alijs piſcibus reperitur. Præterea Κορυφαίνης nomen ad id alludit. nam à pinna, quæ à uertice incipit, in eoq; ueluti criſta erigitur, Κορύφαινα dicitur. eſt enim κορυφὴ, uertex, pars capitis inter occiput & ſynciput: & per metaphoram cuiuslibet rei ſummum & extremum. Hæc ille. Hippurum fortè aliquis dictum coniecerit, διὰ τὸ ἵππου δίκην ὀρθοῦν καὶ ἐξάλλεσθαι, unde & ἀφρυδίτης uocatur. ¶ Rondeletius hunc piſcem cœruleis adnumerat. Glauco (*inquit, cui à colore ſuo glauco, id eſt, cœruleo nomen impoſitum eſt*) colore interniſq; partibus ſimilis eſt: ab eo diſsidens, quòd hic à capite ſenſim tenuior fit ſtrictiorq;, ille à podice tantùm, donec in latam caudã deſinat. Nos Cœruleis piſcibus genus peculiare ſtatui, in Stromateis improbauimus. Quantus quidem hic piſcis ſit, à Rondeletio non exprimitur: quamobrem ad Piſces ſimpliciter eum retulimus.

HISPANICE. Lampugo, teſte Rondeletio: qui alibi Glaucum maiorem quoq; à quibuſdã Lampugo perperam uocari, ſcribit.

GERM. F. Ein Federkopff, id eſt, Pinniceps: quoniam pinna dorſi à capite ei incipiat. ein Meerfiſch in Hiſpanien Lampugo genannt.

ASELLVS piſcis à colore dictus eſt, aut pigritie: qui uulgò Merlucius dicitur, tanquam Latino nomine ab Italico & Gallico detorto. ὄνος Ariſtoteli, alijs etiam (ut Galeno) ὀνίσκος. Dorion tamē onon eſſe tradit, quem aliqui gádon uocent: alium ab oniſco, qui & galleridas & galarias, uel gallarias, (clarias Oppiano per ſyncopen) & μάξεινος, & χελλάρης dicatur. Oppianus etiam diſtinguit. ὄνους enim in alto mari collocat: ὀνίσκους uerò in cœno lutulentisq́ litoribus. Plinio duo Aſellorum genera ſunt, callariæ, minores: & bacchi, qui non niſi in alto capiuntur, ideoq́ prælati prioribus. ¶ Dorionis Oniſcum gallariam, & Galeni galaxiam, eſſe Sturionem Rondeletius ſentit, mihi non uidetur. Gallariæ nomen etiamnum in Græcia uulgare eſſe Gillius à nauta quodam Maſsiliæ cognouiſſe ſe ſcribit: ſed incertum de quo piſce. Bacchi Plinio maiores Aſelli ſunt: Callariæ, minores: Athenæo uerò Bacchus, Oniſcus & Chellares idem eſt piſcis. Oniſcon equidem minorem eſſe puto quàm ſit Onos, cum pro diuerſo piſce accipitur, (quod & forma diminutiua innuit,) cum Plinio, quanuis aliter Rondeletio uideatur.

GRAECE hodie Gaidaros, Arabico aſini nomine: uel quaſi Gados, ueteri Græco.

ITALICE. Ligures hodie quoq́ Aſello nominant, alij Aſino, alij Naſello. Romæ (inquit Niphus) Scarmus & Merluzus dicitur. Merluzo, Saluianus. ¶ Venetijs Mollo. Vide mox in ſecunda ſpecie Aſellorum.

HISPAN. Merluza. Luſitanis Peſcada, Saluianus. malim Pes Gada, hoc eſt, Piſcis Aſinus.

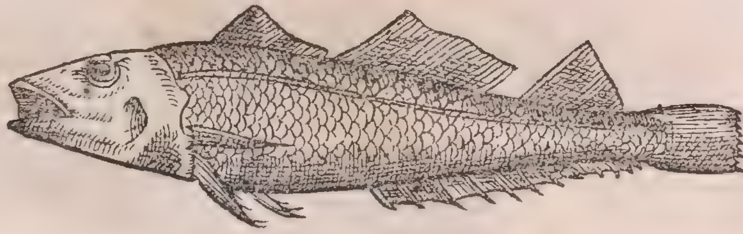
GALL. Merlus, quaſi maris Lucius. huic enim oris ſciſſura caudaq́ ualde ſimilis eſt, Rondeletius. Corcyrenſes & Cretenſes Sphyrænam hodie, impropriè Lucium marinum nuncupant, Bellonius.

GERM. Ein Wytling uel Wyßling/ ein Gad. Vide mox in Anglicis. Vel ein Stockfiſch: quod tamen nomen nimis commune eſt ad omnes Aſellorum (quæ diuerſę ſunt in Oceano) ſpecies. Merlucius fortè fuerit, qui priuatim ab accolis Oceani Germanis Sandet/ Sandat, uel Sant appellatur. ¶ Nomine Stockfiſch Galli etiam & Angli utuntur. id à trunco factum eſt, quem Germani Stock nominant. huic enim aridus hic piſcis tundendus imponitur. quoniam ariditate adeò riget, ut niſi præmaceratus aqua aut prætunſus, coqui non poſsit. At longè alius piſcis eſt Salpa, qui recens etiam ferulæ ictibus ad coctionem præmollitur. Eraſmus Rot. in epiſtola quadam fuſtuarium piſcem hunc uocat, à baculo quo contunditur, cum à trunco potiùs denominari deberet. ¶ Partes circa uentrem & pinnas reſectæ, ſeorſimq́ ſalitæ, Rodtſer (uel Rotſcher) à Germanis nominãtur, carne aliquanto molliori ſuauioriq́. Aliqui Stockfiſch & Tórtſch uel Dorſch eiuſdem generis eſſe dicunt. Aliqui Latinè Capitonem uocant, propter capitis ad reliqui corporis magnitudinem, exceſſum. Venter piſcis, qui Tórſch Lubeci uocatur, aptus eſt cibo. delicatior uerò eius pars, roſtrum & pinnæ: Sporten appellant, uel Spórden. ¶ Pomuchell piſcis uocatur in Dania, ubi abundat, & Pruſsia: cui caro eſt mollis, caput magnum, iecur quale in Muſtela fluuiatili & ſimiliter ſuaue. E maioribus in hoc genere ſunt, qui uulgò Stockfiſch & Rauchfiſch (frigore indurati, uel infumati) dicuntur. è mediocribus fiunt Flachfiſch dicti (neſcio qua ratione. flach nobis planum ſignificat, quare piſces planos ego Flachfiſch interpretor.) Parui ſaliuntur, & dolijs incluſi Dorſch appellãtur. Minimis ueſcuntur incolæ, quas ita coquunt ut Muſtelas fl. ſolent mediterranei. Capitibus mutilati pleriq́ omnes exportantur. Capita enim, maiorũ præſertim, caudas & abdomen (flitten uocitant, id eſt, partes uentris inferiores) abſcindunt: & pulpas (die vrwengelein) ac ſi quid eſui eſt, ſeparant: & Sole toſtas has partes dolijs cõdunt, & Sporden appellant. cibus hic delicatiſsimus eſt. Hoc piſcium genus quo remotius ad ſeptentrionem capitur, eò melius pinguiusq́ habetur. Aliqui Nopſen uocant, ſi bene memini. Murmellius Latino nomine ficto Strumulum nuncupauit, haud ſcio quamobrem. Capiuntur hi piſces uigente frigore duntaxat, ut menſe Ianuario. calor enim eos laxat & emollit, ut exportari non queant: frigus uerò indurat.

ANGLICE. Wyting, quo nominę etiam Germani quidam ad Oceanum utuntur. Albicam uocat recentior quidam. Germani & Angli, alij aliter ſcribunt, Whyting / Wytink / Wittig/ Wittling. Germanis inferioribus Wyt album eſt. ¶ Eundem piſcem non ultra dodrantem longum Friſij orientales uocant ein Gad: ubi adoleuerit, ein Witling. Vulgus ibi Latinè loquentiũ uocat Gemmam maris, (ut etiã Albertus Magnus.) Angli Occidui iam exiccatũ uocant a Bukhorn, à duritie cornu, ut nos docuit Turnerus Anglus, uir ut eruditione clarus, ita fide dignus: qui non ex lectione uel auditu, ſed quæ præſens uiſa & contrectata à ſe obſeruauit, præſertim circa Aſellorum Oceani Britannici genera, cõmunicare mihi dignatus eſt. ¶ Qui Wyting Schellfiſch/ & Cableau uel Bolch, nõ tres diuerſas eſſe ſpecies putãt, ſed ætate tantũ ac magnitudine (ut primus ſit paruus, ſecundus mediocris, tertius magnitudine ferè hominis) inter ſe differre, falluntur.

Marginalia: Stockfiſch. *Salpa.* Rodtſer. Rotſcher. Tórtſch. Dorſch. *Capito.* Sporten. Pomuchell. Stockfiſch. Rauchfiſch. Flachfiſch. Dorſch. Flitten. Vrwengelein. Sporden. Nopſen. *Strumulus.* *Albica.* *Gemma maris.*

ASELLORVM ſpecies ſecunda: Merlanus Rondeletio, Marlangus Bellonio ad Gallici nominis imitationem.

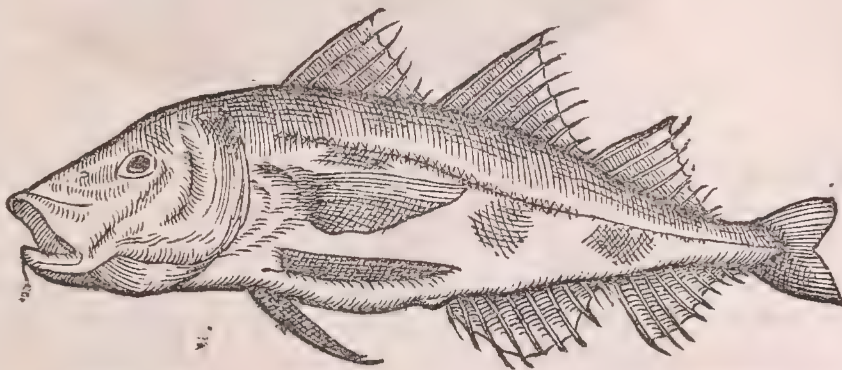

GALLICE. Qui uulgò à noſtris Merlan dicitur, Aſini ſpecies eſt minor: multumq́ ab eo piſce differt, qui à Venetis peſce molle, à Romanis Phyco nominatur, qui eſt antiquorum Phycis, Rondeletius. Dubiũ eſt mihi an is ſit piſcis, qui à carnis mollitie & candore antiquis GRAECIS πρόβατον, hoc eſt Ouis ſeu Pecus dici cõſueuerat. Hoc aſſeuerare poſſum, Venetis piſcem mollem, Byzantinis Muzum uel Mazum, (*Dorion Oniſcum, etiam Μάξενον uocari ſcribit,*) uulgo Romano Ficum appellari, quanquã etiam hoc uocabulum ad permultos alios Aſellos transferant, quemadmodum Græci uulgares ſuum Gaideropſarum. Eſt etiam Phycus alius ab hoc, ut orthographia, ſic natura longè diuerſus, de quo in Phycide agemus, Bellonius. *Ouis.*

GERM. F. Ein andere art des Stockfiſchs.

ANGLICE. Britanniæ litora uocant a Marling: uel rectiùs, a Merling. Rarus eſt tamen apud Britannos piſcis: & Vuitingo carnis bonitate conferri poteſt, Turnerus. Ab Arnoldo Vilanou. Merlengus dicitur; & Rogeto Gornatoq́ exceptis, ſalubrior alijs pleriſque piſcibus marinis iudicatur.

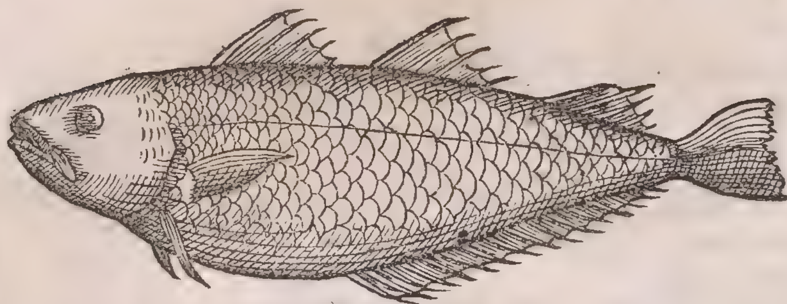
ASELLORVM ſpecies tertia Rondeletio. Egrefin (inquit) uel Eglefin uocamus piſcem: cui ANGLI Scotiq́, qui hoc piſcis genere abundant, nomẽ dederunt. eſt is ex Aſellorum genere, Græcis (ut arbitror) incognitus. Hunc ſalitum (*à Gallis Hadou*) à Britannis Hadock quidã uocari exiſtimant. at mihi aliũ ab Egrefino pro Hadock oſtenderunt aliquando ichthyopolæ: qui latior erat, et ad eum quẽ Goberge uulgò uocant, propiùs accedebat, Rondeletius. Quidam hunc piſcem non rectè Hepatum eſſe putarunt: ut alij Ouem marinam, aut Arietem marinum. ¶ Oceano Gallico peculiaris eſt, reliquis litoribus infrequens. Roſtrum aquilinum ei tribuit Rondeletius: unde forſan & Eglefin nomen ei factum eſt. nam Egle Aquila eſt Anglis, ut Gallis Aigle. ſed illud fin quid ſibi uelit, non aſſequor. malim Eglefiſch, id eſt, Aquila piſcis. quanuis longè alia eſt ueterum Aquila.

Eicon Aſelli cuiuſdam ex Oceano, ad ſalſum hunc piſcem delineata olim Francfordiæ, ubi eum Rheynfiſch appellant ſalſamentarij.

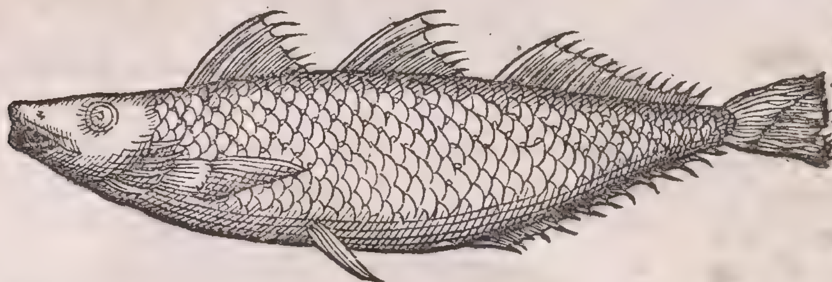

GERM. Piſcis qui ab Anglis uocatur an Haddok, à Germanis dicitur ein Schellfiſch, Turnerus. Audio Schellfiſch Coloniæ & alibi Rheynfiſch appellari, id eſt, Rheni piſcem, pedalem plerunq́. Murmellius Latinè ficto nomine piſcem Capitoſum uocare uoluit. Scalda, ſiue Scaldis flumen eſt apud Antuerpiam profluens in mare, in quo capi hunc piſcem aiunt quidam, & nomẽ ab eodem mutuari: (niſi ab Aſello ita dicatur, quaſi Sellfiſch.) Ego neq́ in Scaldi neq́ in Rheno capi exiſtimo: ſed quoniam per ea flumina ad diuerſos mediterraneos uehitur, ab ijs denominari. ¶ Caro huius piſcis craſsior & durior eſt carne Vuhytingi, & apud Friſios orientales, ubi mare ualde limoſum & uadoſum eſt, febres excitare creditur. Verùm in mari Northumbrico, quod ualde profundum, undoſum & clarum eſt, piſcis ſatis eſt innocens, Turnerus.

ASELLORVM species quarta, Rondeletio. Maris Oceani piscis est (inquit) qui uulgò Goberge dicitur, & ex terræ parte nuper reperta salitus ad nos aduehitur, Morhua siue Molua latior & maior, &c.

GERM. Ein andere art der Stockfischen. Goberge nomen à Rondeletio positum, loci alicuius uidetur. Stockfisch appellantur etiam Bergerfisch, Eberus & Peucerus.

Molua. Leopardus. Asinus uarius.

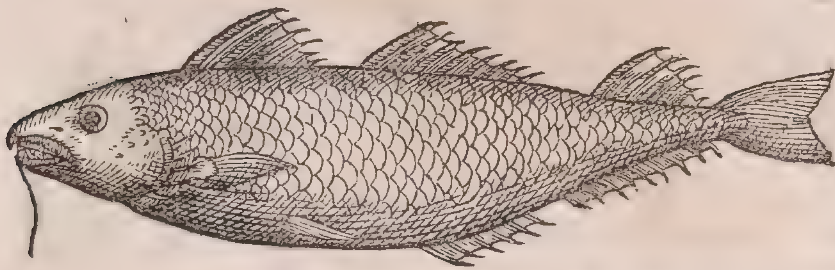
ASELLORVM quinta species, Rondeletio. Est etiam (inquit) inter Oceani Asinos, is piscis qui à nonnullis Molua, ab alijs Muschebout (*nimirum à maculis seu punctis. nam mouscheter Gallis ita distinguere significat,*) ab alijs Leopard à maculis nominatur. nos Asinum uarium appellabimus, & Moluam maiorem. Moluæ enim similis est hic piscis, (sicut & Gobergo,) & eodem modo maculatus. ¶ A Bellonio Heberdū uocatur hic piscis, ab oppido Islandiæ, à quo ad Scotos primùm, deinde ad Britannos (Anglos) apud quos magni nominis est, perueniat. ¶ Hic piscis puto à Germanis Oceano uicinis nominatur Labordeau / & Laebberdane Angli proferunt Habberdyne: Galli aspiratione neglecta, l. pro articulo addunt. Ego Leouardiā oppidum esse audio uel pagum prope Groningam Frisiæ, à quo fortaßis nomē pisci factum fuerit: aut à iecore forsan, quod Germani låber uocant. ab eo enim Aselli quidam laudantur. Alicubi Ysßfisch uocari audio, quòd ex Islandia aduehatur: idem nimirum qui alibi apud Anglos groß Jßlandfisch dicitur.

Idem, opinor, piscis est Ling appellatus ab Anglis: quem meliorem & delicatiorem esse audio quàm Stockfisch: per quadragesimam edi loco bubulæ. capi etiam circa Angliam, sed paucos. quamobrem piscatores Anglos circa Maium mensem in Islandiam se conferre, ubi magnam copiam conquirant. solos ferè Anglos hoc pisce uti. De hoc doctißimus Turnerus ita ad me scripsit. Asini (inquit) genus quoddam à longitudine uocamus a Leng, e. in hac dictione non aliter, atq; in plerisque merè Anglicis, ut alij iota pronunciantes. Est enim reliquis omnibus Asinorum generibus longior. primo aspectu Asinum barbatum refert, sed multò tenuior est & longior, capite non ita crasso, nec uentre tam prominente. Caro huius, saporis est iucundißimi, dum adhuc recens est. Cutis illi densa est & glutinosa. Quare post coctionem glutinosus humor in patinis reperitur, qui ab artis popinariæ magistris gelu, aut gelatinum appellatur.

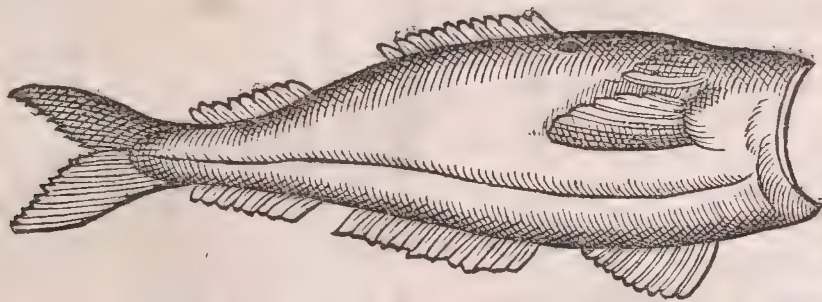
Memorato iam pisci, quem Angli Leng uel Ling appellāt, forma similis est piscis Haka ab eisdem dictus: ut sapore alius, quem Codlyng appellant: de utroque quæ ex Turneri epistola cognoui, adscribam. Asini genus (inquit) quod Codlyng appellant, nusquam in tota Anglia, nisi in Northumbria uidi. piscis est Haddocco multò maior; sed Coddo multò minor. forma Coddum & sapore Lengum (nisi me mea fallat memoria) refert. In littore Northumbrico prope oppidum Beduel in copia multò maxima capitur. ¶ At qui Haka uocatur (inquit idem Turnerus) in nostro mari nunquam cernitur; sed in illo, quod Galliam respicit, piscis est ualde frequens. forma, nempe longitudine & tenuitate ad Lengi similitudinem ferè accedit. colore & sapore Coddum utcunque exprimit. Sic ille. Haka nomen unde sit inditum nescio.

Germani uncum uocant Haggen uel Hacken: & forsan aduncum huic pisci rostrum est, quale & Haddocco Rondeletius tribuit.

ASEL-

ASELLORVM ſexta ſpecies Rondeletio, Molua ſimpliciter, uel Molua minor. Molua (inquit) uel Morhua à Gallis nominatur, ab Anglis Morhuel: piſcis Oceani, magis corporis figura quàm carnis ſubſtantia Aſinis ſimilis: minor ſuperiore Moluâ. ¶ Bellonius tamen hanc Aſellorũ ſpeciem præter cæteros maximam eſſe ſcribit. ¶ Fit ex hoc etiam piſce, ut alijs quibuſdam ichthycolla. non ideo tamen (ut Ruellius putabat) hic ipſe piſcis ichthyocolla (per ſynecdochen à parte dictus) ueterũ eſt, cum hunc etiã ut & reliquos Oceani piſces, ueteribus ignotos fuiſſe exiſtimemus. Molua à carnis mollitie dici potuit, ut Merlucius Italis Mollo, Gallis Mole. Morhua uerò à Germanico uocabulo, quo & Angli utuntur, Morhuel, quanuis Germani primam ſyllabam per e. longum potiùs efferũt, Meerhüel: quod marinam Vlulam ſonat, fortè quòd oculi eius hebetiores ſint. *Ichthyocolla.*

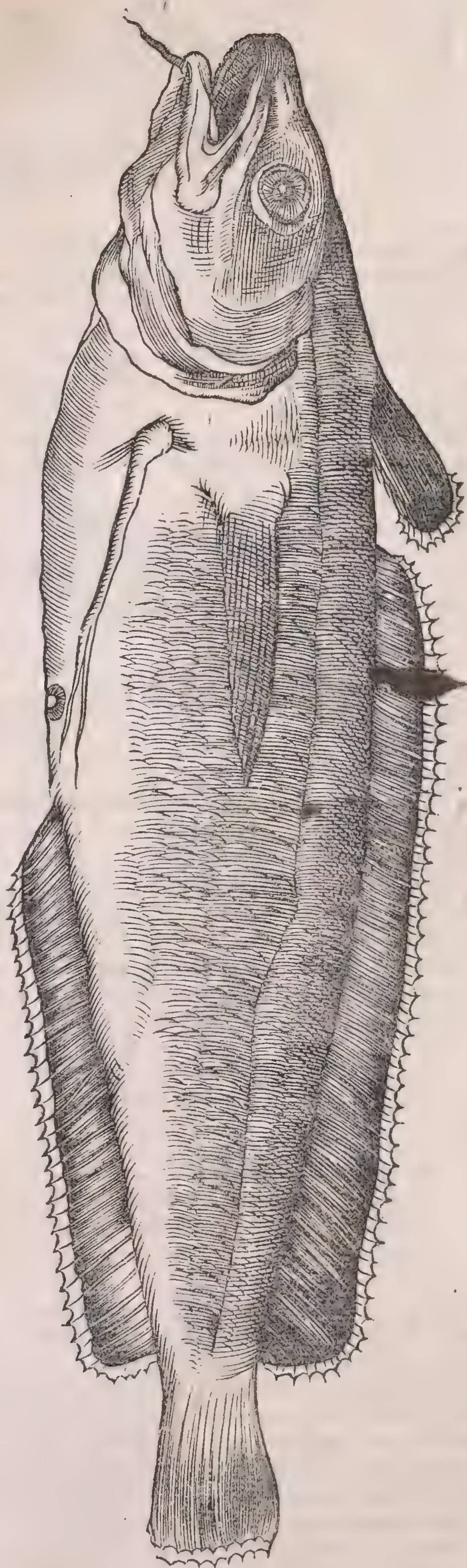
ASELLORVM alia ſpecies, quam Colefiſch appellant Angli, id eſt, Carbonarium, à nigricante colore. Col enim carbonem ſonat Anglis, ſicut & nobis. Caput huius piſcis non oſtendimus (inquit Bellonius) quòd id ne apud Anglos quidem (apud quos ſanè peregrinus eſt hic piſcis,) nobis uſquam fuerit compertum. Defertur ad nos ex eo tractu Britannico, qui ad Hollandiam ſpectat. Cauda ei lunata ac biſurca: quæ cæteris (in hoc genere) rotunda eſt. Sic ille. Anglis non eſt peregrinus hic piſcis, ſed lippis & tonſoribus notus, inquit Turnerus: neque Aſinorum uiliſsimus, ut alius ſcribit: ſed recens captus, tam iucundi ſaporis eſt, ut cum Vuhytingo & Merlinga propemodum certare poſsit. Ego Haddoko, ſi quid meo palato tribuendũ ſit, multùm præfero. Verùm non diffiteor, quin Carbonarius ille exiccatus, omnem ſaporis ſui gratiam amittat.

EST præterea Aſellorum Oceani generis proculdubio Anthias ſecundus Rondeletij: de quo leges ſuprà, Ordine 2. pag. 24.

Callarias Saluiani: qui eiconem exhibuit noſtræ huic à Sittardo miſſæ, ſatis ſimilem: niſi quòd dorſi pinnam, & quæ à podice incipit ſupinam, digitum ferè citra caudam terminat: & ſquamas oſtendit hîc omiſſas. Eadem eſt Rondeletij Phycis, quanquam eicon eius, ſuprà (pag. 29.) poſita, diuerſa uideri poteſt.

ASELLVS Galarias, apud Græcos diuerſis modis ſcribitur, γαλαρίας & γαλαξίας, tanquam à lacte: à nonnullis per λ. duplex γαλλαρίας. Et à lacte forſan dictus fuerit, quòd iecur lacteum habeat: (Callariæ ſuo ſubalbum id tribuit Saluianus) ſicut etiam Germani inferiores Muſtelæ fl. genus Milcher appellant. ego à γαλῆ potiùs ſiue γαλέα, quod eſt Muſtela, γαλερίας, id eſt Muſtelaris, uel Muſtelæ cognatus deduxerim. nomina quidem in ίας ueluti adiectiua quædam ſunt, & habitum quendam ſignificant. ſic ab ἄνθος, ὦχρος, fiunt ἀνθίας, ὠχρίας, &c. Dorion O'non ab Oniſco diſtinguit, ut O'nos ſit prima ſpecies Aſellorum de qua diximus. Oniſcus uerò (ὀνίσκος) alio nomine Galleridas (malim Galerias) & Maxinus (μάξινος) uocetur. Idem alibi tradit Murænam fluuiatilem unicam ſolùm ſpinam habere, Oniſco galariæ ſimilem. Arbitrantur aliqui Oniſcum ſiue Aſellum minorem, genere non differre à maiore. ego uerò ut nomine Oniſcus galerias dicitur, ſic etiam reipſa genus eſſe medium in O'non & Galen ſiue Muſtelam crediderim. appellari autẽ Oniſcon forma diminutiua, quòd magnitudine minor ſit. Ariſtoteles quidem Onon ſemper nominat: alij Oniſcon abſolutè dictum pro Ono accipiunt. ¶ Hæc cum ita ſe habeant, ſententiæ *Galaxias. Gallarias. Galerias.*

Clarias. Saluiani Callariam siue Clariã (sic enim per syncopen carminis gratia, gamma insuper in κ. mutato, Oppianus uocitat) eum esse piscẽ, *Phycis Rondeletij.* qui pro Phycide à Rondeletio descriptus sit, facilè assentior. is quidem piscis in litoribus cœnosis agere dicitur, quod conuenit illi quẽ hîc exhibemus: non autẽ Saxatilis est, ut ueterum Phycis. Vide etiam suprà in Phycide Rõdeletij, Ordine 2. pagina 29. ¶ Rondeletius (inquit Saluianus) Phycidem esse cõtendit hũc piscem, inde nimirum persuasus, quòd uulgò Romæ pesce Fico appelletur. Verùm is non Gręca origine sic nominatur: sed quòd maturissimi & passi fici instar, mollis, flaccidus, & non succi plenus sit. Athenæus Phycidem uarij coloris facit, & spinis uallatam uel coronatam: & Percæ, Channæq́ similem: quorũ nihil huic pisci quadrat. Nos *Callarias.* Callariam esse asseueramus, Asello congenerem, sed minorem: non quòd simpliciter minor Asellus sit, sed similis. Dorion γαλλαρίαν uocauit: Oppianus καλλαρίαν, & per syncopen metri ratione κλαρίαν. Quòd si fortè in historia undecima: hęc ita absolutè distincta nõ sunt, ea ad huius historiæ censuram reuocamus. Piscis est haud suauis: & propterea ubique ferè plebeius & parui precij esse solet. carnem habet satis mollem, sed non friabilẽ: concoctu facilem, sed excrementitiam. Hæc ille. Atqui Galenus tradit Galaxiam preciosissimum Romę piscem è genere Galeorum, (id est, Mustelorũ,) γαλεῶν, uel Galeonymorum esse, & in Græciæ mari fortè non inueniri. sed fieri potest ut Mustelarum Mustelorumq́ genus non rectè distinxerit Galenus: hos γαλεὸς, illas γαλᾶς uel γαλέας Græci appel- *Galeonymus* lant. Galeonymus quidem ex Galeni uerbis uidetur aut idem esse qui Galaxias, aut genus ad eum ceu speciem: ut lõgè alius sit qui Callionymus uocatur, & alio nomine Vranoscopus. Bellonius Mustelam fl. (Lotam *Mustela fl.* Gallorum) Clariam fluuiat. uocat, pro Callariam: & similem ei in Nilo quendam piscem Clariam Niloticum: & in mari Mustelã Massiliæ dictam. ¶ Asellus minor Athenæo li. 7. os habet magno rictu dissectum ὁμοίως τοῖς γαλεοῖς, hoc est, Mustelis similiter, Aristotelis testimonio. Sed hoc (inquit Saluianus) apud Aristotelem non legitur, neq; Galeis huiusmodi os est. Sic ille. Ego pro τοῖς γαλεοῖς, legerim ταῖς γαλέαις uel γαλαῖς, id est, Mustelábus similiter. Idem Saluianus, Asellus minor (inquit) est πελογάστωρ, id est, uẽtriosus, Athenæo (lib. 7. fol. 163. uersu 33.) etsi alibi apud Athenæum, eâdem Epicharmi sententia repetita ποικιλογάστωρ mendosè legitur, &c. Ego πελογάστωρ uocabulum corruptum ac minimè Græcum esse dixerim. & in hoc etiam falli Saluianum, quòd Atheneũm de Asello minore hoc scribere dicat: cum is nihil quàm Epicharmi uerba referat hęc: Μεγαλοχάμμονάς τε χάννας, ποικιλογάστορας τ' ὄνους: sic enim & in Ono, & in Channis legi debet lib. 7. Athenæi: ut carmen

sit

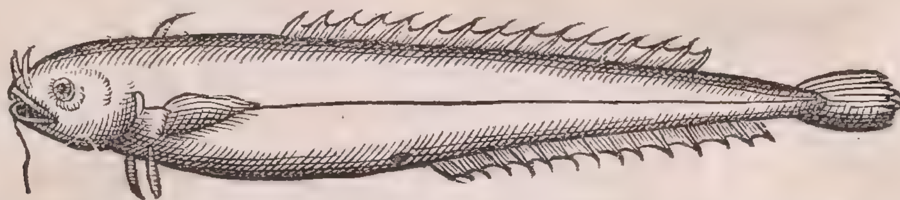
ſit trochaicum, tetrametrum, catalecticum. non conſtabit autem Trochaici, ſed neq; alterius puto carminis ratio ſi πελογάσορας legas. ὄνους certè Aſellos minores interpretari ineptum eſt.

ITAL. Romæ hic piſcis Tenca marina uocatur, & peſce Fico, (alij Figo ſcribũt,) propter cauſam ſuprà expoſitam: à nonnullis Meſanca, ut audio. Venetijs etiã Figo: uel, ut alij dicunt, Lepo: Neapoli Lepre.

HISPAN. Vide mox in Gallico nomine.

GALL. Circa Monſpelium Mole, fortè ob carnis mollitudinem, ut & Hiſpanis Molcre.

GERM. Ein fiſch den Trüſchen oder Alputten ånlich im meer: ſol zum teil einem Wytling/zum teil einer Meertrüſchen ſich vergleychen.

MVSTELA uulgaris Rondeletij. Sit'ne hæc Plinij & Auſonij Muſtella, magna inter doctos contentio eſt. Mihi uerior eorum ſententia uidetur, qui Muſtelam illorũ (Plinij & Auſonij) Lampetram noſtram interpretantur. Quare piſcis quem hîc oculis ſubijcimus, à ueterũ Muſtela procul abeſt. Ob id Muſtelam uulgarem cognominauimus: quam ex Aſellorum genere eſſe puto, ut fortaſſe Callarias ſit, Aſellus minor Plinij, Rondel. Ego hunc piſcẽ à ueterib. etiã Muſtelam dictum arbitror; & Græcos Italoſq; hodie Muſtelæ nomen ab antiquis accepiſſe. talis enim ferè deſcribitur ab Aeliano libri 15. de animalibus cap. 11. ¶ Dux ceti, quem Oppianus deſcribit, eſt piſcis quem uulgò γαλῆν (hoc eſt, Muſtelam) nuncupant, Paraphraſtes Græcus innominatus Halieuticorũ Oppiani. ¶ Porrò Callariã & Gallariã unum & eundẽ piſcem puto, Aſellorũ ſeu Muſtelarũ generis, ab Acipenſere ſeu Sturione diuerſum: Muſtelæ marinæ, quam hîc Rõdeletius exhibet, cognatum: ſiue is Grillus hodie dictus ſit, ſiue Phycis Rondeletij, ut Saluianus putat. Horum enim uterq; Muſtelæ fluuiatili iſti, quam Lotam Galli nominant, ſimilis eſt. Mihi Muſtelæ marinæ nomen latiùs extendere placet, ut ſpecies aliquot complectatur: quarum tamen una quæpiam priuatim nomine generis appelletur. Hæc quidem à Rondeletio exhibita, ſi non ipſa priuatim dicta Muſtela, Chremes Aeliani forſitan fuerit: qui & barbatulus, & generis Aſellorum deſcribitur: & cũm Muſtela mar. comparari ab Aeliano uidetur. alius autem piſcis Chremes eſt quàm Chromis, ne quis decipiatur.

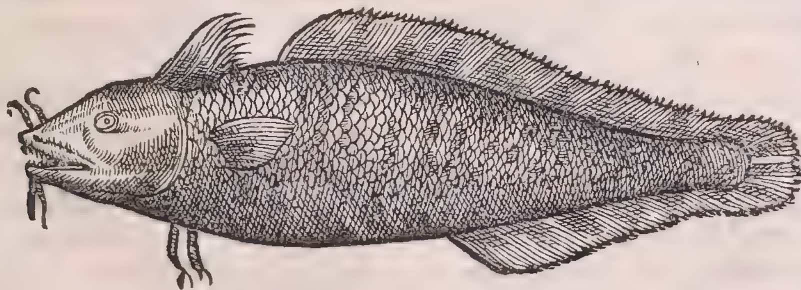
GRAECI hodie Gaideropſaro (*id eſt, Aſinum piſcem*) appellant.

ITALI, ut Adriatici accolæ & Ligures, Galeam: alij peſce Moro.

GALLI circa Monſpelium, Muſtellam.

GERMANICVM F. Ein Meertrüſch: ein art der Ruppen/ oder Alruppen/ Rutten/ Rufelcken/ Putten oder Quappen im meer.

Cirrus à maxilla inferiore ſimplex & ſingularis dependere debet, ut in Bellonij figura.

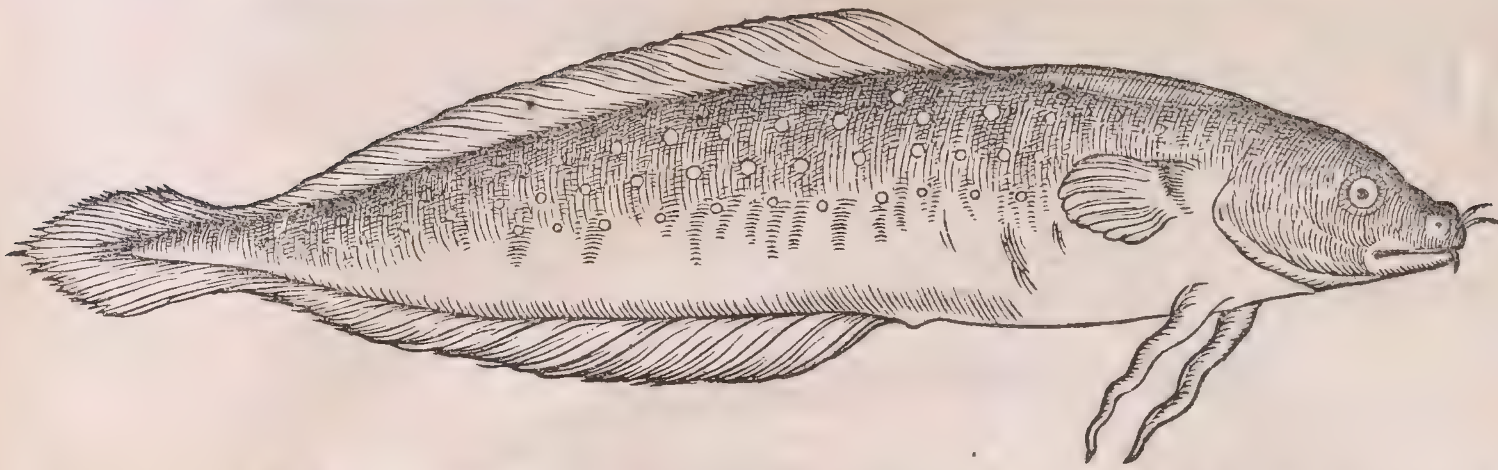

MVSTELAE uel Galeæ marinæ ſpecies altera: quam Rondeletius ſimiliter non ſimpliciter Muſtelam, ſed uulgarem (id eſt, uulgò tantùm ſic dictam) facit. Lege quæ cum ſuperiore annotauimus.

Piſcem hunc apud nos rariſsimum, comperi eum eſſe qui à Maſsilienſibus (& Genuæ, Bellonius) Muſtella uocetur, ob ſimilitudinẽ quã cum ſuperiore habet: ab Illyricis (indigenis ad Portum Veneris) Pegorella: à Græcis huius ætatis etiã (ut ſuperior) Gaideropſaro, id eſt, piſcis Aſinus. Notæ quidẽ aliquæ inſignes, quę Aſino uel Aſello tribuunt ab Ariſtotele, huic magis competere mihi uidentur quàm Merlucio, (quẽ omnes hodie Aſellum ueterum eſſe iudicãt,) maximè uirgulæ ad alliciendos & capiendos piſces, quibus prorſus caret Merlucius; quòd lapides molares in capite habeat, quòd lateat, Rondeletius.

Bellonius Ariſtotelis & Galeni Callariam hunc eſſe putat.

GERM. F. Ein andere Meertrüſchen art/ꝛc.

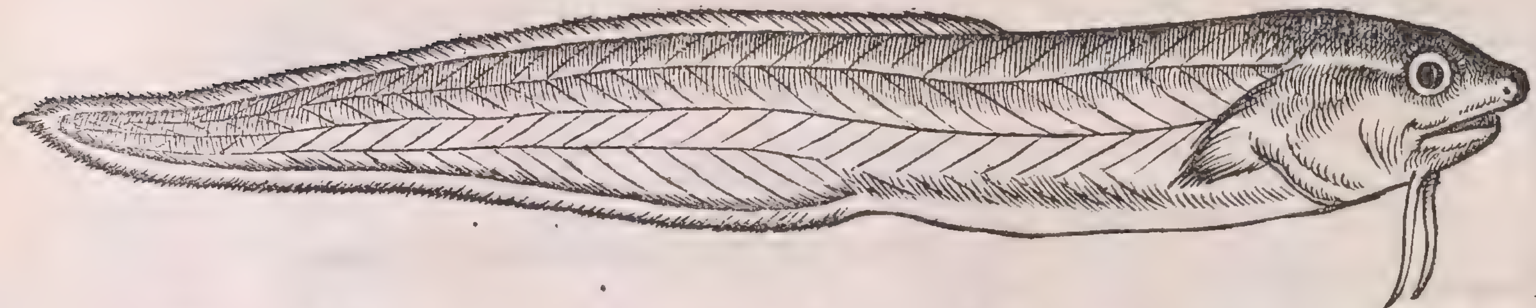

MVSTELA mar. tertia. Huic pisci nota peculiaris est, quod inter caput & pinnę dorsi principiũ, media dorsi pars, ad longitudinẽ pollicis trãsuersi caua est, & albicantẽ intus lineã ostendit. in superiori labro duo ceu pili breues nigricantes eminent, ab inferiori unus albicans dependet. à quibus fortè Musculi nomen ei factum est, quòd pilis istis barbulas murium repræsentet: quanquam alijs quoque mustelarum generibus ijdem non desunt. Caput ceu serpẽtis denticulos habet, &c.

ITAL. Venetijs Sorce, quasi Sorex uel Mus, unde Musculum à Plinio dictum, Balænarum ducem, esse conijcio. nam & Oppiani Paraphrastes, Cetorum ducem, uulgò γαλῆν, hoc est Mustelam nuncupari scribit.

GERM. F. Das dritt geschlecht der Meertrüschen/ꝛc. ein Walfürer/ein Walleiter.

Icon hæc non est, quam Rondeletius dedit: sed nostra Venetijs picta: eadem prorsus, ut iudico: nisi quòd innumeris illis & rotundis ferè maculis caret, quas in sua ostendit Rondeletius, Bellonius omittit. Quare genera Ophidij tria statuerim: Barbatum maculosum: alterum sine maculis: & tertium imberbe, idemque flauum.

Ophidion. MVSTELA marina quarta. Ophidion Plinij, secundum Rondeletium: quem Plinius semel nominat tantùm, alibi autem Congro similem facit. ¶ Rondeletius hunc piscem Asellis (*& Mustelâbus*) adiudicandum negat, cum planè eis dissimilis sit (inquit) corporis habitu, capite, pinnis: atque cum longis planè connumerandus.

Mollium Asellorum classis est Italorum plerisque Grilli nomine cognitus piscis, palmum ex mediterraneo non excedens, carnis admodum delicatæ, Romanis antistitibus in delicijs habitus: à quorum uulgo pro Congro accipitur, atque interdum ab ichthyopolis eius loco supponitur. Sed à Congro longè diuersa est huius capitis ac pinnarum effigies, &c. quamobrem quid de hoc pisce statuam non habeo. Veneti quidem hunc quoque Galeam *(id est Mustelam)* appellant: sed quòd Mustela sit, ipsius pinnæ caudam ambientes ac nigricantes, *(atqui in Musculo etiam nostro, & in Mustela altera Rondeletij, pinnæ caudam ambiunt:)* ipsaque carnis in manducando iucunditas plurimùm reclamant. Audio qui Tragum antiquorum esse iudicent, Bellonius. Sed præstãtia saporis à ueteribus, quod sciam, Mustelarum generi non negatur. quamobrem forma tantùm à Mustelabus nonnihil diuersa obstiterit: quæ cum rursus in Grillo uulgari aliqua ex parte similis sit Mustelabus, cum aliâs, tum gemina ceu barba è maxilla inferiore: & longitudo palmum nõ excedens ad Mustelas potiùs quàm longos pisces accedat: ambigere (ἐπαμφοτερίζειν) inter utrunque genus potiùs dixerim, quàm ab alterutro excluserim. Tragum quidem esse hunc piscem, nullis ueterum testimonijs comprobari potest: & barbulæ illæ à mento dependentes, à quibus forsan tanquam arunco Tragum, id est Hircum, aliquis uocandum censuerit, non huic tantùm pisci peculiares sunt. *Tragus.* *Gryllus.* Gryllus Nicandro idem qui Cõger est. Diphilus distinguere uidetur. anguillæ enim similem facit, & insuauem, cum congros iam priùs nominasset. Rondeletius piscem circa Antipolim & Lerinum insulam, frequentem, reperiri tradit, corporis specie carnisque substantia Ophidio suo similem, sed flaui coloris, & imberbem, id est, nullis è maxilla inferiore propendentibus cirrhis. Hic nimirum potiùs Ophidion

Ophidion fuerit, utpote similior Congro, cum barbulis careat: idemq; Alphestes Athenæi, quem flauum (κιῤῥὸν) & μονάκανθον facit, nam & Kiranides Hedonen (Ἡδονὴν) piscem memorat, qui alio nomine Ophidiõ dicatur. Fuerit autem Hedone, idem qui Adonis piscis, cui flauus color tribuitur, unde & Ceris nomen. Quòd si Grillus uulgaris Asellorum aut Mustelarũ generis esse posset, ille forsan potiùs quàm ulla alia Mustelæ species Callarias seu Galarias fuerit, cum saporis bonitate antecellat: nomine etiam nonnihil alludente. Nihil definio: in medium propono. *Ophidion.* *Alphestes.* *Adonis.* *Galarias.*

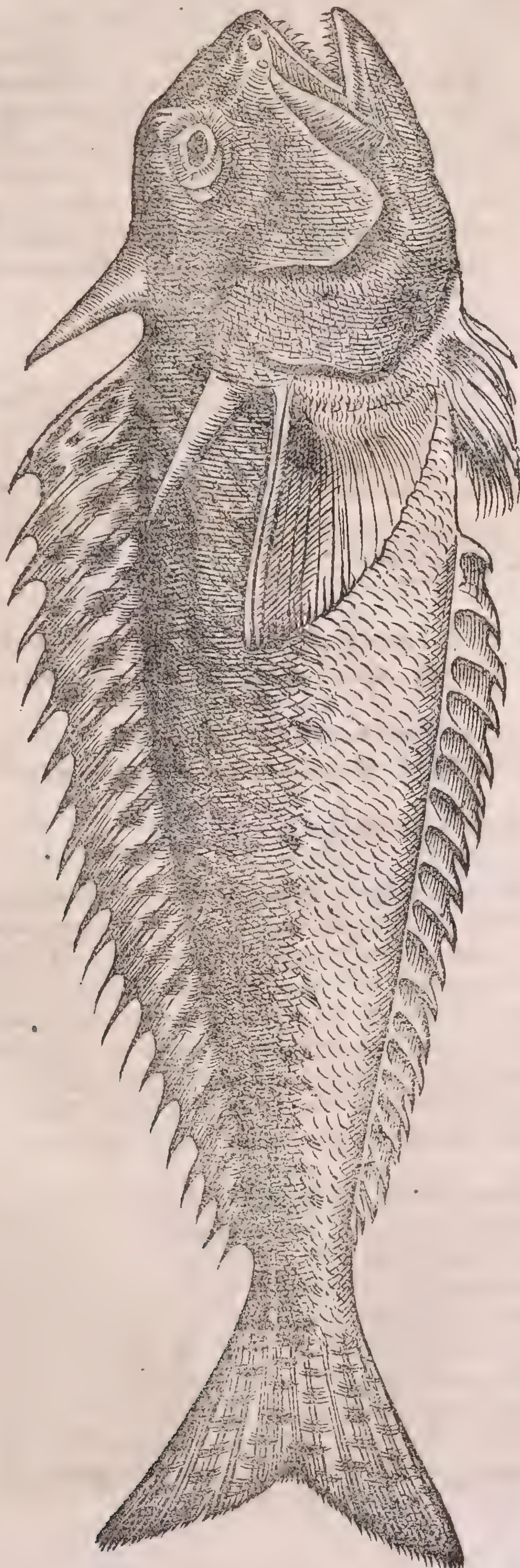
ITALIS plerisq; Grillo dicitur: Venetijs Galea uel pesce Galia (ut secunda etiam species Mustelæ,) Bellonius. Aliquibus Cepolla marina.

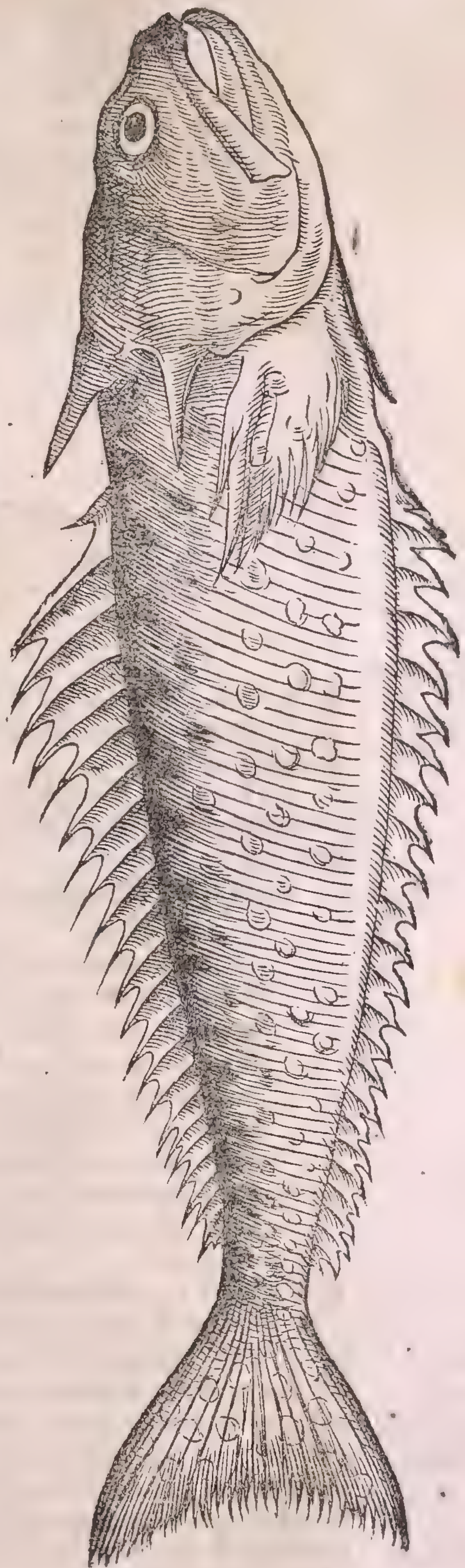
GALL. Circa Monspelium Donzelle, Rondel. sed hoc nomen alij etiã alijs piscibus tribuunt.

GERM. F. Das vierdt geschlecht der Meertrüschen/ꝛc. ein lange Meertrüsch.

Araneus Rondel. *Aranei aliæ icones nostræ, quas Venetijs accepimus.* *Maioris.* *Minoris.*

DRACO Aristoteli. Plinio alibi Draco, uel Draco marinus: alibi Araneus. Δράκων θαλάσσιος. Aranei appellationem retinuerunt Galli circa Monspelium, Massilienses, Ligures & Hispani. ¶ Genera Aranei (inquit Saluianus) duo sunt, (quod tamen neque ueteres, neque recentiores animaduerterunt,) maius & minus. ¶ Aculeorum eius ictus uenenatus est: quare & à uenenatis animalibus nomen tulit.

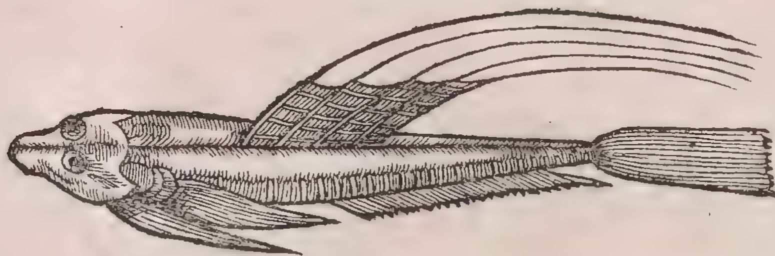
GRAECI huius ætatis Dracænam dicunt.

ITAL. Siculi, & Neapolitani, & Genuenses, Tragina, corrupta uoce, pro Dracæna proferunt. alij Trachina, Tratzeina, Intrasine. ¶ Romæ maiorem & minorem speciem, Tragina nominant, Saluianus. Venetijs minorẽ in hoc genere, pesce Ragno: maiorẽ, pesce Ragno pagano.

GALLICE. Viue. Viua aut Viuio Gallis dicitur, quòd præter aliorum piscium naturam, captus diu extra aquam uiuat: Massilienses Areigne uocant, Bellonius. Ego maiorem in hoc genere à Gallis alicubi Tumbe uocari audio.

ANGLI Viuer, ut Galli Viue: siue à uiuacitate ut dictum est: siue à febri, quam Fiuer nominant Angli. aculeo enim uenenato cum aliâs noxius est, tum febrim ac delirium protinus excitat. Turnerus tamen alicubi in Anglia hunc piscem a qua wyuer, hoc est malam uxorem uocari monuit. nimirum autem ut pisces Aranei Scorpijque tutò non attrectantur: sic malæ mulieres intractabiles sunt: &, nisi cautissimè tractentur, noxiæ. Qua pro malo Flandricum esse audio, ut & Wyuer pro muliere. Angli plerique uocem Qua non agnoscunt, & pro uxore scribunt a Wyfe.

GERMANI Petermanche uocant, nescio an corrupto Italico uocabulo, quasi Pesce ragno, alibi Torpor, ut audio: quod nomen fortè à Scorpio insecto factum fuerit. quanquam & alius piscis est similiter uenenatis aculeis, quem ueteres Scorpium appellarunt, Germani quidam Postken: Araneum uerò minorem Pietersfisch, ut in picturis Oceani Germanici piscium, quas Ioan. Echtius communicauit mihi, obseruaui.

DRACVNCVLVS piscis, cuius solus Plinius, quod sciam, meminit. Poterat is propter paruitatem ad primum Ordinem referri. sed malui alijs nomine & ueneno cognatis ipsum adiungere.

GALLICE. Hunc esse putamus qui à nostris Lacert uocatur, quòd lacertis terrenis corporis figura similis sit: & Dracunculum, ut à dracone maiore distinguatur, esse appellatum, Rondeletius.

GERM. F. Ein kleiner Petermanche.

Rondeletius & Bellonius unam tantùm Scorpij iconem dederunt: pro qua nos Scorpij maioris Venetijs depicti effigiem posuimus, quanuis cum neutra illorum undiquaque conueniat. Rondeletius quidem in fine Capitis, Scorpænam (id est, Scorpium minorem) se effigiasse scribit: quod annotatum ab eo superuacaneum uidetur, si corporis forma non differunt, ut ipse sentit, sed colore duntaxat. Idem à syncipite Scorpij sui ceu cornicula quædam in summo trifida produxit. de quibus in descriptione puto sentit, cum inquit, superciliorum loco cartilagineas apophyses duas molles esse. Bellonius quidem super oculis appendices quasdam Scorpioni esse scribit, ut in Exocœto suo: sed nihil tale repræsentat eius pictura. Idem pinnam quæ ab ano proximè est, tribus aculeis exasperari scribit, non item pingit. Rondeletius ad pinnæ illius initium aculeos duos expressit.

SCORPIVS uel Scorpio, siue pro pisce, (qui pungit & ferit, uenenumque suis circa caput aculeis effundit, Scorpij terreni ritu,) siue pro insecto uenenatis, Græcum est nomen, Σκορπίος, paroxytonum. Idem piscis ἴζελος, nescio qua dialecto, dicitur apud Hesychium: item ἔξειρα. ¶ Psellus Scorpidium nominat diminutiua forma, cuius etiam Scorpis uideri potest. Αἱ σκορπίδες ἐν τῷ πελάγει τίκτουσιν. Aristot. historiæ 5.10. cùm præcedenti statim capite dixisset: ὁ δὲ σκορπίος τίκτει δίς. unde Scorpidis Scorpijque nomen, promiscuum ei esse apparet: ita quidem ut Scorpis de fœmina potiùs dicatur, Scorpius de utroque sexu. Athenæus tamen, quoniam Aristoteles hæc duo nomina diuersis locis (nimirum iam recitatis) usurpat, an unius & eiusdem sint piscis, dubitat. Scorpium quidem & Scorpænam disertè distinguit. Scorpænas (inquit) & Scorpios sæpe edimus, & eos succo coloreque differre nullus ignorat. Cum Scorpio & Scorpæna (inquit Gillius) eiusdem generis

ἴζελος. ἔξειρα. Scorpidium. Scorpis. Scorpæna.

generis ſint, multùm tamen & colore & bonitate differũt. nam Scorpio ruffus (*πυῤῥὸς Hiceſio, Plinio rufus, Diphilo κιῤῥὸς, Numenio ἐρυθρὸς: Epicharmo ποικίλος, quòd maiori ex parte rufus ſit, aliqua ex parte nigreſcat, Rondelet.*) & pelagius eſt: Scorpæna nigra & litoralis (*τεναγώδης, id eſt, paluſtris uel in cœnoſo litore degens,*) & cibi ſuauitate longè Scorpione inferior: quod ipſum nõ modo ex antiquorum (*Hiceſij*) conſcriptione accepi, ſed certa palati ſapiẽtia expertus ſum. Hęc ille. Quæ cũ ita ſe habeant, ſpecie hos piſces differre, nõ uerò ſolùm colore, ſapore locoq́, ut Rondeletius ſuſpicatur, crediderim. Hoc uel ex eiconibus noſtris, utriſq́ ad uiuum factis, apparet. Plinius quoq́ Scorpænam & Scorpium tanquam diuerſos numerat. Oppianus primo Halieu. etſi Scorpionis ſimpliciter genera duo eſſe dicat, utrunq́ tamen in petris & arenis collocat. quod ſi etiam loco diſsideant, quemadmodum Hiceſio placet, (cui hac in parte magis faueo,) multò iuſtiùs ſpecies duæ ſtatuentur: ut longè fallatur Euſtathius, qui Scorpium & Scorpęnam ſexu tantùm differre putauit, ſicut Leonem & Leænam. Ambigit autẽ Scorpius uterq́ Oppiano ad petras & arenas: hoc eſt, modò in ſaxoſo, modò in arenoſo litore degit. Ariſtoteli Scorpiones interlitorales ac pelagios ambigunt: qui nimirum ſpeciẽ unam tãtùm exiſtimauit, loco duntaxat differentem. Hiceſio (ut diximus) alius in pelago, alius in cœnoſo litore paſcitur. Mneſitheus Scorpios ſaxatiles facit: Philotimus duram carnem eis tribuit, quod approbat Galenus, in ſaxatilium penuria eos ſubſtituens. ſaxatiles quidem duræ carnis non ſunt.

Quòd non ſit propriè ſaxatilis.

Magnitudo. ¶ Quod ad magnitudinis differentiam, Bellonius rufum, qui pelagius quoq́ & ſaxatilis ei eſt, multò maiorẽ facit: fuſcum uerò, (quam priuatim Scorpænam nominandam & ipſe & Rondeletius putant,) minorem. id quod mihi quoq́ uidetur, & noſtræ icones præ ſe ferunt. *Scorpæna.* Rondeletius differẽtiæ ex magnitudine non meminit, ſed Diphili tantùm uerba recitat: qui contrà, non pelagios & rufos, ſed illos qui in cœnoſis litoribus agunt, magnos facit. ¶ Scorpius apud recentiores quoſdam Spinula uocatur, nimirum à ſpinis capitis. *Spinula.* Vide mox in Italicis nominibus. Sabot nomen eſt piſcis, & eſt Spinula, Syluatico. *Sabot.* nos ſuper Arabico hoc nomine aliquid in Callionymo annotauimus.

GRAECI hodie Scorpidi; Scorpænam uerò, Scorpinam nominare ſolent, Bellonius. Græ-

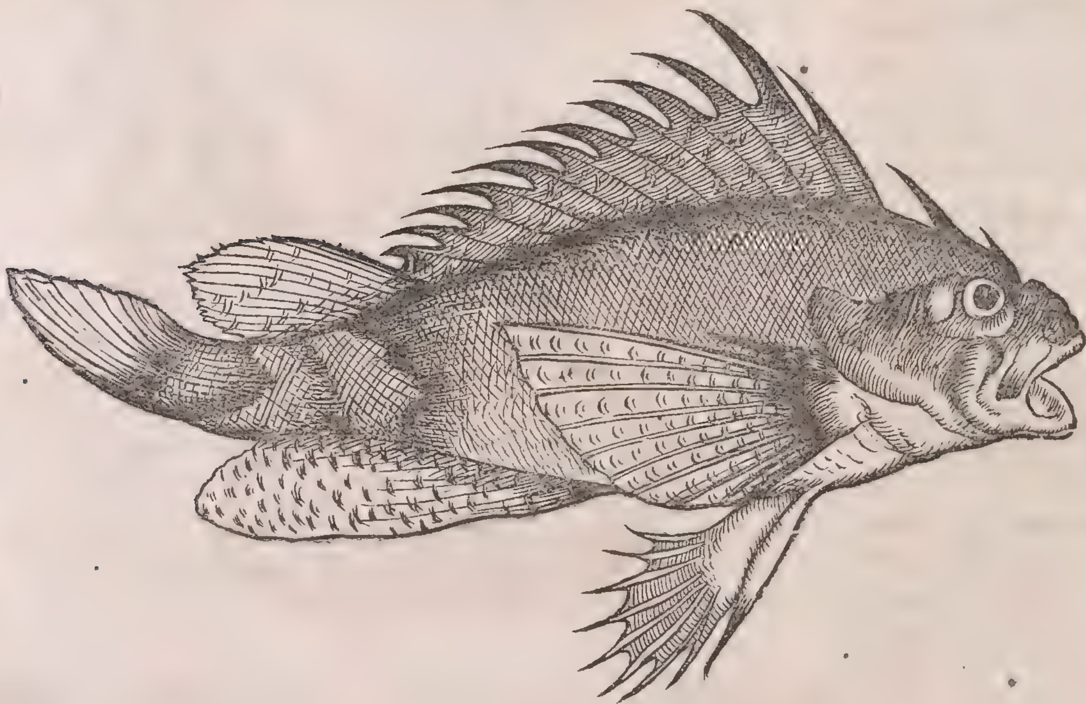
ci à uero nomine aberrantes, utrunq; Scorpium appellant, Gillius.

ITAL. Nonnullæ regiones Italiæ Scorpium utrunq; Scorpænam appellant, Gillius. Romani Scorfano, Saluianus. Genuenses Scorpium, ad discrimen Scorpænæ, quam Strasinam dicunt, Bellonius. Aliqui pesce Spin uel Spino, uel Spinoso, præsertim Scorpænam, nuncupant. *Spinula.* Aggregator Spinulam piscem à Galeno libro 3. De alimentis memorari scribit. nominatur autem Scorpio eodem libro inter duræ carnis pisces. Scorpio piscis nostro idiomate Doracæna dicitur, Syluaticus. sed alibi meliùs Draconem marinum interpretatur, qui hodieq; à Græcis uulgò Dracæna dicitur. ¶ Scorpæna Romæ Scrofanello dicitur, Saluianus.

GALL. A Massiliensibus Scorpeno dicitur, à nostris Rascasse, Rondeletius. Et rursus: Massilienses eum qui niger est, Scorpeno: qui flauus est, Scorpena uocant. ¶ Scorpionem Massilienses Scorpænam uocant: Scorpænam autem ueterum (id est, Scorpium minorem) Rasquessa, Bellonius. Idem & Callionymum Massiliæ Rascassam biancam, quasi Scorpionem album appellari prodidit.

GERMAN. Bellonius Gallico Oceano Scorpionem infrequentem esse tradit: quare Germanico etiam Balthicoq; rarum existimârim. In picturis Oceani Germanici pisciũ, quas Echtius Coloniensis medicus ad me misit, inuenio unum Scorpio (minori) similem, quem Germanicè Postken appellat. Licebit nobis fingere nomen, ein Scorpion oder Scorpfisch, id est, Scorpionem piscem: uel ein Meerscorp, id est, Scorpionem marinum. Priuatim quidem ruffum circunloqui licet, der grösser rotlach Scorpfisch: fuscum uerò, der kleiner graw Scorpfisch. ¶ Scorpius ei ue cognatissimus uidetur piscis, quẽ à Io. Echtio Coloniẽsi medico pictũ accepi, adscripto Germanico nomine Postken, tanquam accolis Oceani Germanis usitato. capitis, quod magnum ei est, & multis aculeis (qui branchiarum operculis & reliquo capiti hærent) infestũ: ac reliqui corporis magnitudine, proportione, forma, Callionymum refert. fuscus est colore, & maculosus, præsertim cauda (quæ subrotunda est) & pinnis. Hæc ad picturã. ¶ Audio Frisios appellare a Storme piscem ferè similem Rochetto Anglorum, colore Scombri: pinnis, ut Perca, aculeatis in dorso. binis prope nares in capite aculeis. opercula etiam branchiarum aculeata esse. Caput proportione magnum, oculos magnos. caudam rubram, maculis nigris. Idem hic uel simillimus illi quem iam Postken nominauimus, uidetur: colore forsan solùm differens.

Scorpij minoris eicon, & ipsa Venetijs ad uiuum effigta: à qua nonnihil diuersam exhibuit Saluianus.

Scorpæna. SCORPIVS minor, qui priuatim Scorpæna dicitur. Scorpioni (maiori, inquit Saluianus) simillimus est, ut colore tantùm & magnitudine differre uideatur. Falluntur qui ætate tantùm eos distinguunt: item qui solo sexu: & qui Aristotelem quoq; eius meminisse putant: cum Plinius tantùm & Athenæus eius meminerint. ¶ Plura leges supra in Scorpio maiore, proximè retro. ¶ Athenæus Scorpium à Scorpæna colore tantùm & succo differre scribit, Rondeletius: (sed dictio tantùm apud Athenæum non legitur.) Nos Scorpænam (inquit idem) eam esse credimus, quæ nigrescat, quæq; insuauior sit, minusq; boni succi, & litoralis, lutoq; gaudens.

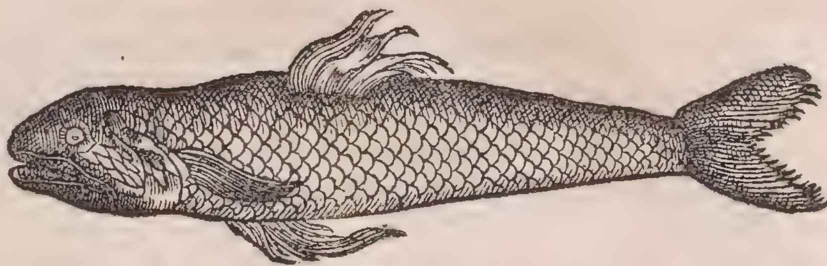
ITALICA & GALLICA nomina Scorpij utriusque, leges proximè superiùs in Scorpio maiore.

GERM.

GERMAN. Das kleiner vnd schwärtzer geschlecht des Scorpfischs/welchen fisch etliche Teütschen ein Postken nennend/als ich acht: die Frießländer a Storme.

SCORPIOIDEM Rondeletij, Blenno Bellonij simillimum, nisi idem est, Ordine primo collocauimus.

Ab ano etiam pinnula exprimi debuerat, quam Saluianus non omisit: qui piscem hunc accuratiùs depinxit.

LACERTUS peregrinus uel maris Rubri. Piscem hunc, tum à coloris uiriditate iucunda, tum ab oris totiusq; capitis similitudine cum Lacerto terrestri, multi Lacertum uocãt, Rondeletius. Est autem (inquit) Lacertus maris Rubri ab Aeliano descriptus.

Saluiano hic Saurus uel Sauris (Σαῦρος, Σαυρὶς) Græcorũ est, diuersus aliquantulum ab eo qui in Rubro mari reperitur, ab Aeliano descriptus. Sauri (inquit) Latinorum ueterum nemo meminit. Theodorus in Aristotele non rectè Lacertum conuertit: quanquam σαῦρος quadrupes, Latinis Lacertus est. at eorundem Lacertus piscis, Græcorum κολίας est. Nos hunc piscem Græco uocabulo Saurum appellabimus. Esse autem hunc Saurum Græcorum, tum ex eo conijcitur, quòd ad terrestris Lacerti similitudinem, propiùs, quàm quiuis alius piscis accedat: tùm quòd ea omnia quæ Sauro ueteres tribuunt; huic nostro perbellè conueniant. Is qui Romæ hodie Suaro appellatur, Trachurus potiùs fuerit, quàm Saurus. Oppianus τραχούρους & σαύρους manifestè distinxit. Aduertendum præterea Turdum etiam, σαῦρον à nonnullis appellari. Non in omnibus aut plerisq; maris locis, sed in quibusdam duntaxat reperiri solet: cœnosoq; loco delectatur, Oppiano teste. Hæc ille.

Lacertus Latinis priscis, alius quàm Saurus Græcis.

Trachurus.

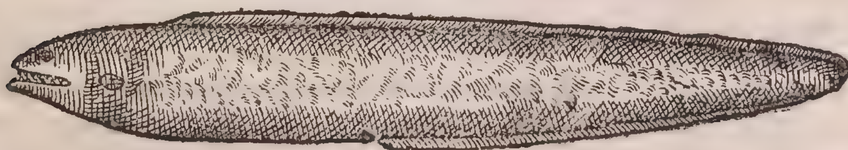
ITAL. Romæ pesce Tarantola, Saluianus.

GERM. F. **Ein frömbder Meerfisch/mag seiner gestalt vnd schöne der grünen farb halben ein Meerheydox genennet werden.**

ORDO VI. DE PISCIBUS LONGIS, SPINOSIS, QUORUM SPECIES FERE SERPENTINA EST.

Longi pisces (inquit Rondeletius) ferè omnes cartilaginei sunt, (sed à cartilagineis illis, quæ Græci Σελάχη nominant, diuersi.) Dicuntur autem longi à corporis specie, qua à Galeis, qui longo etiam sunt corpore, differunt, quòd rotundiores sint: quodq; illi Mustellis, hi Serpentibus similiores sint. Præterea Galei neq; seuum neq; pinguedinem habent, ut Athenæo placet, ex longis autem sunt qui pinguedinem habent.

Bellonij Muræna flexuosa pingitur, sicut & Saluiani: maioribus per interualla maculis: & à superiore labro duo ceu cornicula protendit, ut Saluiani quoque: & rostrum longius latiúsque, superiore eius parte ultra inferiorem prominente, &c.

MURAENA, Græcè Μύραινα, uel Σμύραινα: Massarius hoc Doricum esse putat, cum tamen apud Platonem legatur. apud Kiranidem Ζμύραινα. Eustathius docet multas dictiones ab σμ. incipientes, olim per ζμ. scribi solitas. Eidem Μύρος, Μύραινα, ut & Μορμύρος, pisces, à uerbo μύρειν uel μύρεσθαι deducunt, quod fluere significat, unde & μύρον unguentum liquidum. est quidem Myrænæ, cuius mas Myrus dicitur, cutis læ-

uis & lubrica, ueluti unguento oleóue delibuta, sicut & aliorum læuium: & motus eorum flexuosus uelutiq; undosus ut fluere uideatur. sed horum neutrum Mormyro conuenit: in quo nomine etiam ypsilon corripi solet à Græcis, (Ouidius produxit:) in Μύρος, Μύραιν, μύρειν, μύριδια, semper producitur. quare Μῦρος etiam penanflexum scripserim, non ut plerique omnes solent, paroxytonum. ¶ Muræna corporis habitu Lampetræ affinis est: Anguillæ etiam aspectu proxima, sed latior, Rondeletius. Anguillam (inquit Bellonius) magnitudine ac figura refert: sed recurto & crasso est magis corpore: & adulta Anguilla omnibus modis Murænam magnitudine exuperat. ¶ Morsis à Muræna eadem accidunt quæ à uipera morsis, & similia remedia adhibentur, Aëtius.

Flutæ. In cibo quidem expetitur, & à Galeno commendatur. Imprimis placebant flutæ cognominatæ, à Græcis plotæ, (πλωταί,) quòd præ pinguedine in summa aqua fluitantes, cute iam Sole adusta mergi ampliùs non possent, præcipuè in Siculo freto: & similiter anguillæ. ¶ Sphyræna & Smyræna piscium longè diuersorum uocabula ab imperitis librarijs aliquoties permutata deprehendimus. Aelianus etiam Myrum, uel ut ipse uocat, Myronem, non agnouit. Muræna, ut & Alosa, quanquam marini pisces, paruis ac numerosis spinis consperſi sunt: quod non animaduertit Galenus, qui pisces tantùm in fluminibus ac stagnis genitos huiusmodi spinis abundare scribit: marinorum uerò nullum.

GRAECE uulgò, ITALICE, HISPAN. GALL. Vbique gentium in hunc diem Murena nuncupatur, ut docet Massarius Italus, & Gillius Gallus. A nostris, ab Italis & Hispanis Mourone dicitur, Rondeletius. Ab Italis profertur Murena, uel Morona. sed cauendum, ne Antacæus piscis cetaceus, quem recentiores aliqui, (& Itali uulgò,) Moronam uocant, cum Muræna confundatur. ¶ Myrum piscatores nostri (inquit Rondeletius) peculiariter non agnoscentes, Serpentem uocant. Sed alij sunt serpentes marini magis propriè nominandi.

LVSITANIS Moreia.

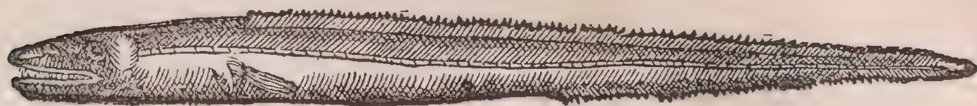
GERMANICVM nomen ignoro: & sanè Bellonius nihil Muræna in Oceano rarius esse tradit. & alibi, Murænas in Gallia esse negat: nam oram fortè Mediterranei maris, ut Prouinciam, Galliæ nomine non est complexus: ubi Murænas reperiri non dubito. In Gallia Septentrionali (*inquit Plinius, de Oceano nimirum sentiens*) Murænis omnibus dextra in maxilla septenæ maculæ. In Hispanico etiam Oceano circa Tartesum & Carteiam, Murænas maximas, minarum aliquando suprà octoginta reperiri legimus. Circunloqui licebit, ein Meerschlangen art: hoc est, Serpentis mar. genus. Vel nomen fingere, ein Muraal, à Latino Muræna, & Germanico Aal, quod est Anguilla, compositum. Non probo quidem composita ex diuersis linguis uocabula: sed ea quoq; tolerantur, cum meliora desunt.

MYRVS, hoc est, maritus Murænæ, Latinum nomen non inuenit. Græcè Σμύρος uel Μῦρος. Vide superiùs in Muræna. Gaza Murum interpretatur. Apud Plinium alicubi Myrinus pro Myro mendosè legitur: apud Aristotelem Μύξινος pro Myxino Mugile. ¶ Dorion autor est Myrum per carnem sparsas spinas non habere, totumq; utilem esse, & supramodum tenerum. Genera eius duo esse: unum nigrum, præstantius: alterum, ruffum. ¶ Smyrus etiam apud Plinium legitur: apud Aelianum Μύρων. Myron (inquit) piscis est, nescio unde dictus: Serpentem marinum esse aiunt. ¶ Mirum hoc, si Myrus & Muræna sexu tantùm differunt, fœminam spinas habere, marem non item: cum hic robustior, illa imbecillior prædicetur. & hunc concolorem esse, illam uariam, cum in plerisque, ubi colorum differentia est, uel pulchrior uel magis uarius in masculis sit. ¶ Myrus serpenti similior est, quàm Muræna: rostro acuto, longo corpore, nigricante, tenui, rotundo, sine maculis, &c. Rondeletius. ¶ Murænam fœminam esse, Murum uerò marem, Aristoteles non asserit, sed aliorum opinionem refert: quæ quidem (inquit Saluianus) uerisimilis non est. qui enim fieri posset, ut inter numerosas toto uère quàm plurimis marinis litoribus captas Murænas, aliqui etiam non caperentur Myri? cum tamen neque nos multis iam annis id summopere contendentes, ullum prorsus uiderimus unquam, ab alijs'ue alicubi uisum audiuerimus. Quòd si caperetur, facilè ex scriptis de eo à ueteribus notis, internosceretur. Quamobrem credendum potiùs arbitror, Murænas non secus, quàm alias ferè omnes pisciũ species, in mares & fœminas diuidi. neque si quis eas omnes ouis grauidas capi assereret, ob idq; fœminini solùm sexus esse contenderet: ad Viperæ (ut ueteres quidam faciunt) aut Myri concubitum confugiendum esset: cum & alij quidam pisces memorentur ouis grauidi omnes capi, ut Erythini, Channæ, &c. Hæc ille. ¶ Serpens marinus rubescens, (quem pictum dabimus sub finem huius Ordinis,) Myrus alter fortè fuerit, cuius Dorion meminit tanquam ὑποπυρρίζοντος, id est, rufi coloris.

GALL.

GALL. Circa Monspelium Serpentem uocant. Vide suprà in Muræna.
GERMAN. Das männle (als etlich meinend) von der obgesetzten Meerschlangen art.

CONGER uel Congrus. γόγγρος Græcis, non etiam κόγγρος per κ. ut nuper quidam somniabat. Nicander Epopœus Congros aliter Gryllos uocari scribit, id est Porcos, à uoracitate nimirum, &c. Conger, quem & Gongrum Plinius 32. uolumine appellasse uidetur, Plinius. *Gryllus.* *Gongrus.*

Duo Congrorum genera sunt: unum albicat, & pelagium est: alterum nigricat, & litorale magis est quàm pelagium, Rondeletius.

Duo breuia cutaceaque cornicula in extremo rostro tum Congri (tum Murænæ) existunt, Saluianus.

GRAECIS nostri temporis Cauorofas, Saluianus: composito nimirum nomine ab ophis, & nescio quo alio.

ITAL. Romæ Drongo uel Brongo (Bronco, Saluianus) uocant. Veneti Grongo. Antiates Brunchum appellant, Platina. ¶ Græcum Latinumque uetus huius piscis nomen pleræque gentes retinent, Itali, Hispani, Galli plerique & Angli.

HISPAN. Lusitanis Cromgo, Saluianus.

GALL. Congre. Massilienses nominant Filat (Fiela, Fielaz, Bellonius) quia instar retis pisces inuoluit & implicat, Rondeletius. Massilienses planè barbarè Phialassum appellant, Gillius.

GERM. Ein Meeraal: id est Anguilla marina. Quidam in parte Germaniæ inferioris, Palen uocari mihi retulit, nescio quàm rectè. Palynck quidem Flandris Anguilla est.

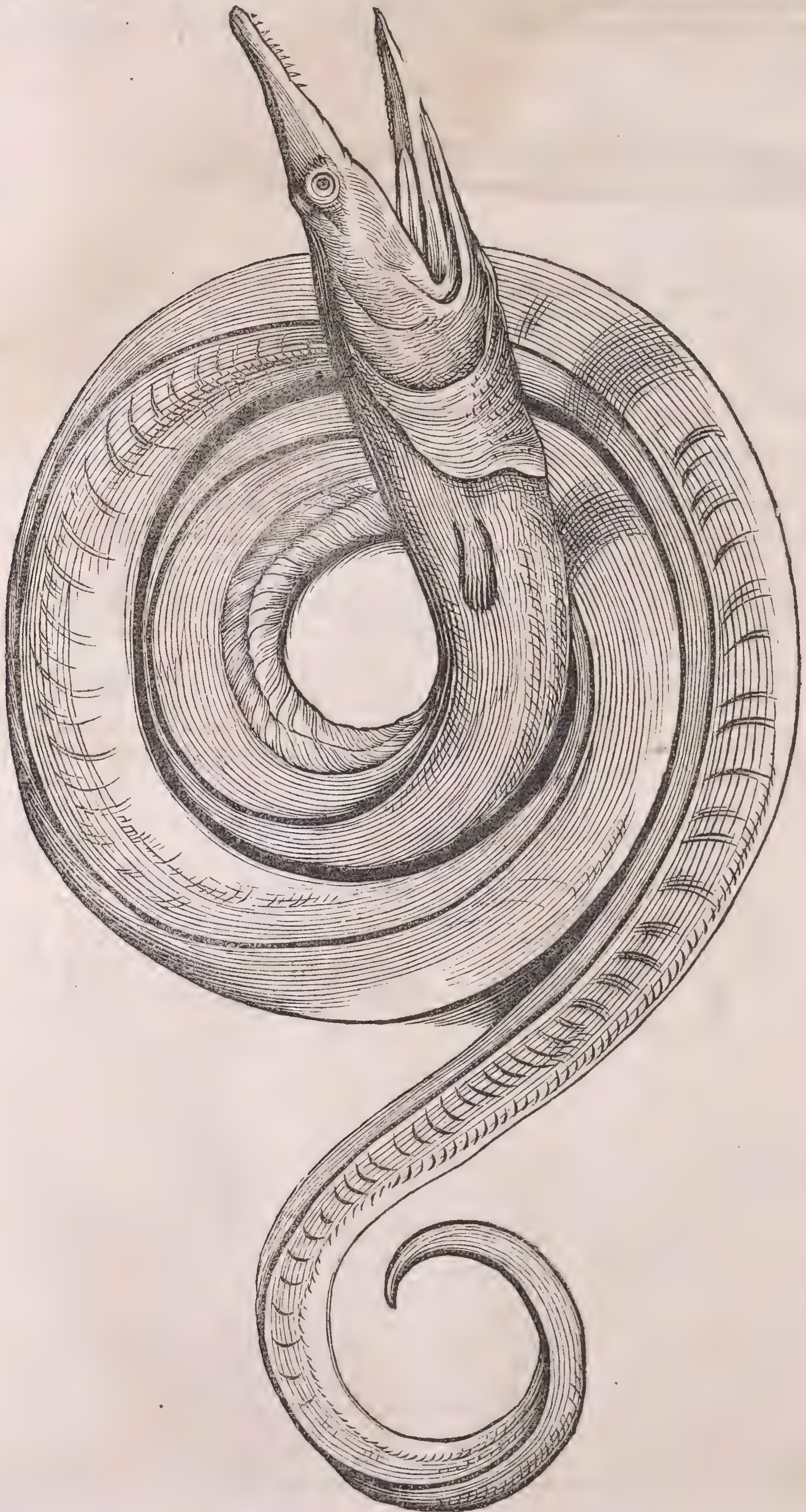
ANGLICA sunt a Conger, a Congre, a Congerele. Dicuntur & Eluerz ab Anglis Congri pusilli (nomine, ut apparet, ab Anguillarum similitudine facto) in fluuio Sabrina prope Glocestriam; in quem paruuli duntaxat è mari subeunt.

Pictura à Rondeletio posita.

Picturam à Bellonio exhibitam omisimus: similem ferè ei quam Rondeletius dedit, sed multis implicitam spiris, (non quòd in mari adeò inuolutus sit hic Serpens, sed ad longitudinem eius exprimendam:) uentre crebris uelut internodijs crispo. qualem ego etiam, hîc adiunctam, ab amico ex Italia missam Serpentis marini imaginem olim accepi. corpore ubique plano, non tanquam aculeis quibusdam eminentibus aspero, quales in Rondeletiano uisuntur: quanuis eorum in descriptione non meminit.

SERPENS marinus, ὄφις θαλάττιος, similis est terrenis, dempto capite quod magis ad Congrũ accedit, Aristoteles: qui tamen alia etiam multa serpentium marinorum genera esse tradit, quę in gurgitibus seu præalto mari nascantur, alia alijs coloribus omnis generis, χρόαν δ' ἔχουσι παντοδαπήν. Is quem depinximus (inquit Rondeletius) terreno uel fluuiatili serpenti simillimus est. ad trium uel quatuor cubitorum longitudinem accedit. corpore rotundiore quàm Anguilla, capite Congro similis: colore fuluus, sed uentre & rostro cinereus, &c. ¶ Ab Ophis diminutiuum est Ophidion, quo nomine piscem appellat Plinius; quem nos dedimus suprà Ord. v. cum Mustela- *Ophidium.*

bus mar. Bellonius quidem & Saluianus Ophidion Plinij ab Ophi (id eſt, Serpente mar.) non diſtinguunt. nos Rondeletium diſtinguentem ſequimur, cum aliâs, tum quia maior eſt hic ſerpens, quàm ut Ophidium, id eſt, Serpula diminutiuè nominari debeat. Hydrus dici poteſt omnis aquaticus ſerpens, tum in dulcibus tum in ſalſis aquis. nam & marinos ſerpentes Hydros nominat Aelianus, (quos alij ὄφεις θαλαττίους:) eosq́; aſperum potiùs ſerratis dentibus quàm uenenoſum os uideri habere. Idem Aelianus alibi de Myrone piſce, (quem Myrum eſſe, id eſt, Murænæ marem ignoraſſe uidetur:) eum ipſum (inquit) eſſe dicunt marinum Serpentem. ¶ Alius eſt Draco marinus Ariſtotelis, quem non à corporis figura, ſed ueneno Græci ſic nuncuparunt, ut Latini Araneum. ¶ Vide infrà penultimam huius Ordinis imaginem, & quæ adſcripſimus. *Hydrus.*

ITAL. Serpe marina, Saluianus.

GERM. Ein art der Meerſchlangen / mag ein Kongerſchlang genennt werden: dann ſy von leyb vnd geſtalt iſt wie ein ſchlang: mit dem kopff aber geleychet ſy baß einem Meeraal / oder Kongeraal.

ACVS (prima ſpecies,) Aculeatus, Belone. his tribus nominibus utitur Plinius. Græcè Βελόνη, ῥαφίς. habet enim roſtrum acus aut ſubulæ inſtar. item ἀβλεννὴς, ab eo nimirum quòd ſiccæ ſit carnis & minimè mucoſæ. ¶ Rondeletius Acum lib. 8. deſcripſit, cum Lacerto ſiue Colia & ſimilibus piſcibus; mihi illis qui Serpentem corpore quodammodo referunt, adnumerare libuit.

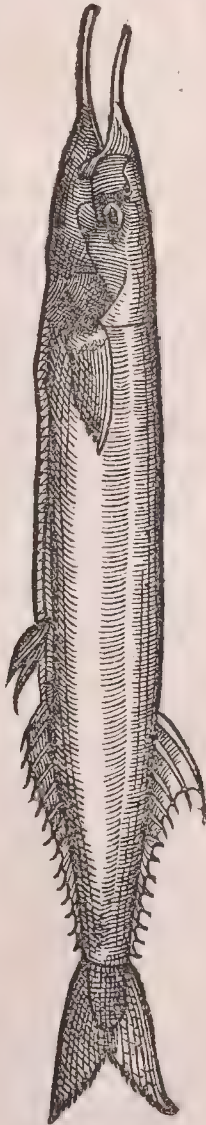
GRAECE uulgò Βελονίδα, Zargane, Aiulone.

ITALICE Arguzella, Acucella Romæ, Acicula, Acuſigola, Anguſigola.

HISPA. Aguilla, (Agulia, Saluianus:) Aguia peſcado.

GERMANICE. Hornfiſch / Snacotfiſch: Tobias / Sobias / Topeiaß / Gebbei: & alicubi (ni fallor) Gerfiſch.

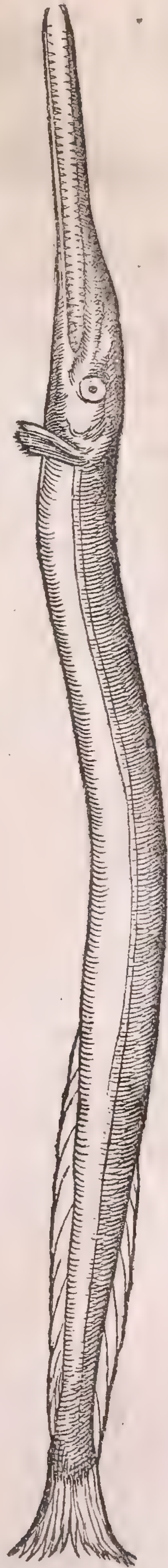
ANGLICE. Hornekek / Garrefyſſhe / Pyperfyſh / Hornebeacke.

*

†

Hanc Acus figuram Venetijs accepimus.

* *Quærendum an hæc ſit Acus Bellonij, quæ proximè ponetur, maximè propter pinnas illas paruas uerſus caudam, &c. Sed cognatus uidetur potiùs piſcis, quàm idem. Suum ex Oceano Bellonius habuit, hunc ex Mediterraneo Rondeletius.*

† *Acus minor Bellonij: quæ magnitudine tantùm (inquit) à priore differt, &c. Hic fortè Saurus Rondeletij, proximè retro exhibitus fuerit. Lege quæ cum illius eicone ſcripta ſunt.*

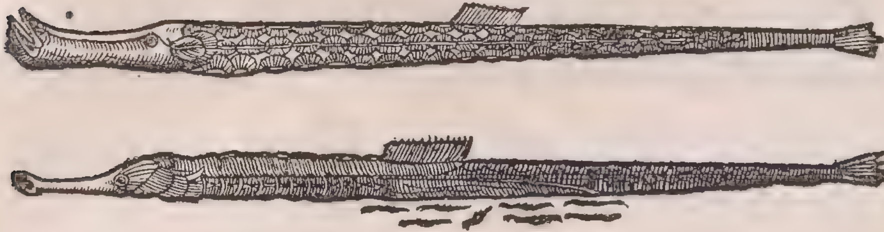
SAVRVS (alius à Trachuro quẽ aliqui Saurũ nuncupant) Acubus ſimilis, breuior & craſsior, &c. ea uerò corporis parte quæ à podice ad caudã eſt, caudaq́; ipſa, Scombrum refert: ſiue partis huius caudæq́; figuram, ſiue eiuſdem pinnulas ſpectes. & ſimiliter carnis ſubſtantia. Rondeletio hic potiùs, q̃ Trachurus, Saurus appellatur: & diminutiuè etiam Sauris: Σαῦρος, Σαυρίς. Sed Sauri fortè communior

Trachurus. est appellatio, & hunc & Trachurum comprehendens: ut ex uulgaribus Trachuri nominibus cōijci potest: Sauris uerò priuatim qui hîc exhibetur: Sauridem enim, Acum, & Sphyrænam similes esse Speusippus prodidit. Præstat autem Græcum Sauri nomen retinere, quàm ex uocabuli significato, Lacertum Latinè interpretari. *Lacertus.* Lacertus enim Latinorum ueterum, Κολίας Græcis dicitur. Σαῦρος uerò uel Sauris Græcorum, is piscis est Saluiano, quem Lacertum peregrinum Rondeletius nominat, in fine Ordinis V. à nobis propositus.

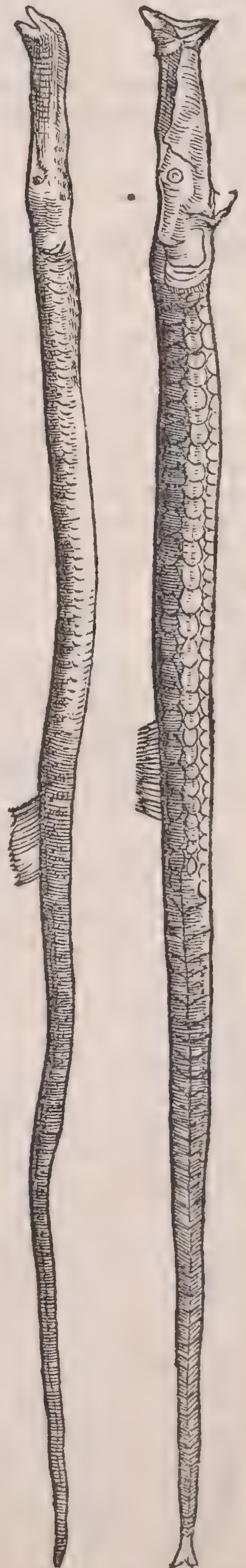
GALL. A quibusdam circa Monspelium Aiguille uocatur, ab alijs Beccasse.

GERM. F. Ein Macqueralse. Vide infrà in Trachuro, Ordine 8. Ein kleiner Hornfisch.

A Rondeletio propositæ figuræ.

Duas has eicones (ut scripsi) Cor. Sittardus misit. Magnitudinis quidem inter ipsas proportio non eadem seruatur, quæ in Rondeletianis apparet.

ACVS (alia species.) Acus seu Belone Aristotelis, secundū Rondeletium. Sunt qui Serpentem mar. esse credant, sed falsò, ut in Serpente mar. Rondeletius arguit. *Typhle. Typhline mar.* Bellonius Typhlen uel Typhlinen marinā nominat, à similitudine cum Typhlope seu Typhline serpenti terrestri. Sed Typhle Athenæo, Typhlinus Hesychio, inter Nili pisces est, Lampetra parua fl. nimirum. Saluianus hunc piscem Græco & Latino nomine carere putat. Ego huius piscis eicones duas, ueluti unius generis species, à Cor. Sittardo Cæciliæ nomine olim accepi. uocatur autem hoc nomine piscis quidē apud ueteres Latinos nullus: sed Typhlines serpēs, &c. Easdem ex Rondeletio, breuiori spacio pictas, exhibemus, &c. ¶ Qui Remoram esse conijciunt hunc pisciculum, uel Musculum Iulúm ue, falluntur.

GRAECE uulgo Nerophidion.

ITALICE alicubi Diauolo. sed alij Ranam piscatricem Diabolū mar. uocant. Priuatim speciem alteram, quæ corpore rostroq; minor est, uulgò in Italia Arzinarello uel Coaliotto nominari, Cor. Sittardus nos docuit. Saluiano utraq; species, ut Græco Latinoq;, ita etiam uulgari nomine caret. pauci enim (inquit) temere potiùs, quàm comprobata aliqua consuetudine, Serpente marino uocari aiunt.

GALLICE Trompette. Massiliensibus Gagnola.

GERMANICE dici potest ein Trommeeter: uel circunscribi, ein art deß Hornfischs. ¶ Inter eicones piscium Oceani Germanici, maiori huius generis (cui os ferè rotundo hiatu, tubæ instar aperitur,) picto, Germanicum nomen Hautinck adscriptum est: quod tamē etiam Mugili cuidam Oxyrhyncho Antuerpiæ tribuitur, & Sphyrænæ alteri Monspelij. ¶ Knakfisch audio esse piscem, qui sola cute & ossibus cōstet, (Holosteum dixeris,) inutilis cibo, & captus abijci solitus in litus: ubi mox corrugatur. *Holosteus.* Hic an Acus sit, quærendum.

Figura hæc desumpta est ex tabula quadam descriptionis Orbis terrarum.

GVAICA-

GVAICANVS uel Reuersus piscis Indicus. De nouo piscationis genere Petrus Martyr Oceaneæ Decadis primæ libro ȝ. Non aliter (inquit) ac nos canibus Gallis per æquora campi lepores insectamur, illi (*piscatores Cubæ insulæ in Nouo Orbe: in cymba, id est caua arbore piscantes, Christ. Columbus*) uenatorio pisce pisces alios capiebant. Piscis erat formæ nobis ignotæ: corpus eius anguillæ grandiori persimile: sed habens (caput grandiusculum, &) in occipite pellem tenacissimam, in modum magnæ crumenæ. Hunc uinctum tenent in nauis sponda funiculo, sed tantum demisso, quantum piscis intra aquam carinæ queat inhærere. neq; enim patitur ullo pacto aëris aspectum. Viso autem aliquo pisce grandi aut testudine, quæ ibi sunt magno scuto grandiores, piscem soluunt. ille quum se solutum sentit, sagitta uelociùs, piscem aut testudinem, quà extra testam partem aliquam eductam teneat, adoritur: pelleq; illa crumenaria iniecta, prædam raptam ita tenaciter apprehendit, ut exoluere ipsam eo uiuo nulla uis sufficiat, nisi extra aquæ marginẽ paulatim glomerato funiculo extrahatur. Viso enim aëris fulgore statim prædam deserit. Præda igitur iam circa aquæ marginem euecta, in mare saltat piscatorum copia tanta, quanta ad prædam sufficiat sustinendam, donec è naui comites eam apprehendãt. Præda in nauim tracta, funiculi tantum soluunt, quantum satis est uenatori ut ad locum suæ sedis intra aquam redeat, ibiq; de præda ipsa per alium funiculum escas ei demittunt. Piscem incolæ Gaicanum, nostri Reuersum appellant, quòd uersus uenetur.

GERM. Ein wunderbarer fisch in dem Indianischen meer/mag ein Meerseckel/oder ein Secklet genennt werden.

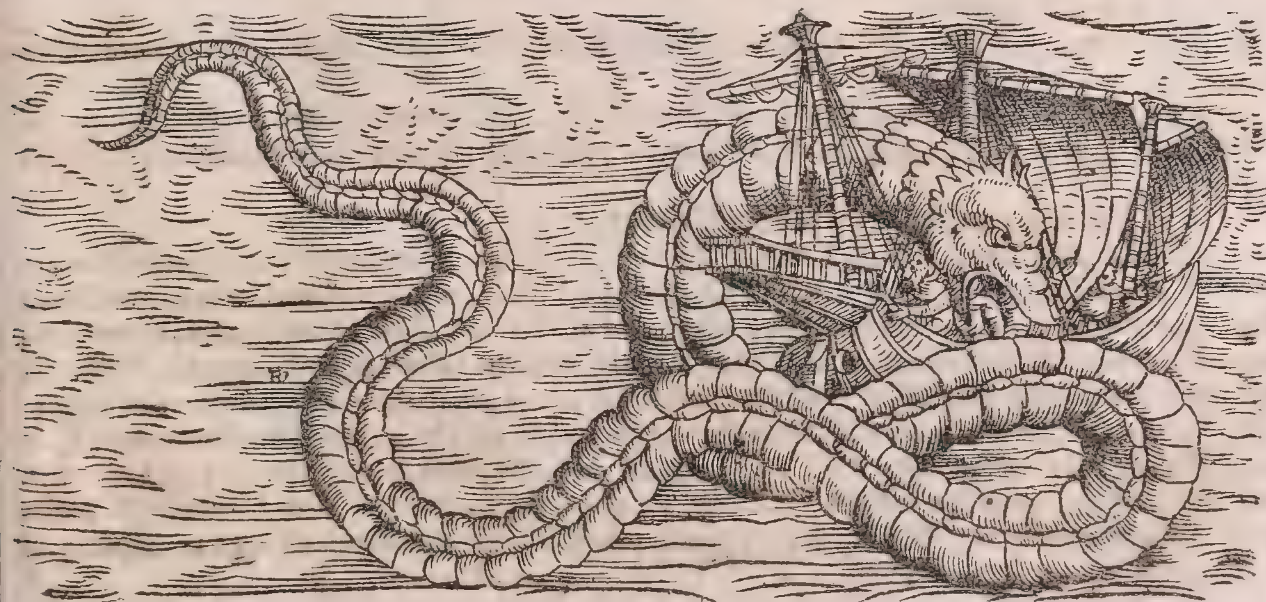
SERPENS marinus rubescens, rarus: quẽ Rondeletius exhibuit. Hunc (inquit) nonnulli Myrum esse putauerunt, sed falsò. nam branchias osseo operculo squamosorum modo intectas habet: pinnasq; ad natandum maiusculas, quibus Muræna & Myrus carent. sed Dorionis Myrũ alterum esse ὑποπυῤῥίζοντα, id est, rufescentem, non absurdè quis existimauerit. *Myrus.* *Myrus alter.*

GERM. Ein seltzame rotlachte Meerschlang. ein Schlangfisch im meer.

Hic fortè Serpens iste marinus fuerit, cuius meminit Aristoteles, capite Congro quàm Serpenti similior: nam is quoque fului coloris est. non mirum autem si in Oceano longè maior euadat.

IN Balthico uel Suecico Oceano, flaui quidam serpentes marini reperiuntur, triginta aut quadraginta pedes longi: qui, nisi irritati, neminem lædunt. Quorum iconem Olaus Magnus in Tabula regionum Septentrionalium Europæ iunctarum, dedit huiusmodi.

In eadem Tabula alius Serpens marinus, ad centum aut ducentos pedes longus, (ut descriptio habet: uel etiam trecentos, ut numerus iconi adiunctus præ se fert,) circa Noruegiam interdum apparet, mari tranquillo infestus nautis, adeò ut homines quandoque è naui abripiat. Nauim ab eo inuolui aiunt tantam, quantæ ferè in nostris fluuijs aut lacubus maiores fieri solent, quæ mercium uecturæ destinantur, inuolutam subuerti. Spiras supra mare tantas aliquando erigere, ut nauis per unam transire posset. Figuram, qualis in Tabula illa est, apposui.

GERM. Die groß Meerschlange in Norwegischen landen/welche die schiffleüt schediget/ wenn der wind still ist.

ORDO VII. DE PISCIBVS MARINIS SPINOSIS, PLANIS.

PLANOS pisces non cartilagineos, sed spinosos, Græci ψηττοειδεῖς, Latini Passerinos uocant. Multa sunt huius generis apud nostros Gallos nomina, multoq; plures species quàm apud antiquos, Bellonius. Aristoteles ψηττοειδεῖς dixit: recentiores quidam Passerina specie pisces & Psettaceum genus. Vt Passer auis prona parte fuscus est, supina albus: ita in hoc genere non solum priuatim ab hac aue denominatus piscis, sed etiam reliqui omnes. Omnes situm corporis & oculorum (Tænijs exceptis) aliter quàm reliqui pisces habent. Eorum alij læues, alij squamosi sunt, &c.

GERMANICE Plani pisces communi nomine Plattfisch appellari poterunt: ut species una Plateyßle: eiq; similiores in suo genere Plateyßfisch. Communius uerò ad pisces latos planosq; omnes (tum cartilagineos, ut Raias: tum spinosos, ut Passeres) nomẽ fuerit Flachfisch: quanuis idem nomen Saxonibus Asellorum quoddam genus significat. ¶ Halbfisch priuatim dicuntur Passerini generis quidam pisces in Albi fl. ex Oceano subeuntes: cuius nominis significationem si respicias, (sonat autem dimidiatum, ἡμίτομον, à corporis specie ueluti per medium dissecta,) pro generis uocabulo usurpari posse uidetur.

Rhombi effigiem, quæ hic collocari debuerat, cum spacium desit, in sequentem paginam retulimus.

RHOMBVS aculeatus Rondeletij. Rhombi uocabulum Græcum Latini retinuerunt. Aristoteli & reliquis Græcis piscis hic ψῆττα est. Romani (inquit Athenæus) Psettam, Rhombũ appellant, nomine Græco. Rhombi quidem nomen apud Aristotelem non extat. Sumitur etiam Passer siue Psetta pro diuerso pisce à Rhombo. Marinorum (inquit Plinius lib. 9. cap. 20.) alij sunt plani, ut Rhombi, Soleæ, ac Passeres: qui à Rhombis situ tantùm corporum differunt. Galenus etiam & Diphilus Psettas à Rhombis manifestè seiunxerunt. Rhombus piscis à Rhombo figura (turbinata, Bellonius) nomen habet, quæ quatuor æqualibus lateribus constat, non autem rectis angulis, Rondeletius. Syacion nominatum animal, id est, Porculum apud Symeonem Sethi, aliqui pro Rhombo accipiunt. *Psetta.* *Syacion.*

GRAECI huius temporis adhuc ψῆτταν uocant, teste Gillio.

HISPANI Rodouállo.

ITALI omnes, Ligures & Massilienses Rhombum uocant, ut Gillius & Rondeletius scribunt.

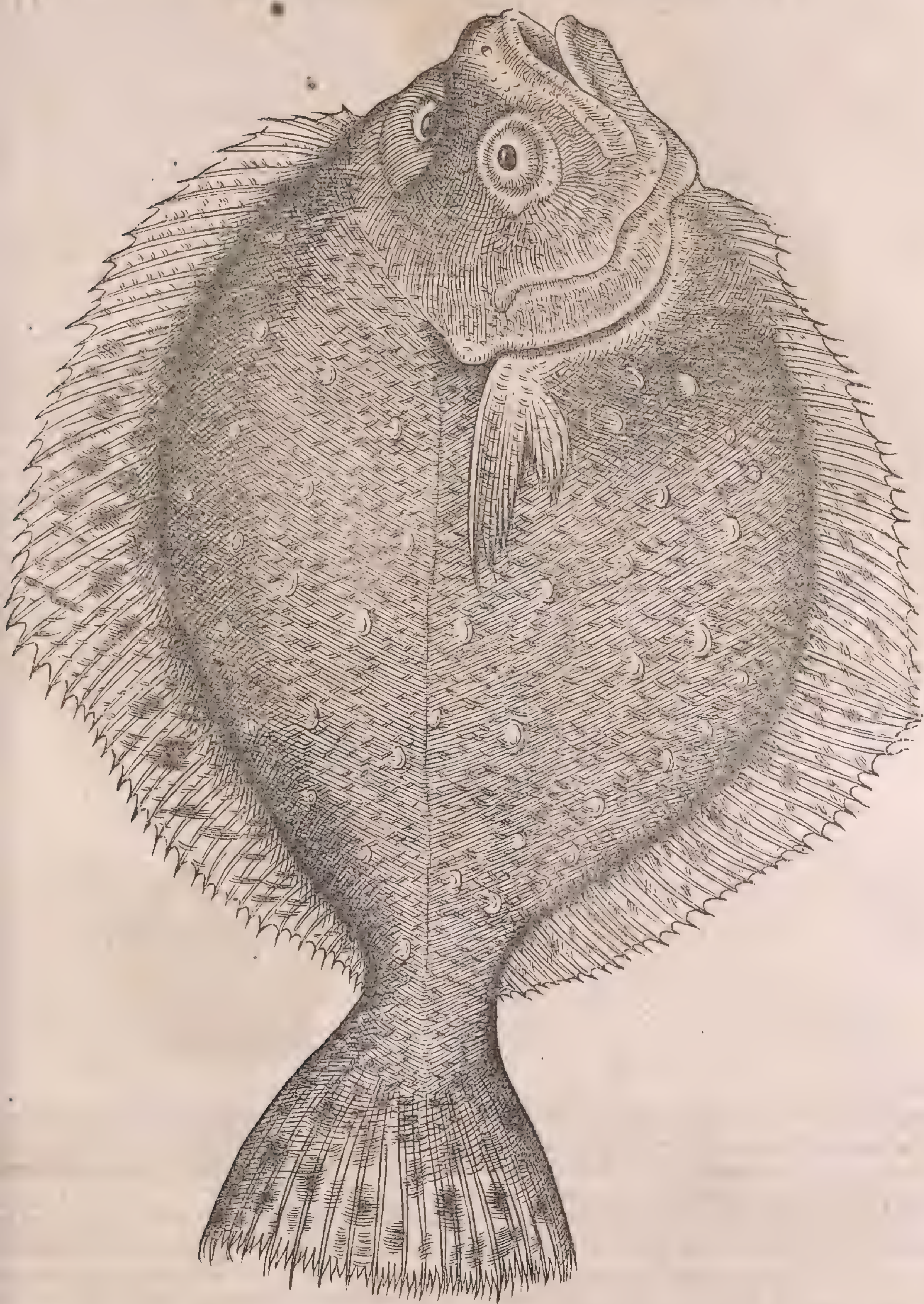
GALL. Circa Monspelium Romb appellant, Massilienses Rombo (ut etiam Rhombum læuem:) Galli Turbot (quasi turbinatum, Bellonius:) Normani Bertoneau, Rondeletio & Gillio authoribus.

ANGLI similiter ut Galli Turbot uel Turbut.

GERMANI Tarbutt: Frisij Terbut/Terbot. Possunt autem uideri hæc nomina deriuata uel à Latino Turbo, idẽ quod rhombus Græcis significante: uel ab origine Germanica Thornbut. compositum enim hoc uocabulum, aculeatum Passerem significat. Arnoldus Villanouanus etiam Turbotum Latina terminatione dixit. Butt quidem inferioribus Germanis Passerem significat: (alij enim quidam Germani fluuiatilem quendam pisciculum, Phoxinum, ei'ue cognatum, Butt appellant. Putt uerò Mustelæ fluuiatilis species est.) Inde compositæ sunt uoces Tarbutt/Heiligbutt/Steinbutt. Ex his Steinbutt, ni fallor, non alius est quàm Tarbutt: nomen hoc partim à lapidibus factum, illud à spinis. quoniam corpus eius acutis eminentijs osseis & lapillorum instar duris (basis quidem singularum instar calculi rotundi est) ceu rubi spinis, ut Raiarum quoq;, exasperatur.

Icon

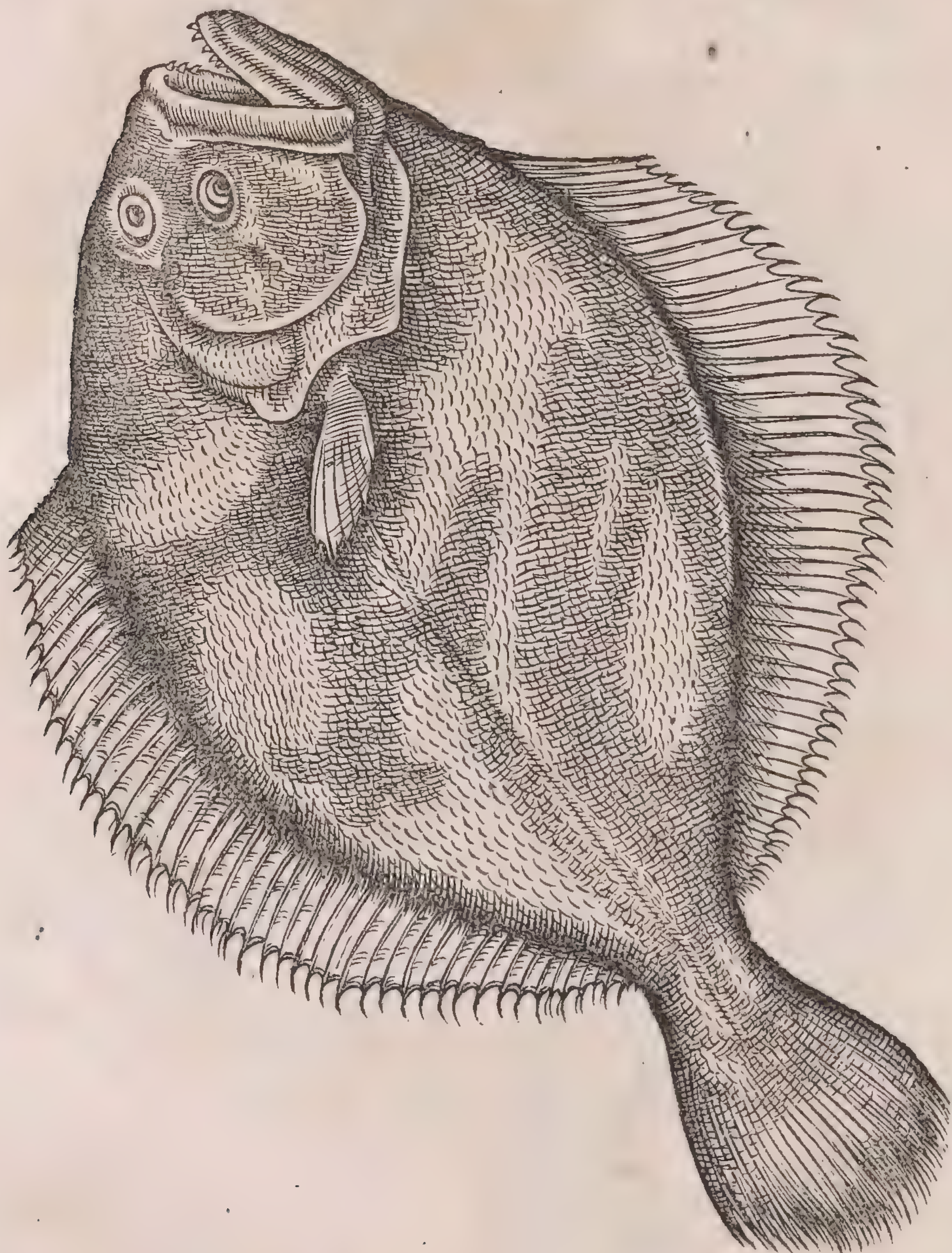
Icon hæc non à Rondeletio posita, sed à Veneto pictore nobis efficta est.

ANGLICE. Rhombum marinum in meridionali Britannici maris litore uocamus a flounder, (& fluuiatilem a freshwater flounder,) ut eundem piscem in Septentrionali litore fluke uocamus, Turnerus. Bellonius non Rhombum, sed Passerem fluuiatilem, Gallice Flez, Anglice flonder uocari tradit.

Rhombi læuis ſpecies, ab amico Venetijs ad nos miſſa, alia quàm à Rondeletio poſita: cuius iconem addere ideo minus neceſſarium uiſum eſt, quoniam læuem ſuum aculeato per omnia parem facit, dempto quòd aculeis caret.

Rhombus alter.

RHOMBVS alter eſt (inquit Rõdeletius) qui ut à ſuperiore diſtinguatur, leuis à nobis dicitur, quòd aculeis prorſus careat. Plura lege in nominibus Gallicis. ¶ Fortè non abſurdè quis exiſtimauerit Rhombum læuem, Galeni Citharũ eſſe: quòd is mollis ſit carnis, cuiuſmodi Rhombum læuem eſſe conſtat: quodq; eum Rhombo ſimilem faciat. *Citharus.*

ITAL. Venetijs, Romæ & Maſsiliæ, etſi frequenter reperiri ſolet, tamen & Rhombi nomen habere, & pro Rhombo apud eas nationes diuendi ſolere, frequenter conſpexi. Rhombo quidem minor eſt, læuior, & magis plano corpore, minusq; carnoſo, ſolido ac delicato: capite etiam magis elato ac grandi, &c. Bellonius. Itali quidam Rhombum læuem ac ſine ſpinis Suazo uel Cuco uocitant. aliqui (Itali an Galli neſcio) Soagia.

GALLIS Barbue dicitur. à noſtris (inquit Rondeletius) per ſimilitudinem Paſſar, quaſi Paſſer: à nonnullis Panſar, id eſt, uentrioſus. nos enim Panſe uentrem appellamus. Sed Paſſar, meo quidem iudicio, rectiùs dicitur: quanquam uerus Paſſer ſeu ψῆττα non ſit, ſed ei figura duntaxat ſimilis, ſitu uerò diſsidens. huic enim dexter reſupinatus eſt, Paſſeribus læuus, Rondeletius. [Si Rhombum ſic in latus componas, ut oculi cœlum ſuſpiciant, & mentum deorſum ſpectet, pars ſupina, erit dextra. ſed ſi ſimiliter Paſſerem conſtituas, ſupina pars erit læua, Gillius & Maſſarius.] Maſsilienſes Rombo. uide ſuprà in Italicis. ¶ In Gallia quidam (etiam ex coquis) hunc piſcem ſexu tantùm à Rhombo aculeato differre rati, Rhombi fœminam temere appellant.

GERMANOS Meerbutten uocare puto, ut ab ijs (conijcio) qui flumina ſubeunt, diſtinguãt.

Sunt

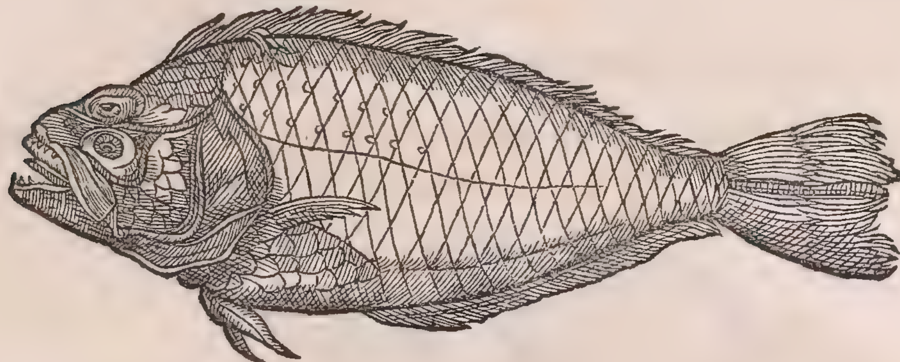
Sunt & alij quidam marini duntaxat generis piſces Meerbuttẽ (aut potiùs Meerputten. Muſtelabus fortè cognati) dicti, prorſus læues, ut Anguillæ, carne etiam ſimili, ut audio.

RHOMBOIDES Rondeletij. Romæ (inqt) piſcẽ ſæpe uidimus, qui ab ichthyopolis Rhombi nomine uenditur: quem tamẽ à ſuperioribus Rhombis diuerſum eſſe ſenſus ipſe doceat, etiamſi figura Rhombum imitetur. Quare hunc Rhomboidẽ appellauim⁹, ut tantùm à Rhombo piſce differat, quantũ figura rhõboides à rhombo figura. eſt enim rhomboides figura, quæ neq; latera æqualia, neq; angulos rectos habet. Huius mentionem nullam à ueteribus factam fuiſſe comperio. ¶ Vide an hæc ſit Tænia Bellonij.

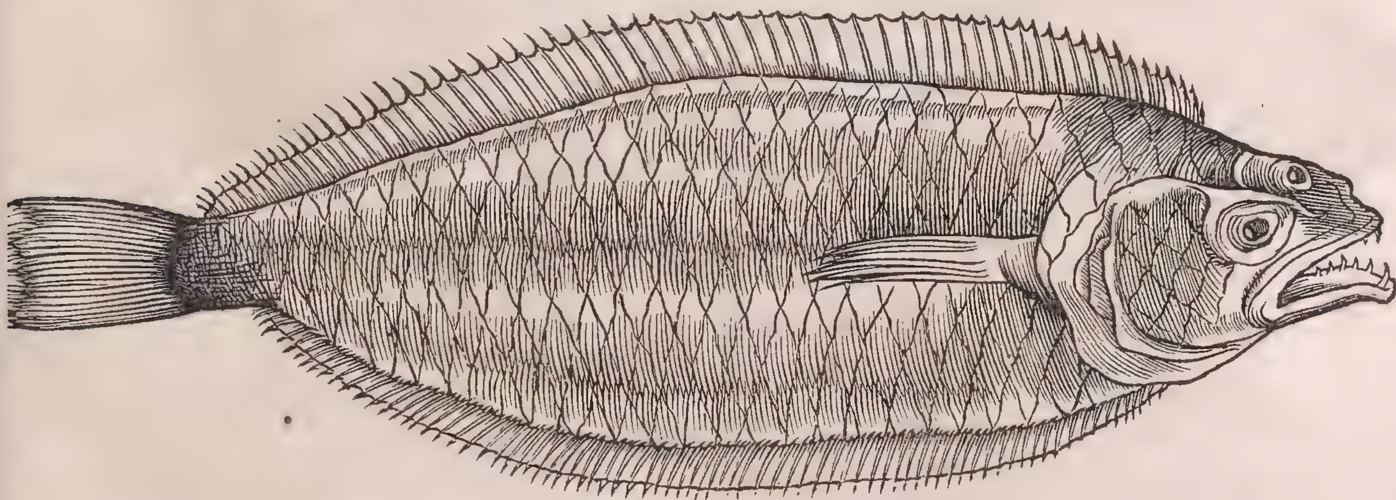
ITAL. Romæ cum Rhombo confundunt, ut iam dictum eſt.

GERM. Ein kleine Tarbutten art zů Rom/wirt niemer über ein ſpann lang.

Citharus Rondeletij.

Alia eiuſdem piſcis (ut uidetur) eicon, à Corn. Sittardo miſſa, pro piſce qui Romæ uulgò Pecten uocetur. ſed Saluianus Nouaculam Rondeletij, Pectinem Romæ uocari ſcribit. Differt quidem hæc imago à ſuperiore, cum aliâs nonnihil, tum pinnis.

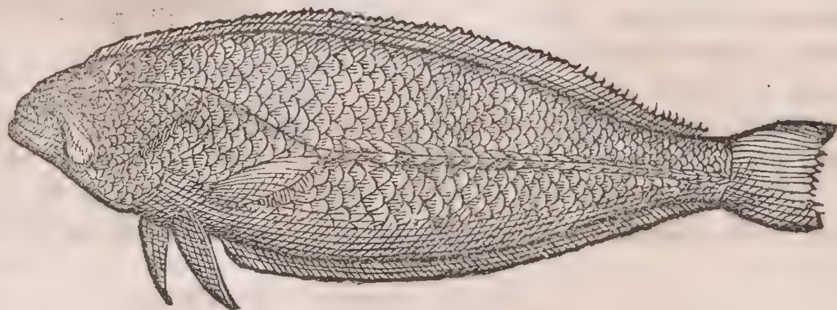
CITHARVS Rondeletij. Κίθαρος uel Κιθάρα Varino. Oppiano Κιθάρη. Gaza ex Ariſtotele Fidiculam conuertit. ¶ Citharœdus Aeliani, piſcis eſt, cuius ille in mari Rubro genera duo deſcribit, ſolis corporum pigmentis à Citharo noſtro diuerſa; Rondeletius. Latitudine (inquit Aelianus) Bugloſſum præ ſe fert. lineis à ſummo capitis uertice ad extremam caudam nigris ſic diſtinguitur, ut eas citharæ fidiculas cõtentas eſſe dicas: unde & Citharœdus appellatur. ¶ Quidam hunc piſcem Tæniam eſſe putauerunt, quæ Romæ uulgò Pecten uel Pectenorzo dicatur. *Tænia.* Nos alias Tænias Rondeletij dabimus. ¶ Rhombum alterum ſiue læuem Rondeletij, Galeni Citharum eſſe non abſurdè quis exiſtimauerit: quòd is mollis ſit carnis, cuiuſmodi Rhombum læuem eſſe conſtat: quódq; cum Rhombo ſimilem faciat Galenus. ¶ Citharus à Strabone inter

Nili pisces recensetur.

ITAL. Romæ satis frequens est, & Folio nominatur. Bellonio Tænia ibidem Sfolia, uel Sfolio: quo & Veneti nomine (inquit) Soleam uocare consueuerunt. Buglosso quidem, id est Soleæ, quàm Rhombo similior est hic piscis, si squamas excipias, quæ in Citharo sunt magnæ, rhombi figura.

GERM. Ein Plateyßle oder Zungē art. Ein Sandling: Vide mox in Anglico nomine.

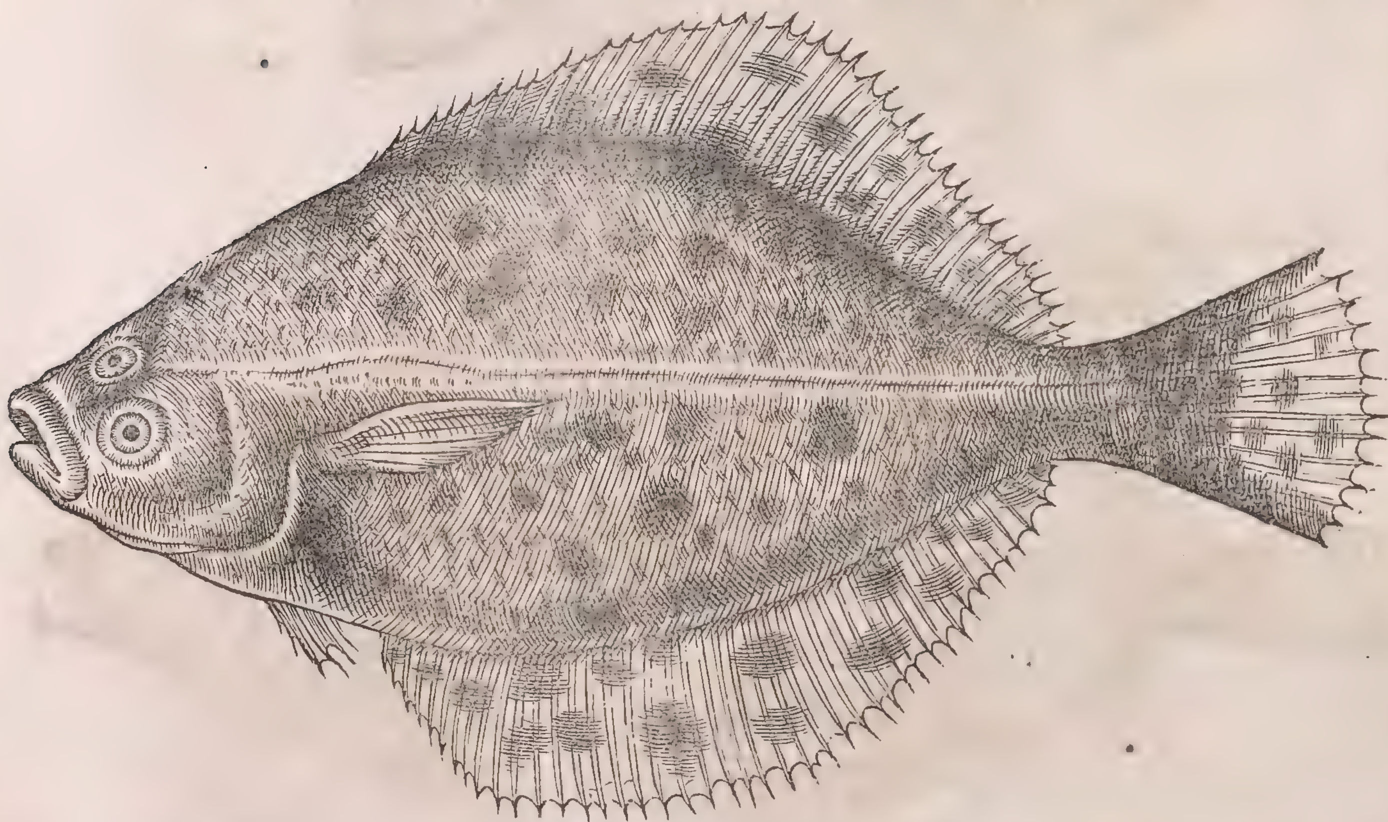
GALLICE. Piscis qui ab Anglis uocatur a Sab, à Frisijs Orientalibus ein Sandling, Galeni Citharus mihi esse uidetur. Is Rhombo minimo similis est, sed candidior: & circa caudā summasq; oras, quæ piscem totum ambiunt, rubescit. Saporis non iniucundi, utcunque apud Londinenses in paruo precio habeatur, Turnerus.

CITHARVS alter Rondeletio, quem flauum siue asperum cognominat. Athenæus quidem ex Archestrato Citharum unum λσβκόν, alterum πυῤῥόν facit. ¶ Sunt (inquit Rondeletius) qui uerum Buglossum esse credant, nec sine ratione: non ob figuram solùm, sed etiam ob asperitatem. est enim bouis lingua, magna & aspera.

GERM. Ein andere gälblachte Meerzungen art.

Passeris effigies Venetijs facta, ab ea quam Rondeletius dedit, differens, cum aliâs nonnihil, tum quòd pinna superior in pictura Rondeletij ad oculos usque procedit, paulatim humilior, &c.

PASSER. Piscis Ψῆττα à Græcis, à Latinis Passer dicitur, Rondelet. A colore Passerum auium Passeres dicti sunt. parte enim supina candidi, prona uerò terrei coloris, ut Passeres aues sunt, Massarius. Psetta Græcis genus uidetur esse ad Rhombū & Passerē: (lege suprà in Rhombo:) Itaq; & Rhombus aliquando Psettæ nomine uenit: & Buglossum Athenæus Atticè Psettam uocari scribit. Ψῆτται pisces leguntur apud Suidam: ego Ψῆτται scripserim per η. circunflexum. Στρουθὸς Græcis Passer auis est. Aelianus (De animalib. 14.3.) piscem quoq; Passerem scilicet, uel aliquam eius speciem similiter nominat, unà cum Rhombo, Psetta & Torpedine. quare apud Aristotelem quoq; Historiæ 2.15. idem nomen pro pisce rectè legi aliquis coniecerit, quanuis diuersum sentiat Rondeletius. Ψιτίον quoq; apud Symeonem Sethi & Psellum De diæta, non alius quàm

Psetta.

Στρουθὸς.

Ψιτίον.

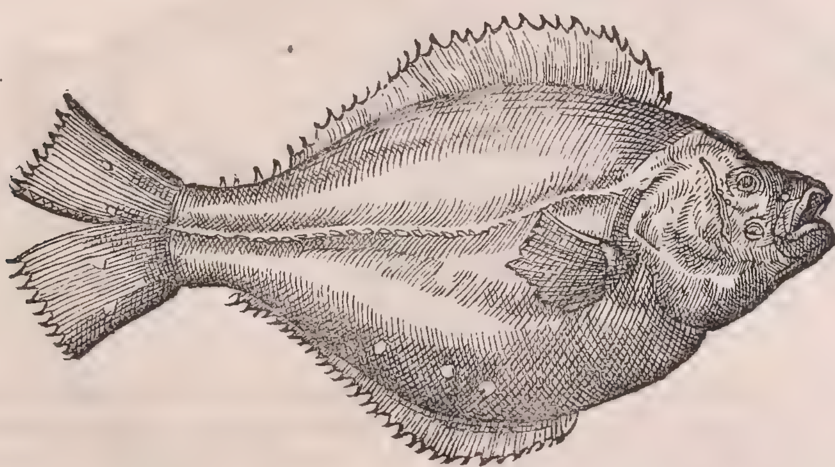
quàm Passer piscis mihi uidetur. Pectinem (qui ueteribus in Testaceo genere est) Alberti Magni ætas imperitè pro Passere accepit: inde forsan, quòd spinæ huius generis piscium rectæ & parallelæ, pectinis instrumenti speciem præ se ferant. Eundem piscem Ausonius Platessam nominat, & mollis epitheton attribuit. uidetur autem factum nomen à Græco πλατύς: est enim de genere planorum & latorum: à qua origine forsan & Gallica quædam & Germanica nomina mox dicenda deriuantur. Plagitia barbarum nomen est, Arnoldo usurpatum pro Latino. *Pecten.* *Platessa.* *Plagitia.*

ITAL. Ab Italis nostrisq; Plane dicitur, Rondeletius. Passer hodieq; nominatur Romæ, & in multis Italiæ litoribus, (uulgò Passaro,) Iouio & Gillio testibus.

GALL. Ab Italis nostrisq; Plane dicitur, ab alijs Platuse, à Gallis Plye. Passerũ species multæ sunt. maxima à Gallis Plya, nescio qua ratione uocatur: quæ à Quadratulo sibi congenere pisce (uulgò Carlet) non nisi ipsa forma ac magnitudine differre uidetur. est enim Plya Quadratulo tantùm maior: qui ad quadrangulum proximè accedit. uterq; flauis lituris in tergo cinereo suggillatur: subtus, ut & reliqui huius generis, albicat, Bellonius. Sunt inter Gallos qui Passerem cum Solea confundant, Gillius. *Quadratu...*

GERM. Nostri uocant **Platyßle**, alij **Plateyse/Pladyß**: cuius nominis & similium in alijs linguis etymon esse Græcum paulò antè monuimus. **Plattgin**, Flandricum nomen est. **Bot** uel **Butt**, unde diminutiuum **Bütch**, inferioribus Germanis, Flandris & alijs, Passerem sonat. Inde nomina composita, quæ in Rhombo diximus. **Bot** tamen & **Pladyß** aliquos distinguere uideo. **Butt** (ut audio) in lacubus seu stagnis dicitur, marinis crassior, pinguior ac nigrior: in mari **Schollen**, qui ad nos uehuntur. capiuntur enim maiore copia. A nomine **Schollen**, speciei unius nomen **Platyßscol** compositum apparet. **Scholl** quidem uel **Schull** Germanis quibusdam maritimis usitatum nomen, quanquam ipso sono ad Soleam accedit, & quidam non indocti nuper Soleam interpretati sunt, non aliud tamen quàm Passerem populis eo nomine utentibus significat: eundem scilicet piscem quem Flandri **ein Plattdice** nominant, Angli **a Place**, ut Turnerus me monuit. ¶ **Gantzfisch** & **Halbfisch**, hoc est, integri & dimidiati pisces, genera quædam Passerum nominantur apud inferiores Germanos: sola (ni fallor) magnitudine diuersa: ut ille maior sit, hic minor: quem etiam è mari in Albim uenire audio. Lege quæ scripsimus suprà de planis spinosis in genere, initio huius Ordinis. ¶ **Plye** Gallica Passeris nomenclatura est: sed eodẽ nomine Germani in lacubus aquarum dulcium ad Septentrionem, piscem, haud scio an Passerini generis, appellant. ¶ Est & **Plaetkens** Passeris parui (opinor) nomen.

ANGLICVM nomen **Plase** uel **Playse**, uidetur per syncopen factum à Germanico **Platyßle**. Turnerus Anglus scribit **a Place**.

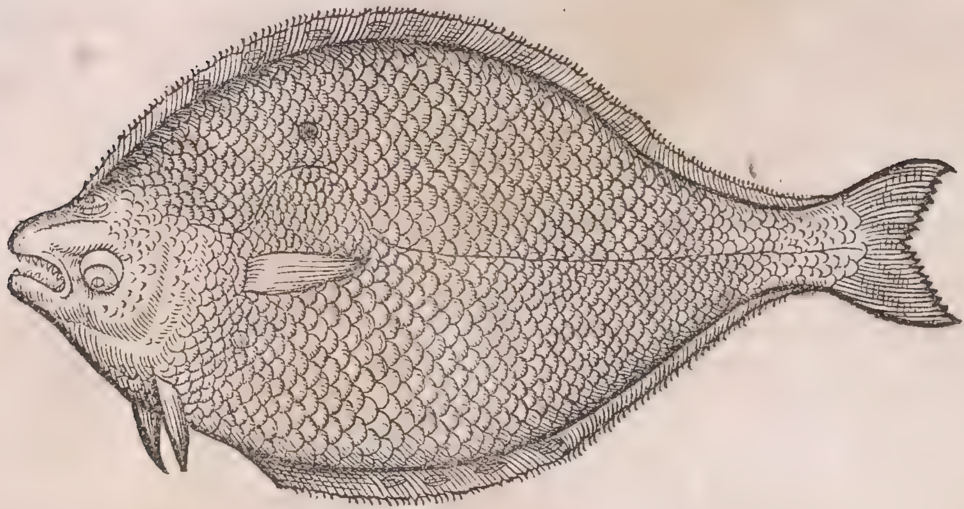

PASSERIS alia species. Planum hunc piscem Quarrelet uocant, hoc est, Quadratulum. Sunt qui eum hoc tantùm nomine appellent, cùm minor est: cùm uerò senuit, Plye. Ego uerò specie hunc ab illo differre existimo. magis enim quadrata est forma, unde Quadratuli nomen: maculasq; rufas siue subflauas plures habet. Totus læuis est. carne candida, molli, ualde humida. Magna eius copia in Oceano capitur, Rondeletius. A Passere quid differat, leges suprà in Gallicis nominibus Passeris.

GALL. Quarrelet, ut prædictum est: uel Carlet, Garlet.

GERMAN. **Ein kleine Plateyßle art / ein gefierts Platyßle.** Quærendum an idem sit, qui à nonnullis Oceani accolis **Scherren** uocatur Passer, deprauato forsan Gallico nomine.

PASSEREM Asperum siue Squamosum cognominare licebit, quem Galli uocant Limandam. Flauas maculas in pinnis quæ corpus ambiunt, & in reliquo corpore habet. Linea corpus intersecans sinuosa, in Passere nostro rectior est. Antuerpiani exiccatos uendunt, Rondeletius.

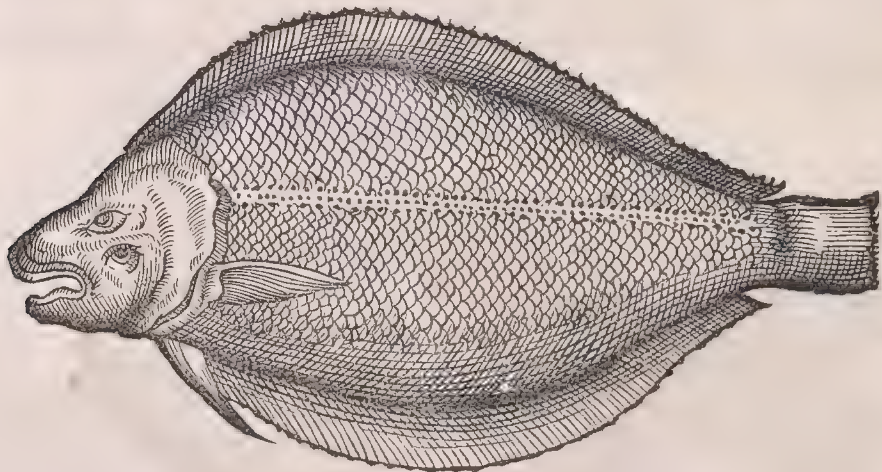

ITALIA hunc piſcem ignorat, Bellonius.

GALL. Ob tenuitatem corporis, quam cum aſſeribus dolabra in laminas diffiſis commune habet (eas laminas uulgus limandas uocat) Limandæ nomen adeptus eſt, Bellonius.

ANGLIS admodum uulgaris eſt, & Brut appellari ſolet, Rondeletius & Bellonius. Ego Anglos proferre audio Burte, uel Birte, uel Brette: fortè à latitudine plana. (ſic enim noſtri quoque aſſes ſiue aſſeres & tabulas ligneas uocant: & inde piſci huic nomen aptum fingemus, ein Brettfiſch.) Vocatur & Burtcock Anglis, eiuſdem generis piſcis, mas, ni fallor. Cock quidem gallinaceus eſt. Bellonius in litore Angliæ exiccatum hunc piſcem ad Germanos transferri ait: Ioannes Caius uerò Anglus, nunquam in Anglia ſiccatum ſe uidiſſe, etiamſi uulgaris ſit piſcis, mihi teſtatus eſt.

GERM. Vide in Anglicis.

PASSERIS aliud genus uulgò à Gallis Flez nominatur, eiuſdemq́ ſpecies alia maior Fletelet. nos Fleſum & Fleteletum Latinis terminationibus appellare nihil prohibet. Fleſus ſquamis paruis integitur, colore eſt nigro. In corpore pinniſq́ id ambientibus maculas rufas habet. Hoc piſce mare noſtrum caret, ac fuiſſe utranq́ eius ſpeciem ueteribus incognitam affirmare auſim, quòd Oceani piſces ignorarint. E mari flumina ſubit, ut aliæ etiam Paſſerum ſpecies: non autem naſcitur in eis, Rondeletius. Fleſo corpus eſt paulò longiùs quàm Paſſeris; cumq́ adoleuit, craſsius. Fleteletus Fleſo ut plurimùm maior (etſi nomen eius diminutiuum eſſe uideatur) ab Anglico tractu ad Gallos adfertur, Bellonius.

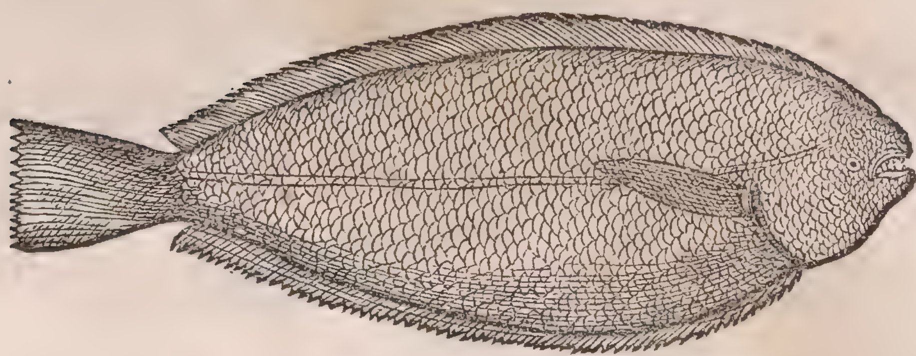
ITALI hos piſces Oceano peculiares ignorant.

GALLI, ut dictum eſt, ſpeciem minorem Flez: maiorem Fletelet nominant.

ANGLI ſpeciem minorem, Bellonio teſte, Phlonder uocitant: maiorem Helbut. Ego Anglos uideo ſua lingua ſcribere Flunder, uel Flonder / Flownder. in Tameſi capitur. Maioris nomen Eliota Anglicè ſcribit Hallibutte, Caius Holybut. Heiligbutt (ſic enim nomen integrum Germanicè ſcribitur) Paſſerem ſacrum ſignificat, fortè à magnitudine. Audio piſcem in ora Germaniæ dictum Quep uel Heiligbutt, ſimilem Paſſeri, pedes circiter xij. longum, ualidiſſimum eſſe in aqua, ſegmenta eius oblonga indurari ad ſolem, & uocari Raff uel Regling: quæ aliò deportata in delicijs habeantur. Idem piſcis (ni fallor) alicubi Elenbot uocatur.

GERM. Vide in Anglicis.

Icon à Rondeletio exhibita.

Alia, quam Venetijs nacti ſumus, ijs quas Rondeletius pingit, omnibus diſsimilem.

BVGLOSSVS uel Bugloſſum (Βούγλωσσος ἢ Βούγλωσσον) genus eſt piſcis, Pſettæ & Tæniæ ſimilis, authore Speuſippo. A Varrone & Plauto Lingulaca dicitur, à linguę figura, quæ Græcis eſt γλῶττα: cui βου particulam additam fuiſſe puto, ut magnitudinem potiùs, quàm bubulæ linguæ figuram ſignificet. A Plinio Ouidioq; Solea: à figura Soleæ, quæ ſolo pedis ſubijcitur. Galenus Philotimum reprehendit, quòd Paſſeris aut Pſettæ uocabulũ ad Bugloſſum, nulla ſpeciei habita ratione, temere tranſtulerit. Bugloſſum Attici Pſettam uocant, Athenæus. Pſetta piſciculus planus eſt: uel is quem nonnulli Sandaliũ (Σανδάλιον) aut Bugloſſum nominant, Varinus. ¶ Citharum aſperum ſunt qui uerum Bugloſſum eſſe credunt, nec ſine ratione, &c. ¶ Saxaulis uel Saxaulus piſcis Arnoldo eſt Solea, neſcio cuius linguæ uocabulo.

Lingulaca.

Solea.

Sandalium. Citharus aſper.

GRAECIS hodie Γλῶττα dicitur.

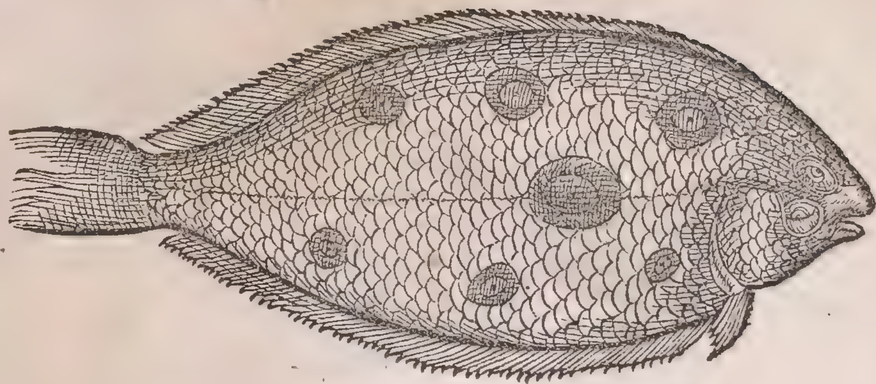
ITAL. Romę Linguata uel Lẽguata. Venetijs Sfoia uel Sfoglia, uel Sfolia, à maioris alicuius folij forma, ut Bellonius ſcribit. Sed Romanũ uulgus aliud quoq; Paſſeris genus, (alteram Soleę ſpeciem,) quod Bellonius Tæniam facit, Sfolia nuncupat.

HISPANI Lenguado, Luſitani Linguado uocitant.

GALLI Sole. Aliqui à carnis delicata (ſolida tamen & candida) iucunditate, Perdicem marinam.

ANGLI ſimiliter ut Galli nominant a Sole.

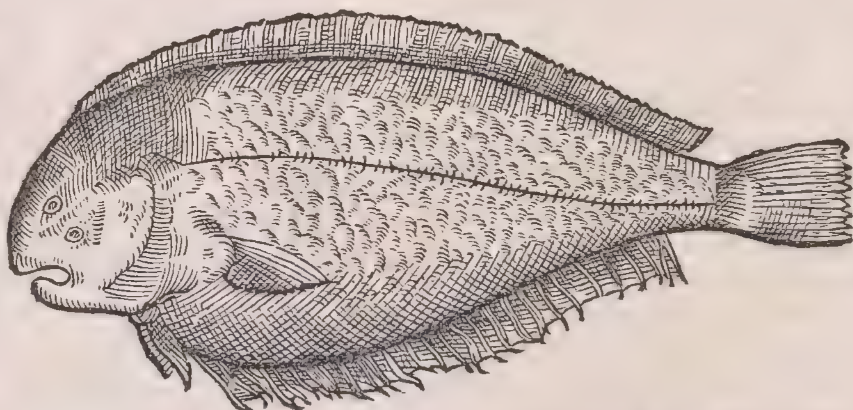
GERM. Piſcis quẽ inferiores Germani Scholle/ Schulle uel Scolle indigetant, Solea non eſt, etſi illã nomine præ ſe fert, ſed Paſſer ut prædiximus. Soleam uerò Friſij & alij quidam nominant Tonge uel Tunge, id eſt, linguam. nos Zunge proferimus.

SOLEA oculata Rondeletij. Est(inquit) alijs Soleis corporis habitu & partibus internis omnino similis: sed in prona parte maculas habet magnas, oculorũ effigiem cum iride & pupilla referentes. unde Soleam oculatam appellandam esse censeo: quemadmodũ Torpedinis oculatæ, item Raiæ oculatæ species una est. Huius mentionem nullam à ueteribus factam fuisse comperio: nisi quis Athenæi Escharum aut Corin esse putet. Hæc ille. *Coris.* Corin quidem apparet de genere planorum esse: & παρὰ τὰς κόρας, id est, ab oculis, uel pupillis dictum aliquis coniecerit. Eundem autem & Escharum dici Dorion tradit. *Escharus.* Cæterùm Eschara Rondeletij, planta quædam marina esse uidetur.

GALL. Piscis hic Massiliæ satis frequens & apud nos, Pegouse dicitur, à squamarum (ut arbitror) tenacitate. ita enim tenaciter hærent, ut nisi diu in aqua calida maduerint, desquamari non possit, Rondeletius.

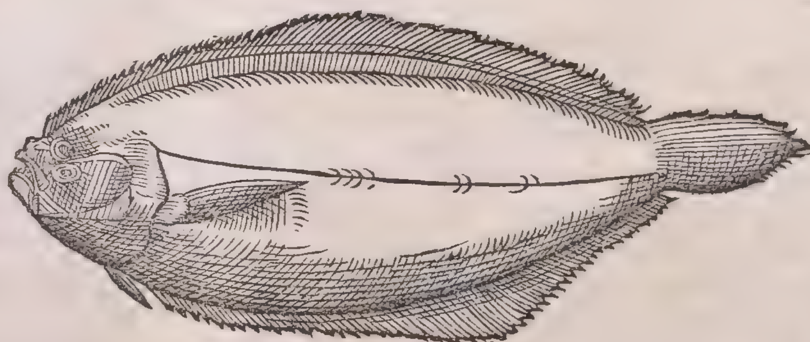
GERMANICE uocetur **ein Spiegelbot/ein Spiegelzunge.** uel **ein Augebot/rc.**

CYNOGLOSSVS. Hũc inter Buglossi species numerare necesse esse, forma ipsa satis arguit, qua Buglossi planè similis est. Est tamen corpore spissiore & breuiore. Squamis tegitur paruis, in ambitu serratis. Colore est fusco. Vt Rhombus à Passere, ita hic à prima Buglossi specie differt situ corporis, nec non sapore. Eundem fortè Epicharmus apud Athenæum Cynoglossum (Κυνόγλωσσον) appellauit. Vel si is non sit (nihil enim certi ex tam paucis uerbis Epicharmi ab Athenæo citatis colligi potest) optimo tamen iure, ut à cæteris Buglossi generibus distinguatur, Cynoglossum nuncupabimus: neq; aliud est genus, cui nomen hoc aptiùs quadret, Rondeletius. Bellonius Soleam alteram nominat.

GALLI Pole nominant. est autem frequens in Oceano piscis. Similitudine decipiuntur, qui in mari nostro (Mediterraneo ad Monspelium) capi putant: eumq; esse piscem, quem Massilienses Seruantin uocant, Rondeletius.

GERMANI uocare poterunt **ein Hundes zunge**, id est, Canis linguam: uel **ein verkeerte zunge/Letze zunge**, id est, Soleam inuersam, quòd os ei oppositum ostendat, quemadmodum & Rhombus Passeri.

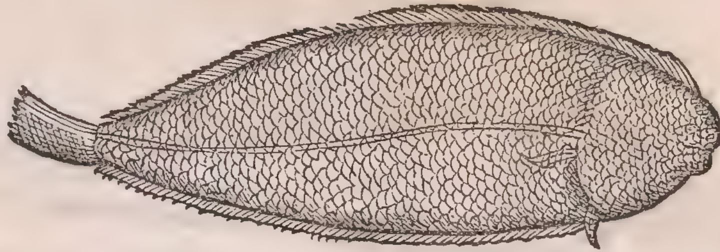

ARNOGLOSSVS Rondeletij. Arnoglossus (inquit) læuis, siue Arnoglossus simpliciter, ea Buglossi species à nobis uocatur, quæ squamis carere uidetur, prorsusq; læuis esse. Nam ut plantagini herbæ à figura uel foliorum læuitate, arnoglossi, id est, agninæ linguæ nomen positum est: ita species hæc Arnoglossus à læuitate uel figura rectè nominabitur. eum ex Buglossorum genere reuera esse, corporis habitus, figuraq; indicat. à cæteris differt, quòd multis squamis tenuissimis & statim deciduis integatur, ut meritò læuis dici possit,

poſsit, tenuiq́ tantùm cute opertus eſſe uideatur. Corpore eſt ualde gracili, pellucido, candido. Tænia non eſt, ut quidã exiſtimarunt, cum pinnas quatuor habeat, Ariſtoteles uerò Tæniæ duas duntaxat attribuat, Rondeletius. *Tænia.*

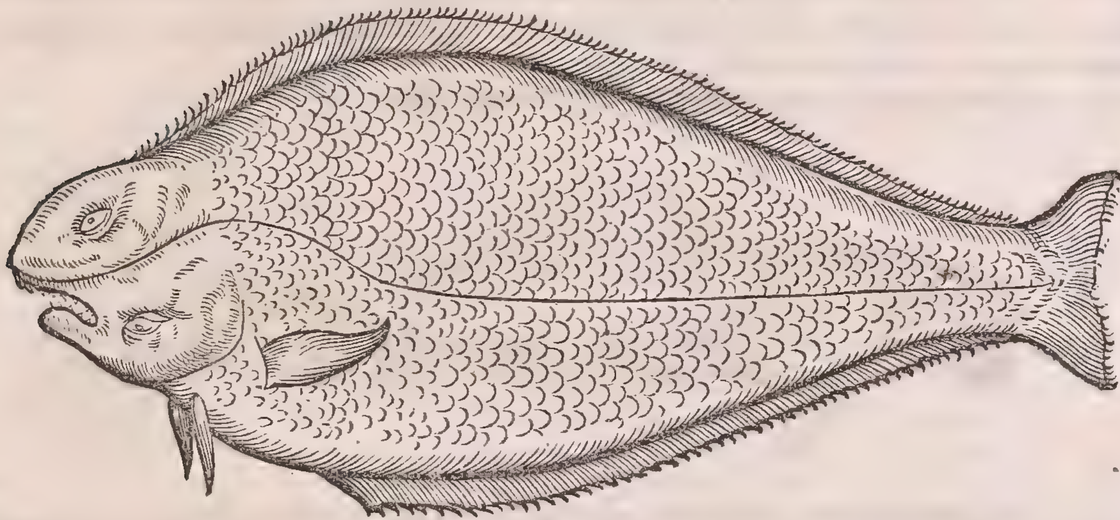
GALL. Perpeire circa Monſpelium.

GERMANICVM nomen fingimus, Arnogloſsi ſignificationẽ interpretantes, ein Schaafzunge. uel circũloquimur, ein glatte art der Merzungen: hat wol vil ſchüppelen: die ſind aber gar klein/ vnd fallend flux ab.

SOLEA parua, Lingula Rondeletij. Lingulã (inquit) appellamus, quòd ſit Bugloſſorum omnium, quæ à linguæ figura nomen traxerunt, minima. Dodrantalem magnitudinem nunquã excedit. Linea quæ corpus dirimit, ſpinamq́ firmat uel tuetur, ex ſquamis contexta eſt longè eminentioribus quàm in toto corpore, dempta ea parte quæ circa maxillam inferiorem eſt. Satis rarus eſt piſcis, & ob corporis tenuitatem uilis.

GERM. Die aller kleinſte art der Meerzungen/ ein Zünglin/ Meerzünglin.

HIPPOGLOSSVS Rondeletij. Hippogloſſum (inquit) Bugloſsi ſpeciem, (Oceani tantùm accolis notam, ueteribus incognitam,) ſic uocauimus, quòd Bugloſſa omnia magnitudine ſuperet. Græci enim rei magnitudinem indicant βου & ἱππο particulis.

GALLI Flettan appellant, quòd fluitando natet, ut opinor, Rondeletius. Hæc etymologia ſi proba eſt, Fleſo quoq; & Fleteleto piſcibus, à Gallis ita dictis, in eodem Paſſerum genere nomẽ dediſſe uideri poteſt.

GERMANICE uocetur, ein Vrzunge: das gröſt geſchlecht der Meerzungen.

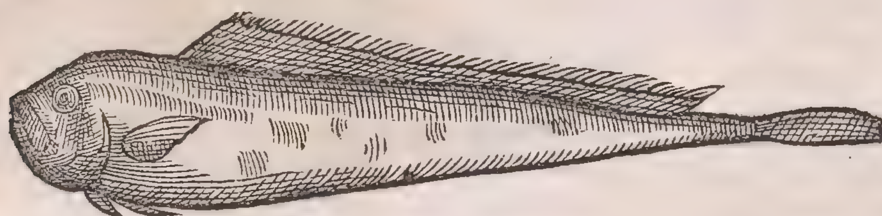

TAENIA (ταινία) piſcis quanquam corporis ſpecie, pinnis & oculorum ſitu à cæteris planis ſpinoſis differt: à Rondeletio tamen, propter corporis tenuitatem opinor, planorum hiſtoriæ additur. & Speuſippus Paſſerem, Bugloſſum ac Tæniam, ſimiles facit. Corpore eſt oblongo, candido, & tenuiſsimo, faſciæ inſtar, (quam Græci tæniam uocant, ſicut & uittam ſeu redimiculum et cingulum,) unde nomen inuenit. Tenuitatis quidem tantæ eſt, ut oſſa uertebrarum ſpinæq́, carne (ceu) non tecta appareant. Oculos habet magnos: nõ in prona parte ut plani, ſed utrinq; unum. Corporis tenuitate, carnis (quæ dura & glutinoſa eſt) ſapore candoreq́ Bugloſſo ſimilis, Rondeletio teſte. ¶ Is quem Arnogloſſum paulò antè nominauimus, non poteſt eſſe Tænia, ut quidam *Arnogloſſus.*

Vitta. putarunt, cum pinnas quatuor habeat. nam Tæniæ Aristoteles (apud quem Gaza Vittam interpretatur, Plinius Tæniæ uocabulum retinuit) binas tantùm iuxta branchias attribuit. Aliqui etiam Citharum Rondeletij, qui Romæ Pecten (*quo nomine Saluianus Nouaculam Rondeletij Romæ uocari tradit*) uel Pectenorzo dicatur, Tæniam esse suspicati sunt. *Citharus Rondeletij.*

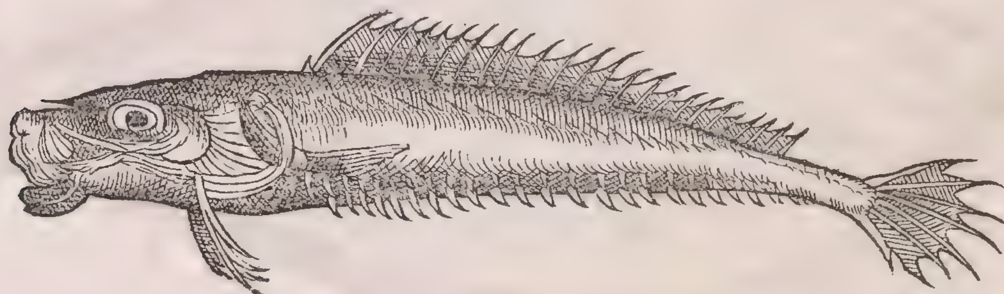
GALLICE. Circa Monspelium Flambo uocatur, id est, flamma, quia colore est rufo siue flammeo: uel quia cum natat, flammæ modo moueatur & flectatur. A quibusdam Spase, id est, ensis nominatur, à figura, capite enim lato est, reliquo corpore in acutum paulatim desinente, Rondeletius.

GERM. F. Ein Binde/ein Flämmling.

TAENIA altera à Rondeletio, propter similitudinem superioris, (quæ uera Aristotelis Tænia est,) uocata. Et huic (inquit) tæniæ, id est, fasciæ nomen aptissimè quadrat. est enim tenuis & longissima, quippe quæ ad duûm triûm ue cubitorum longitudinem excrescat. Differt tamen à priore, quòd præter pinnas quæ ad branchias sunt sitæ, duas alias habet sub maxilla inferiore rufas, cuius coloris sunt uilli dorsi caudaq́. Præterea quinq; maculas habet in parte prona, purpureas, rotundas. colore est argenteo, &c.

GERM. Ein andere gattung des nechstgemelten fischs.

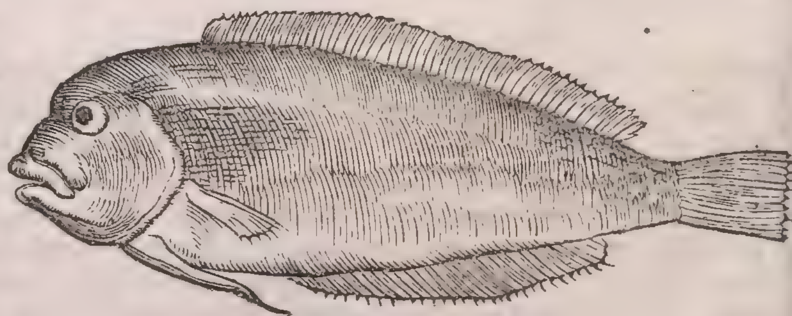

TAENIAE genus tertium, ut uidetur, quod Bellonius Falcem usitato Venetis nomine appellauit. Exhibita quidem ab eo figura, propter illas ueluti crenas, quibus, inquit, in gyrum serrata est, & asperam in lateribus lineam, cum Rondeletianis duabus non conuenit. Tenuis (inquit) est adeò ut penè transpareat. Quòd si caudam diligentiùs inspexeris, uitrarij penicillum refert: quoniam sicca cum fuerit, equinas imitatur setas. Argentei coloris est arida. Ea quam uidi, digitos lata sex, quinque palmos longa erat: ore prægrandi, sine dentibus: nulla subtus (*ab ano*) pinna, quod in alio piscium nullo obseruaui. Hæc ille. Tæniam autem alium piscem, quandam Soleæ speciem appellat, quæ Rondeletij Citharus siue primus, siue secundus, uideri potest.

GRAECE uulgò apud Tenedum Anthias, sed falsò.

ITALICE. Mollis est piscis (inquit Bellonius) ita ut perfrixus uel assus, in quoddam ueluti glutinum resoluatur. unde ab omnibus ferè mensis explosus, nullum præterquàm formæ (qua rusticam falcem aliquo pacto imitari uidetur) nomen uulgo Italico retinuit. nostro (Gallico) autem litori planè inuisus est. Capite est deformi, ut Simiam esse dicas, unde Marmotum plerique uocāt. alij in Italia Colpiscem: alij ut libuit. *Falx. Simia.*

GERM. F. Ein Meeraff: ein sundere art der obgenennten Flämmlingen. ein Leimfisch.

PASSERINI generis uideri posset hic etiam piscis, si pinnæ extenderentur, & oculi ambo una parte, prona scilicet, apparerent. Iconem eius olim à Corn. Sittardo qualē accepi, apposui. color est rubicundus, &c. (Sunt qui Pectinem in Italia uocari dicant. Saluianus Romę Nouaculam Rondeletij ita

nominari

nominati author est. alij alium piscem Pectenorzo, quasi Pectinem, Romæ uocari mihi retulerũt, qui Citharus Rondeletij uidetur.) Hunc ultimo loco posui: quòd super eo incertior sim.

ORDO VIII. DE LACERTIS, SIMILIBVSQVE PISCIBVS, ET ALIIS QVIBVSDAM MAXIMIS, NON TAMEN CETIS, VT sunt Pompilus, Gladius, Glauci.

DE LACERTIS IN GENERE.

LACERTORVM nomen communius est, aut esse potest, & plures Coliæ similes pisces compectitur. Colias enim Græcorum, Latinis propriè Lacertus est. huic & similibus plerisq; omnibus, appendices quædam pinnularum uersus caudam spectant, ut Scombro, Acus generi uni alteri'ue, & inter maiores Pelamydi, Thunno, Orcyno, Amiæ. Sed Acus Ordine VI. cum Longis piscium numerauimus, qui serpentium ferè speciem referunt, unà cum simili illis, rostro præsertim, Rondeletij Sauro siue Sauride. nam alius est Saluiani Saurus, Lacerto terrestri similis rictu, capite, colore, & ferè corporis figura, quem ad finem Ordinis quinti retulimus. Et quanquam Saurus Græcis Lacertum quadrupedem significet, Latinè tamen Saurum piscem non interpretabimur Lacertum, ut caueatur homonymia. (Latiùs enim Lacertus patet Latinis: Saurus uerò Græcis species una est, nec huius generis.) Siquidem Lacertus Latinorum, ut diximus, propriè Colias Græcorum est: non à quadrupedis similitudine: sed ob similitudinem, quam habet cum musculis nostri corporis, qui lacerti etiam dicuntur, ut Saluianus scribit. sed an Latini ueteres Lacertos pro Musculis posuerint, ut superiori seculo rei medicæ scriptores parum Latini soliti sunt, nescio an ulla authoritate cõstet: fieriq; potest ut à Lacertorum quadrupedum aliqua simili specie, Coliæ etiam suum obuenerit nomen: quoniam ut quadrupedum illorum corpus in caudam attenuatur, uel ut cauda illorũ crassior primo, in magnam exilitatem colligitur, (καὶ μυουρίζει, quod uocabulum idem significans à Muris cauda tractum est Græcis,) καὶ κολούεται, hoc est, imminuitur: unde & de Latina & Græca horum nominum origine constare nobis potest: ut Grecè etiam κολίας dicatur διὰ τὸ κολοῦσθαι καὶ ἐλαττοῦσθαι πρὸς τὴν οὐράν: non ab aue quam Græci κολοιόν, Latini Graculum uel Monedulam uocant, ut perperam Gaza Coliam piscem apud Aristotelem Monedulam uerterit. nihil enim his animalibus commune: etsi κολοιὸς auis ab codẽ uerbo κολούειν denominetur, sed propter aliam eius significationem, quę est turbare, tumultuari. Bellonius tamen ab auis Coliæ similitudine hunc piscem eodem nomine uocatum putat: quòd eius latera similiter multis coloribus uariegata conspiciantur. sed Colœus (Κολοιός) Græcè scribitur pro Graculo: Colias nullius auis nomen est. apparet autem ipsum eo nomine auem illam intellexisse, quæ genus Picarum est, & ab Italis uulgò Glandaria uocatur: à Plinio modò Pica simpliciter, modò Pica quæ glandibus uescitur: quam à Græcis Κολοιόν dici nemo (opinor) eruditus asseruerit. ¶ Videtur ex Plinio Lacertus genus esse, quod species aliquot contineat: & in his Colian esse minimum. Hicesius tamen Scombrum Colia minorem facit. Elacatenes sunt Lacertorum genera Plinio. sic enim uidetur legendum. ¶ Scombrum nostri Lacertum appellant, & Celsus etiam eum pro Lacerto accipere uidetur, Iouius. Pelamydes, Thynnum, Scombrum, Coliam & Lacertum, habitu figuraq; conuenire Bellonius obseruauit: corpus eodem modo efformatum habere: pinnis etiam, cauda, tergoris appendicibus inuicem persimiles. His addo Amiam Rondeletij. Pancrates Arcas Turdum piscem alio nomine Saurum uocari scribit. Rondeletius piscem Lacertum uulgo dictum circa Monspelium, Draculũ Plinij facit.

LACERTVS siue Trachurus, Scombro similis. Trachurus (τράχουρος) idem esse creditur, qui & Saurus, (Σαῦρος:) cui opinioni uulgaris appellatio consentit. à nostris enim Saurel, uel Sieurel dicitur. Aristoteles Trachuri nusquam meminit, sed Sauri tantùm, &c. Athenæus diuersis locis de Sauro & Trachuro loquitur, ut diuersos existimasse uideri possit. Oppianus procul dubio diuersos fecit. sed siue eundem cum Sauro, siue alium Trachurum existimes, haud equidem ponam in magno discrimine. nam, utut res habeat, uerum Trachurũ nos certè depingimus, Rondeletius. ¶ Trachurus (inquit Saluianus) etsi Romæ Suaro dicatur, ut Massiliæ Suuereau, non tamen est ueterum Saurus. nam Saurus aliquam similitudinem, ut nomen præ se fert, terrestris Lacerti habere debet. Is autem qui Romæ Tarantola nominatur, colore ac uniuersa corporis forma, similis adeò terrestri Lacerto est, ut dubio procul Σαῦρος censeri debeat, ut historia 91. docebimus. Τράχουρος proparoxytonum apud Athenæum bis; apud Galenum semper Trachurus. Saurus.

τραχὺς penanflexum. Hæc ille. Scombrū nostri (Itali hodie, circa Romam) Lacertum appellant. Celsus quoq; cum pro Lacerto accipere uidetur: & interpres Galeni antiquior Saurum, Lacertum appellauit, Iouius. Idem Dracones uel Araneos pisces non rectè Trachuros uocat. Trachuro nomen inditum à reflexis uersus caudam quadragenis utrinq; uncinis, (quibus exasperatur, & præcipuè cauda,) Bellonius.

ITAL. A Romanis Sauro dicitur, Rondeletius. Romani Suuarum uocant, quem Veneti un Suro. Genuenses un Sou uel Surelle nominant. Mediolanenses aliiq; Longobardi missos ad se hos pisces, Argētinos, à colore quem sale conditi præ se ferunt, appellant, Bellonius. Saurus Romæ antiquū nomē retinet. minores Fricturę nomine ueniunt, (nimis communi.) multa enim piscitū genera ob paruitatem frigi solita, sic appellantur, Iouius. Olim Cor. Sittardus de Lacerta pisce, ut ipse nominat, sic ad me scripsit: Lacerta rarò capitur. uagatur enim in alto mari. Pellucida est. estur. uulgò (in Italia) Racanus dicitur. Lacerta autem uocatur, quòd caput eius quandam cum Lacerta similitudinem habeat. Dentes omnes habet mobiles. Sic ille. De quo autem pisce loquatur, mihi non liquet.

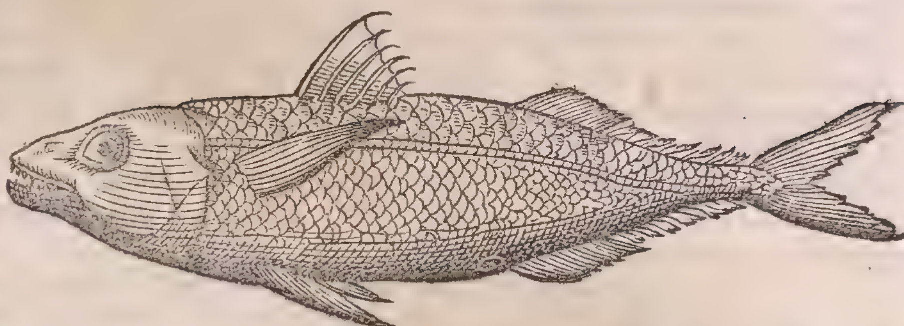
GALL. Massilienses maiorem huius generis piscem Suueram, un Suuereau: minorem uerò un Egau, *(Germani ferè Lacertū terrestrem sic uocant,)* uel un Coquin appellant. ¶ Circa Monspelium Saurel uel Sieurel dicitur. ab aliquibus Gascon. à Santonibus Cicharou. à Gallis Maquereau bastard, id est, Scomber spurius.

Effigies hæc est Trachuri, Venetijs olim mihi delineata. Rondeletij icon pinnas duas dorsi contiguas ostendit: & lineam per medium utrinq, corpus serratam meliùs exprimit, circulis perexiguis in medio cohærentibus deinceps, eminentibus sursum ac deorsum spinis.

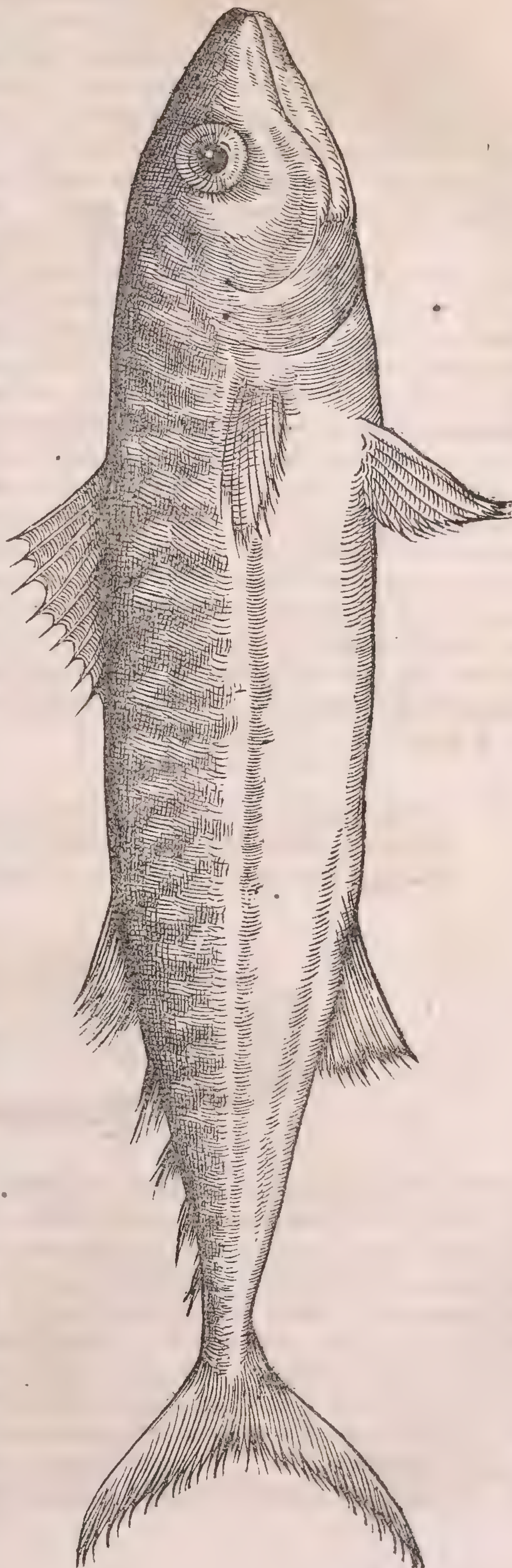

GERM. Ego Lacertorum genera, donec certius aliquid cognouero, Germanicè sic nominabo, plerosque à similitudine, quam cum Scombro habent, (Scombrum autem Germani & Angli uocāt Maccarell/Macrell/Macrill:) Lacertum simpliciter, ein Macrellen geschlächt. Trachurum, (qui Scombrum figura, colore, & sapore refert: & à Gallis quoque Maquereau bastard dicitur,) ein bastard Macrell / oder ein rauher Macrell. Sauridem, ein Macqueralse, composito ex duobus piscibus quos refert nomine, Scombro inquā & Acu. [Scio Alsen à quibusdam Germanis Alausam uocari: sed quoniam eadem uox subulam quoque, quæ ueluti acus ansata est, significat, accommodare ad hoc nomen libuit: cui componendo cæteræ Acus piscis usitatæ Germanis nomenclaturæ ineptiores sunt.] Coliam Rondeletij, ein grosse Macrellen art. Coliam Bellonij, ein kleine Macrellen art. Denique Lacertum peregrinum, qui toto genere à prædictis differt, ein Meerheidox/ein Heidoxfisch auß dem Rooten meer. ¶ Qui Lacertum Germanis Alrupen (quod Mustelæ fluuiatilis genus est) interpretantur, prorsus aberrant. ¶ Grossen in Germaniæ maritimis uocari audio piscem Lacerto Trachuró ue similem, qui hamum ex ore emittat.

Lacertus. *Trachurus.* *Sauris.* *Colias.* *Lacertus peregrinus.*

COLIAS piscis à Græcis dicit, (Κολίας:) quē Gaza Monedulā interpretatur, parū rectè, ut opinor. Monedula enim auis Κολοιὸς ab Aristotele & alijs nominatur, Rondeletius. Alius est Colias Bellonij, nempe Scomber minor, siue ætate tātùm, siue etiā specie ab eo differēs. Rondeletius suum Scombro maiorē facit. Vterq; tamē Massiliæ Coliam piscē uulgò Coguiol (uel Cogniol) uocari scribit. Nos Coliā Bellonij, minorem appellabimus: quoniā & Græci hodie Colion uocant, qui Lemnum, Thasum, Samothracen & Imbrū incolunt. Rōdeletij, maiorē, ut sentētiæ utriusq; faueamus. ¶ Coliā Plinius Graculū reddidisse uidet, ut cum Draconē piscē Graculo similē esse scribit. nam & auē Κολοιὸν Plinius Graculū interpretat, aliq Monedulā. Galeni tamē interpres in libris de alimen. pro Coracino Graculū cōuertit, ut priùs etiā Gaza ex Aristotele. Atheneus Amyclanos & Sexitanos Colias cōmēdat. Cū Saxetani *(Sexitani)* ponatur cauda Lacerti, Martialis, uidet aūt de Colia sentire: sicut & Galenus Saxatina salsamēta (Σαξάτινα ταρίχη) nominās. Colias siue Parianus, siue Sexitanus à patria Bætica, Lacertorū minima, Plinius. ego ꝓ [minima] lego, genera. nā & Helacatenes (quod paulò antè dixerat) sunt Lacertorū genera. ¶ Plura de huius piscis nominib. eorūq; causis, suprà ab initio huius Ordinis, sub lēmate De Lacertis in genere, scripsimus. Καὶ σκολιάς, σκυτάλας τε, &c. Oppianus inter pelagios, ubi ꝓ σκολιάς, malim Κολίας.

Colias minor.

Colias maior.

Graculus.

Lacertus.

A GRAECIS etiā hac ętate Colios (uel Σκόλιος, ut Rondeletius habet in Scombro) pro Colias effertur.

GALL. A Massiliensibus Coguiol uocat, Rondel. Qui Nicea incolūt Coguiol corruptè uocāt, quasi Coliā, Gillius. Rōdeletius Coliā piscē Scōbro maiorē facit, Bellonius minorē, &c. uterq; tamen suum Massiliæ Coguiol uocari tradit.

GERM. F. Bellonij Coliā nominabimus ein kleiner Macrell, id est Scombrū paruū. Rondeletij uerò, ein grosser Macrell: id est, Scombrum magnum, uel potiùs magnā Scombri speciē, ne quis magnitudine tantū aut ætate differre putet.

Scombri hæc effigies Venetijs facta, non satis probè exprimit pinnulas illas uersus caudam. nam & plures, & suprà infraq́; esse debebant: tales omnino, quales in Amia, Colia, & Thynnorum genere spectantur.

SCOMBER siue Scombrus à Plinio & Latinis omnibus dicitur piscis, qui Græcè Σκόμβρος. Scombros etiam Lacertos nonnulli uocant, à figuræ musculorum nostrorum siue lacertorū, potiùs quàm terrenorum Lacertorum similitudine: *(Vide quæ scripsimus suprà De Lacertis in genere ab initio huius Ordinis:)* nisi quis ob uiriditatem quæ in Scombris exigua est, eos terrenis Lacertis com-

parare malit, Rondeletius. Non est hic ueterũ Lacertus: an uerò ex Lacertorum sit genere, quod Gillius asserit, dubitari potest. Coliam quidem Græcorum, Latini Lacertum dixerunt: cui Scomber similis est, Solus Plinius Lacertum genus fecit, quod species contineat, Saluianus. Horatius Sermonum 2.8. piscem Iberum uidetur pro Scombro dixisse. Bellonius Coliam non alium esse putat, quàm Scombrum ætate paruum: (Rondeletius species diuersas facit:) Vide mox in Græco nomine uulgari. ¶ Scombros per omnia maria affatim capi solere, uel hoc argumenti esse potest, quòd ubiq; cognoscãtur. in Oceano tanta crassitudine proficiunt, ut pari cum Pelamydibus crassitudine plerunque euadant, Bellonius. ¶ Macarellum Albertus nominat, Arnoldus Villa nouanus Maquerellum, barbaricis uocabulis.

GRAECE uulgo Lemnij (inquit Bellonius) minores Scombros, Colias, aliâs Colios nominant, quemadmodum & Thasij, Samothraces & Imbrij. Et sanè quid inter Scombrum & Coliam intersit, nihil aliud obseruari posse puto, quàm quòd Colias magis paruus sit: Scomber uerò, paulò maior. Aiebant quidem Lemnij quidam indigenæ, Coliam idem cum Scombro non esse: sed quum nullam uiderem notam, qua utrunque distinguere possem, totam in magnitudine posui differentiam. Hicesius tamen Scombrum Colia minorem esse affirmat.

ITAL. Ab Italis Lacerto uocatur, à Venetis Scombro, Rondeletius. Genuæ, un Oreol: Vide in Gallicis mox. Genuenses (inquit Bellonius) quoddam Scombri genus uulgò Lacertũ nominant, cuius tergus multò magis quàm alijs Scombris uiret, & uenter est uariegatus: quem reuera Coliam esse Scombrini corporis paruitate liquet. ¶ Ligures & Neapolitani uocãt Lacertum, Gillius. Romani Macarello, Saluianus.

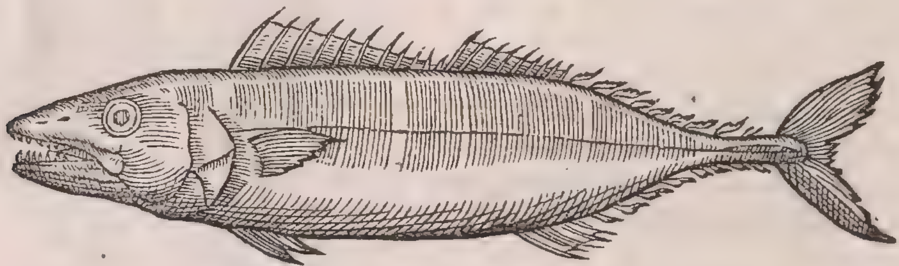
HISPAN. Cauallo, teste Rondeletio. alicubi Aláche, ut audio: quo nomine etiam pro Harengo utuntur. Massilienses Clupeam, similem Harengo piscem, Halachiam uocant.

GALLICE. A nostris (inquit Rondeletius) Veirat dicitur, quòd uitri instar splendeat. uel Peis d'auriou, id est, piscis Aprilis, quòd eo potissimùm mense capiatur. A Gallis Maquereau, à Massiliensibus Auriol, Rondeletius. Aurioli nomen, quod Massiliæ in usu etiam Gillius refert, (sicut & Ligures Oreol uocitant,) factum uideri potest uel à mense Aprili, uel ab oculis aureolis. Bellonius tamen hunc piscem Massiliæ Horreau nominari scribit. Vide plura in Germanicis.

GERM. Vt Gallicè Maquereau hic piscis dicitur: sic Anglicè Mackerel/Macrel. & Germanicè Makrell uel Macrill. Vocatur & in Noruegia Maccarel, & in lacu Suerinensi Macrill, piscis Harengo maior aliquanto: ut aiunt, &c. Fortè autem non Gallicum hoc nomen fuerit, (quanuis Bellonius scribat Macareos, hoc est, lenones uocari hos pisces, quòd uerno tempore Alausas paruas quæ Gallis uulgò Virgines uocantur, statim subsequi soleant:) sed Germanicum à macritudine factum. in Oceano enim durior sicciorq; capitur, & ob id deterior hic piscis, quàm in plerisq; Mediterranei locis. Cæsar Scaliger nomen hoc Græcæ originis esse iudicat, nescio qua ratione: neq; enim exprimit. ¶ Est & alius piscis fluuiatilis apud inferiores Germanos similiter dictus ein Macrel, & alio nomine Bratfisch: quem ego Capitoni fl. cognatum esse suspicor.

ANGLICE. Vide in Germanicis.

Pelamydis ueræ, seu Thunni Aristotelis eicon, secundum Rondeletium. ueram autem Pelamydem uocat, ad discrimen Sardæ nimirum: & Thunnum Aristotelis, quoniam circa Monspelium Orcynus Thunni nomine uulgò uocatur, Ton: & à Santonibus Athon.

PELAMYS (πηλαμύς) Græcum nomen est, oxytonum, & per ypsilon in ultima plerunq; à doctioribus scribitur: generis fœm. sic dicta, ut Varinus docet, παρὰ τὸ ἐν πηλῷ μύειν. Sic & Festus: Pelamys (inquit) genus est piscis, dictum quod in luto moretur. Gaza modò Limosam, modò Limariam (apud Hermolaum Lutariam legimus) conuertit. In his uerbis Plinij: [Cordyla appellatur partus, qui fœtas (*Thunnas partu liberatas, è Ponto*) redeũtes in mare autumno comitatur. Limosæ uerò à luto Pelamydes incipiunt uocari: & cum annuum excessere tempus, iam Thunni:] pro Limosæ legerim maiores: hoc sensu, Cordylæ maiores factæ, incipiunt Pelamydes uocari à luto. sic enim ordinis & magnitudinis ratio disertiùs fuerit explicata. Limosæ quidem uocabulum alibi nusquam, neq; apud Plinium, neq; authorum quenquam pro pisce inueniri puto. Legerim igitur, uel maiores: uel deinde: & pro uerò coniunctione: uêre, hoc est, uerno tempore, ex Aristotele. ¶ Plutarchus non παρὰ τὸ ἐν πηλῷ μύειν, hoc est, ab eo quòd in cœno se occultet: sed à grege illi nomen

nomen datum innuere uidetur, διὰ τὸ πέλειν ἅμα: ſicut & Amijs παρὰ τὸ ἅμα ἰέναι, ego eam quæ à luto eſt etymologiam præfero. ¶ Pelamys uel Thynnus aliquando genus ſunt ad plures ſpecies. ¶ Pelamydes mutato nomine Thunnos fieri aut uocari, contra Gillium Belloniumq́, Ariſtotelis ſententiam Rõdeletius & Saluianus defendũt. ego in medio relinquo. Rondeletius ita ſentit: eos qui Ariſtotelem reprehendunt, quòd dixerit Pelamydes in Thunnos mutari: non rectè Thunnum uulgarem (Orcynum nimirum, quem uulgò Ton uocari ſcribit alibi) pro Thunno Ariſtotelis uſurpare: & Ariſtotelem non mutari hos piſces dixiſſe, ſed cum ætate nomẽ uariare. ¶ Pelamydum generis maxima Apolectus uocatur, durior Tritone, Plinius. Hermolaus neutro genere Apolectum legit. ego pro ipſo piſce maſculinum fecerim: pro parte autem concisa, neutrum, ut τέμαχος ſubaudiatur. Sic etiam Melandrys & Cybeas, (Μέλανδρυς, Κυβείας,) piſces mihi uidentur: Melandryum uerò & Cybium, partes ex eiſdem conciſis. Pelamides in Apolectos, & particulatim confectæ diſpertiuntur in genera Cybiorum, Plinius. Apolectum (*id uocabulum Græcis cum adiectiuum eſt, eximium electumq́, ſignificat*) eſſe Synodontidem Athenæi Hermolaus ait, & Rondeletio quoq; ꝓbabile eſt. Συνόδοντις (inquit Athenæus) eſt maior Pelamys, durior quàm Chelidonias. Plinius pro Synodontide uidetur Apolectũ dixiſſe: pro Chelidonia Tritonẽ. Athenæus Orcynum cum magnus eſt, Chelidoniæ ſimilem facit: eundẽ (Orcynum) Plinius & Xenocrates Tritoni comparant. Chelidonias fortè à colore dictus fuerit: ut & ficus quædam & lepores. Chelidon uerò, id eſt, Hirundo, piſcis diuerſus à uolatu proximè aquam. Tritonem legimus Pelamydum generis magni eſſe: ſine ſquamis, Orcyno ſimilem. ex quo uræa (ſiue horæa) Cybia fiant. ¶ Pelamys à Symeone Sethi dicitur φιλομήδα, (aliâs φιλομῆλα,) corrupto nimirum Pelamydis nomine.

Apolectus.

Cybeas.

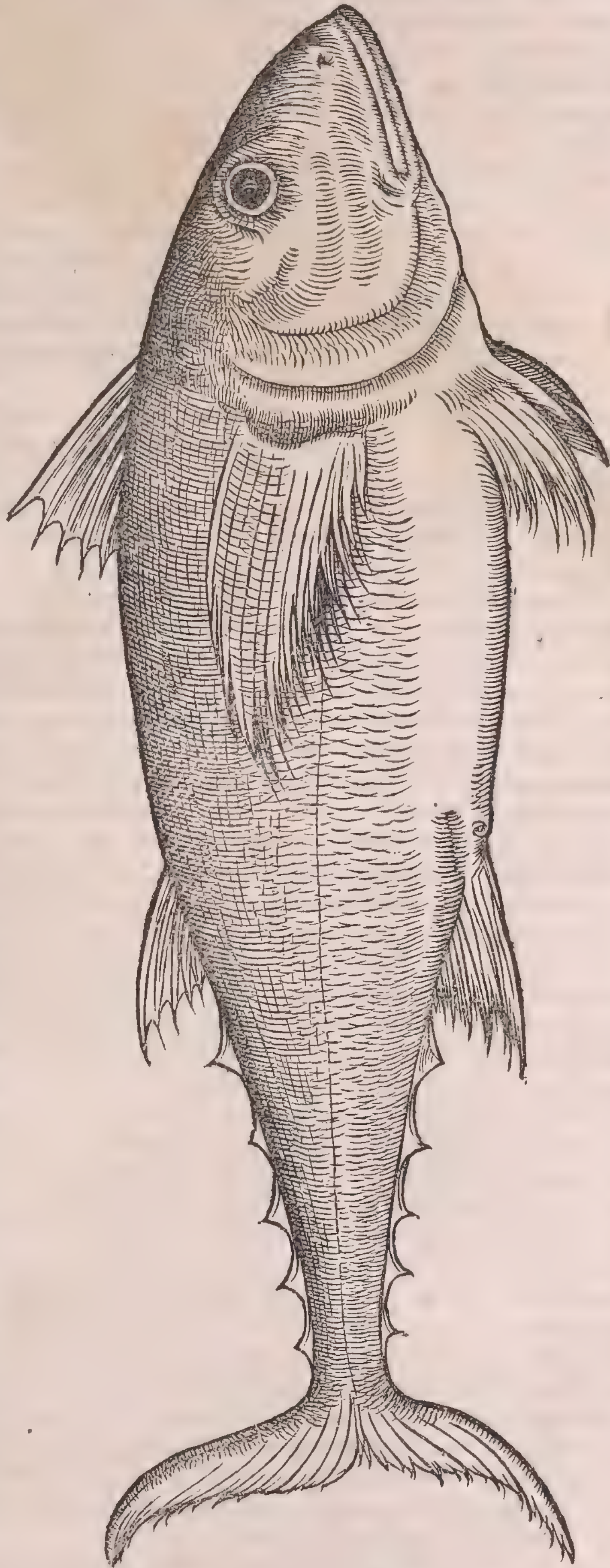
Cybium.

Synodontis.

Chelidonias.

Triton.

Alia Thunni imago: qualem olim Venetijs miſſam accepi.

ITAL. Ab antiquo Pelamydis uulgaria quædam hodie, quanquã aliorum piſcium, ſed ſimilium, nomina, detorta uidentur: ut ſunt Polauda, Lopida, Lampugo his enim uocabulis Romani & Illyrij, Glaucos Rondeletij nominant, piſces cœruleos: quorum alteram ſpeciem Galli quoq; in Prouincia Palamide uel Vadigo nuncupant uulgó. ¶ Palami piſcis, id eſt, lo Palamodo, Syluaticus. A Platina uidetur Palmita dici, tanquam Latino uocabulo. Venetijs Thynnum uocari audio el Ton: eiq́ ſimiles piſces, alterum la Palamida: alterum el Sgompha diggio. Saluianus etiam Pelamidem apud Italos nomen ſeruare tradit. Vide mox in Gallicis.

GALLICVM nomen nullum peculiare Rondeletius ac Bellonius adferunt, nam Palamide

uulgò dictum in Prouincia, secunda Glauci Rondeletiani species est. Quidam circunscribit, Le petit Thun. Pelamidi uulgò ab Italis & in Prouincia, dictus piscis, Thũnus Aristotelis est. in Gallia uerò Narbonensi eodem nomine dictus, Glaucus secundus Rondeletij.

GERMAN. Ein Mitteltunijn. Ein Tunijn der nit mee dann ein jar alt ist / doch älter dann ein halb jar. Veterum testimonijs constat Pelamidem uocari Thunnum, qui uti sex mensibus natu maior est, sic annuum non excesserit tempus, Saluianus. Vide mox in Thunno.

ARISTOTELES & alij ueteres Thunnum à Pelamyde, ætate tantùm secernunt: quos nimirum secutus Rondeletius, unam utriusque iconem dedit. nos quidem de Thunno priuatim etiam scribere uoluimus: non solùm quia Thunni Pelamydisq́ nomina tum uetera tum uulgaria hodie diuersa sunt: sed etiam quia specie differre à nonnullis existimantur. Piscatores Ligures & Massilienses apertè mihi ostenderũt, ex Pelamidibus nunquã fieri Thunnos, Gillius. Hoc itidẽ scribit Scaliger: ac insuper: Et sanè (inquit) corpulentia diuersa est aliquãtùm, subtiliùs intuenti: Productior Pelamys, & linearum filamentis tæniatim uaria, quæ in Thynno sunt nulla.

Thunnus. THYNNUS (θύννος) Græcum uocabulum, à Latinis plerisq; seruatur. Gaza Thunnum (y. in u. uerso) dicere maluit: sicuti etiam Horatius & Varro. Sic autem uocatur ἀπὸ τοῦ θύειν καὶ ὁρμᾶν, ab impetu & concitatione, Rondeletius. Piscis certè impetuosus est, eo præsertim tempore, quo agitatur œstro, Canis exortu. Quòd si hoc nomen non Græcæ originis est à uerbo θύειν, (ν. per *Tannin.* epenthesin Ionicam uel Doricam abundante:) ab Hebraico Tannin seu Thannin, quod Cetum interpretantur, uel piscem magnum, factum uideri poterit.

Thynnis. Thynnos Athenienses solent Thynnides appellare, ut Athenæus notat. diligentiores ferè distinguunt, ut Aristoteles, Thynnum in genere, uel pro mare duntaxat usurpantes, Thynnidem *Thunna.* pro fœmina. Gaza Thynnidem interpretatur Thunnam. Est quando pro Pelamyde Thynnis ac*Thynnax.* cipitur, forma nimirum diminutiua: cuius etiam θύνναξ est. Oppianus fœminam θύννην nomi*Cordyla.* nat. Archestratus similiter, & Thynnidem quoq;. ¶ Cordyla dicitur Thynnorum fœtus: qui à capitis magnitudine fortè nomen inuenit. Cordyla enim Græcis clauæ caput, hoc est, partem crassiorem significat. solent autem capita in animalibus nuper natis, piscibus præcipuè, proportione maiora esse. Alia est Cordyla uel Cordylus potiùs, quadrupes amphibium.

Scordyla. Cum Thynni in Ponto pepererint fiunt ex ouo, quas uocant alij Scordylas (*Σκορδύλας: sunt qui* *Auxis.* *Cordylas legant:*) Byzantij Auxidas, (αὐξίδας,) ideo quòd paucis diebus augescunt: & Ponto exe*Pelamys.* unt autumno unà cum Thynnis, remeant uère iam Pelamydes factæ, Aristoteles. Et rursus: Cũ *Thynnis.* Thynnides (*θυννίδες, Gaza πηλαμύδες, id est, Pelamydes legit, & uertit: quod Rondeletius approbat*) anno uno aliquando nullæ fuissent, insequente anno Thunni quoq; nulli fuerunt. uidentur enim Thunni quàm Pelamydes anno uno maiores esse. Sostratus author est Pelamydem uocari Thynni*Orcynus.* dem: postea Thynnum, deinde Orcynum, postremò Cetum. Orcynus Plinio Pelamydum ge*Cetus.* neris maximus est, similis Tritoni. ¶ Pelamyda siue Thunnum ueluti genus esse, quod Tritonem, Synodontida, (aliam à Synodonte pisce, quem supra inter Latos posuimus,) Sardam, Pompilum & Melandryam comprehendat, ueterum testimonijs comprobat Rondeletius. De Pom*Melandrys.* pilo & Sarda, dicemus inferiùs. Melandrys (μελάνδρυς) Athenæo maximorum Thunnorum species est: unde Melandrya salsamenta dicta: idem hic fortè Melanthynus Oppiani fuerit: quem inter Cete numerat. ¶ Thunnus uerus Aristotelis quem exhibemus (inquit Rondeletius) cute planè læui est, & inter læues ab Aristotele recensetur. At Thunnus noster, id est, is qui à nobis Ton (*alibi Orcynum uulgò sic uocari scribit*) uocatur, squamis magnis tegitur, sed ita ad amussim compactis, ut ijs carere uideatur. hæ coctione dehiscunt, tumq; perspicuè apparent tenui membrana contectæ. præterea & gregalis est, & œstro concitatur. Accedit Italiæ Prouinciæq; uulgaris appellatio, Pelamyde. quam uerò eo nomine uocat uulgus in Gallia nostra Narbonensi, ex Thunnorum genere non est: (*alibi secundam Glauci à se uocatam speciem uulgò Palamide uocari scribit, & Pompilum quoque pro Pelamyde uendi.*) ¶ A Pelamyde Sarda, cui internis externisq; partibus simillimus est, discernitur: Pelamys Sarda partem quæ pinnis ad branchias sitis subest, squamis tectam habet: Thunnus uerò Aristotelis, ab omnibus squamis omnino nudus est, cute læui & tenui, Rondeletius. ¶ De Thunnis plura qui nosse uolet, præcedentia etiam de Pelamyde uera, & sequentia de Orcyno ac Pelamyde Sarda, scripta legat.

GRAECIS hodie uulgò Thunnus dicitur Pallax uel Pallacis, πάλλαξ, παλλακίς, Niphus. uidentur autem hæc nomina à Græco uocabulo antiquo Pelamys corrupta.

ITALICA Thynni nomina inuenio, Ton, Tonno, Tonnine. Massarius Venetus eos uulgò nomen seruare testatur: quod quidem in alijs etiam plerisq; linguis uerum est. Italia tota cũ Prouincia Pelamyde uocat, Rondeletius.

HISPAN. Atun. Lusitanis Bonito, ut audio. sed Rondeletius Amiam Gallicè ab aliquibus Boniton uocari scribit.

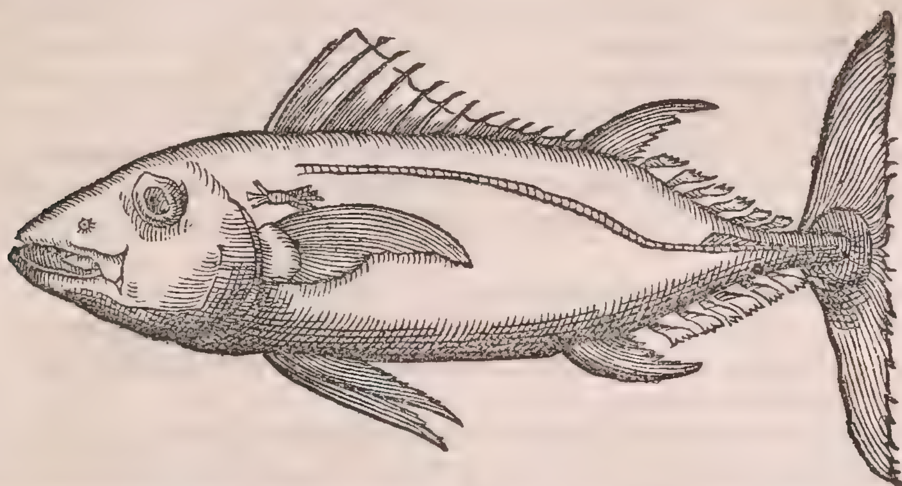
GALL. Orcynum Rondeletius scribit in Prouincia uocari Ton, à Santonibus Athon. Gallus quidam anonymus interpretatur la Thunnine; sed id nomen uidetur magis propriè dic. de

carne

carne Thunni, præsertim salsa. Vide proximè retrò in Italicis.

GERMANI omnes eodem quo Flandri & Angli nomine appellare poterũt. est autem Flandricum Tünijn: Anglicum Tuny uel Tunie. Licebit & pro ætatis ac magnitudinis differentia recepto Thunni uocabulo, epitheta adijcere: ut Cordyla, id est fœtus Thunni, dicatur ein junger Tunijn: uel diminutiuo nomine uno, Tunijnle. deinde Pelamys, ein Mitteltunijn/ od Halb tunijn: tertio Thunnus, ein Tunijn. quarto Orcynus, ein grosser Tunijn. quinto Cetus, ein Waltunijn. Bellonius Thunnum in alto degere tradit, Tyrrheno ac Mediterraneo frequentẽ, Oceano atq; Adriatico non item. proinde non mirum si Germanis propè incognitus sit.

THVNNI genus aliud Cretensium uulgus appellat Lissam uel Glissam, à glabra ac squamis carente cute: bicubitalis longitudinis, humaniq; corporis crassitiei. Eundem extra Cretam, Copanum uocant. Pelagius est, ac delicatissimi saporis. A maiori ac uulgari Thynno differt, quòd tetior est, brãchiasq; Pelamidis habeat, ac dentium loco rugosas atq; asperas maxillas, &c. Bellonius. Vocãtur etiam Lisses nescio qui pisces apud Barbaros & anthropophagos quosdam Americæ incolas, Bratti ab alijs dicti. *Lissa. Glissa. Copanus.*

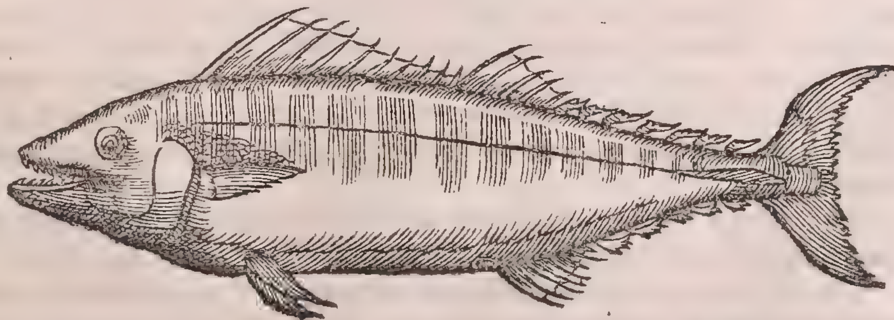
ORCYNVS nomen Grecum, in plerisq; codicibus Græcis uulgatis scribitur per o. breue, spiritu tenui, ὄρκυνος. apud Athenæum frequentius ei aspiratur: & sanè Grammatici ο. ante ρ. attenuari docentes, cum alia quædam excipiunt, tum quæ κ. uel μ. post ρ. habent, ut ὀρκίζω, ὅρμος, &c. quibus nimirum etiam ὄρκυνος adscribi debet. nos quidem promiscuè modò Horcynum, modò Orcynum scribimus: hoc pro consuetudine & Aeolica dialecto, illud ut grammaticis etiam aliquid tribuamus. Heracleon Ephesius Thynnum ait ab Atticis Horcynum dici. Videtur & ὄρκυν in recto singulari efferri posse, sicut φόρκυν. Archestratus Horcynum ait esse Thynnum magnum, & alicubi etiam κῆτος nominari. Sostratus uerò κῆτος uocari Thynnum, qui iam Horcyno maior ad summum peruenit incrementum. Orcyno idem uideri potest Apolectus ab alijs dictus: item Melandrys, Melanthynus, Elacaten. Sed Oppianus solus Melanthynum nominat, idq; inter cete, cum Orcynos iam antea piscibus pelagijs adnumerasset. uerùm ipse etiam Orcynus iam summi incrementi κῆτος dicitur, tunc etiam, ut uerisimile est, nigrior. Penultimam uocabuli Orcynus, Archestratus corripit, Oppianus producit. A Pergæis Κασσύας uocatur, teste Hesychio. ¶ Capitur in Hispania, præsertim ad Herculis columnas: item in nostro mari & Tyrrheno, Rondeletius. Plura diximus suprà in Pelamyde uera, & in Thynno. *Horcynus. Orcyn. κῆτος. Apolectus. Melandrys. Melãthynus Elacaten. Cassyas.*

ITALICE. Vide mox in Gallico nomine.

GALL. A nostris Ton uocatur, à Santonibus Athon. Membratim & in assulas dissectum, sale conditum, nostri Tonnine appellant, Itali Tarantella à Tarentino, unde aduehitur, sinu, Rondeletius. Lege etiam suprà in Thunno.

GERM. Ein grosser Tunijn/ mag ein Waltunijn genamset werden. Vide in Thunno superius.

Pelamydis Sardæ iconem simpliciter dictæ Pelamydi non statim subiunximus, quoniã tres superiores unius speciei esse, & ætate tantùm differre, ab Aristotele alijsq; eruditis existimantur: Sardam uerò alterius speciei esse nemo negat.

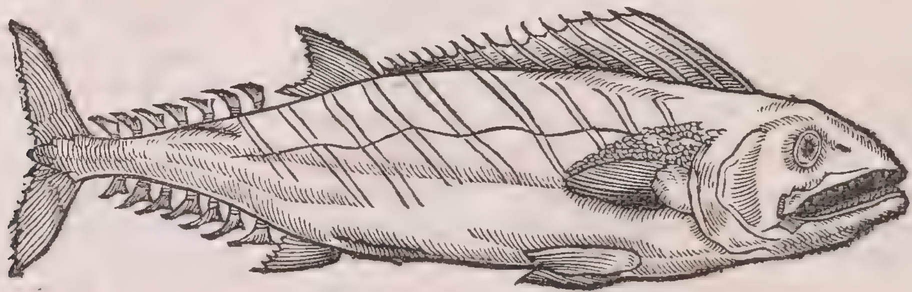
PELAMYS Sarda, uel Sarda simpliciter Rondeletio. Inter Pelamydas (inquit) Sardã numerat Plinius: & Pelamydem longã interpretatur. Ea quidem quam exhibemus, Pelamydi tam similis est, ut eadem planè esse iudicetur. qua autem nota ab ipsa (Pelamyde uera, seu simpliciter dicta) Thunnó ue distinguatur, iam indicatum est in Thunno. Trichiades & Premades (aliàs Premnades) Thynnides (τὰς θυννίδας) uocabant, Athenæo teste. Apud Aristotelem semel tantùm αἱ πρεμάδιαι legũtur: ubi Gaza conuertit, Primadæ (tribus syllabis) hyeme in cœno se abdunt, &c. πρημάδιν & πρῆμναι, pisces sunt Thynnis cognati, εἶδος θυννώδους ἰχθύος, Hesychius. Primadias Aristotelis Vuottonus Pelamydes esse conijcit: nam & Thũnis cognatæ sunt, & similiter infestantur asilis, & in cœno (à quo Pelamydi nomen) delitescunt. adde quòd Thynnides etiam alio nomine dicantur Athenæo, quæ ex Aristotele Pelamydes esse uidentur. Verùm Oppianus lib. 1. Halieut. Pelamydes primùm litorales facit, deinde Prenades (πρηνάδας) pelagias. Considerandum igitur an piscis hic non simpliciter sit Pelamys, sed species illa quæ Sarda cognominatur: cuius aliud uetus nomen Græcum non habemus: etsi Galenus scribat præstantissima omnium esse salsamenta, quæ Sardica (Σαρδικά) à ueteribus dicta sint: suo tempore Sardas uocari: Diphilus etiam Sardam nominans, Coliæ eam magnitudine confert. Sanè ut Latinis Sarda Pelamydum Thynnorúm ue generis est, Sardina uerò, Σαρδήνη Galeno, nouo similiter nomine, pisciculus plebeius: sic apud Græcos, non modo τριχὶς & τριχίας, uiles pisciculi memorantur, (antiqua uidelicet Sardinæ postea dictæ nomina) sed è Thynnorum etiam genere Trichias (τριχιάς oxytonum) semel duntaxat apud Athenæum lib. 7. in Chalcidum mentione, his uerbis: τριχιάδας δὲ καὶ τὰς πρημάδας, τὰς θυννίδας ἔλεγον. Sed pisces minores aristosi, id est, spinis exiguis pilorum instar referti, ut sunt Trichides, Trichiæ, Thrissæ, non temere ἀπὸ τῶν τριχῶν denominantur. maiores uerò, ut Thynnides & Premades sunt, qua ratione Trichiæ dicantur, non uideo. quamobrem non Trichiadem, sed Premadem, Pelamydem Sardam appellabimus: donec certius aliquid cognouerimus.

Premades. *Primadiæ.* *Sarda.* *Trichias.*

HISPAN. Vide statim in Gallico nomine.

GALLICE. Nostri & Hispani Bize, nomine communi cum Amia, ob similitudinem uocant. at pisciculus qui lingua nostra Sarde nominatur, minimè ueterũ Sarda, sed Græcorum Trichis aut Trichias fuerit, Rondeletius.

GERM. Ein bsundere art der Tunijnen/dem Mitteltunijn gantz ähnlich/ dann daß sy etliche schüppen hat bey den floßfädern der orwangen. die anderen Tunijnen all sind überal glatt/wiewol der Waltunijn schüppen hat/sind aber mit einer glatten haut überdeckt.

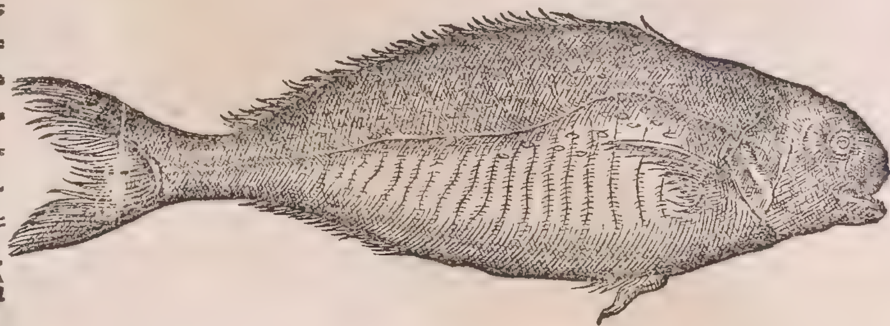
AMIA, Ἀμία, Græca piscis nomenclatura est, quam & Latini retinuerunt. est autem gregalis, atque inde nomen, ὅτι οὐ κατὰ μίαν φέρεται, ἢ παρὰ τὸ ἅμα ἰέναι, ut ex Athenæi & Plutarchi uerbis apparet. Pelamydi corporis specie, pinnis & cauda similis est: (ab Aristotele quidem Pelamydi comparatur.) Cutis læuis, dempta ea parte quæ circa branchias est, similiter ut in Sarda. Ἀμία ἡ, genere fœm. inflexione 1. apud Matronem Parodum tamen masculinè ponitur, Κυανόχρως δ' Ἀμίας ὑπὸ τοῖς μέγας, &c. est enim dorso cœruleo, eoq́ splendente dum uiuit, uentre argenteo: corporis magnitudine Thynno inferior, Oppiano teste: carne infirma & molli, sed dentibus acutissimis. Carniuora tantùm est Aristoteli: (quanquam & algis eam pasci alibi scribit:) unde à uoracitate nimirum Trocta (Τρώκτης, ὁ,) apud Aelianum uocatur. longè quidem alius piscis, quàm quæ in dulcibus aquis Trutta uulgo dicitur, quanquam & ipsa edacissima. Amia etiam è mari fluuios subit, præstatq́ in fluentis & lacubus Aristoteli. Plures collectæ contra unum Delphinum pertinacissimè pugnant. A dorso ad uentrem in hoc pisce lineæ ductæ sunt obliquæ, nigricantes, certis interuallis à sese distantes, Rondeletio teste. ¶ Alia est Amia Saluiani, uide mox in Glauco primo Rondeletij.

Trocta.

GALLICE. Byza à nostris (circa Monspelium) & HISPANIS dicitur, quasi Byzantia, ut opinor. Amia enim Byzantia in precio habebatur. Ab alijs Boniton, Rondeletius.

GERMANICE circunscribimus: Ein art der blawfischen im meer / den Macrillen oder den Tunijnen geleych: mag ein Streymtunijn geheissen werden / vonn wägen der schelwen schwartz=

ſchwartzlachten ſtreymen/ welche von ſeinem rucken gegen dem bauch ſich ſtreckend.

POMPILVS, πομπίλος, dicitur piſcis ab Athenæo, Aeliano, Oppiano, alijsq; Græcis: & inter Latinos Plinio: qui à quibuſdam inter Thynnos eum numerari ſcribit. Verùm hi, meo quidem iudicio (inquit Rondeletius) ſimilitudine decepti fuerũt. Pompilus enim alius eſt à Thynnis & Pelamydibus, etſi eis quodammodo ſimilis eſt. ¶ Thynni (inquit Plinius) ſæpe nauigia uelis euntia comitantes, mira aliqua dulcedine per aliquot horarum ſpacia & paſſuum milia à gubernaculis non ſeparantur, ne tridente quidem in eos ſæpiùs iacto territi. quidam eos qui hoc è Thynnis faciant, Pompilos uocant. ¶ πέμπειν Græcis mittere & deducere eſt: unde nomen πομπός, uiæ deductor, & ab hoc rurſus πομπίλος piſcis, qui nauigia uſq; in portum comitari & deducere perhibetur. Gregatim quidem naues circunſiliunt, & curſum earum ſequuntur miro ſtudio. ubi terram præſenſerint, relictis nauibus in pelagus redeunt. hinc nautæ terram propè eſſe certò cognoſcunt: & ex eorundem comitatu, placidum tranquillumq; mare futurum ſibi promittunt. Itaque pro piſce ſacro habetur. alij tamen alium ſacrum piſcem (ab Homero dictum) interpretantur. *Sacer piſcis.*

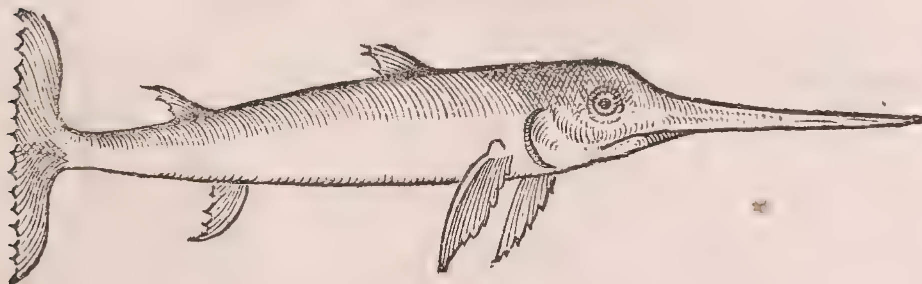
Quæcunque de Pompilo ueteres tradiderunt, (ut ſunt, naues in pelago comitari, uarium eſſe, ſupercilijs aureis, Pelamydi ſimilem,) ea omnia piſci à ſe exhibito conuenire, Rondeletius aſſerit.

Penultimam in Pompilo Græci omnes corripiunt, Ouidius in Halieutico produxit.

GALL. Maſſilienſes piſcatores corruptè Pampalum uocant, Gillius.

GERM. F. Ein Leitfiſch/ ein Schiffleiter/ oder Schiffgſell.

In hac icone Gladij piſcis roſtrum expreſſum eſt ad imaginem à Io. Caio Anglo nobis miſſam: reliquum uerò corpus, ut à Rondeletio exhibitum eſt.

GLADIVS à Plinio & Gaza uertitur Græcorum Xiphias, qui & Galeotes alio nomine dicitur. Ξιφίας uel Σκιφίας, ut Αἰνέας. Γαλεώτης ut Χρύσης. Roſtrum eius oblongum gladij figuram præ ſe fert. Tomus Thurianus, quem alij Xiphiam uocant, Plinius: ut Hermolaus emendauit, cũ uetus lectio eſſet Tynnus, Tranus, quem alij Xiphiam uocant. ego legerim, Thynnus, (ne piſcis tam nobilis Pliniano catalogo deſit:) Thranis, &c. nam & Xenocrati Thranis, idem qui Xiphias eſt. Græci de parte piſcis conciſi τέμαχος potiùs quàm τόμον dicunt. Carchariæ canis pars eſt qui à Romanis Thurſio uocatur, ſuauiſsimus ac tenerrimus, Athenæus. Græcè θυρσίων legitur: Hermolaus tomum ſeu pulmentum Thurianum tranſtulit. Cauendum igitur ne cum Gladio confundamus Phocænam, quam Latinè Gaza interpretatur Turſionem, (aliâs Tirſionem, uel Tyrſionem.) Item ne cum Cane carcharia, aut Galeo. Ex Thynnorum uenatione pingueſcere aiunt Galeotas, quos & Xiphias uocant, & Canes, aiunt, Strabo lib. 1. Grecè ſcribitur, ἐκ δὲ τῆς θήρας αὐτῶν πιαίνεσθαι τοὺς γαλεώτας, οὓς καὶ ξιφίας λέγεσθαι καὶ κύνας φασίν. Euſtathius legit, οὓς καὶ ξιφίας φασὶ καὶ κύνας καλοῦσιν, inuerſis nimirum uerbis, pro οὓς καὶ ξιφίας καλοῦσι, καὶ κύνας φασί. Saluianus hæc uerba οὓς καὶ ξιφίας λέγεσθαι parentheſi includit, ut uerbum φασί, non ſolum ad πιαίνεσθαι, ſed etiam ad ξιφίας λέγεσθαι referatur, non autem ad κύνας. ut ſenſus ſit, ex uenatione thunnorum tum Galeotas (aliàs Xiphias dictos) pingueſcere, tum etiam Canes, nimirum Carcharias. Θορηνεύς, Xiphias piſcis, Heſychius.

Fieri quidem poteſt ut Xiphiæ alio nomine ideo Galeotæ dicti ſint, quòd ſicut Galei canes (id eſt, Muſtelæ,) cæteros piſces perſequãtur, & forſitan alicubi etiam Canes eandẽ ob cauſam, ſiue ſimpliciter, ſiue cum adiectiuo ξιφίαι; ſicut & καρχαρίαι κύνες dicuntur: ut Strabonis uerba non eo quo diximus modo accipiantur, ſed ſicut Euſtathio placuit, Galeotas alijs nominibus tum Canes tum Xiphias appellemus. Aelianus de animalib. 13.4. è Meſſenia Menandri hos uerſus recitat: Ἐάν με κινῇς, καὶ ποιήσῃς τὴν χολὴν Ἅπασαν, ὥσπερ καλλιωνύμου ζέσαι, ὄψει διαφέρων τοῦ ὀνξιφίου κυνός. uerſus quidem poſtremus apparet corruptus, legi poteſt, ὄψει διαφέρειν με ξιφίου μηδὲν κυνός. ¶ Aelianus Xiphiam inter Iſtri piſces numerat: in quo flumine hodiéque hunc piſcem capi circa Gomorrham (Komaram fortè) oppidum, ſupra Budam, rarò tamen, & paruum, uix tribus dodrantibus longiorem, teſtis quidam oculatus mihi affirmauit.

GRAECIS hodieq; ξιφίας appellatur.

ITAL. Venetis Spada, Genuenſibus Imperator.

GALL. Ab accolis Oceani Heron de mer, id eſt, Ardea marina. Burdegalẽſibus Grand Eſpadas. Maſsilienſibus (ut Italis) peſce Spada. Circa Monſpelium Emperador, ut Genuenſibus, quòd gladium, ueluti imperatores picti, gerat. Alius uerò eſt piſcis ex Galeorum genere, Vulpes nimirum, quem in Prouincia & circa Monſpelium Spatam uel Peis Eſpaſe uocant, cuius cauda gladij ſimilitudinem præ ſe fert.

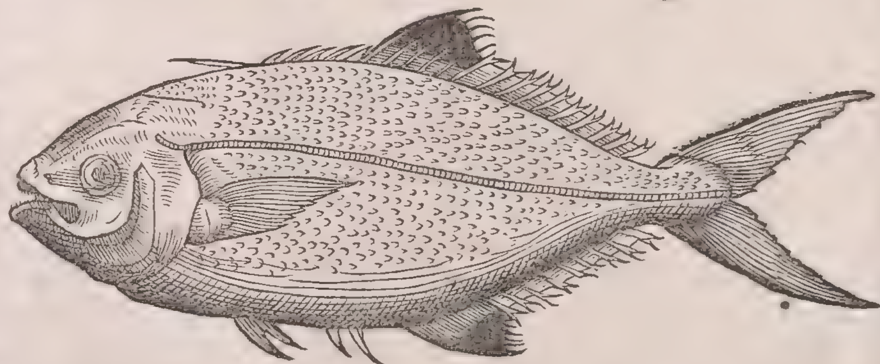
GERMANICE. Schwertfiſch. Noſtrates Militem uocant, Albertus: qui alibi Teſtudinem mar. aut eius ſpeciem quandam uulgò Militem uocari ſcribit.

ANGLICE Schwerdefiſſhe.

Alia minus accurata Gladij effigies, qualem olim ab amico accepimus.

GLAVCVS (maior hexacentrus,) Rondeletio: à colore glauco, id eſt, cœruleo, dictus, γλαῦκος. Dorſo eſt planè cœruleo. Statim à capite aculeos habet, quorum primus in anteriorem partem uergit: quinque alij ad caudam ſpectant, breues, ſed acuti, nulla membrana connexi, Rondeletius. *Glaucidium.* Glaucidiũ, Glaucus eſt paruus: (Glauciſcus uerò alius uidetũ eſſe quàm Glaucus,) Rondeletius ſpeciem alteram priuatim ſic nominat. ¶ Cæterùm quòd Aelianus ſcribit, Glaucum piſcem fœtus ſuos timentes ore admittere, quod propter dorſi aculeos non eſt probabile, Rondeletius nõ de hoc Glaucorum genere ſed de Canicula glauca accipit. Ariſtoteles Galeos & Torpedinem hoc facere ſcribit. Solus (inquit)

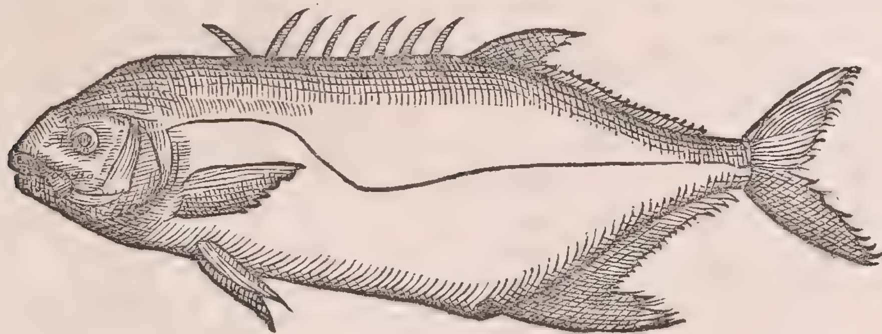
quit) ex Galeis Acanthias non recipit propter ſpinam, &c. Omnia quidem (inquit Saluianus) quæ à ueteribus Amiæ tribuuntur, huic piſci probè conueniunt: nec obſtat, ut ſibijpſi obijcere uidetur Iouius, quòd cum gregalis ſit Amia, iſte noſter Romæ ſæpe ſolitarius capiatur: quando uti non omnis maris locus ſingulis piſcibus accommodus eſt, ſic haud ubique gregales appellati piſces, gregatim reperiuntur: nec eorum qui in congruis ſibi locis gregales habentur, in locis alijs ſolitarios nonnullos reperiri inconuenit. Verùm cum Amiæ à ueteribus attributa (ſi earum cum Delphinis pugnam, cuius Aelianus & Oppianus meminerunt, quam neque hunc noſtrum, necꝫ ullum alium piſcem cum Delphinis committere, obſeruare potuimus, exceperis) eiuſmodi ſint, ut pleriſqꝫ etiam alijs piſcibus cōuenire poſsint, haud ſolùm ex eis hunc piſcem noſtrum, Amiam eſſe fatendū eſt. Sed ſi præter hæc animaduertatur, ab Ariſtotele & Plinio (Amias cum Thynnis & Pelamidibus Pontum intrare, ęſtatemqꝫ ibi traducere aſſeuerantibus) & ab Oppiano (eas cum Thynnis in robore conferente) Amias Thynnis & Pelamidibus ſimiles eſſe innui: uti nulli piſcium quæ Amiæ attribuuntur, & Thynno ſimilem eſſe, magis quàm huic noſtro reſpondent, ita ipſum, Amiam eſſe, aſſerere poſſumus. Hæc ille. Sed alia eſt Rondeletij Amia, uerior, ut mihi uidetur.

ITAL. Romæ & in Liguria Lechia uel Leccia uocatur, Rondeletius (& Saluianus.) Idem mox in Glauco ſecundo à Romanis Lopida uocari dicit hunc piſcem. Laccia quidem eſt Thriſſa. ¶ De genere Anthiarum ſunt (inquit Bellonius) piſces plani & lati, quos uulgus Romanum Lopidas & Leczias appellat: quorum ut rariores quidem Lopidæ, ſic etiam maiores: Stellæ uerò, minores, non uſqueadeò frequentes: Lecziæ frequentiſsimæ ſunt, quas cum his piſcibus libenter contulerim, quibus Maſsilienſes Lampugarum *(ſed falſò, Rondeletius)* nomen indiderunt.

GALL. Circa Monſpelium, Derbio. A Prouincialibus Biche, & Cabrolle, & Damo, *(quaſi Capreolus & Dama, neſcio quam ob cauſam.)* A quibuſdam Lampugo, ſed falſò, uocatur, Rondeletius. Lecziæ Romæ frequentiſsimæ ſunt, quas cum his piſcibus libenter contulerim, quibus Maſsilienſes Lampugarum *(ſed falſò, teſte Rondeletio)* nomen indiderunt.

ILLYRICE Polauda.

GERM. Glaucis Rondeletij tribus, unum commune Germanicum nomen finxerim, **Groß Meerſtichling**. uel à colore **Meerblawling**. Sunt enim magni piſces marini, & in dorſo aculeos habent, ſimiliter ut fluuiatiles piſciculi, quos **Stichling** Argentinæ nominant.

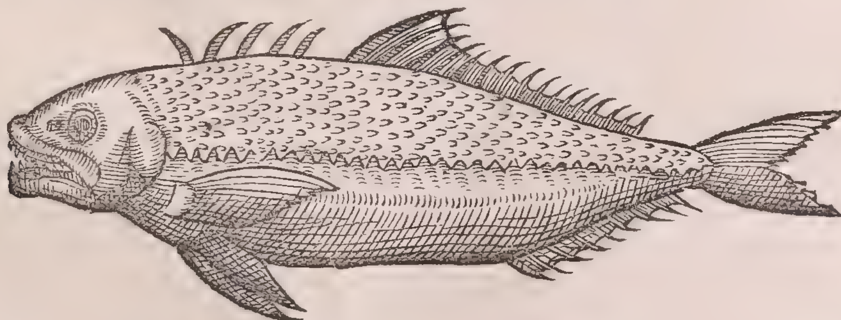

GLAVCI ſpecies II. quæ ſuperioris magnitudiem nunquam attingit, unde Glaucidium forma diminutiua dici poteſt.

ITAL. Romanis piſcatoribus Stella dicitur.

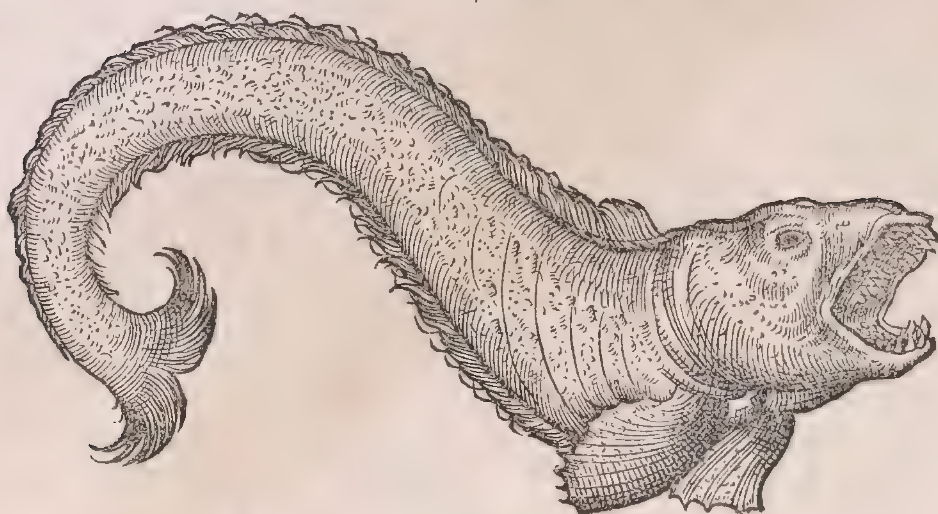
GALL. Circa Monſpelium Palamide uel Vadigo.

GERMAN. F. **Die ander art der groſſen Meerſtichlingen.**

GLAVCI ſpecies III. à ſecunda non multùm differt, niſi quòd huic dentes ſunt acuti, linea à branchijs ducta, longè magis flexuoſa tortuoſaqꝫ eſt; à qua (diſtinctionis gratia) Glaucum ſinuoſum appellabimus, Rondeletius.

GERM. **Das dritt geſchlecht der Meerſtichlingen.**

ANARRHICHAS, Oceani Germanici piscis magnus, à nobis uocatus. Huius iconem ad sceleton Ge. Fabricius ad me misit, & descriptionem adiecit. Hic piscis (inquit) à Balthicis populis suo nomine Σκόπελος dicitur. Klip enim ipsorum lingua scopulum significat. Vnde Klipfisch dicitur, uel quòd scopulos ascendat: id enim facere fertur: uel quòd in scopulis latitet. E naribus paruæ quasi fistulæ, quas ex arenis rustici faciunt, eminent: & propter superiores dentes in capite tuberculum est. Dentibus imprimis terribilis, quos non solùm in mandibulis, sed faucibus quoque & lingua gestat. anteriores rotundi & acuti, reliqui molaribus humanis similes, nisi quòd in media fauce (*medio palato*) nostris sunt grandiores. positi autem sunt duplicata serie omnes, in inferioris mandibulæ parte una, octo, & in altera annexa quinque: neque aliter in parte è regione opposita. superior mandibula plures acutos habet propter fauces: in quibus tres duplicatæ series, media parte præcipuè decem grandibus molaribus munita: quin in lingua ipsa molares sunt. Reliqua ex pictura apparent. Voracem & ualidum esse apparet, cum aliâs, tum caudæ ictu. ¶ Ego Anarrhicham uocare uolui, (id est, Scansorem,) à Græco uerbo ἀναῤῥιχᾶσθαι, quod propriè manibus pedibusque nitentem & prensantem, hoc est, omni ui corporis, in sublime scandere significat. Licebit & Hippurum Oceani nominare: quòd multa cum Hippuro illo, quem Rondeletius exhibuit, (uero, ut arbitror, ueterum, quem dedimus suprà pag. 75. Ordine V.) communia habeat: si modo non prorsus idem est, sed in Oceano maior: quanquam eicones parum similes uideantur. ad sceletum enim expressa est, quam G. Fabricius misit. Primùm communis est utrique oblonga & continens una à capite ad caudam usque extensa pinna: quam in Hippuro suo notã præ alijs omnibus piscibus (*Tænias excipimus*) illustrem & spectabilem esse scribit: & ab hac ipsa Hippuri nomen impositum putat: quòd caudæ equinæ (inquit) simillima sit, id est, longa continens, uillisque multis constans, cuiusmodi in nullis alijs piscibus reperitur. ¶ Apparet autem in nostra pictura, non solùm talis in dorso pinna, sed etiam alia in uentre, quæ similiter à capite ad caudam usque producitur, ut non solum pictura ostendit: sed Fabricius etiam in descriptione his uerbis, suprà omissis: Dorsum pariter & uenter à fine capitis usque ad caudæ extensionem pinnas habent: quæ secundum corporis quantitatem, ipsæ quoque paulatim minuuntur. Hoc si uerum est, & non in sceleto aliquid aliter quàm reuera se habeat apparuit, planè mirum & singulare fuerit. in Rondeletiano quidem, pinnæ ad branchias, illis quæ in uentre sunt, proximæ apparẽt. hæ rursus, cum oblongæ sint, extremitate sua podicem, & quæ ab eo sequitur pinnam ferè attingunt. Habent aũt pisces omnes pinnas parte supina diuersas. binas primùm (si Hepatum & Tæniam Aristotelis excipias:) deinde unam à podice, Teniarum genere excepto. Quamobrem uiros literatos, qui iuxta Balthicum mare habitant, ut diligentiùs in hanc rem inquirant, adhortor. ¶ Hippurus quidem dictus fuerit hic piscis, siue à dorsi pinna (ut diximus) caudæ equinæ quodammodo simili: siue ἀπὸ τὸ ἵππου δίκην ὀξέως καὶ ἐξάλλεσθαι: hoc est, ab eo quòd Equi instar cum impetu & celeritate, uelutique saltu feratur. Ouidius Hippuros celeres cognominauit. Oppianus eos si quid in mari uagum & fluctuans uiderint, maximè si naufragæ nauis, disiecta oberrent fragmenta, statim frequentes proximè comitari canit, &c. Vocatur & Coryphæna, siue ut Rondeletius putat, quòd pinna dorsi mox à uertice (quem κορυφὴν Græci uocant) ueluti crista incipiens, erigatur: siue, ut nos conijcimus, à magnitudine uerticis seu capitis sui ad reliquum corpus. à cauda enim uersus caput paulatim augetur & eleuatur, quod Græci dicerẽt κορυφοῦνται, Hesychius interpretatũ αὔξεται, ὑψοῦνται: & κορυφὴν, κεφαλὴν, λόφον. A tali figura, Cotto etiã fluuiatili pisciculo nomẽ factum uidetur. Hippurus (inquit Rondeletius) à capite sensim tenuior fit strictiórque: id quod in eicone ab eo posita, nõ tam clarè, ut in nostro Anarrhicha apparet: fortè quia noster ad inueteratum expressus est: caput autẽ uetustate non ita contrahitur, ut reliquæ partes quæ carnosæ sunt. Ab eadem nimirum figura, Ἀρνεύτης appellatur: quòd urinatorum, uel agnorum (ἀρνῶν) salientium instar, in caput pronus feratur, siue per ludum, siue dum persequitur pisces; carniuorus enim est, quamobrem naufragia sectatur.

Klipfisch.

Hippurus.

Coryphæna.

Ἀρνεύτης.

ftatur, ad talem quidem motum saltumq; corpus egregiè compositum habet. ¶ Dentes etiam in maxillis, palato, & lingua, ut noster habet, ita suo Hippuro Rondeletius tribuit: sed exiguos tantùm & acutos, ut os etiam mediocre. ¶ Ad quam magnitudinem noster perueniat, certi nihil habeo: Eicon à Fabricio missa, dodrantem ferè trium mensuram æquat. Aristoteles Hippuri ex ouis fœtus è minimis celerrimè in maximos euadere scribit. ¶ Hippurus ueterum in speluncis latet, hyeme præsertim: noster etiam in scopulis latitat. Sed scopulos etiam scandere, de suo ueteres non prodiderunt: unde uel naturam eius nondum plenè ueteribus exploratam fuisse; uel nostrum hunc non eundem, sed cognatum esse piscem, suspicor. ¶ Hippurus ueterum pingui, suaui & dura est carne: qualis Thynnorum Glaucorumq; est. Hæc præter propositum prolixiùs exponere uolui: ut hominibus eruditis Oceani accolis (quales iam non paucos Germania nostra habet) certiùs omnia indagandi occasionem præberem.

ORDO IX. DE PISCIBVS CARTILAGINEIS PLANIS: PRIMVM DE RANA PISCATRICE, PASTINACIS, TORPEDINIBVS, SQVATINA: deinde de Raijs diuersis.

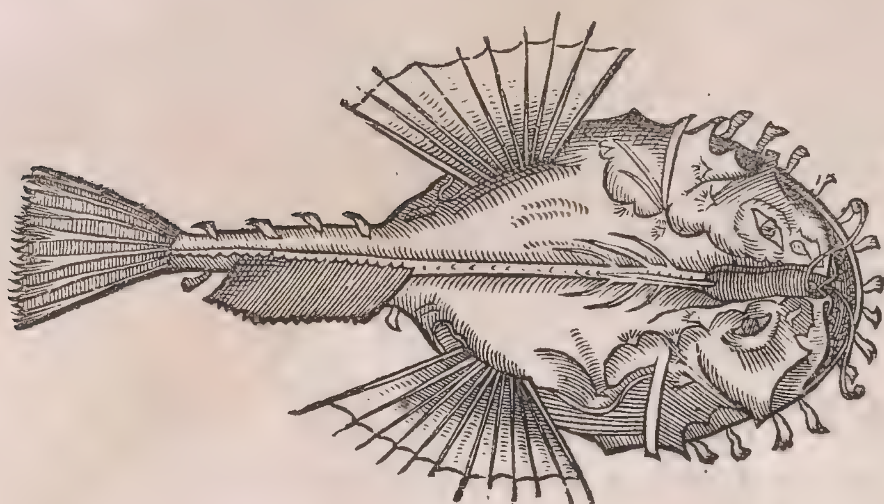
DE PISCIBVS CARTILAGINEIS QVAEDAM IN GENERE.

CARTILAGINEA nominamus Aquatilium quæ neque spinas, ut propriè dicti pisces: neque ossa, ut Cete habent, sed cartilaginem duntaxat; & nec seuum, nec adipem, ut Athenæo placet. itaque differunt à longis quibusdam piscibus, qui quanuis Galeorum generis non sint, cartilaginei tamen uidentur: sed pinguedinem habent, ut Rondeletius annotauit. Aristoteles σελάχη (τὰ) hoc genus nominat, (παρὰ τὸ σέλας, ut Aëtius docet, quòd noctu splendere uideantur: uel παρὰ τὸ ἔσω λεχάζειν, ut Suidas quoniam oua concepta intra se excudunt, & fœtus uiuos pariunt:) & alibi χονδρακανθα, σελαχώδη: ut Oppianus, σελάχεα. A piscibus quidem propriè dictis discernit, cum scribit: inter pisces, fœcundissima Mænis est: cartilagineorum autem Rana. Alibi non distinguit: ut, Squamosi omnes ouipari sunt: cartilaginei uerò, τὰ σελάχη, omnes uiuipari, excepta Rana. ¶ Cartilagineorum rursus, alia plana sunt, de quibus in præsentia dicemus. alia longo corpore, de quibus postea. ex longis maiores ad Cete accedunt, ut Canicula, Lamia. Et ita quidem ueteres diuiserunt. Sed uidetur inter duo hæc genera, etiam medium quoddam esse, quod species aliquot piscium rotundæ seu sphæricæ figuræ comprehendat: de quibus etiam seorsim agemus. Bellonius ex Cartilagineis quosdam ouiparos facit: Attilum, Collanum, Silurum, Sturionem: quibus & Lampetra addi poterit. qui omnes è mari flumina subeunt: & non propriè σελάχη dicuntur: pinguedinem enim plerique habent. ¶ Ex propriè cartilagineis, sola Rana, ut diximus, Aristoteli uiuipara est. quare eam primo loco posuimus, ut piscibus hactenus descriptis, qui omnes ouipari sunt, uicinior esset, uelut i ἐπαμφοτερίζων.

CARTILAGINEA (inquit Saluianus) in Aquatilium duntaxat genere inueniuntur. Græci Σελάχη uocant, ἀπὸ τοῦ σέλας ἔχειν, Galeno teste: quoniam cutis eorum (aspera) noctu splendicat. Et hæc quidem omnia squamis carent: & insuper pleraq; cute aspera sunt. quoniam enim spina cartilaginea constant, terrenam portionē natura inde ad cutē transtulit, inq; eius asperitatē absumpsit. Nonnulla uerò læui cute teguntur, ut Rana marina, Torpedo, Pastinaca, Aquila, Læuiraia, & Læuis Mustelus. Os plerisque antè & supinum est. quamobrem nisi conuersa resupinentur, cibum corripere nequeunt: qua re nō solùm aliorum piscium saluti cōsulitur, (rapina enim piscium omnia hæc uiuunt,) qui dum illi se cōuertunt effugere possunt: sed etiam ipsorum, ne nimia uoracitate pereant. Aliquibus tamen in extremo rostro os positum est, ut Ranæ marinæ, Squatinæ, Lampetræ. ¶ Branchias detectas omnia habent: spinea enim aliorum integumenta sunt, hæc autem spina carent. Habentur autem branchiæ cartilagineis planis quidem parte supina: longis autem ad latera; utrisq; duplices & quinæ utrinq;. Iecur duplicatum habere uidentur, idq; adipeum. adipe quidem discreto, qui carni uentri'ue hæreat, nullo pinguescunt. Fœminæ uuluas habent ea specie, qua aues. In hoc genere nec fœminæ suos conceptus, neq; mares suum semē spargere uisuntur. semine enim minimè abundant. Superfœtant. Vterum mensibus complurimū senis ferunt. Sub partum repetunt litus & uada, relicto pelago, &c. Hæc omnia Saluianus. Etrursus: Plani pisces dicuntur (inquit) à Columella prostrati & cubantes, qui non ut cæteri, erecti, sed ueluti prostrati atq; iacentes (sua latitudine) natant. Horum alij spinosi sunt, ut Passeres: alij cartilaginei, ut Raiæ: Aristoteles πλατεῖς κερκοφόρους, id est, latos & caudatos nominat.

Imago à Rondeletio proposita.

Alia eiusdem pictura ad sceleton: in quo nimirum quædam, partim arte distorta sunt: partim ariditate, &c. Hanc misit Ge. Fabricius, qui ab eo quòd capite tantùm & cauda constare uideatur, Cephalurum appellari posse, ad nos scripsit.

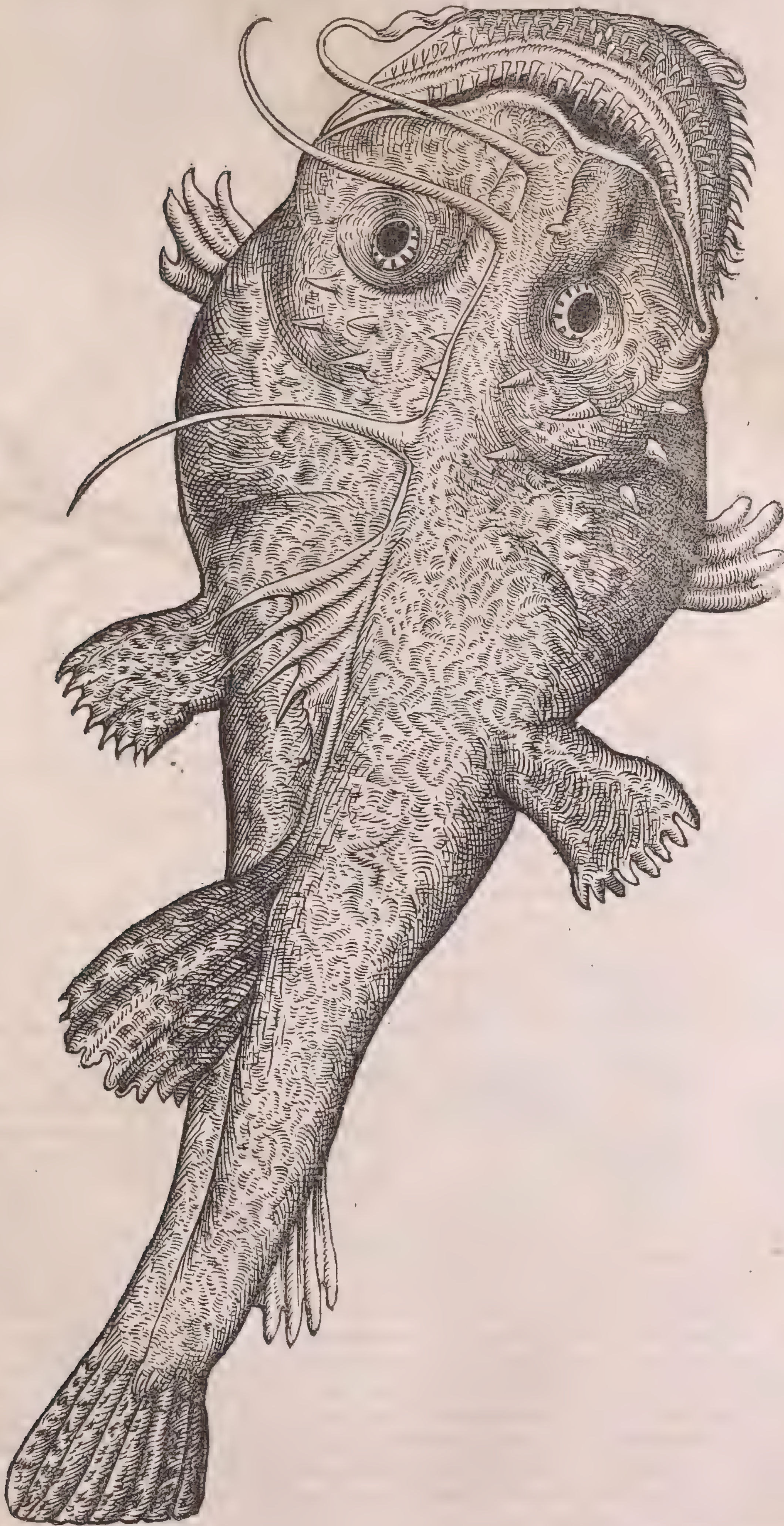

RANA piscatrix, uel marina, aliquando simpliciter Rana, ubi scilicet de marinis sermonem esse constat, Plinio, Ciceroni. Græcis βάτραχος simpliciter, uel cum epitheto ἁλιεὺς, id est piscatrix: nam ἁλιας non placet: ἅλιος quidem dici posset, sicut & θαλάττιος in Admirandis narrationibus Aristotelis. ¶ Piscatricis nomen (inquit Rondeletius) à piscandi solertia inuenit: Ranæ uerò à Ranæ palustris nuper natæ (quam Græci Gyrinum uocant, priusquam cauda siue posterior pars in posteriores pedes degeneret) similitudine. capite enim caudaq; tantùm constare uidetur, ut etiam Cottis fluuiatilibus piscibus aptissimè comparari posit. ¶ Cum cæteri cartilaginei animal pariant, Rana sola, Aristotele teste, ouipara est. caput enim multò maius reliquo corpore habet, idq; aculeatum, ualdè asperum. quamobrem neque postea catulos suos recipit, neq; initio animal parit. ¶ Non minor quàm Torpedini solertia Ranæ quæ in mari piscatrix uocatur. eminentia sub oculis cornicula turbato limo exerit, assultantes pisciculos pertrahens, donec tam prope accedant, ut assiliat, Plinius.

ITAL. Hodie quoque à Neapolitanis Rana piscatrix dicitur, Rondeletius: uel Piscatrix (tantùm,) Gillius. Romæ Martino piscatore. A Liguribus, piscis piscator, (pesce piscatore, Saluianus,) Gillius. Epidaurij (Ragusini) ob deformitatem & fœdum horridumq; corporis aspectũ Diabolum marinum (Diauolo marino, Saluianus) uocarunt, Bellonius: eodem nomine aliqui Acum Aristotelis nominant. Hodie ab incolis Istriæ piscis Rospus appellatur, Massarius. sed Itali etiam Aquilam piscem Rospum, id est Bufonem, uocant, ut tradit Bellonius. Siculi uocant Lamiam, Gillius: nescio qua ratione, nisi ab ore admodum hiante, uel à uoracitate. Lamiam quidem hodie aliqui Canem carchariam nominant, &c.

HISPAN. Lusitani Xarocho: uel, ut Saluianus habet, Emxarroco.

Rursus alia, qualem Venetijs aliquando depictam ab amico accepi. conijcio autem ad piscem aridum factam esse.

GALLICE. Maſsilienſes Bodroyum,(Baudroyum,Bellonius) hoc eſt Batrachum , corrupte uocant, Gillius. uel, ut Rondeletius ſcribit, Baudroy, à lato & amplo oris rictu, quo marſupium refert, quod baudrier uernacula lingua nominatur. Burdegalenſes, Peſcheteau, quaſi Piſcatorem paruum. Monſpelienſes, Gallanga.

GERMANICE, ut accepi, Tötſch: niſi id nomen Aſelli cuiuſdam in Oceano generi capitato potiùs tribuendum ſit. ¶ Seetode, id eſt, Rubetā mar. ANGLICE: (*Germanus diceret Meerkrott,*) à rictu nimirum ſimiliter patente, GALLICE eâdem ſignificatione Crappe uel Crappaude, uocatum piſcem ſe uidiſſe aridum, uir doctus quidam mihi retulit: totum capite & cauda conſtare, triplicem habere ordinem dentium, linguam quoq; dentatam, cadaueribus hominum ueſci: & hominibus natantibus inſidiari, quos membro uirili apprehēſos ad profundum detrahat ac deuoret. ¶ Licebit aliarum gentium uocabula interpretando ſequi & nominare, **ein Meerkrott/ ein Meerteüfel/ ein Täſchemaul.**

PASTINACA dicitur à Plinio & Celſo: quæ Græcè τρυγὼν, tanquā Turtur. quo nomine Latino ꝑ Paſtinaca Ambroſius in Hexaëmero, & recētiores quidam uſi ſunt. Dictam autē Paſtinacā puto (inquit Rondeletius) à caudæ colore rotūditateq; (*& longitudine, Saluianus,*) Paſtinacæ radice ſimili. Τρυγόνα uerò non à colore, ut quidam (*Bellonius & Saluianus Turturem à tergoris colore, ac quibuſdam ueluti expanſis alis, in eiuſdem nominis auis ſimilitudinem, dictam coniiciunt*) ſcripſit: nam piſcis hic flaueſcit, ſed ab alarum expanſarum ſimilitudine tantùm. Sunt qui Columbam marinam appellent. Vide in Italicis. Paſtinaca cum natandi eſt cupiditate affecta, natare poteſt: cum rurſus uolandi ſtudio tenetur, ſurſum uerſus ſublimis uolat, Aelianus. unde à ſimilitudine fortè auis uolantis, Turturem Græcè nominatam aliquis coniecerit. ſed Saluiano eam uolare uerſimile non ſit, quòd grauis & ad uolandum inepta uideatur. ¶ Eius ſpecies duæ ſunt: quanuis antiqui unius duntaxat meminerint, uel ob ſimilitudinem non diſtinxerint. neq; enim facultatibus, neq; caudæ aculeo differunt, ſed roſtro tantùm & capite, Rondeletius. De harum altera, quæ maior eſt, agemus proximè. Bellonius tres ſpecies facere uidetur. Maiorem primùm, quam Aquilam nominat. deinde minorem, quam in læuem & aſperam ſubdiuidit. Nos mox in Aquila (Paſtinaca altera) aſperæ cuiuſdam Paſtinacæ caudam, ſex dodrantibus longiorem exhibebimus: ut aſpera etiam forſan duplex ſit: una minor, Bellonio nota: altera maior, eidem aliiſq; ſcriptoribus hactenus incognita

Turtur. *Colūba mar.* *An uolet.* *Species duæ, aut plures.*

ITAL. Romani Bruchum nominant, Genuenſes (ut & Maſsilienſes) Ferraſſam, (Ferrazza,) Bellonius. Romani Bruccho, Siculi Baſtonaga, Rondeletius. Veneti piſcem Columbum (peſce Palombo, Saluianus) appellant, Maſſarius. Rondeletius Orbem piſcem, Venetis Columbam uocari ſcribit: & ſimiliter Galeum læuem Romanis. Ferraſam Ligures uocant, Gillius. Rondeletius Ferrazam ſcribit. ſic autem nominata uidetur, quòd eius cauda mucrone oſſeo ad uulnerandum, ut haſta ferreo, muniatur. Arma ut telum perforat, ui ferri, & ueneni malo, Plinius.

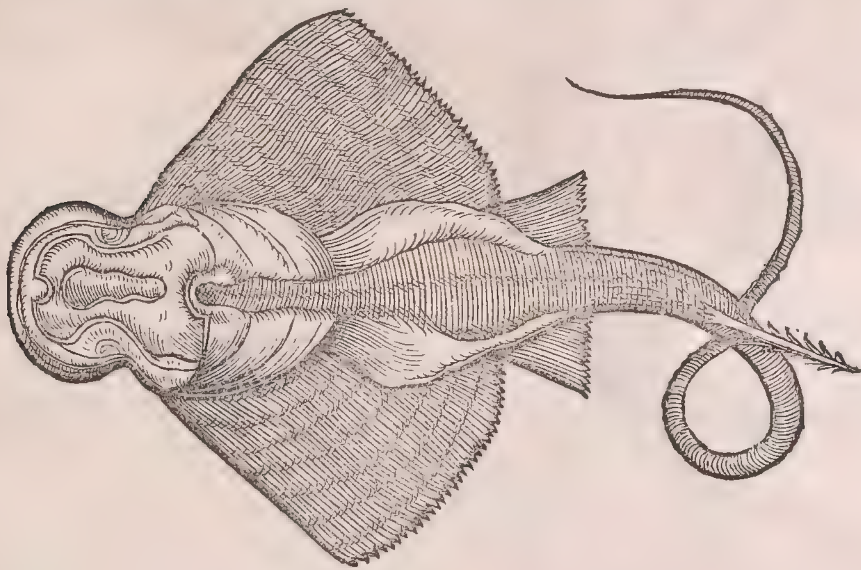
GALL. Circa Monſpelium Paſtenago uocant. Prouinciales nonnulli Baſtango uel Vaſtango. Maſsilienſes Bougnette: quia farina conſperſa & in ſartagine fricta, itrij genus quod uulgari lingua bougnette uocant, referat. Galli Raiam, ob ſimilitudinem, quam cum Raijs habet. Burdegalenſes Tare ronde, Rondeletius. Lutetiæ (ubi uerno præcipuè tempore frequentiſsima eſt) nullo præterquàm Raiæ nomine diſcernitur, ac cum Raijs in foro piſcario nullo diſcrimine diuendi ſolet. quanquam Burdegalis & Baionæ Taram rotundam appellant: ad diſcrimen Aquilæ, cui Taræ francæ nomen indiderunt. Maſsilienſes ac Genuenſes Ferraſſam nominant, Bellonius. Taræ nomen Aquitanis in uſu, factum uidetur à Turture aue: quæ Hebraicè Tor, Italicè Tortora dicitur. Maſsilienſes tum maiorem, tum minorem Paſtinacam, Glorinum appellant, Gillius. Dicunt autem fortè Glorinum, quaſi glorioſum ſeu ambitioſum piſcem: nimirum quòd caudæ radium erigat, ut ceruicem ac criſtas ſuperbi & ambitioſi milites ſolent: & pleroſque cæteros piſces facilè præ ſe contemnat.

DALMATAE **Laccizza, Rondeletius.**

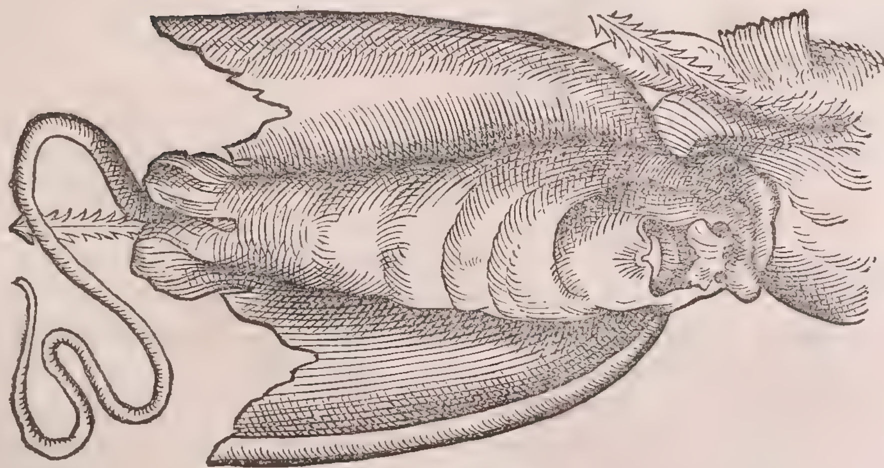
ANGLICE A Poſſen, ut audio.

GERMANICE Ein ſchwartzer Roche, hoc eſt Raia nigra, ut Valerius Cordus interpretatur. Raiæ enim (inquit) figura non admodum diſsimilis eſt, nigrior, & longiore cauda. Germani inferiores quidam uocant een Peilſtert: quæ uox ſagittæ caudam ſignificat. Stert quidem cauda eſt: & piſcis huius nomen Flandris ſua lingua caudam muris ſignificare, author eſt Rondeletius. Flandri fortè pronunciarent een Ratte point. Genuenſes quoque Aquilam peſce Ratto uocant. Sortedauben (id eſt, Turtur) alicubi ad oram Germaniæ dictus piſcis, Paſtinaca fortè, aut eiuſdem generis fuerit. cum aëre durari ſolere aiunt. Ego Germanicum regioni noſtræ conueniens huius piſcis nomen confinxerim, Giffrocche, id eſt, Raia uenenata. uel Stachelroch / uel Angelfiſch, ab aculeo ſiue radio in cauda uenenato. Sic & Paſtinacam maiorem, (quam aliqui Aquilam marinam uocant,) interpretari licebit Adlerfiſch, uel Krottenroch, (capite enim buffonem refert,) uel groſſer Angelfiſch. (quò minùs enim Meeradler interpreter, Haliæetus auis facit: quam Angli uocãt an Oſprey.) Quanquam autem & alij multi piſces in diuerſis corporis partibus aculeati ſunt, nihil uenenatius tamen Paſtinacæ aculeo: ut meritò per excellentiam illa à ueneno aculeó ue factum nomen ſibi uendicet. quod ſi quis Venetorum nomen interpretari, & Columbam marinam appellare uoluerit, ein Meertaube, per nos licebit.

Paſtinacæ alterius, (uel Aquilæ,) eicon à Rondeletio exhibita.

Alia eiuſdem effigies, à Bellonio exhibita.

PASTINACAE ſpecies altera, Paſtinaca maior. Aquila, ἀετός, ut Bellonio placet: quanquam Rondeletius Aquilam eſſe negat, & ſimpliciter ſecundam Paſtinacæ ſpeciem facit. Aquilam uerò eſſe ſuſpicatur, non affirmat, Raiam clauatam ſuam. ¶ Aquila hic piſcis eſt, inquit Saluianus. nam præter nomina uulgaria, quæcunq; ueteres Aquilæ tribuunt, reſpondent: et alis ſuis expanſis uolantem aquilam imitatur, nec propterea quòd proximè ad Paſtinacæ accedat ſimilitudinem, eius ſpecies altera (ut falſò arbitrantur nonnulli) cenſeri debet: quando manifeſtis adeò notis ab ea diſtinguitur, ut diuerſa ſpecies ſtatui, atq; Aquila appellari iure poſsit & debeat, Saluianus. Ego ſimul Aquilam hunc piſcem appellare, ſimul alteram Paſtinacæ ſpeciem ſtatuere minimè abſurdum cenſeo.

Rursus alia eiusdem pictura, à Cor. Sittardo nobis communicata.

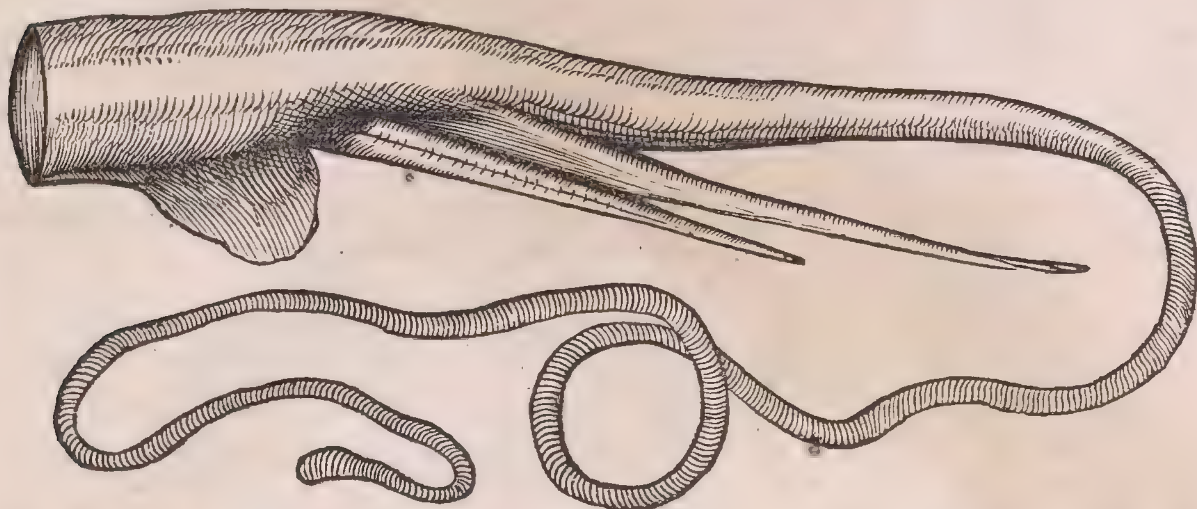
Aquila (inquit Saluianus) caudam multò tenuiorem & longiorem habet quàm Pastinaca: unde forsan Genuę pesce Ratto appellatur, quia murinam caudam habere uideatur. Os subtus habet, nec nisi supinus uescitur: unde tum ob id, tum quia haud admodum celer est, cum pisces, quibus uescatur, haud difficilè assequi posit, astu eos uenatur. nam Pastinacæ instar latrocinatur ex occulto, transeuntes radio caudæ figens. quem quidem radium non secus quàm Pastinacæ perniciosum atq; pestiferum non solùm piscibus, sed & hominibus esse arbitrantur. unde ubique captis Aquilis, non minùs quàm Pastinacis, cauda statim à piscatoribus abscindi solet.

ITALICE. Romani & Neapolitani Aquilam uocant, Rondeletius. Romanorum uulgus Aquilonem: Genuenses ab oblonga & ferè murina cauda, duarum ulnarum longitudinem interdum excedente, pesce Ratto nominant. ILLYRII lingua utentes Italica, Rospum (hoc est Bufonem) marinum, à capitis bufonem referentis similitudine uocauerunt, Bellonius. A Genuensibus Rospo & pesce Ratto uocatur: à nonnullis Rate penade, Rondeletius.

GALLICE. Ab Aquitanis Tare franke. ab alijs Falco, ab alijs Erango & Ferraza, Rondeletius.

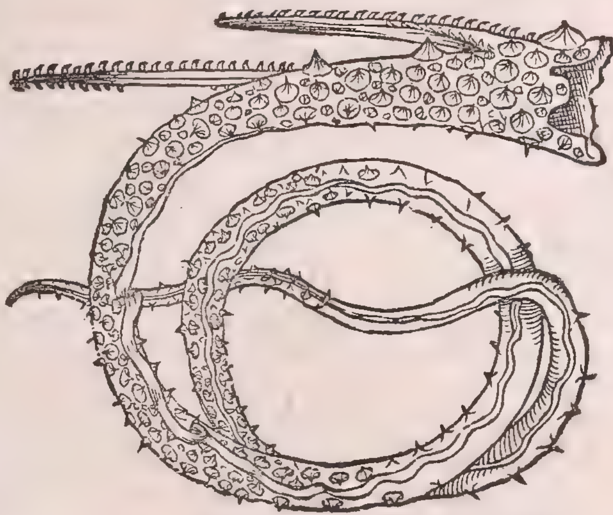
GERM.

GERM. Ein grosser Peilstert/ein grosser Angelfisch/oder Stachelroch/Gifftroch/zc. Vide paulò antè in Pastinaca simpliciter dicta.

SVNT qui Aquilam (Pastinacam maiorem) in cauda non unicum ut Pastinaca, sed binos radios habere putent, ut in figura præposita à Cornelio Sittardo transmissa apparet.

GERM. Das hinder teil oder Stert von einem grossen Peilstert oder Gifftroch.

HVIVSMODI quoque caudam Cremonæ in cœnobio diui Petri iuxta Padũ se uidisse amicus quidam mihi retulit, Pastinacæ scilicet maioris, &c. Longa est hæc cauda in pictura quã habeo, dodrantes sex cum palmo: lata circa initium, digitos ferè tres. Radius maior, longus palmos duos, uel paulò plus. Bellonius quoque hanc picturam apud me contemplatus, permultas huiusmodi caudas Pastinacarum asperarũ, clauis quales in Raia sunt, armatas, Arimini apud Iulium Moderatum, pharmacopolam doctissimum, se uidisse aiebat: addebatque Burchi illic uocari has Pastinacas: aculeos in cauda geminos habere, eosque contiguos, ita ut breuior sequatur, (si bene memini,) longior præcedat, contrà quàm hîc expressum est.

DE TORPEDINE IN GENERE.

TORPEDO nominatur à ui sua, Varrone teste: & ab eadem Græcis Νάρκη, torporem enim siue stuporem contactu suo inducit membris, ui quadam occulta: nõ frigiditate, ut quidam putarunt. uiuæ enim duntaxat hæc uis est, extinctæ non amplius. Τύρπαινα etiam pro eodem pisce apud Aeginetam medicum legitur, quod à Latino deflexum apparet. Albertus hunc piscem Stupefactorem nominat: ut alij similiter mixobarbari Stuporem, Stupefacientem. ¶ Vi quidem sua non solùm tangentes alligat, sed per ipsum etiam rete obtorpefacientem grauedinem piscatorum manibus inducit. Procul etiam & è longinquo, (inquit Plinius,) uel si hasta uirgá ue attingatur Torpedo, quanuis præualidi lacerti torpescunt, quamlibet ad cursum ueloces alligantur pedes. ¶ Nec ipsa hanc uim suam ignorat, supinam sese in terram abijcit, & humi strata iacet immobilis tanquam mortua: & ita appropinquantes ad se torpore correptos, inuadit. Sæpe etiã in natantes medijs fluctibus pisces incurrens, celeritatem eorum sistit, & stupore astrictos deuorat. *Turpæna.* ¶ Torpedinum genera quatuor facimus: tria earum quæ maculis notatæ sunt: quartum eius quæ maculis caret. De fluuiatili (*cuius in Nilo Athenæus & Strabo meminerunt*) nihil hîc dicendum: à marina enim non differt, Rondeletius.

ARABICE Rahade, uel cum articulo Alrahade uocatur. harada Hebræis stuporem significat. aliqui imperitiùs scribunt Rahas, Rahadar. ¶ Berulie, Thead aut Fead, Torpedinis apud barbaros quosdam nomina, nescio cuius linguæ sunt.

GRAECORVM uulgus Margotirem (*Narcotêrem*) appellat, Bellonius.

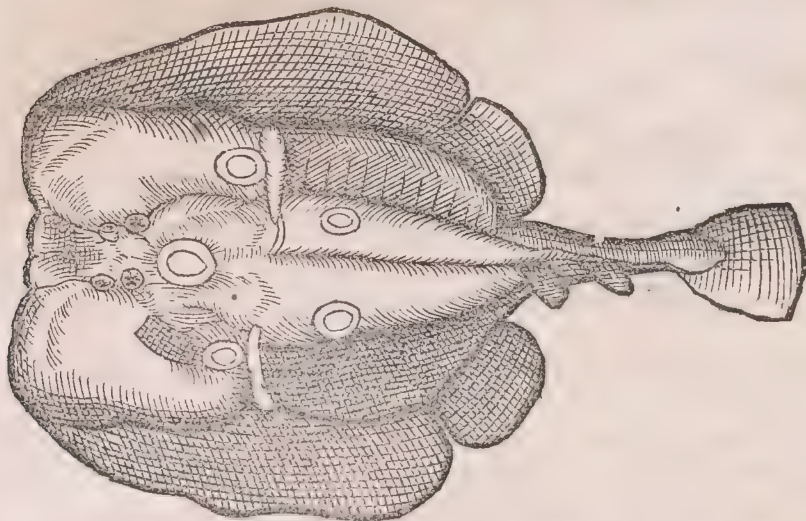
ITAL. Veneti (*apud quos rarissimè capitur, Bellonius*) Sgramfum à torpescentis membri affectu

appellant. Romani modò Battipotam, modò Foterisiam, frequentiùs uerò Oculatellam dicunt, Iouius. sed Oculatæ nomen primis tantùm duabus à Rondeletio exhibitis speciebus attribuerim. ¶ Venetijs uulgò Tremolo appellatur, à tremore: Romani uerò (me quidem latet unde id nomẽ traxêre) Batti potta, & Fotterigia dicere consueuerunt: & alijs in locis Itali, *(ut Apuli)* Torpedine, Matthiolus. Ligures Tremorizam nominant, Gillius. Istri Tremulam, Scaliger.

HISPANICE Tremielga, ut ab erudito Hispano accepi. alibi Hugia, ut Matthiolus scribit.

GALLICE. Oceano Gallico infrequens est Torpedo: Burdegalis nota, apud quos Tremble appellatur, quasi Tremulam dicerent, Bellonius. Massilienses Dormiliouse uocant, à stupore: Galli Torpille, Rondeletius. Gillius Massiliæ Turpilliam uocari scribit.

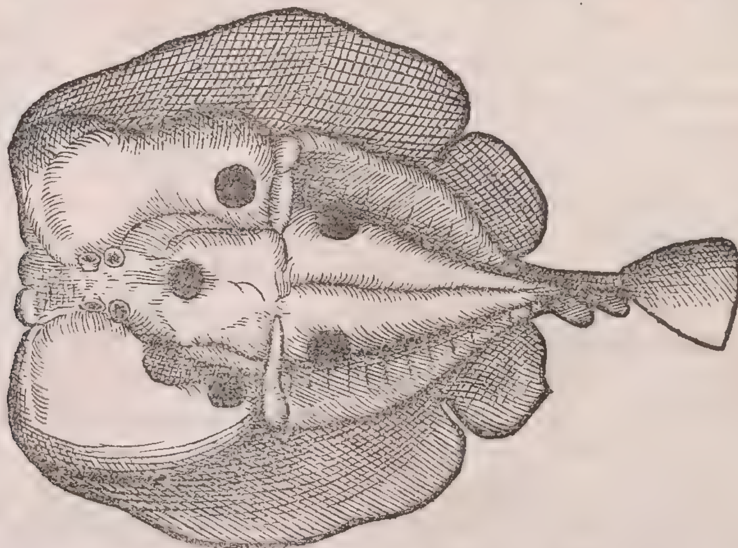
GERMANICA nomina fingimus ad eorum, quibus aliæ gentes utuntur similitudinem, ein Zitterling oder Zitterfisch/ein Schläffer/ein Krampffisch. Itali enim similiter (mutuati nimirum à nostra lingua) spasmum uocant gramphum, ut nostri Krampff.

TORPEDINIS (Oculatæ uel maculosæ) species prima à nobis posita est ea, cuius maculas efficiunt circuli albo nigroq; distincti: quorum medium oculi pupillam, maculæ totæ oculos plane referunt, Rondeletius. ¶ Plinius Torpedinis id genus quod in tergore sex, atq; interdum septem, *(Saluianus in sua icone, quinq; tantùm huiusmodi maculas pingit, ceu per angulos pẽtagoni digestas: & Rondeletius similiter in duabus suis primis,)* aut eo minùs maculas, quosdam quasi oculos referentes gerat, Oculatam appellauit, Bellonius. Torpedo à quinq; in dorso nigricantibus notis, Romæ Ochiatella *(aliqui Ochiatello scribunt)* uocatur, (quasi Oculata, uel Oculatella, ut Iouius habet:) sed alius piscis est Romę uulgò Ochiata, (id est, Oculata) dictus, nempe Melanurus, Saluianus. Verùm Oculatæ nomen non cuilibet Torpedini, sed primis duabus tantùm à Rondeletio exhibitis speciebus conuenire uidetur. ¶ Colore est ad rubricæ fabrilis colorem accedente.

ITAL. Romæ uulgò Ochiatella, ut iam diximus.

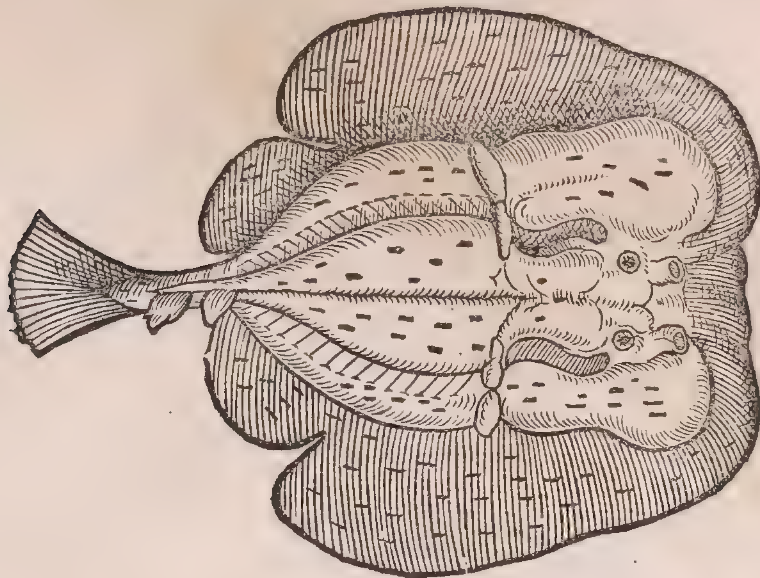
GALLICA & GERMANICA nomina eadem conueniẽt, quæ Torpedini simpliciter, huic & sequentibus speciebus, aliqua differentiæ, à maculis præsertim, nota adiecta. hanc igitur & secundam speciem uocabimus, Spiegelschläffer, uel gespieglete Zitterling/etc.

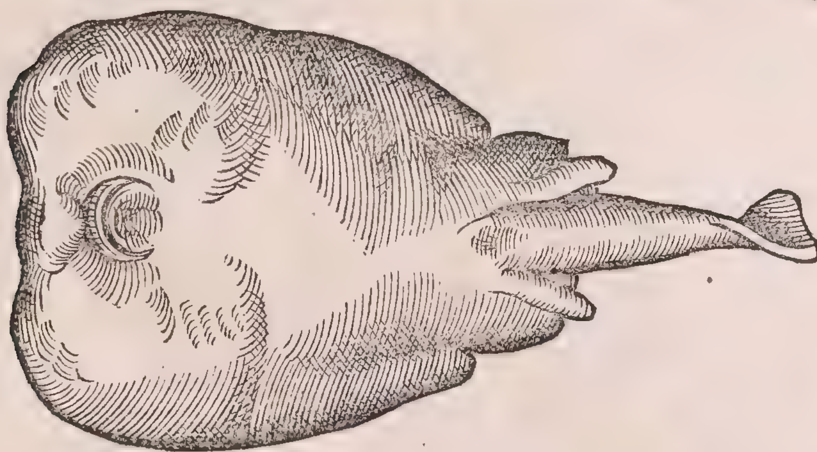
TORPEDINIS Oculatæ uel maculosæ species altera: quæ à superiori differt, quòd maculas nigras, rotundas, circulis non distinctas habeat, sed eâdem pentagoni figura dispositas. est etiam

am primæ concolor, Rondeletius. Plura lege in prima ſpecie.

ITALICE, GALLICE, GERMANICE: Lege quæ cũ ſuperiori adnotauimus. Ein anderer Spiegelſchläffer.

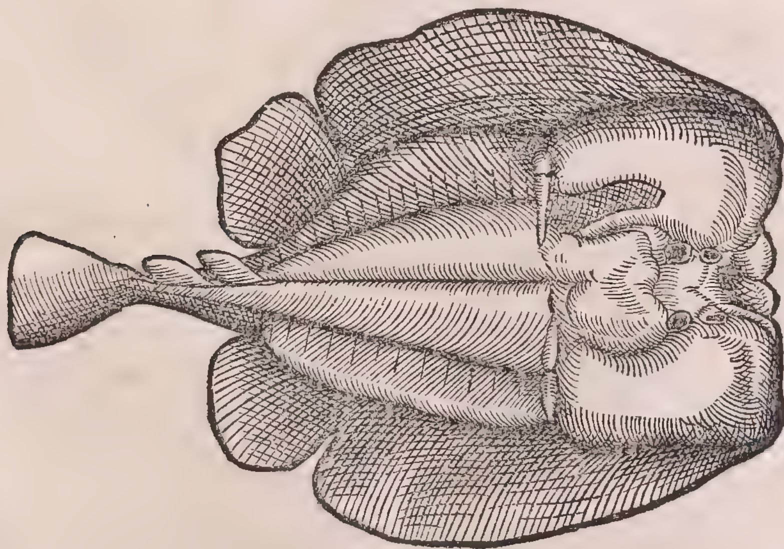
Eiuſdem Torpedinis maculoſæ, ut ſuſpicor, pictura ſupina, à Bellonio exhibita.

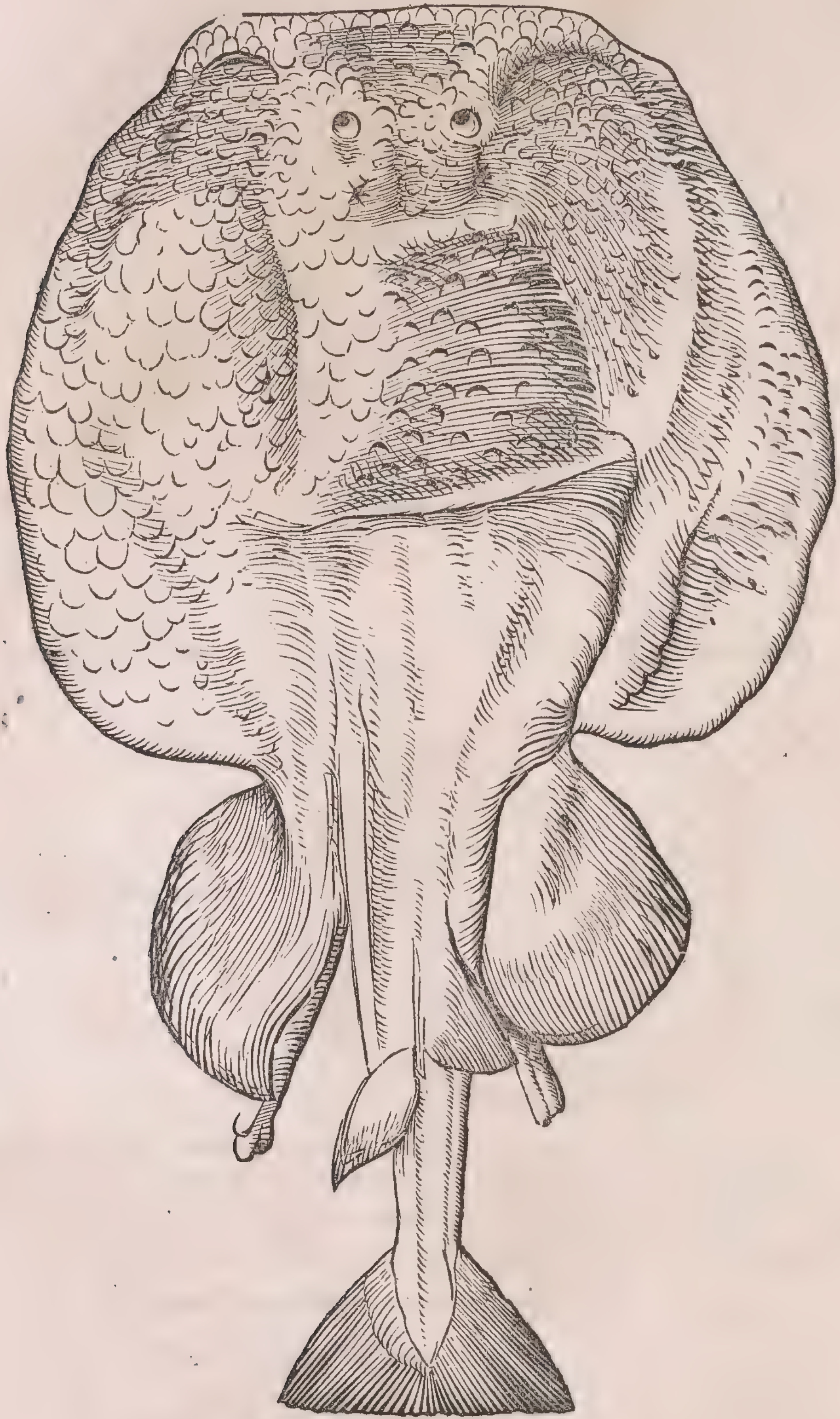
TORPEDO tertia, non oculata, ſed maculoſa tamen: magis uaria eſt quàm præcedentes, habet enim maculas diuerſarum figurarum, huc & illuc ſparſas & ſine ordine, Rondeletius.

ITAL. GALL. GERM. Vide quæ annotauimus cum prima ſpecie. Ein geflächete art des Schläffers oder Zitterlings/hat keine ſpiegele wie die zwey erſten geſchlecht.

Iconem hanc Rondeletius exhibuit: ut & ſuperiores, ſupina excepta.

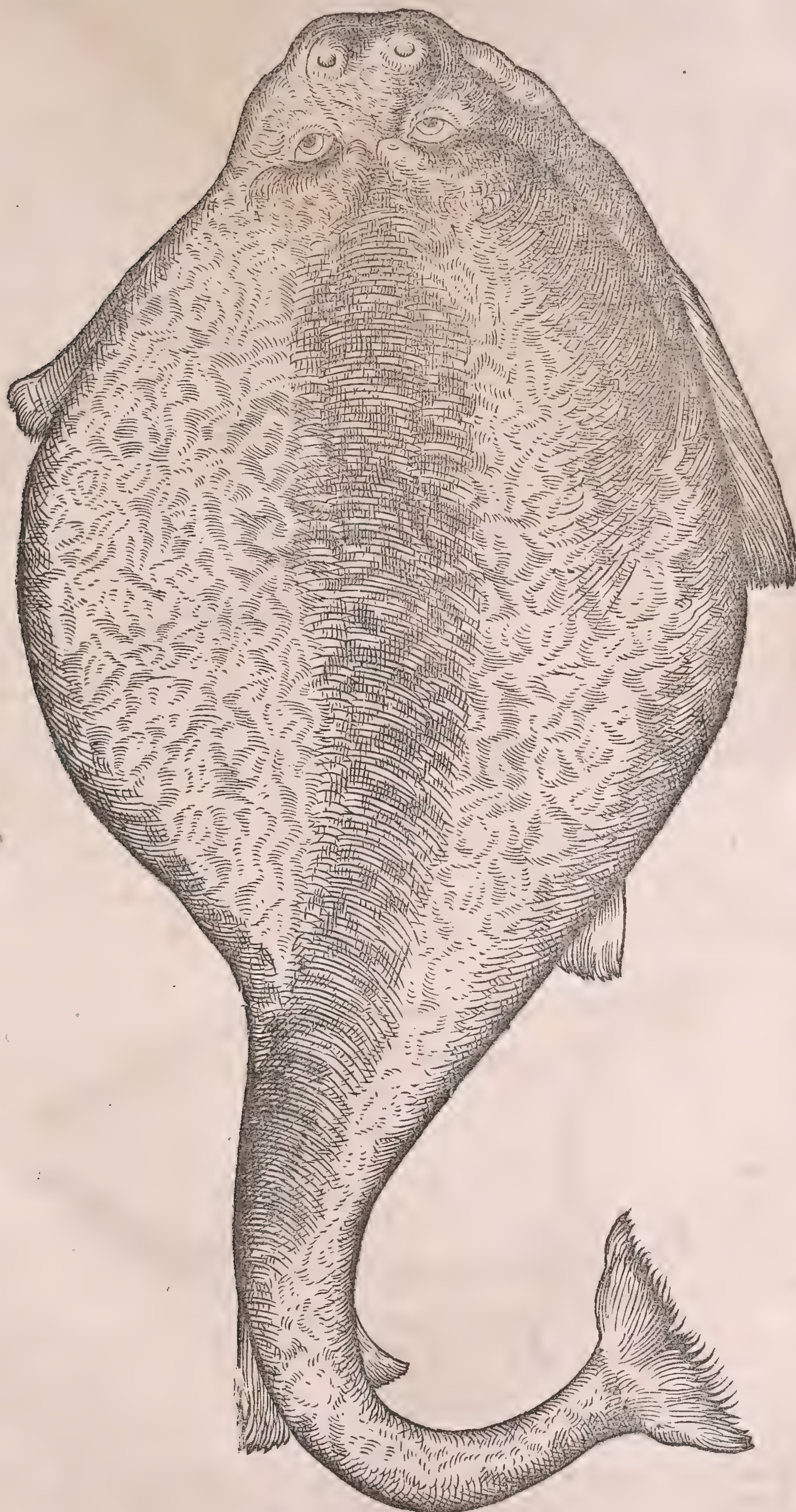

Eiusdem alia imago, à Cornelio Sittardo olim ad me missa. eam Romæ uulgò Motsargo & Fumicotremula nuncupari addebat.

TORPEDO quarta non maculosa.

ITAL. GALL. GERM. Lege annotata superiùs cum prima specie. Das vierdt geschlächt eins Schläffers oder Zitterlings/hat weder spiegele noch fläcken.

TORPEDINIS cuiusdam figura à pictore Veneto depicta, nulli illarum, quas Rondeletius pingit, similis; nec satis probè, ut suspicor, expressa.

GERMAN Ein gattung von den obgenanten Schläffern oder Zitterlingen: vilicht nit beym besten conterfeetet.

DE RAIIS IN GENERE.

RAIAE sunt inter planos cartilagineos notissimæ, maximeque uariæ. Latini nominis etymũ, nisi fortè à radendo Raia dicatur, nullum reperi. Βάτος & Βατὶς à Græcis dicitur, (utroque nomine Plinius etiam utitur, ut & Raia Latino,) à rubi quem bátον uocant similitudine. quemadmodum enim spinosus aculeatusque est rubus: ita Raiæ omnes aculeos uncos in cauda gestant, aliquæ etiam reliquo corpore, Rondeletius. D. Ambrosius non rectè ad uerbum transtulit Rubum. *Rubus.* Arnoldus Villanouanus Regem appellauit, nulla ratione, à Gallico Raye. *Rex.* ¶ Aristoteles Βάτον nomen præcipuè ponit, ubi de his loquitur, quæ ad utrunque sexum pertinent: quum uerò de eo quod fœminæ tantùm proprium est, Βατίδα dicit. Raiæ omnes aspectu ipso deformes sunt: sed rusticis & ijs qui corpus graui labore fatigant, in cibo sunt utiles, plurimumque nutriunt. Carent pinnis quibus natent. latitudine enim sua natant. ¶ Raiarum genera ueteres tria tantùm fecerũt: *Raiarũ genera.* Raiam scilicet simpliciter dictam, Raiam læuem, & asteriam. Nos (inquit Rondeletius) diligentiùs clarioris doctrinæ gratia, in multò plures species distribuemus. Raiam igitur primùm in læuem & asperam diuidimus: deinde in Raiam stellulis notatam, & ijs carentem. sunt enim & leues & asperæ stellulis uariæ, aliæ minimè. Asperarum aliæ tactum modicè solùm uellicante lanugine: aliæ aculeis robustis, sed raris: aliæ aculeis robustissimis & densissimis asperantur. Rursus earum quæ stellulis notantur, aliæ binas duntaxat maculas habent, aliæ plures. Illæ binis maculis circumiectos oculos habent, ut in Buglossi & Torpedinis specie. Harum nonnullæ rotundæ, stellisque pictis similes notas multas habent: quædam albis nigrisque prona parte conspersæ sunt. *Aculeorũ differentiæ.* Aculeis etiam uariè à sese differunt. aliæ in prona supinaque parte aculeis armatæ sunt, aliæ in prona tantùm, aliæ in rostri supina parte: aliæ in nulla parte præterquàm in cauda: quorum ea est diuersitas, ut in alijs triplici ordine dispositi sint, in alijs simplici. Præterea ipsorum aculeorum plures sunt differentiæ. Sunt quidam molles & imbecilli, pilorum uel lanuginis modo: nonnulli paulò ualidiores: alij robustissimi ex ossea planè substantia. Rursus alij longi & tenues, alij parui & uix supra cutem extantes, alij medio modo se habent. omnes ferè ad caudã spectant, longi ferè ad caput.

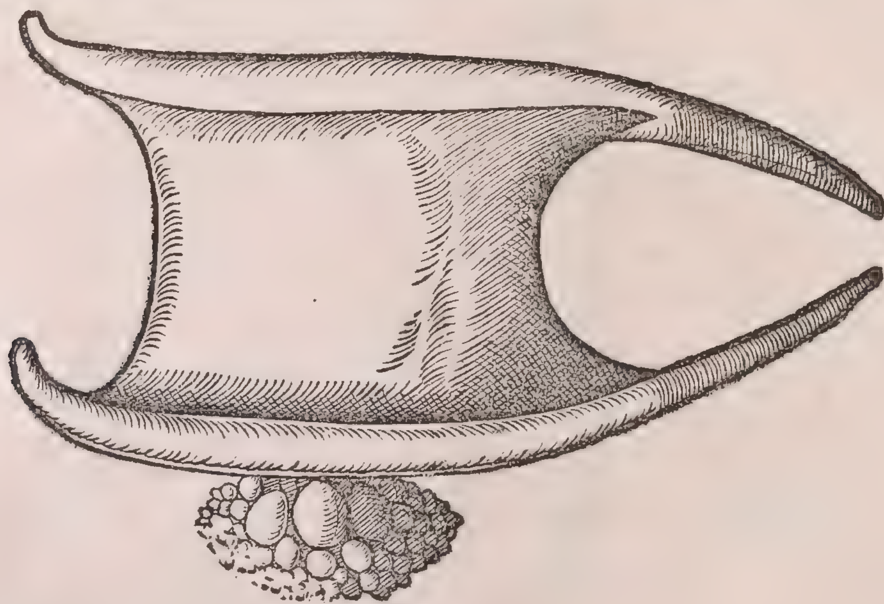
ITAL. Raia Venetijs Raggia nominatur.

HISPANI, ut Latini, & scribunt & pronunciant, Raia.

GALLI Raye.

GERMANI & Flandri Roch/uel Rocch potiùs. ab ea asperitate forsan indito nomine: nam Ruch nobis asperum est. Gothi Rocka. Haud scio an idem sit marinus piscis qui circa Rostochium in ora Balthici maris Ruch uocatur.

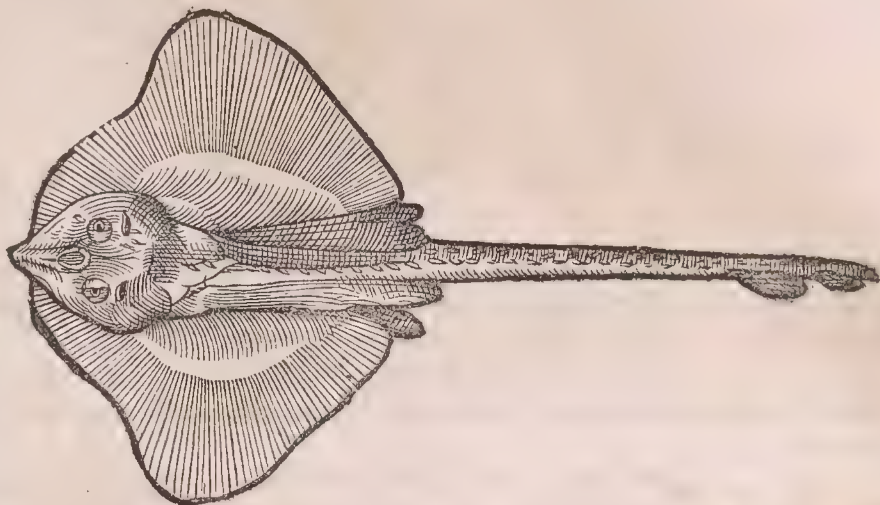
ANGLI A Thornebacke, à tergo spinoso. Eliotæ tamen Raia piscis Anglicè uocatur Raye aut Skeat: quorum prius nomen Gallicum est: posterius Squatinæ debetur.

RAIAE in Oceano & in mari mediterraneo plurimæ apparent. earum autem fœcunditatis causa (inquit Rondeletius) hæc est. Fœtum quidem unicum aut summùm duos uno partu edunt. sed præter ouum testaceum (*unum*,) quod hîc depingendum curaui, aut duo, quæ perfecta in inferiore uuluæ parte cernuntur, ex dissectione comperi permulta alia, & ferè infinita in superiore uuluæ parte haberi, quæ tempore perficiuntur: ex quibus, sæpius iteratis partubus, fœtus excluduntur.

cluduntur, atq; hæc fœcunditatis causa est eadem quæ in Gallinis, &c. Oua quidem in superiori uuluæ parte sine testa primùm concipiuntur, alia gallinaceorum magnitudine, alia minora, quædam uix ciceris. equidem plura centenis aliquando in Raijs singulis numeraui. Ex his quæ à perfectione propiùs absunt, in inferiorem uuluæ partem demissa, testa operiuntur: in quibus album primùm cum uitello confusum est, &c.

GERM. Die Bärmůter/oder der Bärdarm in den Rocchen/sampt den eiern/wie die erst lich oben an der Bärmůter wachsend: darnach laßt sich ye das reyffest eins oder zwey hinab dareyn/vnd bekumpt ein schalen.

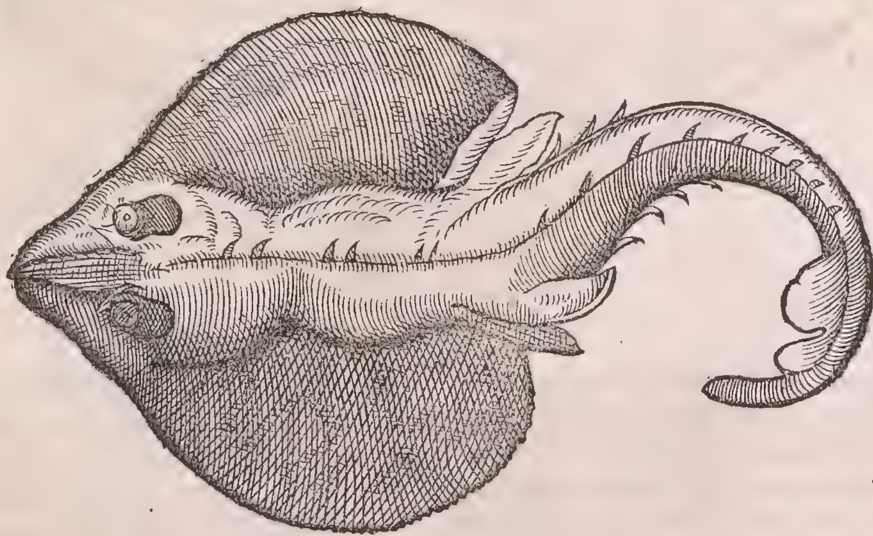

RAIA læuis, Λειόβατος (Gaza Leuiraiam uertit) corpore est tenui, & in amplissimas alas expanso: cute glabra læuiq;, id est ab aculeis nuda: præterquàm in locis prope oculos, quorum uterq; aculeo munitus est: itē excepta media dorsi linea, & cauda, &c. ¶ Bellonius (quem & Saluianus sequitur) Raiam læuem facit illam, quæ Massiliæ Flassada dicatur: eam Rondeletius Oxyrhynchum alteram facit. ¶ Quòd apud Athenæum Λειόβατος, ῥίνη (id est, Squatina) uocatur, mendum uidetur, Saluianus.

HISPANICE Liuda, à cute læui & pellucida. sunt qui Rasam uocent à glabra cute, Rondeletius. qui tertiam quoq; Raiæ læuis speciem (id est, Oxyrhynchum minorem) ab Italis Perosam rasam uocari scribit.

GALL. Nostri à colore fusco Fumat & Fumado appellant, Rondeletius.

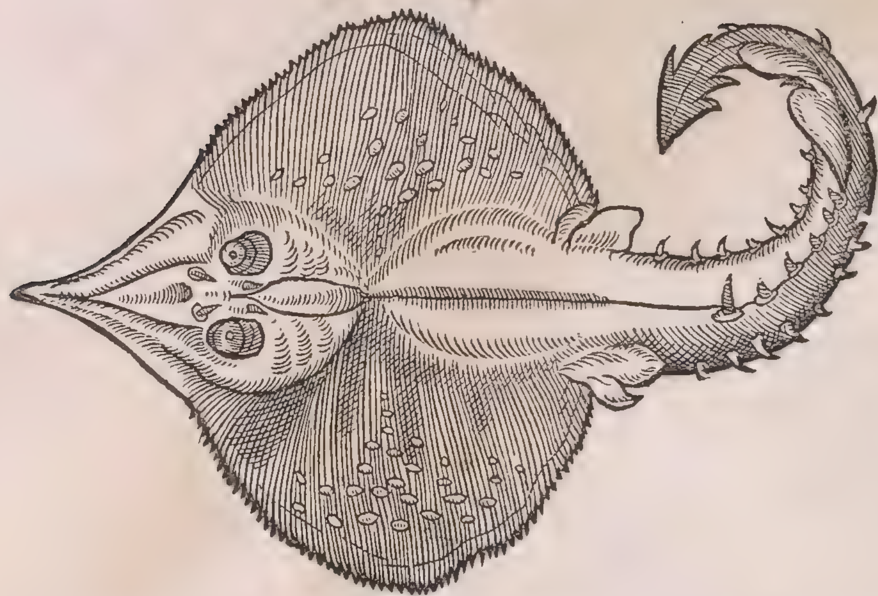
GERM. Ein glatter Roch: mag ein Röuchling geheissen werden/darumb daß er rouchfarb ist.

RAIA læuis secunda: quam (inquit Rondeletius) à colore cineream: à maculis undarum modo flexuosis undulatam uocamus. Corpore ad oui potiùs figuram accedit, quàm rhombi ut reliquæ. Aculeis caret: nisi quòd in linea dorsi pauci sunt, parui, rari; & circa oculos nonnulli. in cauda triplici ordine disponuntur, maiores & densiores.

GALL. Quidam Coliart appellant, Rondeletius.

GERMAN. F. Ein Aeschroch/ein Schammlotrocch/ein äschfarber glatter Roch.

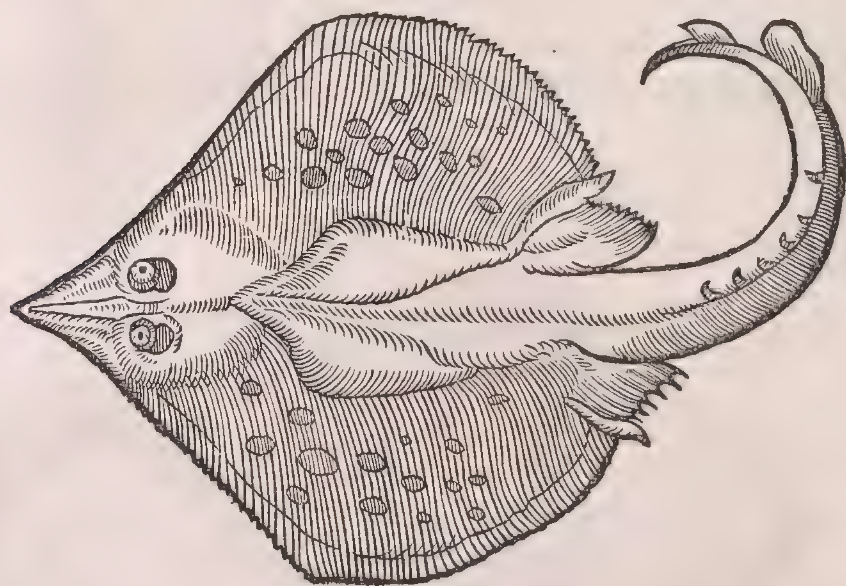

Oxyrhynch'. RAIAE læuis ſpecies tertia: quam à roſtri longitudine & acumine Raiam oxyrhynchum (minorem) appello. Corpore eſt maximo, maculis multis lentis ſpecie in parte prona notato. Ad oculos, quatuor habet aculeos. in cauda tres eorum ordines, &c.

ITALICE Peroſa raſa. nam Raiam aculeatam ſimpliciter Peroſam uel Petroſam nominant. Aliјs Sot, aliјs Gilioro, Rondeletius. qui primam quoque Raiam læuem ab aliquibus Raſam uocari tradit.

GALL. Noſtri Eleno *(id eſt, ſubulam)* uocant, à longo, acuto, tenui, latiuſculo & non rotundo (qualis eſt cerdonũ ſubula) roſtro. aliј Lentillade, à maculis illis multis in ea lentis ſpecie, Rondeletius.

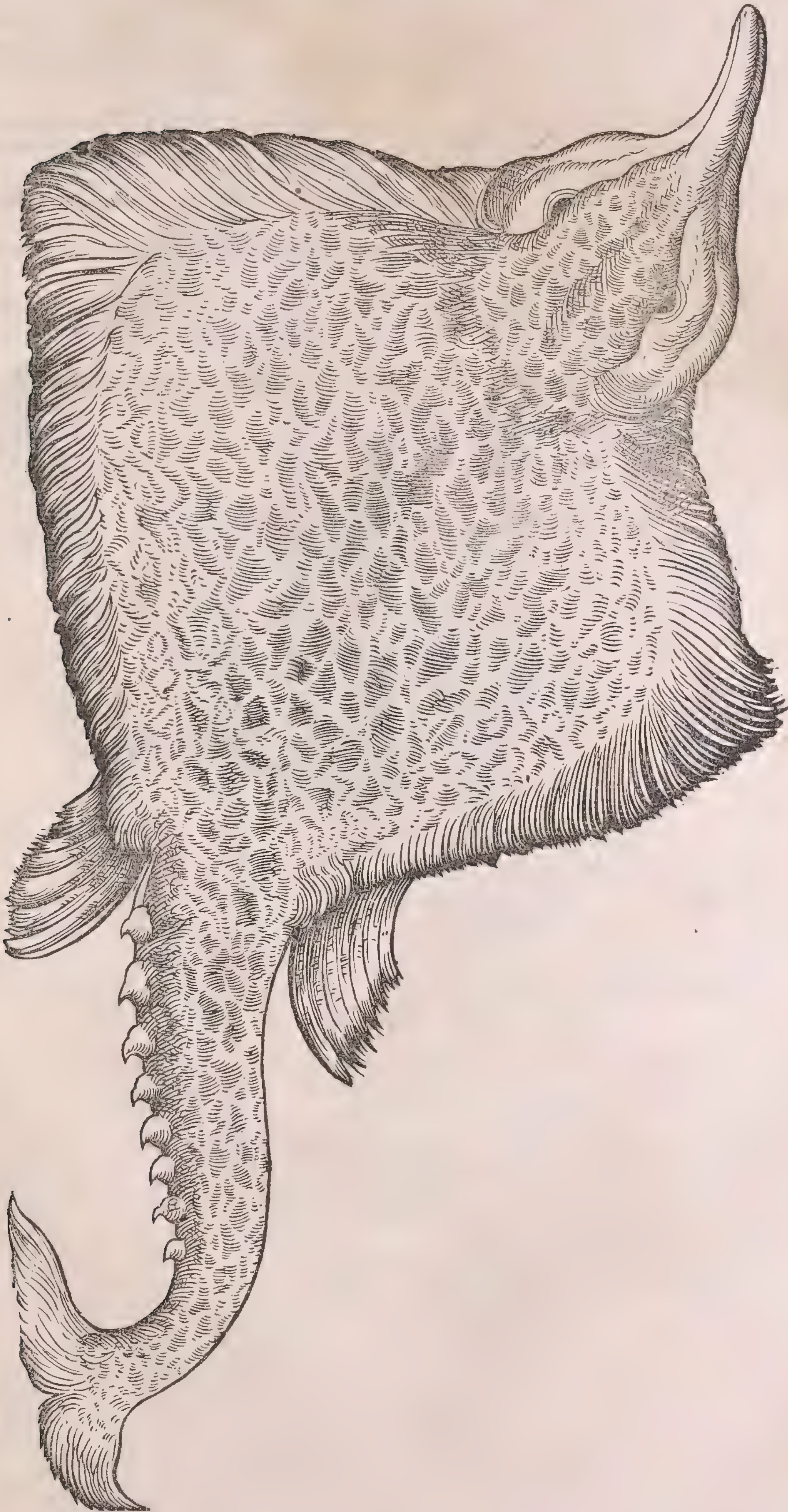
GERMAN. F. Ein Spitzroch/Alſenroch/oder Linſeroch/der kleiner.

Bos. RAIAE læuis oxyrhynchi ſpecies altera, à ſuperiore multùm diuerſa, dempta roſtri figura, à qua idem cognomen meretur. Sunt qui Bouem antiquorum eſſe putent, quòd in maximam molem accreſcat: quòd in ore latentes habeat dentes, paruos, inualidos, utpote qui mobiles eſſe uideantur: quæ omnia Oppianus Boui tribuit. His conſentit nonnullorum uulgaris appellatio:
Vacca. Vaccam enim uocant (Ligures.) Proximæ deſcriptæ ſimilis eſt: aculeos nullos omnino habet, prę terquàm in cauda, in qua unicus eſt eorum ordo, Rondeletius. Bellonius & Saluianus hanc Raiam læuem faciunt. ſed diligentiùs conſiderandum eſt quid Bellonius ſenſerit. ſeorſim enim deſcribit Bouem, Vaccam à Liguribus dictum, in Raiarum genere uaſtiſsimum, (quem Oppianus homicidam uocet, quòd undis immerſos ac natantes homines, ſua mole obruens ſuffocet: eandem Pariſijs notam eſſe ſcribens, ſed non alio quàm communi nomine Raiæ:) ſeorſim uerò Raiam læ-
Flaſſada. uem ſuam, quam Maſsiliæ Flaſſadam nominari tradit: cum Rondeletius Vaccam à quibuſdam (Ligures quidem non nominat) dictam, eandem Maſsilienſium Flaſſadæ faciat. Gillius etiam diſcernere uidetur. Lege mox in Italicis. Vtcunque eſt, in Raiarum genere maximam hanc eſſe apparet: & Bouis nomen à magnitudine, (quam in compoſitione plerunque Bouis uocabulum, ut etiã

Equi

Hanc quoq; Raiam depictam Venetijs accepi, corpus ferè cinereum maculis distinguentibus fuscis: ambitu corporis subruffo. Ad Raias oxyrhynchos Rondeletij accedit. Normannis audio uocari Hal, Lusitanis Huga, Venetis Stramazo.

Equi, Græcis significat,) non à figura, neque cornibus attributum. Bouis quidem uocabulum etiam alijs piscibus attribui scimus, ut Salpæ: & Cornutam Plinij binis cornibus armari, ut & Vaccam Olai Magni. ¶ Qui alteram speciem Raiæ clauatæ Bouem putarunt, à Rondeletio redarguuntur.

ITAL. Vacca à Liguribus, ut iam dictum est. Romæ Mucosa siue Bauosa, eò quòd muco sordida eius sit cutis, Saluianus. Eandem, ni fallor, Venetijs, uulgò Stramazo uocari, olim accepi: ab aliquibus Lamiam. sed Lamiæ nomen antiquum est de alio pisce cartilagineo longo: quanquam à recentioribus, etiam alijs quibusdam attribuitur.

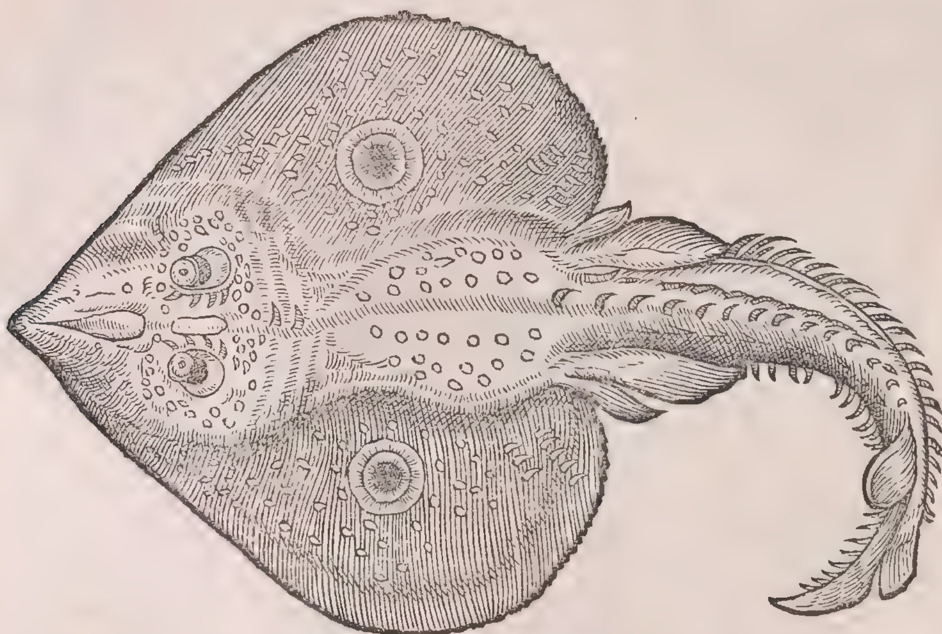
Bos planus & cartilagineus Plinij ad trecentas aliquando libras accedit. Dalmatæ etiam nostra ætate Bouem uocant, Gillius. Idem Bubosam siue Mucosam uulgò dictum, ueluti diuersum piscem, Raiam læuem facit, sicut & Saluianus, &c.

Flassadam Massiliensium, Romani nominant Falsam uelam à carbasorum forma, Bellonius.

HISPAN. A Lusitanis Huga, hunc aut simillimum piscem uocitari audio. Matthiolus tamen Torpedinem, ab Hispanis Hugiam uocari prodidit.

GALL. Quidam ex nostris (ut & Massilienses) à magnitudine Flassade uocant: quæ uox stragulum lecti significat, Rondeletius. Vide superiùs in Latinis nominibus. A Normannis (ni fallor) Hal appellatur.

GERMAN. F. Ein grosser Aeschrocch/ oder Spitzrocch, ein Vrrocch / Walrocch/ Kürocch.

Eiusdem alia imago à Cornelio Sittardo: quam cum hîc collocari deberet, & spacium deesset, in sequentem paginam retulimus.

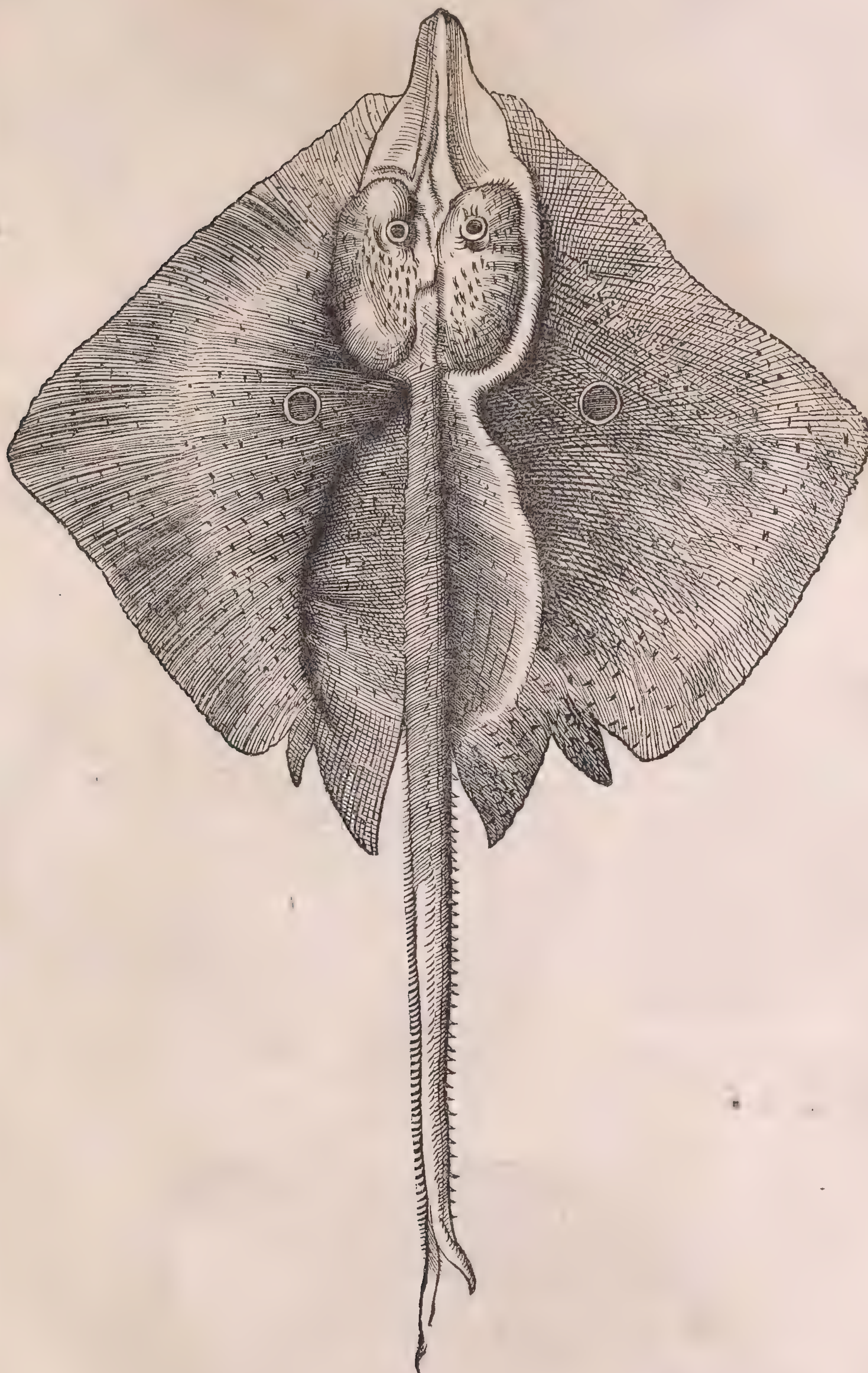
RAIA læuis oculata Rondeletij. Hæc (inquit) à maculis oculorum figuram referentibus, oculata à nobis nuncupatur: à Prouincialibus Mirallet, à speculorum paruorum similitudine. sed quia maior est his maculis cum oculis similitudo, quàm cum speculis, maluimus uulgari neglecta appellatione oculatam nominare. medium enim cœruleum pupillam refert: circulorum duorum, qui iridem constituunt, prior & internus colore est nigro: externus flauo. Corpus fusco colore, maculis obscuris conspergitur. Non est hæc Raia stellaris, ut quidam putarunt, Rondeletius. Vide in Italicis Raiæ stellaris (de qua proximè) nominibus.

GALL. Mirallet, ut suprà dictum est.

GERM. F. Ein glatter Spiegelrocch/ ein Augerocch.

Raia

Raia oculata à Cornelio Sittardo missa.

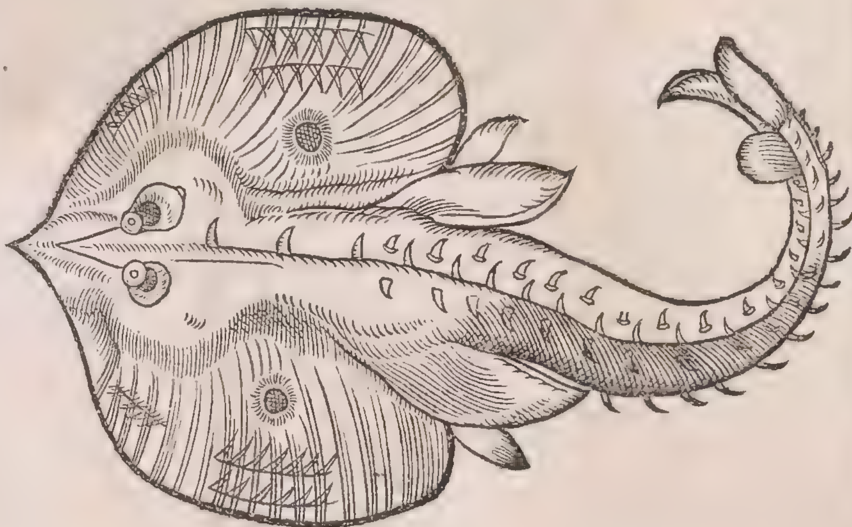
RAIA Asterias (id est, stellaris) & ipsa læuis. Rarior hęc est (inquit Rondeletius) ideoq; multis minùs cognita: degit enim in alto mari, & puriori aqua, litoribus minùs frequens. ab alijs Raijs distinguitur aculeis quos in dorso habet, mox à capite incipientes, & in priorem caudæ pinnulam desinentes. præter hos nulli alij sunt in toto corpore. Dorsi pars prona, alæq; expansæ, stellulis pereleganter sunt depictæ, à quibus asteriæ nomen inuenit.

ITAL. Raia stellaris Athenæo memorata (inquit Saluianus) non solùm piscis noster LI. (qui Romæ dum minor est Arzilla, maior uerò factus Raia uocatur:) sed & qui Massiliæ Mirallet (Vide proximè antè in Raia læui aculeata Rondeletij) dicitur: nec non quiuis alius ex Raiarum genere, cuius dorsum maculis quibusdam insignitum apparet. Secundum aliquos hic piscis Romæ uulgò Arsilli dicitur. differt autem ab Arzinarello dicto (quem secundam Acus speciem Rondeletius facit) ut Cor. Sittardus indicauit.

GALLICE Raye estelée uocari potest: quanquam id nomen Galli, Stellari asperæ priuatim tribuunt.

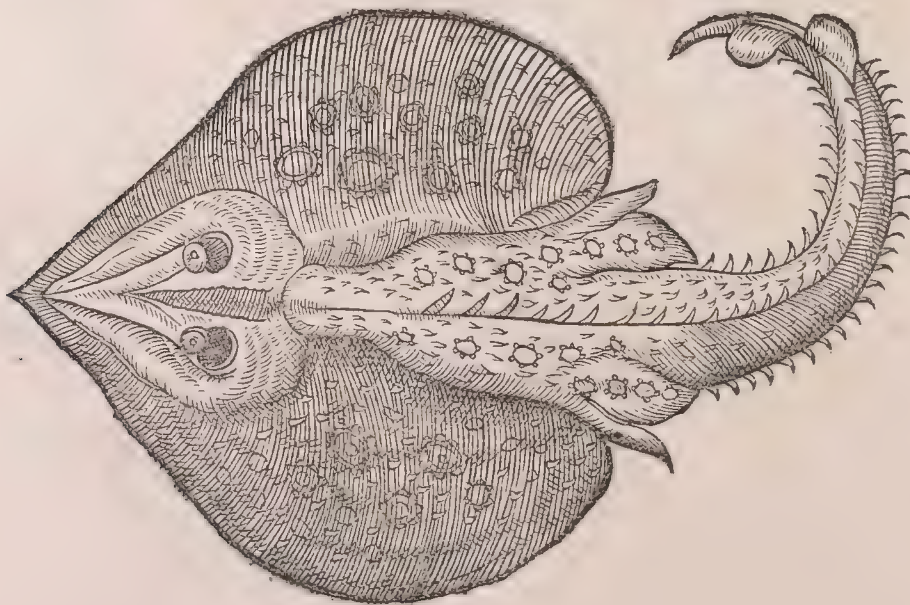
GERMAN. F. Ein Sternroch.

HACTENVS DE LAEVIBVS RAIIS: DEINCEPS VIII. earum genera aspera proponemus.

RAIA Oculata aspera Rondeletij. Hæc (inquit) oculatæ læui maculis similis est: aculeis autē differt, quos in alis expansis è regione macularum utrinque habet, alios in lateribus capitis utrinq;, alios in dorso: alios in cauda, maiores, ualidiores & frequentiores. Falluntur qui sexu tantùm ab oculata læui differre putant. colore quidem eodem est.

GERMAN. F. Ein raucher Spiegelroch oder Augeroch.

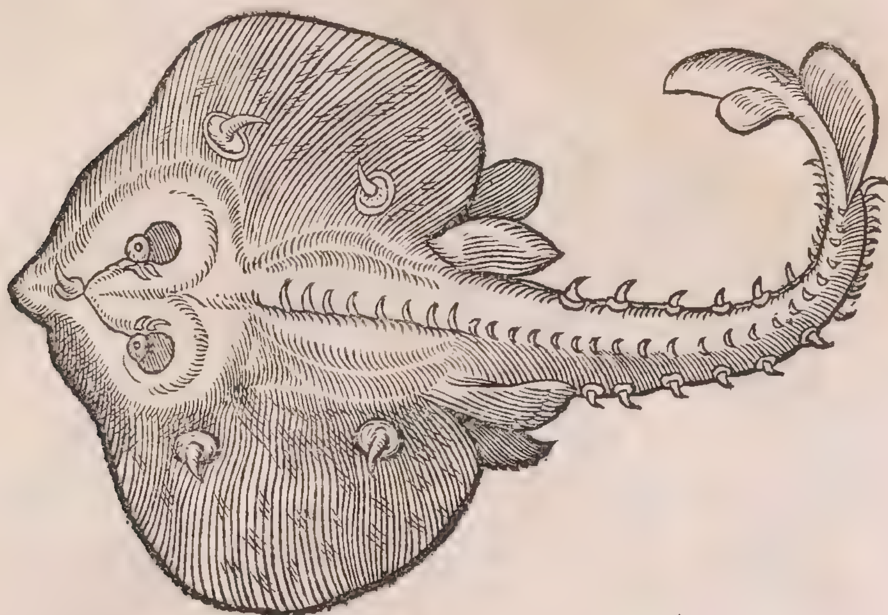
RAIA

RAIA Stellaris aſpera Rondeletij. Aſterias (inquit) hæc etiam appellabitur à ſtellulis multis quas habet in lateribus & caudæ principio depictas: aſpera uerò, ab aculeis plurimis quibus tota horret, &c. Huius generis ſpecies duæ eſſe uidentur: una, quæ ſtellulas habet in medio albas, ſed quas ambit circulus ex nigris punctis conſtans, totumq́ corpus aculeis horridū eſt. altera ſtellulas prorſus candidas cum multò paucioribus aculeis.

ITALI (Romani, Bellonius) Rometam uocant, Rondeletius.

GALL. Raie eſtelée, Rondeletius & Bellonius.

GERM. F. Ein raucher Sternerocch.

RAIA Clauata Rondeletio dicta, ab aculeorum magnitudine & ſimilitudine cum clauis æreis ſiue ferreis. Vidi (inquit) huius generis Raias, quibus poſteriore tantùm parte corporis aculei illi magni eſſent, nulli uerò parte anteriore: ſed horum ſitus diuerſus ſpeciem non mutat, cum alia omnia reſpondeant. Poſſet hæc Raiarum ſpecies Aquila antiquorum exiſtimari, (nihil enim hîc affirmo,) colore enim nigricante eſt. incurui aculei uncis unguibus reſpondent. alas ualde expanſas habet ueluti Aquila: quam inter cartilaginea plana numerarunt antiqui. Poſtremò carne eſt dura, qualem Philotimus Aquilæ eſſe ſcripſit, & approbauit Galenus. Hæc ille. Bellonius quidem & Saluianus hanc propriè dictam & ſimpliciter Raiam faciunt. nos Aquilam aliam ſuprà in hoc ordine dedimus, quam Rondeletius Paſtinacæ genus alterum facit. *Aquila.*

ITAL. Peroſa ſiue Petroſa, Rondeletius. Saluianus iiſdem nominibus eam appellari ſcribit Romæ, ob aculeos lapideos.

GALL. A Maſsilienſibus & noſtris Claueladе (*Clauellata, Bellonius*) à ſimilitudine quam aculei eius cum clauis habent: à Gallis Raie bouclée, quia aculeos habet fibularum ſpecie, uocatur, Rondeletius.

GERM. F. Ein Nagelrocch.

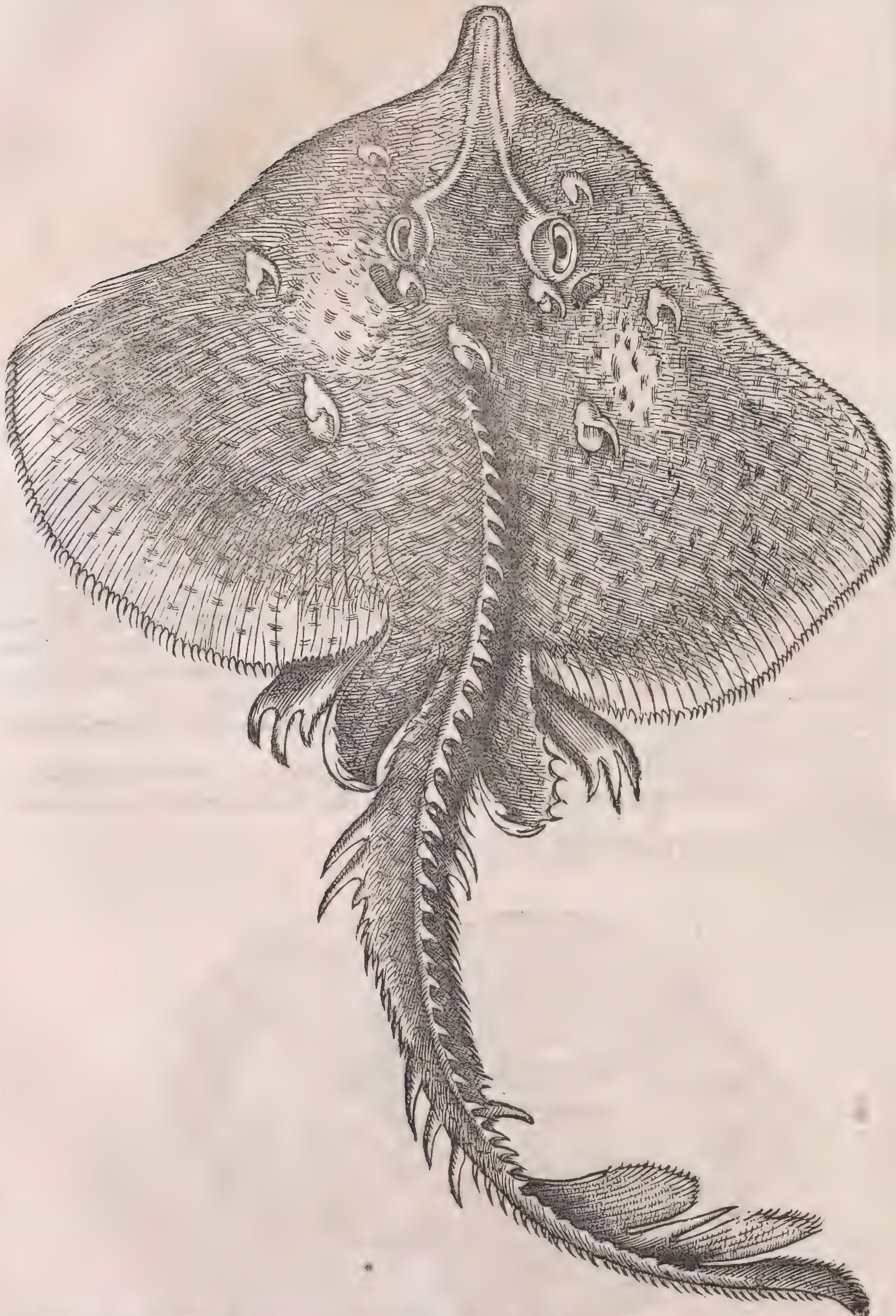

RAIAE Clauatæ species altera Rondeletio. A superiore (inquit) differt, quia rostro est acutiore, aculeoq; illic caret. Colore est cinereo. Pro dentibus maxillas asperas habet. quare falluntur qui speciem hanc Raiæ, Bouem esse credunt. Boui enim Oppianus dentes tribuit.

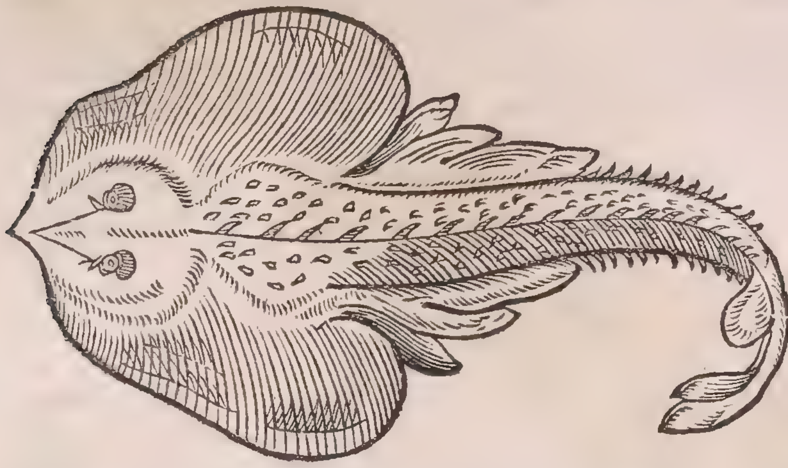
GALL. Nostri Ronse (Ronce) uocant, id est, Rubum, Rondeletius.

GERM. F. Ein anderer Nagelroch.

Huius generis Raiæ iconem amicus quidam Venetijs ad me misit. Videtur autem cognata Clauatis Rondeletij. Maculis distinguitur fuscis. reliquum corpus obscurè subluteum est. cætera apparent.

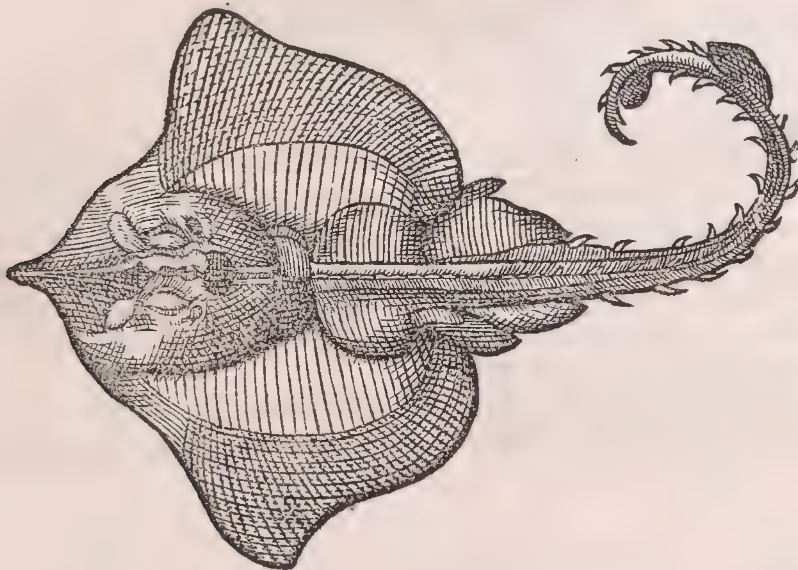
GERM. Ein andere art der Nagelrochen/als mich beduncket.

RAIA Spinosa Rondeletij. Raiæ læui (inquit) similis est, si longas cutis spinas excipias: à quibus nostri eam Cardaire, id est, Lanificam uocant: à spinis illis siue aculeis, cuiusmodi multi infixi sunt instrumentis ijs, quibus lanifici lanas carpunt. Nos ab his spinis Spinosam appellamus: quas non in alis solùm habet, ut superior (Clauata,) sed etiã in lateribus circa caput. Oculis præfixi sunt alij duo. In media dorsi linea, & ad priorem usque caudæ pinnulam, continuus est aculeorum ordo unicus.

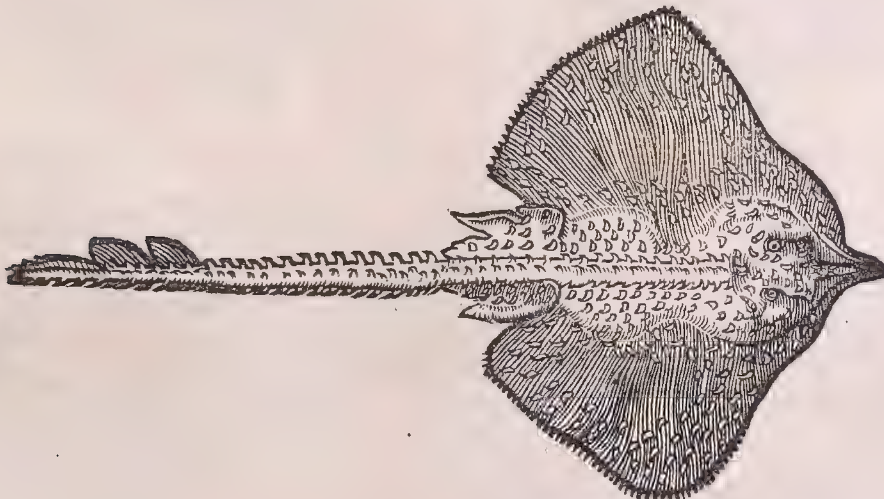
GALL. Cardaire, ut dictum est.

GERM. F. Ein Thornroch/oder Hechelroch.

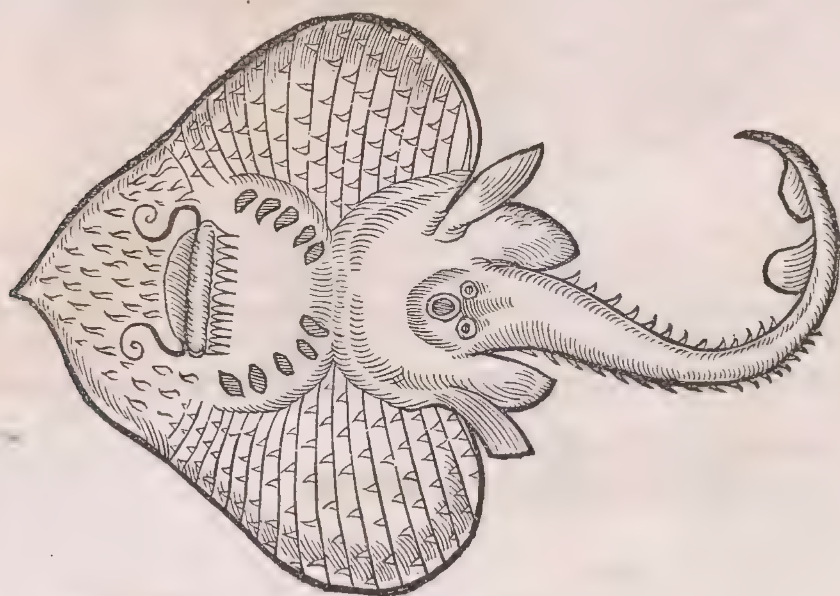
RAIAM Asperam (inquit Rondeletius) particulatim hîc appellamus, quæ ab alijs eo differt, quòd aculeis paruis latera cõspersa habeat, corporis ipsius truncum nullis. In cauda tres sunt longorum & firmissimorum aculeorum ordines ad extremum usque caudæ. Rostro est acutiore.

GERMAN. F. Ein Rüchling oder Rauchling.

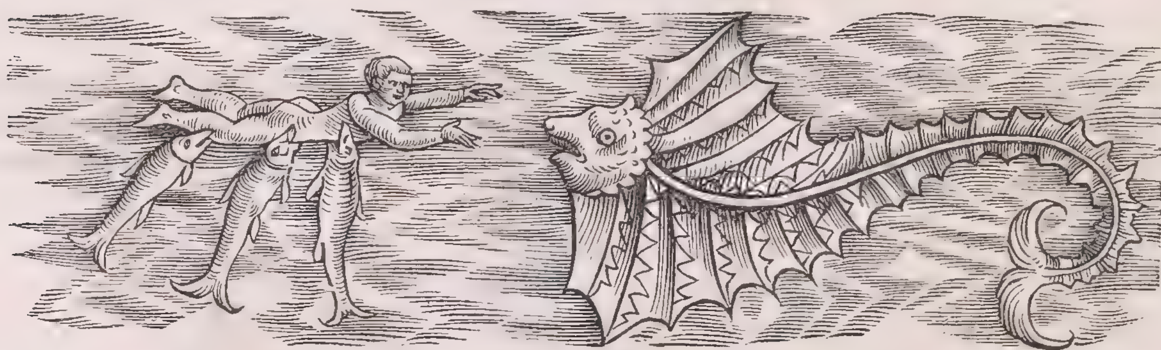
RAIA Fullonica Rondeletij. Hanc (inquit) Fullonicam cognominauimus, eò quòd ubiq; in alis, in corpore, in capite, in cauda, tota frequentissimis & asperis aculeis consperſa ſit, inſtar instrumenti eius quo fullones pannos curant poliuntq;, quod totum aculeis ferreis conſertũ eſt. Roſtro ſatis longo eſt & acuto. Caudæ aculei incurui ſunt, triplici ordine diſpoſiti. Pugnacissima & rara eſt hæc Raia.

GERM. F. Ein Kartenroch/ein Kartertſche.

RAIA aſperrima Rondeletij. Hîc depicta (inquit) Raia, in ſupinum conuerſa, proximè deſcriptæ omnino ſimilis eſt: niſi quòd illa parte tantum prona aculeos frequentiſſimos habet: hæc non ſolùm prona, ſed etiam ſupina, tota aculeis peracutis ita horret, ut manu tolli non poſſit, niſi pinnulis caudæ apprehenſis. Hæc cauſa fuit cur ſupinam depinxerim: tum, ut huius, ita aliarum Raiarum partes ſupini ſitus cognoſcerent ſtudioſi, ſcilicet, oris, narium, foraminũ branchiarum, podicis, duorum uuluæ foraminum, formam & ſitum. Dentibus hæc caret, ut aliæ plurimæ: ſed horum uice maxillas habet aſperas, & ferè oſſeas.

GERM. F. Ein überraucher Roch/nit allein an dem oberen teil/ſunder auch dem vnderen des leybs/alſo daß man jn nit wol kan in die hend nemmen/anderſt dann bey den floßfädern am ſchwantz.

OLAVS Magnus in Tabula qua Oceani oram ad Septentriones Europæ ob oculos ponit, in Oceano pingit Raiam, quæ hominem natantem, *(uel etiam ſubmerſum, ut in Latina Tabulæ explicatione ſcribit,)* qui à multitudine Canum ſiue Canicularum in profundum rapi periclitatur, naturali quodam affectu aliquandiu defendat ac tueatur. Cuius rei typum (quanquam neque Canes nec Raiam probè exprimi curauit) ex Tabula eius apponere huc libuit.

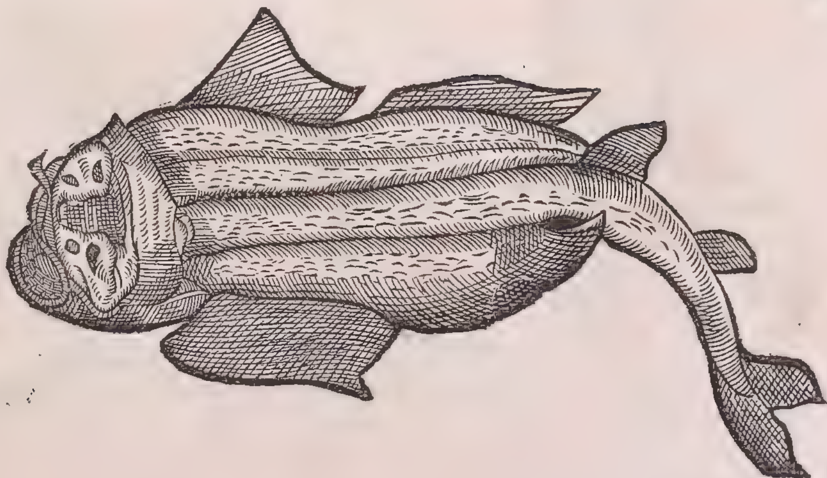
GERMAN. Wie die Rocchen auß natürlicher neigung helffend vnnd beſchützend den ſchwümmenden menſchen (im hohen Teütſchen meer) welcher vonn vile der Hundfiſchen vndergezogen wirdt.

PHAR-

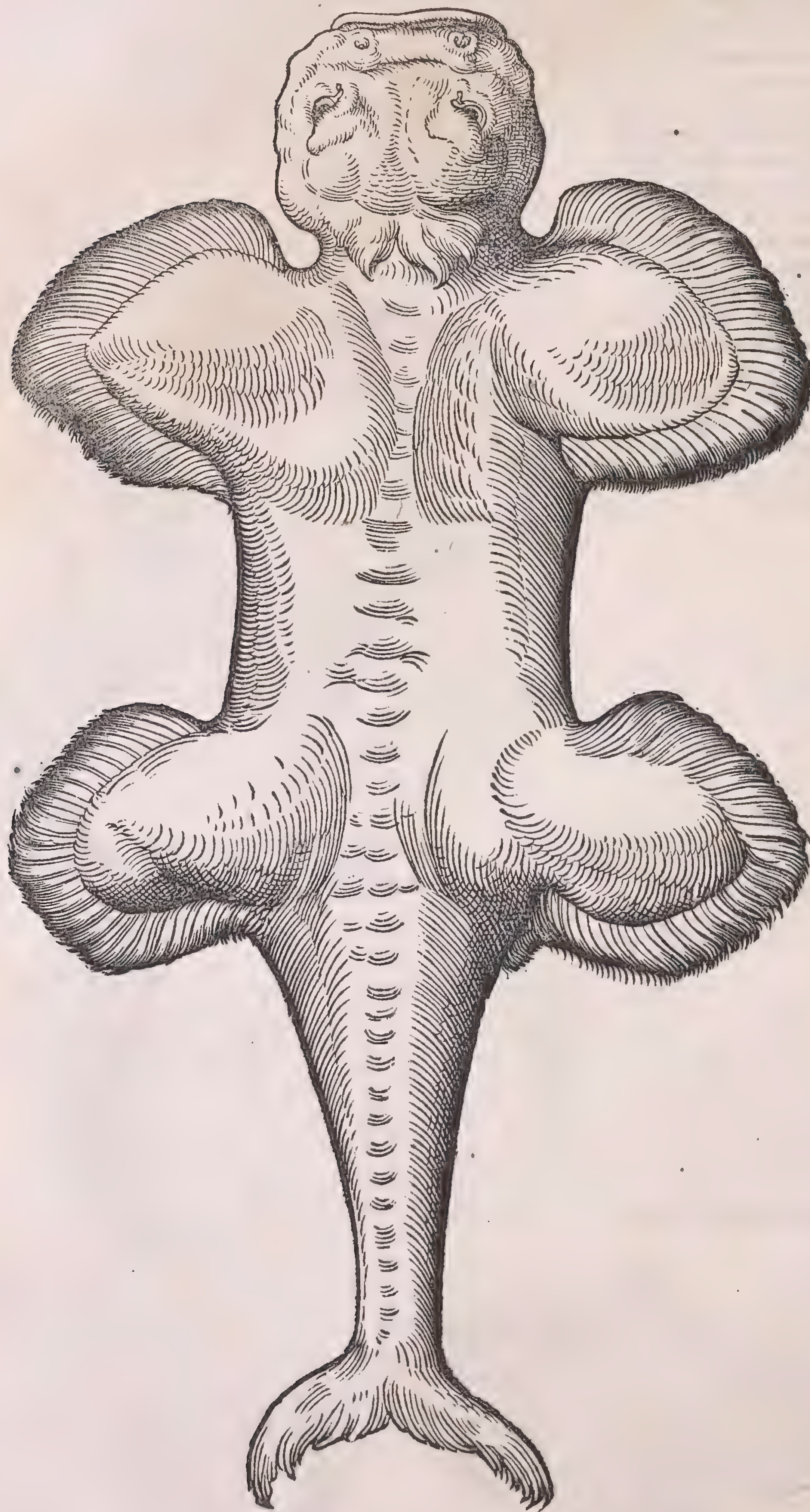
PHARMACOPOLAE, & alij quidam, Raias exiccare, & sceletos earum in uarias admirabilésque uulgo figuras effingere solēt, cum alias, tum quæ Serpentem aut Draconem alatum præ se ferant. Corpus enim inflectunt: caput & os distorquent: aliqua incidunt, aut circuncidunt, laterum anteriorem partem aliquousq; rescindunt: reliquum erigunt, ut alas simulet: & alia pro arbitrio comminiscuntur. Talem sceleton olim mihi depictum qualemcunque huc apposui.

GERMAN. Die cörpel von todtnen Rocchen werdend vff dise vñ andere mancherley wyß seltzam zügerüst vnnd gedeert.

Squatina à Rondeletio exhibita.

Alia Squatinæ effigies Venetijs ad me missa, quæ ad aridum piscem extensum facta uidetur: uiuo enim non probè respondet.

SQVATINA Plinio & Gazæ, is piscis est, qui Græcis Rhina dicitur, forsan à squalore & asperitate cutis. Vocatur & Squatus apud Plinium duobus in locis: & ita rectè legi nos ostēdimus. Squatinæ cute ligna & ebora poliri testis est Plinius: quamobrem Græci ῥίνην, id est, limam uocarunt hunc piscem. quod nomen cum fabrile instrumentum significat, oxytonum esse: cum piscē, paroxytonum, à Cyrillo quodam annotatum est, nescio quàm rectè. neque enim ab authoribus obseruatur. ¶ Athenæus λειόβατον, id est, Raiam læuem, tradit etiam ῥίνην, hoc est, Squatinā appellari: quos tamen pisces diuersos esse, ex utriusq; historia liquet. Rhinobatum uerò à uulgo Græcorum, etiam Rhinam uocari author est Gillius. ¶ Oppianus inter Galeorum genera, qui pisces sunt cartilaginei longi, Squatinas quoq; numerat. Hinc fortè est quòd Rondeletius scribit, eruditum quendam uirum, Galeum Cato rochiero uulgò dictum Gallis, pro Squatina habuisse: qui piscis est longus, Galeis reliquis similis: Squatinam uerò uulgò existimatum pro Squatoraia, utpote latiorem, & Raiæ aliqua ex parte similem. Plinius tamen Squatinas cum planis cartilagineis numerat. Squatina quomodo sit media inter planos & longos cartilagineos, à Rondeletio ab initio Capitis de Raia pisce exponitur. Nos quoniam inter duo hæc genera ambigere uidetur, ultimo inter planos loco, hoc est, inter eosdem & longos medio, reposuimus. ¶ Oppianus scribit Squatinam non recipere (intra se) fœtus, sed in hiatum seu rimam sub pinnis utrinq; subiectam fœtus suos in metu à matre occultari. ¶ Pisciculis similiter ferè ut Rana piscatrix insidiatur. ¶ Rhinobatus hucusque à nobis uisus non est, nemo quidem ueterum præter Aristotelem, & interpretem eius Plinium, ipsius meminit, Saluianus.

Rhina. *Squatus.* *Liobatus.* *Rhinobatus.* *Squatinā inter Cartilagineos planos et longos ambigere.*

GRAECI nostræ ætatis & Rhinam, & Rhinobatum, uocant Rhinam, Gillius.

ITALI hodie Squatinam siue Squadram uocant, Gillius. Squatina uulgò nomen seruat, Massarius Venetus. Scoppa Italus interpretatur lo pesce Squatro. Veneti Squaquam uocant, alij Squaiam, alij Squadram, Rondeletius. Romani Squadro di mare, Saluianus. Ligures Angelum: Vide mox in Gallicis.

HISPANI Lyra, ut audio, à specie corporis: sed alia est ueterum Lyra. Lusitani Lamio, Saluianus.

GALL. Nostri, Massilienses, Galli, Ligures, Angelum (*uel Angelotum, Bellonius: Peange, Saluianus*) uocant, à similitudine angeli picti cum alis expansis. Burdegalenses Creac de buch.

GERMANICE Ein Huyghe. hoc enim nomen Squatinæ eiconi ab Echtio missæ adscriptum reperi. Huga quidem uel Hugia Hispanis Raiæ quædam species est, uel (ut Matthiolus scribit) Torpedo. Poterit etiam uocari ein Engelfisch oder Meerengel. Albertus Squatinam Germanicè Catulam maris uocari scribit: qui piscis (inquit) quinque pedes longus est, & insuper cauda pedem unum. Et alibi: Lignum raditur corio quorundam piscium arido, ut eius qui dicitur ad mare Flandriæ Seerohe, quod est Canicula marina. Ego Germanicum hoc nomen non agnosco, deprauatum fortè à librarijs.

ANGLICE dicitur a Skate, ut audio: uel Skeat. ¶ Piscem Raiæ similem, qui in cibo Venerem iritet, apud Scotos audio nominari a Scat of Koy.

ORDO X. DE PISCIBVS CARTILAGINEIS LONGIS.

DE GALEIS SIVE MVSTELIS ET CANIBVS AC SIMILIBVS IN GENERE: QVI OMnes Græcis γαλεοὶ uel γαλεώδεις dicuntur.

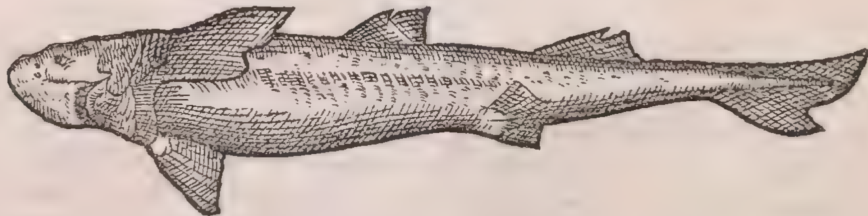
GALEI, quos Mustelos uertit Gaza, sunt pisces lōgi, cartilaginei. Nomen à corporis habitu Mustelis terrenis simili datum est. γαλεὸς uerò siue γαλεώδης, generis nomen est apud Aristotelem: cui epitheta, ut formas quæ generi subsunt, distinguat, adijcit. dicitur enim Galeus acanthias, Galeus asterias, Galeus læuis. Plinius lib. 9. cap. 24. Squalorum nomine Galeos intellexit, ubi Massarius Galeos legit, quòd ita uocarit Aristoteles, ex quo Plinium sua hæc mutuatum constat. Atqui alibi etiam Plinius (inquit Rondeletius) nominat Squalos: ut eiusdem libri cap. 5. Rectè uerò Galei Squali uocantur, quasi squalidi, id est, horridi asperiq;. sunt enim omnes aspera cute. Sic Rondeletius. Ego in citato utroq; Plinij loco, nec Squalos, nec Galeos legendum uideo, sed Squatos, ex diligenti uerborum Aristotelis, unde sua Plinius transtulit, inspectione. Squatos autem appellat Squatinas. In Catalogo piscium, quem confecit Plinius ad finem libri 32. Galeos nominatur suo ordine: Squa-

Squali Plinij *Squati.*

Squalus Ouidij,&c. lus nusquam: Rhinam uerò (id est, Squatinam) ibidem Squatum interpretatur. Ouidius in Halieutico Squalum nominat inter pisces, qui in herbosa arena degunt. uidetur autem Squalum pro Cephalo, id est Capitone dixisse, per syncopen. quanquam Cephali mare uicinum fluuijs & stagnis amare dicuntur, & limo uiuere. Capitones fl. quoq; in herbosa arena degunt Ausonio. Varro etiam lib.3. de re rustica, de piscinis loquens, Squalos cum Mugilibus nominat. sunt autem Capitones Mugilum species. Vulgus in Italia hodieq; Squallum uel Capitonem nominat piscem fluuiatilem, quem nostri Alet. nam qui Schwal, quasi Squalus à nostris uocatur, longè alius est, ex Leuciscorum fl. genere. Columella etiam ubi de esca piscium, qui in piscinis aluntur, uerba facit, Squalorum branchias nominans, Cephalos fortè intellexerit. Squalorum autem eo in loco legendum, nō Scaurorum, rectè animaduertit Rondeletius. ¶ Piscem γαλεώδη Gaza alicubi Musteligenam, id est, Mustelorum generis interpretatur. Oblongi & cartilaginei omnes, Galei uocantur, minores præsertim: nam maiores & cetacei, Canes Caniculæ'ue, aut alijs nominibus suis *Galeonymi.* appellantur. Philotimus nominat Galeonymos inter pisces duræ carnis, & qui ægrè conficiũtur, &c. Latinus interpres Mustelos uertit, nimirum quia Galenus monet, lectionem aliam esse, Galei: hoc est, in Græcis Philotimi uerbis, aliàs γαλεώνυμοι, aliàs γαλεοὶ legi. Callionymus quidem lon*Galaxias.* gè alius piscis est. Idem Galenus Galaxiam Romæ dictum, & maximi precij piscem, Græco mari ignotum, in γαλεῶν genere collocat, & molli carne esse prædicat, cum reliqui Musteli dura magis sint carne. Mihi uerò γαλαξίας, uel potiùs γαλαείας, non ad Galeos, sed ad γαλέας uel γαλᾶς, referẽdus uidetur, id est, non ad Mustelos, sed Mustelas. Toto enim genere hi pisces differunt. communia tamen quædam habent, quæ ut ab eadem quadrupede nomen utrisque inditum sit, in causa fuère: quanquam Aelianus, γαλῆ marina (inquit) nullam cum Galeis communitatem habet, &c. sic autem uocata est, quoniam similiter, ut terrena, omnium cadauerum in quæ incurrit, oculos exest & conficit. Mihi uerò communia uidentur hæc: Vtriq; oblongo (& maculoso ferè) corpore sunt: sicut & terrestres quadrupedes cæteris comparatæ, longiusculæ sunt, respectu ad crassitiem habito. Vtriq; parte supina albicant, sicut & terrestres, prona fusci sunt. Iecur utrisq; dulce & adiposum, quodq; facilè in oleum resoluatur. Mustelos priuatim aliqui ore parere fabulantur, sicut et Mustelam quadrupedem. Catulos quidem suos ore recipiunt ac gestant interdum, tum Mustelæ terrestres, (unde orta fortè credulitas quòd ore pariant,) tum Mustela quadrupes, tum Galei mari*Canes.* ni, præter eos quos catulorum asperitas prohibet, ut Acanthiam. ¶ Canum nomen Oppiano Aelianoq; communius est quàm Galeorum. nam Canum alios magnos & pelagios esse dicunt, (ut Carchariam:) alios, minores quidem, sed piscibus præstantissimis adnumerandos, in cœno profundo degere: omnes specie corporis, moribus & uictu inuicem similes: uocariq; minores priuatim Galeos, præter Centrinas: tanquam Centrinæ genus proprium constituant, & Canes quidem minores sint, Galei autem non sint, aut saltem uulgò non ita uocentur. Galeorum species faciunt σκύμνους, λείους, ἀκανθίας, ἀλωπεκίας, ποικίλους. ¶ Galei omnes litorales sunt, Bellonius. Oppianus etiam & Aelianus, Canem maiorem (id est, Carchariam) pelagium faciunt: minores uerò Canes, id est, Galeos & Centrinas, in cœno profundo degere scribunt. Omnes ex ouis, quæ intus concipiunt, uiuos postea fœtus emittunt. Differunt inter se figura, magnitudine, corporis constitutione, atq; internis partibus, præsertim utero, Bellonius. ¶ Galeorum differentiæ cõstitui possunt, ut alij Galei simpliciter, alij Galei cetacei sint: cui generi Galenus Canes (*nimirum Carcharias*) & Libellas subijcit. His Vulpes, Malthas, aliosq;, qui in magnam molem accrescunt adiungere possumus, Rondeletius.

GALL. Galeos omnes nostri nullo discrimine marinos Canes (Chien de mer) appellant, Bellonius.

GERMANICE Hundfisch appellantur, id est Canes pisces, omne Canum & Galeorum genus: ANGLICE Doggefische: POLONICE Morski pies: uel Psia ryba. Licebit autem differẽtię causa cetaceos appellare grosse Hundfisch: Galeos uerò priuatim dictos, kleine Hundfisch.

GALEVS acanthias, γαλεὸς ἀκανθίας, nomen tulit ab aculeis, quos in tergo gerit, spinacem conuertit Gaza. Coloris est cinerei: duos aculeos in dorso habet, quibus pinnæ innituntur, detectos, firmos, acutos, non admodum latos ueluti in Centrine.

ITAL. Azio à Venetis dicitur, quasi aculeatus. ea enim uox illis stimulum significat, quo punguntur boues. à Liguribus Aguseo, Rondeletius & Bellonius. Veneti Asilato uocãt, quasi aculeatum

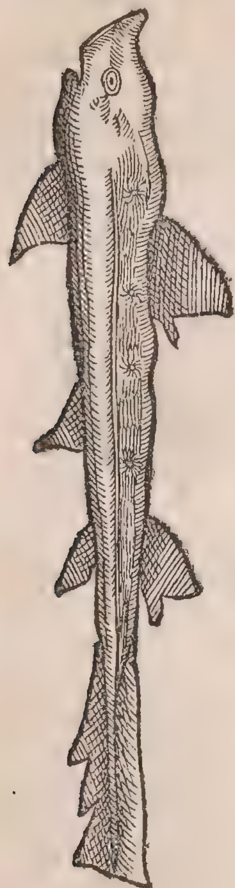
aculeatum. nam ſtimulum, quo animalia punguntur, Veneti, præcipuè Patauini, à ſimilitudine proboſcidis aſili tergora animalium penetrantis, aſilum nominant, Maſſarius. Ligures Aguſco, Romani peſce Palombo, communi alijs quoq; Galeis nomine: alij Scazone, Saluianus.

HISPANI Muſole uocant, ut audio. Vide mox in Gallicis.

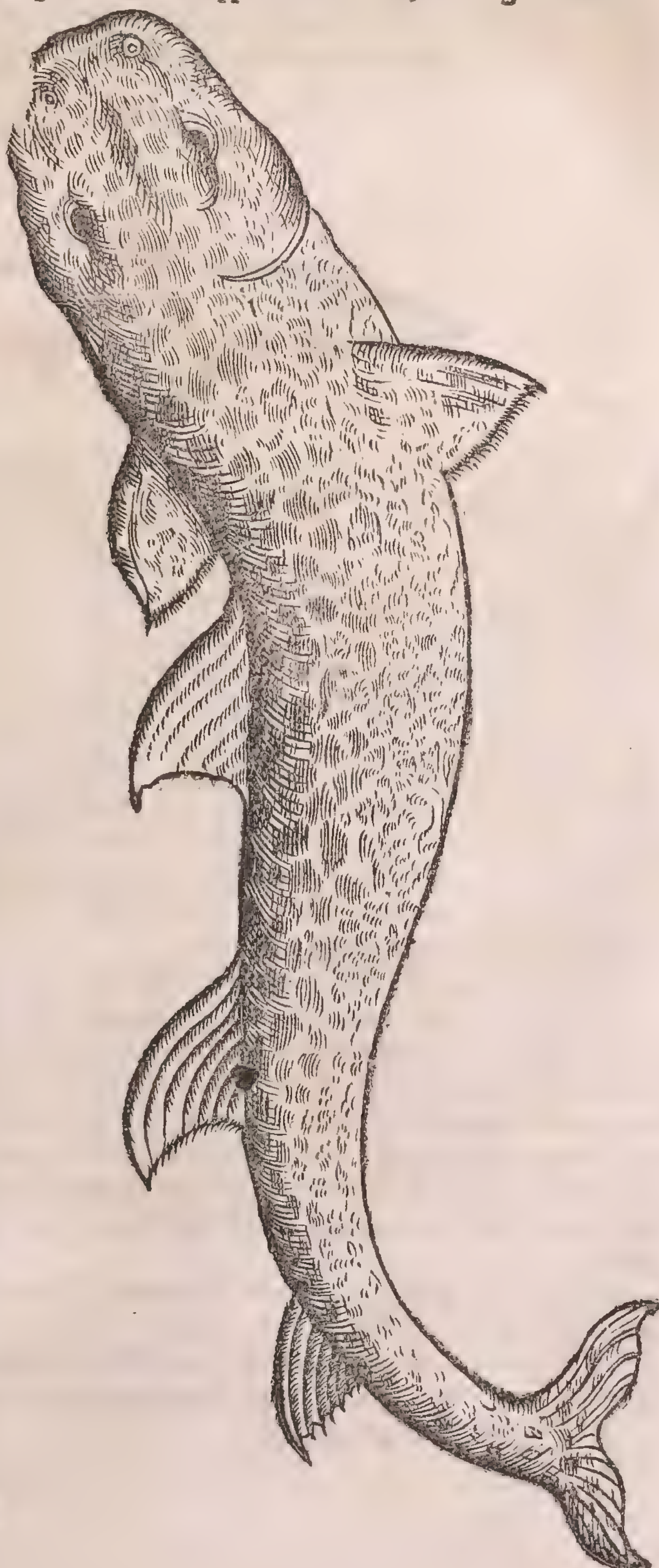
GALL. A noſtris & Maſsilienſibus Aguillat, ab aculeis, nominatur. acus enim à Gallis Eguil le dicitur. A Gallis Chien de mer, Rondeletius. Maſsiliæ Egullat. Lutetiæ & reliquis litoribus Oceani particulare nullum nomẽ habet: cùm unico, ut dictum eſt, nomine Canis omnes Galeos comprehendant, Bellonius. Galli quidam hunc piſcem Aguillade uocant: alij Ferran, quòd acu lei nimirum ceu ferrei quidam mucrones emineant: unde & Paſtinacam aliqui Ferraza uocitant. Hiſpani Muſole, ut audio: quod nomen à Muſtelo corruptum uidetur. Rondeletius tamen non hunc, ſed læuem, circa Monſpelium Emiſſole uocari ait.

GERMA. F. Ein Thornhund/ein åſchfarber Hundſiſch/ mit zweyen dörnen auff dem rucken.

Galeus ſtellaris Rondeletij.

Hæc etiã icõ Venetijs effictа, ad Galeũ ſtellarẽ pertinere uide tur. Is piſcis colore è ſubruffo pallet: maculisq; crebris in dorſo ni gricantibus, alibi fuſcis, diſtinguitur. Pinnæ ei in dorſo, tres: poſt branchias, binæ: nec alias pictor oſtendit: qui (ut ſuſpicor) neque brãchias, neq; pinnas rectè expreſsit. Roſtrũ etiã latius obtuſius= què, quàm in cæteris apparet: & ad Muſtelã magis accedit.

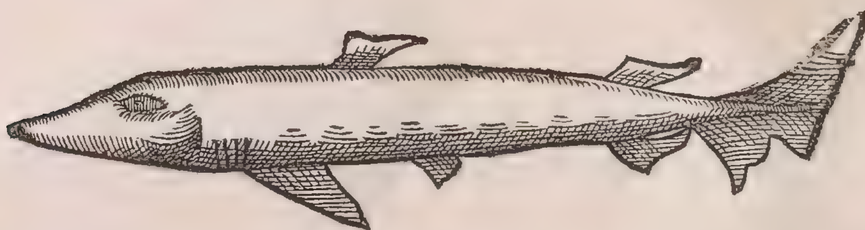
GALEVS aſterias, id eſt ſtellatus, ut Ga= za uertit, γαλεὸς ἀστερίας: à quibuſdã ποικί λος, id eſt, uarius cognominatur. Maculę dor ſi eius, aliæ ſtellarum ſpeciem referunt, un= de illi nomen, aliæ rotundæ ſunt, Rondele= tius. Sunt qui Galeum ſtellatum eſſe cre= dant eum, (inquit idem,) qui à noſtris Cato Rochiero, à Maſsilieſibus Catto algario uo catur, (*Gillium & Bellonium notat:*) ſed non re ctè, cùm is oua teſtaceis quibuſdam, ut ita di cam, membranis incluſa gerat, id quod Ca= niculis Raijsq; tribuit Ariſtoteles, minimè uerò Galeis ſtellatis. ¶ Quanquam ποικίλοι γαλεοί, ſpecies una hîc à nobis nominant̃, Ae lianus tamen communiùs accepit. Canum enim non cetaceorum genera duo facit, u= num κατεστιγμένον καὶ ποικίλον, quod priuatim γαλεὸν uocat. alterum paruum, (*concolor,*) ut in Centrine mox dicetur. Sunt & Canicu= læ maculis uariæ, ideoq; nebriæ, id eſt, hin= nulares cognominantur. Porrò Pœciliæ

sui generis pisces fluuiatiles sunt. ¶ Fallitur qui hunc Galeum, Oppiani Pardalim putat: ea enim inter Cete & belluas marinas Oppiano est. ¶ Galeus Asterias (inquit Saluianus) non est piscis noster 45. et 46. ut Gillius & Massarius suspicati sunt, propterea quòd ualde maculosi sint. Nã cũ ouum testaceo quodam inuolucro, figura tibiarum ligulis simili, contectum (quale ouum tum Catulorum seu Scyliorum, tum Raiarum esse, notauit Aristoteles) non nisi hi nostri ex Galeis piscibus habere reperiantur: hos Catulos, & non asterias esse, fateri oportet. Iam cum Galeorum piscium (qui Romæ peculiari nomenclatura pesci Palombi uocantur) duo sint genera, ita inter se consimilia: ut cum rebus omnibus prorsus conueniant, solis quibusdam albis atq; rotundis maculis distinguantur: has enim qui non habet Galeus, λεῖος, id est, læuis, cognominatur: qui uerò habet, ἀστερίας, id est, stellatus aut stellaris, ut Theodorus uertit: Oppiano γαλεὸς ποικίλος, id est, Mustelus uarius. Cuius nos iconem non exhibuimus: propterea quòd tum internis, tum externis partibus, simillimus adeò læui Mustelo est (solis dorsi maculis ab eo differens) ut facillimè ex illius expicta icone, hic etiam cognosci possit. Hæc Saluianus.

GALL. A nostris Lentillat dicitur, à maculis albis, lentis magnitudine, quibus depictus est, Rondeletius.

GERM. F. Ein Sternhund/ein Fläckhund/ein Punterhund: ein gestirnter oder gefläcketer Hundfisch.

ANGLICE A Donehownd (sicut audio:) uel Donecow: id est, fuscus Canis. Done enim Anglis significat colorem fuscum, ad cinereum uel cœruleum inclinantem. Cowe iisdem Vacca est. Hunc piscem maculis nigris in cœruleo distinctum aiunt. Sit'ne is uerè stellaris, uel alia quædam Caniculæ Galei'ue species maculosa, uiderint qui ad Oceanum habitant eruditi.

GALEVS Canis, uel Canicula Plinij, Rondeletio. γαλεὸς κύων. Longè alia est hæc Plinij Canicula ab eo Galeo quem Aristoteles σκυλίον appellat, Gaza Caniculam. Esse autem hanc nostram, Plinij Caniculam, confirmatur tum à nube oculos operiente, (quæ in nullo alio Galeo, præterquàm in hoc, & Galeo glauco, reperitur:) tum ob id quòd partes corporis humani nudas candidasq; appetat. quam ob causam etiam ab his qui nunc in mari uersantur, reformidatur, Rondeletius. ¶ Quod ad Canem Galeum (inquit Saluianus) licet Oppianus Aelianum transcribere uideatur: non tamen ambo de uno pisce loqui uidentur. Aelianus enim colore uarium faciens, non hîc exhibitum à nobis piscem 41. sed potiùs 45. nostrum, uerè uarium, atq; ab alijs σκύλιον & σκύμνον appellatum, tertium Canum genus (post Carchariam & Centrinem) constituere uidetur. Oppianus uerò cum suum uarium non faciat, & à Scymno, id est, Catulo, distinguat, piscem nostrum 41. tertium Canum genus facit. Aristoteli simpliciter κύων est. (nam Carchariam Aristoteles non cognouit.) At Latinorum nullus, eius meminit. Nam Vergilius per Canes marinos, Plinius per Caniculas, Carcharias intelligunt. Plinius quidem ex Theophrasto Carcharias uertit Caniculas. Quare cum Latino nomine careat hic piscis noster, nos Græcam imitantes nomenclaturam, Canem galeum uocabimus. Hæc ille.

Canicula Plinij.

GRAECI huius ætatis σκυλλόψαρο uocant.

ITALICE. Romani Lamiola, (quanquam & Maltham Romæ Lamiolam uocari, alibi scribit Rondeletius,) quasi paruam Lamiam, quòd dentibus Lamiæ similis sit. Ligures (sicut & Massilienses) Pal: nimirum quòd oblonga corporis rostriq; in mucronem producti figura palum seu sudim præ se ferat. uel à Palumbo: nam Galeum læuem à cutis colore Massilienses Palumbum uocare Bellonius scribit. ¶ Canis Galeus (inquit Saluianus) Italicè pesce Palombo uocatur, nomine communi etiam alijs Galeis, acanthiæ scilicet & læui: peculiariter uerò, Canosa. ¶ Gillius hoc Aristotelis Scylion putabat: Nonnullæ regiones (inquit) Caniculam (Italicè uulgò Caneglia) uocant.

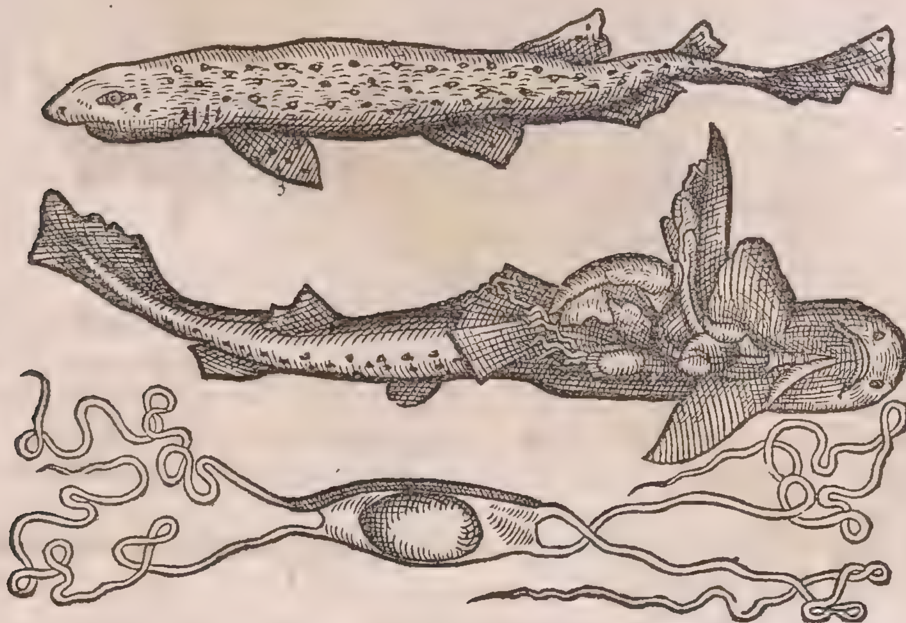
GALL. Massilienses (sicut & Ligures, ut dictum est) Pal nominant. Circa Monspelium Milandre & Cagnot, id est, paruum Canem.

GERMAN. Ein Hundfisch/ein kleiner Hundfisch: uel F. ein Hündle. Hoc animaduertendum, Germanos ad Oceanum, Phocam nominare Seehund, id est Canem marinum.

ANGLICE. a Dogfisshe.

Canicula

Canicula Aristotelis. Testaceum ouum (inquit Rondeletius) separatim depingendum curauimus: & in dissecta canicula mammas illas candidas, bifidamq; uuluam, &c.

Galeus stellatus Bellonij, quem Rondeletius Scylion Aristotelis, id est, Caniculam facit: quanquam eicones parum conueniunt.

CANICVLA Aristotelis. (Vide quædam proximè retrò in Canicula Plinij annotata.) Σκύλιον, Gaza Caniculam interpretatur. Eundem (Galeum) nebriam, γαλεὸν νεβρίαν, appellari idē Aristoteles testis est: hoc est hinnularem, à maculis uidelicet. est enim colore ruffo, nigris maculis aspersis, cute peraspera, &c. Athenæus σκύμνον appellat, id est, Catulum. ¶ Bellonius Nebriæ maculas albas tribuit: & Massiliæ Nissolam uocari scribit: ut fortè hic sit ille Galeus leuis, quem Rondeletius docet in Prouincia Emissole uocari. Idem Bellonius hanc Pardalim Oppiani esse putat: cum is poëta inter Cete numeret. Nec alium Galeum ποικίλον, id est, uarium: quem alij asteriam dixerint. addit dentium eius morsum non secus lethalem esse, ac Draconis aculei puncturam. Tres (inquit idem Bellonius) huius piscis species animaduerti possunt. alius enim est crassus, niger, & recurtus: quem uulgus Massiliensium Guattum auguerum uocat, [*Cattum algarium uidetur interpretari Rondeletius, etsi icon ab eo posita, cum illa quam Bellonius dedit, non conuenit.*] Alius uulgaris, & paulò magis candidus. (*Huius etiam iconem addit, similem ferè iconi Caniculæ saxatilis Rondeletij: & similiter, ut ille, Roussetam nominat.*) Tertius Tyrrheno tantùm (quod sciam) litori cognitus, carnis iucunditate ac redolentia cæteros exuperat. Quamobrem Romanum uulgus Guattum muscarolū nominauit. nunquam is sesquilibram exuperat, stellulisq; ut & toto corpore candidioribus est conspicuus. Hæc ille.

Catulus maior, (inquit Saluianus: utitur autem Catuli nomine pro Canicula,) Romæ Scorzone, Massiliæ Guat aughier: Gallis Roussete: Item alius, (*simpliciter Catulus,*) Romę pesce Gatto, *Scylia 2.*
Massiliæ Gatusio: Gallis Roussete, sicuti & prior: Vterq; ab Aristotele κοινῶς τῷ σκυλακίῳ (per syncopen σκύλιον, id est, Catulus (uel paruus Canis, uel Canicula, ut uertit Theodorus,) uocatur. eodēq; Aristotele authore νεβρίας (id est Hinnulus,) appellatur à quibusdam. ab Oppiano atq; Athenæo, *Nebrius.*
σκύμνος, id est, Leonis catulus. ab Aeliano uerò Galeus nuncupari, tertiumq; Canum genus constitui uidetur. Latinorum nemo horum piscium mentionem fecit. nam Vergilij Canis marinus, ut & Plinij Canicula, Carcharias est. Gaza ex Theophrasto Carchariam rectè Caniculam uertit: at Scylion ex Aristotele, similiter, non rectè. Nos Scylia catulos appellabimus, ne homonymis utamur: & species duas faciemus, etsi ueterum nemo notauerit: quòd utrisq; quæ Scylijs ueteres tribuerunt, conueniant: sed ex his prior, Maior est: alter, Minor. Massarius & Gillius hos pisces, quòd colore uarij sint, asterias esse, falsò crediderunt. Hæc Saluianus.

ITALICE. Gatta. Veneti Guatta, &c. Vide in Latinis. LVSITANIS Cassaun, ni fallor.

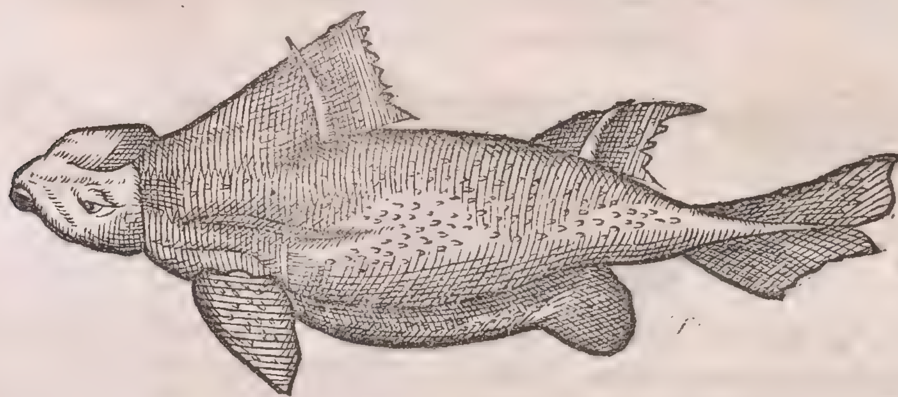
GALL. Chat circa Monspelium: Roussete Gallis, nimirum à ruffo & subflauo colore. Massiliæ Gatto. Plura lege in Latinis.

GERMAN. F. Ein Fläckhund/ein gefläckter rotlachter Hundfisch.

CANICULA saxatilis à Rondeletio dicta. Caniculam saxatilem (inquit) appellamus eam, quæ à nostris (circa Monspelium) Catto Rochiero: à GALLIS, ut superior, Roussete uocatur. Aristotelis quidem Canicula in cœno & litoribus degit, ad summum cubitalis: hæc in saxis & alto mari frequentiùs, (quamobrem raró capitur,) binos cubitos aliquando superans. ¶ Gillius & Bellonius Galeum stellatum hunc esse putabant, sed reprehendit eos Rondeletius. Vide scripta cum superiore.

GERM. F. Ein andere art des Fläckhunds/mag ein Steinhund genennt werden: dass er wonet vmb die stein im tieffen meer.

Alia Centrinæ galei imago, à Corn. Sittardo quondam missa: quam, cum hîc spacium non haberet, in sequentem paginam retulimus.

GALEVS Centrines (Rondeletij,) γαλεὸς κεντρίνης, Latino nomine caret. Aristoteles & Plinius nusquam eius meminêre: quanquam Athenæus hæc tanquam Aristotelis uerba citet: Καὶ κεντρίνην φησί τινα γαλεὸν εἶναι, καὶ νωτιδανόν. ἐπαινετὸς δὲ ἐπινωτιδίας καλεῖ. χείρονα δ᾽ εἶναι τὴν κεντρίνην καὶ δυσώδη. Sic Rondeletius. Notidanus quidem ex Athenæi uerbis diuersus à Centrine uidetur: nomen tamen ei à dorso, nimirum eminentiore factum apparet: quod in Centrine etiam præ cæteris Galeis, præcipuè circa ceruicem seu potiùs summam tergi partem, prominet. Λοφιὰ propriè dicitur in Suis ceruice surrecta seta: & hunc piscem Athenæus centrum (unde ei nomen) habere scribit πρὸς τῇ πρώτῃ λοφιᾷ, Rondeletius in ceruicis pinna interpretatur. At Galeus acanthias in dorso potiùs, quàm in ceruice, aculeos gestat, Rondeletio teste. Hoc etiam differunt (inquit idem) quòd Acanthias ex ouo uiuum fœtum parit, Centrines uerò oua duntaxat. ¶ Centrinæ Aeliano parui & pelle dura sunt, & capite acutiore, & coloris albedine à Galeis priuatim dictis, differunt. Eisdem innati sunt aculei duri, & aduersus omnia resistentes: quorum alter ad capitis (*immò dorsi*) summum uerticem, alter in cauda est. hi uenenatum quiddam habent. Sic ille, & partim Oppianus. Inde coniicio eundem esse Porcum mar. Plinij, de quo ille: Inter uenena sunt piscium porci marini spinæ in dorso, cruciatu magno læsorum. Quin & Massiliæ alibiq; hodie adhuc Porcus uocatur. ¶ Hyænam piscem nonnulli Centrinam esse putant, non rectè. Hyænæ enim belluæ sunt marinæ, unde ἀπαίσιον ἄχθος ὑαίνης Oppianus dixit: Centrinæ uerò, inter Galeos seu Canes minimi, locis etiam nominibusq; diuersis ab Oppiano nominantur. ¶ Cur Canum genus à Galeis, id est Canibus minoribus, diuersum & peculiare Centrinas quidam fecerint, inducti uidentur à corporis specie nonnihil uariante. sunt enim cæteri Galei uarij, (maiores.) pelle molliore, capite latiore. ¶ Bellonius Centrinam pro Vulpecula pinxit, duabus eius iconibus exhibitis: quarum unam simpliciter Vulpeculam nominat: alteram Italicam Vulpeculam, quæ à Venetis Porco marino dicatur. atqui in descriptione discrimen nullum facit.

Porcus mar.

Hyæna.

ITALICE Porco marino, Bellonius.

GALLICE. Alij Bernadet, alij Renard, alij Humanthin uocāt. Nostri & Massilienses Porc: nec

nec id ineptè, uel quia speciem Porci referat, uel quia Porci more in cœno se uolutet, Rōdeletius.

GERM. F. Ein Sauwhund, ex Porco & Cane composito nomine: hat auch dörn auff dē rucken wie der Thornhund: aber den oberen näher beym kopff: sind grösser/ herter vnd schädlicher im stich. Retulit mihi uir quidam literatus, accepisse se à nautis Balthici maris, piscem uocatum Hundfisch/ (speciem potiùs eius: hoc enim nimis commune est nomen,) aculeum in tergo habere, quo lædat naufragos: & captus fortè in nauim proiectus, asserem quernum etiam perforet.

Saluiani icon nonnihil ab hac differt: nam pinnam partis supinæ ultimam non uidetur habere: & caudam in extremo magis acutam.

VULPES Galeus, à Plinio Vulpes, ab alijs Vulpecula dicitur. Aristoteles sic appellatum innuit hunc piscem ab ingenij calliditate, qua Vulpem quadrupedem referat: Diphilus à gustu ingrato & graui, tanquam uulpinæ carnis; Rondeletius à caudæ longitudine. A Syracusijs Κύων πίων, id est Canis pinguis uocabatur, ut profert Athenæus ex Archestrato, his uersibus: Ἐν δὲ Ῥόδῳ γαλεὸν τὸν ἀλώπεκα, κἂν ἀποθνήσκειν μέλλῃς, ἂν μή σοι πωλεῖν θέλῃ, ἅρπαζον αὐτὸν: ὃν καλέουσι Συρακόσιοι κύνα πίονα. cum tamen neque adipem, neque pinguedinem ullam Galei habeant, Rondeletius. An uerò in illis Archestrati uerbis pro κύνα πίονα, κυναπήνστρα, uel ἀκιπήνστρα legemus? nam suprà dixerat Athenæus Archestratum asserere Mustelum Rhodium esse ἀκκιπήνστρα. Quoniam uerò omnium sapidissimum hunc piscem esse tradit, Vulpes autem nostra ubique uilis ac plebeius piscis existimetur: Archestrati Vulpem (inquit Saluianus) aut apud Rhodum solùm eiusmodi esse: aut præter aliorum antiquorum morem, quod magis credimus, alium ab hoc nostro piscem, tenerum & pinguem, Vulpem ab eo uocari arbitrandum. Sic ille. Galei quidem Rhodij iconem aliam ex Rondeletio dabimus inter fluuiatiles.

Κύων πίων.

Aper mar.

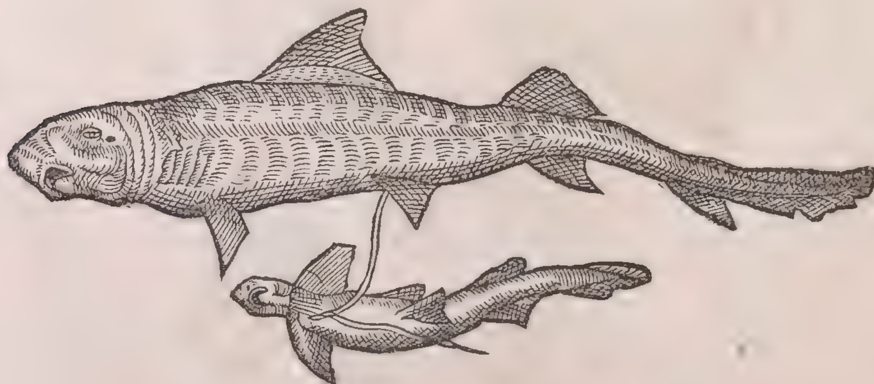
Errant qui hunc piscem, Aprum marinum esse putarunt, propter corij nimirum asperitatem: quæ tanta in hoc pisce est, ut limam referat.

Vulpes piscis est cetaceus, ex Galeorum genere, Aristotele teste: corpore rotundo spissoq;, ore paruo, non multùm infra rostrum, dentibus acutis. Caudæ pinna, quæ sursum abit, toto corpore longior est, falcis formam referens, altera multò minor. Animal parit. Fœtus uentriculo recipit, &c. Rondeletius.

GALL. Nostri à caudæ longitudine, figuraq; ensi simili, peis Spaso nominãt: alij à caudæ longitudine, Ramart, *(Galli Vulpem quadrupedem uocant Regnard,)* Rondeletius.

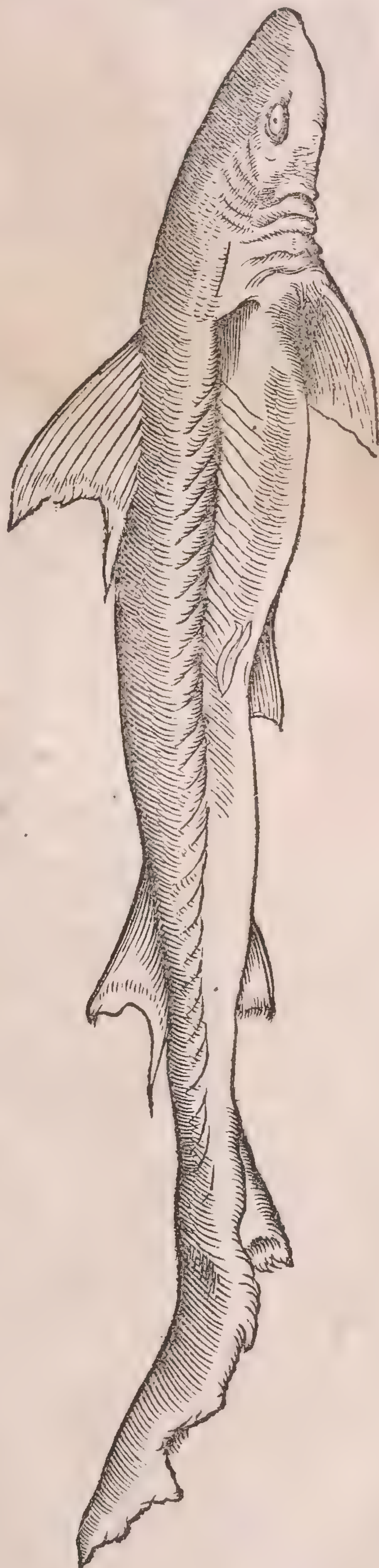
GERM. F. Ein Meerfuchs/ ein Fuchshund: ein Schwertschwantz/ ein Swwerthund.

Solus hic inter Galeos umbilico matri adhæret, &c.

GALEVS læuis, γαλεὸς λεῖος, hic uidetur (inquit Rondeletius) ex ipsa generandi ratione, quam ei Aristoteles adtribuit, & nos pictura expressimus. Fœtum enim cũ umbilico matri adhærente pingendum curauimus, ut à Caniculis, Vulpibus, alijsq; Galeis discerneretur: cũ nullus ex Galeis alius sit, cuius fœtus secundis membranisq; inuoluatur, uteroq; matris per umbilicum alligetur. Interim non me latet alium esse Galeum, in quo cutis quàm in hoc sit læuior: quem tamen, cum eodem generationis modo non procreetur, Aeliani Glaucum esse asserimus. ¶ Bellonius Galeos læues nominat, quicunque aculeis dorsi carent: ex ijs uerò priuatim illum qui à cutis colore Massiliæ Palumbus uocatur, ab Aristotele leuem dictum tradit. Læues quidem Galei non à cutis læuore dicuntur: omnes enim Galei aspera cute sunt, alij magis, alij minus: sed quoniam aculeis carent, ut opponantur acanthijs. ¶ Saluianus ob id læuem dici opinatur, quòd non aspera (ut reliqui ferè Galei) sed læui tectus sit cute. Latinorum (inquit) nemo eius meminit.

Icon hæc, non memini ubi olim mihi expressa, eiusdem Galei læuis, uel saltem ei coniungenda uidetur.

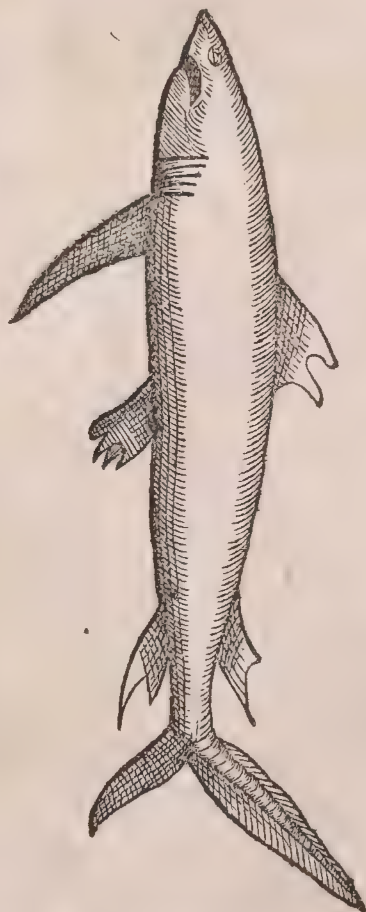

Glaucus Aeliani.

ITAL. A Romanis pesce Columbo dicitur, Rondeletius: qui alibi Orbem piscem Venetis Columbum uocari scribit: Massarius uerò Pastinacam Venetijs sic nominari. ¶ Romæ non secus quàm Asterias, peculiariter pesce Palombo uocatur. (nam Canes galeus atque spinax communi, & non peculiari nomine, pesci Palombi appellantur, Saluianus.

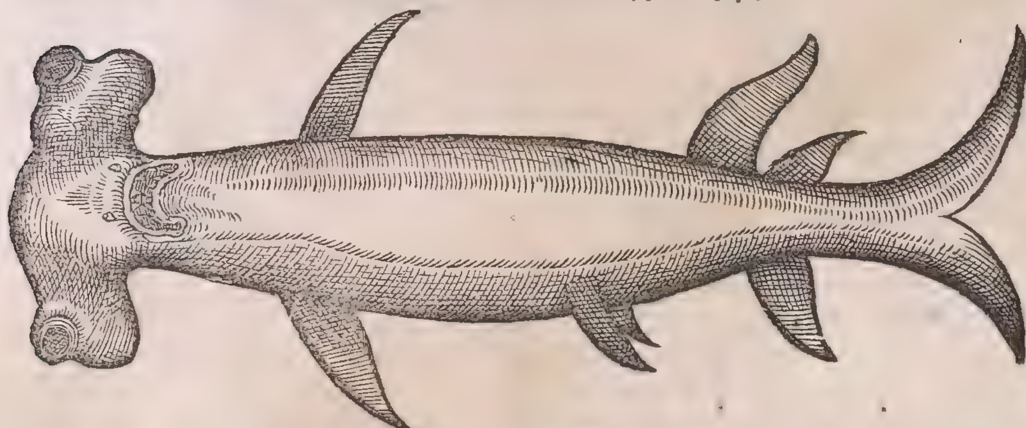
GALL. A nostris Emissole uocatur, Rõdeletius. Massiliensium uulgo à cutis colore Palumbus, Bellonius.

GERMANICE circunloquemur: **Ein glatte art der kleinen Hundfischen / hat wol auch ein rauche haut / wie die Hundfisch überal: aber keine dörn auff dem rucken.**

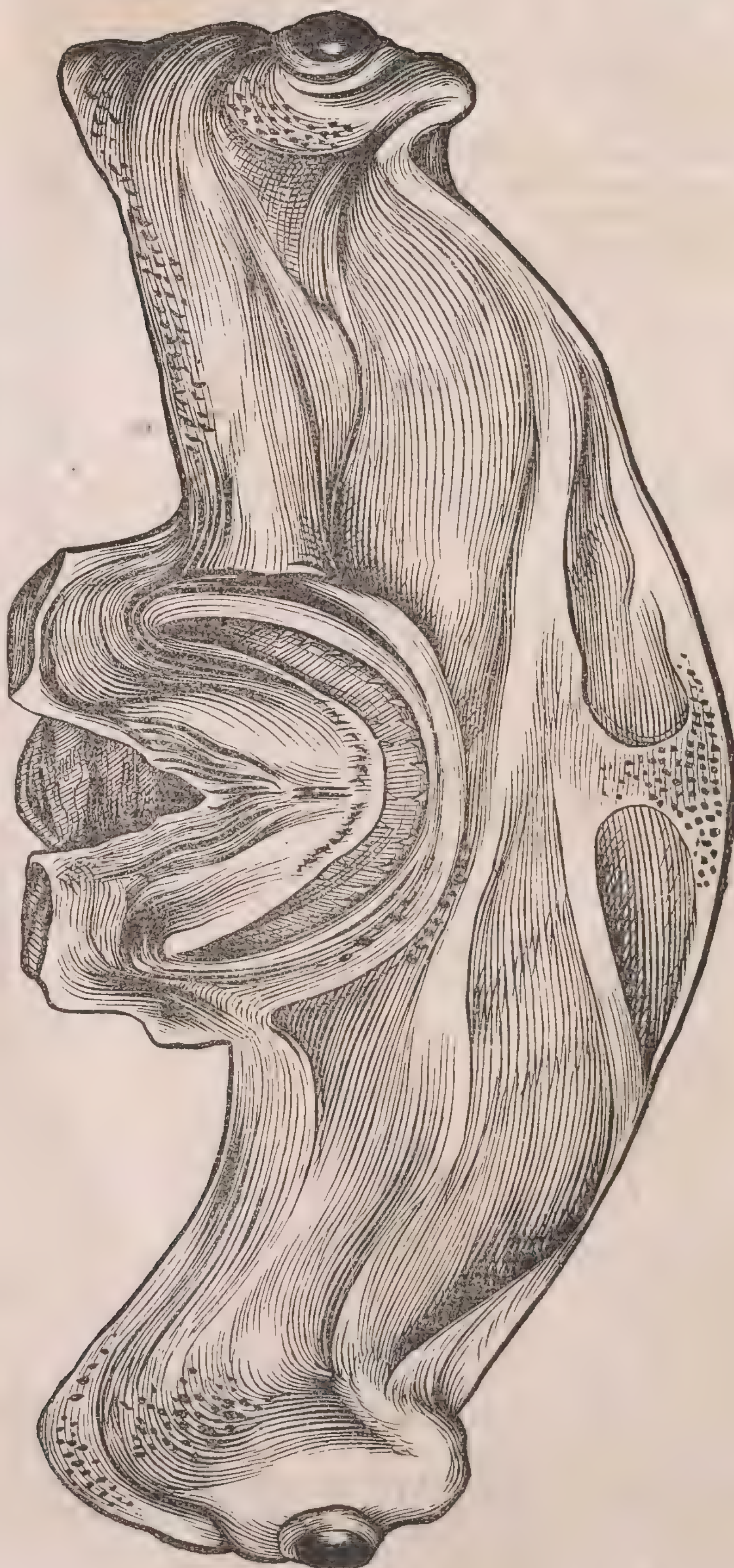

GALEVS glaucus Aeliani, quatuor aut quinque cubitorum magnitudinem attingit. Dorsum cœrulei est coloris exaturati, unde illi cognomen, uenter candidi, &c. Color quidem hic cœruleus in nullo alio Galeo spectatur: unde & Cagnot blau, id est, Canis glaucus siue cœruleus à nostris appellatur, Rondeletius. Hunc igitur Galeum, Aeliani glaucum arbitramur: qui catulos suos ore receptos abscondit. qui tamen ab Aeliano (& Io. Tzetze) simpliciter γλαῦκος dicitur, non γαλεὸς γλαυκὸς, ut Rondeletius nominat. Alius quidem fuerit Aristotelis & aliorum Græcorum Glaucus: qui cum aculeos multos, præacutos, ualidósque in dorso gerat: ab illis prohibetur soboles ore parentum recipi. Plinius Caniculis nubeculam quandam attribuit, qualis est in planis piscibus: quæ ex omnibus Galeis in hoc solo, & in Cane galeo comperitur. hic quidem Cani galeo sæuitia audaciaq; non cedit. humanas enim carnes eodem modo appetit, cuius rei ipse oculatissimus sum testis, Rondeletius.

GALL. Cagnot blau, circa Monspelium, ut suprà dictum est.
GERM. F. Ein Blawhund/ein blawer Hundfisch.

Caput hoc Zygenæ depictum Cor. Sittardus ex Italia olim ad me dedit.

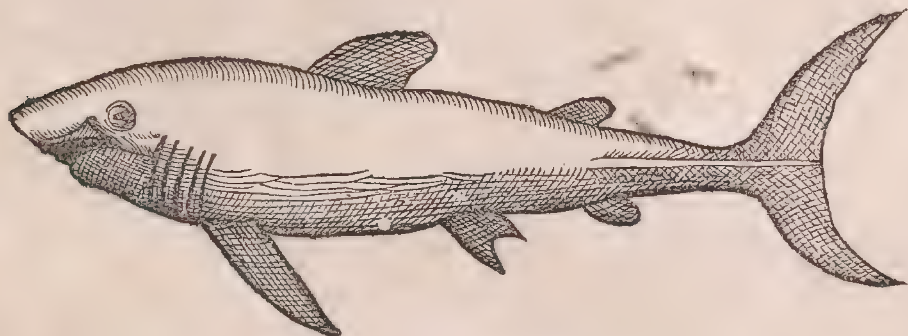
ZYGAENA piſcis è Galeorum cetaceorum genere, ſic dictus eſt à Græcis, (ζύγαινα,) à ſimilitudine figuræ, quia ζυγὸν tranſuerſum librile ſignificat, ex quo lances dependent: uel ſimpliciter ἀπὸ ζυγοῦ, id eſt, à iugo: quod ut tranſuerſum boum ceruicibus imponitur, ita in Zygæna caput ex tranſuerſo ſitum eſt, Rondeletius. Latino antiquo nomine caret. Gaza Libellam tranſtulit: meritò (inquit Rondeletius:) eſt enim libella fabrorum lignariorum, cæmentariorumque inſtrumentum: quo rerum in plano poſitarum æquilibrium ſiue libramentum, & neutram in partem propendens ſitus exigitur. id ligno tranſuerſo conſtat. in huius medio aliud erectum eſt, è cuius ſummo filum annexo plumbo demittitur. Hanc figuram piſcis iſte capite tranſuerſo, & reliquo corpore in huius medio ſito, aptè refert. Sic ille: cuius ſententiam potiùs quàm Saluiani (qui ad huius inſtrumenti ſimilitudinem hunc piſcem accedere negat: & Gazam, qui Libellam uerterit, reprehendit) equidem approbârim. ¶ Qui hunc piſcem Sphyrænam eſſe falſò putarunt, quòd capite malleum referat, Italico eiuſdem nomine (Martello) malleum ſignificante, (nam σφῦρα etiam Græcis malleus eſt,) decepti uidentur: ijs uerò qui Lamiam arbitrati ſunt, dentium ſimilitudo impoſuit. *Libella.* *Sphyræna.* *Lamia.*

ITALICE Ciambetta dicitur: alicubi peſce Martello (*id eſt, Malleus, ut dictum eſt:*) alibi peſce Baleſtra: utrunque à ſimilitudine figuræ. Aduertendum tamen eſt, non hunc, ſed Aprum ſeu Caprum piſcem, Romæ peſce Baleſtra uocari, Saluianus.

HISPANICE. Peis Limo, Limada, Toilandalo.

GALLICE. Maſsilienſes peis Iouziou appellant, non à feritate (*ut Bellonius ſcribit*) ſed à tegumenti capitis ſimilitudine, quo olim Iudæi in Prouincia utebantur, Rondeletius. Maſsilienſes à dentium ſæuitie Cagnolam, & fortaſsis à deceptione Baratellam incerta nomenclatura dicunt: item Iudæum, Bellonius.

GERMAN. F. Ein Jud/ein Schlegel/ein Schlegelkopff/ein Schlegelhund.

CANIS Carcharias. Κύων καρχαρίας. A Theophraſto ſimpliciter etiam καρχαρίας dicitur. Mare rubrum (inquit) belluis refertum eſt, plurimosque Carcharias habet, in tantum ut nare tutũ non ſit. Quem locum interpretatus Plinius: In mari rubro (inquit) fruticum magnitudo ternorum eſt cubitorum, Caniculis referta, uix ut proſpicere è naui tutum ſit, remos plerunque ipſis inuadentibus. ¶ Dictus eſt autem Carcharias, quòd præ cæteris piſcibus aſperos, acutos, ualidosque dentes habeat. Rondeletius & Gillius Carchariæ eandem faciunt Lamiam, Nicandri Colophonij Gloſſas ſecuti, qui Lamiam etiam Carchariam & Scyllam uocari ſcribit. Ego cum Oppiano potiùs diſtinxerim. hic enim poëta aliquoties Canes numerat inter Cete: de Lamijs uerò priuatim agit, &c. Fieri quidem poteſt, ut in nonnullis locis Carcharias alio nomine Lamia dictus ſit, propter ſimilitudinẽ: ab alijs uerò exactiùs ſuo diſcretus nomine. Bellonius in hoc potiſsimùm hos piſces diſtinguit, quòd Lamiæ os in anteriori capitis parte tribuit: Carchariæ uerò roſtrũ in mucronẽ exporrectum. Lamia quidẽ (λάμια, λάμνη: quod nomen Grãmatici παρὰ τὸν λαιμὸν [id eſt, à gula, quã prægrandẽ hic piſcis habet,] deducunt) à Plinio inter planos piſces numerat. Atqui Lamiã (inquit Rondeletius) cæterorũ Galeorum inſtar longũ eſſe ſpiſſumque piſcẽ, ac rotundum, ſenſus ipſe docet, dempta ſola dorſi latitudine, qua à cæteris Galeis differt: quæque Pliniũ impulit, ut cum planis cartilagineis numeraret, cũ proculdubio in longis cartilagineis & cetaceis cenſendus ſit. Plura de nomine Lamiæ in Italicis mox leges. ¶ Canis Carchariæ pars eſt etiam qui à Romanis Thyrſio (θυρσίων) uocaт, ſuauiſsimus ille & delicatiſsimus, ſiue tenerrimus, Athenęus lib. 7. Plinius Phocænam, Turſionẽ interpretať. Gladiũ quoque piſcẽ, Canẽ & Galeoten uocari teſtis eſt Strabo. ¶ Carchariam Ariſtoteles non cognouit. nam qui ſimpliciter Canis ab eo uocatur, κύων γαλεὸς eſt, Saluianus. Vide etiam in Cane Galeo. In Sicilia hodie Raiam piſcatricem uulgò Lamiam uocari, Saluianus author eſt: item Squatinam à Luſitanis Lamio.

ITALICE. Lamiæ nomen uetus in Italia, Prouincia & Hiſpania ſeruatum eſt, Rondeletius. Genuæ & Neapoli uetus Lamiæ nomen notiſsimum eſt, Bellonius.

GALL. A noſtris (circa Monſpelium) Lamio uocatur, Baionæ Frax, Rondeletius.

Hæc pictura Carchariæ Canis ad sceleton olim nobis facta est.

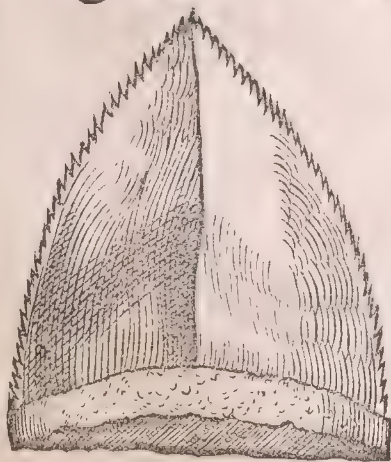
GERM. Carcharias & Lamia siue unus, siue duo sunt pisces, propter generis tamen naturæq; cognationem uno nomine à Germanis appellari potest, ein Fraß oder Fleßhund, à uoracitate, uel à magnitudine ein Vrhund/ein grosser Hundfisch/ein Walhund. Belonius apud Noruegos Perkfisch uocari scribit, quasi montanum piscem.

ANGLI nimium communi ad Canes & Galeos nomine Dogg fishe nuncupant.

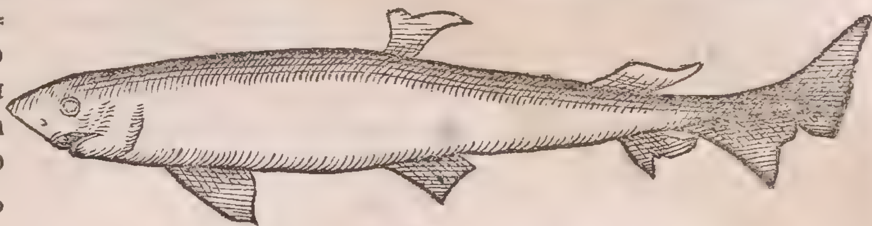
GLOSSO-

GLOSSOPETRA Plinij, ut uidetur, è lapidum genere: quam aliqui uulgò hodie Dentem Lamiæ nominant, alij Serpentis linguam.

GERMAN. Ein Stein / welchen etliche nennend Schlangenzungen: andere aber ein Hundzan võ dem grossen Hundfisch Lamia genannt.

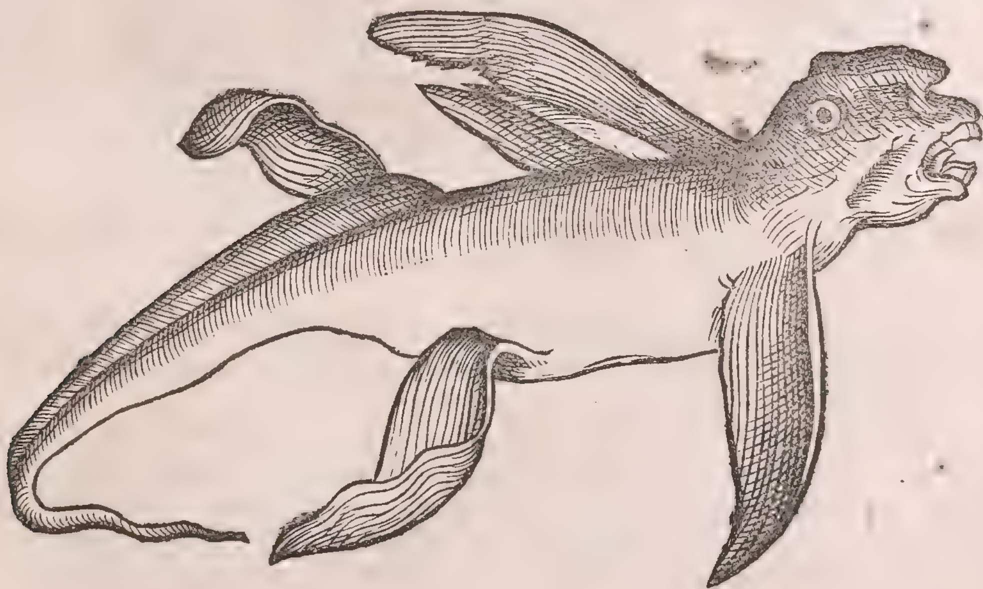
MALTHA Rondeletij, μάλθη, Latino nomine caret. Suidas cum Prestide seu Pristi confundere uidetur. Oppianus apertè distinguit. Maltha cetus est δυσανταγώνιστος, id est, inexpugnabilis, uel difficilis expugnatu. Oppianus ab infirma corporis sui mollitie denominari eam canit, μάλθη δ', ἡ μαλακῆσιν ἐπώνυμος ἀσφαλίησι κῆτος. ¶ Pinnis, cauda, internis partibus à Cane non differt, nisi quòd alba oculorum nebula caret. Caro ei est laxa mollisque, non sensu modò, sed & facultate. aluum enim mollit cietque succi lentore: inde etiam nomen habet, Rondeletius.

ITAL. Romani Lamiolam uocant, à dentium similitudine. dentes enim latos & acutos Lamiæ modo habet, Rondeletius. qui alibi quoque Caniculam Plinij à Romanis Lamiolam uocari scribit.

GALL. Nostri Sorrat uocant, Rondeletius.

GERM. Canem carchariam siue Lamiam interpretamur ein Fraßhund: Maltham uerò, ein kleiner Fraßhund, id est, Lamiam minorem: uel, ein art des Fraßhunds, id est speciem Lamiæ: uel, ein Blutthund, à mollitie corporis.

SIMIA marina quædam, cuius iconem qualem à Ioan. Kentmanno accepi, hîc exhibeo. Is Simiæ marinæ nomine è Dania sibi allatam scribit. Pinnas tanquam uolans extendit, ut pictura præ se fert: & inter duas in summo dorso pinnas aculeum retrò tendit, ceu Galeus centrines. os simum habet, non ut Galei in longitudinem protensum rostrum. branchiarum foramina quina apparent, obliquo inter os & oculos descensu. Color ei uiridis toto corpore: sed in dorso magis fuscus, ad latera pallidus. dentes lati & continui. Reliqua satis apparent in icone: quæ cum ad sceleton facta sit, in uiuo animali non omnia similiter se habere suspicamur. Testudineũ inuolucrum si accederet, Aeliani hanc Simiam facerem: quam in Mari rubro cartilaginei generis describit.

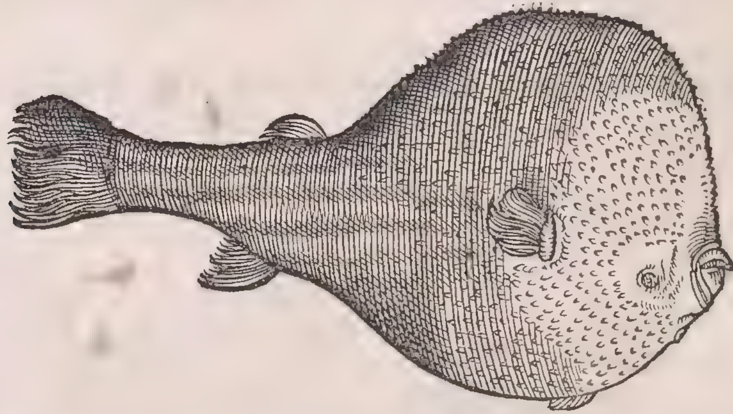
ORDO XI. DE PISCIBVS ORBICVLATIS.

DE ORBICVLATIS CARTILAGINEIS IN GENERE.

DE CARTILAGINEIS omnibus in genere diximus suprà ab initio Ordinis IX. Veteres eorum genera duo tantùm agnouerunt, Planorum & Longorum. nos Orbiculatos addidimus. Orbem certè Britannicum, cartilagineum esse, ossibus & spinis carere, sapore Squatinæ, à Turnero didici: an uerò is etiam adipe, ut propriè dicti cartilaginei, careat, nondum mihi constat. Reliqui si qui fortè cartilaginei non sunt, propter similitudinem tamen formæ, eodem Ordine collocandi uidentur. Rondeletius nullum certum ordinem eis attribuit: sed libro XV. inter pisces peregrinos, hos quoque numerat. ¶ Orthragoriscus Rondeletij, & altera eius species à nobis exhibita, etsi commune aliquid cum prima specie Orbis habere uidentur, corporis rotunditate ferè, & dentibus latis planisq;, &c. ego tamen genere toto prorsus differre arbitror. & primam quoq; hanc Orbis Rondeletij speciem à sequentibus omnibus (nisi Echinatum fortè excipiamus, cuius os dentesq; similes apparent) genere diuersam esse conijcio.

Orbis Aegyptius Rondeletij.

Eiusdem alia effigies rudior, ad sceleton inueteratum olim nobis efficta: quam, cum hîc poni deberet, & spacium deesset, in sequentem paginam posuimus.

ORBES uel Orbiculatos pisces appello, (inquit Rondeletius,) quòd in orbem & rotundã figuram circumacti sint. Horum aliquot sunt genera, quorum primum ex Orientis, alia ex Septentrionis plaga delata uidi.

Orbis primus Aegyptijs ex Nilo familiaris est. Capitur circa Saiticam præfecturam. genera eius duo sunt, ambo rotunda, corio duro contecta, ut lagenam imitari uideantur. Capitur uerò non ob aliud, quàm ut eius pellem tomento impletam, exteris uendant. Plinius Orchin, id est Testem, ob rotunditatem uocauit, alij uerò Orbem appellauerunt. Durissimum esse piscem constat, qui Orbis *(aliâs Orchis: sed Isidorus, qui plus quàm 900. ab hinc annis uixit: & alij, ut Aggregator, legerunt Orbis)* uocetur. Rotundus est & sine squamis, totusq; capite constat, Plinius. Hæc omnia nostro Orbi conueniunt. est enim durissima, & propter aculeos aspera cute, cui cuticula alia tenuis subiacet. E mari Nilum subire constat: aiuntq; uniones ex rore ore excepto concipere, & parere, quod falsum esse existimamus, Rondeletius. Aristobulus quidem apud Strabonem tradit nullum ex marinis piscibus in Nilum ascendere, præter Thrissam, Mugilem & Delphinum: eiusq; rei causam addit. Quamobrem diligentiùs inquirendum fuerit, an Orbis quoq;, ut Rondeletius tradit, anadromus sit, hoc est, è mari subeat. ex tribus quidem iam nominatis piscibus, nullus idem qui Orbis esse potest: nec uerisimile est tam raræ in Nilo formæ piscem, & Nili accolis satis familiarem uulgoq; notum, inter alios Nili pisces à ueteribus non esse cõmemoratum. quamobrem Physam Nili piscem Straboni & Athenæo nominatum, nõ alium quàm Orbem esse coniecerim. nomen enim Physæ ab inflatione factum apparet: & Orbis noster uesicæ instar inflatæ in globum tumere uidetur. Grammatici physan interpretantur follem, utrem, ampullam, uesicam, flatũ, aërem, pharetram, & Nili piscem: & Physcam crassius intestinum, quod inflari à coquis solet, ut farciatur. Idem fortè & Caluaria marina Ennij fuerit. neq; enim alium inuenio piscem, qui ad cranij formã magnitudine, rotunditate, & dentibus humanorum similibus, magis accedat. Lusitanicum quoque nomen Talpaire, inde corruptum uideri potest.

Orchis. *Physa.* *Caluaria marina.*

GRAECVM

GRAECVM uulgus Flaſcopſarum, id eſt Lagenam piſcem nominat: propter rotunditatem corio duro contectam, Bellonius.

ITAL. Venetum uulgus perperã Columbum (peſce Colombo) nominauit, Bellonius. Maſ-

ſarius Paſtinacam Venetis piſcem Columbum dici author eſt. & Rondeletius alibi Galeum læuem Romæ ſimiliter uocari.

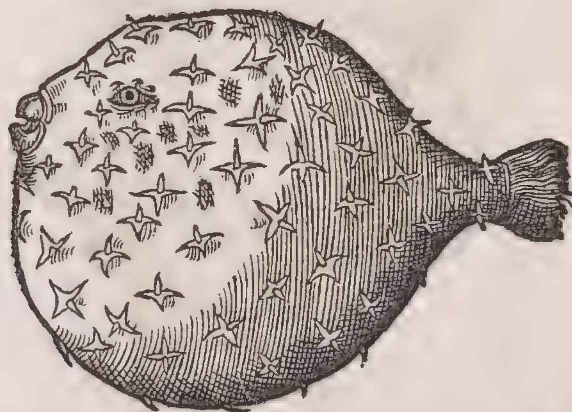
GERM. Ein Ründling, à rotunditate: uel ein Flåſchling, à forma lagenæ. uel ein Egyptiſcher Lumpfiſch. Angli enim Lumpe in Oceano uocant aliam Orbis ſpeciem, de qua mox agemus.

ORBIS Scutatus Rondeletij. Hunc ita uocamus (inquit) ut à ſuperiore & alijs orbiculatis diſtinguatur, cuius nominis imponendi cauſa fuit os illud ſcuti forma, quod ea in parte, in qua in terrenis animalibus pectus eſt, ſterni uicem habet. Sunt qui Scutiferum appellant, *(recentiores fortè aliqui & indocti.)* Corpore eſt terete, mucoſo, capite magis exerto quàm ſuperior. A capite ad caudam uſque oſſa oui figura diſpoſita ſunt, inter quorum interualla aculei interiacent. Rarus eſt piſcis & non edulis.

GERMA. Hollandi, apud quos piſcem hunc uidi, Suetolt / alij Bufolt *(meliùs* Snotolf) nominant, à muco quem ore emittit, Rondeletius. Hollandi alijq́ inferiores Germani Schnottolf uocant, quaſi Myxinum & Muconem. nam Schnot uel Snot illis idem eſt, quod nobis Schnuder, id eſt, mucus & pituita. In alijs maritimis Germaniæ tractibus, uel hunc, uel ſimilem, Seehaß appellant: id eſt, Leporem marinum, neſcio qua ratione, niſi fortè à forma oris. (ſed lõgè alius eſt Lepus marinus ueterum.) ego potiùs Seehan, id eſt, Gallum marinum appellârim, quòd eius ſceletos, ut ſcribit Rondeletius, ſuſpenſus, à qua parte uentus ſpirat, roſtro ad eam conuerſo, indicet: ſicut Gallus auis tempeſtatis mutationem cantu denunciat. unde & Lyram Rondeletij, Germani ſimiliter uocant ein Seehan.

ANGLI hunc piſcem a Lumpe uocitant: & eodem nomine maſſam aliquam rotundam, informem, cuiuſmodi ferè hic piſcis eſt. noſtris quidem Lump eſt ῥάκος, id eſt, cento, linteum attritum, ueſtis lacera.

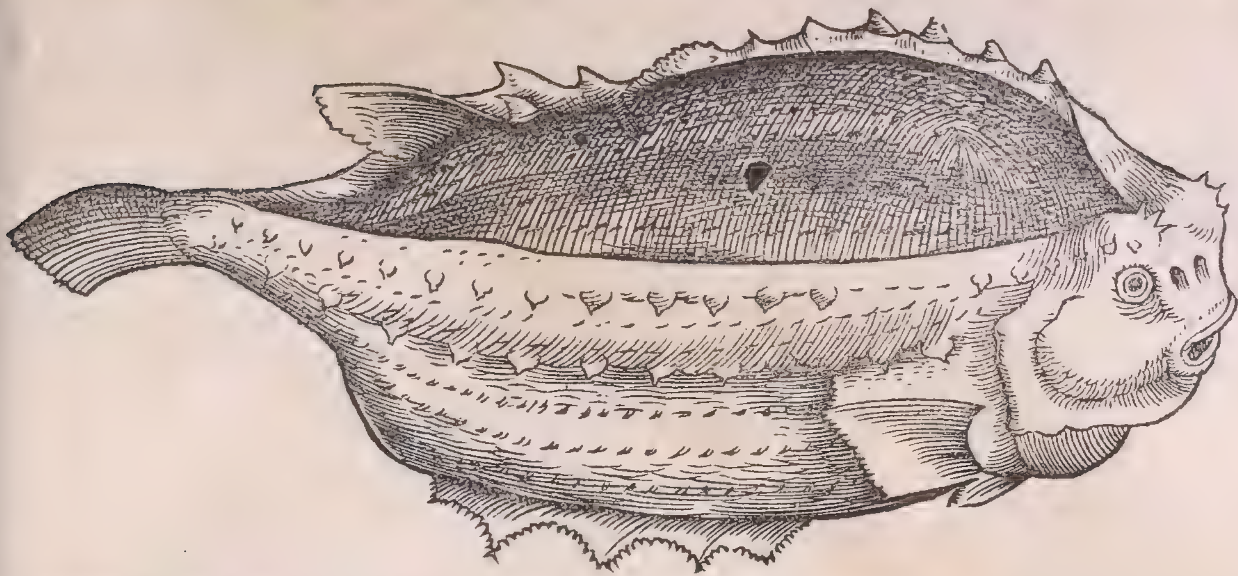
ORBIS Echinatus ſiue Muricatus Rondeletij. Hic etiam (inquit) in Septentrionali Oceano capitur, manifeſtis notis ab alijs diſsidens, nempe aculeis plures cuſpides habentibus, muricum (machinularum ferrearum quadam ſimilitudine.) His quidem aculeis totus hic Orbis adeò riget, ut manu tollere non poſsis, niſi cauda extrema apprehenſa. Sunt qui Hyſtricem ab aculeis non ineptè appellent.

Hyſtrix.

GERMAN. Ein andere art des Schnottholſen/oder Lumpfiſchs: mag ein Igelflåſch oder Stahel lumpe genennt werden.

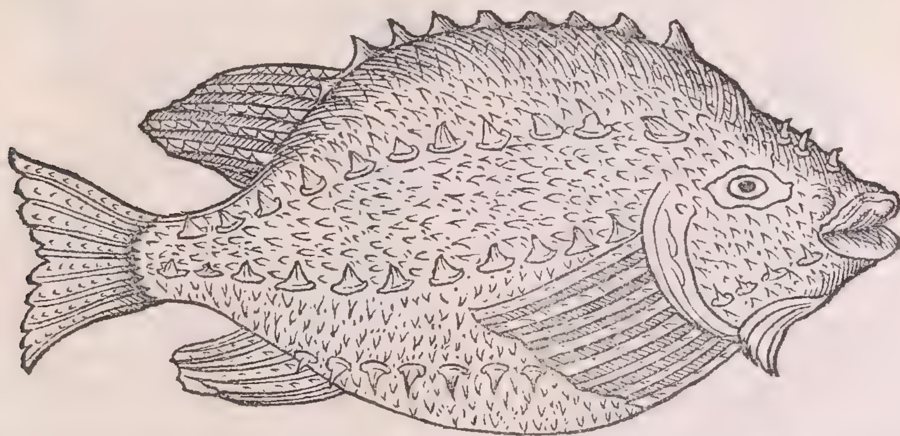
ANGLI, ni fallor, hunc priuatim Lump appellant: & in cibo (ſolum opinor in hoc genere) commendant, ueluti pinguiſsimum lautiſsimumq́, cute detracta. Audio frequentem eſſe in Anglia: rubentem colore infantis recens nati, laudari: album non item, ſanguine abundare.

ORBIS

ORBIS Oceani ſpecies alia, cuius picturam, ut ab amico quondam accepi, Germanico Leporis marini nomine, hic appoſui. Lepus quidem marinus Apuleij uideri poteſt; de quo leges mox in Orbe Britannico.

GERM. Ein andere art des Schnottfiſchs oder Seehaſen.

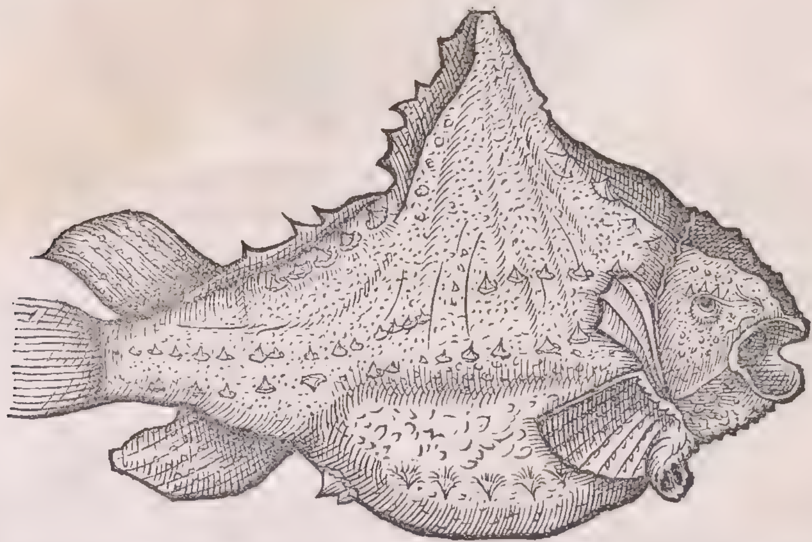
ORBIS Britannici ſiue Oceani ſpecies, neſcio an præcedentium alicui eadem, cuius picturam ut accepi quondam, appoſui: quam cum ad Guil. Turnerum Anglum miſiſſem, ut ipſius audirem ſententiam, his uerbis reſcripſit; Imago hæc Lumpi planè noſtratis eſt: uerùm duæ poſteriores pinnæ abundant. nam tales in piſce, quem ego recenter captum uidi, & poſtea comedi, nullæ comparebant. Deeſt etiam ſub mento, ut ita dicam, rotunda cauernula, cætera omnia bene conueniunt. Et alius quidam Anglus, indicauit hunc piſcem, Lump nomine, reperiri iuxta Cornubiæ (poſtremum Angliæ) promontorium. prominentias autem illas, quæ oſſeæ fortè alicui uideri poſſent ex pictura, calloſas eſſe, quibus adhæreat ſcopulis, quod piſcatores teſtantur. dorſum rubicundum, uentrem album haberi: piſcem ipſum in magnis delicijs reputari. ¶ Et rurſus in epiſtola ad me Turnerus: Lumpus noſter (inquit) non poteſt eſſe Orbis (Aegyptius) Bellonij. eſt enim edulis, cartilagineus. nam oſſa aut ſpinas intus non habet, ſed eorum loco cartilagines. eiuſdem eſt ſaporis, cuius Squatina. Duas tantùm habet pinnas, & eas infra branchias. In ſingulis lateribus ternas habet aculeorũ aut recuruarũ ſpinarũ ordines, à capite ad caudam uſq; porrectos. In ſummo tergo unicam talem habet ſpinarũ ſeriem. Spinæ iam dictæ rubi ſpinas mirè referunt, *(inde Batum rotundum appellare licebit,)* niſi quòd nõ ita recuruæ ſunt. Vmbilicus ei prominet in uentre portentoſæ magnitudinis. Sub mento rotundum quiddã circuli inſtar apparet: quo ſe ſolo aut lapidibus affigere interdum uidetur. Caput habet Ranæ ſimile: & oculos admodum paruos. Tota cutis ſumma, tactu aſpera eſt. *Batus rotundus.*

Lepus marinus Apuleij in Apologetico (quanquam dubitat an ſic ſit uocandus) cum cætera ſit exoſsis inquit, duodecim tamen numero oſſa ad ſimilitudinem talorum ſuillorum in uentre connexa & catenata gerit. Vnde apparet eum non eſſe Leporem marinum ueterum Græcorum. is enim in genere Mollium eſt, quæ omnia oſsibus carent. Conijcio autem hunc eſſe piſcem, qui à Germanis quoq; ad Oceanum Seehaß uocatur, id eſt, Lepus mar. neſcio qua ratione, niſi forma oris, qualis unus potiſsimum eſt, proximè ante hunc exhibitus: cui os fermè Ranæ eſt, non prominens ut cæteris, nec denticulatum. item Orbis Britannicus à nobis dictus. In his enim propter orbiculatam figuram ſpina dorſi per uentrem nimirum tranſire uidetur, cuius uertebræ ceu Orbiculi quidã (ſiue oſſei, ſiue cartilaginei potiùs) inuicem catenæ inſtar nectuntur. Rondeletius qui- *Lepus marinus Apuleij.*

dem de Orbe ſcutato, ut ipſe cognominat, ſic ſcribit: A capite ad caudam uſque oſſa oui figura diſpoſita ſunt, inter quorum interualla aculei interiacent. Ea quidem numero duodecim eſſe conijcio: quoniam etiam foris per medium corpus prominentię ceu oſſeæ, ueriùs calloſæ in duobus ijs quos dixi Orbibus, totidem uiſuntur. Sed hæc doctiſsimus Turnerus: aut alius quiſpiam harum rerum ſtudioſus in Angliæ Germaniæ'ue ora, diligentiùs perpendet. Sus quidem talo caret probiore, cum inter ſolipedes & biſulcos ambigat, authore Ariſtotele. quare fœdos Suum talos eſſe etiam Plinius ex philoſophi uerbis repetijt.

GERM. Ein art des Lumpfiſchs oder Schnottholfs/ möchte wol über, ein kommẽ mit einem auß den vorgeſetzten.

ANGLICE A Lump, à ſpecie rudis & informis fruſtuli. Non deſunt qui nominent a Seeoul (*id eſt, Noctuam marinam.*) SCOTI uocant a Paddel, (*nimirum quòd capite Ranam referat,*) Turnerus.

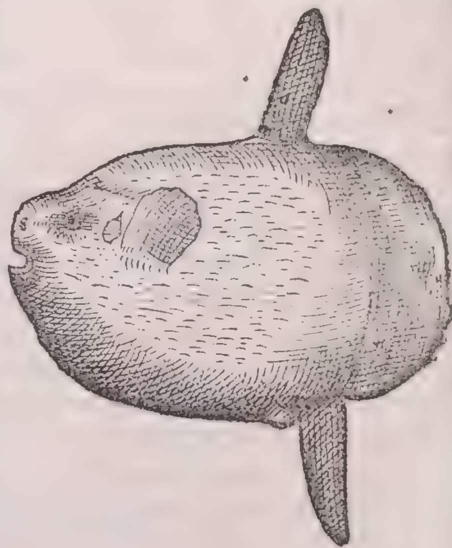

ORBIS Gibboſi, ſiue natura, ſiue arte aut ui: qualis ab amico uiro erudito ad me miſſa icon eſt, talem poſui. Græcè Νωτιδανὸν dixeris à dorſo eminente, ſicut & Νωτιδανὸς uel Ἐπινωτιδεὺς Galeus quidam nominatur apud ueteres. Reperitur in Balthico Oceano, corio craſſo & tenaci, &c. Spinæ ſunt ceu rubi, ſed mucrone recto. Dorſum in aciem acuminatum in carinæ modum.

GERMAN. F. Ein Hogerlump/ein art des Schnottholfs mit einem hohen rucken.

ORBIS oblongus. ſic enim appellare libet, quòd cæteris, rotunditate tantùm excepta, ſimilis uideatur, eodemq́; nomine à Germanis Snotolfi nomine appelletur. Hunc amicus quidam ad ſceleton depictum miſit: fieriq́; poteſt ut quædam ui aut arte in eo à naturali habitu deprauata ſint. Mucoſus eſt admodum, (ut monuit, qui miſit:) nec oſſeum, nec carneum quicquam habet, mucoſo tãntùm lentore expletur. Captu difficillimus. nam ubi hamum uel retia ſenſerit, ſuum illum mucum euomendo, lubrica reddit omnia, contractoq́; in orbem exuuio proſilit.

ORTHRAGORISCVS, uel Luna piſcis, Rondeletij. Ὀρθραγόρισκος. Piſcis hic Luna uocatur à noſtris (inquit Rondeletius,) quia extrema corporis parte, quæ pinnis ſubeſt, Lunę creſcentis figuram aptiſsimè refert: uel quia demptis pinnis toto corpore rotundo eſt, Lunæ plenę inſtar: uel quòd noctu ſplendeat: Sed longè alius piſcis eſt Aeliani Luna, hodie ignotus, niſi fortè Seſerinus ſit. Sed neque Rota Plinij eſt, ut Gillius putauit, quanuis Maſsiliæ Mole uocetur à rotunditate. At Plinij Orthragoriſcus uidetur, de quo ille ſic: Appion maximum piſcium (*non quidem cetorum*) eſſe tradit Porcum, quem Lacedæmonij Orthragori-

Rota. Orthragoriſcus.

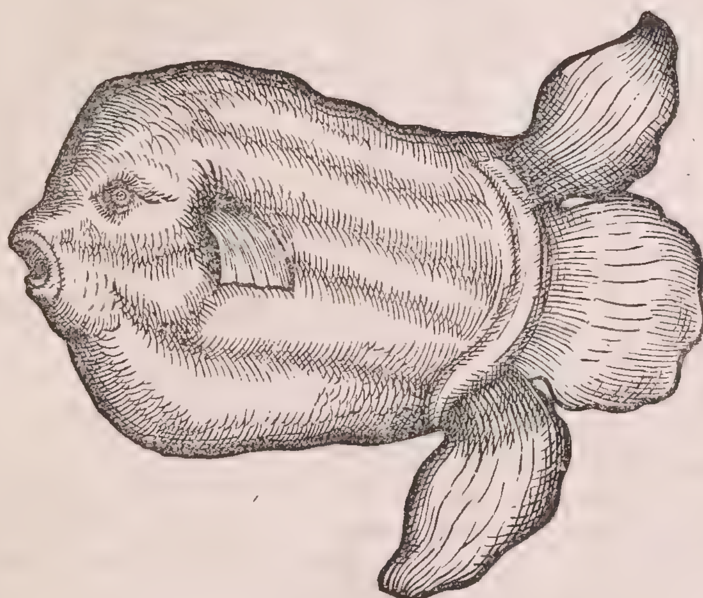
thragoriscum uocant. grunnire eum cum capiatur. Noster certè hic piscis (piscis inquam, non cetus) admirandam in molem excrescit, utpote qui quatuor uel quinque uel sex cubitorum molem æquet, & dum capitur, Porci modo grunnit, cuius rei ego auritus sum testis. eius soni causa rima est branchiarū stricta. neque solùm Porco grunnitu, sed etiam aspectu, cauda Porci pedibusque demptis, similis est, Rondeletius. ¶ Orthragoriscus pro porcello, Lacedæmoniorum glossa seu dialectus uidetur, siue de quadrupede, siue de pisce dicatur. ¶ Caro eius cocta glutinum ex tergoribus boum confectum refert, uel Sepiarum salsarum & coctarum carnem. præter carnem, adipis multum habet Porci modo. In nostro mari aliquando capitur, sed rarissimè. ¶ Huius piscis (inquit Saluianus) à ueteribus Græcis atque Latinis scriptoribus mentionem nullam factam credimus: quare cum uulgo Molam uocamus, à figura ferè rotunda. Ea quidem quæ ueteres Rotæ pisci tribuunt, huic non conueniunt. Piscis est cartilagineus, uiuiparus, ouis intra se conceptis. *Mola.*

ITAL. Bota uel Bottaccio uocatur. hoc uocabulum eis dolium significat, siue labrum aut lacum. Talis quidem forma etiam Orcæ inter Cete nominis causa fuit: ut hic sit Orca piscis; sicut ueterum Orca, Orca cetus. ¶ Saluianus Italicè etiam, ut Massiliæ, Mola uocari scribit.

HISPAN. Bout. Vide mox in Gallicis.

GALL. Circa Monspelium Lunam uocant, ut dictum est. Massilienses Mole (*Rotam quoque puto Molam uocari alicubi: sed hæc non est Rota*) uocant à rotunditate, quòd molæ molendinariæ similis sit. Hispani Bout appellant. Nonnulli ex nostris, qui Prouinciam Hispaniamque frequentarunt, utraque coniuncta appellatione Molebout nominant, Rondeletius.

GERMANI Mon uocare poterunt, quod uocabulum eis Lunam significat. uel Monfisch: quoniam & Galli circa Monspelium sic appellant. uel Sauwfisch, id est, Porcum piscem, ut differat à Delphino, qui simpliciter Porcus marinus dicitur à Germanis, ein Meerschweyn. piscis enim non est, sed cetus.

ORTHRAGORISCI alia species: quam Venetijs depictam uir quidam nobilis Gallus ad me misit, unà cum descriptione: Piscis Cal. Martij, anno Salutis 1552. non longè à Venetiarum ciuitate captus est: qui primo aspectu massa carnea potiùs existimabatur quàm piscis. forma in orbem uergebat. corio sine squamis & pilis tegebatur. Os in arctum colligebatur, ut pro beluæ magnitudine miraculo fuerit. Oculi patentes, prominentes, & ampliores quàm bobus. Branchiæ detectæ, carnosæ, læuesque. Pinnæ in lateribus dodrantales. Tuberculum habebat in fronte durissimum. Maxillæ utrinque dentium uice continui ossis soliditate armabantur, &c.

GERMAN. Ein andere art des Monfischs/zů Venedig gefangen.

ORDO XII. DE CETIS PROPRIE DICTIS.

DE CETIS IN GENERE.

Cete propriè.

CETE (Κήτη) ex aquatilibus propriè dicuntur, quæ perfectum animal ex semine, non ex ouo, gignunt, ut Delphini, Balænæ, Phocæ. Et hæc pleraque omnia prægrandi sunt corpore: quod sanguine alitur, ossibusq; fulcitur, similiter ut terrestrium respirantium. & cum multo calore natiuo abundent, cordis refrigerandi gratia pulmones etiam hæc omnia habent. Minimum in hoc genere Phoca uidetur: inde Phocæna, Delphinus. maxima uerò, Balæna, Physeter, Pristis. *Impropriè.* Impropriè uerò aliquando Cete dicuntur, alia etiam aquatilia animalia grandiora: ut ex piscibus cùm alij maiores, ut τεμαχῖται cognominati, quòd in tomos segmentáue scissi uendantur: *Thynnus.* tum præcipuè Thynnus: qui aliquando etiam simpliciter Cetus dicitur, præsertim ubi ad summum incrementum peruenerit, hinc Thynnopolæ, à Latinis Cetarij dicuntur. *Cartilaginea maiora.* Ex Cartilagineis longis Canem siue Lamiam magnitudine præcipua esse puto. inter planos uerò eiusdem generis Bouem: quanquam & alius Bos esse uidetur generis Cetorum propriè dicti. *Testudines.* Testudines etiam aliqui Cetis adnumerãt, impropriè, ut ego iudico. quadrupedes enim ouiparæ sunt. Verùm hæc omnia ferè Cetacea cetariáue, seu pisces cetacei, potiùs quàm cete uocari debebant: Κητώδη ζῶα, ἢ ἰχθῦς κητώδεις μᾶλλον ἢ κήτη. Pisces propriè dicti omnes, branchias habent, & ouipari sunt.

Cete cuius inflexionis & generis. Cete plurali numero, genere neutro, Latini ueteres ferè dicunt, Græcos imitati: nec alium ferè casum Græcæ declinationis apud Latinos reperias. Celsus quidem Cêtos in singulari numero, genere neutro dixit: & similiter Plinius, accusandi casu singulari. Cetarij dicuntur à cete, qui maiores sunt pisces, Massarius. Græca declinatio τὸ κῆτος, κήτη: ut βέλος, βέλη. nam Latinè sic declinari non potest, Seruius. *Cetus, hic.* Plautus & Festus Cetum in accusandi casu singulari, genere masculino dixerunt, declinatione secunda Latinorum more, in qua casus formari omnes possunt. *Pistrix.* ¶ Quoties Aratus κῆτος habet, à Cicerone semper uertitur Pistrix, Perionius. Vide infra in Serra. ¶ Omnibus maximis beluis dux est exiguus, oblongo corpore, cauda tenui. Κήτει δ' ἐκπάγλως κεχαρισμένος ἔσιν ἑταῖρος, Oppianus libro 5. ubi Κῆτος generis nomen pro specie posuit, Balæna fortè. nam & Festus: Balænam (inquit) beluam marinam, ipsam dicunt esse Pistricem, ipsam esse Cetum. Et uulgò quidam Cetum pro Balæna accipiunt, excellentia quâdam, quòd hæc in cetaceo genere fera maxima sit.

Beluæ mar. Cete Latini Beluas marinas etiam uocarunt, ab immanitate, opinor, & magna cum terrestribus beluis similitudine. nam eodem modo concipiuntur & gignuntur: & pulmones habent, renes, uesicam, testes, mentulam, fœminæ uuluam, testes, mammas. Carnis quoque substantia non multùm à terrenis discrepant. Externis uerò partibus mutilatæ sunt, naribus carent: item pedibus (*præter Phocas, Hippopotamos, & alia fortè*) auriculis, mammæ papillis, Rondeletius. Beluam (*alij l. duplici scribunt belluam*) pro Ceto Plinius dixit, Festus beluam marinam, Horatius belluam Ponti, Ouidius feram. *Θῆρες.* Græci etiam θῆρας aut θηρία uocant Cete, præsertim homini noxia, θῆρα πόντου quidam. Monstra Vergilius dixit, pro cetis raræ & inusitatæ formæ.

Hebræis Thannin, Thannim, & Leuiathan nominantur. ¶ Cete, ut diximus, omnia respirant: aquam uerò non refrigerationis gratia, ut pisces, sed obiter dum cibum capiunt, ore coguntur accipere: *Fistula.* eamq; mox respuunt per fistulam (αὐλὸν, φυσητῆρα,) quæ eis ante cerebrum sita est. Edita etiam per summa æquoris fistula dormiunt & spirant. Hanc Cete maiora omnia habent usque ad Delphinum: Phocæ uerò pro fistula foramina duo sunt ante oculos narium loco: & similiter Testudinibus, quæ tamen Cete propriè non sunt.

Dentes. Dentibus ita differunt. Truculentos habet Orca: Delphin multos quidem, sed paruos & minùs noxios: Phoca Luporum terrestrium dentibus similes. Testudines dentibus carent: sed pro his maxillarum pyxidatas commissuras habent.

Victus. Victu etiam differunt. nam Balænæ aqua & spuma maris uescuntur: Orca & Phoca piscibus. Cætera, ut diximus, animal uiuum concipiunt pariuntq;. Testudines uerò ob integumenti duritiem, & compressius latiusq; corpus, uiuum animal in utero gestare non possunt, ut Rondeletius scribit.

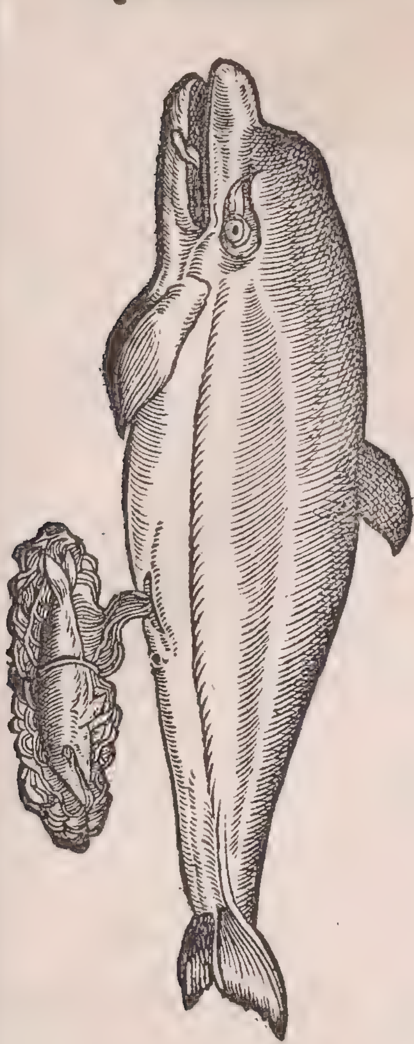
GERMANI Cêtos omne Wallfisch appellant: quod nomen à Balæna factum uidetur, & ad illam propriè pertinere.

ANGLI similiter Whale/Whalefishe.

ILLYRII Sum, ut quidam aiunt: ego Silurum propriè Sum ab eis appellari puto.

Delphinus.

Delphinus fœmina cum fœtu masculo, ut Rondeletius exhibuit.

Alia Delphini pictura, quam à Corn. Sittardo habui.

Delphini Caluaria è libro Bellonij

Ex eodem, Delphini matricis cum fœtu efformatio: quæ Phocænæ etiam conuenit.

Ex eodem, Antiquissimi numismatis ærei pictura: quod Delphinos duos dorso repando curuos ostendit, non quòd eiusmodi uerè sint: sed ita pictores aliiq́, ad impetum opinor eorum, sagittæ instar è neruo sese iaculantium, exprimendum, fingere solent.

DELPHINVS uel Delphin. Δελφίν, Δελφὶς. Cognominatur ἱερὸς ἰχθὺς, & πολιεργετὴς, & φιλάνθρωπος, ab amore quo pueros & homines prosequitur: & Simo, quòd hoc nomine delectetur. Nonnulli Delphinos, Berellos uocant: eò quòd (ut Alberti uerbis utar) ante naues aquā euomant. Delphinus tanquā genus Phocænam sub se comprehendit, teste Aristotele: qui scribit Phocænam Delphino similem esse, sed minorem: & à compluribus Delphini genus esse existimari. Et Aelianus de Taprobanæ insulæ piscibus loquens, Balænas Thynnis insidiari scribit: atque horum duo genera illic nasci: alterum ferum, dentibus serratis, & inexorabili immanitate piscatoribus infestum: alterum natura mansuetum circum homines natare, & more canum blandiri, & se contrectari sustinere, atque obiectum cibum sumere. *Simò.* *Berellus.* *Phocæna.*

GRAECIS hodieque nomen retinet.

Apud plerasque Europæ gentes etsi Delphini nomen passim audiatur, & à pictoribus alijsque figura eius effingatur, in Oceano tamē eo nomine piscem nullū norunt piscatores. alijs enim nominibus barbaris, singulæ suis, Delphinum nuncupant. In hoc pleræque gentes cōueniunt, quòd Porcum mar. Suis uocabulis appellāt: & sanè Græca etiam Delphini nomenclatio, ad Delphacem, id est, Porcum in eàdem lingua sic dictum, accedit. pinguissimum enim animal est: & Porco terrestri pinguedine lardoque non cedit: cui & interiora similia habet, costas, iecur, intestina, & reliqua pleraque. Porci quidem marini, pisces diuersi, à ueteribus dicti, longè alij sunt.

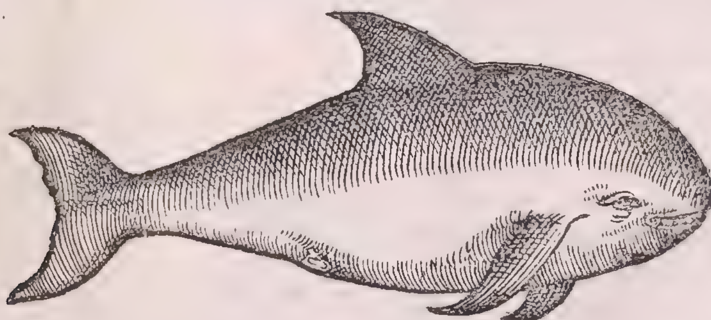
ITAL. Delfino.

GALL. Vulgus nostrum marinum anserem appellat, Oye de mer: quoniam rostro tereti, tenui, & oblongo Anseris in modum conspicitur, Bellonius. Ab accolis maris mediterr. Delphin uel Dauphin uocat, à quibusdā Oceani accolis Marsouin uel Mersouin *(uocabulo Germanico)* quasi maris suem dicas: à Gallis Becdoye, quòd prominentiore sit rostro, Rondel. ¶ Britanni & Armorici in Gallia Morhouch uel Morho appellāt, uocabulo similiter Porcum marinū significante.

GERM. Meerschweyn à Germanis dicuntur circa Suerinum & alibi, cōmuni nomine Phocæna & Delphin. Sunt enim inter se similes: nisi quòd rostro porrectiore & anserini instar prominēte Delphinus est: & ut plurimùm gracilior, magis carnosus, minùs pinguis, maior alioqui. Phocæna, minor: sed dorso latiore, rostro obtuso. Orcæ etiam, quam Oudre Galli uocēt, Bellonius cōmune nomen Gallicum Marsouin (à Germanis acceptum) facit: quum ea Delphino nō parū maior sit. Nos distinctionis causa nomina imponemus, ut Delphinus dicatur ein Ganßschweyn, composito ab Ansere & Porco nomine: uel, ein Meerganß, quod est Anser marinus: nā & Galli quidam sic uocant. Phocæna simpliciter ein Meerschweyn, uel ein klein Meerschweyn, id est Porcus marinus minor. Orca uerò, maior: ein groß Meerschweyn. ¶ In Frisia orientali Phocænam uocant ein Brunfisch: quod nomen eadem ratione, qua Meerschweyn, Delphino etiam & Orcæ accommodari poterit.

ANGLI Phocænam præcipuè, sed etiam Delphinū, ut puto, Porpose (in Northumbria Porpeß) appellant, Gallico nomine (ut apparet) ex Porco & pisce composito, quanquam Gallis ipsis non usitato.

POLONI Morska swinia.

PHOCAENA (φώκαινα) Delphino similis est, nascens in Ponto. sed interest, quòd Phocæna minor est, dorso ampliore, colore cœruleo. plures genus Delphini esse aiunt, Aristoteles. Gaza pro Phocæna interpretatur Tursionem siue Tyrsionem, motus nimirum Plinij uerbis, qui Delphinis similem facit Tursionem, ut Aristoteles Phocænam. Delphinorum similitudinem habent qui uocantur Tursiones. distant & tristitia quidem aspectus: abest enim illa lasciuia: maximè tamen rostris, *(ego hîc distinguo: quod Iouius & Rondeletius non faciunt)* Caniculatum maleficentiæ assimilati, Plinius. Idem Aristotelis uerba, Ἔξω γὰρ φαλαίνης καὶ δελφῖνος οὐδὲν θηρίον ἐν τῷ Πόντῳ: καὶ ὁ δελφὶς μικρός: sic transtulit: In Pontum nulla intrat bestia, præter uitulos & paruos Delphinos. quo in loco pro φαλαίνης, φώκης eum legisse apparet. Ephesius φωκαίνης legit. ¶ De uocabulis Tursio, Torsio, Thurio, Thursio, θυρσίων, Tomus Thurianus: leges suprà in Gladio. ¶ Φώκος cetus est marinus, Delphini similis, Varinus. Phocænæ nomen fortè à Phoca factum fuerit, quòd similiter præpinguis sit, lardoque abundet. *Tursio.*

Phocænæ nomina diuersis in linguis tribui possunt, quæcunque in Delphino recitauimus, mi noris tantùm differentia adiecta: & similiter Orcæ, epitheto maioris expresso.

GALLICE Marsouin: id est, Maris sus, ob corporis crassitudinem (obesitatem:) Delphino is similis est, sed differt tristi corporis habitu gustuq́; maximè uerò rostrum Canicularum rostris si mile habet, ut in Galeis uidere est, Rōdeletius. Meduli & Baonenses, Delphinos minores, Marsupas uocāt: alios Marsuinos, quasi marinos sues. Duo genera: alteri rostrum porrectius: alterum minus, simum, Scaliger. Plura lege in Delphino.

GERM. Meerschweyn das kleiner / ein Brunfisch in Frießland: Süch im Delffyn.

ANGLICE. Phocænam, quam Angli in Northumbria uocāt a Porpess, in Orientali Frisia, in qua ad integrum degi quadrienniū, quo tempore duas integras emi Phocænas, & emptas, certioris cognitionis causa, dissecui, scio uocari ein Brunfisch, Turnerus.

Phocæ icon qualem ab amico olim accepi. Aliam accuratiorem, à Rondeletio exhibitam, reperies in fine libri: & alteram quoq; Phocæ Oceani.

PHOCA (mediterranei maris.) φώκη à Græcis dicitur, ducto nomine ex βώκη, ob boatum siue mugitum quem edit. Phocam appellauit Vergilius. à Plinio, *Vitulus mar.* Gaza & aliјs Vitulus marinus uocatur: cuius nominis rationem secutæ sunt gentes multæ, Rondeletius. Phoca cetus est, etiamsi ossa cartilaginosa & molliora cæteris cetis habeat. εἰνάλιον κῆτος, Phocā significat (Homero) non quoduis cetaceum animal, Varinus. Plinius modò Vitulos marinos nominat: modò Vitulos simpliciter: cum de marinis sermonem esse ex argumento uel adiunctis constat. Ipsis in somno (Vuottonus legit sono) mugitus, unde nomē Vituli. Non uerò mugitu solùm, sed & maxilla superiore, & naribus, Vitulum terrestrem refert: &, si aures excipias, Vitulo terrestri ualdè similis est, ut Rondeletius obseruauit. Pierius Valerianus à specie tergoris, Boum instar uillosi, nomen inditum putat. ¶ *Bocas.* Bocas genus piscis à boando, id est, uocem emittendo appellatur, Festus. Hermolaus hunc esse suspicatur piscem, qui Box à Græcis appelletur. sed eum uocalem esse nemo tradidit. quare Phocam potiùs intellexerim hoc nomine, quæ boat mugitq́ue: etiamsi piscis ea non est, sed cetus. Box quidem Græcè dictus piscis, à Theodoro Voca conuertitur. ¶ Phocæ sunt *Bos marin.* marini boues, Seruius & Isidorus. Massilienses uulgò Boues marinos appellant, Gillius. Scriptor de nat. rerum alicubi etiam Vaccam marinam uocat. Alius est Bos marinus plani & cartilaginei generis. ¶ *Lupus, mar.* Albertus Phocam, etiam Lupum *Canis mar.* marinum nuncupat: & alibi Canem marinum, quoniam Germani similiter appellant. Quanquam autem dentibus ac maxilla superiore Lupū refert, authore Rondeletio; & rapax uoraxq́; est Lupi terrestris more, (unde & Hispani Lupum marinum uocitant:) mihi tamen hoc nomen non placet, cùm ut retineamus uetera potiùs, tum ut homonymiam uitemus. nam & piscis quidam rapax, Lupus appellatur: & à Bellonio quadrupes quędā perfecta. Eisdem de causis, Canis etiam marini ac Bouis mar. nomina non probo; ne

cum

cum Canibus Galeis & Bobus diuersis confundantur. ¶ Barbarica sunt apud Albertum, Isidorum & similes scriptores, Koky, Helcus, Felchus, Kochi, pro Phoca. In Abinsceni libris translatis Cokium legebatur: Bellunensis restituit Chuchi, & alibi alchusi. Isidorus quidam Caab animal memorat, cui attribuit quædam Phocæ, quædam Elephanto propria.

Animal est amphibium, nam in mari degit, & aerem haurit spiratq́, & dormit in terra. egressusq́ in eam parit in litore. diutius tamen in mari quàm in terra immoratur, cibumq́ ex humore petit.

ITALI Vechio marino uocant, Rondeletius: id est, Vitulum mar. Alij, præsertim Genuenses, Buo uel Boue marino, hoc est, Bouem marinum.

HISPANI Lobo marino, id est, Lupum marinum.

GALLI Veau de mer, hoc est Vitulum marinum. Massilienses Bouem marinum. aliqui Lupum marinum.

GERM. Quem uulgus Germanicum uernacula lingua nunc Lupum marinum, nunc Canē nominat, Phoca est, Sig. Gelenius in epistola ad me. Lupus marinus, Germanicè Meerwolff dicitur: Canis marinus, Meerhund. Flandri pronunciant Seehond. quo nomine de Phoca Germani etiam circa Suerinum utũtur. Canes Galeos uocant Hundfisch, id est, Canes pisces: Phocas uerò simplicius, Canes marinos. Pleriq; inferiores Germani non Seehund, quod nomen à mari & Cane probè compositum est: sed Selhund uel Sålhũd pronunciãt, nescio qua ratione, nisi quòd Angli hanc bestiã a Sele uel Seale nominant. sed l. litera fortè abundat: nã & Cochleã marinam Seelslecke appellant. E Phoca propriè esse puto lardum illud, quod Salspeck uocatur, non è Delphino, ut quidam rentur: nisi ex eo quoq; impropriè sic uocetur. Frisij Phocam ein Rub indigetant. Audio & Seekalf nomen, quod Vitulum marinum significat, alicubi in usu esse: nos Meerkalb diceremus. Süch wyter in der nachgenden figur.

ANGLI nominant A Sele uel Seale, ut dictum est: uel a Sea caulfe.

POLONI Morskieciele, id est, Vitulum marinum.

SCYTHAE. Ex Scythis circa finem Asiæ Septentrionalis duci Moscouiæ subiectis, propiores Oceano sunt Iuhri & Coreli: qui capiũt Balenas seu Vitulos & Canes marinos, quos ipsi Voruol appellant, Matthias à Michou.

PHOCA alia Oceani. Hoc animal etsi paulùm diuerso sit corporis habitu à superiore, nihilominus tamen Vitulus est marinus qui nascitur in Oceano, corpore crassiore est, magisq́ in se collecto, &c. Rondeletius.

ITALICVM, HISPAN. GALL. & aliarum gentium nomina prædicta sunt in Phoca mediterranei maris. distinctiùs quidem nominaturi, illam simpliciter Phocam, uel potiùs cum adiectione mediterranei maris Phocam: hanc uerò Oceani nominabunt.

GERMAN. Ein Seehund/Selhund/Sel/oder Rub im hohen meer (Oceano:) dann die obgesetzt figur ist von einem Sel/wie er im kleinen meer (mediterraneo) gefunden wirt.

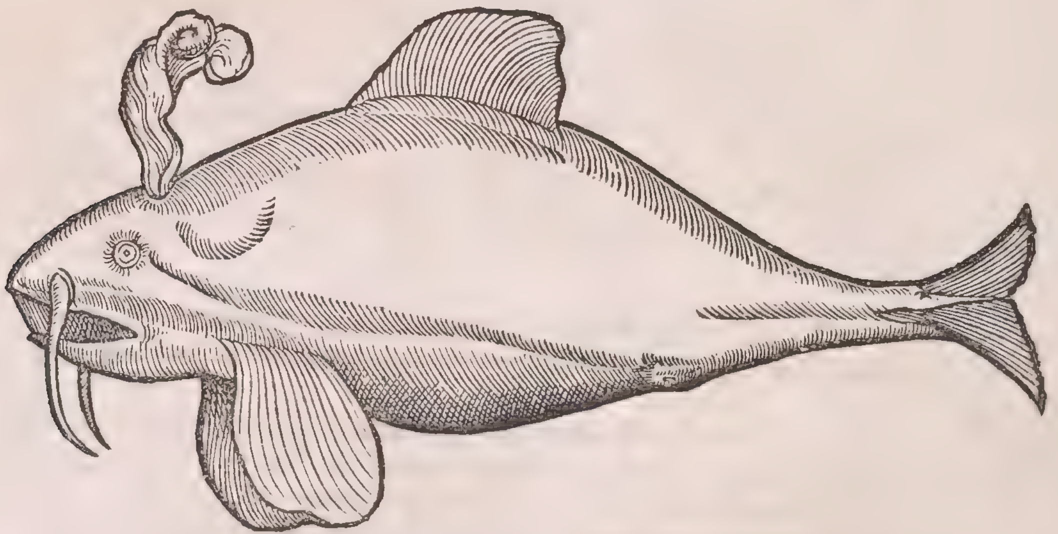
PHOCAE Oceani cognata uidetur bellua, quæ à Moschis appellatur Mors, à quibusdam Rosmarus. Vide infra inter Cete ex Olai Magni Tabula.

BRETHMECHIN (Arabico uocabulo, ut coniicio) nominari aiunt belluam, cuius iconem hîc posui, à nobili & doctissimo uiro Theodoro Beza mihi communicatam: addebat ille, nimirum ut à mercatoribus acceperat, inuentam esse in Iaua insula, nostro tempore, anno Domini 1551. Aprilis die 14. longam circiter decem cubitos fuisse inter caput & caudam: altam cubitos duos cum dimidio: animal esse amphibium, ad uiuum depictum. Pictura magna ex parte rubri coloris est, quibusdam in locis cœrulea, &c. Cauda instar equinæ diffunditur: diluti coloris cœrulei est, punctis distincta rubris. Vngues leonini ferè aut pantherini uidentur: ut cauda quoque pantheræ caudam referre.

SERPENTIS Indici nomine, monstri huius eiconem Hier. Cardanus olim ad nos misit, Mediolani in macerie quadam reperti. nec aliud addidit. Sed cauda uidetur animalis aquatici esse: caput πιθηκοειδὲς, id est, Simijs cognatum aliquid prę se fert: ut & digiti pedum, quos binos tantùm ostendit, manuum instar oblongi. Vix equidem ausus hoc animal proferre fuissem, nisi à tanto uiro accepissem.

BALAENA uera Rondeletio. Græcis Phalæna, φάλαινα.

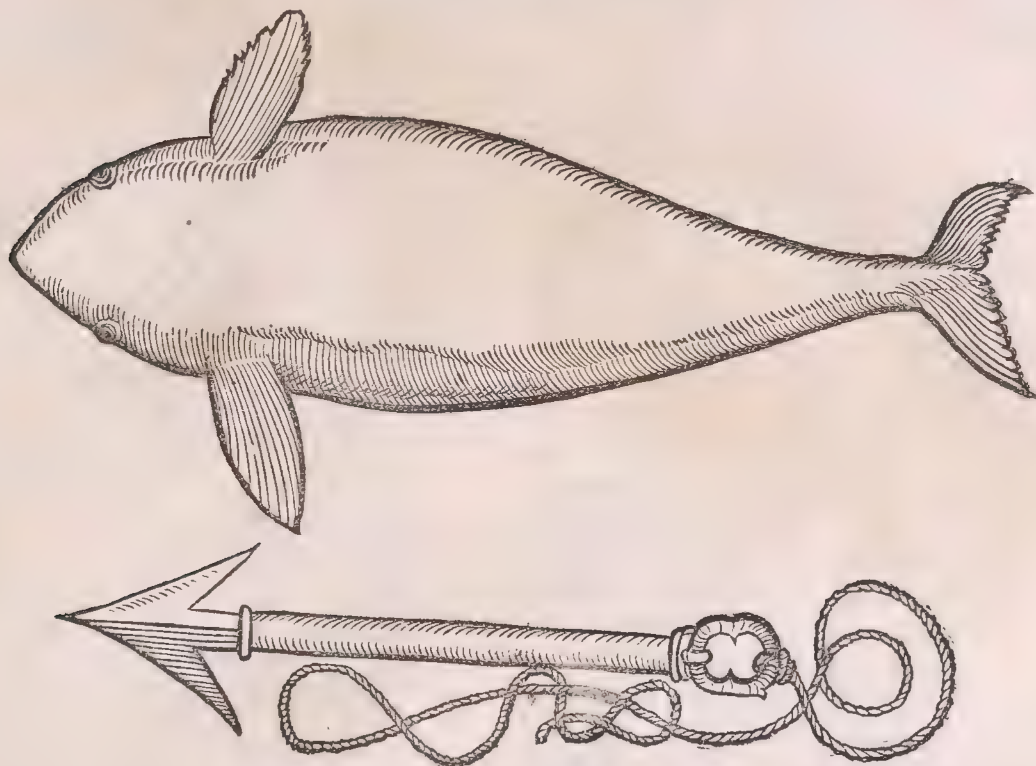
GALLI Santones beluarum piscatores hanc beluam uocant Gibbar, à gibbero dorso, id est, in tumorem eleuato, in quo est pinna. ea Balænis uulgò dictis minor non est, sed minùs spissa, minusq; obesa. longiore est & acutiore rostro, ob id fistulam habet, Rondeletius. quem miror de barbis illis à maxilla superiore pendentibus, ut posita ab eo figura ostendit, nullam facere mentionem: Bellonium uerò etiam magis miror, in descriptione quidẽ earũ meminisse, in icone uerò præterire. Peculiaris certè hæc pars huic belluæ est, nec alteri ulli cõmunis, quantũ ex descriptionibus & figuris positis cognoscimus. Bellonius tamẽ non hanc, sed aliã uerã Balænã facit, quę uulgò ITALIS Capidolium uocatur, ea Rondeletio Physeter est ex Balænarum genere. Ego (inquit Gillius) Capitoleum arbitror Balænam ex eo potiùs quàm Orcam (*contra Iouium*) esse, quòd Græci etiam nunc uocant φαλάινην, quam uulgò appellamus Capitoleum: & quòd etiam in Capitoleo, & non in ea quæ nunc alicubi Balæna uocatur, fistula in fronte spectetur.

Capitoleus.

GERM. Ein Wallfisch insunderheit also von den alten genannt/ꝛc. mag vonn vns ein Hogerwal genannt werden / von wägen seines hohen vnnd hogerachten ruckens: oder ein Bartwal/dieweyl wir kein anderen gebarteten Wallfisch erkennend. Etlich nennend disen fisch ein Braunfisch/welcher nam auch den Meerschweynen (Delphino & Phocænæ) zůgeben wirt. Sic Galli etiam Marsouin nomen Gallicum (sed originis Germanicę, Meerschwyn) commune faciũt Phocænæ, Delphino & Orcæ. Ego similem ferè à Rondeletio exhibitæ pro Balæna uera figuræ olim ab amico accepi, ad Oceanum Balthicum depictam, ubi capta est talis bellua, anno Salutis 1545. ad locum quem uocant Gripßwald, longa supra 24. pedes. Verùm ea dentes ostendit inuicem contiguos & latos tanquam hominis: caudam magnam, reliquo etiã corpore latiorem. corpus pelle nigra undique tectum, nisi quòd maculæ duæ magnæ candidæ utrinque supra medium oculi incipiunt, & retrò tendunt, &c. Nomina adscripta erant hæc: Germanicum, Braunfisch: Gallicum & Hispanicum Tinet: Anglicum, Hoze. ¶ Porrò cum nullum alium cetum dorso similiter gibbero & eleuato pictum descriptúmue nouerim, eundem hunc esse puto, qui à Balthici Oceani accolis Springwal ab agilitate uocatur: quem Olaus Magnus Orcam (perperam, ut puto) interpretatur. huic enim altum & latum supra dorsum mucronẽ eminere scribit:

ſcribit: atque ita depingit. (Springwal inquit, Noruegi uocant, quam alij Balænam, alij Orcam exiſtimant.) Pleræq; tamen ab eo poſitæ cetorum figuræ, non uerè nec ad uiuum factæ uidentur.

Balæna cum fuſcina, qua confixa capitur, &c.

BALAENA uulgò dicta. ſed cum fiſtula careat hæc belua (ut Rondeletius ſcribit) non Balæna uera, ſed Myſticetus Ariſtotelis, aut Muſculus Plinij uidetur. Plinius tamen Muſculũ beluam & piſcem Balænarum ducem, confundere uidetur. ¶ Fiſtula animantibus quibuſdam aquaticis, non ſolùm ad reijciendam aquam, ſed ad reſpirandum data eſt. cuius uice hæc bellua rimas ſeu foramina habet, quòd roſtro ſit non oblongo, ſed obtuſiore quàm cæteræ belluæ, Rondeletius. At qui cetum Britannicum deſcripſit, (cuius mox iconem ſubijciemus, non alium ab hoc Rondeletij ceto, quantum uideo. deſcriptiones enim conueniunt, cum aliâs, tum quod ad laminas in ore corneas, dentes nullos, &c. etſi icones ipſæ plurimùm diſsideant,) tribuit ei foramina duo magna in capite: per quæ, inquit, putatur belluam plurimam aquam ueluti per fiſtulas eiectaſſe. ¶ Orca cum in nullis ſcriptis, quod iam mihi ueniat in mentem, tradatur habere fiſtulam in fronte, mihi tam diu apud nonnullos regiones Italiæ peruulgata Balæna uidebitur, quoad totam rem meliùs inquiſiero, Gillius. *Myſticetus. Muſculus.*

ITAL. Balena, Valena.

HISPAN. Vallena.

GALL. Balene.

GERMAN. Ein Wal/Wallfiſch oder Waller/inſunderheit zů unſeren zeyten genannt: wiewol man ſunſt alle groſſe meerfiſch/die jren aaten durch die lungen ziehend/Wallfiſch nennet.

BALAENAE uulgò dictæ icon alia, longè quidem diuerſa, quàm Rondeletius dedit: animalis uerò eiuſdem, ut facilè deſcriptionem utriuſque conferenti patebit. Item ex eo quòd Rondeletius reprehendit illum (Gillium) qui oculos bubulis non maiores ei tribuit: quod de hoc ipſo ceto Gillius ſcripſit.

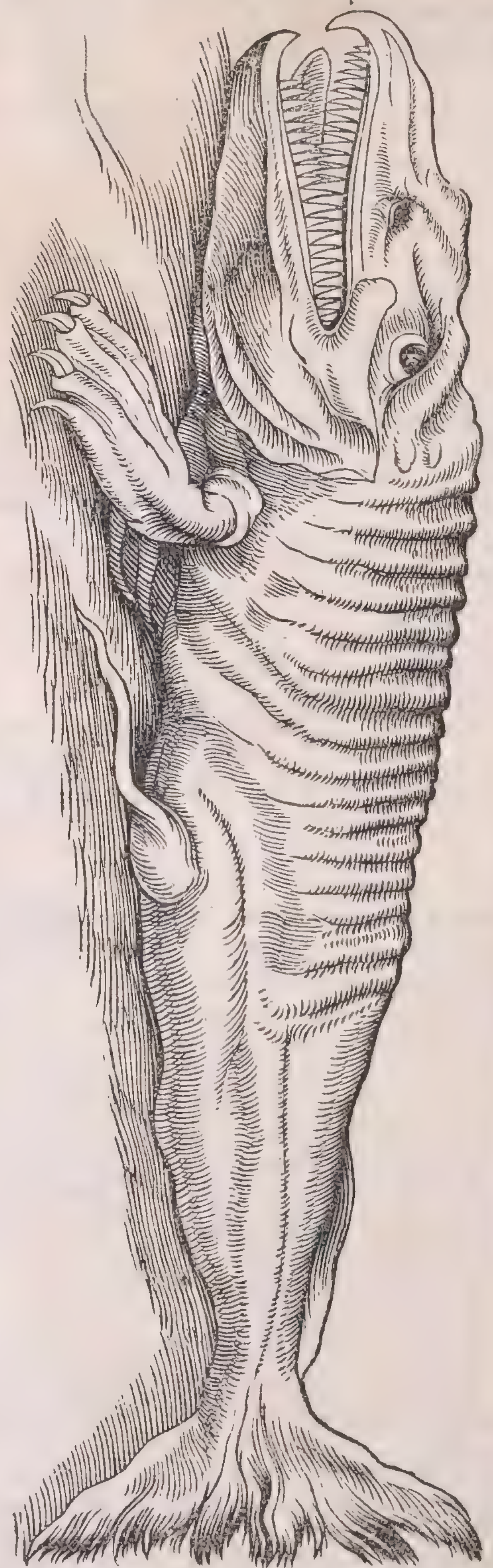
Effigies ceti huius (quem Britannicum cognominare licet, quòd in Oceano Britannico noſtra memoria inuentus ſit) publicata eſt in charta typis excuſa, Londini primùm in Anglia, deinde in Italia: inde nos deſumpſimus, cum corporis eiuſdem ac partium deſcriptione huiuſmodi:

Apographum ex literis ad Polydorum Vergilium, ex urbe Tynemutho in partibus Angliæ Borealibus.

Proiecit in arenas apud Tynemuthum mare hoc noſtrum menſe Auguſto (anno Domini 1532.) mortuam beluam, molis & magnitudinis ingentiſsimæ: quæ iam magna ex parte diſcerpta eſt: remanet adhuc tamen quantum centum fermè ingentia plauſtra auehere uix poterunt. Aiunt qui primùm beluam uiderunt, & uti poterant diligenter perſcripſerunt, longitudinis illam fuiſſe

triginta ulnarum, hoc est, pedum nonaginta. A uentre ad ſpinam dorſi, quæ arenis profundè immerſa iacet, ſpaciũ eſſe circiter octo aut nouem ulnarum: certum non habetur. nam 27. die Auguſti ipſe ibi affui, fœtente iam belua, ut uix ferri poſſet odor. Coniectant dorſum ipſius ad ſpacium trium ulnarum in arena immerſum. nam quotidie alluitur & operitur fluctibus maris. Rictus oris ſex ulnæ & dimidia. Mandibula longa ſeptem ulnas cum dimidia, ſicut quercus grandis eſt. Coſtas in lateribus triginta habet, magna ex parte longitudinis pedum unius & uiginti, circuitu unius pedis & dimidij. Tres uẽtres ueluti uaſtos ſpecus: & triginta guttura, quorum quinque prægrandia ſunt. Habet duas pinnas, utrãq; quindecim pedum in longitudine. uix poterant decem boues alteram earum abſtrahere, *(trahendo è corpore auellere.)* Palato adhærebant quaſi laminæ corneæ, una ex parte piloſę, qualem iam unam uides, ſupra mille: (non eſt fabula Polydore, ſed res uerißima,) quanuis non omnes unius magnitudinis. Longitudo capitis à principio uſque ad rictum, ſeptem ulnę. De lingua uariatur. maior pars cenſet ſeptem fuiſſe ulnarum longitudine, *(uiginti pedes latam, Gillius.)* Aiunt genitale maſculum ei fuiſſe prodigioſę magnitudinis. Spacium inter oculos ſex ulnę. Oculi & nares tanto corpori ualde impares, quales bobus eſſe ſolent, *(bubulis non maiores, Gillius.)* Cauda bifurcata & ſerrata, latitudine ſeptem ulnarum. In capite duo magna foramina erant: per quæ putatur beluam, plurimam aquam ueluti per fiſtulas eiectaſſe. Nulli illi fuẽre dentes. unde colligitur non fuiſſe Balænam. nam Balænis aiunt maximos eſſe dentes, exceptis laminis aliquot corneis, quæ in ore huius piſcis erant. Hucuſque author epiſtolæ ad Polydorum Vergilium: ex qua etiam Gillius uidetur mutuatus in Aelianum ſuum tranſtuliſſe: ſed quædam parum bene. Nares huic beluæ, non rectè forſan pictor addidit: cum foramina (ut dictum eſt) in capite habeat: quæ narium loco cetaceo generi data eſſe, teſtis eſt Ariſtoteles. ¶ Laminæ illæ corneæ, quibus os dentium loco exaſperatur, quandã ſerræ ſpeciem præ ſe ferunt: ut ab ea fortè Priſtis appellari poſſit. nam & ingens & oblongo corpore belua Priſtis eſt. alia quidẽ à Rondeletio exhibetur, & Plinius Oceano Indico Priſtes attribuit.

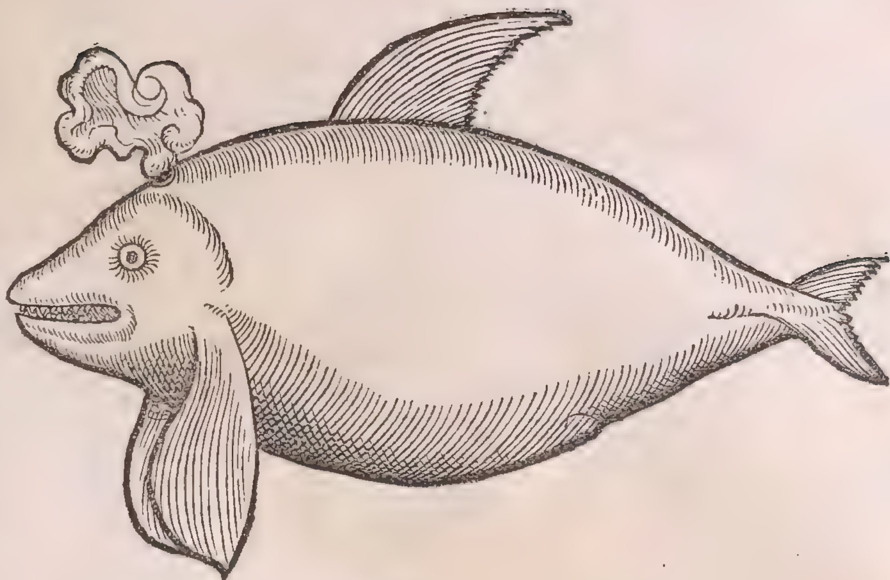
Priſtis.

GERM. Ein andere contrafactur des Walfiſchs/der in Welſchen landen gmeinlich Balena genennt wirt/auß Engelland.

ORCA Rondeletij. Nomen (inquit) ei poſitum eſt à uaſis olearij ſiue uinarij ſimilitudine, quod tereti *(rotundo)* eſt & informi ſpecie. Talis & huius beluæ eſt figura. nam toto corpore eſt ualde craſſo ac rotundo, extremis nõ ualde prominentibus & tenuioribus. Roſtro, fiſtula, pinnis & cauda Delphino ſimilis: corpore uigeſies *(quater aut quinquies, Bellonius in libro Gallico)* craſsiore, potiſsimùm circa uentrem. Dentes habet ualde latos, in acutum deſinentes, ſerratos. his Balænam perſequitur, quam quum mordet, ueluti mugitum Tauri à Canibus comprehenſi cogit edere. Quam ob cauſam nautæ qui piſcatus cauſa in nouum Orbem nauigant, Barbaros rogant, uel (ſi liceat) imperant, ne Orcas lædant aut uenentur: quoniam Orcarum opera Balænas, Phocas, aliasq;

alíasq; beluas capiunt. Orcæ enim truculentis dentibus alias beluas impetentes, maris gurgites cogunt relinquere, & ad litora confugere, quas illic sagittis telisq; alijs interficiunt. Orcarum aduersus Balænas pugnam eleganter describit Plinius. Ab huius beluæ similitudine, puto prægrãdes Oceani naues, Ourchez uocari. Hæc ille. Orca à Strabone Græcè ὄρυξ dicta uidetur. In mari extero (inquit) cete & plura & maiora fiunt: circa Turditaniam uerò imprimis, ubi fluxus atq; refluxus augentur: (quæ causa nimirum & multitudinis & magnitudinis est, propter exercitationẽ), ut Oryges, Balænæ & Physeteres. Porrò Orcynus Græcorum aliud animal est, non propriè cetus, sed Thunnorum piscium generis. ¶ Gillius & Bellonius Capitoleum uulgo dictam beluam, Balænam potiùs quàm Orcam (contra Iouij sententiam) esse arbitrantur; Rondeletius uerò eandem nec Orcam, neq; Balænam, sed Physeterem.

Oryx.

Capitoleus.

Hyrcha Græcis, præsertim Aeolibus, similiter ut Latinis Orca, uinarium & salsamentarium uas significat: à cuius similitudine Græcè etiam ὕρχην hanc belluam uocare licebit. Suidas id genus uasis duas ansas (δύο ὦτα) habere scribit. Orcæ teretes sunt atque uniformi specie, unde & uasa dicta, Festus. De Orca ingenti in portu Ostiensi uisa & oppugnata à Claudio principe, apud Plinium leges. Tanta uerò cum sit in mediterraneo hæc bellua, multò maior in Oceano fuerit, quod uel Strabonis testimonio credẽdum est. Quamobrem Rondeletij potiùs Orcam, quàm Bellonij pro uera ueterum Orca admiserim, utpote multò maiorem. Etsi enim scribat Bellonius Orcam reliqua cetacea, quæ in Oceano Gallico appareant, præter Balænam, facilè excedere: non maiorem tamen se uidisse refert, quàm pedes octodecim (uel paulò plus) longam, crassam per medium decem & ampliùs: quæ mille libras pondo excesserit. Hæc (inquit) Delphino ac Tursioni ita similis est, ut non solùm Marsuini nomen sibi uulgò uendicet: sed etiam pro eo publicè exponatur. Cute quasi corio integitur, admodum glabra ac politissima, ad dorsum liuente, ad uentrem albicante. Rostro est simo, sursum repando, &c. Interiora omnia (dempto liene) Delphino & Tursioni similia habet. *Hyrcha.*

Vidi etiam (inquit idem Bellonius) numos Claudij Cæsaris, in quibus exprimitur Neptunus cum tridente insidens pisci Delphino simili: mihi tamẽ Orcam potiùs uoluisse repræsentare Claudius uidetur. is enim (teste Plinio) in portu Ostiæ Orcam expugnauit. *Talis numi effigiem suprà in Delphino posuimus.*

HISPANICE puto Tinet uocari, tanquam à tine, id est, solij forma. alij tamen Balænam ita interpretantur.

GALL. Santones Espaulars uocant, ab humerorum seu potiùs scapularum latitudine & crassitudine, Rondeletius. Bellonij Orca ad Oceanum Gallicum, similiter ut Delphinus & Phocæna, Marsuin uulgò uocatur: priuatim uerò à peritioribus Oudre, quod est, Vter, à crassa nimirum & informi utris specie.

GERMANICE Orcam Rondeletij interpretor, **ein Vaßzwal/ein Zuberwal.** Bellonij uerò Orcam, quanquam similiter ferè utris aut uasis urinarij forma appareat, à similitudine quam cum Delphino & Phocæna habet, ijsdem nominibus appellabimus, expressa maioris differentia, **ein groß Meerschweyn/ein grosser Braunfisch/ein Walschweyn.** Vel ab utre facto nomine, **ein Vterwal/ ein Schlauchwal.** Olaus Magnus Orcam usitato Germanis Noruegis nomine **Springwal** interpretatur: id nomen sonat salientem cetum, à uelocitate: eamq; pingit alto quodam & lato supra dorsum eminente mucrone seu gibbero: unde hanc Balænam ueram Rondeletij esse conijcias, quam Gallicè Gibbar nominat, à gibbero & in tumorem eleuato dorso: qui piscis si agilis & uelox est, & Balænas persequitur, ut tradit Olaus, Balæna ipse non fuerit. *Springwal.*

Piſtris aut Phyſeter, horribile genus cetorum, & ingens, ex capite multum aquæ in naues efflat, & aliquando ſubmergit, Olaus Magnus in Tabulæ ſuæ explicatione: abſurdiſsimè autem hunc cetum capite equino depinxit, &c.

Flator.

PHYSETER (φυσητὴρ) Græco nomine uocatur, quaſi Flator, hæc belua: quòd nimboſam quandam alluuiem aquarum efflando ſua fiſtula emittat, adeò ut plerunque etiam alueos nauigãtium deprimat. Eſſe autem quẽ hîc proponimus uerum Phyſeterem, maximè indicat fiſtula, multò amplior quàm in cæteris, quam notam, & totius beluæ figurã, ex ijs qui beluas uenantur, didici, Rondeletius. Dicitur alio nomine etiam Phyſalus, φύσαλος, Aeliano & Oppiano. Sed alius eſt Rubri maris Phyſalus, piſciculus informis, non maior Gobio, &c. (eodemq́ nomine Rondeletius Erucam marinam quandam nominat:) quem qui guſtauerit, uentre intumeſcit, & ipſe etiam cum primùm extra aquam eſt, inflatur. Phyſeter Ariſtoteli non animal, ſed fiſtulam ſignificat: qua aquam reijciunt Cete & Mollia: alio nomine μυκτήρ. ¶ Maximum animal in Indico mari Priſtis & Balæna eſt: in Gallico Oceano Phyſeter, ingentis columnæ modo ſe attollens, altiorq́ nauium uelis diluuiem quandam eructans, Plinius. Videtur & Preſtis, eadem uel prorſus cognata Phyſeteri bellua. Vide mox in Viuella uel Serra.

Phyſalus.

Preſtis.

Capitoleus.

ITALICE. Capidolio, Rondeletius. Itali uulgò Capodoglio proferunt: aliqui Capitoleum ſcribũt. Is piſcis Iouio Orca eſt, Gillio Balæna potiùs quàm Orca. Vide ſuperiùs in Balæna uera.

HISPANICE Marſópa uocari quidam nobis retulit: ego id nomen Phocænæ deberi exiſtimo: quam à Santonibus Marſupam uulgò nominari Cæſar Scaliger author eſt.

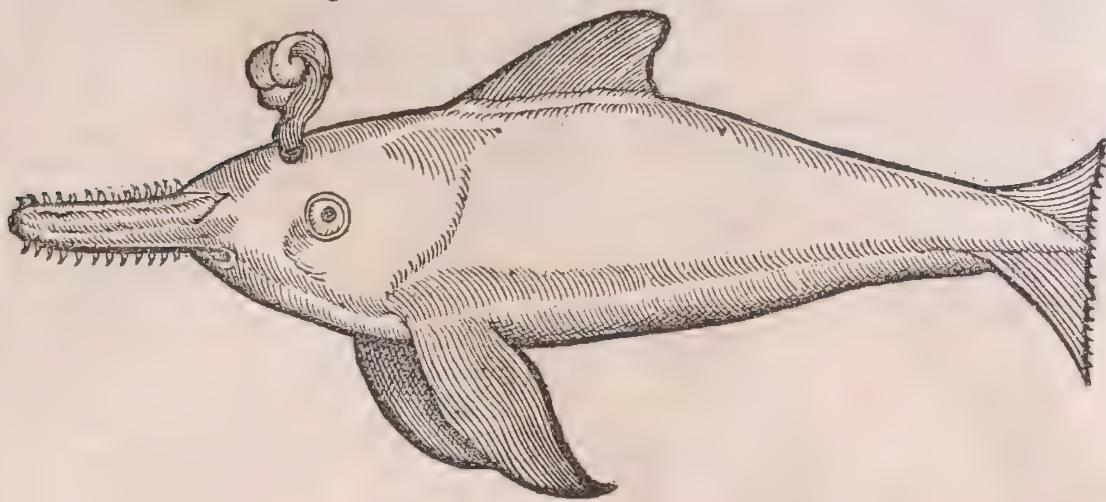
GALLICE. A noſtris peis Mular, à Santonibus Sedenette, Rondeletius. ¶ Phyſeterem exiſtimo eſſe, quem uulgò uocant Calderonem: quòd hunc ex omnibus beluis maximam diluuiem aquarum eructare dicunt. hunc quidam arbitrantur eſſe quem Maſsilienſes uocant Mulaſſum, nondum à me uiſum, Gillius. Bellonio Cetus, qui Calderonus uulgò dicatur, Priſtes eſt.

GERMAN. F. Ein Sprützwal/ein Wetterwal.

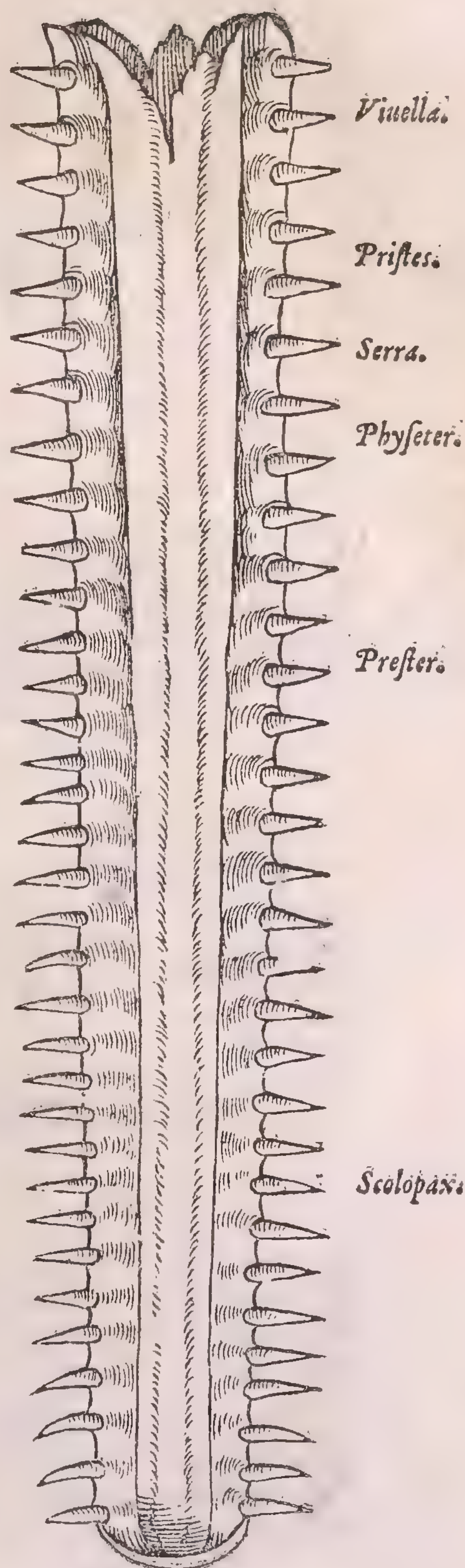
ANGLI quidam eruditi Phyſeterem interpretantur a Whyrlepole, (alij ſcribunt Whirlepoole/alij Horlepole/) quòd lacũ (id eſt, mare & undas) uertat, excitatis uorticibus, uel quòd undas capite emittat & eiaculetur. Non ita pridem tres huius generis in Thameſi fluuio Angliæ captos eſſe, Ioan. Caius indicauit. ego Phyſeterem multò maiorem eſſe puto, quàm qui fluuios intrare poſsit, niſi prima ætate forſan. Phyſeterem noſtri uocant a Whorpoul: qui licet portentoſę magnitudinis, ad Balænæ tamẽ magnitudinẽ nunquam accedit. Huius generis quatuor aliquando uidi, quorum ſinguli tantum aquæ è fiſtulis capitum eiaculabantur, ut ſingulas naues aquarum copia in profundum ſubmergere ſufficerent, Guilielmus Turnerus.

Roſtrum

Rostrum uel os à capite prominens, satis commodè exprimi uidetur: reliquum uerò corpus ad coniecturam à Rondeletio effictum.

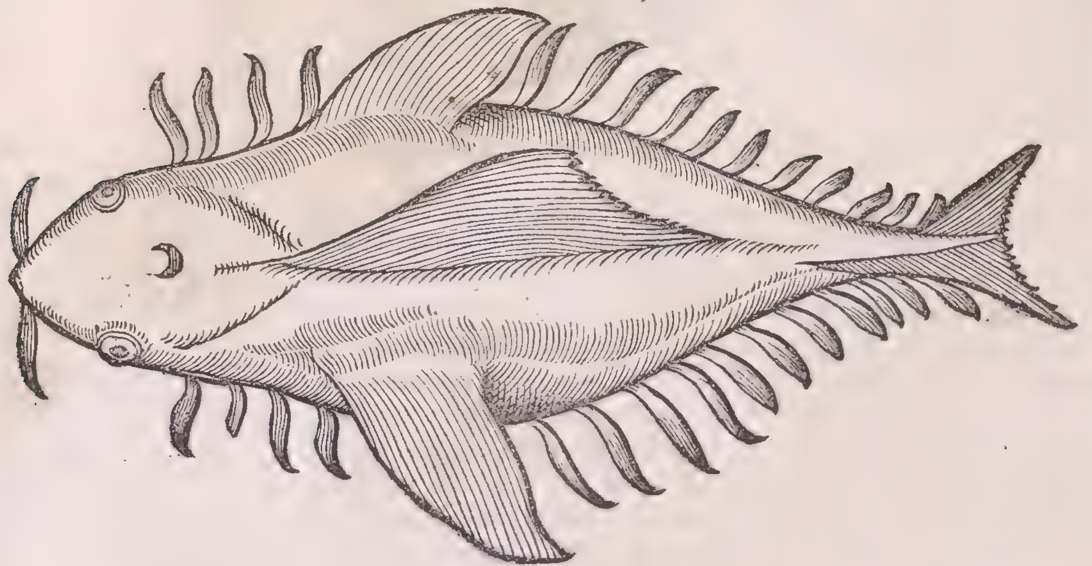
Eiusdem animalis rostrum siue serra, seorsim.

INDI Cetaceum quendam piscem norunt (inquit Rondeletius) quem Viuellam nonnulli appellant, insuaui carne, cibo inutile, mirabili forma, maximè ob rostrum: quod ualde longum est, osseum, utrinque aculeatum. eius aculei ualidi sunt, & Delphinorum dentibus similes, sed longiores. Os, cui infixi sunt, latum, tenue, cute aspera, cinerea. Hanc antiquorum Pristen esse opinor, πρίστην: (quo uocabulo Plinius etiam & Gaza usi sunt:) ἀπὸ τοῦ πρίειν, id est, à secando nominatum, ac si Latinè Sectorem aut Serram diceres, à rostro simili serræ utrinq; secanti: ut forsan idem sit, quem Plinius uno loco Serram uocauit. Hæc ille. Mihi Prestis eadem uel prorsus cognata Physeteri bellua, tum à nomine, tum ab ipsorum animalium natura petitis uerisimilibus argumentis uidetur. Scribitur à Græcis uariè, πρίστης, πρίστις, & πρῆστις. apud Latinos Pristes, Pristis, uel Pistris & Pistrix. Græcè πρῆστις (flectendum ut Paris, sed fœmin. genere) optimè uocabitur, à uerbo πρήθειν uel πρῆσαι: quod non solùm urere, sed etiam flare & spirare, sicut φυσᾶν, significat. quamobrem & fulminis genus physiologi Græci πρηστῆρας nuncupant. quod semper & præcedere, & comitari & sequi uentum Olympiodorus docet. quidā pro turbine & uento uehementiore hoc nomen usurpant. Dicit Nearchus, ὀφθῆναι ὕδωρ ἄνω φυσώμενον ἐκ τῆς θαλάσσης, οἷά περ ἐκ πρηστήρων βίᾳ ἀναφερόμενον, Arrianus de cetis loquens, &c. ¶ Plinium Serræ nomine aliud animal quàm Pristin Prestidéme accepisse coniecto. Libro 9. enim cap. 2. de rerum uarietate loquens: Rerum quidem (inquit) non solùm animalium simulacra (in mari) esse, licet intelligere intuentibus gladium, uuam, serras. Mox autem sequenti capite: Plurima & maxima in Indico mari animalia, è quibus balenæ quaternûm iugerū, Pristes ducenûm cubitorum. ¶ Video Rondeletium exhibuisse cetum rostro serra insigni, quem Pristin interpretatur. sed Pristin tale habere uel rostrum, uel partem aliam serræ similem, nullus authorum scripsit. De Serra etiam Plinij neque an cetus sit constat, (Pristin quidem Aristoteles cetum esse testatur:) neque an uel corpore toto, uel parte duntaxat aliqua serram referat. Scolopax Rondeletij radium caudā uersus planè serratum habet: eumq; ego potiùs Serram appellârim, quàm eiusdem Pristim, &c. Rondeletius rostrum in bellua quam pingit serræ figura esse scribit. Gillius uerò os ensiforme, in modum serræ dentatum, à fronte prominere. Lusitanus quidam uisa apud me icone, pesce Serra mihi appellabat: addebatq; spinam dorsi esse: quod non crediderim. alius Balænæ linguam nominabat. In Medera insula Noui Orbis aquaticæ serræ sunt, quibus in assamenta secantur ligna, Aloysius Cadamustus. Scio Aelianum, Oppianum & Suidam Physalum (id est Physeterem) & Prestin ceu diuersos pisces, simul inter cete

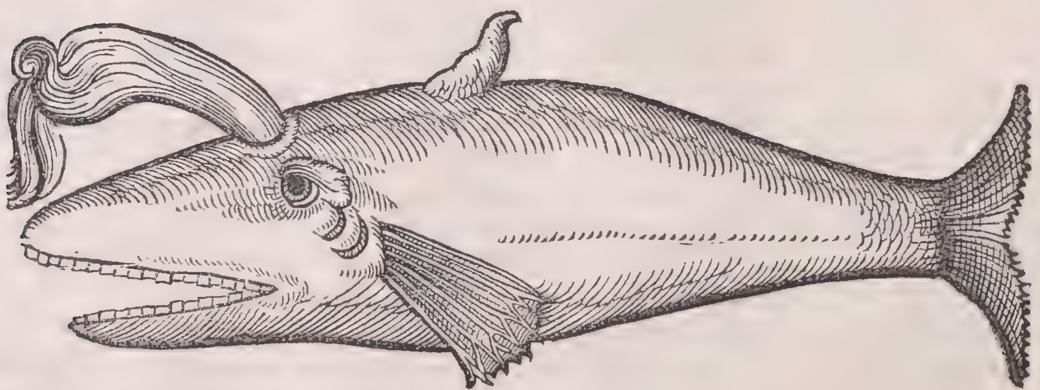
nominari, ego interim, ut suprà dixi, si animal non idem est, maximè tamen cognatum esse putare pergo. & fortè Physeter in Gallico Oceano, non alius quàm in Indico Prestis fuerit. Ad hæc è Balænarum genere Physetêras esse Rondeletius assentitur: quibus si Prestis etiam, ut mihi uidetur, affinis est, non erit cetus uel piscis ille, quem rostro oblongo serratoq; longè dissimilem Balænis pro Prestide pingit. ¶ Quoties Aratus κῆτος habet, à Cicerone semper uertitur Pistrix, Perionius. ¶ Bellonius Serræ quam exhibemus (ossis dico) substantiam per medium ferè cartilagineam esse scribit, & flexilem: unde nimirum piscem etiam ipsum cartilagineum esse conijcit, sed cetaceum, & Serræ nomine antiquis uocatum.

GERMAN. **Ein frömbder Walfisch oder sunst grosser fisch auß India: sol ein schnabel haben/ oder ein bein/ von der stirnen hinauß/ gleych einer sagen/ mit zänen an beeden seyten.** F. **Ein Sagfisch.**

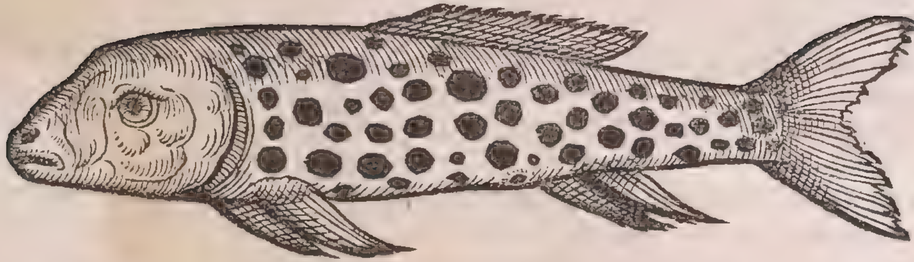
SCOLOPENDRA (Σκολόπενδρα) cetacea (nam & insectum marinum eodem nomine est) nomen tulit à pedum multitudine. nam Scolopendras terrestres, Centipedes appellant. qui pedes dicuntur, appendices sunt, quibus tanquam remis corpus impellit. Meminit eius Aelianus, Rondeletius. Vide infrà Cetum barbatum, inter Cete ex Olai Magni tabula.

GERM. F. **Ein Walnassel.** nam & terrestre insectum uocant **ein Nassel.**

EFFIGIES Ceti cuiusdam ex Oceano Germanico, quam ab amico accepi, ad sceleton nimirum expressam, idq; capitis duntaxat, ut conijcio: reliquo corpore pro coniectura appicto, nõ satis accuratè, ut suspicor: præsertim cum scissuræ post oculos tanquam branchiæ appareant, quibus ceti carent.

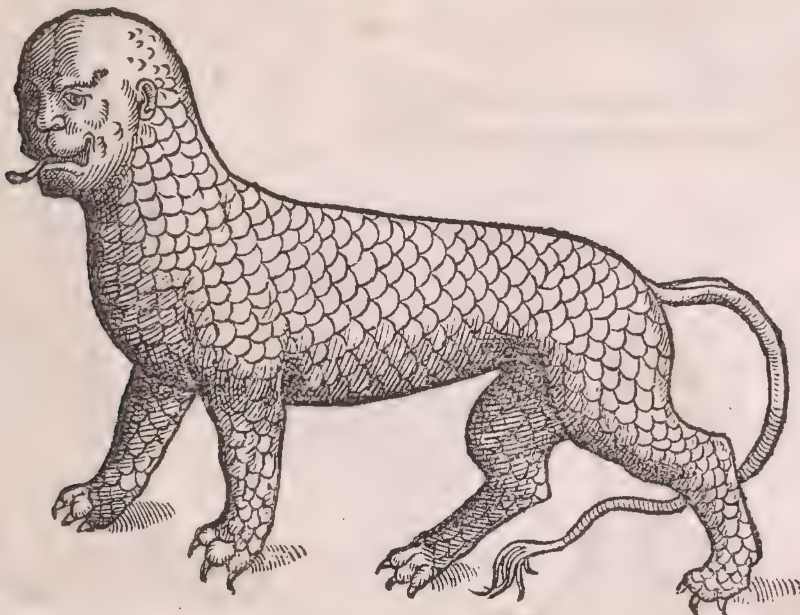
GERM. **Ein art der Walfischen auß dem Teütschen meer. Der kopff/ acht ich/ seye wol gemacht/ einem dürren nach: der übrig leyb beduncht mich nit vast recht/ insunders auß dem daß er anzeigung der orwangen hat/ welche doch in den rechten Walfischen nit gefunden werdend.**

MACVLO, Anglicus cetus. Anno à nato Christo M. D. L V. autumnali tempore, Lynni (quod oppidum est Norfolciæ in Anglia portuosum) piscis hic maculosus rudi figura depictus (ut charta typis impressa per Angliam publicatus est) in siccum à piscatoribus deductus fuit, longus amplius pedes L X. carne pingui, clara & candicante, gustus suauitate ceruinam referente. Nomen nostrates nesciuere piscatores: nos Maculonem uocitemus, Io. Caius Anglus in epistola ad me. Branchiæ quidem, si rectè additæ sunt, piscem, non propriè cetũ esse ostendunt, quemadmodum & pinnarum figura situsq́; & caudæ species. Propriè uerò dictum piscem ad tantam longitudinem peruenire miraculum est.

GERM. **Ein wunderbarer fisch/im jar M. D. L V. in Engelland gefangen bey der statt Lynne/zů Herpstzeyt/lenger dann L X. schůch / den Engellåndischen fischeren vnbekannt. mag ein Flåckfisch genennt werden.**

SEQVVNTVR MONSTRA QVAEDAM CETACEA, BELluarum terrestrium aut hominis aliqua specie.

MONSTRVM Leoninum. Monstrum est id quod hîc exhibemus, (inquit Rondeletius,) & pefectum animal, partibus nullis ad natandum aptis præditum. Quamobrem cum dubitarem extitisset ne reuera aliquando monstrum istud marinum, Gisbertus (*Horstius*) Germanus, (qui Romæ medicinam facit, uir proculdubio in rerum cognitione præcellens & minimè uanus) omni asseueratione affirmauit, certò se scire, non diu ante obitum Pontificis Pauli III. Centucellis captum in medio mari fuisse. Quare ex illius fide, quale fuerit hoc monstrum describere non dubitaui. Id (ut referebat) magnitudine & figura Leonis erat: quatuor pedes habebat, non mutilatos nec imperfectos ut Vitulus marinus, non membranis medijs iunctos, ueluti Fiber & Anas, sed perfectos, in ungues & digitos diuisos: caudam longam, tenuem, in pilos desinentem: aures ualde patentes, squamas in toto corpore. Non diu uixit proprio naturaliq́; loco & alimento destitutum. Hæc quanuis bona fide mihi narrauit Gisbertus medicus, tamen existimo pro pictoris arbitrio quædam detracta, quædam addita fuisse: ut pedes longiores factos, quàm aquatilibus bestijs esse soleant, uel omissam membranam digitos coniungentem, aures patentiores contra aquatiliũ naturam: squamas præter ueritatem additas pro cute aspera & rugosa, quali cute pedes & alæ Testudinum marinarum conteguntur. neq; enim squamas habẽt quę pulmonibus spirant, & ossibus sustinentur. Hucusq; Rondeletius. Ad Castrum oppidum in mari Tyrrheno captus piscis est, Leonis forma, anno Domini M. CC. LXXXIIII. (*aliâs anno* 1274. *aliâs* 1295. *mense Februario, Seb. Francus. ego Martinum IIII. pontificem ad quem allatus est, electum inuenio anno* 1281. *& quinto deinde anno successisse ei Honorium V.*) is clamorẽ hominis ululatui similem edidit, & cum admiratione in urbem mis-

ſus eſt, ſpectaculi cauſa, ad Martinum IIII. Pontificem: Author innominatus, & Philippus Foreſtus Chronicorum libro 13.

GERM. Ein Meerwunder einem Löwen gleych/gefangen im meer das vnden an Italiam ſtoßt/im jar M. CC. LXXXIIII. hat gehület wie ein menſch/vnd iſt von wunders wägen gen Rom gebracht für den Bapſt Martinum den vierdten.

LEONINI monſtri hiſtoriæ ſubijcere libuit, eã quæ de ſimili ferè monſtro (utpote alcæa, hoc eſt, cauda ceu leonina uerberante) Hector Boëthius in Deſcriptione regni Scotiæ tradidit. Retulit nobis (inquit) Duncanus Campusbellus eques auratus, ex lacu quodam Argadiæ, *(quæ quidem regio lacus plures habet, dulcis an marinæ aquæ, neſcio)* cui Garloil nomen eſt, prodiiſſe ſub aurorã ſolſtitij æſtiui anno partus uirginei M. D. X. animal quoddam uenatici Canis magnitudine, pedibus anſerinis, robora ingentia nullo negocio caudæ ictu proſternens: ac ſtatim pernici curſu uenatores impetens, tres tribus ictibus deieciſſe, reliquis in arbores euadentibus: nec diu cunctatum, protinus ſeſe in lacum recepiſſe. Magno (*Magnum*) malum regno portendere id monſtrum dum apparet, uolunt. nam & aliâs, ſed rarò, uiſum eſt.

MONSTRVM hoc marinum noſtra ætate in Nortuegia captum eſt, mari proceloſo, id quotquot uiderunt, ſtatim Monachi nomẽ impoſuerunt. ¶ Apparent interdum in æſtu Forthiæ, malo omine, ingentiq; hominum metu portenta quædam facie humana, cucullos ad modum monachorum, ut apparet, induta, ac umbilico tenus aqua extantia, Baſſinatis (*fortè* Waſſermane, *uel* Waſſermünch, *ut Germanus diceret*) uernacula lingua, Hector Boëthius in Deſcriptione regni Scotiæ.

GERM. Ein Meerwunder einem München geleych/gefundenn zů vnſeren zeyten in Nortwegen.

MONSTRVM aliud marinum, anno Domini 1531. in Polonia uiſum, Epiſcopi habitu.

GERMAN. Ein ander Meerwunder in Poland gefunden/im jar nach Chriſti geburt 1531.

MON-

MONSTRVM marinum ex tabula quadam excusa in Germania olim. Visum hoc aiunt esse Romæ in Ripa maiore, tertio die Nouembris, anni Salutis M. D. XXIII. magnitudine pueri quinquennis, ea omnino specie qualis hîc exprimitur.

GERMAN. Ein Meerwurder zů Rom gesähen / im jar M. D. XXIII.

MONSTRVM marinum quod hîc pingimus, sicubi extat, Pan uel Satyrus marinus, aut Ichthyocentaurus, aut Dæmon marinus appelletur. Iconem à pictore quodam olim accepi: qui talis monstri sceleton Antuerpiæ depictum se accepisse aiebat. Alius etiam retulit simile monstrum aridum è Noruegia in Germaniam inferiorem aduectum, marem & fœminam. Fidem ei facere possunt similium monstrorum effigies, proximè à nobis exhibitæ. Hoc quoniam humana specie supra lumbos & cornutum est, Pâna marinum, aut Satyrum marinum, quoniam simum quoque est, appellabimus. Pâna piscem quendam cetaceum uocari, in eóque asteritem lapidem inueniri, qui à Sole accendatur, & utilis sit ad philtra, Aesopus Mithridatis änagnosta tradit, Suidas in ἰχθῦς. In mari circa Taprobanen insulam cete quędam Satyrorum speciem similitudinémque præ se ferre tradunt, Aelianus. Eugenio quarto Pontifice apud urbem Sibinicum in Illyrico captus est marinus homo, qui ad mare puerum trahebat. Is à currentibus, qui rem aspexerant, lapidibus fustibúsque uulneratus, in siccum retractus est. Huius effigies penè humana, nisi quòd cutis Anguillæ similis erat, & in capite duo parua habebat cornua. Manus quoque duorum tantùm digitorum formam exprimebant. Pedes autem in duas ueluti caudas finiebantur: à quibus ad brachia alæ, ut in Vespertilione, extendebantur, Baptista Fulgosus. Plura leges in Historia Aquatilium nostra in Tritone.

Pan uel Satyrus mar. Ichthyocentaurus. Dæmon mari.

GERMAN. F. Ein Meerteüfel.

SEQVVNTVR CETE QVAEDAM EX OLAI MAGNI SEptentrionalis Oceani Europæi in Tabula Descriptione.

ICONVM quas subijciemus fides penes Olaum authorem esto. nos enim eas omnes ex Tabula ipsius depingendas curauimus. Apparet autem eum, ex narratione nautarum, nō ad uiuum, pleraque depinxisse. Vix probârim capita quorundam nimis ad terrestrium similitudinem efficta: ut neque pedes unguibus armatos, & fistulas binas (Rondeletius quidem Balænæ fistulam unicam tribuit) adeò prominentes, cum Balænarum, tum Pristis seu Physeteris, &c.

Harum belluarum nomina quædam confingemus, à similitudine terrestrium, ut Apri, Hyænæ, Monocerotis, Rhinocerotis, &c. Extare quidem in immensitate illa Oceani quàm plurimas diuersas & inusitatis formis belluas, quis dubitet? Et, si non temere est, quod uulgo dicitur: nomina etiam illa accolis Oceani Germanis & Gothis cognita, testari hoc possunt: qualia sunt, Wangwal/Andwal/Schwynwal/Rauēwal/Wittewal/Schiltwal/Hanerkeit/Nonwarsrack/Trolwal/Springwal/Gerwal/Blotewal/Hill/Herill/Karckwal/Rußwal/Nachtwal/Nordwal/Wintinger/Fischskeeke/Schellewyncke/Rore/Rostinger/Schlichtback/rc.

Volgend etliche Figuren auß der Tafel der beschreybung mittnächtischer landen des Olai Magni: wie wol vnd recht aber die selben contersfeetet syend/lassend wir den Olaum verantworten.

Balæna erecta grandem nauem submergens. Videntur & alia quædam Cete ex eâdem Tabula Balænis adnumeranda, quæ ipse simpliciter Cete nominat, cum præter magnitudinem Balænis præcipuè conuenientem, nullam in se corporis partem raram aut monstrosam habeant: ut sunt quæ sequuntur aliqua.

Cetus ingens, quem incolæ Faræ insulæ ichthyophagi, tempestatibus appulsum, unco comprehensum ferreo, securibus dissecant, & partiuntur inter se.

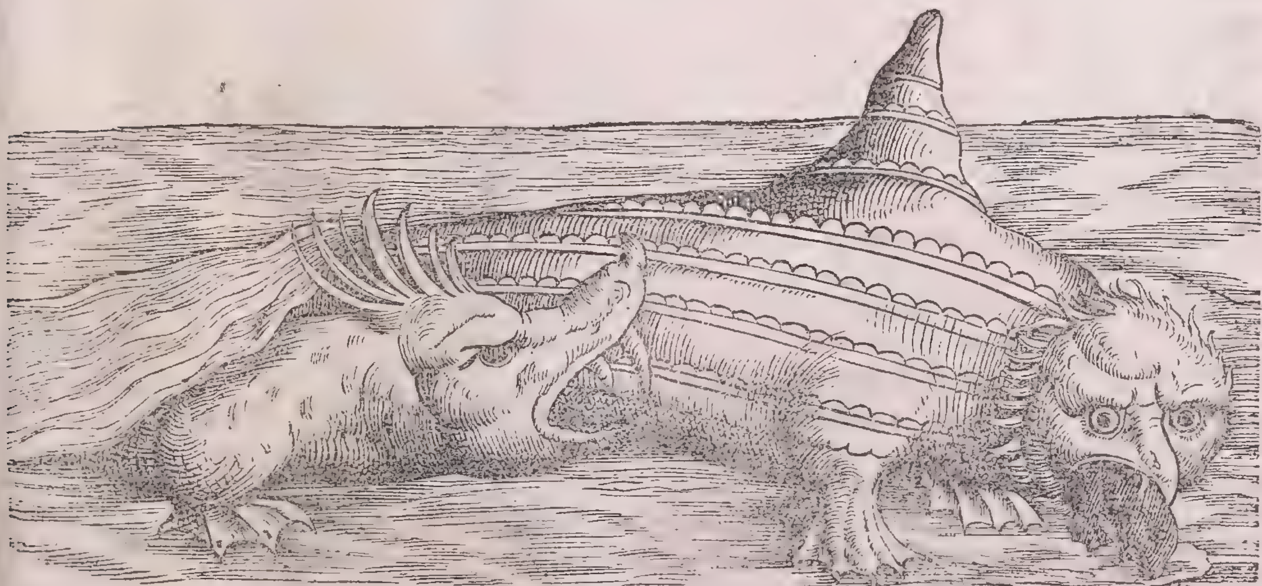
Nauta

Nautæ in dorsa Cetorum, quæ insulas putant, anchoras figentes, sæpe periclitantur. Hos cetos Trolual *sua lingua appellant, Germanicè* Teüfelwal.

Similis est & illorum icon apud eundem, capite, rostro, dentibus, fistulis: quos montium instar grandes esse scribit, & naues euertere, nisi sono tubarum aut missis in mare rotundis & uacuis uasis absterreantur. Idem in Balthico mari circa Balænam fieri aiunt.

ZIPHIVS (Ziphio simile, in libello Germanico) monstrum marinum horribile, Phocam nigram deglutiens. Monstrum etiam aliud innominatum terribile Ziphio ad latus insidiatur, ut Olai pictura repræsentat. Ziphij quidem nomen recentius est, non multò ante Alberti sæcu

culum, ab Authore libri de nat. rerum usurpatum: id an à Physetere corruptum atque transpositum sit, quærendum. Aries quidem ueterum & ingens est bellua, & similiter Phocas appetit. ¶ Ex Testudine mar. finxerunt monstrum, à quo Vitu'us mar. deuoretur, Rondeletius.

GERMAN. Zyffwal dici poterit: uel Sauffwal, à deglutiendo, quòd etiam magna animalia, ut Phocas, deuoret.

Icon hæc Argentinæ in Curia uisitur, in panno expressa.

ROSMARI uulgò à quibusdam dicti figura ab Olao Magno exhibita. Rosmarus (inquit) est bellua marina, ad magnitudinem Elephantis. Litorum montes scandit, & gramine pascitur. Somni gratia dentibus se à rupe suspendit, & adeò profundè dormit, ut piscatores laqueis & funibus uinctum comprehendant. Sic ille.

Eiusdem ceti pictura Argentinæ etiam in Curia spectatur, sed in ea caput tantùm ad sceleton ueri capitis factum audio, reliquum corpus ex coniectura aut narratione adiectum. Possunt in sceletis, præsertim maiorum piscium pinnæ, ad aliquam pedum unguiumque speciem, arte formari. Dentes quidem in Olai icone sursum tendentes, minùs placent, quàm qui in capite Argentinæ picto, (cum Romam ad Pontificem Leonem tale caput è Scandinauia mitteretur, ut audio,) deorsum è superiore mandibula uergunt, sicut in Elephantis, siue dentes siue cornua potiùs. sic enim commodiùs à scopulis & rupibus se suspendent. Author qui Chorographicam Moschouiæ tabulam nostra memoria ædidit, Mors hanc belluam nominat: & similiter dentes exertos binos à superiore mandibula descendẽtes ei appingit. Dentibus (inquit) suspensa, gressum per altas rupes promouet in uerticem usque, unde citiùs se demittit per subiectos campos grassatura. Libet etiam uersus Germanicos, qui in Curia Argentinæ leguntur super huius monstri effigie hic adscribere.

Rußor in Norweg nennt man mich/
Cetus dentatus bin doch ich.
Mein weyb† Balena ist genannt/
Im Orientischen meer bekannt:
Macht vngewitter groß im meer/
Schreckt Alexandrũ vnd seyn heer.
Dem kalten meer streych ich nach/
Zů streyt vnd fechten ist mir gach.
Mã findt vil tausent meinr genossẽ/
Die so lãg zän hand auß d' maßen:
Sie sind ij. iij. iiij. elen lang/
Vnd so dick wie ein zilig stang.
Da ist ein fechten vnd ein reyssen/
Mit den walfischẽ wir vns beyssen.
Vnd all fisch die wir kummen an/
Die mögen vor vns nit bestan.
Doch hand mich etlich so getriben/
Sunder müßt weychen an den staden/
Daß ich im meer nit bin beliben:
Da nam ich mein tödtlichen schaden.

† Indocto alicui Cet' mas uisus est, Balena fœmina: cum Cetus totius generis nomen sit, Balæna speciei in utroque sexu.

Zwentzig acht schůch man mich außmaß/
Solt ich mein zeyt auß söllen låben/
Von Nidrosia der Bischoff hat
Bapst Leo meinen kopff geschickt
Zů Straßburg hat man den auch gsåhen/
Vnd neunzehen jar vmb Wienacht zeyt/
Wiewol ein klein Rußor ich was.
Ich hett nichts vmb all walfisch gåben.
Mich stechen lassen an dem gstad:
Gen Rom/da mich manch mensch anblickt.
Tausent fünffhundert ists beschåhen/
Mein starck gbissz hat mich gholfen nit.

A Germanis ad Oceanum, Noruegis & alijs, belluam hanc Rostinger appellari audio: ab alijs Rusôr: à quo fortè Rosmari uocabulum aliqui fecerunt: quanquam & Scythicum Morsz, literis transpositis accedit. ¶ Ceti quidam habent rictum oris dentatum prægrādibus & longis dentibus, ita ut plerunq; inueniantur cubitales: aliquādo duorum aut trium aut quatuor cubitorum. Inter cæteros longiùs prominent duo canini: & sunt subtus sicut cornua, instar dentium Elephantis & Apri, qui culmi uocantur, Albertus Magnus. Et rursus: Ceti hirsuti & alij longissimos habent culmos, & illis ad saxa in rupibus se suspendunt dormituri. ¶ Quòd si idem Elephas ueterum non est, rectè tamen, & magnitudinis ratione, quam parem Elephanto Olaus ei attribuit: & dentium siue cornuum quæ similia exerit, ac similiter, & ad eosdem usus, Elephantum hunc cetum appellabimus. ¶ Circa ostia Petzoræ fluuij (inquit Sigismundus Liber Baro in Commentarijs rerum Moscouiticarum) uaria magnaq; in Oceano dicuntur esse animalia. Inter alia autem animal quoddam magnitudine Bouis, quod accolæ Mors appellant. Breues huic, instar Castorū, sunt pedes: pectore pro reliqui corporis proportione aliquanto altiore, latioreq;, dentibus superioribus duobus in longum prominentibus. Hoc animal sobolis ac quietis causa cum sui generis animalibus, Oceano relicto, gregatim montes petit: ubi antequam somno, quo natura profundiore opprimitur, se dederit, uigilem, gruum instar, ex suo numero constituit. qui si obdormiscat, aut fortè à uenatore occidatur, reliqua tum facilè capi possunt. sin mugitu, ut solet, signum dederit, mox reliquus grex excitatus, posterioribus pedibus dentibus admotis, summa celeritate, tanquā uehiculo, per montem delapsi, in Oceanum se præcipitant: ubi in supernatantibus glacierum frustis pro tempore etiam quiescere solent. Ea animalia uenatores, solos propter dentes insectantur: ex quibus Mosci, Tartari, & imprimis Turci, gladiorum & pugionum manubria affabre faciunt. Hæc ille. Coniecerit autem aliquis ex hac descriptione nonnihil huic ceto cum Hippopotamo cōmune esse: nempe uitā ambiguā, magnitudinē Bouis, pedes quaternos, eosq; breues, dentes eminētes: quæ omnia etiā, preter dentes, cū Phoca ei cōueniunt, & insuper mugitus, & uita in mari, nō in aqua dulci: & pectoris altitudo: (est enī Phocæ Oceani elatū pectus, ut Rondeletius pingit, species à Phoca maris mediterranei diuersa, & multò nimirū maior:) & q in glaciei frustis aliquantisper immoret. Considerandū sanè diligenter est, ne quis cū Phoca aut cognato ei animali quadrupede, cetū quempiā longè diuersum, ingētem & depedē (qualis Rusor uel Rostinger uulgò dictus uidet) cōfundat. ¶ Est in Orchadibus (inquit Hector Boëthius in descriptione Scotiæ) ingens quidam, mole sua uel maximum equum excedens cetus, portentosa quadam somniculositate. Is in cotem aliquam aqua extantem exiliens, dentibus (quos maximos robustissimosq; habet) partem aliquam cotis extantem atq; asperam comprehendit, ac mox in grauissimum soluitur soporem. Tum nautæ, si qui fortè præteruecti pendentem eminus cernunt, appellentes, anchorā iaciunt, ualentissimo ad eum rudente religato, ac scapha ad beluam adnauigant, circa caudam eius cutem atq; carnem aliquantùm excauantes, quò firmiùs adligatus rudens mox salientem retinet. quo facto strepitum clamoremq; continuò nautæ omnes extollunt, lapidibus in eum plurimis coniectis. Tandem uix somno excitus, ut consueuit, mare saltu repetit. sed cum se impeditū ac cōprehensum percipit, totis uiribus ac ingēti impetu uincula rumpere nitit. Verùm quū se frustra conari sentit, uictum fassus, ac uelut manus dans, cutem ob quam se peti nouit, exuit: ac mox & ipse quoque moribundus resupinat. Eum nautæ extractum pingui spoliāt, oleum inde conficientes. est enim ingenti quantitate. Cute ad retinacula utuntur: quippe cum fortissima sit, ac rumpi perdifficilis, nec longissimi attritu temporis deteratur.

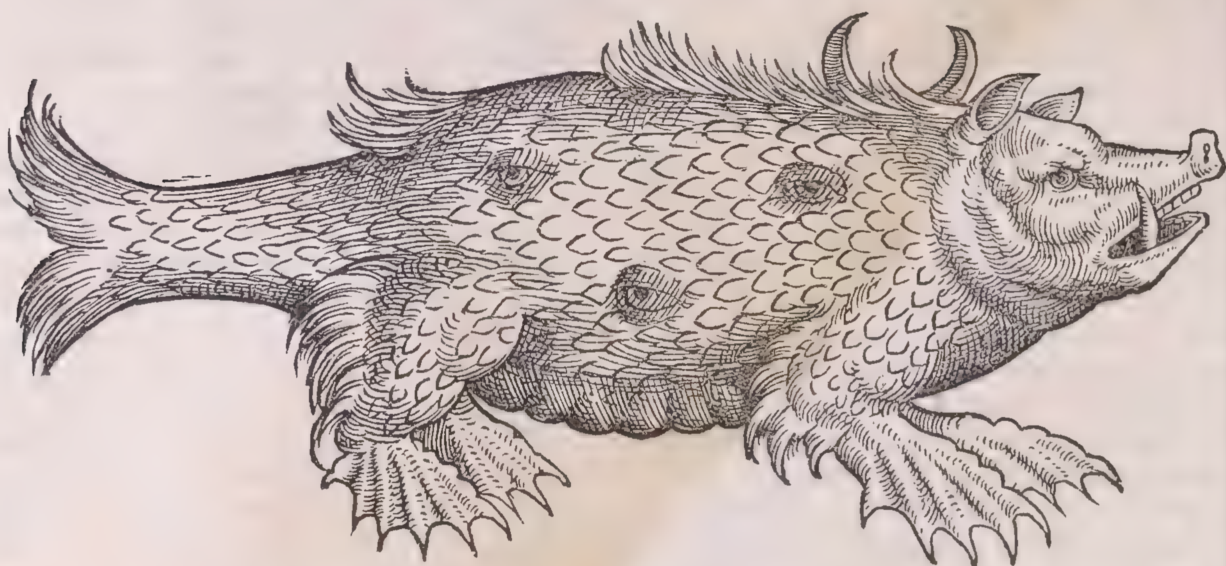
Hippopotamus.
Phoca.

Effigiem monstri Porco similis sequens pagina exhibet.

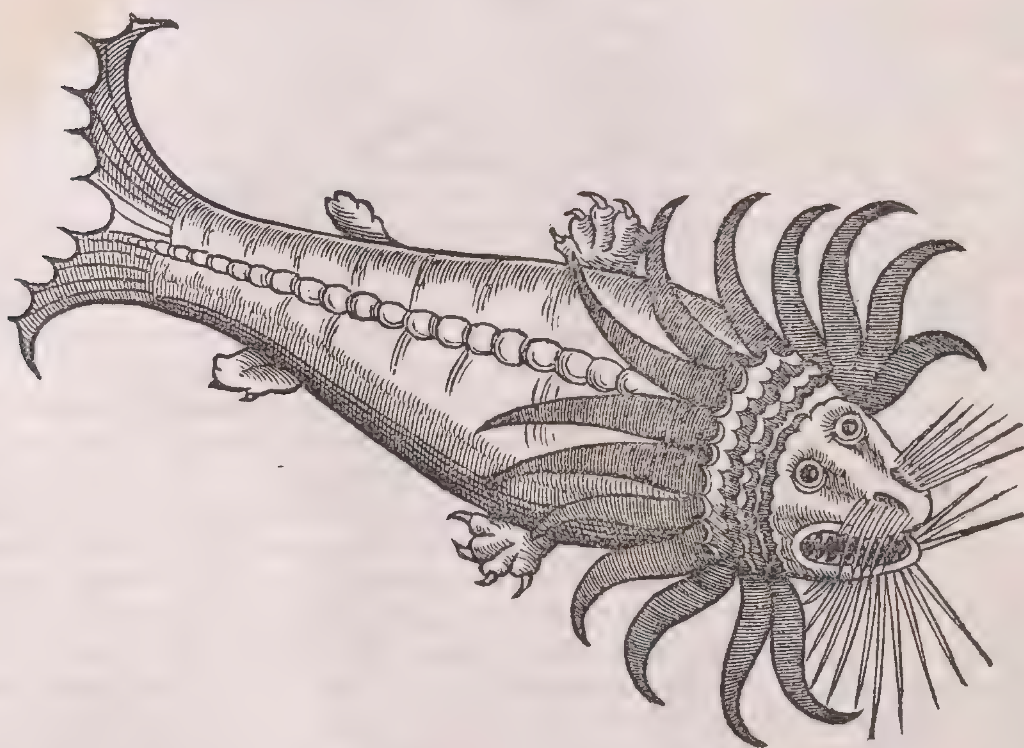
HOC monstrum marinum Olaus Porco simile esse ait, & apparuisse in mari iuxta Thylen insulam, (quæ supra Orchadas Septentrionem uersus sita est,) anno Domini M. D. XXXVII. Ego Hyænam uoco, à similitudine siue Suis, siue Hyænæ, quadrupedum. Auriculas equidem animali marino appictas, non laudo. rostrum quoque nimis porcinum uidetur, &c. Ingens esse scribit, & dentibus truculentis excelsisq;. nos à dentium figura situque Aprum nominauimus: sed cetaceum, ut à pisce eiusdem nominis discernatur.

Quærendum an eadem sit Herill Germanicè dicta bellua: qualis anno Salutis M. D. XXII. postridie paschatis, eiecta ad litus in Selandia, reperta est inter Vuikkam & locum (uel oppidulum) qui à diuo Vuerpio denominatur, longitudinis pedum LXXII. altitudinis uerò pedū XIIII. interstitio ab oculis ad rictum pedum VII. de quo conciso dolia, quæ ab Harengis denomināt nostri, centum & quadraginta auecta sunt. iecur etiam dolia quinque repleuit. Capitis figura tan-

quam Apri fuit, corium munitum ueluti conchis pectinum.

GERM. Wo diser Walfisch nit ein Herill ist/von den Teutschen in Seeland vnnd anderschwo genannt/so mag er genamset werden ein Walschwyn/oder ein Schweynwal. Der nam Schweynwal sol sunst gebraucht werden vonn einem Walfisch/der auff xxx. klaffter lang vnd nit zeessen ist.

MONSTRUM hoc (inquit Olaus) maximum est, & cornibus, & uisu flammeo horrendum. Oculi circunferentia sedecim uel uiginti pedum mensuram continet. Caput (quadratum, Cardanus) in quatuor mucrones diuiditur. Barba prolixa est. Pars posterior parua existimatur. Nos Cetum barbatum appellauimus, &c. Quatuordecim cornibus radiatum caput apparet. cornua utrinque ab oculo incipiunt, & per occipitium transeunt: nescio quàm rectè. Albertus enim cetis nostrorum marium appendices quasdam esse scribit (circa oculos) ciliorum instar, corneas, octo ferè pedes longas, plus minùs, pro magnitudine beluæ, specie magnæ falcis fœnisecum, ducentas & quinquaginta super oculum unum, & totidem super alterum, ex lato in acutum desinentes, non rigidas, sed iacentes, & dispositas uersus tempora, ita ut ueluti os unum latum magni uanni instar efficiant, quo belua aduersus tempestates oculos muniens operiat. Oculi unius foueam homines quindecim, aliquando uiginti capere. ¶ De hoc Ceto sentit Rondeletius, ubi picturas Tabulæ Olai reprehendens, scribit, Scolopendram cetaceam monstrosam ab eo pictam esse, quadrato capite, promissa barba. Mihi hac ratione non rectè à Rondeletio reprehendi uidetur, &c.

Scolopendra marina.

GERMAN. F. Ein Bartwal.

CETVM

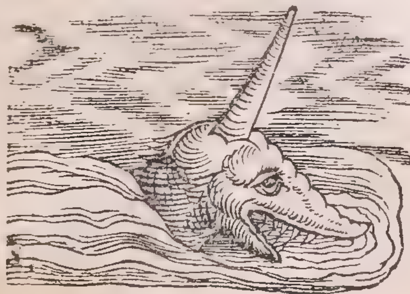
CETVM Capillatum uel Crinitum hanc belluam nomino, cuius caput tantùm Olaus delineauit in Tabula.
GERM. F. Ein Haarwal.

Cetus iubatus Olai Magni.

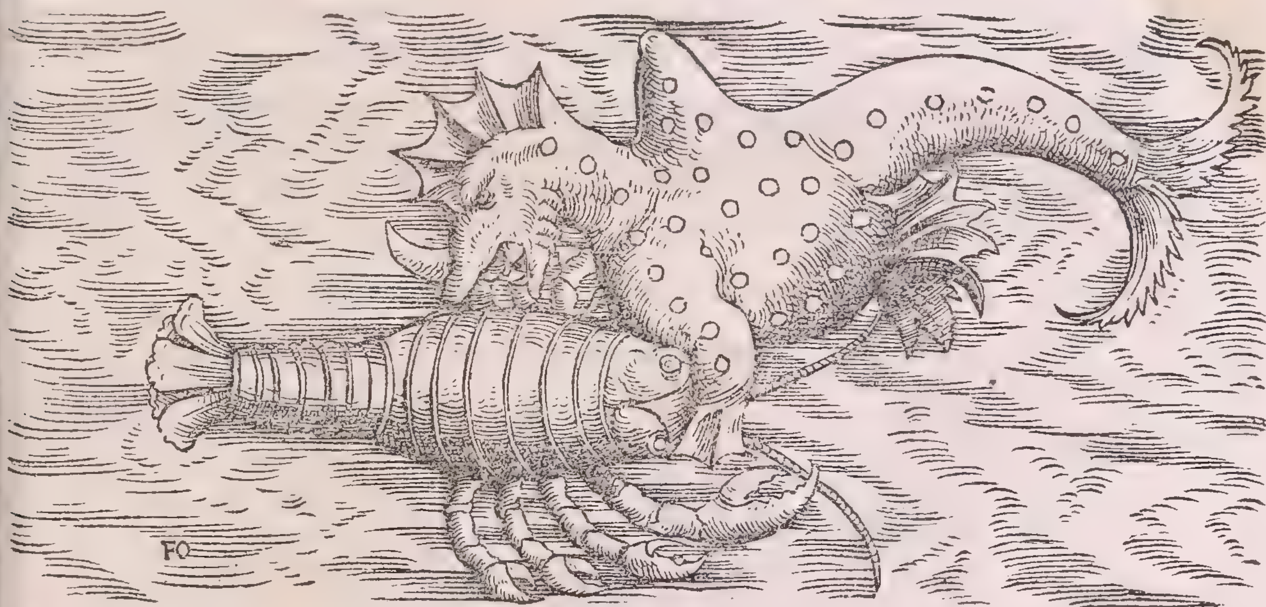

Monoceros Olai Magni.

MONSTRVM hoc iubatum simul barbatumq́ in mari glaciali pingit Olaus, paulò infra Gruntlandiam, remotißimam ad Septentriones regionem: facie humana quodammodo. In explicatione quidem Tabulæ nusquam eius meminit: ut neque MONOCEROTIS illius, id est, Vnicornis: cuius caput in eadem Tabula exhibuit.

GERM. Zwey seltzame vnbekannte Meerwunder/söllend im Hochteutschen meer ettwan gesähen werden. Das mit dem horn auff dem kopff/so es natürlich also ist/sol billich ein Einhorn genennt werden.

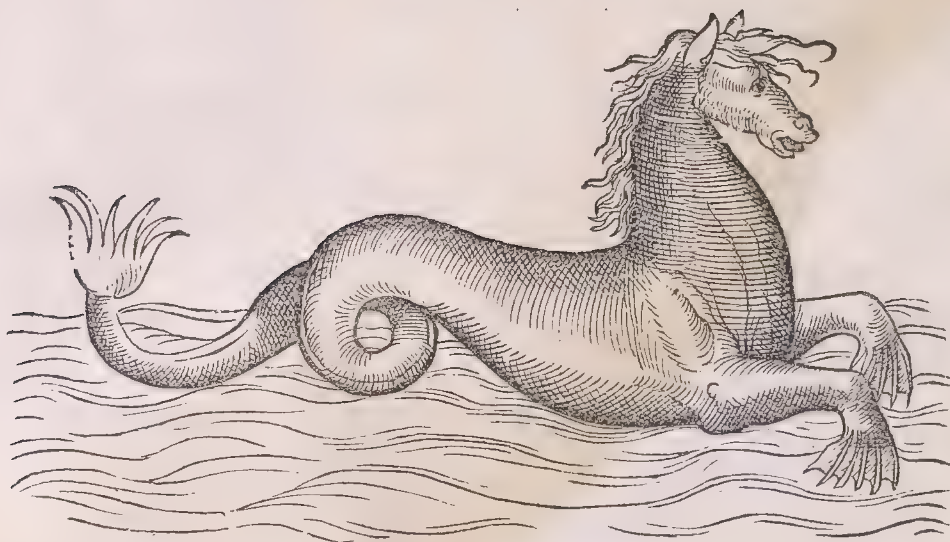

MONSTRVM Rhinoceroti simile (inquit Olaus) naso & dorso acutis, deuorat Gambarum (*Astacum potiùs*) duodecim pedum.
GERMAN. F. Ein Naßwal/ein Spitzwal.

VACCAE marinæ (*aut potiùs Bouis marini cetacei*) caput, ut ipse nominat, in Oceano Septentrionali, pingente Olao, prominet huiusmodi. Plinius Cornutam inter belluas maris nominat, nec ullam eius descriptionem addit. Nos hãc Olai Vaccam sic nominare poterimus, neque enim cornutum alium piscem scriptores memorant, nisi Arietem.
GERM. F. Ein Meerochs/ein Meerkü.

HACTENVS ex Olai Magni Tabula animalium quidem in Oceano uerorum, & uiuentium: sed non satis ueras aut ad uiuum depictas, ut facilè suspicor, eicones aliquot exhibuimus. His fabulosa prorsus, Equi Neptunij effigies subiungatur, &c.

EQVVS fabulosus Neptuni pro ueterum pictorum arbitrio depictus. Neptunū tridente insignem (inquit Bellonius) fingebāt ueteres à quibusdam ueluti Hippopotamis per aquas deduci præeuntibus Nereidibus. Horum autem Hippopotamorum ac Nereidum formam pro pictorum libidine in magnam spectantium admirationem sic commenti sunt, ut Hippocampi cuiusdam potiùs, quàm Hippopotami rationem habuisse uideantur.

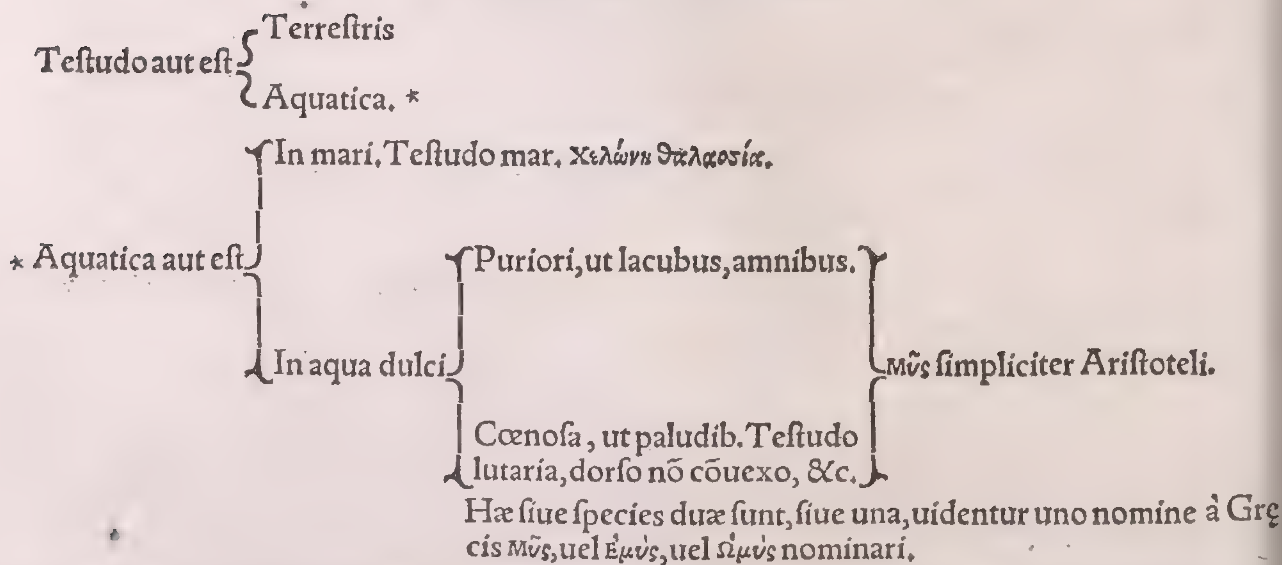
GERM. Ein erdichtet Meer-roſſz: auff welchem die alten Heidniſchen maaler den Neptunum / als ein gott deß meers/ zů maalen pflågtend.

TESTVDINES AQVATICAS LIBVIT HOC LOCO POST Cete collocare, &c. Terrestrem inter Quadrupedes ouiparas ponimus: Lutariam post animalia fluuiatilia

TESTVDINVM genus omne unum in Ordinem referri facilè non potest. Nam quæ terrestris est, Aquatilibus adnumerari non debet. Et inter Aquatiles, quæ in dulcibus aquis degunt, non possunt cum marinis describi. Terrestris aquam non ingreditur: aquatiles omnes in terram exeunt, saltem propter partum, &c.

DE TESTVDINIBVS IN GENERE.

Testudinum differentiæ.

Hæ siue species duæ sunt, siue una, uidentur uno nomine à Græcis Μῦς, uel Ἐμὺς, uel Ἀμὺς nominari.

TESTVDINIS uocabulum uidetur ampliùs patêre Latinis, quàm Χελώνης Aristoteli. hic enim Χελώνην terrestrem & marinam tantùm facit: alias, Μῦδας appellat, à recto Μῦς. Archigenes ἀμύδα (si rectè scribitur) interpretatur Χελώνην λιμναίαν. apud Hesychium legitur, Ἐμὺς, ζῶον ἐν λίμνῃ καὶ ἐν πηγῇ γινόμενον: οἱ δὲ, Χελώνην τὴν ἔχουσαν οὐράν. Murem marinum ex Latinis Plinius tantùm dixit semel aut iterum, ubi Aristoteles Μῦν uel Μῦδας nominat, de Testudinibus tamen in dulci aqua degentibus loquens. Μῦς Oppiani, non Testudinum generis, sed piscium esse uidetur. Rondeletio uidetur ἐμὺς potiùs quàm μῦς legendum apud Aristotelem; uel utrunque legi posse. (Vide inferiùs

Mus mar.

ſcriùs in Teſtudine mar.) ¶ Mixobarbari quidam ſcriptores Tortucam & Tartarucam pro Teſtudine dicunt. ¶ Dubitant nonnulli ad quod Aquatilium genus Teſtudines referri debeant. *Teſtudinum genus.* Cortice teguntur Plinio: & Ariſtoteli quoque: ſicuti Lacertæ, Crocodili, & reliquæ quadrupedes quæ oua pariunt, & genus omne ſerpentum. Corticem hîc dicimus, quod ſimile uel ἀνάλογον ſquamæ ſit, Græci φολίδα. Idem Plinius Teſtudines alicubi inter Teſtacea poſuit. Et Ariſtoteles octauo hiſtoriæ: Exuunt (inquit) ſenectutem ea quibus cutis mollis, nec prædura & teſtacea quædam eſt, qualis Teſtudini (nam & Teſtudo inter cortice intecta enumeranda eſt, & Mus aquatilis:) ſed qualis Stellioni, Lacerto, & præcipuè Serpentibus eſt. Sed quanquam Teſtudines à teſta denominentur, & corticem eorum aliqui teſtam appellant, non tamen propriè dicta teſtata animalia ſunt: quæ omnia ſanguine carent, & teſtam figlinæ inſtar fragilem ſiliceám ue habent. Porrò genus animalium, quæ φολιδωτὰ Græci nominant, latiùs patet: cum & Serpentes qui pedibus carent, & Lacertos ac ſimiles Quadrupedes contineat. Diſtinguendum hîc etiam corticis uocabulum: quod Latini quidam aliquando pro Teſtudinis tegumento accipiunt: Gaza aliíq; eruditi recentiores, φολίδας ab Ariſtotele dictas, quæ ueluti ſquamæ ſunt, cortices uel corticem uocant. Ego proximum Teſtudinis genus aliud non inuenio, quàm ut ſit Quadrupes ouipara: quo genere Teſtudinum ſpecies omnes comprehenduntur. Rondeletius inter Cete adnumerat Teſtudines: ſed hoc marinis tantùm cōuenerit: quæ, ut ipſe inquit, mediæ ſunt magnitudinis inter Cete. Aut potiùs, ut mihi uidetur, ne marinæ quidem cete appellari debent, ſi propriè loquamur, utcunque grandes. nam ad eſſentiæ ac generis rationem magnitudo non eſt adferenda. Quòd ſi cete rectè definiuntur animalia aquatilia (amphibiá ue) ſpirātia & uiuipara: (nam cete omnia tum intra ſe, tum foras, animal generant Ariſtoteli:) Teſtudo autem omnis ouipara ſit, cêtos eadem non erit. quanquam & Rana inter cartilaginea numeratur, ſola ex eis ouipara: cum reliquis tamen commune hoc habet, quòd omnia ouum concipiant. Si quis tamen propter magnitudinem Teſtudines marinas, non quidem cete, ſed cetaceas & κητώδεις appellare uelit, permittemus. Oppianus lib. I. Halieuticorum cum cete enumeraſſet, ſubdit: Cæterùm quædam è mari in litus exeunt, ut Anguilla interdum & ſcutata Teſtudo. neque hæc cete eſſe uult, ſed de amphibijs diuerſorum generum agere incipit. Quòd ſi naturæ rationem in eis ſpectemus, quoniam cum Serpentibus quædam communia habent, (lege mox in Italicis nominibus,) & prætereà pedes, Lacertis potiùs quàm Cetis cognati fuerint. nam & Lacerti ferè Serpentes uidentur, pedibus additis: & ſimiliter terreni aquatilesq; Lacerti reperiuntur. Sed peculiaris eſt eis latitudo corporis, & teſta à qua denominantur. ¶ Teſtudines omnes dentibus carent, &c.

ITAL. Gallana uel Galana, corrupto nimirum Græco nomine Chelone. Taurini Serpentem cuppariam uocant à cuppa, alij Itali Serpentem (Biſcam) ſcutellariam, à ſcutella. Serpentis quidem facies, ſibilus, oua, cutis, (φολίδες) cum ijſdem in Teſtudine affinitatem habent. ¶ Inuenio & hæc Italica: Teſtuma, Teſtudine, Teſtugine, Tartuca, Cuſuruma, Tartugella.

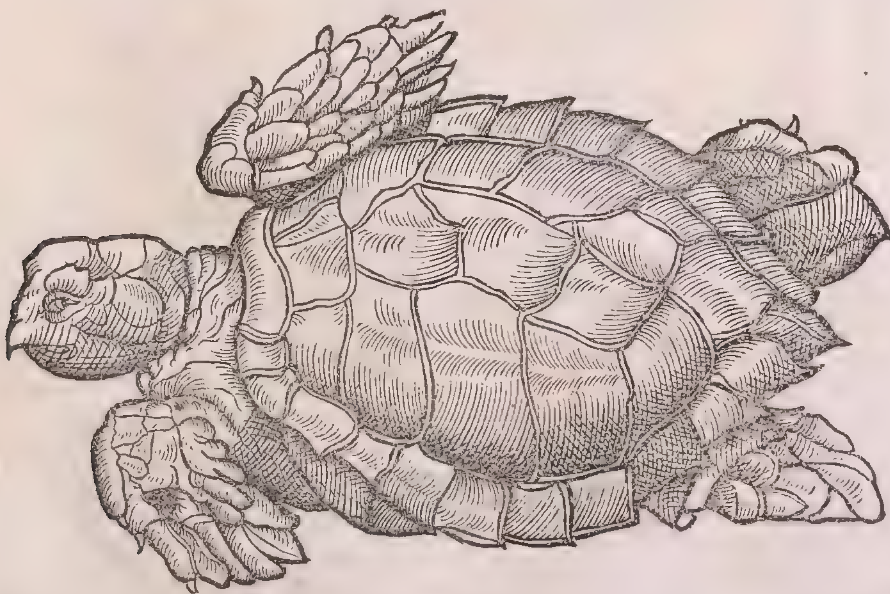
HISPAN. Calandra, Tortuga.

GALL. Tortue, Tortugue Monſpelij.

POLONICE Zolw.

GERMAN. **Ein Schiltkrott**: quòd ueluti buffo quidam ſcutatus ſit: ut Itali Serpentem ſcutellariam uocant. **Tällerkrott / Gſchertzenfider.**

TESTVDINVM MARINARVM GENERA DVO.

TESTVDO marina prima, quam çorticatam (inquit Rondeletius) uocamus, ſiue corticoſam: quia cortice, id eſt, duro & cruſtoſo ac aſpero integumento operta ſit. Ea terreſtribus ac luta- I.

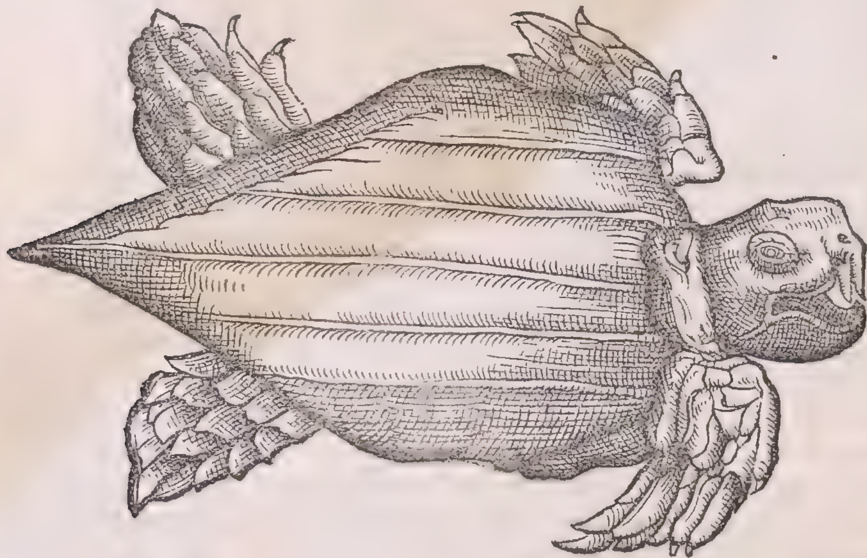
rijs similis est capite ac testa, sed maior: caput nunquam in testa condit, sed semper exertum habet: ac ceruicem tantùm pro arbitrio modò extendit, modò contrahit, &c. Capta est immanis in mari nostro, anno 1520. quæ bigis uix trahebatur, &c. Rondeletius. ¶ Χελώνη θαλαττία Græcis, et quanquam μῦς Aristoteli semper Testudinem in dulci aqua significet, Plinius tamen Murem marinum dixit. Et Eustathius: ὁ θαλάττιος μῦς (inquit) à uulgò perperam ὀμύδιον (malim cum tenui ὀμύδιον) uocatur. Nos de uocabulis μῦς, ἐμύς, ἀμύς, multa protulimus in Commentario nostro De quadrupedibus ouiparis. Mus aquatilis Plinio, testudo lutaria est. Idem Murem marinum modò pro eadem Testudine lutaria, modò pro marina uertit. Legitur & Omys (ὠμύς) apud Aristotelem De partibus 3. 9. Omis marina apud Kiranidem legitur. quidam (inquit) ὠμίδια uocant: eò quòd in humeris magnam uim habeat, nam ὦμος est humerus. Inuenitur & Omidium, diminutiuè.

Mus mar.

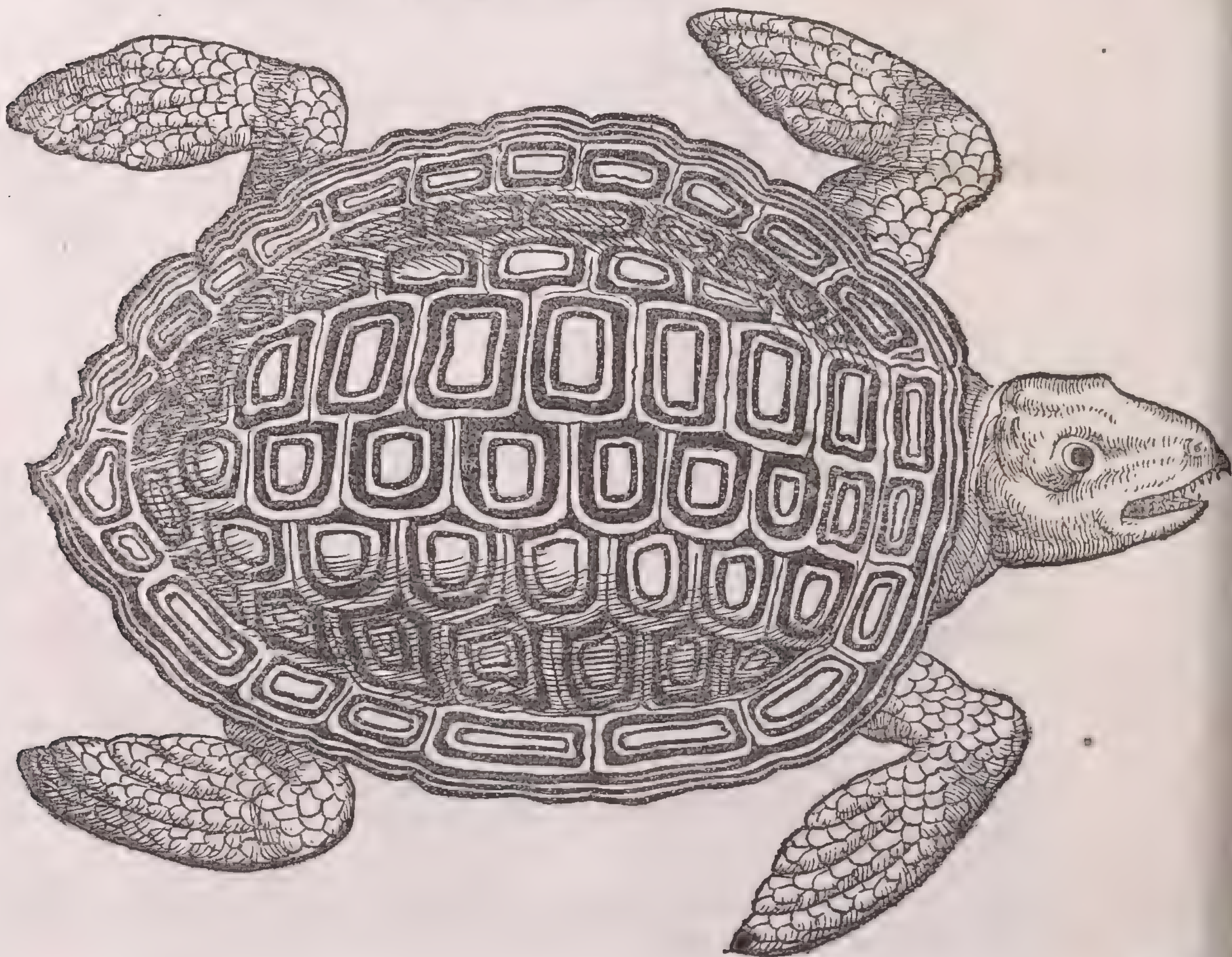
Omys.

ITAL. HISPAN. GALL. Vide mox in secunda specie.

GERM. Ein Meerschiltkrott.

Testudinis (marinæ nimirum) hæc icon Venetijs efficta est: nulli illarum quas Rondeletius exhibet, similis. Dentibus quidem Testudines omnes carere Rondeletius docet: ut suspicer pictoris culpa non rectè dentes huic nostræ attributos. GERM. Ein andere figur einer Meerschiltkrott.

TESTV-

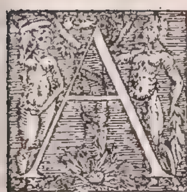
TESTVDO marina altera Rondeletij. Hanc (inquit) coriaceam appellamus, quòd integumentum habeat non tam cortici simile, quàm corio bubulo, duro nigroq;, & iam concinnato ad calceos, equorúmque frenos, & sellas, cæteraq; ornamenta conficienda. Eandem Mercurij Testudinem appello: quòd eam esse existimem, à cuius similitudine Mercurius musicum instrumentum à Gallis Luc uocatum excogitârit. Hæc fortè ab Aeliano Simia maris rubri appellatur. II. *Coriacea.* *Mercurij.* *Simia maris rubri.*

ITALICE, HISPANICE, GALLICE], ijsdem quibus Testudo simpliciter, nominibus appellatur: sed meliùs adijcietur differentia marinæ: sicut etiam primæ.

GERMANICE. Ein andere art der Meerschiltkrotten.

ORDO XIII. DE MOLLIBVS DICTIS IN MARI ANIMALIBVS: VT SVNT SEPIA, LOLIGO, POLYPI, LEPVS marinus, Vrticæ.

DE MOLLIBVS (ET ALIIS QVOQVE EXANGVIBVS) IN GENERE.

ANIMALIVM alia sanguine prædita sunt, ut omnia hucusque proposita Aquatilium genera. Alia exanguia, ut quæ deinceps sequuntur ex marinis Aquatilibus omnia. ea humore siue sanie quadam, qui sanguini proportione respondeat, nutriuntur. Sepiæ in mari, inquit Plinius, sanguinis uicem atramentum obtinet, Purpurarum generi infector ille succus. Sed sanguis, aut qui eius loco sit humor, corpore toto diffundi debet: non uno in loco seorsim esse, ut Sepiæ atramentum & succus ille preciosus in Purpuris. ¶ Exanguium plura sunt genera: primum, quæ Mollia appellamus: quæ foris carne molli obducta, solidum intus, modo sanguinei generis, continent. Secundum, quæ crustis tenuibus operiuntur: hoc est, quæ partem solidam foris, mollem carnosamq; intus continent. durum illud eorum tegmen non fragile, sed collisile est: quale Cancrorum genus & Locustarum est. Tertium, quæ silicea testa conclusa muniuntur: hoc est, quibus pars carnea intus: solida foris, fragilis, non collisilis: quale genus Concharum & Ostrearum est. Quartum, insecta omnia, quorum multa sunt genera. ea incisuras parte sui uel supina, uel prona, uel utraque habent: nec osseum quicquam discretum aut carneum, sed quiddam inter hæc ipsa continent: quippe quæ corpore pariter intus forisq; duro constent. Sed de alijs suo loco: nunc de Mollibus. *Exanguia.* *Mollia.* *Crustacea.* *Testacea.* *Insecta.*

Quæ nos Plinium secuti Mollia uocamus, Græci μαλάκια appellant. foris enim, ut diximus, carne (tactu) molli obducuntur, tota ferè carnosa, & tactui cedentia: sine squamis, sine omni asperitate duritie ue cutis, instar humanæ. Ab his toto genere differunt pisces μαλακόσαρκοι dicti, ut saxatiles, quorum mollis est caro: cum Mollium durissima sit, (tenax & difficilis concoctu.) Μαλακόδερμα, τά. Aristoteli De generatione animal. 1. 10. dicuntur oua Cartilagineorum & Viperarum, ubi Gaza non rectè uertit, Cute molli intecta, generant oua: & tanquam à nouo capite incepit, cùm præcedentibus cohæreant. ¶ Pisces propriè dicti omnes, sanguinei sunt, & branchias habent: Mollia uerò cùm utrisque careant, impropriè à Plinio inter pisces numerantur. ¶ Mollium (inquit Aristoteles) exteriores partes hæ sunt: primùm & anteriùs, pedes. deinceps his coniunctũ caput, postremò alueus siue sinus. πόδας, pedes (qui ab eodem πλεκτάναι etiam, & à Plinio brachia dicunt) octonos, binis acetabulorum ordinibus instructos habent, excepto genere uno Polyporum. caput inter pedes & uentrem. in superiore capitis parte, oculos: in inferiore uerò, atque in medio ipsorum pedum, os. in quo ossicula duo nigra, incurua, & Psittaci auis rostrum emulantia, dentium uice extant. Inest etiam in ore caro quædam exigua, qua uice linguæ utuntur. lingua enim nullis hoc in genere data est. Habent & cerebrum, similiter ut sanguinea: cum reliqua exanguia eo careant. A capite sequens alueus uel sinus (τὸ κύτος) continet totum corpus & interiora. Hunc ambiunt pinnulæ. Postremò mollia fistulam ante alueum positam supra brachia (inferiore parte sub brachijs potiùs) gerunt, cauam: qua mare transmittunt, quantum suo admiserint alueo, quoties aliquid ore capiunt: eamq; modò in dextram partem transferunt, modò in sinistram. hac eâdem fistula suum quoq; atramentum fundere solent. Quod ad colorem, Mollia omnia subalbida sunt. Hæc ferè Saluianus de partibus Mollium externis obseruauit. De internis breuitatis causa nihil dicemus. ¶ Mare dum cibum capiunt, obiter ore admittunt, (non refrigerationis gratia, ut pisces suis branchijs:) idemq; mox per fistulam ut cete reddunt. Aristoteles Polypum per appellatam fistulam (physeterem,) fœtum ædere tradit: quod & Rondeletius comprobat. ¶ Polypus & Sepia non sine ueneno, sed exiguo mordent, Oppiano teste. ¶ Aristoteles Mollibus omnibus τὸν θολόν, id est atramentum, tribuit: quod in metu effundũt, ut eo infuscata aqua abscondantur: id Sepiæ & Loligini nigrum est, Polypo purpurascit. hoc pro sanguine mollibus esse non re- *Mollia.*

ctè sensit Plinius. sanguinis enim loco humor seu uitalis succus is est, qui per totum corpus dispergitur. atramentum uerò excrementitius humor, continetur in quadam ueluti uesica, quam Græci μήκωνα, id est, papauer uocant. Alia uerò in eis pars est μύτις, mutis: quæ non excrementum continet, ut quidam putarunt: sed hepati respondet, non (ut Aristoteles existimabat) cordi.

Papauer. *Mutis.*

GERMAN. Kuttelfische. Vide inferiùs in Germanicis nominibus Loliginis & Polypi.

SEPIA, Σηπία, nomen apud Græcos tulit, quòd atramento, ueluti putrida quadam sanie, quam Græci σηπεδόνα uocant, abundet. Græcum nomen Latini retinuerunt. Sepium (Σήπιον) uocat Aristoteles, solidum quod intus est, nostri aurifabri Fischbein: Athenæus ὄστρακον ἐν τῷ νώτῳ, Columella Sepiæ testum. Atramentum in metu effundit: & sic infuscata aqua absconditur. Sepidium, Σηπίδιον, diminutiuum est.

Sepium. *Sepidium.*

GRAECI hodie, ut audio, Calamariam uocant: quod nomen Lolligini magis conuenit, tribuíturque apud nonnullos.

ITAL. Vbique in Italia uetus nomen retinet, Matthiolus. Genuenses & alij quidam Sopi nominant: Veneti & Romani prisco nomine Sepiam, (Sepio, Saluianus.) Scoppa grammaticus Italus interpretatur la Seccia, Calamarro. Venetijs Seppa dicitur, alibi Scepa: uel Cepia, ut circa Ligusticum.

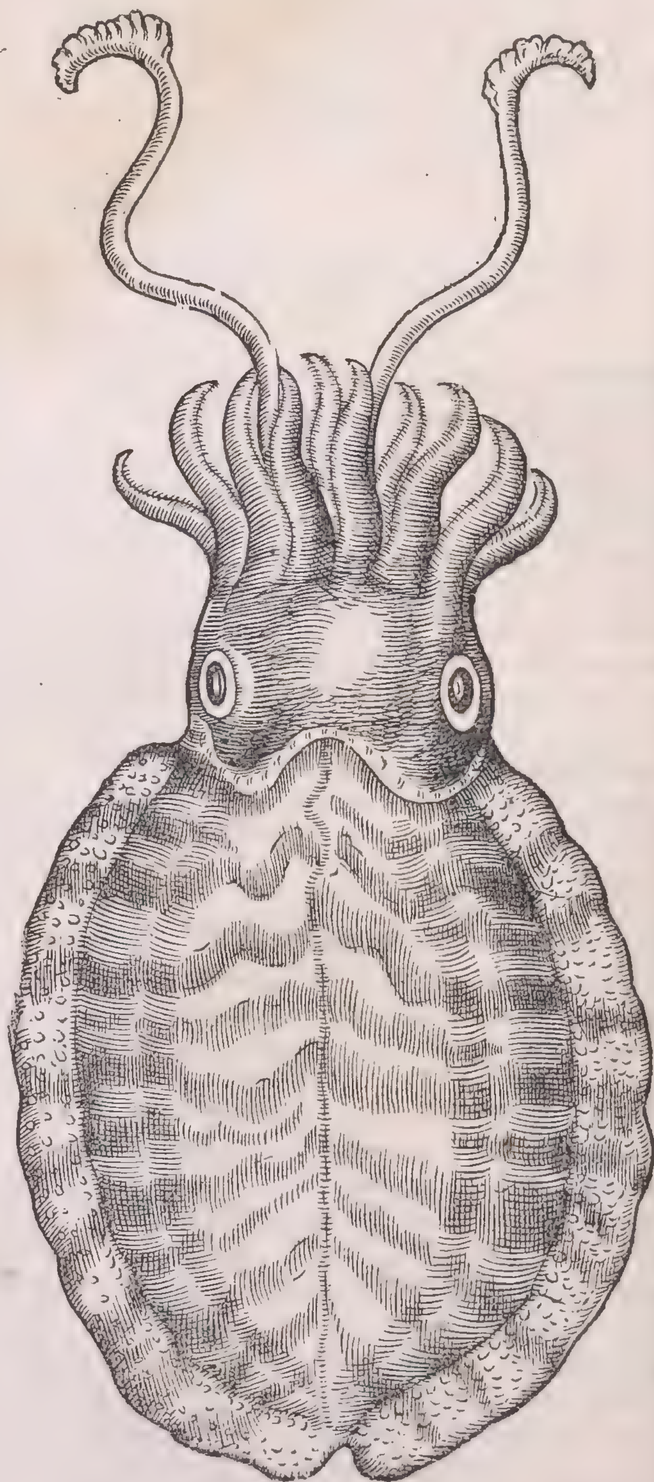
HISPAN. Xibia.

GALL. A nostris Sepio, à Gallis Seche (uel Secche) dicitur, Rondeletius. Seiches uocantur exiccatæ: recentes uerò nullius sunt precij in Oceano, Bellonius. Genuæ Sopi, ut & Masiliæ. Sunt qui Seiche uel Boufron interpretentur, Sepiolam uerò Casseron. sed posterius hoc nomen Loligini paruæ debetur.

ANGLIS Sepia est a Cuttel/ Cuttle. quod nomen Germanicũ est, & propriè intestinum significat.

GERMANI superiores aliqui uocant ein Meerspinn, id est, Araneum marinum: quod nomen ad Pagurum potiùs retulerim. Marium accolæ mollia omnia uidentur Blackfisch appellare. Vide mox in Loligine minore. Nostræ quidem dialecto nomen Kuttelfisch ab Anglis sumptum, magis congruit.

Sepiæ hæc icon est Venetijs facta. Rondeletius ei pedes octonos tribuit: nostra hæc plures habet, pictoris nimirum negligentia.

SEPIA.

SEPIARVM oua seorsim hîc (inquit Rondeletius) qualia à mari reÿciuntur, depingenda curauimus: ut melius intelligantur quæ de his ab Aristotele literis prodita sunt.

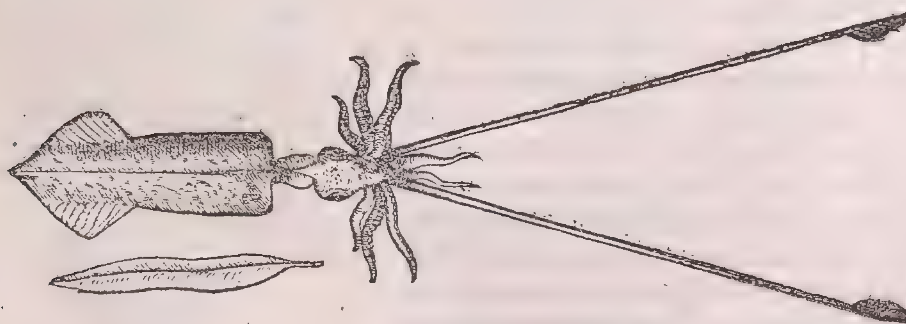
GALL. Nostri Racemum marinum uocant, à similitudine racemi uuæ uitis, Rondeletius. Alia est Vua Pliniÿ inter zoophyta.

GERM. Rogen oder eyer von Kuttelfischen. F. Ein Meertraub.

SEPIOLAM hanc nomino, inquit Rondeletius: cuius nullam, quod sciam, mentionem fecerunt ueteres. corporis quidem forma Sepÿs similior est, quàm Loliginibus uel Polypis. Sepię nascenti similis est: pollicis crassi magnitudinem non superat. Sepiaria uu'gò uocatur. colore est uario. Vêre maxima copia capitur cum reliquis piscibus: & quanuis suauissima, ob paruitatem negligitur. Ex Polyporum genere non est: & errant qui hunc Polypum paruum uariumq; Aristotelis faciunt. ¶ Sepidium nomine diminutiuo Græco dixeris. Dorion Sapidia inter hepsetos, id est, pisciculos minutos elixari solitos, numerat.

GERMAN. Ein kleine art der Kuttelfischen/wirt nit über ein dicken thumen groß.

LOLIGO magna, τεῦθος, (penanflexum: reperitur & oxytonum, quod minùs placet,) Teuthus. Gaza Lolium uertit nouo uocabulo. Teuthis, τευθὶς, Loligo minor est. Plinius tum Teuthum, tum Teuthidem, Loliginem cõuertit. Non uerò magnitudine tantùm differunt: (nam etiam Teuthi quidam parui sunt, sui generis:) sed etiam figura. Pars enim Teuthorum quæ exit in acutum, latior est. præterea pinnulæ totam aluum (*totum alueum, Gaza*) ambiunt, quæ in Teuthide sunt minores, (*ἔλαττον Græcè, quod referendum uidetur potiùs ad τὸ ὀξὺ, quàm ad pinnas.*) Mollia quidem omnia τευθώδη uocantur apud Athenæum.

Loligo sic dicta est, quasi Voligo, quòd subuolat, Varro. sed hæc origo primam breuem requireret, quæ tamen produci solet, ab Horatio, Ouidio: & per l. duplex à Gaza alijsq; recentioribus ferè scribitur: doctiores plerique l. simplici scribunt. Vligines indocti quidam, ut Syluaticus, pro Loligines dicunt.

ITAL. Romanis ac Venetis (ut & Prouincialibus) Totena dicitur. alij Totano scribunt. Genuenses tamen & Massilienses Loliginem minorem, Totenam uocant. Rursus Italis (plerisque) Calamaro, Loligo minor est: Gallis autem Calamár, Loligo maior.

HISPANI Calamár, Lusitani Chocco uocitant.

GALL. Calamár nostri uocant, à thecæ scriptoriæ similitudine: siue quòd in ea reperiantur quę ad scribendum necessaria sunt, uidelicet atramentum & gladiolus, qui altera parte cultrum, altera calamum refert. Prouinciales Tothena corrupto nomine pro Teutho uocant. (*Vide paulò antè in Italicis nomenclaturis.*) Baionenses Cornet. Vide in Gallicis nominibus Loliginis minoris. Lollium Massilienses nuncupant, quasi Latinè, Gillius.

GERMAN. Sepias & Loligines Germani uno nomine uocant Blackfisch, ab humore atramento simili, quem habent loco sanguinis. eum enim humorem Germani Black appellant, Eberus & Peucerus. Anglis blak nigrum significat. Adamus Lonicerus Sepiam duntaxat Blackfisch appellari scribit. Quòd si generale nomen hoc ad Mollia faciamus, species sub eo contentas differentijs adiectis, Germanis nostris ita interpretabimur: Loligo maior, ein grosser langer Blackfisch. Loligo minor, ein kleiner langer Blackfisch. Sepia, ein breiter Blackfisch. Dise drey habend all kurtze füß/ ein großlachten leyb/könnend nit gon. Polypus, ein Blackfisch mit einem kleinen leyb/vnnd langen füssen/darauff er auch gon kan. Sepiam quidem Angli uocant Cuttel uel Cuttle: quòd carnis mollitie & substantiâ, intestina quadrupedum referat. inde genus omne Mollium Germanicè rectè nominabimus Cuttelfisch, (uocabulo nostræ dialecto magis conueniente, quàm Blackfisch,) & differentias præscriptas adijciemus. uel sic, Lolligo, ein Raankuttel: nam raan, gracile & oblongum nobis significat. Germani superiores Sepiam Meerspinn, id est, Araneam marinam nominant. quo nomine si quis pro genere uti uoluerit, utatur. mihi quidem non placet: quoniam alia quoque marina quædam animalia, præsertim crustata, araneæ nomine ueniunt. Quòd si quis commune Gallis, Hispanis & Italis Calamarij de Loligine nomen Germanicum facere uoluerit, & expresso magnitudinis discrimine, duo eius genera distinguere, sic efferat licebit: kleiner Schreybzeüg/ grosser Schreybzeüg.

Loliginis maioris hanc quoq; formam, etsi minus exquisitam quàm Rondeletij opinor, ut Venetijs olim mihi confecta est, addidi.

ANGLICE, Sleue, ut Ioannes Fauconerus me docuit. Posset etiam Blakefisshe (opinor) dici.

LOLIGO

LOLIGO minor, τευθίς. Plura leges superiùs annotata in Loligine magna.

ITAL. Romanis, Venetis ac Neapolitanis Calamaro, Genuensibus & Massiliensibus Totena, Bellonius. Vide suprà in Loligine magna.

GALL. Massiliensibus (ut & Genuensibus) Totena, ijs uerò qui Baionam incolũt, Cornet uel Corniche, Bellonius. At Rondeletius Baionenses (inquit) Cornetz & Corniches uocant, magnã Loliginem à parua distinguentes. Gallis, præsertim Santonibus, Casseron dicitur. à nostris (*circa Monspelium*) Glaugio, corrupta uoce, opinor, ex Gladiolo. quanquam Monspelienses nostri Calamar & Glaugio sæpe confundant. alij magnitudine distinguunt.

GERMAN. Ein kleiner langer Blackfisch. Quære suprà in Loligine magna.

DE POLYPIS IN GENERE.

POLYPI uocabulum Latini non habent, sed acceperunt à Græcis, Varro. Græci à pedũ multitudine nominarunt: cirros enim octonos habet, quibus ut pedibus ac manibus utitur: quare & pedes & brachia uocant. ¶ Polypus masc. genere efferri solet: Lucilius tamẽ apud Noniũ, etiã in fœminino ponit. Syllaba prima quanquam natura breuis, plerunque producitur à Græcis, præsertim epicis, assumpto y. more Ionũ. Latini etiã producũt, ut Ouidius, Martialis, Horatius, alij. Inflexio eius apud Græcos usitatior est crescentibus obliquis, sicut in nomine πὸς unde componit: apud Latinos uerò parisyllaba. πολύπους paroxytonũ Atticũ est: πώλυπος uerò (uel πωλύπος) Doricũ & Aeolicum. cui & πώλυψ simile est: πούλυπος Ionicũ, (quanquam & hoc aliqui Atticũ faciunt:) aut πουλύπους. πὸς accusandi casum facit πόδα, cõposita ab eo in ουν tantùm, ut πολύπουν, Eustathio teste: sed πολύποδα quoque reperiri author est Athenæus. πουλυπόδης, ὁ. Antiphili Byzantij est. πολυπόδια Aristoteli sunt parui & nuper prognati Polypi. ¶ Ἀνόστεος apud Hesiodũ, id est, exos, pro Polypo accipit, epitheton loco substantiui: Lacedæmonij tamen Polypũ substantiuè & simpliciter Ἀνόστεον uocant. Onos, id est, Asinus mar. quem quidã Polypũ dicunt, Kiranides. Alius, quod sciã, nemo Asini nomen Polypo attribuit. nos ὄνους, id est, Asinos Asellós ue sui generis pisces, nõ Mollia, suo loco dedimus. Pulpũ aliqui recentiores indoctè nominãt, uoce Italis uulgari ad Latinã terminationẽ deflexa. Albertus Multipedẽ nominat, Græco nomine simpliciter translato. Octapodia pro Polypis apud Psellũ legunt, diminutiuo nomine. ¶ Polypi proboscidibus carent, qua nota à Sepia Loligineque distinguunt. sed harũ defectũ natura pedum ad eosdẽ usus commodorũ longitudine pensauit. Supra uentriculũ uesiculã habent, & in ea attramentũ, sed nõ ita nigrũ ut in Sepijs & Loliginibus, uerùm purpurascẽs. Vesiculã hãc μήκωνα uocat Aristoteles, è qua atramentũ per fistulã effundit ante aluũ sitam. De partu eorũ per fistulã, fœtu, incubatione: & à partu debilitatione fœminæ: à coitu uerò maris: uitæ breuitate, coloris mutatione: Brachia sua an arrodãt ipsi: Quòd in siccum exeuntes, oleam, ficum, & salsamenta appetentes: item de ingenio astutiaque ipsorum, &c. copiosè in Historia Aquatilium scripsimus.

Genus. Prosodia. Inflexio. Orthographia. Ἀνόστεος. Onos. Pulpus. Multipes. Octapodium. Pedes. Atramentũ.

GRAECI uulgò Octapoda dicunt, quidam ineptiùs Catapoda.

ITAL. Vbique gentium ferè nomen retinet, Gillius. Polpo Romæ & alibi in Italia uocatur: à Venetis similiter uel Folpo. Genuæ Porpo.

HISPAN. Púlpo.

GALL. Nostri per syncopen Poulpe uocant, Galli Pourpe, (aliàs Poupe) Rondeletius. Galli Pourpre, Massilienses Secche poupe, Bellonius.

ANGLI qui Vectam insulã incolunt, uocant a Pour cuttel, ut Turnerus me docuit: alij quidam, ut à Io. Fauconero accepi, a Preke. Iidem Sepiã Cuttel uel Cuttle uocitant Germanico nomine intestinum significante. uidẽtur autem Malacia omnia Germanicè rectè posse uocari Kuttelfisch: ut si Polypum interpreteris, ein Kuttelfisch art.

GERM. F. Ein Vilfüß/ Polfisch uel Polkuttel, nomine composito à Polypo & Kuttel, quod est Sepia. nam & Massilienses Polypum nominant Secche poupe. Vel circunscribatur, Ein Blackfisch mit acht langen füssen/ vnd einem kleinen leyb.

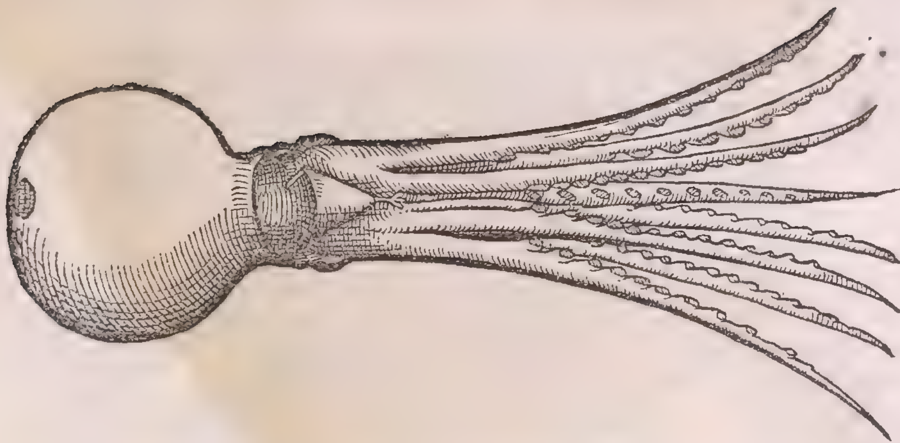
Icon hæc nostra Polypum parte prona repræsentat: ea uerò quam Rondeletius dedit, partem quæ cirros continet supinam, geminis acetabulorum ordinibus eleganter exprimit.

POLYPVS quem hîc depingimus (inquit Rondeletius) omnium maximus est & notissimus, eius differentiæ duæ sunt, alter enim litoralis est, alter pelagicus, uita solùm, specie nullo modo dissidentes, &c.

ITAL. GALL. GERMANICE & ANGLICE nomina eadem omnia, quæ iam in Polypo simpliciter diximus, maximi differentia addita, ei conuenient. Ein grosser Polkuttel / &c.

POLYPORVM genus secundum satis ex primo cognosci potest: hoc tantùm differens, quòd paruum uariumq́ est, ciboq́ ineptum. quare separatim non depinximus, Rondeletius.

POLYPVS tertij generis est, qui dicitur diuersis nominibus (inquit Rondeletius) Eledona, Bolitęna, Ozolis, Ozæna, Osmylus. Plinius lib. 9. cap. 30. Ozænam à graui capitis odore dici tradit, ob hoc Murænis maximè eam consectantibus. ego uerò quòd eo sit odore, qui grauitatem capitis inducat, dictam fuisse puto. Aristoteles quidem Historiæ 4. 1. Eledonam & Bolitænam siue Ozolin, manifestè distinguit. At rei ipsius ueritas paulò aliter quàm Aristoteles Polyporũ genera partiri nos coëgit. cum enim eundem semper Polypum uiderim & odore esse graui, & longissima brachia habere, simplicemq́ acetabulorum ordinem, non potui non existimare Bolitænam siue Ozolin siue Ozænam, ab odore nominatum, & Eledonam, eundem esse Polypũ. Hæc Rondeletius. ¶ ὀσμύλος paroxytonum, ὄζαινα & ὄζολις (Gaza Ossolem uertit) ab odore facta sunt nomina, sicut & à moscho recentioribus. Et fortè etiam βολίταινα ab eodem odore dicta fuerit. βόλιτον enim uel βόλβιτον Græci fimum bouis appellant: qui arefactus, præsertim in Sole, moschum subolet. Osmylium & Osmylidium diminutiua sunt. Legimus & Bolbotinen & Bolbidium, pro eodem pisce nimirum. & Polypodine Athenæo memorata, nisi Polypi genus secundum, paruum uariumq́ est, Osmylus fortè fuerit, patronymico nomine fœminino, tanquam diminutiuo dicta. Athenæus quidem ab Eledona distinguit. Eledona Aristoteli à cæteris differt crurum prolixitate: & quod una ex Mollium numero simplicem acetabulorum ordinem agat, (*quod ei etiam quem exhibemus conuenit,*) non ut cætera duplicem. Reperitur autem uarijs modis scriptum, ἐλεδώνη, ἐλεδώνη, ἐλεδόνη, ἀλιδώνη. Suidas ἀπὸ τοῦ ἑαυτὴν ἕλειν deriuat, ac si ἑλεδόνη diceretur. ¶ Quis non miretur Polyporum uarietatem? nam horum alius tetram odoris fœditatem habet: alius nomine Osmylus bene olet, & nihil muscosius (*propiore moscho odore*) sensi. Muscum enim non leuiter, non modò uiuus, uerùm mortuus etiam olet. Is qui eum uel occultissimum fert, circunstantes suauissimè permulcet. In arcis ad imbuendas grato odore uestes reponitur, Gillius: qui hunc piscem à Græcis hodie Moschiten uocari tradit: Heledonam uerò ab ijsdem corruptè Halidonã, ut pisces duo diuersi sint, ita ut Aristoteles existimauit. Qua de re diligentiùs inquirent, uel hodie eruditi, uel olim posteri. Bellonius exhibitum à Rondeletio piscem Eledonam facit: Ozęnam uerò, quę Itali Moscarolum uocent, Polypo per omnia similem, &c.

Osmylus. Ozæna. Ozolis. Bolitæna. Polypodine. Eledona.

GRAECI hodie Moschiten appellant: aliqui, ni fallor, Gopos.

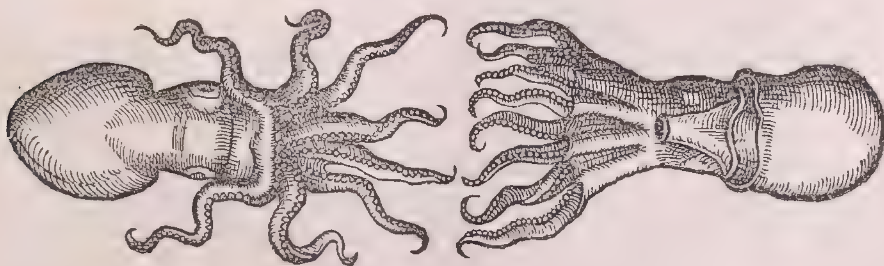
ITALI Moscarolum & Moscardinum, nonnulli Muguetinum, Bellonius. sed Muguetini nomen Gallicum potiùs uidetur. Ego Moscharolo Venetijs uocari didici, circa Genuam Muzaro.

GALL. Massilienses Muscum nominant, Gillius. Muguetinus, ut iam in Italicis dixi, Gallicum eiusdem piscis nomen uidetur.

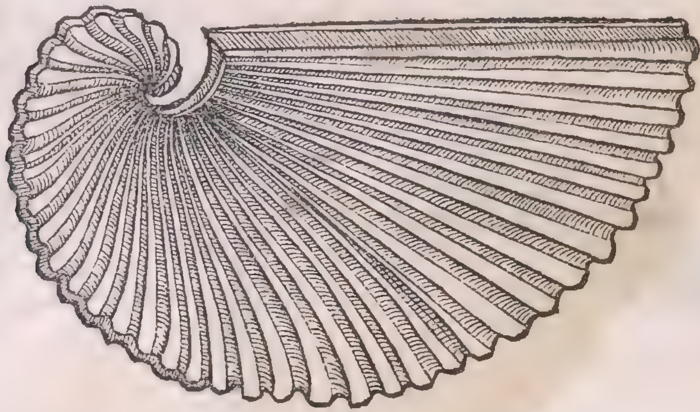
GERMAN. F. Ein Bisemer/Bisemling/Bisemkuttel.

Nautilus Aristotelis: uel Polypus testa inclusus, prior.

Pronus. *Supinus.*

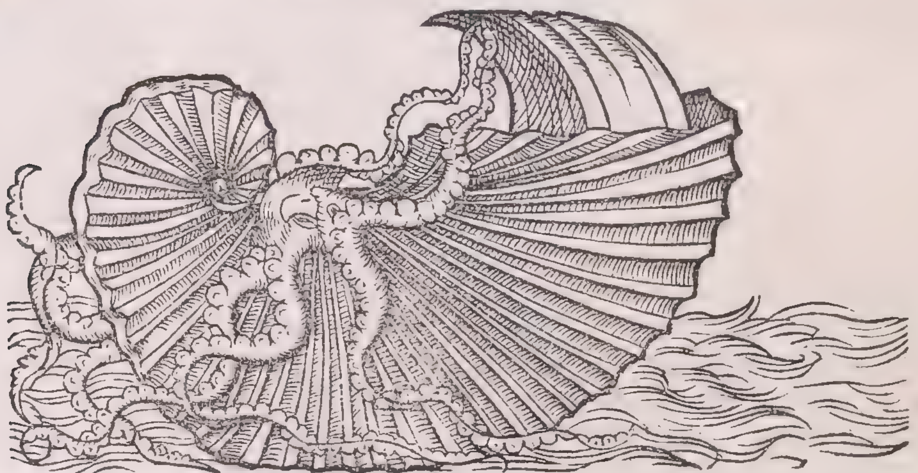

Eiuſdem teſta, acatij modo carinata, inquit Plinius, puppe inflexa, prora roſtrata.

Teſtam Nautili Bellonius huic ſimilem pinxit: & conditum in ea Polypum, extantibus cirris omnibus, multò (proportione teſtæ) longioribus, nempe triplo & ampliùs quàm Rondeletius pingit: ita ut terni eorum utrinque criſpati demittantur, bini in obliquum erigantur, nulla intermedia membrana. eam enim ueli loco ad planam teſtæ extremitatem ſiue proram erexit. Oppianus binos pedes erigi ait, interq́ eos tenuem membranam, ueli inſtar. binos uerò utrinque demitti, gubernaculis (οἰήκεσσι) ſimiles. Sed Bellonij icon, & quam ex Anglia accepi, ternos utrinque demittit. uidentur autem remis, non gubernaculo, comparandi ij. Plinius ſolus cauda media ut gubernaculo hunc piſcem uti ſcribit, neſcio quàm rectè. quæ enim pars caudæ nomine in Polypo appellari poſsit, & extra teſtam emitti, non uideo.

Nautili à Bellonio exhibita icon.

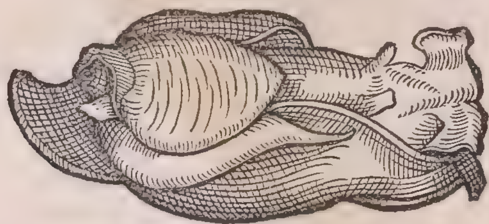
NAVTILVS, uel Nauticus, uel Ouum Polypi, (Ναυτίλος, Ναυτικὸς, ᾠὸν πολύποδος:) uocatur Polypi ſpecies. eius teſta Pectinis teſtæ ſimilis eſt, cauæ, non cohærenti uel adnatæ. ipſe paruus eſt, & facie ſimilis Bolitænæ. Altera ſpecies Cochleæ modo teſta munitur, quam nunquã deſerit, ſed brachia duntaxat interdum exerit, Ariſtoteles. Apud Plinium inter huius piſcis nomina pro Pompilo, legendum eſt Polypi ouum, ex Ariſtotele. Inter præcipua miracula eſt (inquit Plinius) qui uocatur Nautilus. Supinus in ſumma æquorum peruenit, ita ſe paulatim ſubrigens, ut emiſſa omni per fiſtulam aqua, uelut exoneratus ſentina, facilè nauiget. Poſteà duo prima brachia retorquens, membranam inter illa miræ tenuitatis extendit, qua uelificante in auras cæteris ſubremigans brachijs, media cauda ut gubernaculo ſe regit. Ita uadit alto Liburnicarum gaudens imagine: &, ſi quid pauoris interueniat, hauſta ſe mergens aqua. ¶ Gaza Nautilum, uertit Nautam. nec rectè tria huiuſmodi Polyporum genera facit, cum ex recitatis uerbis duo tantùm ab eo memorari appareat. ¶ Plinius cùm de Nautilo paulò antè dixiſſet, (ex Ariſtotele:) mox tanquam de altera ſpecie: Nauigeram ſimilitudinem (inquit) & aliam in Propontide ſibi uiſam prodidit Mu-
Nauplius. tianus: Concham eſſe acatij modo carinatam, inflexa puppe, prora roſtrata. in hanc condi Nauplium, animal Sepiæ ſimile, ludendi ſocietate ſola: duobus hoc fieri generibus. Tranquillo enim uectorem demiſsis palmulis ferire, ut remis: ſi uerò flatus inuitent, eaſdem in uſu gubernaculi porrigi, pandiq́ concharum ſinus auræ. Huius uoluptatem eſſe ut ferat, illius ut regat, &c. Mihi Nauplius à Plinio Mutiani uerbis deſcriptus, non alius quàm Nautilus proximè ex Ariſtotele ab eo memoratus uidetur. ¶ Si non eædem, at certè ſimiliter nauigare uidentur conchæ, quæ Veneriæ dicuntur, de quibus Plinius: Nauigant Veneriæ: præbenteſq́ concauam ſui partem, & auræ opponentes, per ſumma æquorum uelificant. ¶ Rondeletius reprehendit Bellonium, qui Conchã Margari-

Margaritiferam uulgò dictam, secundam Nautili speciem esse putârit.

ITAL. Nautilum uulgus Neapolitanum Muscardinum & Muscarolum nominat; quod etiam nomen Osmylo commune est, Bellonius.

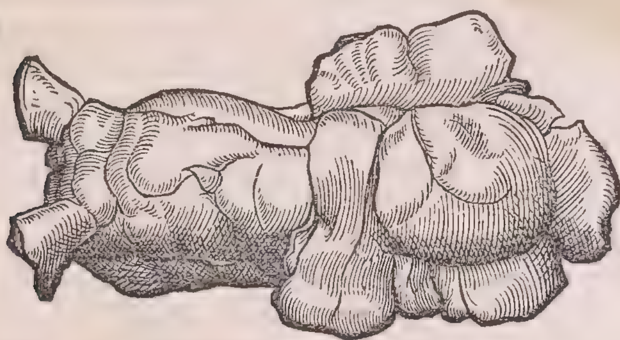
GERMAN. Ein Farkuttel / oder Schiffkuttel: ut simul è mollium genere eum esse, simul & nautam, indicetur. Reperitur quidem in Oceano Britannico quoque, unde eius picturam Io. Fauconerus medicus olim ad me dedit, ANGLICUM eius nomen ignorare se confessus.

Leporis marini prima species Rondel.

EIUSDEM *species secunda, substantia, atramento, partibus internis, superiori similis est, differt autem partibus externis, &c.*

GERMAN. F. Ein andere art der Ghifftkuttel.

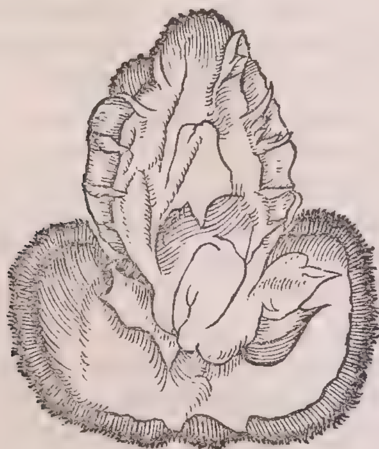
LEPUS Marinus (Λαγωὸς θαλάσσιος) è Mollium numero est, quanquam sanguis eius (quo Mollia carent) inter remedia ab Archigene, Plinio et Marcello nominatur pro atramento forte. Is (inquit Rondeletius) hactenus à paucis cognitus fuit, tum ob raritatem, tum ob uariam à ueteribus traditam eius descriptionem. Plinius offam informem uocat. Aelianus Cochleæ exenteratę similem facit, Dioscorides Loligini paruæ. Sunt qui (*ut Albertus*) Gronaut uulgò dictum, Leporem marinum esse putent (*quem pisce Rondeletius Lyram facit:*) Piscatores nostri eum qui Pholis à nobis existimatur, Leporis nomine uendunt: alij Liparim esse credunt. Quæ omnia unica ratione falsa esse conuincuntur. nam modò nominati pisces frequentissimè mensis apponuntur, ijsque sine ullo periculo uesci omnibus licet: cùm ueterum omnium testimonio Lepus marinus maximè sit uenenatus. Hæc ille. Germani uulgò Orbem marin. uocant Seehaß, id est, Leporem marinum. uidetur autem is Lepus marinus Apuleij, ut supra dixi inter Orbes. Huius genera aliquot reperimus: quę causa esse potuit cur diuersæ ab authoribus traditæ sint eius descriptiones. Primum genus, quod hîc exhibemus, maximè letale est, ex Mollium genere. Cochleæ exenteratæ ualde simile, maximè posteriore corporis parte, &c. Rondeletius.

HISPAN. Liebre de la mar: quod an uulgò in usu sit de hoc pisce, an ab erudito aliquo positum, ignoro.

GALLI circa Monspelium Imbriago uocant, (*ut Mullum imberbem quoque, ab insigni rubore,*) Rond.

GERMAN. Ein Ghifftkuttel / ein Rotkuttel / ein kleiner ghifftiger Kuttelfisch.

Pronus. *Supinus.*

EIUSDEM species tertia. Hoc genus (inquit Rondeletius) præcedentibus substantiâ, uiribus & facultatibus simile est. Hîc partem pronam & supinam repræsentamus. Quod in partis supinæ, ferè medio, uides, est os: supraposita ori pars, alueus: qualis in sepijs, oui figurâ, sed in ambi

tu crenatus. Ori subiecta pars, membrana est tenuis, carnosa, magis expansa in rotundum: cuius ora fimbriata est, fimbriæ nigræ sunt, &c. Intus cerebri nigri parum est, gulam excipit uentriculus. ex quo oritur intestinum conuolutum. In medio substantia quędam est fungosa, succum fuscū continens: fortasse μήκων cum attramento suo, (*Hæc ad Bellonij Leporem accedunt.*) Toto corpore est splendido: crystallum, uel pituitæ massam concretam congelatamq; esse dicas, &c. Iisdem uiribus cum primo, sed imbecillioribus eū esse cēseo. hic in alto mari, ille in cœnosis locis maris, stagnísue lutulentis degit.

GERMAN. F. Das dritt gschlecht der Schifffuttelr.

BELLONII Lepus marinus ab ijs, quos Rondeletius exhibet, omnibus diuersus uidetur, nisi cum postremo conueniat. Ego (inquit) ut liberè quod de hoc pisce comperi affirmem, dicam Leporem marinum, animal paruum esse: inter Loligines, Lollios aut Sepias, nonnunquam etiam unà cum Apuis capi solitum: odore tetro, nullam aliam habēs formam, quàm (ut scribit Plinius) offæ cuiusdam informis: cuius inter Cyclades magna est copia. Fuluū Leporis terrestris colorem imitatur. Pulmonis mar. more per mare diuagatur, tametsi pīnis careat. Pellucidum habet corpus, oui anserini crassitiem non excedens Gibba est illi forma parte externa, qua etiam glaber est. Conuexam internam partem ostendit: qua eâdem parte nerui permulti, recti atq; obliqui apparent: quibus eo modo ferè striatus est, ut cōuexa fungi pars: ijsdemq; adstrictum corpus diffundit, diffusum uerò contrahit. sese enim astringendo aquā percutit, ut in ipsa natatione fungi figurā referat. (*Inde coijcio eūdem Venetijs Fongo marino uocari. hunc.n. Alunnus Italus tradit, esse materiam quandam, (ueluti) è spuma marina coagulatam: quæ quidem uiuat, moueatur, & sentiat: sed corpus membris distinctum non habeat.*) Septem habet appendices, innumeris promuscidibus stipatas, ex Indico in cyaneum uergentes: quibus sugendo alimentum corpori suggerit. appendicum autem substantia fungosa est. Cæterum ex aqua emergens, suam figuram amittit, & in seipsum concidit, ut Pulmo marin. quapropter in uase aquam habente hunc contemplari oportet. Tota corporis substantia mucosa est, ac ueluti cartilaginosa. Os ad cirrorum radices in concaua parte situm habet. Linguam demorsus uellicat, ut Ari radix, paulò tamen remissiús. Quinetiam in tenuia frusta discissus, & in mare coniectus, uiuit tamen ac mouetur. Marinam Squillam si quando suis cirris contigerit, eam non secus atq; Vrtica marina retinet. Liberè uagatur in mari, nullisq; flatibus aut procellis ad litus eijci potest. Hæc Bellonius. Pulmo marinus Bellonij plurima habet communia cum Lepore marino, ut species unius generis uideātur. Pulmo quidem Bellonij à Gallis uulgò obscœna uoce Pota marina dicitur Rondeletius non Pulmonem marinum, sed Vrticæ genus hoc facit. (Germanicè honestius dicetur Meerschaam.) Aliqui Meerschum, ut audio, uocitant, hoc est, Spumā maris. edendo esse negant, ferri in summa aqua. radijs ab uno quodam cētro striatam esse: colore candido. nec uiuere extra aquam. (Holothurij etiā Rondeletij prima species, non minus ingratū odorem redolet, quàm Lepus marinus.) Lepus marinus ueterum, massa quædam siue offa carnea informis, Rondeletio teste, ne oculos quidem habet. Idem uidetur animal, quod Albertus Magnus sine nomine describit, his uerbis: Animal quoddam abundat in maribus Germanię & Flandrię, oui albo substantia simile, figura hemisphærij: in extremis tenue, & in medio circa polum sui hemisphærij substantiæ est crassioris: ubi etiam lucent duo quasi oculi (*Non oculos dicit, sed quasi oculos*) magni, intra superficiem sphæræ cōtenti. Membrum in eo nullum est distinctum. Extra aquam immobile est, & omnino non diffunditur, amissa figura sua, sicut album oui, & concidit totū. Rursus aquæ immissum, paulò pòst recipit figuram suam, & mouetur (sicut antè) motu dilatationis & constrictionis. Eiusdem & alibi meminit Albertus: ubi de Spongijs loquens, hoc animal esse Aplysian putat, imperite. Aplysię enim hærent nimirum ut reliquæ Spongiæ, nō soluti errant. Hoc idē alibi uocat animal phlegmaticum, phlegmati uiscoso, & albumini oui, omnino simile. Phlegma quidem & mucū pituitosum Germani inferiores uocāt Schnot, (nostri Schnuder,) unde hoc animal Schnotfolf appellatur. quod nomen tamen etiam alijs quibusdam pituitosis & mucosis piscibus attribuitur. (nam Seehaß, id est, Lepus marinus Germanorum [alius quàm Græcorum & Latinorum] duorum aut trium, ni fallor, generum reperitur, quibus communis est figura orbicularis.) est & alius piscis oblongus, eodem nomine. De quibus omnibus nos post Orbes Rondeletij scripsimus.

Mustelæ Musteli'ue marini genus, nomine tantùm cōsyderato, uideri poterat animal, quòd Seequapp nuncupant maris accolæ Saxones. ijsdem enim uocabulū Quapp (& Alquapp) Mustelam fl. nostram significat. sed audio animal esse marinum, coloris flaui, oui propè uitello simili substantia, glabra, molli, & quæ ictibus cedat, tenui, & instar oui in aquam effusi: moueri, contrahi, dilatari, instrumenta corporis nulla habere. eximi ab aqua, nisi aliquo uase excipiatur, non posse: exemptum protinus motu destitui. Hic fortè Lepus marinus Bellonij fuerit. Germanicè nominari poterit Gälber Meerschum, à flauescente colore. nam superiùs descriptum cognatum ei animal, colore albo est. Licebit & Meerschwum, id est, Fungum marinum nominari, à substantia fungosa & molli: & quia conuexa etiam siue interna eius pars fungi modo striata est, & in natatione fungi figuram refert, ut de suo Lepore marin. Bellonius scribit. Quòd si rectè Leporibus adnumerari poterit hoc animal Seequapp dictū, id est, Rubeta marina: (Saxones enim et Rubetā, et Mustelā fl. Quapp uocant:) alterum etiam illi maximè cognatum, sed albi coloris, quòd Meerschum nomina-

Marginalia: Italicè. — Pulmo mar. — Vrtica. — Holothuriū. — Albertus Magnus. — Seehaß. — seequapp. — Meerschwum.

nominauimus, id eſt, Spumã marinam, Leporum aliquod genus fuerit. Rubetæ quidem nomen uel à ueneni, uel alia ſimilitudine indi potuit. Hæc pluribus expoſui, ut qui non procul Oceano habitant eruditi, hæc animalia cum ueterum atq; recentiorum ſcriptis conferant ſtudioſiùs: & ne Leporis, Pulmonis ac Vrticæ marinæ hiſtoriæ confundantur, caueant. ¶ Pharmacopolæ aliqui maris ſpumam appellant materiam quandã concretam, intus lanoſam & tactu urentẽ: quam ueterum Alcyonium eſſe Braſauolus conijcit. Lyram piſcem Rondeletij, uulgò Gallis Gronaut (alijs Gornart,) dictum, aliqui Leporem marinum eſſe putant, ut Albertus: Germani quidam melius Seehan, id eſt, Gallum marinum, appellant.

Seehan.

APVLEIVS in Apologetico, Leporem marinum putat eſſe animal, cætera exoſſe: ſed quod duodecim numero oſſa ad ſimilitudinem talorum ſuillorum in uentre connexa & catenata gerat. An propriè tamẽ Lepus marinus hoc animal uocari debeat, dubitat.

Lep. marin. Apuleij.

Lepus dirum & uenenatum animal, in noſtro mari oſſa informis, colore tantùm Lepori ſimilis: in Indis & magnitudine & pilo, duriore tantùm: nec uiuus ibi capitur, Plinius.

Indicus.

DE VRTICIS IN GENERE: ET PRIMVM AD QVOD genus animalium referri poſsint.

VRTICAS tam eas quæ ſaxis hærent, quàm quæ ſolutæ ſaxis errant, in animalium numero Ariſtoteles recenſet. Sentit enim Vrtica (inquit) & manum admota corripit, adhæreſcitq; perinde ac Polypus ſuis brachijs, ita ut caro intumeſcat: os in medio corpore habet: & de ſaxo, qua ſi de teſta uiuit: & præternatantes piſciculos excipit retinetq;, deuoratq; in hunc modum quæcunque nacta eſt eſculenta. Genus alterum è ſaxis ſoluitur, & Echinos Pectunculoſq;, quos offenderit, uorat. Sic ille. Cum igitur Vrticæ (inquit Rondeletius) frondem ſuam, quę pedum uice eſt, modò dilatent, modò contrahant: & ore cibum accipiant, ceu tactu guſtatuq; præditæ, duobus ad uitam (animalis) neceſſarijs ſenſibus, non inter Zoophyta, ſed inter animalia non omnino perfecta eas numerabimus. Polypis autem & Leporibus mar. ſubiungimus, quòd ex mollium ſint genere: quòd etiam modò fronde expanſa Polyporum inſtar pedes multos habere uideantur: modò fronde contracta, maſſa tantũ carnoſa, informi (ueluti Lepores marini) conſtare uideantur. Hæc Rondeletius. ¶ Equidem & his ineſſe ſenſum arbitror, quæ nec animaliũ, neq; fruticum, ſed tertiam ex utroq; naturam habent, Vrticis dico & Spongijs, Plinius. hinc eſt nimirum quòd pediculos earum, frondes quàm cirros appellare maluit. Ariſtoteles etiam De partib. animalium 4. 5. Quas (inquit) Vrticas appellant, non teſta operiuntur, ſed excluſæ omnino ſunt ijs quæ in genera diuiſimus. Ancipiti natura hoc genus eſt, ambigens & plantæ & animali. abſolui enim & eſcam petere nonnullas, & ſentire occurrentia poſſe, atq; etiam aſperitate corporis uti ad ſe tuẽdum, animalis eſt. at uerò quòd imperfectum ſit, & ſaxis celeriter adhæreat, nec aliquid excremẽti emittat (emittere uideatur) manifeſtè, quanquã os habeat, plantarum generi ſimile eſt. Hæc ille. Nos de Spongijs aliàs diximus, nullum eis ſenſum ineſſe, ideoq; Zoophytis inferiores haberi: Vrticæ uerò cùm & ſentiant, & inſuper eorum quæ Mollia uocant in mari animalium naturam præ ſe ferãt, Zoophytis ſuperiores perfectioreſq; exiſtimari debent, quanquam in ſuo etiam Mollium genere imperfectæ. Idem Ariſtoteles Hiſtoriæ 8. 2. uidetur Vrticam Teſtaceis adnumerare: nam de Teſtaceorum uictu agens, inter cætera tradit Vrticam, eſſe ueluti incluſam Oſtrei carnem: quę teſtam non habeat, ſed nuda ſit: pro teſta autem (*ab altera parte, ut & Patella*) utatur ſaxo cui adhæret.

Vrticas animalia eſſe, ſed imperfectiora. *Frõs earum.* *Mollia eſſe.* *Zoophyta eſſe.* *Zoophytis perfectiores.* *Mollia imperfectæ.* *Teſtacea ſine teſta.*

Hinc aliquis fortè inter Mollia & Teſtata Vrticas ambigere coniecerit: illas præcipuè quæ ſaxis ſemper hærent: nam ſemper ſolutas, Mollia ſemper dicemus: ut rurſus in earum medio ponemus illas quæ modò adhærent, modò ſolutæ uagantur.

Ambiguæ inter Mollia et Teſtata naturæ.

Qui Vrticas cum Vertibulis ſiue Holothurijs & Tethyis confundunt, ex Hiſtoria noſtra redargui poſſunt.

Ἀκαλῆφαι Græcis communiter, Atticè Κνίδαι, dicuntur tum herbæ, tum animalia marina: quæ Latinis etiam communi nomine Vrticæ appellantur. eâdem nominis cauſa, quoniam uredinem & pruritum tactu immittant. Ἀκαλήφης nomen Grammatici Gręci deriuant, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν καλὴν ἁφήν: uel per antiphraſin παρὰ ἔχειν ἀκαλὴν ἤτοι ἁπαλὴν τὴν ἁφήν. Κνίδης uerò παρὰ τὸ κνίζειν. Μητρίδια etiã, id eſt, Matriculę, dicũtur Vrticę mar. ab Ariſtoph. fortè ab aliqua ſimilitudine figurę πρὸς τὴν μήτραν ἢ γυναικεῖον αἰδοῖον. ¶ Caro marina apud Trotulam, quantum coniectura aſſequor, Vrtica eſt.

Ἀκαλήφη κνίδη. *Μητρίδιον.*

GRAECVM uulgus quum terreſtres urticas Zuchindas uocet, marinas tamen Colycenas nominat, Bellonius. Græci hac ætate Colizanam uocant, quòd (*colis, id eſt*) pedunculis ſuis firmiter Polyporum more adhæreſcit, Gillius. Rondeletius Colycęnam (per æ diphthong. in penultima) uocari ſcribit, non quamuis, ſed primam duntaxat ſpeciem Vrticarum. Colybdænam quidem aliqui ueterum pro pudendo mar. interpretantur.

ITALORVM multi antiquo nomine Vrticam appellant: alij Flammam maris.

GALL. Normanni Cul d'Aſne uocant, Bellonius. ſed Rondeletius priuatim primã tantùm ſpeciem ſic uocari docet: quã Maſsilienſes Vrtigo nominant: quòd nomẽ ceu generale melius uſurpabitur. Tertiã quoq; ſpeciẽ Gallicè quidã Poſterol uocant, quòd contracta podicẽ referat, &c.

GERMANICE quidam interpretantur Seheflam/ Mehrflam. Licebit etiam Seenessel appellare.

VRTICARVM DIVISIO EX RONDELETII SENTENTIA: cui conficta singularum Germanica nomina addidimus.

Vrticarum aliæ
- Semper adhærent, Klåbneßlen
  - Saxis, Steinnessel: ut
    - Vrtica parua, Cul d'Asne Normānis. Simpliciter ein Seenessel/ oder ein kleine Seenessel. Editur. *
      - * Paruarū autem alia est
        - Cærulea.
        - Viridis.
        - Subnigra, sed notata pūctis, uel
          - cæruleis
          - flauis
          - nigris
    - Cinerea: cirris multis semper explicatis: carnis parum habet. ein äschfarbe Seenessel.
  - Testis alienis, præsertim Purpuris & buccinis: species innominata. ein Schnecknessel. non editur.
- Pro arbitrio hærent, aut solutæ uagantur: ut rubra Vrtica: ein rote Seenessel.
- Semper solutę liberęq; sunt eæ, quas Galli uulgò Potes appellant, Albertus Stincos. Ein Meerscham/ein Meerhůt.
  - Ex his pedes siue brachia habet
    - Species una, quatuor.
    - Altera, octo: Polypi brachijs nō ualde dissimilia.

Vrtica parua Rondeletij.

VRTICA prima seu parua Rondeletij. Nucis iuglandis (inquit) magnitudinem uix superat, ob id parua à nobis dicitur. Harum aliæ uirides sunt, aliæ cęruleæ: aliæ subnigrę, sed punctis aliquot cęruleis, uel flauis, uel rubris notatæ. In Oceani saxis frequentes sunt, apud Santones ac Burdegalenses in delicijs. ¶ Scopulis litoralibus tam pertinaciter inhæret, ut nisi primo impetu diuellatur, uix postea, nisi in frusta cōcisa dirimi possit, adeò suas trichas arctissimè contrahit, Bellonius.

GRAECIS uulgò Colycæna. Vide superius in Vrticis in genere.

GALL. Massilienses Vrtigo uocant, Rondeletius. Normanni Cul d'Asne, (id est, Podicem asini,) à cirrorum contractione atq; explicatione, Bellonius.

GERMAN. Ein kleine Seenessel oder Seeflam. ein Arßnessel. ein kleine Steinnessel/ von farben grün/ oder blaw/ oder schwartzlecht.

Eiusdem alia eicon à Bellonio proposita dupliciter: maior explicatam Vrticam, minor contractam repræsentat.

VRTICA

VRTICA II. siue cinerea Rondeletij. Cinerei (inquit) coloris est, tenuis admodum, quia frondem magnam siue cirros multos habet, carnis parum. In saxorum rimis uiuit. comã semper explicatam habet, nec unquam contrahit. à saxo euelli nequit.

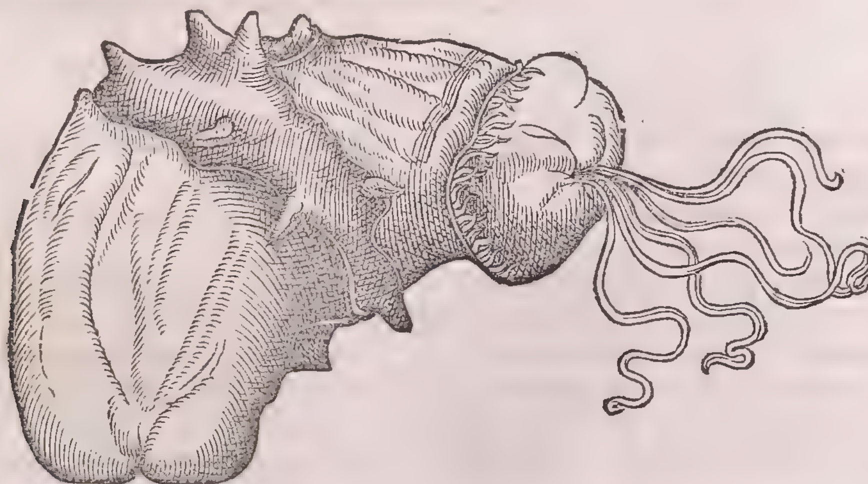
GERMAN. Ein äschfarbe kleine Seenessel/oder Steinnessel: mag võm felsen nit gãtz gezogen werden. hatt jr haar oder flamen allwegen außgespreitet/ niemar zůsamen gezogen.

VRTICA III. siue rubra purpureáue Rõdeletij. Primæ (inquit) similis est, nisi quòd frondem & longiorem & copiosiorem habet. Saxis aliquando hæret, aliquando soluta uagatur. esculenta est, sed durior quàm prima.

GALL. Nostri ob colorẽ purpureum siue phœniceum, Rosam appellant. alij Posterol, quòd contracta recti intestini extremum cum musculo sphinctere, siue podicem referat. alij Pousse pie Britãnorũ: alij Cul de cheual. ¶ Bellonius Pollicipedes, (quod nomen ipse fingit à uulgari Poulsepieds,) nominari tradit eos, quos Rondeletius Balanos facit: quòd pollicum in pedibus similitudinem habeant, racematim Oceani cautibus adherentes, & cætera.

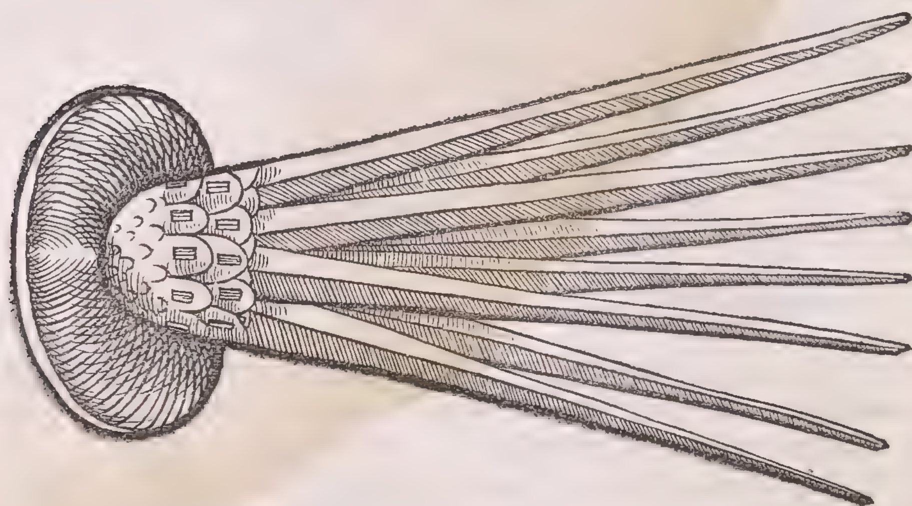
GERMAN. Ein roote Seenessel/mag von der farb ein Meer-roose genamset werden. Ein roote grosse Arßnessel. ist nitt allwägen an die felßen gehefft wie die zwo vorgemelten/ sunder fart auch ledig vmbhin im wasser jre speyß zů sůchen. so sy das haar zůsamen zeücht/so hat sy ein gstalt deß hinderen/wie auch die erst.

VRTICA IIII. Rondeletij. Hæc (inquit) instar Holothuriorum testis alienis adnascitur, & maximè Purpuris. Pars exterior dura est, & rigidiuscula, spissiorq́ue quàm in alijs Vrticis.

Cirros breuissimos in ambitu habet. ex interioribus eius partibus filum longum deducitur, purpureo colore tam iucundo tamq; florido infectum, ut cum pretioso illo Purpurę succo certet. Carne est duriore, eamq; ob causam à nostris reijcitur.

GERM. F. Ein Schnecknessel/klåbt oder wachßt allwåg an ettlicher Meerschneckē schalen / sunderlich der Purperschnecken: wirt von wågen deß herten fleischs zů der speyß verworffen.

VRTICA V. Rondeletij, semper soluta, ut etiam sexta. Huius (inquit) pars una, ueluti fungosa quædam massa, rotunda, caua, in medio perforata, purpurea ueluti fasciola ambiente, pileum planè refert. altera parte Polyporum pedibus similis est, octo enim pedes habet crassiusculos, extremis partibus quadratos, in acutum desinentes. Nullas interiores partes distinctas habet. Corpore est adeò pellucido & splendido, ut oculos offendat & hebetet. Circa Magalonam plurimæ reperiuntur, maximè æstate: quæ tum dissoluuntur & in liquorem abeunt, diffluuntq; glaciei modo, si diutius manibus tractes. Ad eam magnitudinem accrescũt, ut pileos, quibus uiatores uti solent, superent. Pruritum & uredinem in manibus oculisq; mouent. ¶ Bellonius Pulmonē marinum hunc faciens (quam eius, similiterq; Gillij et Massarij sententiam Rondeletius reprehendit:) Huius, inquit, ea est natura, ut mari commoto, deorsum ad imum feratur: pacato uerò ac bene tranquillo, passim solutus diuagetur. Gibbam habet instar dimidiatæ sphærę figuram, glabram pollicis crassitudine: cuius pars interna neruis rectis à medio incipiẽtibus, quasi strijs fului coloris in gyrum radiatur, quibus se diffundit ac constringit. qua corporis commotione aquam concutit, & nunc in pronum, nunc in supinum effertur. Pinnarum uice fibris tenuibus atq; ægrè conspicuis in orbem communitur, ut Lepus marinus. Cruciformes quoq; cirros, striatos, crassos, in modum stellæ radiatos, numero quaternos, (*talis est sexta Rondeletij Vrtica, huic cognata,*) parte interna natationi accommodatos habet: quos ut exactè conspicias, erit in lebetem aquæ syncerioris conijciendus, &c. Cum in mari diuagatur, grandis uidetur quasi pituitæ globus: qui unicum tantùm colorem referret, nisi rubris illis quatuor circulis sugillaretur, & ea cruce, qua interna pars striata est, distingueretur. Eum si in frusta discissum, in mare reieceris, uiuere nihilominus ac moueri cõperies: extra mare autem exanimis apparet. Emortuus in alto mari, fluctibus expuitur in litus, trãsparentis glaciei similis. Hæc ille.

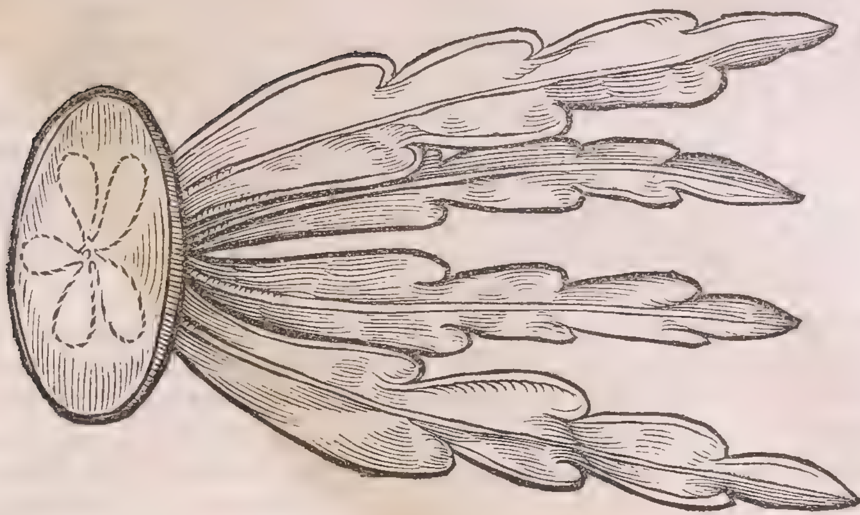
GRAECVM uulgus Mogni uocant hoc animal, quòd partibus uerendis admotum, pruritum ac Venerem, imò etiam ampullas excitet, Bellonius.

ITALI uoce obscœna Potam marinam, Bellonius. Ligures Capello di mare, quasi dicas Pileum marinum, à figura, Rondeletius.

GALL. Vrticæ solutæ, hæc & sexta, uulgari lingua Potes nuncupantur. Hęc priuatim à Massiliensibus Capeau carnu, id est, Pileus carnosus, à figura, Rondeletius.

GERMANICE dici potèst Meerschaam/Meerhůt. Oceani accolę multi, ni fallor, Meerschaum appellant: & Seequapp/& Schnottolff: quod postremum etiam pisci cuidam attribuitur. Nos de his nominibus plura in Lepore mar. scripsimus in Historia nostra, dubitãdo an ad Leporem, uel Vrticam uel Pulmonem potiùs referri deberent: sed uidẽtur ad Vrticas potiùs pertinere. Lepus quidem marinus Bellonij, plurima cum Pulmone eius mar. communia habet, ut species duæ unius generis uideantur. Ein art der Seenessel mit viij. fůssen/klåbt niemar an / ist allwåg ledig.

VRTICA

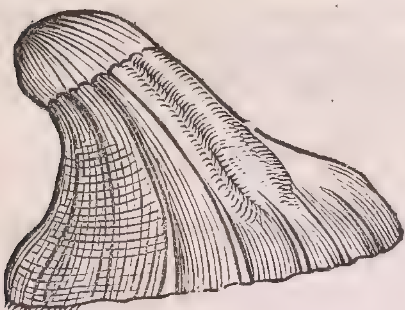

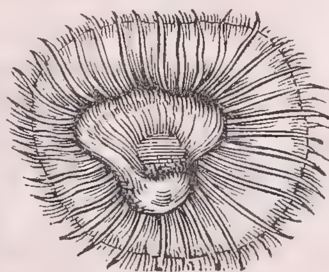
VRTICA VI. Rondel. altera ſpecies ſemper ſolutę. Supradictę (inquit) ſubſtantia, uita, uiribus, ſimilis eſt. Quatuor duntaxat pedes habet, ſeu frondes potiùs, longiores quàm ullæ aliæ Vrticæ: quæ ſatis aptè folijs acanthi comparari poſſunt. In altera parte lineas aliquas habet ſtellatim diſpoſitas. ¶ Frondes huius Vrticæ uidentur pennas referre; ſed alia eſt Penna marina, quã inter Zoophyta dabimus. ¶ Reprehendit Rondeletius illos, qui hanc & ſuperiorem Vrticam, pro Pulmonibus marinis uſurpant.

ITAL. ET GALL. Pota marina, ut ſuperior quoq;.

GERMAN. Ein andere art der nächſtgemelten Seeneſſel/mit iiij. füſſen.

Vrticarum ſpecies duæ, quas in Italia pictas à Cor. Sittardo accepi: quarum altera (rotundior) uidetur ſpecies prima eſſe ex illis quas exhibuimus. altera an Vrticarum generis ſit, quærendum.

ORDO XIIII. DE CRVSTATIS SEV CRVSTA TENVI CONTECTIS IN MARI ANIMALIBVS: VT SVNT CANCRI, Cancelli, Locuſtæ, Squillæ.

DE CRVSTACEIS IN GENERE.

ANIMALIVM Exanguium differentias expoſuimus ſuprà, initio præcedentis ordinis de Mollibus: quod primum in mari Exanguium genus eſt. Secundum, de quo nunc agendum, Cruſtata à Plinio dicta, uel Cruſtis intecta: à Græcis μαλακόστρακα, id eſt, molli teſta operta. tegmentũ enim non æquè durum denſumq; habent ac ὀστρακόδερμα, quæ oſtraco, id eſt, teſta dura ſiliceaq; integuntur. Hæc partem ſolidam foris, mollem carnoſamq; intus continent. Solidum illud fragile, non colliſile eſt. ¶ Huius generis ſpecies uariæ ſunt, quę magnitudine, ſpecie, figura, aſperitate, læuitate, nec nõ uita diſtinguuntur. ¶ Cruſtatis ineſt ſalſus ſuccus, ſuntq; omnia duræ carnis, & concoctu difficilia: multumq; nutriunt, prius in aqua dulci elixa. Caro eorum, quemadmodum & Oſtreorum, uentrem ſiſtit, quando in aqua prius elixa ſuccum ſalſum depoſuerint. ¶ Cancri nomen ueteres aliter atque aliter uſurparunt. Plinius pro genere ſic uſus eſt; Cancrorum genera (inquit) Carabi, Aſtaci, Mææ, Pagu *Cancer.*

ri, Heracleotici, Leones, & alia ignobiliora. Aristoteles eos tantū Cancros (καρκίνους) uocat, quib. rotundū est corpus, quibusq́ cauda deest, ut ipse ait. Reuera tamē Cancri omnes caudā habēt, sed corpori applicatam: quam nō extendunt nisi fœminæ, cum eam partem ouorum copia distentam habent. Componitur autem Cancrorum cauda ex quinq; tabellis, (sic appellamus quas Aristoteles πλάκας, crustas sectas & congestas:) sed hæ in acutum desinunt, non in pinnas, ut in Locustis, quia Cancri cauda non natant: uerùm in ea oua deponunt & conseruant. in eâdem est excrementorum exitus. At Locustæ natant, caudæ, ut palmulis innitentes. Cancri terrenam potiùs uitam agunt (*in mari reptantes, potiùs quàm natantes*) cauernasq́ subeunt. Squilla lata quidem pedes habet & graditur: cauda tamen non caret. item Cancellus purpurarum, buccinorum & cochlearum testas subit, illicq́ degit, nihilominus tamen caudam longam habet & extentam. Quare rectiùs dicemus Cancros caudam habere: sed corpori appressam, ne ingressum impediat. Hæc ferè Rondeletius. ¶ Calor natiuus Crustatorum recreatur ambiente aqua: quam quidem etiam necessariò, non refrigerationis causa, dum cibum captum, ore admittunt: eandemq́ mox reddunt, ne in uentrem illabatur, παρὰ τὰ δασέα. Vocat autem δασέα Aristoteles, alibi βραγχιοειδέα in Crustatis, partes illas circa os hirsutas & frequentes, quas celeriter mouent. iuxta has foramina quædam, ut Bellonius scribit, aquam emittunt. Plura leges in Historia nostra, in Astaco fl. B. ¶ In Crustatis proponendis, hunc ordinem sequi placuit: ut primū locū obtinerēt rotundiores et Cancri priuatim dicti, eisq́ similes, καρκινοειδεῖς, deinde oblōgi, interq́ hos primū Carabi, & similes, ab Aristotele καραβοειδεῖς dicti, forcipibus insignes: tum quæ illis carent, Squillæ. Cancellum siue Scyllarum, ceu ambiguæ inter Cancros & Carabos eisq́ similia naturæ, medio inter utraq; loco posuimus. ¶ Cancrorum genus (inquit Aristoteles) multiplex est, nec facilè enumerandum: maximum, quas Mæas appellant. Secundum Paguri, & quos Heracleoticos uocant. Tertium fluuiatiles. cęteri minutiores, & nullis penè nominibus annotati. Et genus Cancrorum litorale Phœnice fert, tantæ uelocitatis, ut eos consequi facile non sit: unde ἱππεῖς, hoc est, Equites appellant. Genus item aliud est, quod magnitudine Cancrum non excedit, facie Astacis simile. Hæc ille. Nos plura genera numerabimus, (inquit Rondeletius:) quæ inter se differunt magnitudine, colore, pedum longitudine: & oculorum situ, quòd ij uel contingant se ferè, uel magno interuallo à se disiungantur. Omnibus pedes sunt deni cum chelis: cornua tenuia, parua & pauca. Corporis totius alueum atq; caput indiscretum omnes habent. Quam nos caudam appellauimus, Aristoteles ἐπικάλυμμα πτυχῶδες uocat. Per transuersum & in latus progredi uidentur, in pauore etiam retrorsum pari uelocitate redeūt.

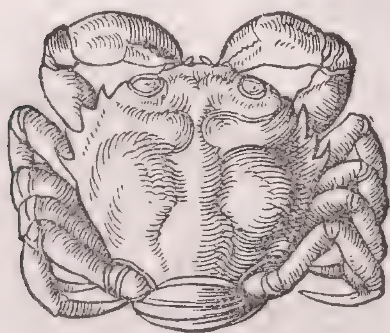
Cauda. *Refrigeratio Crustatorū.* *Δασέα.* *Βραγχιοειδέα.* *Ordinis ratio* *Cancrorū genera.* *Differentiæ.*

Cancri nomen Plinio, ut dixi, & recentioribus quibusdam, ad Crustata omnia extenditur. Aristoteli speciem tantùm rotundorum significat. Iam uerò rursus in hac ipsa specie, quidam simpliciter Cancri dici uidentur: alij cum epitheto aliquo, ut Heracleotici: alij peculiari quodam nomine, ut Paguri, Maiæ. Paguros tamen recentiores quidam Græci pro Cancris promiscuè accipiūt: sicut & Palladius.

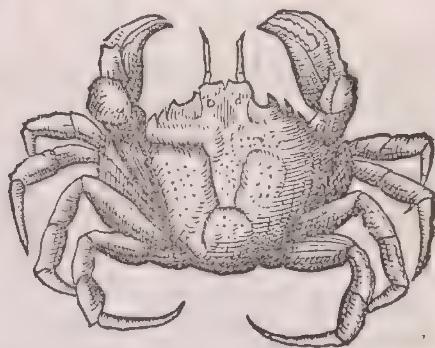
ITALI Cancros uulgò mutatis & inuersis literis Grancos uocant, tam fluuiales, quàm marinos, Platina.

GERM. Nos Cancros (ut communiùs accipiam Cancri nomen pro quouis malacostraco) Locustarios, Καραβοειδεῖς, nominare possumus lange Krebs/ uel simpliciter Krebs. Angli Creuise dicūt Astacum tum mar. tum fluuiatilem: Hollandi alijq́ inferiores Germani Kreeft uel Creeft. alterum uerò genus quod Cancrarium propriè appellatur, kurtze Krebs/ runde Krebs: uel uno uocabulo Täschenkrebs/ à similitudine marsupij subrotundi: uel Meerspinnen/ id est, Araneos mar. quanquam & Sepiam aliqui sic uocāt ineptiùs. Vel Krabbe/ Krab/ Krabe/ Seekrabbe: quo nomine Angli, Germaniq́ ad Oceanum, (ut Galli etiam aliqui Chabre uel Crape) priuatim Pagurum uocitant.

Iconem hanc in Italia nactus sum, persimilem illi quam Bellonius exhibuit.

Hanc Rondeletius posuit, primùm lib. 18. cap. 21. deinde Tomo 2. in libro de piscibus stagni marini, cap. 12. utrobiq; Cancri anonymi nomine.

CANCER simpliciter & generis nomine dictus, cum sit species quædam infima, anonymus à Rondeletio cognominatur. Hoc (inquit) frequentius in Gallia Narbonensi uescimur. nascitur

ſcitur in ſtagnis marinis, inter fluuiatilem & marinum medius: quo in fluuiatilium penuria aduerſus Canis rab. morſum utendum cenſeo. ¶ Idem uidetur, qui à Bellonio ſimpliciter Cancer marinus (Καρκίνος θαλάττιος) nominatur. Hos Cancros (inquit) à Paguris eiuſdem magnitudinis (cum quibus ſæpe ab ichthyopolis permiſcentur) ipſa glabritie primùm diſcernere oportet. Paguri præterea tibias habent hirtas, et brachia grandibus forcipibus uallata, atq; (quæ) in nigrum colorem abeunt, in extremo liuent. Cancri omnino glabri ſunt, eorumq; anterior corporis pars, poſteriore latior eſt. Hæc ille. Videtur autem ſpecies hæc ſemper minor eſſe Paguris.

ITAL. Venetis Granceolo dicitur. Ferrariæ mas Granzo, fœmina Grancella, Bellonius. In hoc genere (inquit idem) Veneti Mazanetas (*Infrà etiam Cancrum paruum latipedem, Mazenetam ab Italis uocari ſcribit*) nominant, Molecis ſimiles. hos mares eſſe, molleſcere, ac uernationem exuere ferunt: illas fœminas putant, & perenni contegi cruſta. ¶ Maia etiam Italis Granceola dicitur: & ne quis confundat cauendum.

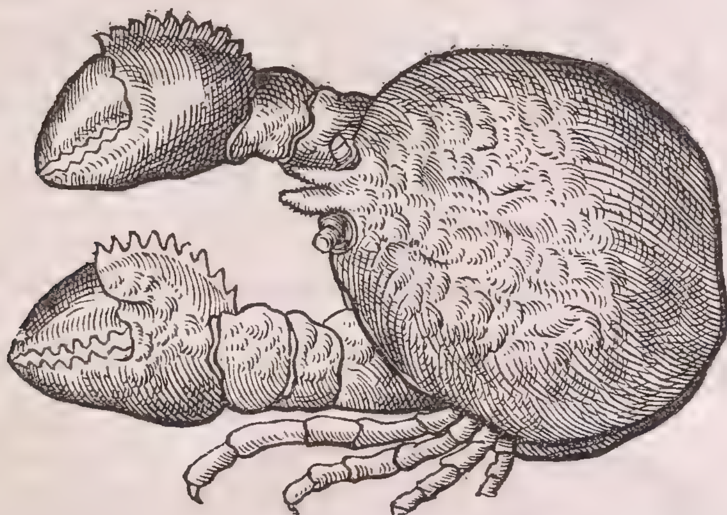
GALL. A noſtris generis nomine Cancre appellatur, Rondeletius.

GERM. Ein art der Meerkrabben. F. ein Minderkrabb/ iſt kleiner dann die rechten Meerkrabben.

CANCER Heracleotic. (Καρκίνος ἡρακλεωτικός), Rōd. cognominatus inquit, ab Heraclea illuſtri urbe ad Pontū Euxinū, potiùs quā ulla alia, plures enim alibi Heracleæ fuerunt. Paguro tā ſimilis eſt, ut uix diſcernas, ueruntamen ſpecie differt. Colore eſt fuſco, &c. rarior in noſtro mari. ¶ Heracl. Cācer (inquit Scaliger) grandiſsimus eſt in genere Pagurorum, cruribus breuibus, forcipibus admodum ualidis: quem pro Vrſo Rondeletius pinxit. Heracleoticus uerò ipſius, parua Maia omnino eſt, ſiue adhuc adoleſcens, ſiue adulta in ſua ſpecie: nihil enim refert, &c. Plura leges exercitationum eius De ſubtilitate 245. 2.

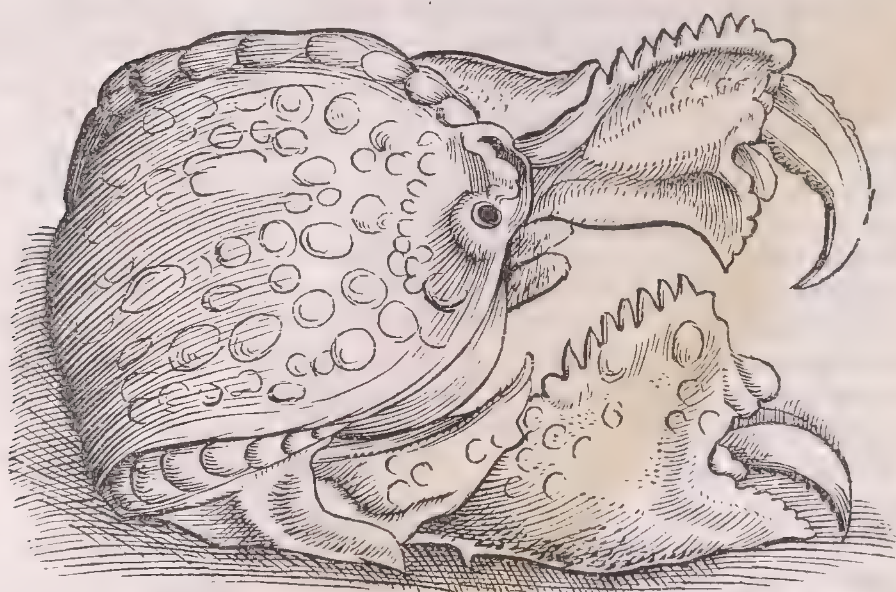
GERM. Ein gſchlecht der Meerkrabben/oder Meertäſchen.

CANCER Heracleoticus Bellonij. nam Rondeletij hoc nomine Cancrum iam proximè exhibuimus. Cum Heracleas urbes (inquit) uiderem adiacentes litori, unam Ponti, alteram Propontidis, ab eis id Cancri genus denominatum eſſe, facile mihi perſuaſi. Plurimus eſt in Siciliæ litore, quanquam & Romæ aliquando uenditur. Multi Gallum marinum ea tantùm ratione uocant, quòd eius brachia uideant in criſtæ Galli modum tornata eſſe. Hæc ille. Rondeletius hunc Vrſum ueterum facit, & iconem ab hac nonnihil diuerſam ponit. Vide paulò poſt.

GALL. Migrane, id eſt, Malum Punicum uulgò uocant circa Monſpelium, à figura & colore ualde ſimili.

GERM. Ein andere art der Meerkrabben: etlich nennēd die ein Seehanē/von der ſchären geſtalt: etlich ein Granatöpfel/von der geſtalt vnd farb.

RVRSVS Galli mar. uulgò dicti, (quem Cancrum Heracleoticum Bellonius facit,) qualem olim ex Italia Corn. Sittardus nobis attulit, alia eicon.
GERMAN. Neben der selbig Meerkrabb/auff ein andere weyß gecontrafeet.

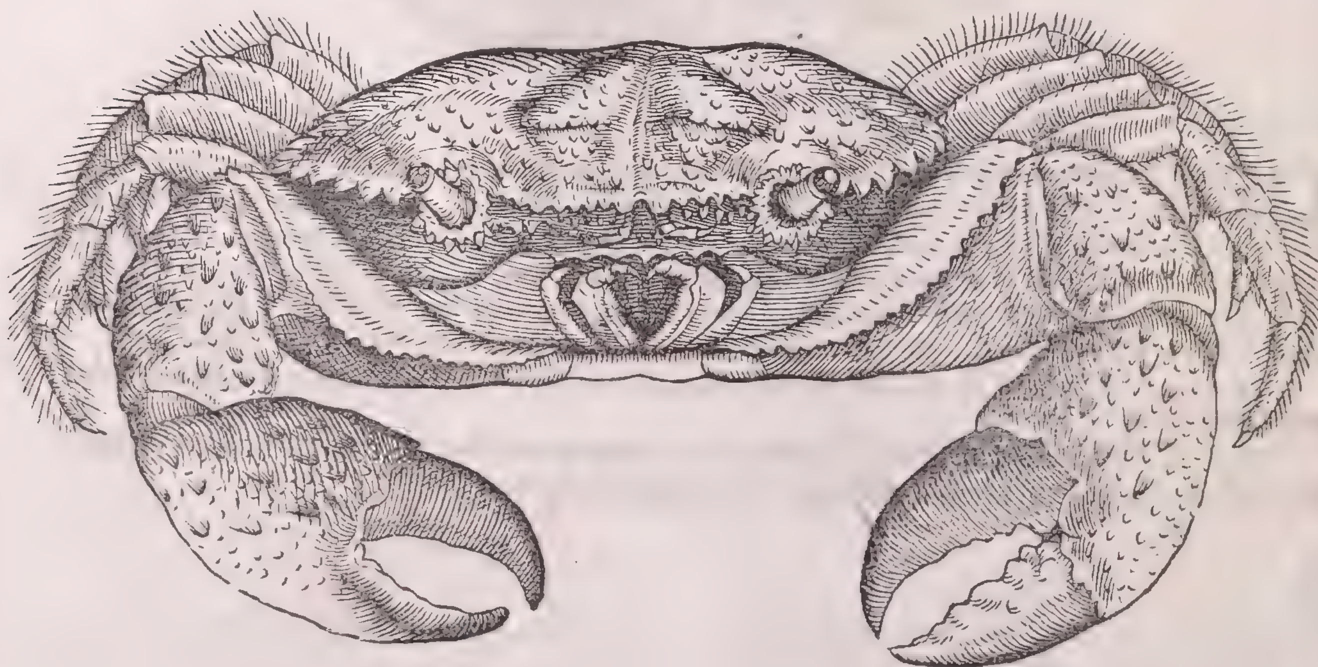
Eiusdem Cancri icones alias duas aliter expressas, proximè retrò posuimus.

VRSVS (uel Vrsa, ἄρκτος ἡ.) Rondeletij: idem qui Cancer Heracleoticus Bellonij (& Scaligeri: Vide superius) proximè exhibitus: quo cum plura leges. Vrsi nomen (inquit) non à forma impositum est, ut Locustis: sed ab actionib. moribusq́ue, ut Lupo, Cinædo. ¶ Bellonius Vrsum seu Vrsam facit, quã Rondeletius Squillarum generis esse ostendit, & latam cognominat: quam nos etiam ex Italia olim Vrsi nomine à uiro quodam erudito missam accepimus. Crediderunt nimirum hunc esse Vrsum aliqui à corporis forma: quæ crassa ei & recurta est, sicut terrestri, & quia genus alterum per omnia huic simile, Ligures uulgo Vrsetam appellant: quæ an eadem sit Squillæ cælatæ Rondeletij, quærendum. Vide infra inter Squillas.

GERMAN. dici poterit ein Bärenkrabb: uel alijs nominibus in Cãcro Heracleotico Bellonij iam positis. [Bellonij uerò Vrsa, ein Bärenkrebs. hic enim longus & caudatus est, ille rotundus.] Ein andere contrafeetung deß nächstgemelten Seekrabben.

Icon Paguri ueluti in dorso iacentis, expressa Venetijs: similis à Bellonio exhibitæ.

PAGVRVS

Eiuſdem alia quam Rondeletius pro Maia dedit effigies. Nos proximè Maiam aliam dabimus.

PAGVRVS (πάγουρος) genus eſt Cancri Heſychio. Recẽtiores Græci plerieꝗ; Pagurũ pro Cancro ſimpliciter & in genere uſurpant. ſic Pagurum fluuiatilem dixit author Euporiſtωn, quæ inter notha Galeni ſunt. Idem à Palladio Cancer marinus uocatur. παγούρους, τοὺς παρ᾽ ἡμῖν καράβους, Scholiaſtes in Equit. Ariſtophanis. Biſas, Pagurus eſt marinus, qui uocatur Carabus, Kiranides. Vocatur autem à Græcis Pagurus, παρὰ τὸ ἐν τοῖς πάγοις ὀρούειν καὶ ὁρμᾶν: ἢ παρὰ τὸ τοὺς πάγους οὐρεῖν καὶ φυλάττειν. ſolet enim ἐν πάγοις, hoc eſt, aſperis & petroſis locis uerſari. Prima huius nominis ſyllaba Oppiano & Nicandro corripitur. Latinum nomen non inuenit. Græco uſi ſunt Plinius et Gaza. Heracleotici ſuprà dicti his omnino cognati uidentur. ¶ Pagurum eundem quem Bellonius pingit Cancrum, in Italia ab eruditis nominari audiui, nec alium ad me pictum Fracaſtorius dedit. de eodem etiam Gillius ſenſit. Atteſtantur & nomina, tũ alia quę Bellonius recenſet: tum Porri uel Pori nomen uſitatum Italis per ſyncopen à Paguro cõtractum uidetur. quanquam hoc nomen Rondeletius ſuæ Maiæ attribuit, Porroni quidem ille, non Porri ſcribens. ¶ Negat Rondeletius (inquit Scaliger, nomen quidem eius ſupprimens) Maiam eſſe Cancrum illum longiorem, horridum: propterea quòd Maia ſit Cancrorum maxima. At, inquit, hæc quam Prouincia Squinado uocat, nõ eſt maxima. Maximum enim fert Oceanus Cancrum, Squinado quadruplo maiorem. Vbi non animaduertit Ariſtotelem de ſuis Paguris atq; Maijs ſcribere, non de Oceanicis. Quippe etiam Rhombi noſtrates parui, Oceanici decuplo ampliores. At in toto Aegæo, Ionio, Adriatico Granceolæ (ſic enim dicuntur ab illis Maiæ) ſunt omnium maximę Cancrorum. Hæc ille. Idem Scaliger: Pagurorum (inquit) duas noui differentias. alter & orbiculatior, & fuſcior, & maior. Alter eſt quadratior et minor, colore dilutiore, ac penè pallida uiriditate. Poreſſas hos uocat Venetus. ¶ Pagrum piſcem (φάγρον) per imperitiam cum Paguro cancro facilè confuderit aliquis. ¶ Paguri quando à Cancris ſimpliciter dictis diſcernantur, ſuprà expoſitũ eſt in Cancro ſimpliciter uocato. *Biſas.* *Species.*

GRAECI hodie ubiꝗ; uetus Paguri nomen retinent.

ITAL. Cancer hic (inquit Rondeletius) à nonnullis Carabo dicitur, ab alijs Porroni, à Venetis Granci porroni (al'. Granci porri,) ab alijs Cancharo de Barbarie, Rondeletius. Venetijs Poreſſa, Scaliger.

HISPAN. Luſitani Aranha (ut audio) nuncupant.

GALLI un Chabre uel Crape nominant, Normanni à rubro uel ruffo, quem eius teſta præ ſe fert, colore, un Rouſſeau appellant. alij quod coctus in paſtilli modum pulmentũ ferat, un Tourteau. Maſsilienſes Carbaſſe & Fagule, Bellonius. Noſtris eſt anonymus: quia rariſsimè in noſtro litore capitur, Rondeletius.

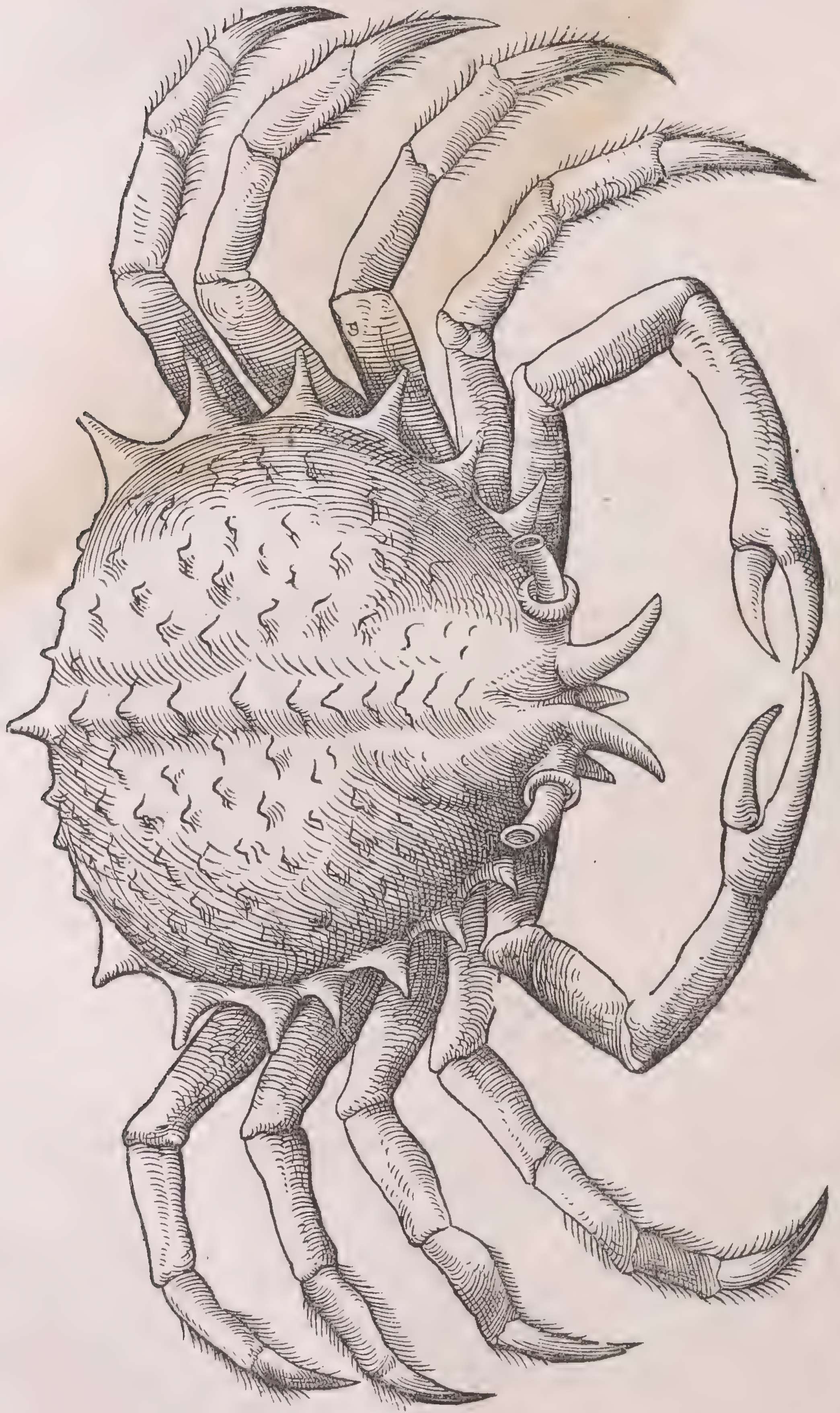
ANGLI A Punger.

GERM. Krabbe/Seekrabbe. Eadem quidem nomina quæ Cancro ſimpliciter, Paguro etiam alijsꝗ; ſpeciebus, magnitudinis aut alia quapiam differentia ſimul expreſſa, conuenient.

MAEAE (Μαῖαι) Cancri dicuntur ab Ariſtotele, à Gaza Maiæ, fortaſſe à magnitudine. nam Μαῖα quæ amitam ſignificat & nutricem, aliquando etiam pro grandiore natu ſumebatur, Rondeletius.

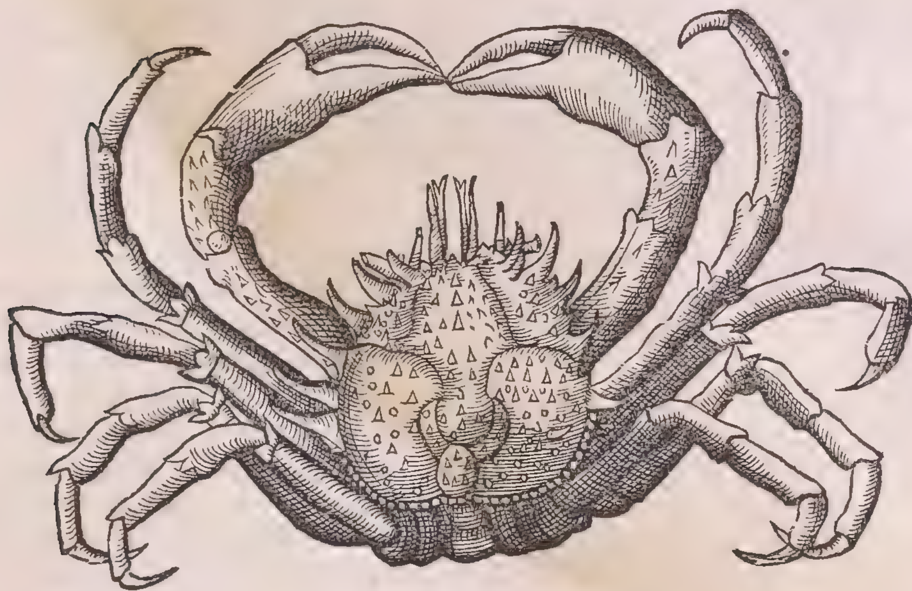
Maiæ, quia maximè Cancrorum, ita quaſi obſtetrices appellantur: quæ cum Pagurorum paruitate, tanquam cum infantibus comparentur, Scaliger. Maſſarius in nono Plinij Mæa potiùs Græco nomine ſcribendum ait, ut codices antiqui habent: quàm Maia, ut Gaza uertit, quaſi ita apud Plinium legerit. Ariſtoteles Mææ crura tenuia tribuit: non etiam parua ſeu breuia, ut Rondeletius ſcribit: nam Heracleoticis cancris mox eadem parua eſſe ſubijcit. item oculos parum inuicem diſtantes. ¶ Cancrum illum, quem repræſentamus Maiam eſſe, Iouio, Gillio, & Bellonio cõ

Iconem hanc pro Maia fœmina Venetijs pictam accepi: illi quam Bellonius dedit picturæ similem.

Eiusdem

Eiuſdem alia imago à Rondeletio accuratiùs expreſſa, & maſculi forſitan in hoc genere.

uenit, quibus contradicit Rondeletius. Lege ſuperiùs in Paguro. Ego pleroſq; in Italia eruditos hanc Maiam facere animaduerti: & ſimilem illi quam poſui iconem, Maiæ nomine ab Hieronymo Fracaſtorio accepi, ſed magis pyramidata parte anteriore, &c. & ſanè ut in Paguris anterior pars latior eſt, ſic in Mæis poſterior. Maiæ corporis figura, inquit Gillius, poſterior rotundior eſt, anterior pyramidatior. extremæ partes aculeorum ſerie circunuallantur: quorum duo ex fronte tanquã cornua eminent. cru a quibuſdã ſpinulis horrent. Longè omnium maximum (inquit Scaliger) Cancrorũ genus eſt Maia: tota cuppa aſperũ, cuſpidata fronte horridum, prælongis cruribus, exilibus, ac propterea imbecillis. ¶ Rondeletij Cancer Heracleoticus, omnino parua Maia eſt, ſiue adhuc adoleſcens, ſiue adulta in ſua ſpecie, Idem Scaliger. De hac fortè ſenſerit Gillius, paruum genus Maiæ Maſsiliæ inueniri ſcribens, ut corpore multò minore, ita pedibus multò longioribus. *Maia parua*

ITALICE. Granceola, corrupto nimirum nomine à Cancro. Vulgò Cancreolas cognominãt, Maſſarius. Sed Cancrum marinum etiam paruum uel ſimpliciter dictum, Venetijs Granceolum nominari Bellonius tradit: uideturq; ei nomen hoc ceu diminutiuum meliùs quadrare. Veneti ac Genuenſes à ſpeculis, in Maiarum corticibus elegãter incluſis, Specchio, hoc eſt, ſpeculum dicunt: (Romanum uulgus Grancitellas:) ſupinam enim ſi contempleris, tria parte anteriore breuia ſpecula ab ipſius cruſtæ tegmine continuata cernes, inter quæ prætenturæ duæ deliteſcũt, Bellonius. Iouius aliquos Maiarum rotundioribus teſtis ſpecula ad elegantiam includere ſolere tradit.

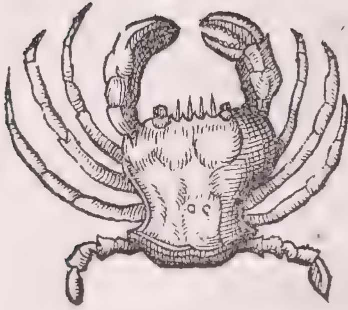
HISPAN. Chabro, Rondeletius. id ad Germanicum Crabe accedit. Luſitanice Cangreia, uel Cangreiola, uel Centola, ut audio.

GALLICVM uulgus ob ſimilitudinem quam cum Araneo habet, Iraigne de mer. *(Eſt & Araneus, Cancellus quidam, de quo infrà.)* Maſſilienſes ab aculeis infinitis, quibus in tergore more Locuſtæ horret, & uillis quibus undiq; eſt circunſeptus, Squinaude *(Squinadam Gillius: nimirum quaſi Echinatam)* uocant, ad pectinem, ad quem linum attenuatur, alludentes, Bellonius. In Prouincia Squinado uocatur, ab alijs Gritta (Bellonio Cancer latipes Maſſiliæ Gritta dicitur,) Squaranchon, Grampella.

ANGLI A Fryll: quanquam idem nomen etiam Pectinum generi cuidam aculeato tribui inuenio.

GERM. Ein groſſer Seekrabbe/mit langen dünnen füſſen/voll raucher ſpitzẽ. ein groſſe Meerſpinnen art/ die gröſte vnder den Krabben. mag ein Vrkrabb / Hechelkrabb/ oder Spiegelkrabb genẽt werden.

CANCER Latipes Bellonij: quem Græcè Platypun, uel Platypoda cognomines licet. Paruus quidam (inquit) & ignobilis Cancer apud nos frequentiſsimus eſt, nomine tamen caret ob uilitatem. Paruus eſt, nucis iuglandis magnitudine, aliquãdo paulò maiore, &c. Pedum

Alius latipes

postremus & minimus (utrinque præter aliorum Cancrorũ naturam, unde Latipedem cognominauimus) in latitudinem desinit osseam. E frõte extant cornicula quatuor. Cum maris purgamentis in litus eijcitur, & cum piscibus alijs sagena capitur: neglectusque in litore relinquitur. unde magna celeritate regreditur in mare, beneficio latitudinis postremorũ pedum. ¶ Carcinus paruus aut Cancellus (inquit Bellonius) inter pisciculos reperitur: qui pedes extimos latiusculos habet, (quibus ad natandum ceu pinnulis aut remis utitur:) & hac nota tantùm à Cancro marino differt. ¶ Alios etiam Carcinis aliquo pacto similes, Romani rustici frequenter cum Tellinis & Conchulis diuendunt. qui tamen Carcinis multò maiores *(fortè minores)* sunt, &c. hi quoque nouissimos pedes in extremo latos habent. eorum magnitudo pollice operiri potest: uiuaces tamen admodum sunt: Nautæ crudos cum pane edunt, &c. ¶ De huiusmodi Cancris (inquit Rondeletius) locutum puto Aristotelem, ubi scribit: Parui Cancri qui capiuntur inter paruos pisciculos, postremos pedes habent latos, ut ad natandum sint utiles, & pinnarum uel palmularum uice. ¶ Quærendum an hic Cancer sit, quem Cursorem cognominant.

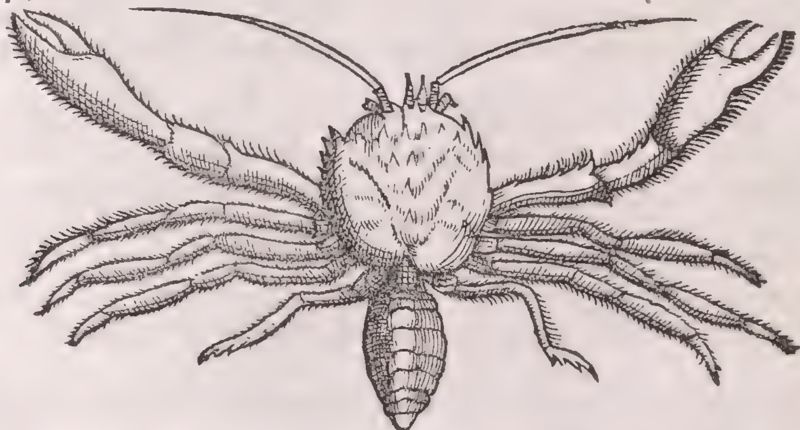
Cursores. Bellon. Cursores cãcros, eosdẽ Equitibus facit, nescio quã rectè. Aristoteles diuersis in locis, nominibus quoque diuersis eos commemorat. Cursores enim esse arbitror, quamuis ipse non nominat,

Equites. Latipedes illos quorum meminit De partibus animalium lib. 4. c. 8. Equitum uerò mentionem facit Historiæ 4. 2. Genus est quoddam Cancrorum (inquit) in litoribus Phœniciæ, tantæ uelocitatis, ut uix quisquã consequi possit: unde ἵππεις, id est, Equites appellantur. ijs nihil ferè intus propter inopiam pabuli est. Δρόμων est paruus Cancer, Hesychius. Cancri δρομίαι (inquit Aelianus) longè lateque uagantur. modò circum litora errant, ubi & nati sunt: modò longiùs proficiscũtur: & uel in loca saxosa, uel cœnosa, cibum perquirentes, sæpe perueniunt. Bellonius in Singularibus scribit hos Cancros non multò maiores esse castanea.

ITAL. Romæ Grancetto uocant, (forma diminutiua nimirum à Cancro.) Veneti ac Ferrarienses Mazenetam, *(Hoc nomen etiam simpliciter Cancro marino paruo attribuunt, ut suprà dictum est,)* Bellonius.

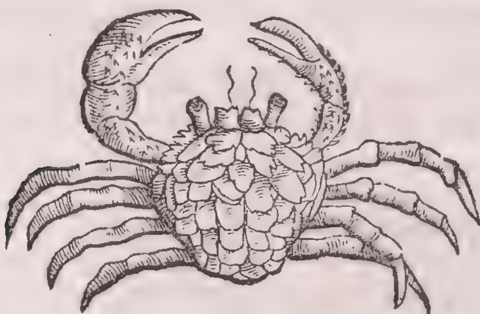
GALL. Massilienses Grittam genuina uoce nominãt, Bellonius. Sed Maia etiam in Prouincia aliquibus Gritta uocatur.

GERM. F. **Ein breitfüß / Ein Leuffer / Ein kleiner Meerkrabb / hat die ij. letsten füß breitlacht / laufft schnell.**

CANCER Flauus siue Vndulatus Rondeletij. Cancer hic (inquit) inter anonymos & ignobiles magnus est, Cancris stagni marini uel fluuiatilibus æqualis. Flauum à colore nominauimus: Vndulatum à lineis quæ in prona parte sunt sinuosæ undarum modo, non aliter quàm in cameloto uulgò nuncupato. Capitur circa Antipolim & Lerinum insulam, nec uspiam similes uidi. Caudam extentam depinximus, &c.

GERM. F. **Ein Schamlot krabb / ein gälber Meerkrabb.**

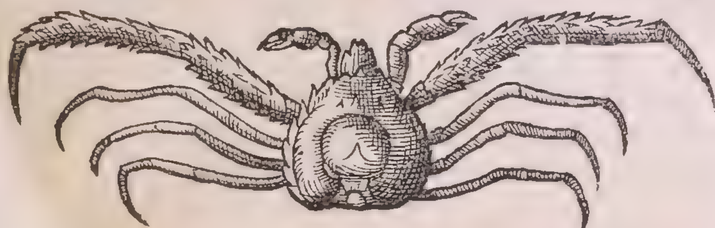

CANCER Varius siue Marmoratus Rondeletio dictus. Hoc Cãcri genus (inquit) in saxorum cauernulis degit, non alibi quàm in Agathensis litoris scopulis à me uisum. Testa est læui ac perpolita, duriore quã in cæteris. coloribus maculisque uarijs (uiridibus, cœruleis, albis, nigris, cinereis,) conspersa, marmor uarium siue iaspidem pulchrè referente. Hæ maculæ in mortuo maiori ex parte euanescunt, quod si in

Sole

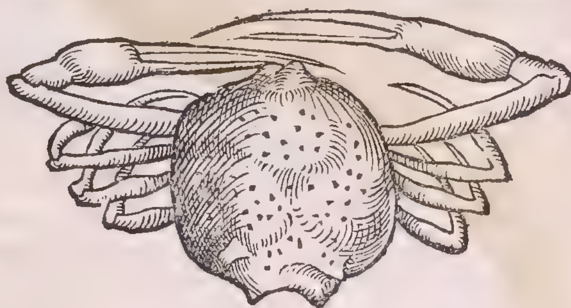
Sole exiccetur, totus fit flauus.

GERMAN. Ein Punterkrabbe/hat ein glatte glitzerende ſchalē/mit mancherley flecken beſprēgt/ grūn/blaw/weyß/ſchwartz/āſchfarb/dieweyl ſy lābē: wie ein ſchöner gefleckter marmel oder iaſp. ein Marmelkrabb.

CANCER Brachychelus Rondeletij. Cancer hic (inquit) alibi rariſsimus, in Lerino inſula frequens, ex rubro nigricat, paruus. eius corpus poſteriore parte, contrà quàm in cæteris, latius eſt, anteriore acutius. Chelas duas habet ualde breues, & tenues: unde βραχυχήλου nomen dedimus, &c. ¶ Hic Cancer an Eques ueterum ſit conſiderandum. longiſsima quidem pro reliqui corporis magnitudine crura, ſublimem ipſum, ἔποχον, & ueluti equitem oſtendunt: & chelarū breuitas nihil celeritati ingreſſus officere uidetur. De Equite quidē cancro plura ſcripſi ſuprà in Cancro latipede ſiue dromia: quem ad celeritatem nō quidem pedum longitudo, ſed poſteriorum (opinor) latitudo promouet: ſicut & in mari ad natationem. *Eques.*

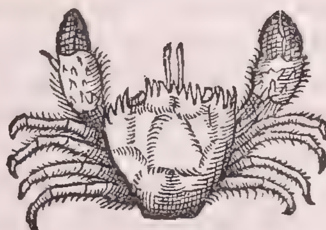
GERM. Ein kleine art der Meerkrabben/mit kurtzen ſchären/langen füſſen: vnd dem leyb hinden breit/vornen geſpitzt.

CANCRI Quædam ſpecies, cuius picturam Io. Kentmānus medicus ad me dedit. Eum Macrochelum uel Leptochelum cognominare licebit, quòd inter Cancros longiſsimæ ei tenuiſsimæq́ ſint chelæ.

GERMAN. Ein Meerkrabbe mit gar lāgen vnd tünnen ſchären.

CANCRI Hirſuti Rondeletij. Paruorum (inquit) Cancrorum qui hirſuti ſunt, differentias tres obſeruaui. Prima eſt eorum qui chelas aculeatas habent, & in extremo nigreſcentes. Cornicula duo: quæ ſequuntur utrinque partes, ſerratæ ſunt. In teſta media cordis humanę figura expreſſa cernitur. Chelis pedibusq́ omnibus hirti ſunt. Huic generi ſimile aliud eſt ęquè hirſutum: ſed minus, & chelarum extrema nigricantia non habet. Tertia differentia eorum eſt, qui ſecundis ita ſimiles ſunt, ut eoſdem cum iis planè eſſe diceres, dempta ſola magnitudine: quare horū pictura ſeparata nihil opus fuit. Tria hæc genera cum reliquis piſcibus euerruntur, & ob exiguitatem prorſus negliguntur. 1. 2. 3.

GERM. Kleine vnd harechte (beſunder an füſſen) Meerkrabben.

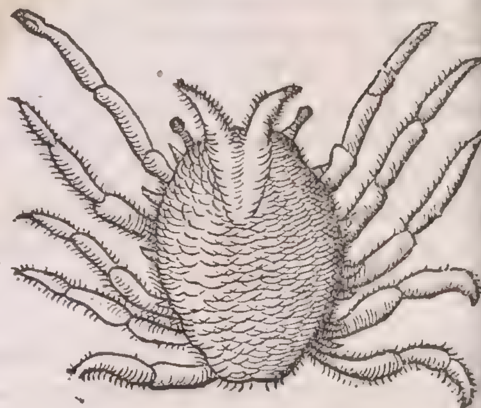
CANCRIS Hirsutis Rondeletij adnumerandus uidetur ille, quem Lupum marinum uulgò Romæ, alij Somniolo uocant: quòd eius crusta in puluerem redacta somnum inducat, alijs Papilla pilosa uel Castrangiolo dicitur. Huius iconem à Cor. Sittardo missam apposui.

GERM. F. **Ein Schläffer: dann sein schal zů puluer gestossen/ soll schlaffen machen. Ein andere art der (kleinen) harechten Meerkrabben.**

CANCER hic corporis trunco (inquit Rondeletius) cordis figuram omnino refert, cum pelagicis piscibus panagro extrahi solitus: sed rarò, propter paruitatẽ enim è retium maculis facilè elabitur.

GERMAN. F. **Ein Hertzkrabble.**

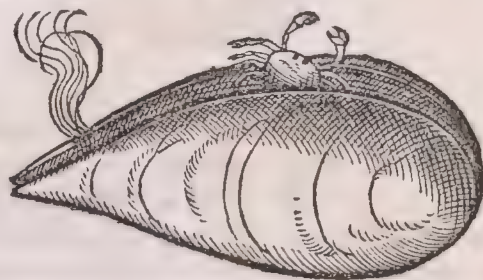

CANCER qui ab ITALIS uulgò Folia uel Folca (circa Romam præsertim, ni fallor) nominatur, eius effigiem ut à Cor. Sittardo meo felicis memoriæ accepi, posui. Folca dicta (addebat is) parum à Maijs differt, nisi quòd asperitatem in testa tomentosam habet. ¶ Quòd si pictura bene se habet, ut puto, leptochelum hunc Cancrum, à chelarum exilitate cognominaueris.

GERM. **Ein besunderer Meerkrabb/ in Italia bekañt/ mit gar kleinen schären.**

ARANEA Crustata Rondeletij: de qua sensisse putat Aristotelem, cum scribit: Cancellus forma similis est araneis, nisi quòd partem capiti & pectore subiectam araneo maiorem habeat. Sed forsan terrestri araneę Aristoteles cãcellum comparauerit. inter crustata enim alibi nusquam araneum numerat, ut neq; alius ueterum. Interim tamen hunc quem Rondeletius exhibet, sic nominari propter formę similitudinem nihil prohibet: imò multò magis propter paruitatẽ hunc ita uocari cõuenit, quàm paguros uel maiores cancros, quos **Meerspinnen**, id est, Araneos marinos Germani uocant: ad quorum differentiã, diminutiuo nomine araneum istum **Meerspinnle**, appellabimus. Araneum marinum in Frisia uidi ita similem domestico, ut sola magnitudine à terrestre differret, Turnerus.

CANCER paruus (Καρκίνος μικρός) semper in alienis testis hospitari solet, non tamen quibuslibet: sed præcipuè in Mitulis gurgitum, Pinnis, Pectinibus atq; Ostreis. Piscatores putant Cancros unà cum illis, quorũ testam inhabitant, nasci: Rondeletius ex coitu procreari ostẽdit. Dicã (inquit idem) quod sæpissime uidi. Cancri parui qui in Ostreis reperiuntur, minores sunt, paruę scilicet fabæ magnitudine, toto corpore candidi, præterquã in pronæ crustæ medio quod rubescit. Qui uerò in Pinnis reperiũtur, maiores sunt, & magis rubri quã albi: alioqui chelis, pedibus, toto deniq; corpore tum inter se, tum alijs omnibus cancris similes.

Pinnoteres. pinnophylax ¶ Cancer paruus cum Pinnam subit, priuatim Pinnoteres aut Pinnophylax, ut Oppiano in carmine, (Πιννοτήρης, Πιννοφύλαξ) uocatur, quòd seruet custodiatq; Pinnam. est autem Pinnoteres, masculinum primæ inflexionis, ut Anchises. Minùs probo quòd à recentioribus quibusdã Pinnother scribitur. apud Aristotelem de Hist. 5. 15. Πιννοθῆραι multitudinis numero legitur, tanquam à recto Πιννοθήρας ὁ, ac si Pinnæ uenatorem dicas: quoniam in Pinna in suum illiusq; commodũ pisciculos uenari soleat. sic enim quidam putarunt: quos redarguit Rondeletius. Pinnæ enim aqua tantùm & luto uiuunt, non pisciculorum carne ut crustata omnia. Nunquam nascitur Pinna (inquit Plinius) sine comite: quem Pinnoterem uocant, alij Pinnophylacem. is est Squilla parua, alibi Cãcer dapis affectator. Sic ille. Sic aũt accipi debent eius uerba, ut Pĩnoterę duo intelligãtur, unus Squilla parua, καρίδιον Aristoteli: alius uerò Cancer paruus. nam quia hęc etiam (Squilla parua) in Pinnis reperitur, aliqui fortè confundunt. Cicero quidem ea Squillæ paruæ in Pinna attribuit, quæ Græci Cancro paruo. ¶ Inueniuntur autem hi Cancri in alienis testis, non quòd in ijs nati sint, nec aliqua societate aut uictus communis ratione, ut diximus: sed quia molliore testa tecti sunt, & ideo iniurijs magis opportuni, Concharum caua subeunt, ut illic tanquam in specubus & antris

Squilla parua.

Cancri parui cur in alienis testis degant.

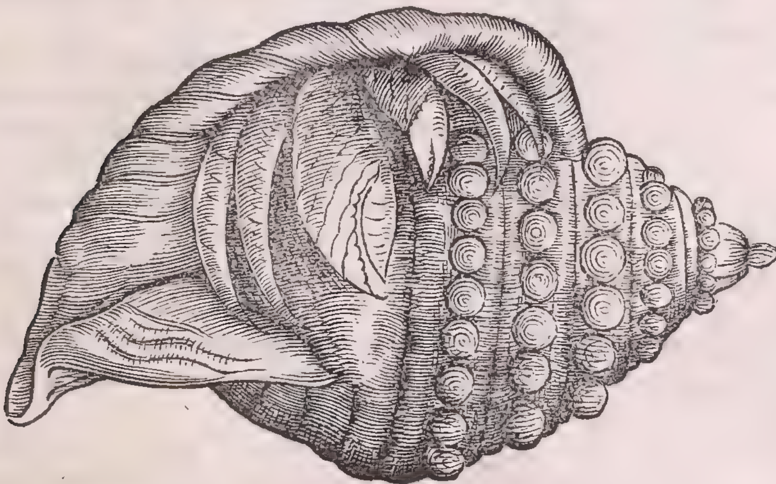
& antris tutiùs degant. Quare non ſolùm in teſtis, (inquit Rondeletius,) ſed etiã in Spongiarum cauernulis, in ſaxorum, rimis, in externis teſtarum, quibus Oſtrea tecta ſunt, cauis ſæpiſsime Cancros paruos reperi. ¶ Alius quàm hic eſt Cancellus ſiue Scyllarus, qui corpore oblongo Locuſtis non Cancris ſimilis eſt, & inanes tantùm turbinatasq; teſtas ſubit: de quo proximè agemus. *Cancellus.*

GERMAN. hic Cancer paruus uocari poterit **ein kleiner Meerkrabb: ein Meerſpinnle/ wonet iñ Schneckenſchalen im̃ meer inn den ſchalen etlicher låbenden Schnecken oder Muſcheln. ein Muſchelgaſt.** Cancellus uerò, de quo mox dicetur, uoce diminutiua **ein Meerkrable**: ut eadem ſit horum nominum ratio ac differentia in ſermone noſtro, quę Græcis inter Καρκίνον μικρὸν & Καρκίνιον, id eſt, Cancrum paruum et Cancellum. Vel potiùs Cancer ille paruus utroq; modo ex iam dictis Germanicè appelletur: Cancellus uerò **ein Meerkrebßle**, ut non ſolùm paruitas eius, ſed etiam corporis figura oblongior, qua Aſtacum refert, ſimul indicetur.

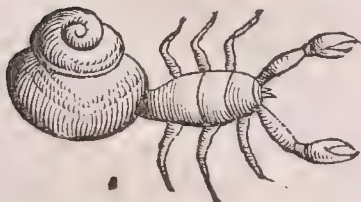
Cancellus in teſta. *Cancellus nudus.* *Teſta uacua, quæ Neritæ uideri poteſt, quòd Buccino ſimilis ſit, ampla tamẽ, &c.*

Cancelli in Buccino effigies: quam olim Cor. Sittard. mihi communicauit.

Scyllarus ſiue Cancellus in Nerite concha, Venetijs ad me miſſus.

Cancellus alius oblongus, Aſtaco fl. ſimilis, quem et ipſum Sittardus miſit: referendus ad tertiũ genus Cãcelli à Rond. memorati.

CANCELLVS, Ariſtoteli Καρκίνιον τὸ: Oppiano, Aeliano, Galeno, Καρκινὰς ὁ. differt à Cancro paruo, quem proximè retrò dedimus: quòd ille reuera Cancris ſpecie ſimilis ſit: hic uerò Locuſtis teſte Ariſtotele. Ineſt quidem in eo, Rondeletio authore, quod & Locuſtis & Cancris ſimile ſit: quare hoc etiam loco ceu inter utroſque medium repoſuimus. Ariſtoteles alicubi inter Cruſtata & Teſtacea eum ambigere ſcribit: quòd & Locuſtis cognatus ſit ſuo corpore: et teſtas in

grediatur. uerùm cum alienas ingrediatur testas, (uacuas duntaxat,) inter Testacea rectè censeri non potest. quin & Spongias aliquando subit, si quando foramē in eis capax nanciscatur. ¶ Cancellus (inquit Aristoteles, à quo etiam forma eius diligentissimè describitur) initio gignitur ex terra & limo, deinde in uacuas testas ingreditur: ubi cum accreuerit, in ampliorem testā subit, uidelicet aut Neritæ, aut Turbinis, & aliorum huiusmodi: sæpe etiam parua Buccina: ingressusq; eam circunfert: ibidem nutritur & augetur: deinde capaciorem petit. ¶ Idē philosophus species Cancelli duas statuit: unum in Turbinibus, longiorem: alterum in Neritis Conchisq;, breuiorē, & cætera ferè similem, sed dextro pede paruo, sinistro magno: qui priuatim Scyllarus (Σκύλλαρος ὁ.) dicatur. At Rondeletius: Liberè (inquit) dicam, quod diu multumq; obseruaui, sola corporis longitudine duo hæc Cancellorum genera differre puto: ut Cancellus Turbinatorum hospes longior sit; Neritarum breuior: quia Neritarum testa est læuis, ampla & rotunda. Quantum ad pedum bisulcorum longitudinem attinet, in omnibus Cancellis, quos plurimos uidi, semper sinistrum pedem crassiorē dextro perspexi, quod non fortuitò, sed certa ratione mihi uidetur contingere. cum enim uiuant in testa circa corporis medium complicati, quantum dextræ parti compressæ alimenti incrementiq; decedit, tantum sinistræ liberiori & laxiori accrescit. Prætereà uidetur Aristoteles tertium genus constituere, cum dicit: Sunt inter Cochleas quæ intra se bestiolas habeant Astacis paruis similes, qui uel in fluminibus gignuntur: sed differunt, quòd præmollem intra suam testam carunculam habeant. ¶ Cancros paruos cum Cancellis aliqui confundunt. uidetur quidem etiam Plinius confudisse: et Aristoteles semel alicubi Cancellum pro Cancro paruo impropriè posuit. Hermolaus Barbarus Cancellum cum Squilla parua confundit. Nos Pinnoteren duplicem esse monuimus, unum Cancri exigui specie: alterum Καρίδιον, id est, Squillā paruam. Non cancer paruus solùm, ut Aristoteles tradit: sed Cancellus quoq; in Spongiarum cauernulis latet & uiuit. Plura lege mox in Gallicis nominibus.

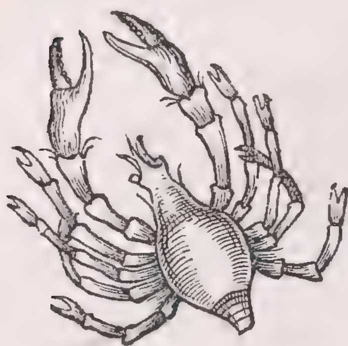
Species duæ Aristoteli.
Scyllarus.
Species tertia

ITAL. Ligures Brancha uocant, uel Branchna, Rondel. HISPANI, ut audio, Cangreío.

GALL. Prouinciales Bious Cambus. nostri Bernard l' ermite. eremitam quidem, quòd alios fugiens, in testa perinde ac in solitudine uiuat. Bernardum autem, quòd plebs nostra Bernardos, etiam uulgari prouerbio, fatuos esse dictitet: fatuumq; esse Cancellum, qui crusta tectus, chelas habens, quę ad uitam tuendam satis esse possent, alienas domos quęrat, in quibus latens uiuat. Quòd si non hæc solùm, sed posteriores etiam Cancelli partes spectaueris, prudentem esse iudicaueris, qui nudas & iniuriæ ualde opportunas partes, dura & firma testa muniat.

GERMANICE uocari poterit **Ein kleiner Meerkrebs / Meerkrebßle. ein Einsidler. Süch im nächstgemelten kleinen Meerkrabben.**

Auena.

CANCER Paruus quidam rarus: quem Sebastianus Buotzius Argentinensis medicus excellens, mihi olim ostēdit. Auenā nominari uulgò addebat, si satis memini, ceu usitato circa Monspelium uocabulo. Scaliger tamen Squillam marinam à Vasconibus Ciuadam uocari ait, id est, Auenā: pugillatim enim (inquit) deuorant, sicut auenam ueterinæ. ¶ Partes eius omnes perexiles erant: caput ut in locustario genere prominēs. cauda breuis & ad uentrem reflexa, ut in Cancris propriè dictis: ita ut ambigere inter hæc genera uideatur, sicut & Cancellus priuatim dictus. Pedes forcipati omnes, nō chelę tantùm: si pictor rectè expresit, ut arbitror.

GALL. Auena fortè Monspelij. Vide in præcedentibus.

GERMAN. **Ein besunderer kleiner seltzammer Meerkrebs / hat das vorderteil wie die Lobster oder Krebs: den schwantz aber zum teil wie die Krabben: die füß alle geschäret.**

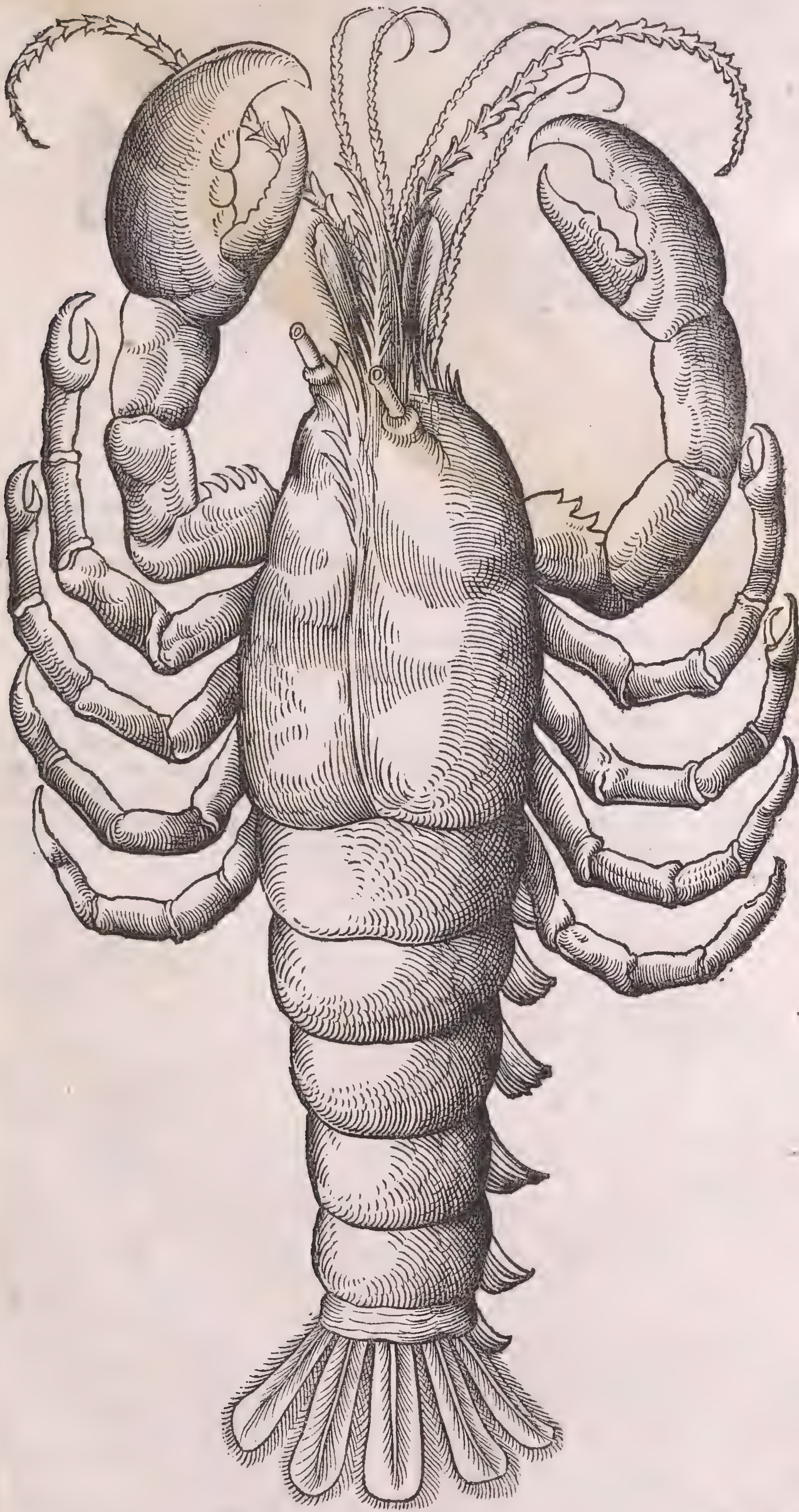
ASTACVS, Ἀστακὸς communiter Græcis, Attice ὄστακός. Gaza Gammarum conuertit, uulgi nimirum Italici appellationem secutus, cum Græcam retinere præstitisset. nam Gammarus ueteribus Romanis, Athenęo teste, Squillæ speciem significauit. Hesychius Cāmaros, Squillas rubras interpretatur. ¶ Elephantus Plinio dictus, à magnitudine opinor pedum ac brachiorum, non alius quàm Astacus uidetur, Rondeletius. Elephanti Locustarum generis, nigri, pedibus quaternis, bisulcis: præterea brachia duo, binis articulis, singulis forficulis denticulatis, Plinius. Bellonius Astacum adultum duntaxat, Elephantum Plinij esse putat. nam Astaci (inquit) quantò maiores exeunt, eò nigriores euadunt. Eundem à Græcis scriptoribus, præsertim Aeliano, Leonem dictum conijcit. Rondeletius diuersum quidem Leonem exhibet ac describit. apparet tamen eum non contradicere, quin idem sit Aeliani Leo, & Plinij Elephantus: Plinij uerò Leonem & Elephantum diuersos esse liquidò ostendit.

GRAECI & accolæ Adriatici maris, etiamnum nomen antiquum retinuerunt. Constantinopoli Liczuda uel Lichuda uocant.

ITALICE Romæ Gammaro uel Cambaro (Gambaro) di mare. nam fluuiatilem Astacum simpliciter Gambaro nominant. Venetijs Astase uel Astese, Genuæ Lumbardo. ¶ Illyrici, Larantola. HISPANI Camarón.

Forma

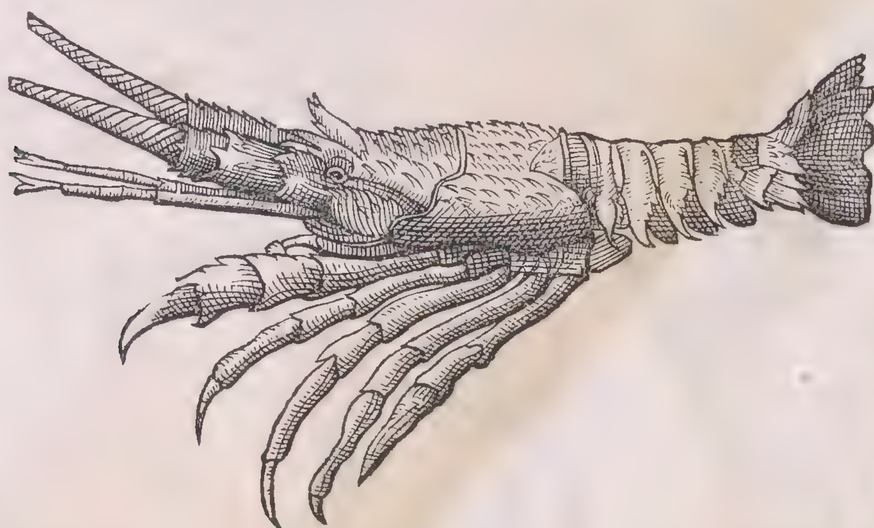
Forma hæc Astaci est, quem Venetijs Astese uocant, ubi & depicta est: sed minùs accuratè, ut apparet, quàm à Rondeletio.

GALLI & Normani Homar, Maſsilienſes Ligumbault: circa Monſpelium Langrout uel Eſcreuice de mer. ¶ Maſsilienſes & Leonem & Aſtacũ, ex Plinio diuerſos piſces, uno eodemq; nomine Ligombaudos nominant, Gillius.

GERMANICE Humer/ein Meerkrebs.

ANGLICE A Creuyſe of the ſea.

LOCVSTA Marina, κάραβος, καραβίς. Aliqui γραψαῖον uocant: Archeſtratus etiam Aſtacum. nos alium Aſtacum priuatim ſic dictum dedimus. Locuſtarum marinarum ſpecies eſſe plures ex Ariſtotelis quarto de partibus animalium apparet. Idem Ariſtoteles quæcunq; ex cruſtatis oblongiora ſunt καραβοειδῆ nominat, Gaza uertit locuſtacea; ut rotunda cancros, uel cancrarij generis.

GRAECI nunc etiam Cárabon nominant.

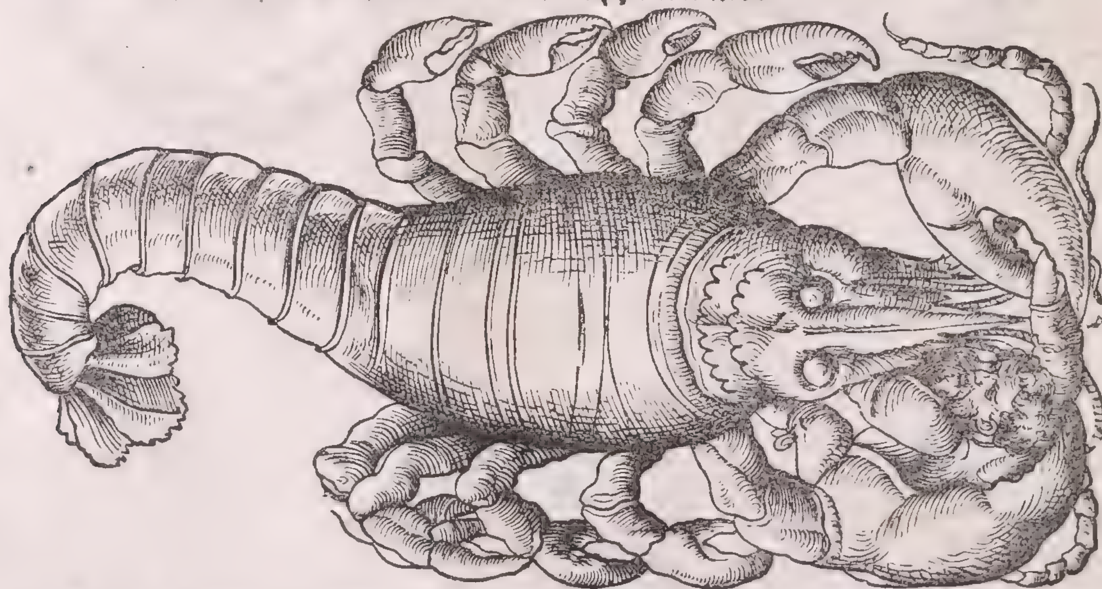
ITALI Locuſta. Ligures Alagouſta, alij Lanchrina.

HISPANI Loguſta.

GALL. Maſsilienſes Langouſte.

ANGLI Lopſter/Lopſtar. Eliota Anglus diuerſis locis Aſtacum, Locuſtam & Leonem interpretatur a Lopſter. Io. Caius Creuiſe Anglorum, Locuſtã eſſe, indicauit. At Guil. Turnerus in epiſtola ad me: Locuſtam mar. (inquit) nuſquam audiui uocatam a See creuis, ſed perpetuò a Lobſter. Eſt & alius huius generis piſcis in Northumbrico mari nuſquam uiſus, ſed in Occiduo frequens, qui uocatur a Longoiſter. is cornicula habet cubito ſubinde longiora.

GERMANICE F. Ein Meerkrebs oder Humer art.

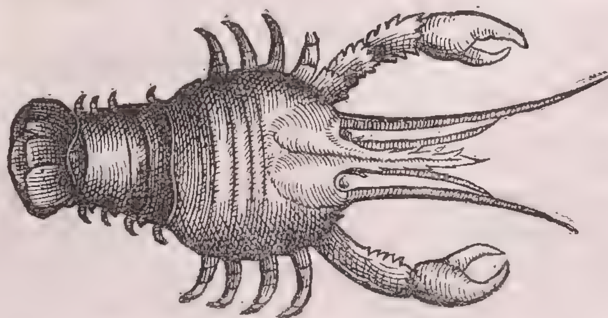
ASTACI MARINI Quem Humer uocant Germani, ex Deſcriptione Septentrionalium regionum Olai Magni, effigies. Ingẽtem eſſe ſcribit, (inter Orchades & Hebrides inſulas,) & tam ualidum ut hominem natantem chelis apprehenſum ſuffocet. Sed non probo, quòd pedes omnes biſulcos pinxit; & caudam tabellis tam multis conſtruxit, &c.

CHELA ASTACI Marini ex Oceano.

IN EADEM tabula Magnus depingit Aſtacum XII. pedum, qui deuoratur à monſtro marino ſimili rhinoceroti; cuius rei typum requires ſuprà inter Cete ex Tabula Olai.

ASTACVS paruus marinus, ſui generis. ſemper enim paruus eſt, nec unquam fere magnitudinẽ picturæ noſtræ ſuperat, Rondeletius.

GERMAN. F. Ein kleiner Humer/ ein kleiner Meerkrebs.

LEO Rondeletij. Plinius Leonem nominat tantùm inter Cancrorum genera cum Carabis, Aſtacis, Mæis, &c. Diphilus A-

ſtaco. ¶ Λέων à Græcis dicitur, Latinis Leo, à colore flauo, ut arbitror, quo coloratus eſt dum uiuit, & è mari captus educitur: & quòd hirſutus ſit. Aſtaco corporis ſpecie affinis eſt, ſed brachia lõgiora habet, &c. Rondeletius.

GERM. F. Ein Löw / ein Löwkrebs.

DE SQVILLIS IN GENERE.

Καρίδες. ΚΑΡΙ´ΔΩΝ genus tertium poſt Locuſtam & Aſtacum ab Ariſtotele numeratur. Gaza cum Cicerone & Plinio Squillas conuertit. Cicero Squillam paruam uocat τὸ καρίδιον Ariſtotelis. Plinius lib. 11. Cruſta fragili (inquit) incluſis rigẽtes oculi: Locuſtis Squilliſq; magna ex parte ſub eodem munimento præduri eminent. Et lib. 9. Coëunt Locuſtæ, Squillæ, Cancri ore. Athenæus author eſt à Sophrone κουρίδας dictas, à Simonide & Epicharmo κωρίδας. Idem tradit καρίδας à capitis magnitudine nuncupatas: quòd maximam eorum corporis partem caput occupet. Quod etymum (inquit Rondeletius) ſi uerum eſt, non poſſum non mirari Galenum: qui lib. 8. De uſu partium Malacoſtraca omnia capite truncârit, &c. ¶ Prima in καρὶς ſemper producitur: ultima uerò recti, quæ iôta habet, quod in obliquis penultimam conſtituit, plerunq; quidem producitur, & circunflectitur: rariùs corripitur & acuitur. Nomina quidem in ις oxytona biſſyllaba, quorum penultima natura longa eſt, iota producere ſolẽt, ut κρηπίς: excipitur τευθίς, & alia fortè pauca per ίδος declinata: in ινος enim longa ſunt omnia. Hoc cum ita ſit, mireris quòd in ſoluta oratione, iota huius nominis καρὶς nunquam circunflexum reperiatur. A κάρη quod eſt caput, ita fit καρὶς: ut à βολὴ, γραφὴ, βολὶς, γραφίς. Quid ſi καρίδες dictæ ſint, quaſi ἀκρίδες, id eſt, Locuſtę: nã & Galli quidam Saulterelles uocant, quoniam ſaliant Locuſtarum more, aut quaſi καραβίδες, propter aliquam cum Locuſtis cruſtatis ſimilitudinẽ, caudas enim ferè ſimiliter habent: & Bellonius Squillas Locuſtarij generis eſſe tradit. ¶ Colybdænæ nomine aliqui pudendum marinum intelligunt: uel Squillam, Athenæus. ¶ Hoc Squillis proprium eſt, chelis carere: harum autem uice brachia maiora pedibus habere, Rondeletius. Aculeos in cauda habent minores omnes puto: maiores, ut Lata et Cęlata Rondeletij, non item. Squillarũ tres ſpecies conſtituit Ariſtoteles: Gibbas, Crangones, & Paruas quæ nunquam maiores fiunt. Nos (inquit Rondeletius) ſpecies alias tres addimus: nempe Squillam latam, & aliam quæ cælata eſt & glabra: & Mantin à nobis dictam. ¶ Gibbæ quidem præ cæteris Squillarum nomine ſimpliciter interdum intelligi mihi uidentur. nam & magnitudine ferè mediocres ſunt inter maiores minoreſq;: & Venetijs hodieq; ſimpliciter Squillæ dicuntur, & à Græcis hodie Carides, (uel Caramidia.) Scaliger tamen Squillam minimam ab Adriaticis generis nomine uocari ſcribit.

Κουρίδες. Κωρίδες. Proſodia. Colybdæna. Chelis caret. Species ſex. Gibbæ. Squilla minima.

GRAECIS ueteribus καρίδες dicuntur Squillarum ſpecies proximè enumeratæ, ceu generis nomine. at hodie uulgò Gibbas priuatim Caridas ſeu Caramidia uocant, ut diximus.

ITALICE Squille uel Schille (Veneti quidẽ Gibbas priuatim ita nuncupant) dici poſſunt ſpecies Squillarum omnes.

GALL. ſimiliter omnes Squille dici poterunt: etſi Burdegalẽſes Crangis peculiare hoc nomen faciant.

GERMANICE Squillas omnes Meerkrebßlin rectè appellabimus: ſiue ſimpliciter: ſiue cum differentia ſunder ſchären, id eſt, ſine forcipibus. Germani ad Oceanum Squillæ ſpeciem quandam paruam uocant Garnart / Gernard / (Gornard uerò piſcis eſt lyriformis,) Gernier / Garnole / Gibbam ut puto. licebit autem hoc unius ſpeciei nomẽ (à Gammaro fortè corruptum) uſurpare pro genere, ſpecies uerò indicare adiectis differentijs.

ANGL. Eliota Anglus Squillã interpretatur a Schrympe. ego ab Anglis accepi Schrimpe ſpeci-

pe ſpeciem eſſe Squillæ uel Cammari maiorem: & aliam minorem uocari à Pran: aut fortè cõtrà. non enim ſatis memini.

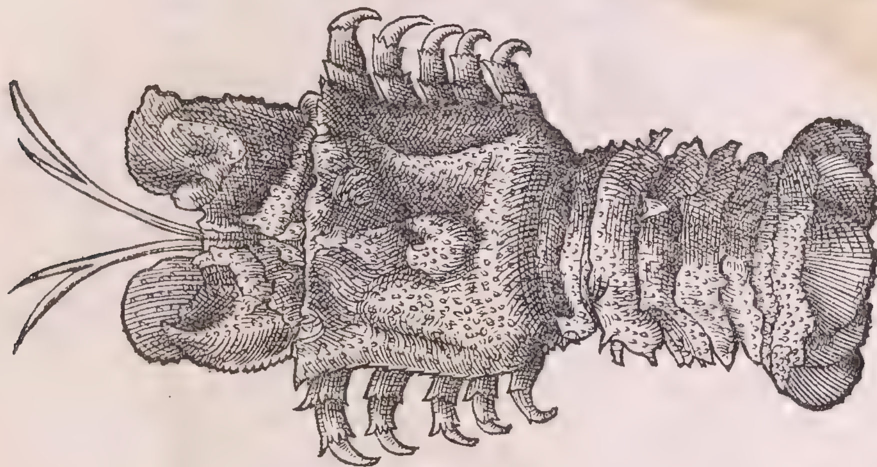
Squillarum generis diuiſio, ſecundum Cæſarem Scaligerum.

Squillarum aliæ ſunt
- Maiores
  - Vrſa, magnitudine Aſtaci.
  - Crange: magnitudine tantùm à ſuperiore differens, & lineamentis quibuſdam, quibus teſſellatę lamellę pictę ſunt. [Hæc puto Rondeletij Squilla cælata eſt. nam aliam fecit Crangen.]
- Minores, gibbę omnes, uix alio quàm magnitudine differentes: Locuſtæ ſimiliores ſi frontis ſpectes cuſpidem, quàm ſupradictis Squillis. Omnibus pinnata cauda pinnis latis, dempta media acuta.
  Ex his minoribus
  1. Maxima eſt in Oceano Gallico, [circa Vaſconiam. Crangon puto Rõdeletij.]
  2. Minima, Vaſconibus Ciuada: è Garumna excipitur caniſtris. hæc etiam in mari agitat, nec rubeſcit cocta. ab Adriaticis generis nomine dicitur.
  3. Mediæ magnitudinis, Gambarellus appellatus ab Iſtris; [Simpliciter Gibba alijs.]

  Itali quidam, etiam minimam Gambarellum uocant.

¶ Præter has eſt Squilla mantis Rondeletij. Item Καρίδιον, id eſt, Squillula conchas quaſdam inhabitare ſolita: de qua ſuprà inter Cancellos diximus.

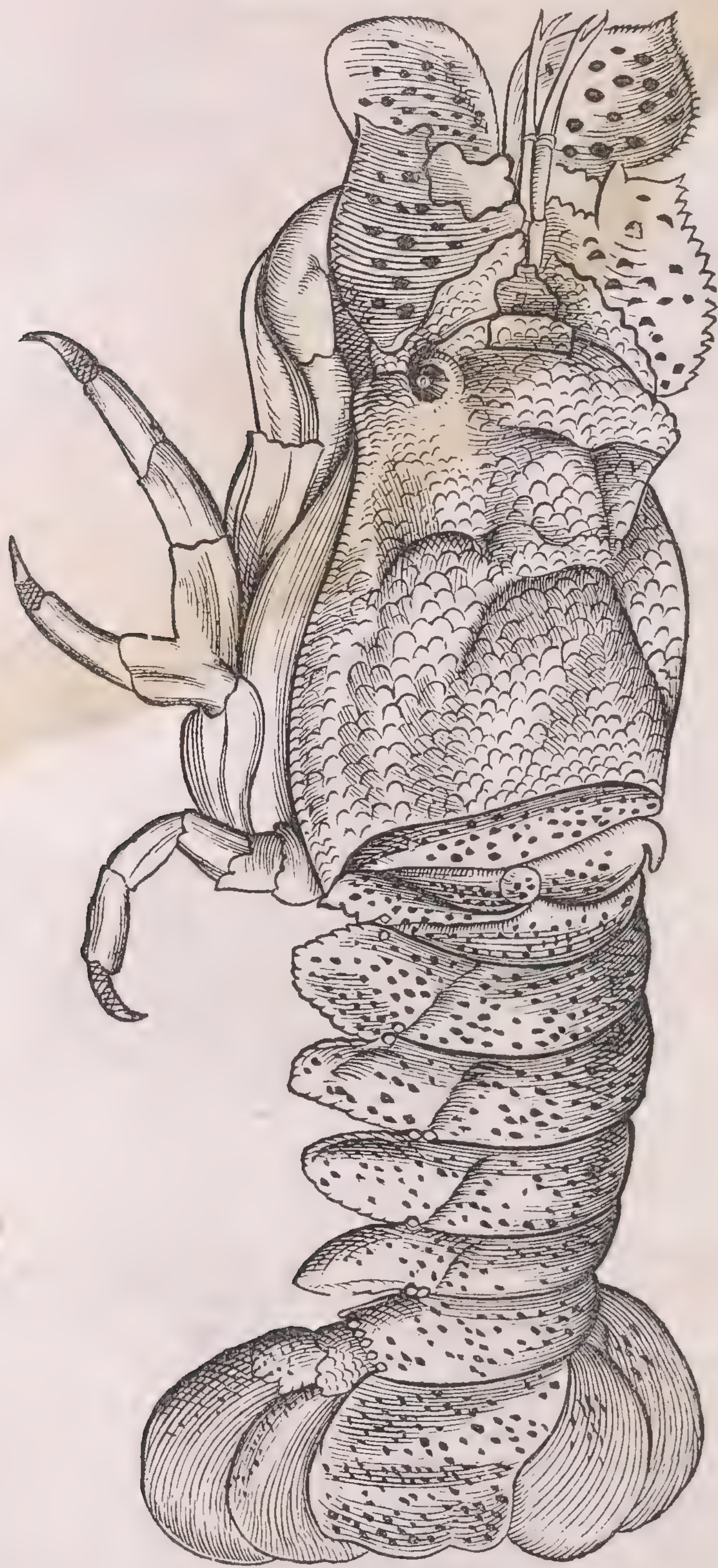
Squilla lata Rondeletij.

SQVILLA lata Rondeletij. Latam (inquit) cognominamus ut ab alijs diſtinguatur: nec id ſine exemplo. nam Archeſtratus (authore Athenæo) πλατείας καρίδας appellauit: quanquam is Locuſtas, Aſtacos & Carides confundere uidetur. [*Ariſtophanes in Teſmophoriazuſis, non Archeſtratus, apud Athenæum, πλατειῶν καρίδων, id eſt, Squillarum latarum meminit: quo nomine de Aſtacis eum ſentire Athenæus libro 3. conijcit.*] Locuſtarum eſt magnitudine, ſed latior multò & magis depreſſo corpore hirtoq;. Quòd ſi quis eam ob ſimilem corporis ſpeciem, cum Locuſtis potiùs quã cum Squillis annumerandam cenſeat, uel hoc uno refelli poterit, quòd Locuſtis pedes ultimi in forfices terminantur: quos chelas uocant, quibus Squillæ carent, authore Ariſtotele. Hæc ille. ¶ Bellonius hanc Ariſtotelis Ἄρκτον, id eſt, Vrſam facit. Terreſtris (inquit) Vrſi in morem craſſo ac recurto eſt corpore, eiuſq; colorem habet, unde illi nomen. Hanc eius ſententiam Rondeletius explodit: & alium ipſe Vrſum Cancris, non Squillis cognatum, exhibet. Sed Vrſum Rondeletij Scaliger Cancrum Heracleoticum eſſe aſſerit. Squillarum maxima (inquit idem Scaliger) Aſtacum æquat magnitudine, alicubi etiam ſuperat: uulgari Gammaro (*fluuiatili nimirum ſiue Gammaro ſiue Aſtaco*) ſimilis, certis tamen ab eo notis diſcreta. Vrſa hæc eſt Ariſtotelis. ubi enim porrecta iacet, Vrſi corium extenſum repræſentat. Ariſtoteles cum ei & Locuſtis pariendi tempus idem aſsignat, Locuſtaceis eam annumerat, (*annumerare uidetur,*) ſub Squillæ quidem nomine eam non nouit. *Vrſa.* *Cãcer Heracleoticus.*

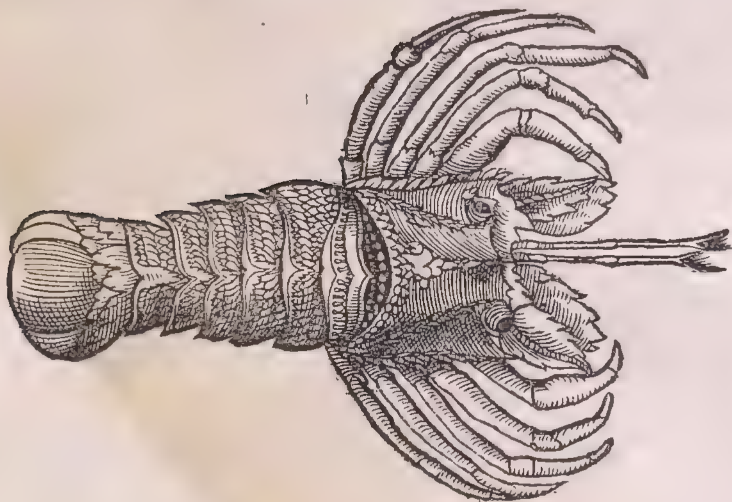
ITAL. Siculum ac Neapolitanum uulgus Maſſacara nominat, Bellonius. Meſſacara dicitur à Neapolitanis & Meſſanenſibus, ut idem in Singularibus ſcribit. Mihi hoc nomen deprauatum uidetur, ueluti à Græco, μέζων ἢ μάσσον καρὶς, hoc eſt, maior Squilla. A Liguribus Orchetta uocatur Rondeletio teſte: ſiue tanquam Arcetta, à Græco Arcos, quod eſt Vrſus: ſiue potiùs ab Vrſeta corruptum. Vrſetam enim Ligures generis huius ſpeciem minorẽ, per omnia huic ſimilem (Bellonio teſte) appellant. Romæ etiam utranq; ſpeciem nomine uno Mazzacara uocari audio.

Eiusdem pictura alia, quam Romæ depictam Vrsi nomine, Corn. Sittardus nobis donauit.

GALL. Nostris litoribus incognita est, & ob id anonymos, Rondeletius.
GERMANICA nomina fingo, ab Vrso quadrupede: **ein Bår/Meerbår/Bårenkrebs.**

Vrsa minor. Cicada mar. SQVILLA cælata Rondeletij, Vrsa minor Bellonij. Quam hîc proponimus (inquit Rondeletius) nostri Cicadam mar. uocant. alij Cicadam mar. (*Aeliani*) eam esse opinantur, quam nos Mantin nominamus. Eã quidẽ de qua nunc agimus Cicadã potiore ratione nominandã esse censuimus, ob maiorem cum Cicadis terrestribus similitudinem: Squillam uerò, tum quòd supra dictę similis sit, tum quòd brachia priora indiuisa habeat. qua nota Squillas à Locustis & Cancris secerni diximus. Cælatam uerò, ut ab alijs internoscatur. nam quinq; tabellis constat, & dorso, egregio naturæ artificio uariè cælatis et sculptis. Tota rubet, idq; magis quàm ullũ aliud crustatum, siue cruda, siue cocta. *Cammarus. Gammarus.* Hanc Squillæ speciem esse puto, quam antiqui Cammarum (Latinè quidam etiã Gammarũ uocauerũt, authoribus Athenæo, Plinio, Columella. Hæc Rondelet. A Græcis κάμμαρος uel καμμαρίς scribitur; de quo plura Rondeletius in historia Astaci scripsit: & nos in eiusdem

eiuſdem & Squillæ huius hiſtoria. ¶ Minor Arctos per omnia maiori reſpondet, Bellonius. ¶ Cęſar Scaliger Cicadam marinam eam eſſe putat, quæ etiam uulgò à piſcatoribus (*Vaſconum*) ſic appelletur: ſentiens omnino, ut conijcio, de illa quæ Mantis Rondeletij eſt: quam Bellonius Maſsilię & Genuæ Cicadã mar. uocari tradit. ego huic ſententię uel hanc ob cauſam magis faueo, ne Squillæ id genus alio antiquo nomine careat, & fingendum ſit nouum quod Rondeletius fecit. Aelianus certè cum Romę uixerit, & harum quidem rerum ſtudioſus, non potuit ignorare Cammaros Romæ uulgò dictos, è genere Squillarum, ut Athenæus lib. 7. ſcribit: quod ſi eoſdem Cicadas marinas putaſſet, non tacuiſſet opinor, præſertim cum alius nemo hoc nomine ſit uſus. Scaliger hanc Ariſtotelis Crangen facit: Rondeletius aliam. *Crange.*

ITAL. Mazzacara Romæ uocatur, ut audio, hæc etiam, ut ſuperior. Ligures Vrſetam appellant. Vide ſuperiùs in Squilla lata.

GALLI circa Monſpelium Cicadam marinam. Maſsilienſes, ut & Genuenſes, Rondeletij Mantin, ſic uocant: &, ni fallor, etiam Vaſcones.

GERMANICE appellare licebit ijſdẽ nominibus, quibus & Vrſam maiorẽ, hoc eſt, Squillam latam proximè dictam, magnitudinis tantùm differẽtia expreſſa: **Ein kleiner Meerbär: ein rootes Meerbärlin:** uel priuatim **ein Puntergernier**, id eſt, Squilla uaria.

Crangon Rondeletij.

CRANGONES (Κράγγονες, αἱ) leguntur apud Ariſtotelem Hiſtoriæ 4. 2. deinde bis, Crange, ἡ Κράγγη, quod magis placet: quanquam Gaza in omnibus his locis uertit Crangînes, ut Delphînes. Κραγγών oxytonum pro ſpecie Squillæ apud Heſychium legitur gamma ſimplici, mallem duplici. ¶ Eſt hæc Squilla (inquit Rondeletius) palmi maioris longitudine. Cruſta contegitur tenui, læui, candida, nonnunquam ex albo parum rubeſcente. Pedũ alij in calcar terminantur indiuiſi, alij parum diuiſi ſunt, &c. Exhibitum quidem à nobis animal, omnino Squillarum generis eſſe apparet. nos Squillam Crangonẽ eſſe conijcimus, propter Ariſtotelis uerba hæc: Squilla gibba caudam habet & pinnas quatuor: quas & Crange in utraq; caudæ parte habet. earum medium in utriſq; ſpinoſum eſt, ſiue aculeatum: ſed in crangone latum, in gibba acutum. Hæc ille. *Crange.*

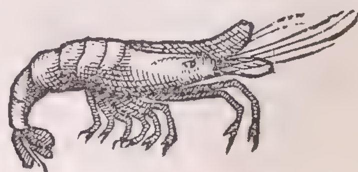
ITALICE. Gambaro di mare: à nonnullis Camarugia & Parnochia dicitur, Rondeletius. Sparnochia, Bellonius. aliqui Spernotza ſcribũt, aut ac ſi ita ſcriberetur, proferunt. Squillas Romani hodie Cammerugias (Gammaruſios, Niphus) & Pernocias uocant, Iouius. Itali quidam mihi Vallopa nominarunt, neſcio quàm rectè: cum alij idem nomen ad Mantin Rondeletij retulerint. ¶ Scaliger quidem Squillam cælatam Rondeletij ſiue Vrſam minorem, Crangen facit. hanc uerò Rondeletij Crangen uidetur inter Squillas minores collocare, quæ in Oceano Gallico maxima naſcatur.

GALL. A noſtris Caramote, (*ut parua Squilla Caramot:*) ab alijs Longouſtin, à Burdegalenſibus ſeruata ueteri appellatione Squilles dicuntur, Rondeletius.

T

GERM. Ein besundere art der kleinen Meerkrebsen/die man Gernier nenet/ söllend im Teütschē meer zimlich groß werden: an d farb weyß oder weyß root.

Squilla Gibba Rondeletij.

Iconē hanc eiusdem, ni fallor, Squillæ, Venetijs accepi: picturam minorem esse voluissem, & caudam minùs directam, ut cognomini responderet. Sed diligentius considerari debet. nam Rondeletius Gibbæ suæ pedes omnes in summo diuisos facit: hæc suis pedibus ad Crangonem propiùs accedit.

Eiusdem alia icon à Cor. Sittard. ad nos missa.

SQVILLAE Gibbæ, ut rectè Gaza interpretatur: Græcis Καρίδες κυφαί: ſuo gibbo (caudæ initio in tumorem ſe erigente) facilè ſe produnt. Viuæ colore ſunt fuſco, minusq́ albo quã Crangones, coctę rubeſcunt. Verè quidem has Ariſtotelis gibbas eſſe, cõuincit etiam medius inter caudę pinnas aculeus, acutior & anguſtior quàm in Crangone. item magnitudo, qua paruas Squillas ſuperat, à quibus etiam cornu frontis diſcernitur, Rondeletius. Squillæ gibbæ ab authoribus aliquando ſimpliciter Squillæ dictæ mihi uidẽtur. uide ſuprà De Squillis in genere. Cæſar Scaliger Squillarũ minorũ ſpecies tres facit, omnes gibbas. uide ſuperiùs in Tabula diuiſionis Squillarum de ſententia Scaligeri. mihi quidem ueteres Gibbarum nomine ſpeciem unam κατ᾽ ἐξοχὴν intellexiſſe uidentur: cui Scaliger inter minores mediam magnitudinem aſsignat. ¶ Quomodo Squillæ exiguæ fortiſsimum hoſtem in eas graſſantem Lupum piſcem dolo perimant, Oppianus canit: nempe quòd deuoratę ab eo, acuto frontis cornu medium palatum ita uulnerent, ut etiamſi initio id negligat Lupus, tandem tamen moriatur. ſed cum Squillæ minimæ cornu careant, à gibbis hoc fieri intelligendum eſt: quod Rondeletius obſeruauit. *Squillæ ſimpliciter.*

GRAECVM uulgus Caridas & Caranidia uocat, Bellonius. ſed Aſtacus fl. etiam, ut idem alibi ſcribit, à uulgò Græco Caranis uel Caranidia dicitur.

ITAL. Romani à gambis, id eſt, tibijs, quòd ijs multiplicibus conſtent, Gambarellas uocant, (*aut fortè quaſi Cammarellas.*) Veneti uulgò Squillas, Bellonius. Marini minutiores Gammaruli, ut ita dicam, quos uulgò Gambarelli & Gambaruſoli appellamus, non ſunt Cancelli Ariſtotelis, ut quidam arbitrantur, ſed Squillæ paruæ Ariſtotelis, ſiquidem ij qui in hoc genere nunquam ruſeſcunt, (*de gibbis ſentit,*) Venetis alijsq́ quàm plurimis populis, proprium adhuc Squillę retinent nomen. uulgò enim Schille dicuntur, Matthiolus Senenſis. Romæ tũ gibbas tum paruas Squillas, uulgò Gambarellas uocari, author eſt Bellonius.

HISPAN. In Hiſpania, præſertimq́ in Cantabria, omnes hi Gammaruli, *Squillæ tum gibbæ, tum paruæ,*) Squillæ nulla differentia uocitantur, Matthiolus Senenſis. Luſitani, ut audio, Squillam gibbam uocant Camaran de Lysboa.

GALL. A noſtris (inquit Rondeletius) Caramot nuncupatur, ad diſcrimen Crangonis quã Caramote appellant. A Santonibus De la ſantè, quòd ægris plurimum ſoleant apponere. Sic ille. Armorici (inquit Bellonius) des Saulterelles uocitant. ſaliunt enim Locuſtarum more. Maſsilienſes uulgò Carambotos, quaſi à Caride deducto nomine. Qui uerò Galli litus Oceani incolunt etiam à ſaltatione nominant Cheurettes, quaſi Capreolas dicerent. Pariſienſes corruptè des Gueruettes, (*fortè Guernettes, ut nomen id à Germanico Gernart deductum ſit,*) Rothomagenſes Salicoquas, uel Salcoquas nominant: quarum quę uaginis adhuc incluſę ſunt, Bouquetæ: ijs autem exutę des Creuettes appellantur. Hæc Bellonius. In Neuſtria Bouquet, hoc eſt, Hirculum uocant, ſi bene intrrpretor. Rupellæ quidẽ Cheurette, id eſt, Hœdus dicitur. ſalit enim, non incedit, nec repit.

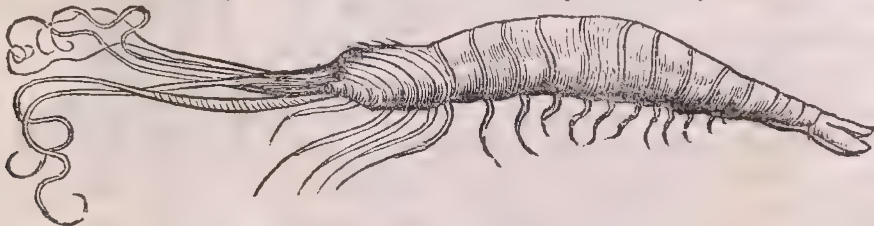
GERM. F. **Ein Springkrebßle/Seegitzle/Meergeiß/Böckle.** uel à gibbo **ein Högerling/ein Hogergernier.**

Squilla parua Rondeletij.

SQVILLA Parua, (Καρὶς μικρά, Ariſtoteli Καρίδων γένος μικρόν,) ſpeciei, non ætatis nomen eſt. nunquam enim maior efficitur. Κουρίδες, καρίδες: ἢ (fortè ὢν) τὰς μικρὰς, ἐγχλώρους: τὰς δὲ ἐρυθρὰς, καμμάρους (addo καλοῦσιν,) Heſychius. hoc eſt, Curides ſiue Carides, Squillę ſunt: in quarum genere rubras, Cammaros uocant: paruas autem, Enchloros: à colore nimirum, quem eis uiuis obſcurum Rondeletius tribuit, Bellonius ſubfuluum. χλωρὸς quidem modò uiridem, modò luteum colorem Græcis ſignificat. Eædem & χλωροκυρτίδες fuerint: ſic enim apud eundem He- *Enchlori. Color.*

Eiuſdem, ut reor, icon alia, Venetijs olim mihi facta.

ſychium legitur pro genere Squillarum. malim χλωροκαρίδες: niſi à cyrtis ſeu naſsis quibus capiantur, Chlorocyrtides dicere malis. è Garumna quidem caniſtris excipiuntur. Nec aliæ Μελικαρίδες nominatæ in ſympoſio quodam apud Athenæum, his uerbis: Ξανθαὶ Μελικαρίδες αἱ κῦφαι. nã & flauus color eis conuenit, & leuitas utpote minimis. à melle autem denominantur, quoniam carne dulciſsima ſunt. & (ut Rondeletius teſtatur) ob nimiam dulcedinem quibuſdam faſtidio: uix enim ullum aliud cibi genus his dulcius guſtaueris. ¶ Bellonius Squillam paruam Ariſtotelis, fluuiatilem cognominat: marinæ per omnia ſimilem, niſi quòd multò minor eſt. Longiſsimo, inquit, à mari interuallo proueniunt hæ Squillę: quod argumentum eſt eas originem à mari minimè traxiſſe. Flumina noſtra has delicias non alunt, (*ſed Italiæ quædam, ni fallor: Scaliger è Garumna caniſtris exci-* *Chlorocarides. Melicarides Squilla fl.*

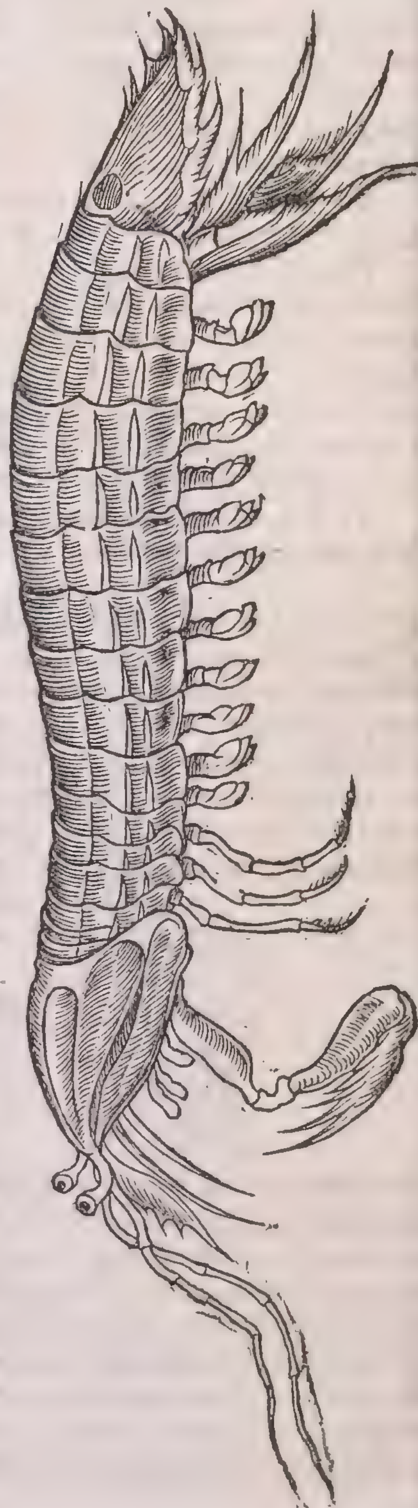
pi scribit, sed agitare etiam in mari.) At Rondeletius, Hyeme (inquit) in stagnis marinis capiuntur, & in magnorum fluuiorum ostijs. è mari etiam extrahi sæpe uidi, ne quis ob carnis succum dulcissimum, in dulci aqua gigni tantùm existimet. in stagnis quidem marinis frequentiores multò sunt quàm in mari. Sic ille. Aristobulus tradit in Indum flumen Squillas paruas usque ad montem ascendere, magnas uerò usque ad Indi & Acesinæ ostia. Tarentinus etiam Squillas fluuiatiles nominat, & Nebrissensis. ¶ Ceterùm ut suprà docuimus aliud esse καρκίνιον, id est, Cancellum, aliud καρκίνον μικρόν: ita hîc etiam aliud uidetur esse καρὶς μικρά, id est, Squilla parua: aliud καρίδιον, quod, si libet, Squillulam Latinè dicamus. Ostendimus enim Pinnoteren, modò Cancrum paruum esse, modò Caridion, ex Aristotelis sententia: Plinius & Gaza Squillam paruam interpretantur. sed uerisimile est, genus id peculiare esse, à Squilla parua de qua hîc agimus, diuersum: quod idcirco Pinnæ hospitium requirat, quoniam per se uiuere tutò aut commodè non possit, sicut & Cancer paruus: quoniam is molliore testa tectus, iniurijs magis opportunus est. Idem Gaza Scyllarum etiam (qui Cancellus est, præcipuè in Nerite.) Squillam paruam interpretatur, tria (ut apparet) diuersa animalia, uno nomine confundens.

Καρίδιον. *Scyllarus.*

Magnitudo & partes. Squilla parua (inquit Rondeletius) digiti minimi est magnitudine: capite pro corpusculi magnitudine crasso & lato: sine cornu, quo à Gibba differt: alioqui cauda tenui, paruo gibbo, oris appendicibus, caudæ pinnis, internis partibus, Gibbæ persimilis, punctis aliquot uariatur. colore

Coctæ color. est dum uiuit obscuro: cocta, tota rubescit. Sic ille. Bellonius quoque coctam ruffescere scribit, Scaliger negat: & fortè in Oceano si non alia species talis tamen qualitas aut natura Squillæ minimæ fuerit. Scaliger quidem de illis quæ in Gallico Oceano sunt præcipuè loqui uidetur.

Imago hæc Venetijs picta, Mantin Rondel. minus acuratè, quã ab ipso exhibita, repræsentat.

ITAL. Gambarellã uulgò uocant Romani, aliqui Gamba rozolam: nomine fortasse à Gambaro (*Gammaro*) detorto. Quære superiùs in Squilla gibba.

HISPAN. Lusitanis Camaran de Villa franca. Vide suprà in Squilla gibba.

GALL. Circa Monspelium Ciuade uocant, Rondeletio teste. Vascones etiam (inquit Scaliger) Ciuadam nominant, ob exiguitatẽ, id est, Auenam. pugillatim enim deuorant, sicut auenam ueterinæ. Aliqui Cancellum quendam, proximè ante Locustam superiùs nobis descriptũ, uulgò (ni fallor) Auenam uocitant.

GERMANICE appelletur **Ein Zwergkrebßlin/ein klei ner Gernier.** Gedani in ora Germaniæ audio Squillas quasdam cochlearibus edi, integras, quòd crustam duram non habeant. has minimas esse puto, quas Rondeletius etiam cum crusta & pedibus integras frigi tradit.

MANTIS à Rondeletio dicta nouo nomine. Crustatũ hoc (inquit) ad nullũ aliud quã Squillarum genus referre possum, chelis enim caret, quibus à Locusta et Astaco distinguitur. aculeos in cauda habet, Squillarũ modo: corporis specie Squillis simili, longa, quo à Cancris differt. Ex ueteribus quidem nullus, quod sciam, eius meminit. Nos μάντιν appellauimus à bestiolæ similitudine, quæ est ex Locustarum terrestrium genere. Eam bestiolam nostri Preguedious, id est, Precantem Deum appellant, quòd semper ueluti manus iunctas teneat. Preterea corpore est ualde tenui & macilento, ut qui assiduis ieiunijs sese cõficiunt. Eandem bestiolam diuinare uulgus ait: captã enim pueri nostri interrogant, qua sit Romam, uel Compostellam ad D. Iacobum proficiscendum. ea, perinde ac si intelligeret, altero brachio extento iter monstrat. Ab huius igitur bestiolæ diuinantis similitudine, Squillæ hanc speciem μάντιν nominauimus. nam utraque corpore est longo, gracili, circa caudam latiore: brachia duo prima, longa admodum. Sic ille. μάντιν quidem hanc ipsam bestiolam terrestrem, etiam ueteres appellarũt.

Mantis Locusta.

Cicada mar. ¶ Nonnulli Cicadam marinam (Aeliani) hanc esse uoluerunt. nos potiùs Squillam cælatam nostram, cui maior est cum Cicada terrestri similitudo, Cicadam nominauimus, Rondeletius.

Nos

Nos cum Gillio, Bellonio, alijsq́ uiris doctis, Cicadam Aeliani hanc ipſam facimus: cui ſententiæ plura uulgaria gentiū nomina aſtipulantur. Vide ſuprà in Squilla cælata. Τέττιγας ὀπτοὺς cum alijs aquatilibus, Anaxandrides apud Athenęū nominat. Bellonius hanc Speuſippi Nympham eſſe ſuſpicatur, nullo quidem ualido argumento. ſemel enim tantùm Nymphæ nomen duntaxat apud Athenæum legitur, Speuſippo inuicem comparante Aſtacum, Nympham, Vrſam, Cancrum, Pagurum.

ITAL. Romani & Genuenſes Cicadam marinam uocant. quæ autem Venetijs Cicadę nomine diuenditur, ea quidem adulterina eſt. Quanquam autem Cicadæ ut plurimùm ſuo nomine à piſcatoribus Romanis uocentur, tamen in earum applicatione Parnochijs abutuntur. etenim Parnochiæ Cicadis ſapidiores ſunt, cariusq́ diuenduntur, Bellonius. Aliqui Vallopa, ni fallor: Rondeletius quidem hoc nomen Crangoni ſuæ adſcribit.

GALL. Maſsilię Cigale de mar. & ſimiliter (ni fallor) etiam Vaſcones. Circa Monſpelium uerò Squillam cælatam Rondeletij, uocant Cicadam marinam.

GERMAN. Ein bſundere art der Gerniern / hat etwas gleychnuß mitt einem Hōwſtöffel / mit den vordern langen füſſen / auch mit dem langen vnd ranen leyb. mag ein Meerſtöffel genam̃set werden.

HACTENVS propoſuimus Cruſtatorum genera tria, Cancros, Locuſtas, Squillas, & quæ propter naturæ cognationem ad ea referuntur. Rondeletius quidem Pulicem quoq; & Pediculum marinos, quòd tenui cruſta integantur, Malacoſtracorum generi adnumerauit. nobis hæc animalcula, (ſicut & Erucam mar. quæ & ipſa tenui cruſta tegitur,) ad Inſecta potiùs referre libuit, quoniam forma eorum tota à cruſtatis plurimùm differre uideatur, magisq́ ad Inſecta accedere. ¶ Idem Rondeletius Echinos cruſtaceis adnumerat, potiùs quàm teſtaceis ut Ariſtoteles. uide infrà Ordine ſequēti, ubi de Echinis in genere dicetur. ¶ Stellas Cruſtaceis ſolus Aelianus adnumerauit: nos poſtremo inter Teſtacea loco de Stellis agemus: ubi etiam huius rei rationem reddemus.

Pulex mar. Pediculus marinus. Eruca mar. Echini.

ORDO XV. DE ANIMALIBVS TESTACEIS, VT SVNT PATELLAE ET OMNE GENVS CONCHARVM, MVRICES, STROMBI, VENEREAE, Cochleæ, Vmbilici, Balani, Item Stellæ, Tethya, Echini.

DE TESTACEIS IN GENERE.

DE TESTACEIS alijsq́ exanguibus animalium diximus nonnihil ſuprà, principio Ordinis XIII. ¶ Animalia marina teſtis duris concluſa, ὀστρακόδερμα à Græcis dicūtur, per analogiam: quoniam operimentum corporis ipſorum, quod cutis in alijs animalibus dicitur, in his oſtraco, id eſt, teſtę aut lapidi ſimile eſt, ut ſcribit Galenus. In ijs (inquit Rondeletius) tanta naturæ ludentis uarietas eſt, tot colorum differentiæ, tot figuræ, ut uix numerari poſsint. Vocantur à Græcis quæ duro ſilicioq́ tegmine fragili, non colliſili muniuntur, partem uerò intus mollem continent, uniuerſè quidem ὀστρακόδερμα atque ὄστρεα. Ariſtoteles: Ἄλλο δὲ γένος ἐστὶ τὸ τῶν ὀστρακοδέρμων, ὃ καλεῖται ὄστρεον. Latini Oſtreorum nomē retinuerunt, Oſtreas etiam dicunt: ¶ Oſtrea genere neutro apud Græcos Latinosq́ dicuntur, tū de ſpecie peculiari, tum in genere de oſtracodermis ſeu teſtatis omnibus. Oſtreæ uerò fœminino genere Latinis tantùm, de ſpecie una. Græcis quidem ὄστρεον per e. breue, & ὄστρειον per diphthongum, diuerſas plerunq; ſignificationes habent: (hoc enī adiectiuè idem quod teſtatum omne ſeu oſtracódermon ſignificat, illud ſpeciem peculiarem, Galeno teſte:) aliquando tamē promiſcuè ponuntur. Veteres oſtrea per ει dicebant: recentiores per ε. Plato dixit ὀστρεΐνα, τά. ¶ Concha quoq; et pro teſta omni, & pro teſta læui ſiue æquabiliter rugata ſumitur, Rondeletius. Sæpius quidem ad biualuia contrahi Conchæ uocabulum ſolet. ¶ Conchylium apud ueteres Latinos ac Græcos nomen eſt Conchis omnibus commune, & per excellentiam aliquando pro Purpura ponitur. ¶ Omnia generatim à Latinis Teſtæ dicuntur, à duritie operimenti: & Teſtacea, Rondeletius. Teſta quidem propriè ipſum oſtracum ſiue operimentum dicitur: per ſynecdochen tamen pro toto accipi poteſt, præſertim in carmine. Sed non omne mare eſt generoſæ fertile teſtæ, Horatius 2. Serm. Tum Teſtulæ uel Conchæ, quaſi ſedes in ſingulis ſubiectæ ſeminibus adobruuntur, Columella. Inſectorum omnium, & quibus teſtacea operimenta, oculi mouentur, Plinius.

Concha. Conchylium. Teſtæ. Teſtacea.

Ex his alia ab alijs teſtæ duritia ſuperantur: ut Stellæ, Pulmones, Holothuria, Echini (omnia enim iſta Oſtracodermis ſubijcit Ariſtoteles) longè minus dura teſta conteguntur, quàm Purpurę & Buccina: imò Holothuria & ſimilia, non tam teſta quàm corio duro integi uidētur, & uix propriè teſtacea dici. ¶ Alia undiq; duabus teſtis circunteguntur, ut interioris teſtæ nihil cerni poſ-

Differentiæ. Teſtæ duritas. Contectio.

sit, δίθυρα uel δίπτυχα uocant: ut Ostrea, Tellinæ, Pectines, Mytuli, Pinnæ, Pernæ, (Chamę, Dactyli.) Biualuibus ualua uel utraq;, uel altera tantùm conuexa est. Aristoteles Biualuium quædam anaptycha cognominat, ut Pectunculos & Mytulos, quæ ab una tantùm parte claudi reserariq; solent: alia utrobiq; similiter claudi scribit, ut Vngues, quos utroq; latere connexos esse scribit: cùm contrà semper altera parte solutos uideas, Rondeletio teste, neq; in eis aut uinculi aut articulationis ullum uestigium. Alia altera tantùm parte testam habent, alteri parti testæ loco est scopuli pars cui hæret, ut Lepas, Auris marina. ἐπιπλάζοντα dicuntur Aristoteli quæ summis petris adhærent: ut prædicta, item Nerites, Aporrhais. Chamæ & Dactyli utrisq; extremis non integuntur, per quæ caput & posteriorem partem exerunt. [*Atqui Chamas ab initio libri de Turbinatis simpliciter undique duabus testis contegi scribit. An Chamas dicemus semper quidem hiare, unde & nomen eis factum: sed aliâs exerere partem aliquam: aliâs nullam, & tunc prorsus clausas apparere? & similiter fortè etiam Dactylos. Hoc illis qui ad maria habitant, discutiendum relinquimus.*] Rursus eorum quę undiq; integuntur, sunt quæ testa continua penitus inclusa sint, ut nulla ex parte carnem detectam habeant: ueluti Holothuria, Tethya, Echini. Alia similiter testa continua inclusa, nulla ex parte conspiciuntur, dempto capite, quod tamē semp. operculo tegitur, ut Purpura, Buccina, Cochleæ: deniq; turbinata omnia. Alia testa undique conglobata quidem, non tamen turbinata, nec in gyrum conclusa sunt, quæ rimam habent sine operculo: ut Conchę Venereæ, quæ uulgò Porcellanæ uocantur. ¶ Alia unica Concha constant, ut Lepades: alia duabus, ut Mytuli. ¶ Testarum aliæ læues, ut Vnguium, Mytulorum. aliæ asperæ, ut Purpurarum, Buccinorum, Ostreorum. Harum rursus permagna est in asperitate uarietas. Sunt quædam pectinatim diuisa uel striata. Labris alia tenuibus, alia crassis. ¶ Colore etiā distinguuntur: quod hæc unius coloris sit, ut Mytulorum testa nigra est: aliæ flauæ, aliæ rubræ sunt, aliæ uarijs coloribus depictæ. ¶ Differunt & motione. nam quædam in stabili sede manent: ut pholades, quæq; in saxorum cauis & alijs in locis degunt, ut Ostrea, Pinnæ. Mouentur Purpuræ & Turbinata: & Chamæ læues, quas in gyrum uerti in aqua uidimus. Quædam in uado soluta degunt, alia scopulis affixa sunt. Mobilia modicè, plures partes habent, quàm immobilia: quanquam utraq; paucis constent partibus. Mouentur autē (præcipuè turbinata) parte dextra, non ad clauiculam, sed in aduersum. ¶ Differunt etiam testarum adhæsione. etenim alia uinculis ualidioribus alligantur testis: ut Mytuli, Pinnæ, Vngues. Quæ uerò in turbinatis testis sunt, nullo eis uinculo annexa sunt: sed posterior tantùm pars circa testæ uolumen clauiculatim intorquetur. ¶ Sunt & aliæ (inquit Rondeletius) ferè infinitę ostracodermorum differentiæ, quemadmodum ipsa infinita ferè sunt: quæ ex singulorum historia petendæ sunt. ¶ In Concharum genere (inquit Plinius) magna ludentis naturę est uarietas: tot colorum differentiæ, tot figuræ, planis, concauis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cæsis, in dorsum elatis, læuibus, rugatis, denticulatis, striatis: uertice muricatim intorto, margine in mucronem emisso, foris effuso, intus replicato: iam distinctione uirgulata, crinita, canaliculatim, (*aliâs cuniculatim*,) pectinatim, imbricatim undata, cancellatim reticulata: in obliquum, in rectum expansa, densata, porrecta, sinuata: breui nodo ligatis, toto latere connexis, ad plausum aptis, (*aliâs apertis*,) ad buccinam recuruis.

Cōcha j. uel ij

Læuitas, asperitas.

Color.

Motio.

Adhæsio.

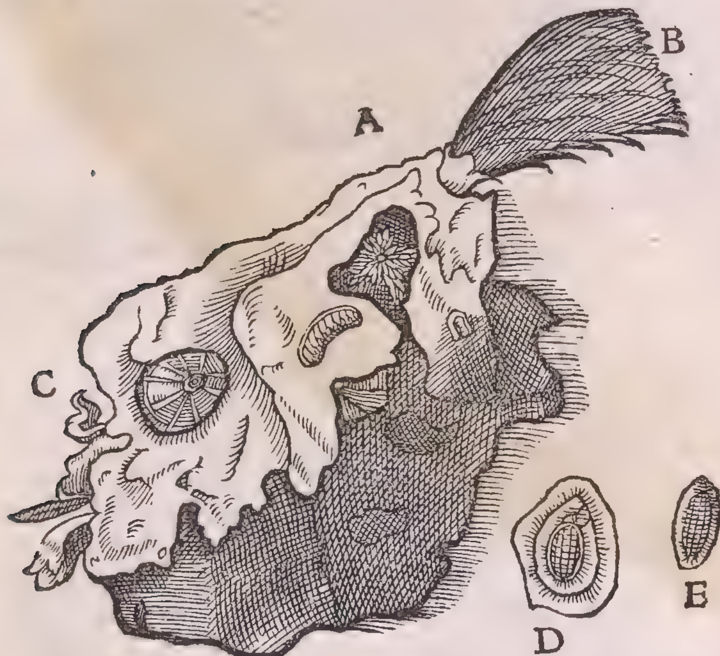
Cōmunia eis. His quædam in uniuersum communia sunt, ut testa intus æqualis & læuis. operimentum carnis tenue. sensus saporū & odorū. Omnib. etiam in medio aliquid cordis loco habetur, ut et Crustatis, Bellonius. Omnia μήκωνα habent, sed non loco eodem, neq; æqualem, neq; ex æquo manifestum, Rondeletius. ¶ Omne testatorum genus plantis simile est, respectu gradientium animalium. Nullum in eis sexus discrimen, nec exploratum est an ortus eorum per coitum sit: Cochleas tantùm coire perspicuum est. Sed quanquam nullum eorum coitum uel partum uidemus, grauida tamen dicuntur: & uerno tempore autumnoq; ouorum quædam rudimēta habere cernuntur: quo tempore cibis gratiora sunt ac delicatiora. Caro non æquè omnium esculenta est: & excrementum, (quod papauer uocant) quibusdam cibo idoneum, alijs multò minus. ¶ Nautilorū genera duo, quanquam conchis indita, ad Ordinem Mollium retulimus. quòd si quis ad Testata etiam referre uelit, post Pectinem ponat. huic enim Nautili testam similem facit Aristoteles: quam tamen Rondeletius simplicem esse conijcit, non duplicem, quòd eam aqua modò impleat, modò uacuet. Est & Polypi species, in testa cochleæ simili, cui adhæret: Nautilus non adhæret. ¶ Testacea omnia Angli communi uocabulo uocāt Shelfisch, nos Schalfisch proferemus, uel Schellfisch. sed priori nomine uti præstiterit ad uitandam homonymiam: quoniam Aselli quoq; species quędam Schellfisch dicitur inferioribus Germanis à Scaldi fl. Muscheln quidem Germanicum nomen, Mosseln Flandricum, Conchas omne genus significat, sed præcipuè biualues: & uidetur ea uox à Musculis facta, specie una concharum. Cochleas & turbinata, Schnecken appellant, & Kinckhorn. Schal Germanis testam sonat, siue simplicem, siue ex binis ualuis alteram. ¶ Hęc in genere de Testatis: nam de Turbinatis priuatim plura dicemus infrá. Nunc singula, & primùm uniualuia, utpote simpliciora in hoc genere, proponamus.

Coitus.

DE CON-

DE CONCHIS VNIVALVIBVS, GRAECI MONOTHYRA uocant: ut sunt, Lepas, & Auris mar.

Infra A. proximè est Echinus paruus.
Iuxta B. Vrtica cinerea.
Iuxta C. Lepas maior adhærens, è regione.
Supra D. Lepas inuersa.
Supra E. Lepas parua.

Alia Lepadis icon, Venetijs expressa.

LEPAS Græcorum (λεπὰς ἡ.) à Gaza conuertitur Patella, à uasis escarij similitudine. Lopas à Plauto dicitur (in Parasito medico, citante Nonio) nisi locus mendosus sit. Diphilus Lepadis species duas facit, unam minorem, alteram maiorem ostreis similem. Minor (inquit Rondeletius) è cuius libris picturã utriusq; exhibuimus, semper parua manet: nec unquam ad alterius etiam mediocris magnitudinem accedit. Est insuper Patella fera: de qua mox seorsim dicemus. Item Patella rubri maris. Ea (inquit Bellonius) tabellis corneis numero octonis, transuersis, loricę modo contegitur, atq; undecunque cartilagine obsepta est: multis spinulis horrida, ijs persimilibus, quæ in Stellis marinis uisuntur. Sesquidigitum lata, ternos longa. Estur cocta, ut Patella uulgaris. ¶ Omnes uniualues sunt: parte inferiore caro nuda cautibus adhærescit, et difficulter auellitur: unde & prouerbium natum est, ὥσπερ λεπὰς προσίσχεται, Aristophani usurpatum: Hoc est, Lepadis uel Patellæ instar adhæret: pro eo quod est, tenaciter & omni studio alicui rei deditus est, & immoratur asiduè. *Patella. Lopas.* *Rubri maris Patella.* *Prouerbiũ.*

GRAECORVM uulgus hodie Petaglida appellat.

ITAL. Veneti parum mutato nomine Pantalena, Rondeletius; uel Petalide, Bellonius. Ligures & Masilienses etiam hac ætate Patellas uocant, Gillius.

HISPANIS Almeia dicitur: Lusitanis Bregigam.

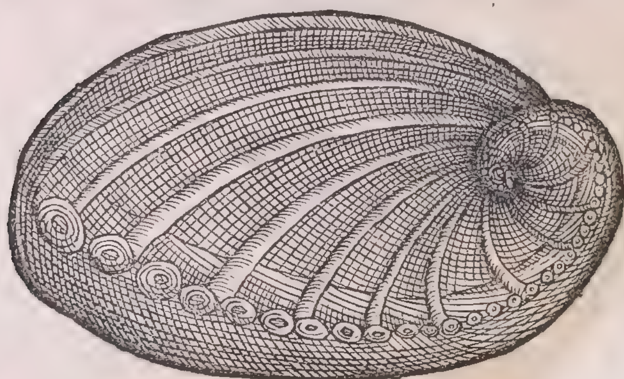
GALL. Lapedo à Masilienſibus & à nostris (circa Monspelium) uocatur, Rondeletius. Ligures & Masilienses hodieq; Patellas uocãt, Gillius. Masilienses Lepada nominant: Galli apud Deppam, Berdinum, (Normani Berdin & Berlin, Rondeletius;) alibi Oeil de bouc, id est, Hirci oculum, Bellonius.

ANGLICE A Lympyne uel a Lempet.

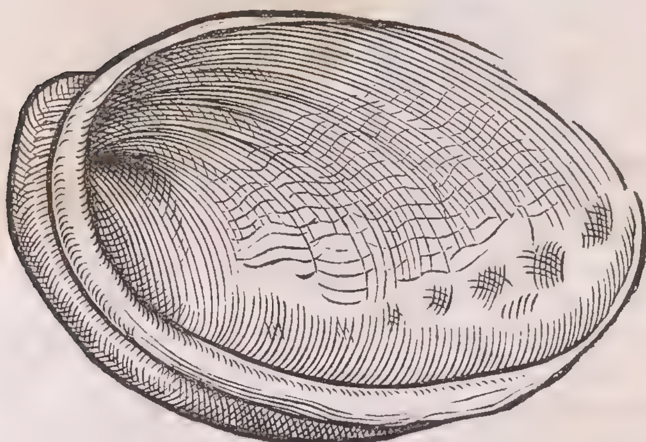
GERMANICE Bocksaug, id est, Hirci oculum appellare poterimus. nam & Galli sua lingua sic uocant: uel, Einschale, id est, Vniualuem. Ein Muscheln art/an dem oberen halb teil mit einer schalen bedeckt: vnden bloß/an ein felsen gehefft.

AVRIS Marina, (θαλάττιον οὖς,) quæ & λεπὰς ἀγρία (id est, Patella fera) ab Aristotele dicitur, non satis rectè à recentioribus quibusdam Patella maior uocatur. Quum enim maior dicitur, magnitudine tantùm à minore Lepade iam descripta differre intelligitur. at magnitudine solùm non differunt, sed etiam forma. Hoc tantùm utrisq; commune est, quòd unica testa constant, carnosa parte saxis affixa, differt etiam excrementi meatu. parte enim ima testæ, quà foramen habetur, Aristotele teste, excrementũ egeritur. Falluntur qui Aporrhaidem putant. ea enim Mu- *Patella fera* *Aporrhais.*

Icon à Rondeletio posita.

Alia eiusdem, ut uidetur, animantis, quam Bellonius dedit: etsi diuersa appareat, cum aliâs, tum quòd foramina plura quinis Rondeletius ostendat, &c.

ricum potiùs generis uidetur, Rondeletius. Nicandri Scholiastes Tethea(τήθη) interpretatur Patellas feras: quæ nos (inquit) ὠτία, Aristoteles autem ὄσρεα. Sed ὄσρεον nomen ad omnia testacea pertinet, & Tethea propriè dicta speciem à Patellis feris diuersam constituunt. Zoophytorum generis Patella hæc uidetur: à quo tamen diuersum Zoophytum, & ab animaliũ natura remotius Marinæ auris nomine Bellonius nuncupat, nulla eius icone expressa; quod an Escharæ Rondeletij cognatum sit, inquirendum. ¶ Testa Auris mar. caua est, argenti uel unionum colore: foris gibba, lineis multis depicta, parte una cochlearum modo clauiculatim contorta, à qua foramina incipiunt, initio parua, quæ deinde magis ac magis augẽtur, Rondeletius. Concha eius aurificum officinas illustres reddit. eam enim pellucidam ac perpolitam in tenues laminas dissecant, ut inde elegantissima uasa incrustent, Bellonius.

GERMANICVM nomen fingatur, Ein wildes Bocksaug/ ein grosse art der Einschalen/. &c

DE CONCHIS BIVALVIBVS, GRAECI DITHYRA VOCANT: NEMPE Ostreis, priuatim dictis, Musculis & similibus, Tellinis, Chamis, ac similibus Pectinibus & similibus, Conchis diuersis, Pinnis, Vnguibus.

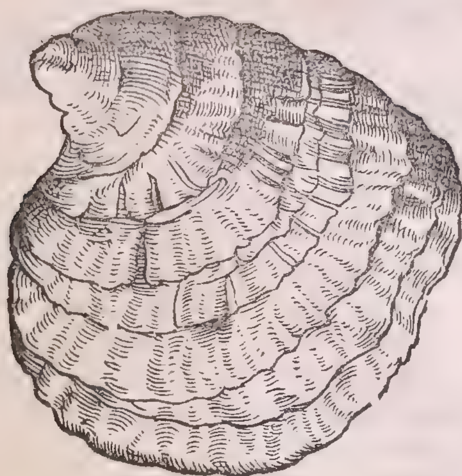
Conchæ nomen commune est ad omnia Malacostraca: contrahi uerò plerunque ad Biualuia solet: quæ omnia ferè à Germanis communi nomine Muscheln *appellantur. Vide infrà in Pectine.*

OSTREA uocãtur ab antiquis ostracoderma omnia, ut iam diximus in mentione eorũ uniuersali: priuatim uerò species una biualuium, quam nunc proponemus.

A. ico-

A. B. *Caramis.*

A. iconem Rondeletius exhibuit: cui nos adiunximus B. ostrei Venetijs expressi effigiem.

OSTREA (priuatim dicta) Pelagia uel marina (uel simpliciter Ostrea) dicimus, quæ neq; in stagnis, neq; in fluuiorum ostijs, sed procul ab aquis dulcibus inueniuntur: in Oceano maiora, quàm mediterraneo mari: Indis pedalia, aliquando multa simul connexa, & supra sese posita. testæ foris sordidæ & luto obductæ, crustis multis siue laminis constant, intus læues & albæ. Circa Monspelium pallida sunt testa, alibi colore differunt. Variant coloribus (ait Plinius,) rufa in Hispania, fusca in Illyrico, nigra & carne & testa Circeis.

GRAECI uulgò ὀστρίδια nominant; Psellus Ostridia interprete Valla.

ITAL. Ostreghe.

GALL. Des Huistres, Ouitres, Oestres: Ittre alle calle. Massiliēsibus Hosties; circa Monspelium, Peires Ostres.

HISPAN. Ostia de la mar.

ANGLI An Oyster.

GERMANI ad Oceanum, ut Flandri, &c. Een Oestre/Oster.

LIMNOSTREA (λιμνόστρεα) ab Aristotele dicta in stagnis marinis, & in aquis ex marina dulciq; commistis procreantur: atque illic primùm nascuntur ubi cœnum est. Gaza simpliciter Ostrea uel Ostreas conuertit, cum stagnorum Ostrea dicere debuisset. Inest in eis humor quidā candidus, quē lac appellat Plinius. Notandū hoc, Ostrea marina, testa quidem longè maiora esse ijs, quæ in dulcibus aquis reperiuntur: carne uerò interna, minora.

ITALI, GALLI, alijq; non alijs nimirum nominibus quàm Ostrea simpliciter nuncupant. Athenæus Ostrea in fluuijs, & stagnis, & in mari gigni scribit. In Lemano quidem lacu Ostrea passibus ferè ducentis à ripa capiuntur, quæ uulgò Quaras uocant, à Mytulis quantitate & qualitate diuersa.

GERM. Ein gschlecht der Oestern/ inn den sehen deß meers/ welche von süssem vnd gesaltznem wasser vermischt sind: an den schalen kleiner/ am fleisch aber grösser dann die Meeroestern die im lautern meer sind.

OSTREA quædam in mari prope Monspelium capiuntur: quæ testa constant pellucida, partibus quibusdam flauescēte, alijs purpurascente, foris crinita & crispa, intus splendida, læuissima, candidissima. Caro salsa, amara atq; insuauis est. Hanc Ostreorum speciem esse puto similem ijs, quę tradit Plinius (lib. 23. cap. 6.) gigni in petrosis, carentibusq; aquarum dulcium aduentu. uel potiùs Ostrea illa ἄγρια, id est, syluestria, quæ Athenæus scribit esse multi alimenti, sed uirus olentia, & ori ingrata, Rōdeletius.

GALL. Circa Monspelium Scandebec uocantur, propterea quòd sapore sunt acri. ob id delicatorum labra nimiùm calefaciunt et ulcerant. nam Scandebec idem est quod rostrum urēs.

GERMAN. Ein andere art d' Ostern / die mā zů Mom

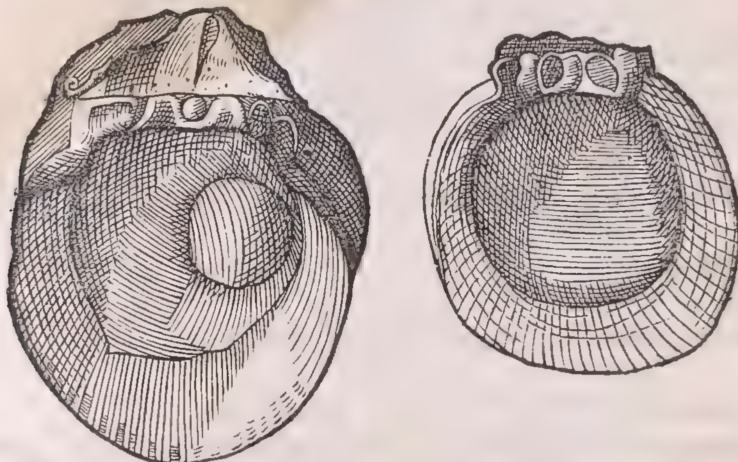
pelier nennet Scandebec/ von wägen jrer schärpffe vnd rässe/mögend in Teütsch Brenner oder Brennling genent werden.

Gaidaropoda à Bellonio exhibita.

SPHONDYLI uel Spondyli ex Ostreorum genere sunt illa, quæ hodie à Græcis uulgò Gaideropa, seu potiùs Gaideropoda uocãtur, hoc est, Asini pedes: (aut etiam Acynopoda, ut Bellonius scribit:) ob magnam similitudinem quam cũ Asini ungula habent. Gaidaron enim hodie Asinũ uocant. Athenæus Trachelos ab asperitate, mea quidẽ sententia (inquit Rõdeletius) appellauit. Plinius Spondylum in catalogo piscium nominat duntaxat. Videtur autem hoc nomen factum huic ostreorum generi, quòd firmior in eo (inquit Rondeletius) & magis exquisita testarum articulatio, quàm in ullo alio ostracodermorum genere appareat, uertebrarum spinæ modo firmissimè articulata. Vertebras autem Græci Spondylos dicunt. Galeni interpres pro Spondylis ostreis, Vertebras conuertit. nos Plinij & Macrobij exemplo Græcum nomen potiùs retinebimus. ¶ Saxis adnascitur Sphondylus, (rarus & minor in in Gallico mari,) quibus ita hæret, ut non nisi malleo, aut fracta

Alia eiusdem icon è Rondeletij libris.

saxi parte auellatur. Testa duplici constat, intus caua & leui, foris scabra, &c.

GERM. dici potest Eselshůb, ab ungulę asininæ similitudine; uel Steinoestren, id est, Ostreum saxatile, quòd saxis hæreat.

MVSCVLVS simpliciter, uel minor: Plinio Myia, (id est, Musca) aliâs Mysca uel Myscus, ut Rondelet. annotat. Vniones reperiri solebant in Conchis quas myas appellant, Plinius 9. 35. Aliqui Myias cum yi diphthongo scribunt, & Muscas interpretantur, quod equidẽ non probârim: quoniam ea uox Græca est, & Græcorum nemo sic usurpauit. Athenæus enim Myas de paruis musculis fœminino quidẽ genere extulit, sed sine diphthongo, inflexione tertia, quare & Myiscam proferentibus non assenserim. Μῦες an dicti παρὰ τὸ μύειν; συμφυὲς δὲ μῦς: μονοφυὲς δὲ σωλὴν, Atheneus ex Aristotele: an quòd muris quadrupede instar quodammodo hirsuti sint? Aristoteles historiæ 5. 15. Cancros colore albido plurimos in Mytulis foliatis innasci scribit, sic enim Gaza conuertit, ubi Græcè legitur, ἐν τοῖς μυσὶ τοῖς πυελώδεσι. à figura nimirum, non quidem folij seu labri, cuius fundum æquale & planum est: sed aliorum uasorũ quæ inæquale fundum & in medio profundius habent, oblongiore figura: ut μύες πυελώδεις maiores potiùs Musculi quàm minores sint, &c. ¶ Græci hodie Midia uocant, Rondeletius: melius Mydia. Gillius Musculos & Cuniculos Venetijs dictos, à Græcis hodie Mydia nominari tradit.

ITAL. Musculos paruos & rotundos Veneti Conchole uocant, Rondeletius. Videtur & Cuniculi nomen Italicum & Gozonelli, à Conchula fortè detortum.

GALLI Moules. nostri (*circa Monspelium*) Mousches de mar.

GERM. F. Mießmuscheln oder Harmuscheln: kleine runde schwartze Müschele.

MYTVLVS,

Bellonius huic persimilem suum Mytulum pingit, cum Cancello intrà ualuas apparente: cum nomina & reliquam descriptionem, Mytulo minori conuenientia, ponat.

MYTVLVS, seu Musculus maior, Myax Dioscoridis, à Rondeletio exhibitus.

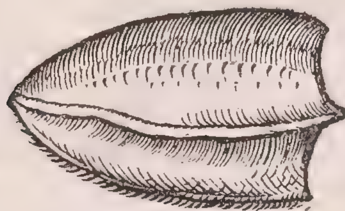

ITAL. Cum Græcis hominibus eos, quos uulgò Veneti uocant Musculos & Cuniculos, ostenderē, dixerunt esse Mydia, hoc est, Musculos, Gillius. Conchas illas quas Rhomboides Rondeletius cognominat, Veneti Mussoli nominant: hoc est, Musculos aut Mytulos sunt enim his satis similes, teste Bellonio. Mutilum Aggregator uulgò Venetijs ait Gozonello dici: quod nomen idem forsitan fuerit cū Gillij Cuniculo concha. Mexilam LVSITANI uocant.

GALL. Mytulos nostri (*circa Monspeliū*) Muscles uocant, & Con salmes de mar, ad differentiam fluuiatilium uel palustrium Mytulorum, quibus figura tantùm similes sunt, Rondeletius.

GERMANICVM nomen Muscheln, à Musculo Latinorum factum uideri potest: sed ad cōchas biualues omnes extenditur. quamobrem circumloquemur, ita ut Mytilum siue Musculum maiorem nominemus kleine schwartze Muscheln. minorem uerò Mießmuscheln/ Haarmuscheln/ à musco. quoniam, ut scribit Rondeletius, testa eorum ferè semper uel musco uel lanugine obducitur.

ANGLI Muscle non communiter ut nos Concham omnem biualuem, sed propriè & peculiariter paruam hanc nigricantem appellant; & Germani etiam Oceani accolæ Möscheln/ut audio, priuatim uocant Musculos.

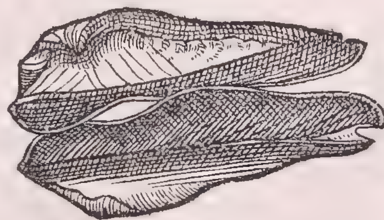

GENERA Concharum duo, quas Veneti uulgò Musculos nominant. alterum musco prorsus hirsutum est. Ea Venetijs mihi olim depicta sunt: & forsan rotundiora pingi debuerant. Massarius Myas, interpretatur Mytulos: quos nunc (inquit) Musculos appellant. Huic proximum genus est, quas Myias (hoc est, Muscas) uocant. differunt à Mytulo rotunditate, minores aliquanto atq; hirtæ, tenuioribus testis.

GERM. Zwey andere gemäl der Meermuscheln/welcher das ein gar voll mieß ist.

CONCHA Rhomboides, uel Musculus striatus Rondeletij. Hanc (inquit) falsò quidam Balanum uocant: (*Bellonium notat.*) nam nihil similitudinis cū quernis glandibus habet: neq; in saxorum rimis nascitur, &c. Opinionem etiam eorum qui Spondylum appellant, satis ipse testarum cōnexus refellit. Nullū equidem apud ueteres nomen eius reperi: quare Musculum striatum rectè dici posse puto, quòd testa sit Musculorum marinorum testæ simili, &c. Concha tota nigricat, rara est, & in alto mari degit. *Balanus non est.* *Neq; Spōdylus.*

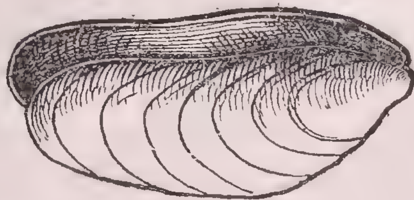
GRAECI uulgò Calagnone uocant.

ITAL. Veneti Mussolo, quasi Mytulum: cui satis similis est.

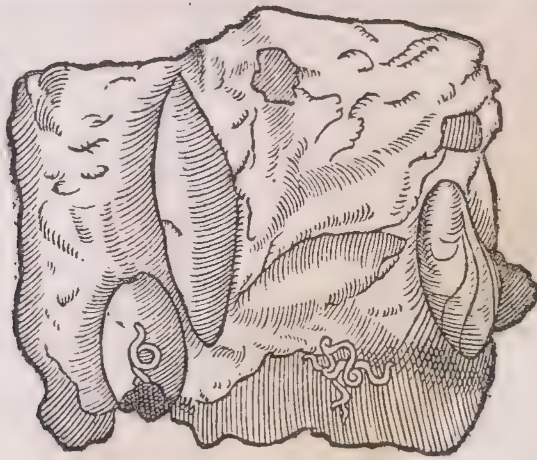
GALL. Apud nostros (circa Monspelium) nomine caret.

GERMANICE circumscribere licebit: Ein langlechte Streim-muschel/schwartz: ligt im tieffen meer.

EIVSDEM cum superiore generis hanc quoq; Concham esse putat, Venetijs depictam.

GERM. Ein andere Muscheln art/der nächst obgesetzten änlich.

PHOLADES Conchæ, φωλάδες Athenæo, apud Hesychiū φωλαΐδες. Vidi huiusmodi Conchas (inquit Rondeletius) in portu Veneris. Missum est ad me alio ex litore saxum, cuius partem hîc expresſi, in quo nullæ rimæ, nullæ cauernæ, sed foramina tantùm apparebant tam exigua ut uix acum admitterent. Eo igitur ictibus multis confracto, cauitates internæ multæ erant, uario situ & diuersę magnitudinis: in quibus Conchas istas reperi, quas cum saxo depictas exhibeo, quarum figuram diutius contemplatus, antiquorum Balanos non esse iudico, sed Pholades. quadrat enim primùm nominis ratio. nam ut φωλάδες dicuntur feræ, quæ in lustris degunt, ἀπὸ τοῦ φωλεύειν, quod latêre significat: ita nihil in marinis rebus reperias, quod penitus in saxo lateat, sicuti Conchæ quas proponimus. Deinde notæ Athenæi (qui solus opinor earum meminit) his proprię sunt. nam uirus olent, & mali succi sunt. Hæc ille. Et alibi de alio quodam genere Conchæ scribens: Conchula (inquit) uaria quædam reperitur frequens, haud procul à Narbone, tota luto obsita, uocaturq; illis Pholado, quasi φωλάδα dicas. nam Conchæ istæ in luto latentes degunt, sæpius ad pedem unum depressæ, &c. Earum iconem dabimus infrà post Chamas. Bellonius Pholades Patellis congeneres esse putat, nescio qua ratione.

Balani.

GERMANICE Conchas illas quæ in saxis latitant hîc depictæ, Steinmuscheln appellabimus: quæ uerò in luto, inferiùs exhibendas, Mürmuscheln.

DE TELLINIS IN GENERE.

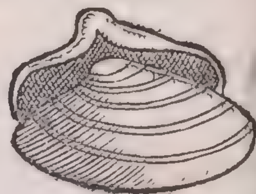
TELLINAE, τελλῖναι, nomen Græcum retinuerunt Latini. Athenęus tamen à Romanis sua ætate Tellinam, μύτλον uocatam fuisse scripsit, quo Loco Hermolaus μύτιλον legendum putat, ut Mytilus & Tellina idem sint, Rondeletius. Atqui Hermolaus: Qui Tellinas (inquit) interpretātur in Martiali poëta Mitulos, impropriè locutos arbitror: cū aliud genus esse Mitulos, aliud Tellinas, Dioscoridis authoritate constet. ¶ Aristophanes grammaticus Tellinas dicit Patellis similes esse, eisdemq; pueros pro cornibus (uide in Tellina altera) uti solitos fuisse: à quibus longè diuersæ Sole clariùs uidentur eæ, quæ uulgò Tellinæ nuncupātur, Gillius. Ego Rondeletij & Bellonij sententiæ subscribo, qui Tellinas faciunt, quas & Galli Narbonenses & Romani etiamnum sic uocant. ¶ Tellinæ alio nomine Xiphydria, Ξιφύδεια, (aliâs Sciphydria, Σκιφύδεια) dicuntur apud Oribasium, nescio quā ob causam. ¶ Sunt qui Tellinas et Crenia, id est, Pectunculos, idem esse iudicent, à celeritate crescendi nominatas: ὅτι τάχιστα γίνονται τέλειαι, hoc est, ocysſimè perficiuntur: quod Aristoteles tam Pectunculis quàm Purpuris tribuit commune. anno enim magnitudinem totā implent. Plinius certè medicinas, quę à Dioscoride de Tellinis redduntur, ad uerbum ferè Pectunculis (*quos à Pectinibus distinguit*) adscripsit, Hermolaus. Obseruauit hæc eadem Massarius: & Hippocratem quoque Tellinas à Pectunculis distinguere addit.

μύτλ@. *Xiphydria.* *Sciphydria.* *Pectunculi.*

¶ Tellinarum genera duo Diphilus facit. Tellinæ (inquit) in Canopico ostio & sub Nili inundationem, abundant: quarum quæ tenuiores sunt, regiæ (βασιλικαὶ) uocatæ, aluum cient, uentriculo graues non sunt, præterea bene nutriunt: fluuiatiles autem dulciores sunt. Nos (inquit Rondeletius) in Agathensi sinu differentias duas inuenimus: unam earum quæ minores sunt: alteram earum quæ maiores, & rufi coloris.

Genera duo. *Basilicæ.* *Fluuiatiles.*

GERM. Ein gar kleine art der Muscheln/mit zwo schalen bedeckt: die sind ein anderen gleych/glatt/starck/zimlich dick/ringßweyß mit zänlinen/darumb sy fast wol beschliessend. mögend Tellmuscheln genañt werden.

TELLINARVM prima siue minor species Rondeletio, duplici constat testa, utrâq; simili, læui, ualida & satis spissa, in ambitu serrata; qua de causa ad unguem coniunctæ sunt. ¶ Concharum omniū minima hæc est: & à Romanis Tellina regia uocatur, Bellonius. hinc Basilica Diphili uideri posset: Vide mox in secūda specie.

Basilica.

specie. ¶Romæ circunferuntur pusillæ quædam Conchulæ, quas qui uendunt Tellinas prædicant. Hæ uulgaribus Conchis minores & læuiores sunt, & candidæ, nec striatæ, Hermolaus.

In arena uiuunt: & nisi priusquam coquantur diutius in aqua agitentur, ut arenulæ excidãt, ue scentibus molestæ sunt, Rondeletius.

GRAECI hodie, ut Lesbi incolæ, Chinades uocant, Bellonius.

ITAL. Tellina Venetis, Romanis Tellina regia dicitur: Anconitanis Calcinello, idq́ ad discrimen alterius Conchæ, quæ ab ijs Chalcene appellatur, Bellonius. Veneti piscatores à capparis similitudine Capparoculas (*siue Capparolas, Rondelet.*) appellant, Hermolaus.

GALL. Nostri, ut Romani, Tellinas uocant, Rondeletius. Galli (Normani, Rondeletius) Flion, Bellonius.

GERM. Das erst vnd kleiner geschlecht der Tellmuscheln/ꝛc. Süch nächst hindersich.

TELLINARVM genus alterum (inquit Rondeletius) in litore Agathensi ad ostium Eraris fluminis inueni, superiori simile, nisi quòd testa sit maiore, tenuiore, minusq́ spissa, & ex rubro flauescente: parte qua testæ colligantur in acutiorem angulum desinente. Hanc Tellinam esse puto, quam βασιλικὴν, id est, regiam appellat Diphilus: uel fluuiatilem, quia nõ nisi in fluminis ostio reperi, Rondeletius. Atqui Diphilus, cuius uerba recitauimus, marinas & tenuiores, Basilicas nominat. Forsan autem regiæ dictæ fuerint, nõ ut alia quædam à magnitudine in suo genere: sed quia gustui gratæ sint, & mirum in modum expetantur, Bellonio teste qui Tellinæ regiæ nomen Romæ etiamnum in usu esse scribit. ¶Quemadmodũ Athenæus scribit pueros Lepadibus & Tellinis in os sumptis ludere, tubæ sonum imitantes: ita etiam hodie nostri Tellinæ testa altera dentibus admota, diductis labris sonos eosdem edunt, Rondeletius.

GERM. F. Die ander art der Tellmuscheln: hat ein tünnere vnd gälroote schalen/ ꝛc.

TELLINAM Tertij generis eã meritò esse dicemus, quæ figurâ superioribus Tellinis tam similis est, ut inter Tellinas numerandam esse, nemo negare posit. his tantùm differt: Colore est candido, testa perspicua & pellucida, ex additamentis multis conflata, intus læuissima. Tenuis est admodum, & ambitu magis rotundato.

GERM. F. Das drit gschlecht ð Tellmuschelen/weyß vnd durchscheynend/tüñ vnd etwas ründer vm̃sich.

A. B.

Has Concharum icones Venetijs accepi, quas puto Tellinarum generis esse: & magis quidẽ illam quæ A. literæ subijcitur: quamuis eam aliqui pro Conchæ peloridis specie accipiant. Alterã, sub litera B. Veneti Peuerazam à pipere cognominant.

GERM. Mich bedunckt das auch dise zwo figurẽ zů den obgenañten Tellm̃uscheln dienend/sunderlich die vnder dem bůchstabẽ A. Die ander neñet man zů Venedig Peueraza/ das ist/Pfeffermüschele.

CHAME uel Chama læuis. Χήμη λεία.

Similis hæc est (inquit Rondeletius) Conchis læuibus, quæ galades dicuntur: sed fragilior est, cum uel digitorum compressu facilè frangatur, quod Conchis & Pectinibus non euenit. Intus & foris candidissima est.

Chamæ omnes nominatæ sunt ἀπὸ τοῦ κεχηνέναι, id est, ab hiando: unde Gaza hiatulas conuertit: sed quoniam eodem nomine Channas etiã pisces interpretantur, præstiterit retinere Græcum.

Chamas easdem esse cum læuibus Conchis, quæ Galades dicuntur, falsum est. nam Aristoteles Chamas à Conchis diuersas sentit, Rondeletius. At Aristotelem aliquis dixerit Conchas à Chamis distinxisse quidem, sed specie potius quàm genere: & nihil

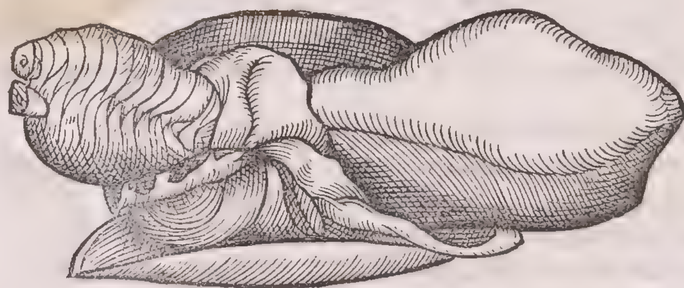
prohibere idem nomen tum generi toti, tum speciei sub eo uni attribui: ut inualidum hoc Rondeletij argumentum sit. ¶ Conchas rotundiores esse Chamis solere, neq; hiare, Rondeletius scribit.

ITALI quidam Caparozas uel Caparozolas uocant, Bellonius. Vide inferiùs in Conchula rugata. ¶ In Chamis nominandis (inquit idem) uulgus Gallicum cum Italico conuenit. Siquidem nostri, maiores Chamas, des Flammes: minores uerò, des Flammettes nominant: quòd cum iure incoctę, nõ secus ac piper fauces & os inflammare soleant. Italicum uulgus maiores Chamas, Peuerazas, quasi Piperatas, nominat: minores uerò, Peueronos, quòd piper haud tantopere redoleant. (*Rondeletius Conchulas rugatas suas, à Venetis Piueronos dici scribit.*) Sic ille. Et rursus: Chamam piperatam (maiorem) Veneti Beueraza uel Peueraza uocant: Anconitani uerò & Rauennates Chalena uel Chalcena, nomine à Chamula detorto: (*Vide ne potiùs à calce, ut & Calcinella Venetijs.*) Palustris est, & in cœno degit. Minores Biueroni dicuntur: uel quòd ob piperis saporem sitim excitent: uel quòd perpetuò bibant, neq; diu sine aqua seruari possint: atq; in forum allatæ, & aquæ immersæ, geminam atq; oblongam exerant ligulam, ut Cochleæ modo perpetuò sitientes moueri percipiantur. Supra modum fragiles habent testas (*Piperatæ maiores scilicet: nam minores, Pelorides nuncupat: Rondeletius Conchulas rugatas:*) læues ac compressas, non ut aliæ cõchæ orbiculares: tenues adeò, ut transpareant, &c. Has quidem è genere læuium esse scribit: mox autem priuatim de Chama læui agit, eamq; ab Italis Caparozola uocari ait, ut suprà scripsi.

GALL. Flamme: & minor Flammette. Vide proximè in Italicis nominibus.

GERMANICE. F. Pfeffermuscheln/Ghinmuscheln, à uerbo Ghinen quod hiare significat, χάνειν Græcis. Flammuscheln.

ANGLI, ut audio, Chamam uocant a Clamme. quod nomen uel à Chama ductum uideri potest: uel potiùs à Gallico Flamme.

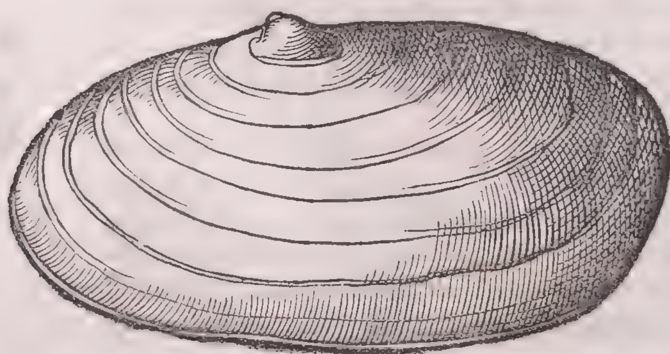

CHAMA Peloris Rondeletij, χήμη πελωρίς. Pelorides apud Athenæum alicubi nominantur, ueluti genus proprium à Chamis diuersum, & maius, παρὰ τὸ πελώριον, hoc est, ab ipsa magnitudine dictum. idem alibi Pelorias crassarum speciem facit, quas et regias seu basilicas appellat, à magnitudine nimirum. Pelorides quidem non à magnitudine, (ut Grammatici putant, licet Chamis maiores sint) sed à Peloro Sicilię promontorio, ubi optimè proueniant, dictas esse, Archestratus, Pollux & Clemens theologus referunt. Pelorides simpliciter, an Chamas Conchásue Pelorides dicas, parũ refert. Pelorias dici non probo. Pelorinas apud Pollucem legimus. Conchæ (inquit) præstant Pelorinæ, unde fortè nomen adeptæ sunt quæ nunc Pelorides uocantur. Quòd si à luto denominatæ essent, ut quidam nuper conijciebat: primã per ι. scribi oporteret. Aristoteles author est Conchas, Chamas, Pectines, Vngues, locis arenosis prouenire, non cœnosis.

ITALICVM nomẽ nõ inuenio: ut neq; Gallicũ: nisi Conchas Chamásue piperatas maiores, quas Itali uulgò Beuerazas nominant, Galli Flammas, (de quibus plura protulimus in Chama lęui,) Pelorides esse dicamus. Minores enim, quæ uulgò Biueroni dicũtur Italis, Gallis autẽ Flammettes, Pelorides, (quæ Chamis cæteris maiores prædicantur,) esse nequeunt.

GALLICE. Flammes forsitan. Lege in Italico nomine. Santones (inquit Rondeletius) Conchę strictę & nõ hiãtis speciẽ, Palourde: quę uox à Peloride deducta esse uideri potest. sed ea Chama Peloris non est, cũ magna non sit, neq; hiet. Sic ille: qui hanc Conchulam rugatam uocauit. Alia est etiã Pelourde à Gallis ad mare mediterraneum dicta, Rondeletio Conchula uaria.

GERM. F. Grosse Flammen/Grosse Chlamuscheln oder Ghinmuscheln.

CHAME

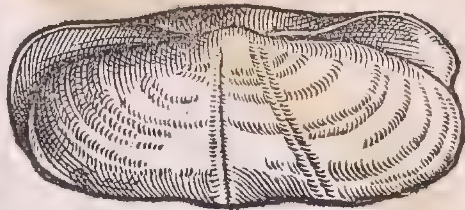
CHAME Glycymeris Rondeletij. γλυκυμεὶς, etſi apud Græcum authorem legere nõ meminerim. Plinius Chamas glycymeridas nominans, addit maiores eſſe quàm Pelorides: tanquam his alioqui cognatæ ſint. Macrobius etiam Pelorides & Glycymerides ſeparatim nominat. Videtur autem Rondeletio Glycymeris dicta à dulcedine, quòd ſapore ſit dulci minusq; ſalſo quàm reliquæ. Eandem ab Athenæo Peloridem maiorem uocari, putat idem Rondeletius. Teſta (inquit) ei oblonga, Mytulorum fluuiatilium modo, ſed durior & ſpiſsior, rugoſa, non tamen ob id aſpera, ex albo ruſeſcens. ¶ Bellonius Chamam nigram, Glycymeridem facit, Rondeletius eum Concham nigram pro Chama nigra poſuiſſe ait.

GERM. F. Ortklamë. Clamë enim Anglis Chama aut Peloris eſt. Glycymeris uerò inter Chamas maxima.

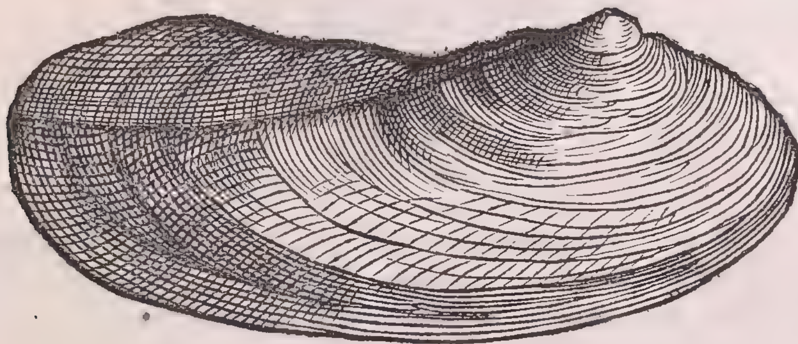
CHAMA aſpera. Χήμη τραχεῖα. Aſpera à teſtarum externa parte dicta eſt, ob lineas trãſuerſas, obliquas, multas, cauas, eámq; ob cauſam muſco ſæpe oppletas, Rondeletius. ¶ Chama trachea ualuas eodem modo (inquit Bellonius) quo leuis, tornatas habet: eſtq; rotunditate penè orbiculari conſtructa. teſta ei aſpera, & Pectinis modo ſtriata eſt. ſed Pecten rectas habet ſtrias: illa uerò tranſuerſas, crebras & profundas. Dura adeò teſta eſt, ut non niſi ualido ictu perfringatur, cum læuium ferè omnium debili digitorum compreſſu aperiri poſsit. Labra in gyrum, Mytulorum more, læuia habet.

GERM. F. Ein rauch geſchlecht der Gimmuſcheln oder Clammen. die übrigen all habend glatte ſchalen.

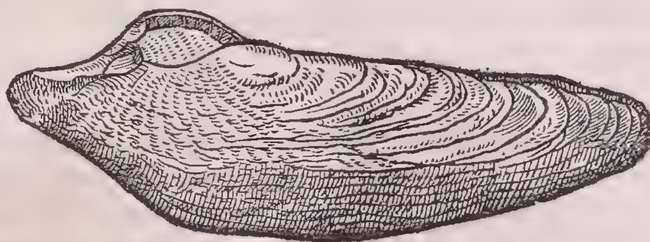
CHAMA nigra Rondeletio. Aelianus (inquit) Chamas marinas uarias eſſe tradit. nam quædam ipſarũ (inquit) nigerrimæ ſunt: nonnullæ argentei coloris. aliæ utroq; colore mixto inſignes. ¶ Quidã non rectè Concham nigrã, pro Chama nigra exhibuit.

GERM. F. Ein ſchwartze Gimmuſchel oder Klamë.

CONCHA Longa Rondeletij. Duabus magnis (inquit) & longis conſtat teſtis: Chamæ glycymeridi ſimilis eſt, ſed teſtæ multò ſpiſsiores, magis rugatæ, colore uario, in ambitu rubeſcente, in medio albeſcente, intus candido cum læuitate. Calx ex ea conficitur. item è cinere dentifricia optima.

GERM. F. Ein Langmuſcheln.

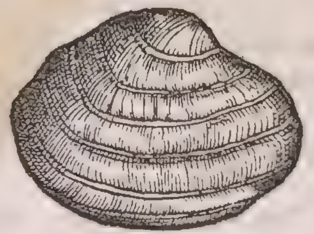

CONCHA altera longa Rondeletij.

Sunt qui hanc Concham eandem faciant cum Dactylo (id eſt, Digito, uel Aulo, Solene, Donace,) cum Plinius lib. 32. cap. 9. diuerſis locis de his loquatur, ut de diuerſis rebus. Nos hãc Concham longam Plinij eſſe affirmamus, quòd nulla ſit hac longior & ſtrictior, Rondeletius. *Dactylus.*

GALL. Cullier.

GERM. F. Ein andere Langmuscheln/ lenger vnd schmäler dañ kein andere. ein Löffelmuschel.

CONCHVLA uaria Rondeletij. Ad fauces Malgurianas (inquit) capitur frequenter Concha parua, testis spissis & depressis: quæ lineolis multis & admodum uarijs distinctę sunt: Chamę asperæ non ualde dissimilis, sed minùs aspera. Vocant uulgò nostri (GALLI *circa Monspelium*) Pelorde: (*Hoc nomen etiam Conchulæ rugatæ Rondeletij Bellonius tribuit:*) quæ uox etsi Peloridi affinis sit, tamen longè alia est Concha à Chame Peloride: dictamq; puto à nostris à luto & sordibus, quas lordes appellant. Reperitur eadem frequens haud procul à Narbone, tota luto obsita, uocaturq; illic Pholado, quasi φωλάδα dicas, quæ appellatio aptè cōuenit. nã Conchę istæ in luto latentes degunt, sæpius ad pedem unum depressæ. Quamobrem Pholades Athenæi esse putauerim. Quòd si cui hæc sententia non probetur, easq; tantùm Pholades esse uelit, quæ in saxorum cauernulis, non in luto lateant, non ualde repugno.

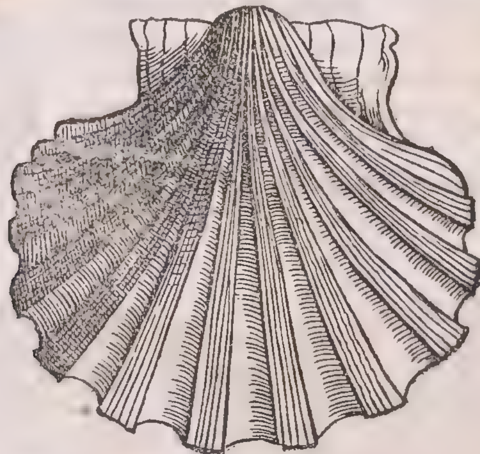
Peloris.

Pholas.

GALL. Pelorde, Pholado: ut iam expositum est.

GERM. F. Ein Kaatmuscheln/Mürmuschele. ligt vnder dem kaat oder műr: darauß man sy grabet: mag daruon ein Grebling genēnt werden.

Pectinis Concha quam priùs expressam habebamus: à Rondeletio quidem exhibita, accuratior elegantiorq; est.

Pectũculus.

PECTEN. Qui à Græcis Κτὶς uocatur, à Gaza modò Pecten, modò Pectunculus conuertitur. Sed Pectunculi à Pectinibus differunt: et Plinius manifestè disiungens, uidetur Pectunculos pro Tellinis usurpasse. Ex Athenæo liquet Pectinem duabus constare conchis striatis, & utraque parte auritum esse: id quod non huic tantùm speciei, sed alteri etiam conuenit. Pectinũ genus striatum, id est, pectinatim diuisum, à rugis illis siue imbricaturis, nuncupatur, Gillius. Magno in errore uersatur Albertus & recentiores, qui Pectines pro Passeribus (id est, planis piscibus illis quos uulgus nostrum Platessas nuncupat) accipiunt. Pectinis testæ non semper eiusdem sunt coloris. quædam enim rubescunt, quædam albicant, aliæ nigricant, Rondeletius. hinc succi etiam saporisq; differentiæ habentur.

Colores.

ITAL. Cape sante.

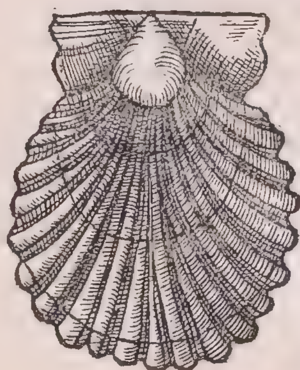
GALLICE Circa Monspelium Larges Coquilles uocantur: alibi Coquilles de saint Iacques, Rondeletius. Pectinum generis quidam arbitrantur eas esse, quas uulgò appellãt Conchas S. Iacobi: sed aliæ Oceani littoribus Gallicis cognitæ habentur, Gillius. Author Pandectarũ medicinalium, Venereas interpretatur Cochleas quæ afferuntur à S. Iacobo. uerùm hæ Porcellanæ sunt, &c.

Venereæ.

GERM. ANGL. Germani Conchas biualues omnes generali uocabulo uocant Muscheln/Moscheln: Pectines uerò priuatim diui Iacobi Conchas, Jacobs muscheln. Angli uerò Muskels peculiariter nominant Conchulas illas, quas Bellonius Mytulos: Pectinem autem a Scalop. Eosdem audio Pectinum genus quoddam aculeatum appellare a Fryll: & similiter è Cancrorum genere Maiam, testa aculeata. ¶ Pectinum in Anglia (inquit Turnerus) summa genera duo habemus: quorum maius uocatur a Scallop. minus uerò nominatur prope Portlandiam a Cock, à forma gallinacei capitis quam piscis apertus exhibet. Sub hoc genere continetur Pectunculus ille per omnia littora frequens, Cockle, id est, gallulus per totam Angliam dictus. Concha quam pro Pectunculo Bellonius ostendit, non per omnia Pectunculi nomen meretur

quod

quod ſtrigiles & ſtrias non rectas Pectinis more, ſed tranſuerſas habeat. A pectunculorum tamen generibus non omnino ſeparo.

PECTEN alter: quem cum ſuperiore eundem planè eſſe, facilè exiſtimabit is, qui non diligentiùs circumſpexerit: ſed reuera differt. nam latiores & ampliores aures habet: eſtq; toto corpore longiore ſtrictioreq; quàm ſuperior. Præterea hic teſtam utranq;, Pectunculorum Burdegalenſiũ modo, cõ cauam habet: ſuperior alteram duntaxat concauam, alteram planam. hic ſtrias ſimplices, prior ſingulas ternis aut quaternis lineis à ſummo ad imum ductis ornatas, Rondeletius.

ITAL. Romiam uocant, quòd qui è Compoſtella redeunt (quos etiam Romious lingua noſtra uocamus) Pectines huiuſmodi multos pileis affixos geſtant, Rondeletius.

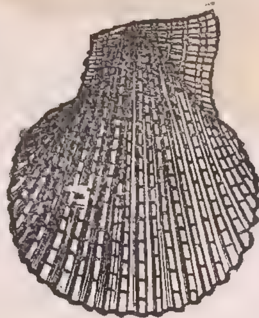
GERM. Ein ander geſchlecht der Jacobs muſcheln.

ANGLICE A Cok, lege ſuperiùs in Pectine primo.

Nomina quidem eadem Bellonius Pectunculo ſuo attribuit, quæ Rõdeletius ſuo, ſed picturæ ſunt diuerſæ: Rondeletij ab una parte aurita, Pectini ſimilior. Bellonij, neutra: capite teſtæ ita ferè ſe colligẽte, ut in Tellinis & Chamis. Eam omiſimus.

Alia Pectunculi icon, ſiue eiuſdem, ſiue cognatæ ſpeciei, quam unde ſim nactus, non ſatis memini.

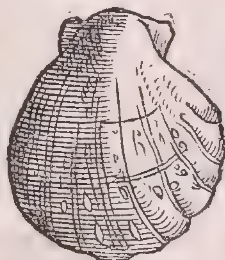
PECTVNCVLI rectè dici poſſe mihi uidẽtur Pectines exigui, qui in ſinu Aquitanico & in Normania frequenter capiuntur. Hi Concham ſtriatam habent, utrãq; cauam, aculeis aliquot paruis armatam. altera duntaxat parte auriti ſunt, aliquando dextra, aliquando ſiniſtra. Horum alij candidi ſunt, alij rubeſcunt, Rondeletius. ¶ Trallianus κτένια diminutiuo nomine appellans, ipſos ſimpliciter Ctenas, id eſt, Pectines intelligere uidetur. ¶ Contra eos qui Pectunculos cum Tellinis confundunt, dictum eſt ſuprà in Tellinis.

ITAL. Romæ Gongole, quaſi Conchulæ uocantur. ſunt enim ſemper parui, præſertim in Mediterraneo mari, in Aquitanico litore maiores, Rondeletius.

GALL. Vulgò Petoncles uocantur, in Normania Hannons, Rondeletius. Pariſienſes & Rothomagenſes Petoncles uel Hannons appellant, Bellonius. Aliqui Coquilles de ſaint Iacques, (ſicut & Pectines ſimpliciter,) Rondeletius.

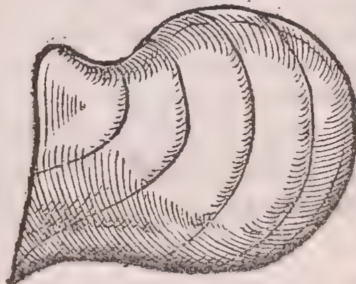
ANGLICE Cochle, Bellonius. Meliùs Cockle, id eſt, Gallulus. lege ſuprà in Pectine primo.

GERMANICE nominemus licet, Kleine Jacobs muſchel / oder S. Michels muſchel.

CONCHA Corallina à Rondeletio cognominata. Conchæ pictorum (inquit) ſimilis hæc eſt colore. rubra enim eſt, corallũ planè imitata, unde Corallinam nominauimus. at figura pectinem refert, niſi quòd ſtriata non eſt, &c.

GERM. F. Ein roote Muſchel oder Corallmuſchel.

CONCHA uulgò Mater unionum dicta. Pulcherrima Concha & margaritifera (inquit Rõdeletius) lingua Indica Berberi dicta fuit. à Gallis Nacre de perles, pro Matre perlarũ: (nos enim Perlas uocamus, quas Græci Margaritas, Latini Vniones:) quòd frequentiores & meliores uniones in his, quã in alijs Conchis uel Oſtreis inueniantur. Figura Pectines æmulatur. ¶ Vide quædam annotata inferiùs cum Concha Echinata.

Indorum gentes de Hercule affirmant, (inquit Arrianus in libro de rebus Indicis) quòd cum mare & terram undiq; peragrasset, in mari inuenerit Cinædum (Κίναιδον. *Facius interpres Margaritam uertit: sed Indi fortè Margaritam, Cinædum uocant, ut ex sequentibus colligimus*) ornatum muliebrem, margaritam scilicet è mari, quam Indorũ lingua sic nominat, &c. Et nihil sanè prohibet, Concham quidem Berberi ab Indis uocari, unionem uerò Cinædum ab ijsdem.

Cinædus.

GALL. Nacre de perles, ut dictum est.

GERMAN. Ein Perlemůter/Perlemuschel.

MARGARITA quanquam in Conchis diuersis reperiatur, hoc potissimũm loco mentionem eius faciendam existimaui, quòd in proximè exhibita Concha frequentiores melioresq; gigni soleant. Margarita igitur alia partus est suæ Conchæ, iuxta Plinium, alia abortus. sed hoc Rondeletius refutat: & neque ossiculum, neque partem aliquam Conchæ, uel quasi nucleum, uel excrementum, uel morbum, Margaritam esse docet: sed in ostrei (margaritiferi) carne Vnionem ita gigni, ut in Suibus grandinem, in renibus calculum. ¶ Pro figura & alijs differentijs, nomina diuersa sortitur: ut sunt, Tympanum, Elenchus, Crocalium, Physema. Margarita à Græcis & Barbaris appellatur. Μαργαρίτης ὁ. Μάργαρος uel Μάργαρον. ἡ μαργαρίτις λίθος. A Latinis plerunq; Margarita fœminino genere profertur, rarò Margaritum neutro. Comprehenditur & lapilli nomine, & lapillus quandoq; per excellentiam uocatur. Item unio Latinis: non quòd in unica tantùm concha, uel nunquam duo simul reperiantur, (falsa enim hæc sunt:) sed quòd nulli duo indiscreti, qui non inuicẽ differant, magnitudine, figura, orbe, lęuore, pondere, candore: aut fortè quòd nunquam concreti cohæreant. Inueniuntur autem in Conchis tantùm: & falluntur Aegyptij, qui Orbem piscem rore concepto uniones parere aiunt. Ex conchis quidem uado infixis, Pinna solùm margaritifera est: ex cæteris diuersæ, biualues præsertim: Vt sunt, Concha rugata, Concha echinata: Concha Berberi dicta Indicè, Pectini altera aure similis, Concha similis ostreæ: & alia Pinnæ similis, alia Strombo: Mys seu Mitulus tum in mari, tũ alicubi in dulcibus aquis: Cochlea quidem quædam margaritifera uulgò dicta est ab unionum colore, nõ quòd eos ferat. nec scio an ulla non biualuium ferat: quanquam in Muricis genere quodam ad Orientem gigni audiui. ¶ Vnio Indica lingua Cinædus dicitur apud Arrianum: in Paria & Curiana regionibus Noui orbis Tenóras. ¶ Conchas Margaritiferas aiunt noctu litora appetere, & ex cœlesti rore margaritam concipere, unde & Eceolæ nominentur, Isidorus. uidetur autem fictum hoc nomen quasi è cœlo à sua concha concipiantur. apud alium quidem scriptorem hactenus nullum id reperi.

Quid sit.

Figura, &c.

Lapillus.

Vnio.

In quib. Conchis gignatur

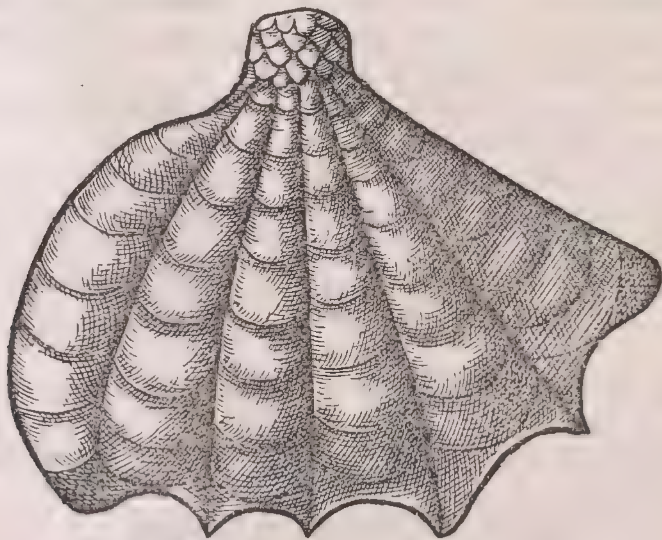
Cinædus.

Eceola.

GRAECIS hodie Μαργαριτάρι.

ITAL. Perla uel Perna.

GALLIS, GERMANIS ET ANGLIS Perle. Concham ipsam Margaritiferam, si de genere biualuium sit, Germanicè uocabimus Perlemuschel: sin Cochlearum generis, Perleschneck: qualis est Cochlea margaritifera uulgò dicta: quam tamen uniones ferre Rondeletius negat, in biualuibus tantùm gigni asserens. Aelianus uerò in India Margaritiferas Conchas magnis Strombis similes faci.

CONCHA Imbricata Rondeletij. Concha (inquit) hæc est distinctione testæ imbricatim undata, ut loquitur Plinius, ad undarum sese attollentium similitudinem, ita ut distinctiones aliæ alijs insideant imbricum modo. A Græcorũ uulgo Aganon uocari audio, & à Caloieris Arabiæ (id est Cœnobitis qui illic sunt) Tridacna, (*ut annotauit Bellonius.*) Verum Tridacna, quorum meminit Plinius, esse non possunt. Sic enim ille quum de ostreis loquitur: In Indico mari Alexandri rerum authores pedalia inueniri prodiderunt. Nec non inter nos nepotis cuiusdã nomenclator Tridacna appellauit: tantæ amplitudinis intelligi cupiens, ut ter mordenda essent. Hæc Rondeletius, tanquam Plinius Tridacna Indica ostrea esse dixerit: quod non dixit: sed ita de Tridacnis tan-

nis tanquam de altero genere quod in Italia etiam reperiatur, loquutus eſt. quoniam, inter nos, inquit, &c.

GERM. Ein groſſe art der Oſtern oder Muſcheln im meer/ ſunderlich im Rooten meer: da ſy die münchen Tridacna nennend/ das iſt Trymümpfelig.

CONCHAM echinatam (inquit Rondeletius) ab aſperitate uocamus, ſicut aculeatam ab aculeis uocare poſſumus. In hac uniones reperiri teſtatur Plinius. Nam & Iuba tradit Arabicis (*margaritis*) Concham eſſe ſimilem Pectini inſecto, hirſutã echinorum modo: ipſum unionem in carne ipſa eſſe grandini ſimilẽ. ¶ De hac Aelianus ſentire uideri poteſt lib. De animal. 10. c. 10. ſcribẽs in Mari rubro Conchas quaſdã naſci, quarũ teſtæ ſecturas quaſdã, et cauitates et labra acuta habeãt, quę cũ coeũt inter ſe ſic, alterno incurſu cõiungantur, ut tanquã duarũ ſerrarũ coeũtiũ dentes uideantur inter ſe conuenire: unde fit ut piſcatoris natantis quancunq; partẽ, etiamſi ſub eã os ſubeſt, mordicus apprehenderint, amputent. ¶ Ego in Plinij uerbis Pectini inſecto, interpretor, non ſecto, non cęlato. οὐ δ' ἐγλυπ͂ται γάρ, ἀλλὰ λεῖον τὸ ὄςρακον ἔχει, inquit Androſthenes, καὶ δασύ. addit & unionem in carne ipſa eſſe grandini ſimilem. Vnde de eadem Concha eos (Plinium & Androſthenem) loqui apparet: non, ut Rondeletius putauit, diuerſa. Fortaſsis autem eadem teſta & læuis dici poteſt, quod ad ſuperficiem: & hirſuta, propter enaſcentem materiam. Androſthenes apud Athenæum Berberi nominat hoc oſtreum: id Rondeletius ad matrem perlarum uulgò dictam refert: & δασύ, ſpiſſum interpretatur. Ego rem in medio diligentiùs æſtimandam relinquo. ¶ Hæc eadem fortè fuerit Concha illa aſpera, Κριός, id eſt, Aries ab Athenienſibus dicta: Corycus uerò à Macedonibus, à figura nimirũ ferè globoſa: ut Aries ab aſperitate aculeorũ, qui ceu cornicula prominent. Κόγχη τραχεῖα. Meminerunt Athenæus & Heſychius.

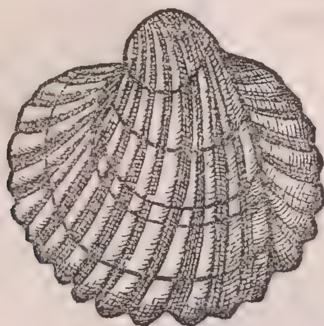
GERM. F. Ein rauche Muſcheln art/ ein Stahelmuſcheln.

CONCHAE echinatæ Rondeletij ſpeciem aliam ſimilem, quam Venetijs olim accepi, (nõ puto tamẽ in Adriatico aut Mediterraneo inueniri, ſed orientali Oceano, adiungere uolui. Teſtæ utræq; figura tũ foris, tũ cauitate interna, quę caput uerſus recurua eſt, inuicẽ ſimiles ſunt. hoc pulchrũ in eis, tribus in ſummitate articulis ginglymo iunguntur, ita ut eminentes utrinq; mucrones, mutua inſertione, uterq; in oppoſitæ teſtæ acetabula, cohæreant.

GERMAN. F. Ein andere Stahelmuſcheln.

Angli Pectinum genus quoddam aculeatum appellant a Fryll: ut & Maiam in Cancrorum genere, teſta aculeata.

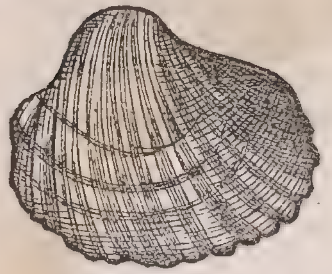

CONCHA ſtriata prima Rondeletij.
ITAL. Capa tonda, à rotunditate.
GALL. Communi nomine Coquille.
GERM. F. Ein Streym muſcheln/ mit übertwären linien. ein runde Muſcheln.

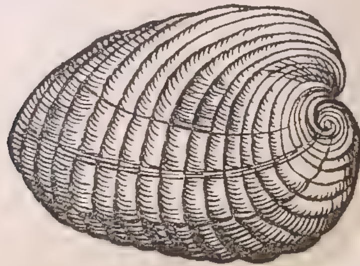
CONCHA striata altera Rondeletij, similis priori: nisi quòd illa aliquot lineas tantùm à latere ad latus per striarum transuersum ductas habet. hæc non lineas simplices, sed uirgas latas sicuti fascias per transuersum ductas habet. est etiam rufa: unde Concha striata, fasciata, & rufa dici potest.

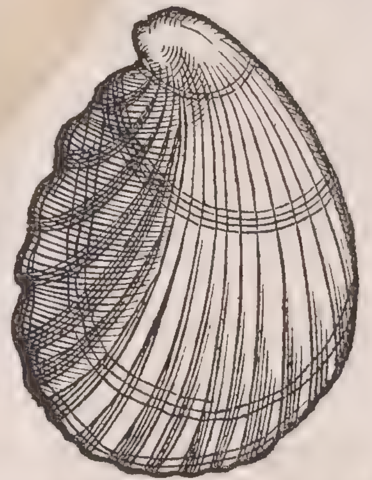
GERM. Ein andere Streym muscheln/mit übertwären breitlachten gleych als bendlen. ist von farb rotlacht.

CONCHA striata tertia Rondeletij. Hæc (inquit) cæteris longior est, oui figura: testis multùm cauis, canaliculis parum profundis, aliquot lineis per transuersum ductis.

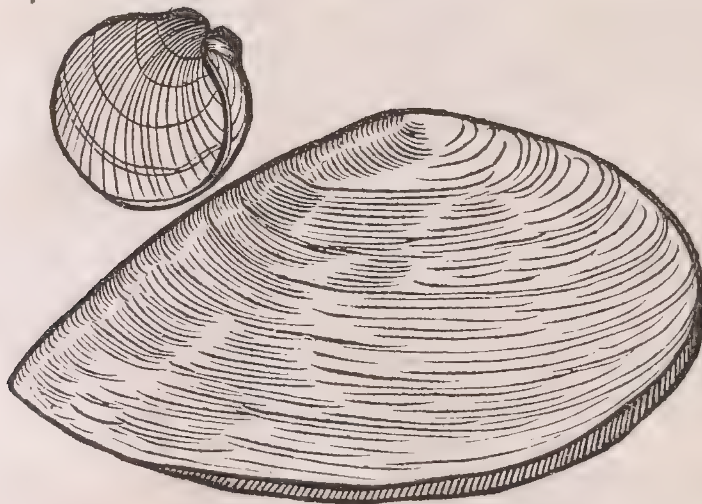
GERM. Das drit geschlecht der Streym muscheln.

CONCHIS striatis Rondeletij subieci speciem illam, quā Venetijs rotundæ nomine pictam accepi. Rondeletius primam è tribus striatis suis rotundam uocat.

GERM. Widerumb ein Streym muschel/ hat vilicht kein vnderscheid von der vorgesetzten ersten oder andern.

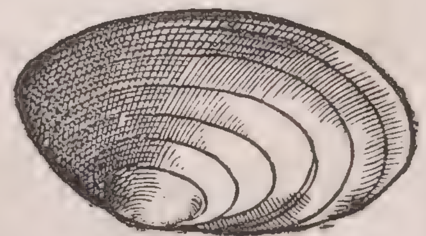

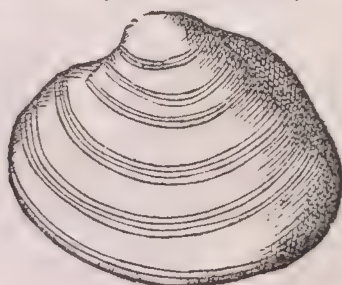
IN stagnis quoq; marinis reperiuntur Conchæ nonnullę, & Cochleæ: ea maximè rotunda & striata, quam hîc expreßimus, Rondeletius. atqui positas ab eo figuras duas Concharum, non Cochlearum generis esse apparet, ut in uerbis eius sic legendum conijciam: In stagnis quoque marinis reperiuntur Cochleæ nonnullæ, & Conchæ, &c.

GERM. Seemuscheln/wie die iñ gesaltznen sehen bey dem meer gefunden werden.

CONCHA Crassæ testæ, & Conchulæ uariæ Rondeletij. A Galade & Chama aspera (inquit) hæc Concha craßitudine tantùm testarum differt. Hæ lineis aliquot à latere ductis distinctæ sunt, nihilominus tamē læues sunt.

GERM. Ein art der Glattmuscheln/ den nächstgenañten gleych/aber von schalen dicker.

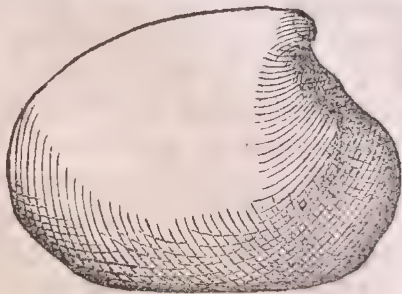

CONCHA

CONCHA Fasciata à Rondeletio dicta. Superiori Galadi scilicet, (inquit) similis est Concha hæc, nisi quòd paulò latior est, quod læuibus uidetur peculiare. Præterea quinque ueluti fascias latas à latere ad latus ductas habet, ijs similes quibus puellæ nostræ capillum redimire solent: quas Vettes appellant, id est, Vittas.

GALL. Coquille Vettade, id est, Concha fasciata.

GERM. F. Ein glatte Bendelmuschel. ¶ Huic similem planè adiungimus, quam ob id peculiariter non depinximus, differt tantùm lineis purpurascentibus, quas per transuersum ductas habet à summo ad imum, alias partim flauescentes, partim albas, intus tota uiolacea est.

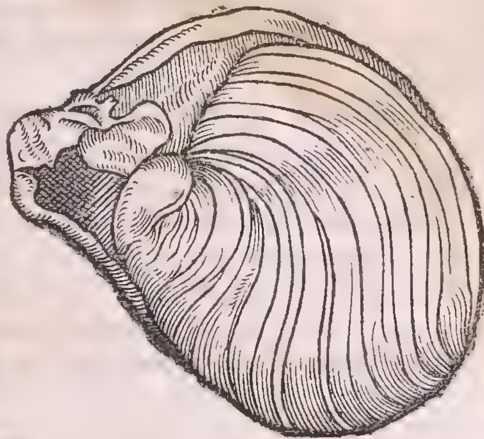

CONCHA galas, & Concha nigra Rondeletij. Conchæ galades (γαλάδες, inquit) Latinum nomē nullum inuenerunt, has inter leues numerat Aristoteles. Dictæ autem fortassis galades fuerint à lacteo colore. sunt enim candidissimæ, maximæ, & læuissimæ. Nonnullæ parum purpurascentes, quædam flauescentes reperiuntur: sed intus omnes candidissimæ sunt.

His Conchas nigras opponimus, quas propria pictura nō egere existimauimus, quòd superioribus planè similes sint, nisi quòd intus & foris nigricant.

Bellonius Galades esse putat illas quæ alio nomine Chamæ læues dicuntur.

GERM. Ein art der Glattmuscheln/von farben an der schalen schön weyß: doch findt man auch rosenfarb/vnd gälblacht: sind doch all iñwendig gar weyß. Aber die schwartzē von disem gschlecht sind innen vnd vssen schwartz.

CONCHA rugata Rondeletij. Magna hæc Concha (inquit) & lineis multis & elatis per transuersum ductis ualde rugata est: testis ualde spissis, intus læuib. & splēdoris argentei. per ginglymum & ueluti dētes articulatim coēuntes articulatur. Testæ ob spissitudinem in laminas et frusta dissecantur: ex quibus sphærulæ precum conficiuntur, & dentiscalpia, quemadmodum ex uulgò dicta matre Perlarum, sed nō adeò splendida. In hac Concha uniones reperiri non dubito. Vide etiam sequentem iconem.

GERM. F. Ein Runtzelmuscheln / mit vil überzwären hohen liniē oder streymen. Haltet vilicht auch Perle. Liß weyter bey der nachuolgenden figur.

CONCHAE rugatæ Rondeletij similis est, aut eadem fortè hæc, quã Venetijs olim Matrem Perlarum nominari audiui: hac ferè ualuarum alteriùs magnitudine specieq́ȝ.

GERM. Ein andere contrafactur einer schalen von der yetz genañten Runtzelmuscheln/ oder doch jren gar ånlich: wirt von etlichen auch Perlemůter geneñt. Auß der polierte schalen macht man Pater noster ringle/ zångrübel/ vnnd andere schöne arbeit: doch nit so schön als von der rechten Perlemůter.

CONCHVLA rugata Rondeletij. Non ab imo ad summum (inquit) lineas ductas habet hæc Conchula, sed à latere ad latus multas ueluti rugas sparsim & sine ordine. Testę non sunt tumidæ & in dorsum elatę, quemadmodum striatæ omnes, sed depressæ: colore uario. sunt enim ex albo cinereæ, & ad liuidum accedentes. Labra testarum crassa sunt: & tam arctè connexa, ut sine ui non aperiantur, faciliusq́ȝ rumpantur testæ, quàm patefiant, quod à Chamarum natura prorsus alienũ est, quarum testæ hiant. Vnde eos errare constat, (*Bellonium notat,*) qui hanc Conchulam pro Chama peloride exhibent.

ITAL. Veneti Biueronos uocant, uel Piueronos. Genuenses, Arsellas. Anconitani, Rauennates & Ariminenses, Pouerazos, quasi Pauperculos nominant, quòd illic nimiũ populares pauperibusq́ȝ offerri solitæ sint. (Aliæ quidem sunt Beueraze uel Calcinellæ, uulgò Italis dictæ Conchæ, forma compresśiore, testa translucida, &c.) Alibi in Italia Caperozoe dicuntur, à colore nimirum, quòd ex rubro subfuluę sint, inquit Bellonius. idem tamen Chamam læuem quoq; Caporozolam uulgò dici, alibi scribit. Quæ quidem Venetijs Cappæ rozæ, uel rozzolæ uulgò dicuntur, ab eruditis quibusdam illic Pelorides existimantur: & à Græcorum uulgò hodie ὀρυκταὶ dicũtur, hoc est, fossiles. nam in fundo seu limo maris à fodientibus eruuntur. testam earum læuem & albidam esse puto.

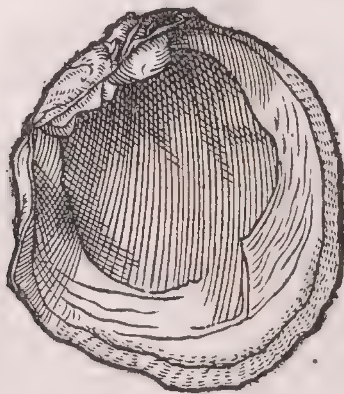
HISPANI Armillas nominant.

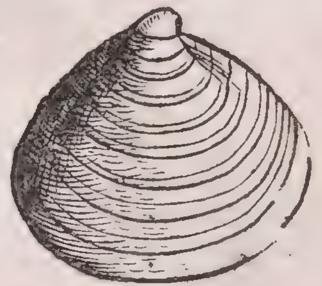
GALLICE. Regias aut Basilicas Chamas Galli Pelourdes, ad Peloridum uocem accedentes, dixerũt. (*Rondeletius Conchulam uariam suam Gallicè Pelourde nominat, & è luto erui scribit, &c.*) A luto autem, è quo tum manibus tum retibus euerruntur, nomen habent. πηλὸς enim lutum est. (*Reprehendit hanc etymologiam Rondeletius.*) alij dictas à Peloro monte Siciliæ uolunt, Bellonius. Idem & Rondeletius Conchulas hasce Massiliæ Clonissas uocari tradunt.

GERMAN. F. Ein andere vnd kleinere art der Runtzelmuscheln. Minder Klamen/ klein Flammuscheln. Quære in Concha Peloride.

Hæc quoque aut Conchulæ rugatæ Rondeletij eadem est, aut planè similis.

GERMAN. Ein andere contrafactur der nåchstgesetzten Muscheln/ oder doch der selben gantz ånlich.

CONCHA Pictorum Rondeletij. Hac (inquit) pictores utebantur, non in diluendis aut asseruandis coloribus, ad quam rem pictores hodie Musculorum testis utuntur: sed ut colorem de superficie testæ abraderent. sic enim Aristoteles Historiæ 5.15. Concha quæ pictoribus utilis est, crasśitudine plurimùm excedit, & florem illum non intra testam, sed foris habet. reperitur id genus maximè circa Cariam. Cum hac descriptione (inquit Rondeletius) Concha hæc conuenit: testis spisśis, intus læuibus, foris inæqualibus & asperis, Cĩnabaris aut sandarachæ colore, figura spondylorum aut minorum ostreorum.

GERM. F. Ein Malermuscheln. dañ sy im brauch was bey den malern/ welche die schön root farb von der schalen außwendig abschabtend.

PINNA magna Rondeletij. Conchæ (inquit) biualues ſunt Pinnæ & Pernæ, à Mytulorum figura non multùm alienæ. Cancri etiam (parui) in his naſcuntur (Pinnoteræ ſeu Pinnophylaces dicti) de quibus ſuprà ſcripſimus. Pinnam Latini uocant, ſeruata Græcorum appellatione, à quibus πίννη (rariùs etiam πίννα, ut Iſidoro apud Athenæũ) dicitur, fortaſſe à ſordibus, quibus ſemper obducta eſt: πῖνος enim ſordes ſignificat, ut ſcribit Varinus, Rondeletius. πηνίον quidem etiam filum Græcis ſignificat. ſunt autem fila quædã Pinnis adnata, uilli alicuius ſeu byſſi inſtar, unde & à Genuenſibus Pinna lana uocatur. ¶ Concha Aegyptia paralios cognomine, quam & Pinnam uocat Democritus, Hermolaus. ¶ Aliquando ad cubiti magnitudinem accedit: in noſtro litore pedales ſunt. Mytulis quodammodo ſimilis eſt, niſi quòd ſtrictiorem partem multò magis acutam & longam habet: quoniam in arena uel cœno, affixa uiuit. ubi byſſo ſua proximis corporibus, ut firmiùs ſubrecta ſemper ſtet, alligatur. Intus multum eſt carnis, cuius omnes ferè partes indiſcretæ ſunt, ueluti in Mytulis. Pinnarum byſſus (quæ mollisſima & delicatisſima lana eſt) à Mytulorũ byſſo tã differt, quã ſtuppa cañabina à tenuiſſimo & delicatiſſimo ſerico. eius magnitudo Pinnarũ magnitudini reſpondet, in maximis enim pedẽ unũ longus eſt. Teſtę Pinnarũ omniũ cã dẽ cũ Mytulorum teſtis facultatem habent, Rondeletius. ¶ In Pinnis uniones reperiuntur in Acarnania, authore Plinio, ſed non laudati. Eſt inter fluuiatiles Concha quædam oblonga: quam Bellonius apud me cum uidiſſet, Pinnam fluuiatilem appellandam cenſebat, quòd & erecta ſtare, & margaritas continere ſoleat. *Pinna fl.*

GRAECI Pinnas uulgari nomenclatura, antiquæ ferè perſimili nuncupant, Gillius.

ITAL. A Genuenſibus Pinna lana uocatur, ob byſſum, à Venetis Aſtura (*Naſtura, Maſſarius*) nomine communi alijs multis conchis, Rondeletius. Pinnam Neapolitani Pernam appellant, Siculi Lanam pinnulam, Gillius.

GALL. Maſsiliæ Nacre, Rondeletio teſte: qui aliam quoq; Concham ſuperiùs exhibitã, Pectini ſimiliorem, à Gallis Nacre de perles, pro Matre perlarum uocari tradit.

GERMAN. F. Ein Steckmuſchel, quòd acutior eius pars fundo infixa ſit. uel Hammemuſchel, à ſimilitudine pernæ. uel circunloquor, Ein Perlemuſcheln art. ein groſſe Hammemuſchel. In Oceano fortè rara, aut nulla eſt, præſertim noſtro. Lutetiæ quidem nunquam haberi Bellonius refert.

PINNA altera, quæ priuatim Perna dicitur: cuius meminit Plinius libro 32. capite ultimo, inter ea quæ à nullo authore nominata ſcribit. Pernæ (inquit) Concharum generis, circa Pontias inſulas frequentisſimæ, ſtant uelut ſuillo crure (*unde & nomen acceperunt*) longo, in arena defixę, *Perna.*

hiantesq́ꝫ qua limpitudo eſt, pedali non minùs ſpacio cibũ uenantur. dentes in circuitu marginum habent, pectinatim ſpiſſatos. Intus pro ſpondylo (*ſic uocat callum ſeu carnem duriorem & interiorem oſtreorum, quã alij τράχηλον*) grandis caro eſt. ¶De his ſenſiſſe uideri poteſt Theophraſtus, in libro de Lapidibus ſcribens: Margaritas generat oſtreum Pinnis ſimile, (*Athenæus hunc locum citans, addit, ſed minus,*) tam magnas, quàm eſt magnus piſcis oculus. ¶Pinna hæc parua (inquit Rondeletius) in mari noſtro reperitur, & in ea uniones parui. ¶Bellonius Pernam facit Pinnam maiorem: Rondeletius, minorem, cui aſſentior. Græcum peculiare eius nomen non inuenio, nam πίννη & πίννης εἶδος communius eſt. dici autem poterit πτέρνα, eâdem ratione qua Perna Latinè. Plura lege mox in Pinna altera.

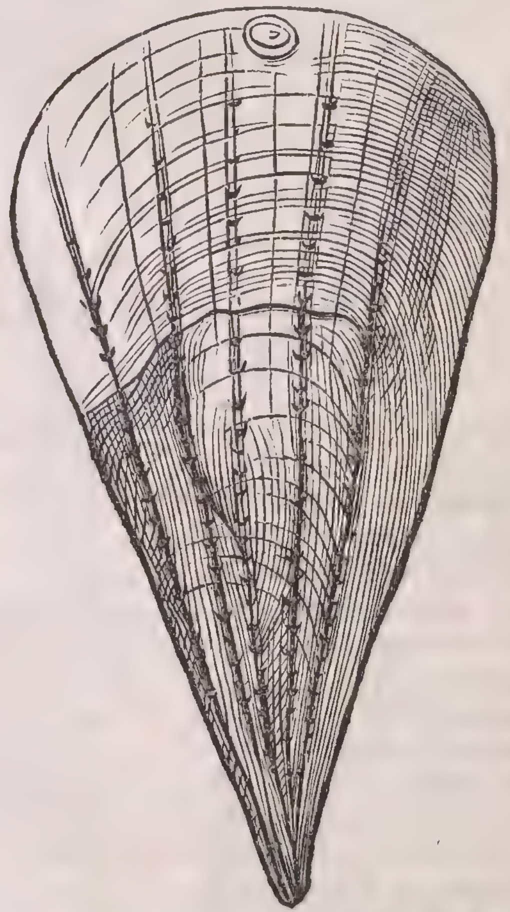
ITAL. Pinnam Neapolitani Pernam appellant, Gillius. quærendum autem, totúm ne genus Pinnarum, an ſpeciem priuatim unã ſic nuncupent.

GERM. F. Ein Hammuſchel. ein art der Steckmuſcheln oder Perlemuſcheln.

Pinna minor.

Pinnæ maioris, ut uidetur, alia pictura.

Perna.

PINNA parua Rondeletij. Concha hæc (inquit) & figura, & uictus ratione, & byſſo Pinnę ſpecies eſt: magnitudine differt, & eo quòd antequam ex acuta & ſtricta parte in amplitudinem extendatur, excauata eſt. ¶Pinna minor Venetijs non uiſitur, in Propontidis ſinu illo qui Nicomediam fertur, frequens, Bellonius. Hanc Pinnæ ſpeciem, ne quis cũ Perna confundat, quæ & ipſa Pinna quædam minor eſt, cauendum. differentiæ quidem gratia, hanc ſimpliciter Pinnam minorem, aut Pinnam minorem læuem: Pernam uerò pectinatam cognominare licebit. Pectinũ enim ſpeciem propoſita à Rondeletio icon præ ſe fert: & dẽtes in circuitu marginum pectinatim ſpiſſatos eſſe Pernis Plinius author eſt.

GERM. F. Ein andere kleine art der Hammemuſcheln oder Steckmuſcheln / glatt an den ſchalen / nit gehólt oder kánelet wie die náchſtgemelt.

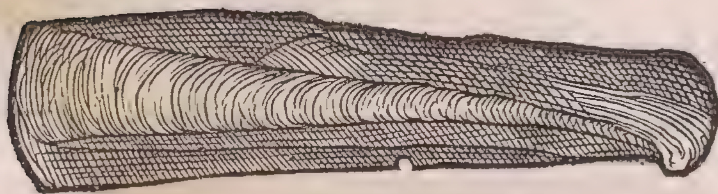
BELLONII Pinnam minorem, neſcio quam ex tribus Rondeletij Pinnis eſſe dicam: uidetur enim ab omnibus differre. Icon quam exhibet, ad Pinnam magnam Rondeletij accedit: niſi quòd in ſumma concha, qua latiſsima eſt, paruus quidam circulus conſpicitur, quem alius paulò maior ambit: & ab eadem parte ad imum lineę aliquot rectæ deſcendũt. per media uerò linearum interſtitia, multi exigui circuli, o. uocalis qua ſcribi ſolet circunferẽtia paulò maiori, deinceps per interualla digeruntur. Huic picturæ ego ſimilem ferè à Cor. Sittardo olim miſſam, hîc exhibeo.

GERM. Ein ander gemál der erſten oder groſſen Hammemuſchel / als mich beduncket.

DE VN-

DE VNGVIBVS IN GENERE ET priuatim de mare.

Solen mas Rondeletij.

VNGVES inter Conchylia à Varrone numerantur: quos Plinius ſemper Græcis uocabulis nominat. Hæc enim eius uerba ſunt, lib.32. Solen, ſiue Aulos, ſiue Donax, ſiue Onyx, ſiue Dactylus, at lib. 22. ſexu diſtinguit, his uerbis: Purgatur ueſica & Pectinum cibo, (*Rondeletius probè addit*, & Solenum, *idq́ Athenæi teſtimonio confirmat.*) Ex his mares alij Donacas, alij Aulos uocant, fœminas Onychas. Vrinam mares mouent: dulciores fœminæ ſunt, & unicolores. Græci ſexu quidem̃ diſtinguunt, non uerò nominibus, ut Diphilus apud Athenæum: οἱ δὲ Σωλῆνες μὲν πρὸς τινῶν καλούμενοι· πρὸς τινῶν δὲ Αὐλοί, καὶ Δόνακες, καὶ Ὄνυχες, πολύχυλοι, καὶ κακόχυλοι, κολλώδεις· ὧν οἱ μὲν ἄῤῥενες αὐτῶν ῥαβδωτοί εἰσιν, &c. Videntur autem pleraq; hæc nomina, à figura præcipuè facta, quæ oblonga, teres & caua his Conchylijs eſt. Solen quidem Græcis propriè ſignificat fiſtulam, tubum, canalem, imbricem. aulos, fiſtulam ſiue tibiam. dónax eſt harundo (quæ & Cypria cognominatur Dioſcoridi) παρὰ τὸ δονεῖσθαι dicta. quòd facilè uentis commoueatur. refert autem hæc Concha arundinis internodium. Dactyli, authore Plinio, ab humanorum unguium ſimilitudine appellantur: melius autem dixiſſet, digitorum. digitos enim referunt figura, plerunq; & longitudine, (quanquam & longiores inueniantur, interdum dodrantales,) & craſsitudine. Ab humanorum tamen unguium ſimilitudine ut Græci Onyches, ſic Latinè Vngues dicuntur. partes enim extremæ præcipuè, tenuitate (læuitate) & figura unguibus ſimiles ſunt: uel à teſtæ colore & ſubſtantia unguibus noſtris non diſsimili. Longè uerò alius eſt Vnguis odoratus, Conchylij Purpuræ'ue operculum. Gaza ex Ariſtotele modò Vngues, modò digitos interpretatur. ¶ Differt ab hac Cōcha lōga Plinij, ut Rondeletius docet: quanquam & Solenes μακραὶ κόγχαι à Sophrone dicātur, & μακροκόγχυλοι ab Epicharmo cognominentur. ¶ Solen ex Concharum longarum genere (inquit Rondeletius) duplici teſta conſtat, altera tantùm parte colligata nigro uinculo, (etiamſi aliter ſcribat Ariſtoteles Hiſtoriæ lib.4. cap.4.) ab altera uerò parte ſoluta, ita ut nullum uinculi aut articulationis ullius ueſtigium cernatur. Extrema duo ſemper aperta ſunt: anteriore caput exerunt & retrahunt Teſtudinis ritu. Teſta cæruleo eſt colore, lineis euidentibus per tranſuerſum ductis. Aqua & arena uiuunt. ¶ Vitam fœminæ in arena traducunt: mares in eo lapidis genere, quem Glaſtrum uocant, nec unquam alibi uiſuntur, Bellonius. ¶ Dactylis natura in tenebris, remoto lumine, alio fulgore clarere: & quanto magis humorem habeant, lucere in ore mandentium: lucere in manibus atq; in ſolo, atq; ueſte, decidentibus guttis, Plinius. ¶ Vnguium alij mares, alij fœminæ dicuntur, Plinio & Diphilo: quanquã nõ procreant, ut quæ propriè ſexu diſtinguuntur: ſed (ſicuti & aliæ quædam Conchæ) locis arenoſis ſponte proueniunt.

Solen. *Aulos.* *Donax.* *Dactylus.* *Onyches.* *Concha lōga.* *Sexus.*

GRAECI etiamnunc Solênas appellant, Gillius & Maſſarius.

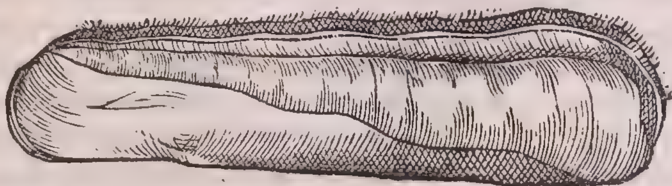
ITALI (ut Veneti) Cappas, id eſt, Conchas longas. Apuli Imbrices à ſimilitudine. Puto & Dottoli nomẽ (à Greco Dactyli) alicubi in Italia uſurpari. [Gillius Balanos mar. à Venetis non rectè Dactylos uocari ſcribit.] Genus id Concharũ, quod à noſtris Spoletta uocatur, aliqui Spōdylos, alij Dactylos mar. eſſe uolunt, &c. Braſauolus. Spoletta quidem uocabulum, accedit ad Germanicum Spůlen, quod cannam uel arundinem ſignificat. ¶ Duo earum diſcrimina uulgo Veneto agnoſcuntur: quorum alterum Capa da ferro, alterum Capa da deo uel da detto (quòd ex ſua theca ſolo digito ſine ferro eximi poſsit) cognominat, Bellonius.

GALLI des Couſteaux (uel Couteaux) quòd cultri manubrium referant.

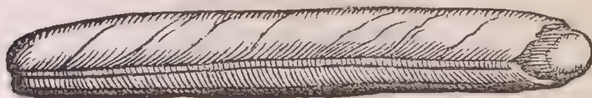
ANGLI Pirot, uel Pitot. ſed Io. Fauconerus aliud Anglicum nomen indicauit, an Hagfyſh. A Vuallis in Anglia Thymbi uocari audio.

GERM. F. Nagel/ Finger/ Kånel/ Spůle/ Heffte/ uel Nagelſchale/ Fingerſchale/ Lãgſchale: uel Nagelmuſcheln/ das mãnle/ ꝛc.

Solen fœmina Rondeletij.

Alia Solenis icon, Venetijs olim nobis depicta.

SOLEN fœmina Rondeletij. Onychas (inquit) appellat Plinius Solenes fœminas: quæ colore, sapore, magnitudine à maribus differunt, in alijs omnibus similes. Testa lineis cæruleis distincta nō est, ob id à Plinio unicolor dicitur. Caro dulcior est. maribus minores esse solent. Plura lege suprà in mare.

VVLGARIA diuersarum gentium nomina, eadem huic, quæ mari, attribui poterunt, aliquo (si uidebitur) differentiæ nomine adiecto.

GERM. F. Nagelmuscheln das weyble/ɾc. ist kleiner dañ das obgemält männle/vnnd süsser/ɾc.

DE CONCHIS TVRBINATIS IN GENERE.

TVRBO propriè dicitur figura quæ ex amplo & lato paulatim in mucronē desinit, ut de Buccina scribit Ouidius: caua buccina sumitur illi Tortilis in latum, quæ turbine crescit ab imo. Huius figuræ etiam turbo lusorius, Quem pueri magno in gyro uacua atria circum Intenti ludo exercent. Ab huius similitudine dicuntur Turbinata ostracodermorum genera, Στρομβώδη Aristoteli, quæcunq; in uolutas & anfractus, seu spiras, quales in prælis & torcularibus uisuntur, (ἕλικας Græci dicunt, unde ἑλικοειδῆ fortè eadem quæ στρομβώδη uocari possunt,) testas suas quoquo modo reflectunt: sicut & Cochleæ. hę enim omnes turbinatę sunt, sed breuiores rotundioresq́; nec exeunt in mucronem suo turbine, ut Strombi, id est Turbines, propriè & priuatim dicti, qui in longum protenduntur. Hesychius non distinxit, Strombum simpliciter Cochlon interpretatus, neq; Massarius: qui, Aquatiles Cochleæ, inquit, sunt quæ Græcè Strombi, Latineq; Turbines communi nomine nuncupantur, quòd ex amplo in tenue deficiant, in uertiginem tortę. Theocritus quoq; strombum & cochlon ceu synonyma nominat, ita nimirum ut genus ac speciem. Aristoteles alibi Echinos etiam Turbinatorum nomine complectitur, alibi non. Turbinatis certè hoc peculiare est, ut testæ postrema à capite clauiculatim intorqueantur: & operculū omnia iam inde ab ortu naturæ gerant: quę echinis nullo pacto conueniunt, &c. Vide Rondeletium lib. 2. De aquatilibus cap. 1.

Cochleæ.

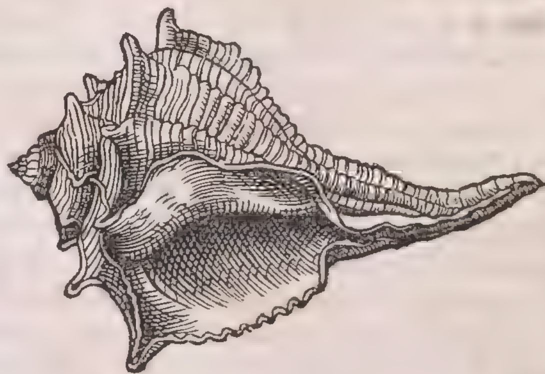
ITALI Turbinata omnia, ni fallor, Porcellanas uocant: aliqui priuatim Venereas tantùm Conchas.

GERM. Cochleas & Turbinata quoquo modo nominabimus Schnecken: Strombos uerò priuatim, Straubschnecken/Straubenhorn/Spitze Kinckhorn: Schmale langlachte vnd gespitzte Schnecken.

Purpura cum operculo, quam Rondeletius exhibuit, qui & aliorum picturas reprehendit, in quibus uel rostrum tubulatum, uel turbo non exprimatur.

Alia Purpuræ effigies, nostra: ex Adriatico.

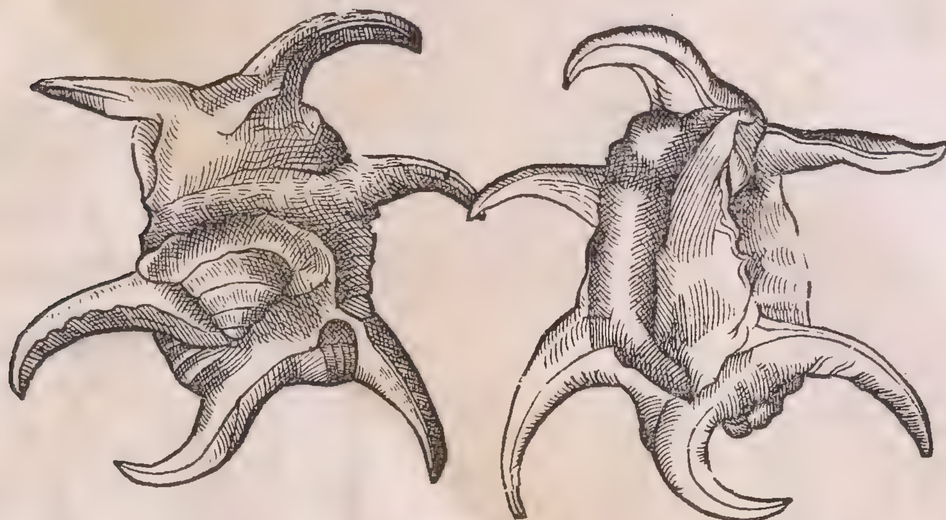

PVRPVRA Turbinatorum generis nobilissima concha, à Græcis πορφύρα dicitur: cuius diminutiuum est πορφύρειον. Murex etsi speciem unam significet, scilicet Buccinum: generale tamen est uocabulum, (sicuti & Conchylium, per excellentiam,) Purpurā comprehendens & alia. Κογχύλη, Conchyle, Hesychio & Suidæ Purpuram significat: Conchylia uerò ostrea. Purpuræ nomine alio Pelagiæ uocantur, Plinius. Massarius quidem & Rondeletius, Pelagias loci ratione Purpuras quasdam esse docent, non autem toti generi hoc nomen conuenire. fieri tamen potest ut uulgus Plinij seculo eas sic appellârit κατ' ἐξοχὴν, quod illę maximè requirerētur, utpote & maiores, & quæ magis probatū florem haberent: quū etiam Pelagium pro colore seu flore Purpuræ Plinius dixerit. Buccinum (inquit) per se damnatur, quoniam fucum remittit: pelagio (*id est, Purpuræ flore*) admodum alligatur, &c. Purpura animal siue Concham proprie significat, accipitur autem etiam pro colore ex eo facto, ei'ue simili. Violę sublucet purpura nigrę, Vergilius. item

Murex.
Conchylium.
Pelagiæ.

Purpura

Purpura pentadactylus Bellonij (atqui dactyli ſex pinguntur) prona. Videtur autem ad Aporrhaidem Rondeletij propiùs accedere. Turbinem quidem pentadactylum Rondeletij, infrà dabimus. *Eadem ſupina.*

pro ueſtimento eo colore tincto. Cruor ille qui parciſsimus in ſingulis reperitur, flos, fucus, pelagium, ſuccus, medicamentum, pharmacum, nominatur: color ipſe purpureus, Puniceus, Coloſsinus, Calainus, & alijs fortè nominibus. ¶ Purpurarum genera plura ſunt, earũ differentiæ ſumuntur à loco, magnitudine, paruitate, floris ſiue ſucci uarietate. is enim alijs nigricat, alijs rubet. Earundem plura genera tradit Plinius, pabulo & ſolo diſcreta. Lutenſe, putri limo: & Algenſe, enutritum alga, uiliſsimum. Dialutenſe, uario ſoli genere paſtum, &c. Phœnices piſcem, cuius ſanguine ſericum in purpuram tingebatur, Sar appellant, Seruius.

GRAECI etiam hac ætate antiquum nomen retinent, Gillius.

ITAL. Genuenſes quòd muricatis aculeis in orbem circũualletur atq; horreat, Ronceram uocare ſolent. Venetorum & Romanorum uulgus ab ungue odorato (quo iam inde ab ortu naturæ ſeſe quaſi concludendo tuetur) Ognellas nominat. Teſtas priuatim Porcellanas uocat Italia, eodemq; nomine Conchylij genus omne intelligit, Bellonius. Purpura mar. id eſt, Cetula marina, Syluaticus.

GALL. Noſtri Curez uocant, quaſi Murex, Rondeletius. Has & Murices & Buccinos, Maſsilienſes Bios uocant, Gillius.

GERM. F. Ein Nagelſchneck, ab unguis ſimili operculo. Ein Purpurſchnecken art, ut eo nomine Buccinum quoq; & Conchylium includamus. Ein Stachelſchnecken art. uide infra in Muricibus.

ANGLICUM nomen eſt Purple, neſcio an uulgare, an effictum imitatione Latini.

DE MURICIBUS IN GENERE.

MUREX aliquando ſumitur pro Purpura: ſic Muricem Tyrium Vergilius dixit. Nonnunquam generis nomen eſt, cui ſubijciuntur Concha Venerea & Buccinum. Muricum generis ſunt quæ uocant Græci Colycia, alij Corythia, turbinata æquè: ſed minora, Plinius. Quare cum Muricis nomen pluribus accommodatum ſit, Gaza Plinij (*in cæteris plerisq;*) imitator κήρυκας nõ Murices conuertit, ſed Buccinos. Plinium quidem κύρυκας nõ ſemel Murices interpretatum conſtat, Rondeletius. Nos Plinium κήρυκα modò Muricem, modò Buccinum uertiſſe obſeruauimus.

Firmioris iam teſtę murices & concharum genera, Plinius: cum proximè de quibuſdam fragilioris teſtæ dixiſſet. Apparet ſanè Latinum nomen Murices, à Græco κήρυκες deſumptum: à Muricibus autem metaphoricè tum tribolos (ut Græci uocitant) ferreos: tum ſimiles in ſaxis alibi'ue mucrones duros & acutos prominentes. Rondeletio Murices propriè dicũtur, qui turbinati ſunt, & lõgos firmosq; aculeos ſiue clauos habẽt. Hos Germanicè Stachelſchalẽ uel Stachelſchnecken nominabimus commodè, nomine ab aculeis & concha compoſito. nam & aculeatos piſciculos fl. aliqui Stachelfiſch appellant.

Mutianus prodidit Echeneidem eſſe Muricem, latiorem purpura, &c. Rondeletius Venerεam hanc Concham nuncupat: uulgus Porcellanam, &c.

A. iconem Rondeletius exhibuit: cui nos similem alteram B. adiunximus, Conchæ cuiusdam seu Muricis orientalis, quam Venetijs nacti sumus. in ea margaritas quoque gigni quidam nobis retulit, nescio quàm uerè. Color forinsecus pallescit, intrinsecus cum pulcherrimo splendore ex albo roseus est. Labrum exterius protendit se & dilatat in marginem. Mucrones infra caput seu conum testæ duo magni, sed obtusi, prominēt. in ipso cono parui admodum & subrotundi, per spiras deinceps, non aculei sed tumores uisuntur.

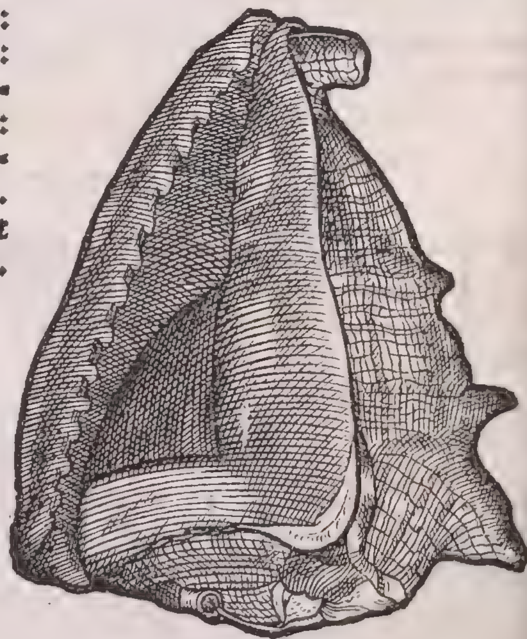

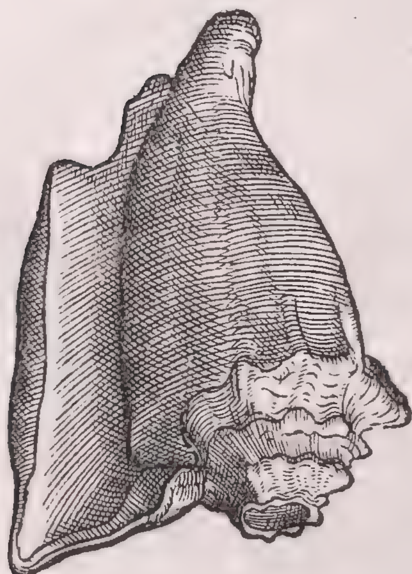
MVREX Marmoreus Rondeletio dictus, à candore duritiaq́, qua marmor (inquit) candidū æmulatur parte externa: parte interna ex albo purpurascit.

GERM. Ein art ð Stachelschneckē/außwēdig weyß wie ein marmel/iñwēdig leybfarb.

MVREX Triangularis Rondeletij. Hic altera parte (inquit) Murex planus est, altera ferè rotundus: sed ita ut utrinq; duo sint latera, tertiū plana pars efficiat: à qua figura, quæ huic propria est, triangularis iure dicitur. Vario est colore. Foramen duplex habet, rugosum: quo ob testę amplitudinē et breuitatē, sonus editur grauis et tristis. Testa tota ad Conchylij testā magis accedit.

GERM. Ein andere art der Stachelschneckē mit try eckē an ð schalē.

MVREX

MVREX lacteus Rondeletij, à lacteo colore nuncupatus. Hic (inquit) exochas & tubercula potiùs habet, quàm clauos ſiue aculeos.
GERMAN. Ein ſchön weyſſer Stachelſchneck.

MVREX Coracoides Rondeletij. Vt anatomici (inquit) omoplatæ appendicem à roſtri coruorum ſimilitudine coracoidem appellarunt: ita nos Muricem hunc ab aculeis incuruis, & roſtris Coruorum ſimilibus.
GERMAN. Ein andere art d' Stachelſchnecke / mit krumlachten ſpitzen / gleych wie die ſchnäbel der rappen.

Lege ſcripta ſuperiùs cum Purpura pentadactylo Bellonij.

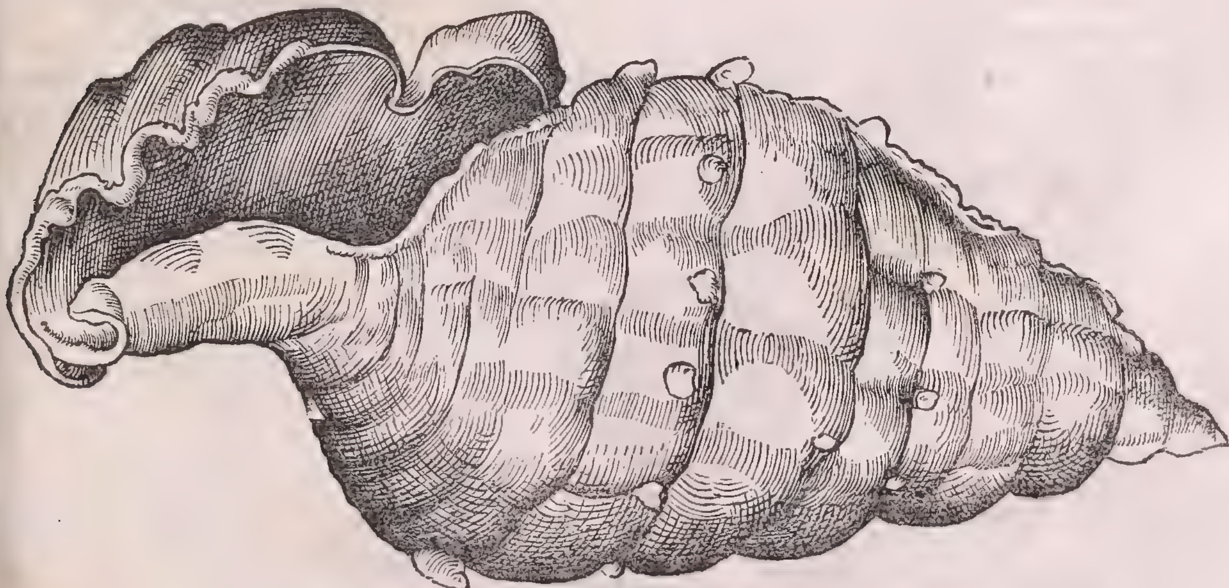

APORRHAIS muricum generis Concha, ut Rondeletio uidetur, qui Pliniū etiā de hoc genere ſenſiſſe ſuſpicatur, his uerbis: Muricū generis ſunt quæ uocant Græci colycia, alij corythia, (al' *coryphia*,) turbinata ęquè, ſed minora multò. ¶ Gaza aporrhaidē, muricem interpretatur apud Ariſtotelem.
GERM. Ein art der Stachelſchnecken oder Purpurſchnecken im meer.

Buccinum Rondeletij.

Icon hæc noſtra eſt, ſiue Cochleæ, ſiue Buccinæ: quam apud ciuem quendam noſtrum uidimus, mucrone pertuſo, circulo ſtanneo ambiente, ut apta eſſet inflari. A Rondeletio pro Buccina exhibita effigies, noſtræ quidem ſimilis eſt, ſed tuberculis rotundis ſcitè clauata.

KHPYKA Aristotelis, Buccinã Gaza semper interpretatur: Plinius Buccinum. Buccinum (inquit) minor (*aliâs melius, maior*) concha, ad similitudinem eius Buccini, quo sonus editur: unde & causa nomini, rotunditate oris in margine incisa. Genus alterum (*Conchylij*) Purpura uocatur. Aliquando Muricem uocat, Rondeletius. φούκινον hodie à Græcis appellari audio. Gillius Græcos quosdam hac ætate Strophilidas uocare scribit.

ITAL. Ligures uulgò Cornetos nominant. (Bios cornetos, Gillius.

GALL. Masilienses Purpuras & Murices & Buccinas, Bios appellant: Buccinas priuatim

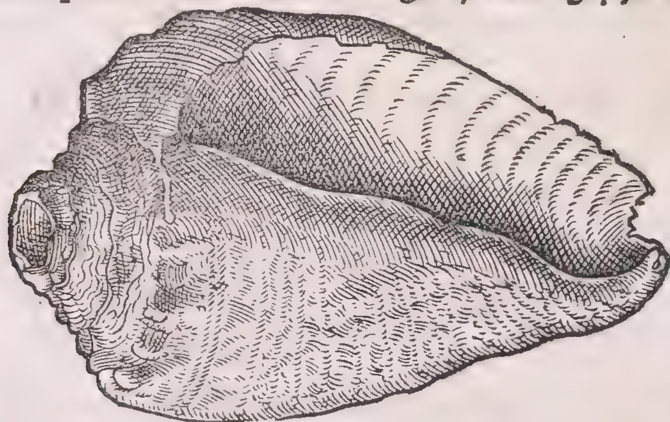
GERMAN. F. Ein Hornschneck oder Blaaßschneck im meer/grösser dann ein Purpurschneck: mag zů blaasen gebraucht werden wie ein horn. Ein Kinckhorn geschlecht. Est autem Kinckhorn inferioribus Germanis nomen generale ad omnes cõchas turbinatas, factum à remedio. prodesse enim putant aduersus tussim siccam, (in qua tussientes parũ excreant, & spiritu tanquam reciprocante offenduntur, quod Kinckhen appellant,) si cereuisiã aliúmue potum è cochlea bibant.

Figura hæc ad nostras conchas efficta est, aliã Rondeletius posuerat, sed huic simillimam.

Est et hoc paruũ Buccini genus, ex conchis nostris depictũ. accedit aũt ad Turbinẽ pentadactylũ, Rõd.

BVCCINI species duę minores. Inter Buccinorũ genera (inquit Rond.) hæc duo reperi: paruũ, lineis frequentib. asperiusculũ. Et alterũ huic simile, nisi quòd lineas pminentiores habet, & trãsuersas, ut striatũ meritò dici posit. GERMAN. Zwey kleine geschlecht der Kinckhornen.

CONCHYLIVM apud ueteres Latinos & Græcos nomen est conchis & cochleis omnib. commune, & per excellentiam aliquando pro purpura ponitur. Dioscorides quidem cum dixisset de Purpura & Buccino, aliquantò pòst de Conchylio eiusq; operculo seorsim scribit: unde speciẽ peculiarẽ esse apparet: eã scilicet quã hîc ex Rondel. sentẽtia exhibeo. Κογχύλιον, κογχύλη.

GERM. F. Ein gschlecht d' Purpurschnecken/hat keine spitz od' buckeln wie die andern.

Operculũ quod in medio latius et rotundius exhibetur, Buccini aut Purpuræ est: cætera uerò quatuor angustiora lõgioraq;, Cõchylij.

CONCHY-

CONCHYLII operculum. Purpuræ operculum (inquit Rondeletius) βλάττα siue βλάττιον βυζάντιον uel βύζαντος appellari debebat. Blatta uerò Byzantia Arabum nihil aliud eſt quàm Conchylij operculum. Pharmacopolæ noſtri Conchyliorum Buccinorumq́; opercula permiſta uendentes, Blattas Byzantias uocant; has rotundas, illas longas. Dioſcorid. Onychem (ὄνυχα) id eſt, Vnguem, uocat, Conchylij tegumentum, (πῶμα τοῦ κογχυλίου) à figura nimirum, qua auium carniuorarum unguibus ſimile eſt. aliqui etiam oſtracium, ut refert Plinius, uel oſtracon. Onychem Paulus Aegineta teſtam uocari dicit Conchylij, duntaxat Indici: quod & Condylion appellat. ¶ Eſt & Onyx ſui generis Concha integra, alio nomine Dactylus.

Blatta Byz.

Vnguis.

Oſtracium.

GERM. Das teckele von der nächſtgeſetzten art der Purpurſchnecken.

Ex duabus his Strombi magni iconibus, minor à Rondeletio exhibita eſt: maior ad Strombum quendam peregrinum (quem domi habeo) expreſſus.

TVRBO longus & magnus Rondeletij. Multis (inquit) uoluminibus conſtat: teſta eſt alba, lineis tuberculisq́; multis ſcabra & aſpera.

GERM. Zwo lange vnd groſſe arten der Straubenſchnecken.

TVRBO tuberosus Rondeletio à tuberculis multis cognominatus: inter cæteros qui hic exhibentur, maior. Longus est, (inquit,) tenuis, in mucronem desinẽs. Huiusmodi sunt quidam albi, quidam nigri, quidam uarij. Pollicis magnitudinem nũquam excedunt. In his Cancelli cùm parui sunt uiuunt, longiores ijs qui Neritarum sunt hospites. ¶ Huius generis Turbines in terra etiam reperiuntur. ¶ Eiusdem Turbinum generis sunt aliquot species diuersæ: quædam longæ, tenues, acutiores, læues: cuiusmodi tres sunt tuberoso propiores. alij, postremi scilicet duo in pictura, inæquales, tuberosi, scabri, uirgati. Vita, moribus, substantia non differunt.

Terrestres species.

GERM. Etliche besundere kleine Straubenschneckle/dergleychen auch im erdtrich auff trochnem land gefundẽ werdẽd: der gröst auß jnen mag ein Eychelschneckle geneñt werden.

TVRBO angulatus Rondeletij. Hic Turbo (inquit) Buccinis satis similis, quia testæ uolumina ita à se discreta sunt, ut in medio angulos efficiant, cognominatur angulatus. Inferiùs in Turbinem tenuatur, superiùs in lõgum & acutũ rostrum: nam & Plinius Purpuræ rostrum dixit. Colore est marmoreo.

GERM. F. Ein Eckestraub.

TVRBO muricatus Rondeletij. Aspectu quidem (inquit) Buccino haud dissimilis est: sed à tuberculis multis, breuib. quidem & obtusis, muricatus appellatur, (*appellari potest.*) Superiore parte tumidior est. Intus testa purpurea est, foris alba & ueluti calce illita.

GERM. F. Ein Buckelstraub.

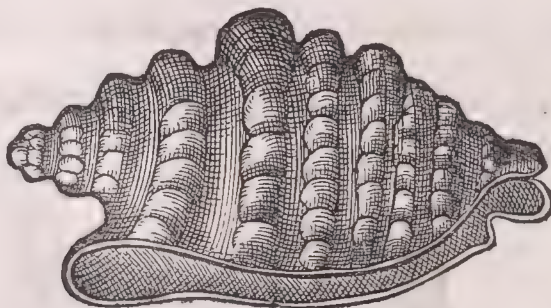
TVRBINES diuersi, qui intra spongias uiuunt. Cùm sæpiùs spongias secarem in frusta, (inquit Rondeletius,) ut penitus earũ naturã puestigarẽ, in ijs uarietatẽ maximã reperi Cõchularũ omnis generis, Conchyliorũ paruorũ, Buccinorũ, Turbinũ, Neritarũ, Vmbilicorũ, cuiusmodi aliq̃t hic exhibeo: omnes enim persequi, infiniti esset ope

ris. Dicemus tantùm de eo paruo Turbine, qui dextræ manui proximus est: rimamq́ue longiusculam ueriùs quàm foramen habet, testa non intorta: qui & intra Spongias, & extra reperitur: Conchulaq́ue lactea à candido colore nominari potest: uulgò petite Porcelaine dicitur. Hac in fucis utuntur mulieres. Equorum frenis & phaleris nonnulli accommodant. ex eisdem & gagatarũ globulis mulieres monilia & cingula contexunt, &c. Sed quæ equorum ornamentis adduntur, crassiore duriore q́ue sunt testa: aliæ tenuiore & fragiliore. utræq́ue & candore & figura similes.

Conchula lactea.

GERM. Mancherley kleine Schneckle vnd Straubenschneckle/ wie die inn schwümmen gefunden werdend.

TVRBO

TVRBO auritus Rondeletij. Sic autẽ uocamus (inquit) ob extremi alterius turbinatæ parti aduerſi latam utrinq; appendicem. perelegans eſt, & rarus in mari noſtro: extantibus pulchro ordine tuberculis diſtinctus, horum imaginem imitantur aurifices in urceis efformandis, addita baſi.

GERM. F. Ein Dorſtraub/ſchön mit buckeln. die goldſchmid formierẽd etliche geſchirꝛ als ſchalen auff diſe weyß/machend füßle daran.

TVRBINES duo digitati Rondeletij. Inter Cochleas (inquit) Plinius Pentadactylos quoſdam nominans, de hisne Turbinatis intellexerit (quę proponimus) neſcio. Dicitur autem Pentadactylus Turbo, quòd quinq; habeat appendices longas & acutas, ſi extremum Turbinis annumeres. Alius eſt Turbo Teſſaradactylus, cui quatuor duntaxat ſunt dactyli. Ex his alij albi ſunt, alij nigricant, alij ſunt uarij. Sic ille. Bellonius Purpuram quandam Pentadactylum nominat & pingit: quam ſuperiùs exhibuimus: ſicuti etiam poſt Buccina genus quoddam paruum, Pentadactylo Turbini Rondeletij perſimile.

GERM. F. Zinckeler/Zinckeſtrauben/ einer mit vier/ der ander mit fünff zincken oder enden.

TROCHI à Rondeletio dicti, & alij quidam Turbines. Hoc Turbinum genus (*inquit, ſentit autem de duobus tantùm hîc depictis, nempe maximo, & paruo ei adiuncto*) à ſimilitudine inſtrumẽti quo luſitant pueri, Trochos appellamus. [*Trochi, id eſt Rotæ, Aeliano belluæ quædam marinæ ſunt.*] Horum alij ſunt parui: qui à ſuperiore amplaq; parte, ſtatim in breue acumẽ deficiunt. Alij longiores. Omnes læues ſunt & uarij. Teſta ueluti cruſtis duabus conſtare uidetur: externa minùs nitet, quæ ſubiacet unionum eſt ſplendore. Præter uerò Trochos duos, adiecimus aliquot diuerſas Stromborum formas: quarum aliæ ad Buccinorum, aliæ ad Conchyliorum ſpeciem accedunt.

GERM. Mancherley kleine Straubenſchneckle.

DE NERITIS, QVI INTER TVRBINES & Cochleas ferè ambigunt.

Concha eſt ampla & capax: nos imaginem eius ueram, non magnitudinem, expreßimus, Rondeletius. In lacu noſtro Tiguri ſimiles ferè Conchæ reperiuntur, ſed perexiguæ, candidæ, fragiles.

NERITES Ariſtotelis, νηρίτης ὁ. Quas Ariſtoteles (inquit Rõdeletius) νηρίτας uocat, Gaza Natices conuertit, à natando, ut opinor. ¶ Natex quidem Latinis à natãdo dictus uidetur, ut Græcis etiam νηρίτης à νέω, νήχω. Naticem piſcẽ leges apud antiquos, et uidetur à natando dictus, Feſtus. Teſta quidem Neritæ Ariſtotelis, cum cauitatem amplam & rotundam habeat, ut natet & quodammodo nauiget, idonea uidetur. poteſt enim aẽrẽ copioſum capere, & innatare faciliùs, uentoq; impelli, uti conijcio. neq; enim hoc authores tradunt: ſed grammatici tantum in etymologia: circa quam tamen uariant. Hoc primùm monuerim Nerites ſemper maſculino genere proferendũ, ſicut Anchiſes, ſyllabis omnibus longis, ſiue νηρίτης per *Orthographia.*

ι.in medio scribatur: siue Νηρέτης per ε. ut in Oppiani Halieuticis. apud Hesychium Νήειτος scribitur, ut ἄνθρωπος, terminatione & accentu: quod uocabulũ alioqui adiectiuum est, & significat magnum, copiosum, excellens, incomparabile, quo cum nihil aliud in eodem genere conferatur aut contendat, à νη. priuãte particula et uerbo ἐρίζειν. (sed ꝑ copioso et innumerabili usitatius est scribere νήριθμον, à νη & ἀριθμός.) Ergo si quis Neriten cochleam à magnitudine uel pulchritudine qua alias eiusdem generis excellat, nominatã uelit, bene est. sin minus, Grammaticos audiat, Suidam & Varinum. A uerbo νέω, νῶ, quod est, nato, (*inquiunt, cuius futurum est νήσω, unde & νῆσος dicta,*) fit νηρός, quod concauum aut humidũ significat, inde fit νηρείτης. Quidã tamen à Νηρεὺς deducunt. Quòd si à Nereo fieret, Νηρέτης scribendum foret. & sanè à Nereo deo marino deductum huius Cochleę nomẽ ratione non caret, (quod & Aelianus innuit, Neriten filium Nerei in hanc Cochleam conuersum tradens,) quòd is fortè tali Concha tanquam elegantiore Buccinę loco uti fingeretur: quę ad inflandum inepta non est, utpote ampla & Buccinæ similis. — *Etymologia.*

Anarites. Non alius uidetur qui Anarites & Anartas (Ἀναρίτης, Ἀνάρτας) apud Athenæũ dicitur: de quo scribit: κογχῶδες δ' ὂν τὸ ὄστρεον προσέχεται ταῖς πέτραις, ὥσπερ αἱ λεπάδες. id quod similiter de Nerite Aristoteles tradit. Apud Phauorinum scribitur etiam Ἀνηρείτης. alpha quidem à principijs dictionum non rarò abundat. quòd si quis Anartam dictum coniecerit, à uerbo ἀναρτᾶσθαι, quod est pendere, quasi pendulum: è saxis enim dependet, non temere fecerit. Προσφὺς ὅκωσ τις χοιράδων ἀναρίτης, Herondas. Simile prouerbium est, Patellæ modo adhærere.

Ordinis ratio Neritæ Turbinatis ab Aristotele disertè adnumerantur: nam cum à Strombis, id est, Turbinibus (quorum longa & stricta est testa) eos separat, unius generis duas species facit. quod & Rondeletius approbat: Si quis (inquit) Neritam inter Cochleas reponere uoluerit, non ualde refragabor. Mihi Nerites primus ab eo exhibitus, ad Turbinata referendus uidetur: secundus uerò, sicuti & Bellonij Nerites magis ad Cochleas accedit. propter nomen tamen unum, cum genere etiam non multùm differant, coniungere hîc omnes uolui. Grammatici Neriten κόχλον, κοχλίαν, κοχλίδιον, aut Conchylium, cochleæ simile esse dicunt: Athenæus Anariten κογχῶδες ὄστρεον facit.

Aristoteles: Neritas (inquit) testa est læui, ampla & rotunda, forma Buccinis proxima: papauer tamen non nigrum ut Buccina, sed rubrum habet. Pascitur in mari tranquillo à saxis solutus, quibus aliâs Patellarum instar adhæret, tegmine seu operculo dimoto, &c. Testam eius uacuam Cancellus subire solet. ¶ Hesychius Neriten uarium esse scribit, colore nimirum.

ITAL. Neriten qui accolunt sinum Adriaticum etiam nũc antiquo nomine appellant, Gillius. ego Naridolam ab Italis nuncupari accepi.

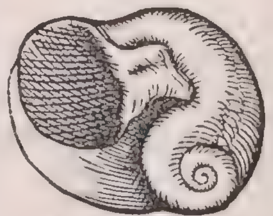
HISPAN. Caragólo, teste Gillio. audio tamen Hispanos Cochleam mar. in genere uocare Alméia, uel Caracól de la mar.

GERM. Ein Meerschnecken art/ hat ein runde grosse schalen/ nit schmal vnd langlacht wie die Straubschnecken.

NERITES Aeliani. Aelianus (inquit Rondeletius) longè aliter quã Aristoteles Neritẽ describit, his ferè uerbis: Cochlea est marina, magnitudine exigua, formæ pulchritudine eximia spectatur, mari puro & tranquillo saxis adhærens. ¶ Paruitate igitur & formæ pulchritudine ab Aristotelis Nerite differt. Punctis nigris eleganter distinguitur, testa intus purpurea, in margine candida, Rondeletius.

GERM. Ein kleine schöne Meerschnecken art/ mit schwartzen tüpflinen besprengt an der schalen/ welche innwendig rotlacht ist: an den borten weyß.

NERITES Bellonij: qui à primo Rondeletij Nerite planè diuersus est: ad secundum autem accedit, tum paruitate, tum figura. Et cum paruus sit, non erit Aristotelis Nerites, nisi alius quidam Aristotelis Nerites sit quàm Rondeletius exhibuerit, ab hoc Bellonij Nerite magnitudine tantùm differens. ¶ Turbinati (inquit) generis hæc Conchula est. Testam habet læuem, rotundam, exiguam, ut neq; in Oceano, neq; in Mediterraneo pollicis crassitudinem excedat. Carnes eius uulgus Græcum crudas edit, quibus appetentiam maximè excitari ait. Pulmenta quæ ex his conficiuntur, minio tincta esse dixeris: quod à rubro ipsarum papauere (quale et Aristoteles Neritę tribuit) prouenit.

GALL. Virlis Lutetię, Armoricis Bigornet et Bigorneau uocari solet: apud quos maxima est harum Conchularum copia, Bellonius.

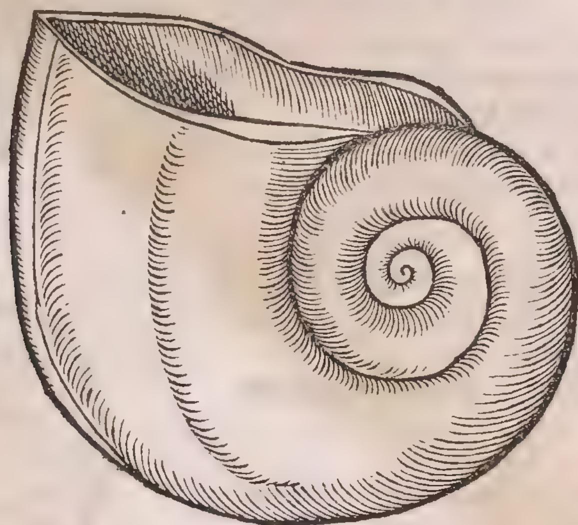
GERM. Ein andere kleine Meerschnecken art/ mit einer glatten runden schalen/ 2c.

Similis

DE COCHLEIS.

COCHLEAE quænam propriè dicantur, leges ſuprà ab initio huius ordinis.

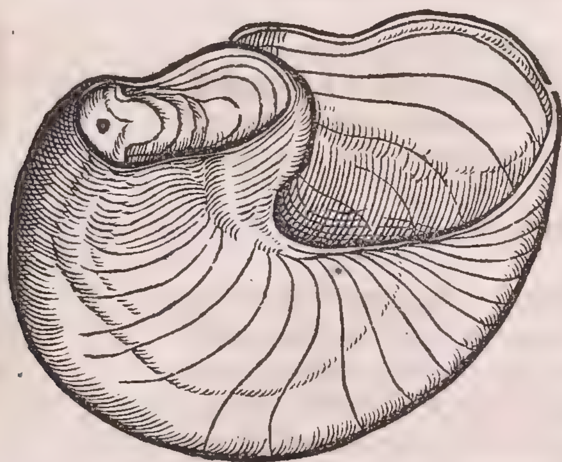
Similis ferè huic Cochleæ eſt, Margaritifera uulgò dicta, quæ proximè ſequitur.

COCHLEA quæ in oleario uſu erat.

Cochlea hæc (inquit Rondeletius) rotunda eſt, & teſta intorta & magna admodum, adeò ut ſit quæ aquæ quatuor libras capiat. Ob id eam eſſe puto, quam Plinius memoriç mandauit in oleario uſu fuiſſe, quòd ea oleum decapularent. Huiuſmodi Cochleam etiam aurifices, additis anſa et baſi, in urceos efformant eleganti artificio, quòd eam contra uenena aliquid ualêre credant.

GERM. Ein Meerſchneck mit einer runden vnd weyten ſchalen / möchte öl dareyn vñ auß zů gieſſen gebraucht werden.

COCHLEAM hanc Margaritiferam, quç ex India & ſinu Perſico adfertur, uulgus appellat: quia unionum colore ſit & ſplendore: nam uniones quidem in ea non reperiuntur. Auro argentoq́ includitur in poculorum ſpeciem. Ex eadẽ in fruſta diſſecta imagunculæ, globuli ad nuncupandas preces, monilia conficiuntur. Sunt qui hanc ſecundam eſſe Nautili Conchæ ſpeciẽ tradunt, ſed falſò, Rondeletius. ¶ Porcellanam uocant, quòd Muricis conchç formam habeat. eam eñim etiam Porcellanam nominant: ex qua antiquis uaſa quæ murrhina dicebantur, fieri ſolita cõijcio, Bellonius.

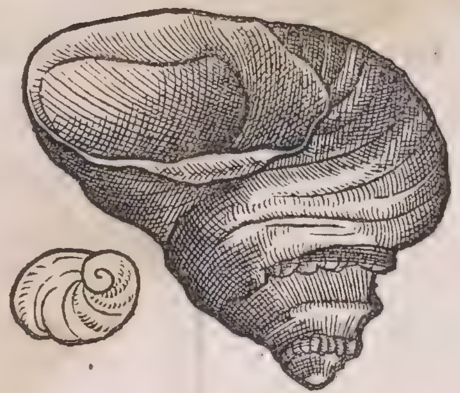
GALL. Coquille de pourcelene: Groſſe Coquille de nacre de perle.

GERM. Ein Meerſchneck auß India oder Perſia / iſt gefarbt vnd glitzert wie bärle / (Perle) dannen jn etlich ein Bärleſchnecken nennent: wiewol man kein Perle in jnen findet. die ſchal wirt mit gold oder ſilber eyngefaßt zů trinckgſchirzen.

COCHLEA cælata, (cum ſuo operculo,) Rondeletio. Ad Turbinis (inquit) ſpeciem accedit. Cælatam cognominauimus, quòd teſta cælaturis inæquali & ſcabra conſtet. Sunt qui Vmbilicum appellent, ſed non ſine errore. ¶ Bellonius Vmbilicum marinum, aut Fabam marinam nominat: & ab Ariſtotele ſimpliciter κόχλον uocatum putat.

Quum turbinatum genus omne prætenui cruſta carnem patulam ambiente, operculi loco ſe-

se tueatur: hæc una lapidi rubro persimili tegumento occluditur. Rotunda est eius forma, umbilicum planè referens, unde ei nomen. Aurifices lapidem esse putant. Huius testa sola inter nostri Oceani turbinata politię admittit, Bellonius.

GALL. HISPAN. A nostris (circa Monspelium) Prouincialib. & Hispanis Scaragol, uel Cagarolo de mar. nominatur, quòd ad Cochlearum terrestrium, quas Cagaroles uocant, formam accedat, Rondeletius.

GERM. Ein Meerboone, id est, Faba marina: per synecdochen nimirũ. operculum enim priuatim fabam aliqui uocant.

COCHLEA Echinophora, sic enim ab asperitate nominamus, tota tuberculis siue aculeis conspersa est, Buccinis figura similis, Rondeletius.

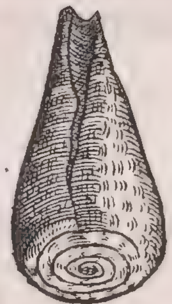

GERM. F. Ein rauche art der Rinckhornen. ein Igelschneck.

COCHLEA Cylindroides nominari hęc potest, à figura cylindro proxima. Pyramidem etiã refert, pyri modo turbinata, punctis uarijs notata. pollicis crassitudinem uix unquam superat, Rondeletius.

GERM. F. Ein Sinwelschneck. nam sinwel nobis teres est.

LAEVIS est & polita admodum Cochlea ista, atq; in turbinem longiusculum desinens, sed obtusum. operculo tegitur: circa Lerinum insulam frequens, Rondeletius.

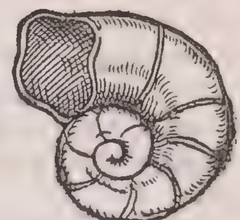
GERM. Ein glatte art der Meerschnecken.

COCHLEA depressa, ut Rondeletius nominat. Operculum (inquit) Cochleæ cælatæ refert: estq; simillima Cochleis terrestribus quæ aliquãdo in terra effossa reperiuntur. Altera parte plana est, altera excauata in uoluminibus.

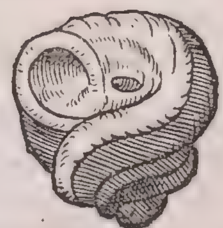
GERM. F. Ein Flachschneck.

VMBILICVS Rondeletij. Apparet (inquit) ex Ciceronis loco (lib. 2. De Oratore,) Vmbilicos esse Concharum siue Cochlearum species: id quod uerum esse indicat ipsa rerum natura: quæ nobis, à Turbinatis, Cõchis, Cochleisq; omnibus speciem diuersam exhibet earum, quæ præter foramen illud, quo Cochleæ saxis inhærent, quoq; corpus exerunt, alterum habent, umbilico ita simile, ut nullus sit qui has uiderit, qui negare posit Vmbilicatas meritò uocari. Id foramen profundum, conuolutionum ueluti centrum est, uel circa quod anfractus Cochleæ conuoluuntur, ueluti circa περικόχλιον, &c.

Κόχλος & κοχλίας Theodorus nonnunquam Vmbilicos uertit. Sed Vmbilicus Latinis semp uidetur certam speciem significare. cóchlos uerò Græcis nonnunquam generale est. ¶ Est cóchlos apud Aristotelẽ animal testaceum, & aliud quàm limax: Theodorus Vmbilicum uertit. hoc etiam Cochleam est ubi Aristoteles appellet, sicut limacem quoq; Cochlon, Massarius.

Cochleam cælatã Rondeletij Bellonius Vmbilicum facit: Rondeletius reprehendit.

Sunt qui Vmbilici ceu generis uocabulo, Cochleam marinam omnem comprehendant, inter recẽtiores: quorum sententiam non probo. Alij speciem unam intelligunt,

gunt, quæ & ipſa alias ſub ſe complectatur, turbinati & Cochlearum generis, ut Rondeletius. Sed Arnoldus Villanouanus, Aggregator & alij, Porcellanas uulgò dictas, (quarum læuis eſt, nō tur binata concha,) Vmbilicos uocant. aliqui corrupta uoce Belliculos, quaſi Vmbiliculos. Sunt po ſtremò qui Vmbilicum mar. & Fabam marinam nominent, non animal aliquod integrum cum teſta, ſed operculum duntaxat Cochleæ illius, quam cælatam Rondeletius cognominat. *Belliculi.*

GERM. F. Ein Nabelſchneck.

VMBILICI duo alij à Rondeletio exhibiti. Maiorē, Varium cognominat: mira uarietate à natura diſtinctū, ſcilicet nigris, rubris & albis tuberculis, coralliorum omnium colorē & naturam referentibus. Alter Vmbilicus eſt ualde exiguus, ciceris magnitudine, uel paulò maior. reperitur in ſpongijs, ueluti granulis rubri corallij æmulis conſperſus, &c.

GERMANICE maiorem circumloquemur, ein geſpreggleten oder teilten Nabelſchneck. Minorē, ein klein Nabelſchneckl in/wirt iñ den ſchwüm̃en gefunden.

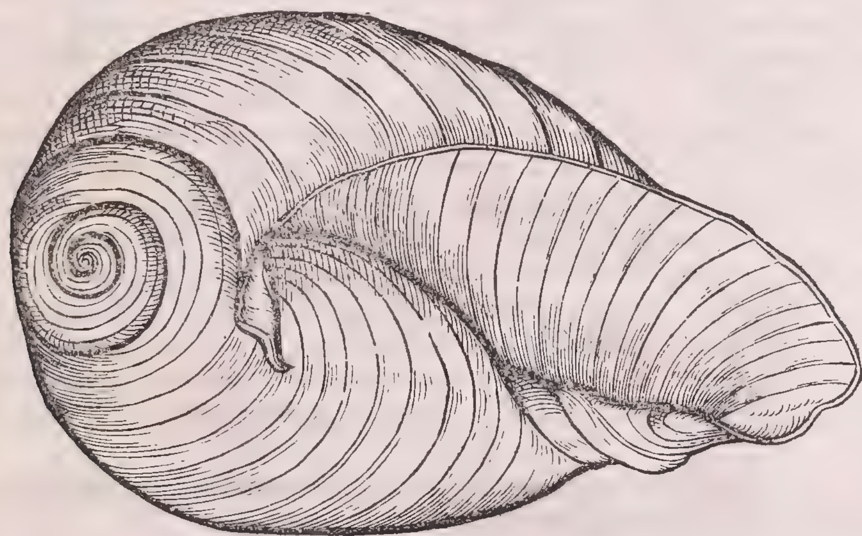
COCHLEA Vmbilicata Rondel. cū operculo ſuo. Cochlea hæc (inquit) in magnitudinem ſatis inſignem accreſcit. aliæ huius generis nigricant, aliæ cornei ſunt coloris, aliæ maculoſæ. Proximè autem accedunt ad formam Cochlearum terreſtrium paruarum, quæ conglomeratæ fœniculi craſsioribus caulibus adhærent: quæ etiam præter reliquarum Cochlearum terreſtrium naturā umbilicatæ ſunt: carneq; ſunt bona.

GERM. Ein andere art der Nabelſchnecken.

COCHLEIS Vmbilicatis adnumeranda etiam hæc eſt, longior, & multis anfractibus contorta: quorum longitudo & obliquitas in cauſa eſt, quò minùs umbilici extremum perſpici poſsit. Teſta læuis eſt, & quaſi cornea, uel unguium ſubſtantiæ ſimilis.

GERM. Ein anderer Nabelſchneck.

COCHLEA rugoſa & umbilicata Rondeletij. Tota (inquit) huius Cochleæ teſta rugas per tranſuerſum ductas habet, ita elatas, ut ſtriata dici poſsit. Colore intus eſt albo, foris flaueſcēte. Hāc

tertiam eſſe Nautili ſpeciem, quidam falſò tradidit.

GERM. Ein Nabelſchneck/voll übertwären runtzlen vnd ſtreymen.

CONCHA Veneris, uulgò Porcellana: quanquam Itali (puto) Conchas turbinatas quaſuis Porcellanas nominant Hermolaus Barbarus Plinij locum libro 32. emendans, pro Veneri cymbia, legi poſse cenſet, Veneriæ, Senecam citans: Veneriæ, (inquit,) Spondyli, & Oſtrea. Eandem eſſe puto quæ apud Gnidiorum Venerem colebatur, unde Cōcha ſiue Cochlea Venerea dicta ſit: quam deſcribit Plinius ex Mutiano, qui Muricem appellabat. Mutianus (inquit) Echeneidem prodit eſſe Muricem, latiorem Purpura: neq; aſpero, neq; rotundo ore: neq; in angulos prodeūte roſtro; ſed ſimplice Concha, utroq; latere ſeſe colligente. quibus inhærentibus plenam uen- *Echeneis.*

Icon hæc non est Rondeletij: sed similis, ad unam è nostris Porcellanis conchis depicta. Ea in hoc genere maxima est, & ruffa cognominari potest.

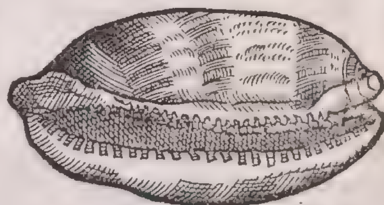
tis stetisse nauem, portantem nuncios à Periandro, ut castrarentur nobiles pueri: Conchasq; quæ id præstiterunt apud Gnidiorum Venerem coli, Rondeletius. ¶ Bellonius Concham læuigatoriam appellat. In Rubro mari (inquit) capiuntur. Earum apud Græcos & Turcas quoq;, chartis expoliendis usus est. Chartarum scabritia (inquit Plinius) læuigatur dente, concháue: sed caducæ literæ fiunt. Aliqui hodie ad suspendendas claues uel conficienda cochlearia utuntur. His & Aegyptij sua lintea glutino imbuta læuigare atq; expolire consueuerunt. Mulieres nostræ (inquit Rondeletius) ornamenta quędam sua linea in amylo aqua multa diluto lota, deinde exsiccata, poliunt, adeò ut splendeant. ¶ Porcellanas recentiores quidam Latinè uocant, Italis & Gallis usitato nomine, facto fortaßis à quadam oris suilli specie, quam parte sui inter labra denticulata dehiscēte, uel potiùs altero extremo testæ, nempe acutiore & eminentiore rostri suilli instar, quodammodo referunt. unde & Græci à porco χοιρίνας uocarunt. ἤ διὰ τὸ μορίῳ γυναικείῳ πῶς ἐοικέναι. unde & uterinos calculos, qui in hoc genere candidi & minores sunt, uulgus nostrum appellat. & quòd figura quodammodo uterum referant, corpori appensas uteri morbis salutares esse aliqui mentiuntur. Mulieres (inquit Varro) nostræ, nutrices maximè, naturā qua fœminæ sunt, appellant porcum: & Græci eâdem significatione chœrō, siue delphaca. Bellonius Porcellanæ nomen à Purpura detortum uidetur innuere. Purpurarum testas (inquit) Itali Porcellanas uocant, quo etiam nomine Conchylij genus omne intelligunt. ¶ Ab Ennio nominantur Matriculi, citante Apuleio, inter res marinas, de quibus, nisi Conchæ Venereæ species sunt, non habeo quod diuinem. ¶ Bellonius in Gallico uolumine De piscibus, conijcit murrhina uasa olim ex Porcellanis maioribus Concharum generis, facta fuisse, quę Muricibus quodammodo similes sint. nostro quidē tempore ad eorum imitationem figlina parari, uocariq; Concharum (quas colore splendoreq; æmulantur nomine Porcellanas. ¶ Nauigant Neritæ (al' Veneriæ,) præbentesq; concauā sui partem & aurę opponentes, per summa æquorū uelificant, Plinius 9.33. Gelenius Venereæ legi mauult. Sunt enim Conchæ (inquit) non gratæ modò Veneri, sed etiam cognatæ ob communem è mari originem, &c. Sanè à pulchritudine, splendoreq; & læuore, quæ dotes Venerei formosiq; corporis præcipuæ sunt, meritò Conchas Venereas dixeris, quas uulgus Porcellanas: & quas eodem nomine uocitant margaritoideis conchas. Læuis ab æquorea cortex Mareotica concha Fiat, inoffensa curret arundo uia, Martialis. Vocatur & Erythræa & Erycina concha: illud à rubro mari: hoc, quòd & Erycina Veneris epitheton sit. quin & ipsa Venus è concha mar. prodijsse dicitur. item Amathîtis (nam Amathûs insula est Veneri sacra:) & Cytheriaca. ¶ Eadem nimirum sunt, Otaria (ὠτάρια, id est, Auriculę,) uel Otia (ὠτία) à quibusdam ueterum dictę conchæ. Otarium genus ostrei Antigonus Carystius aurem Veneris (οὖς Ἀφροδίτης) nominari scribit.

Porcellanæ. *Χοιρίναι.* *Matriculi.* *Otaria.*

ITAL. Porcellana: sicut & GALLICE Porcelane. ¶ Saxis adhæret in mari rubro & Oceano, Rondeletius.

A GERMANIS Porcellanæ omnis generis uocari poterunt Mütermuscheln/Venusmuscheln: uel Glettmuscheln, à uerbo gletten quod est læuigare.

CONCHAE Venereæ secunda species, Rondeletio. Hæc quoq; (inquit) uaria est, ut superior: maculas tamen ita inspersas non habet, sed pro his lineolas. testa est tenuiore & minore, magisq; perspicua. At de superiori dixerat: eam totam intus candidam esse, foris uarietate colorum insignem, in diuersis conchis.

GERM. Ein kleiner geschlecht der Mütermuscheln.

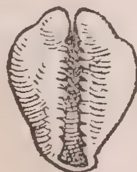
CONCHAE Venereæ tertia ſpecies Rondeletio. Hæc (inquit) parte qua plana eſt, compreſſa eſt magis quàm ſupradictæ, altera magis rotũda. Maculis rotũdis notata eſt, durior & ſpiſsior ſecũda, colore cãdido.

GERM. Ein andere art d' kleinerẽ Mũtermuſchelen/ weyß võ farb/ doch nit der kleynſten.

Icon quæ dorſum oſtendit, à Rondeletio exhibita eſt. altera quæ rimam, à nobis adiecta.

CONCHAE Venereæ quarta ſpecies, Rondeletio. Parua (inquit) ſemper manet hæc Concha. Parte altera plana eſt, altera in tumorem elata: in qua circulus eſt aurei coloris: alioqui tota foris candida eſt, intus cœrulea. ¶ Aethiopes quidam conchulas porcellanas albas, quas Buzios nominant, adeò expetũt, ut pro ijs uel aurum quandoq; copioſè, aut etiam filias ſuas permutent. Eiſdem loco monetæ utuntur. ¶ Multi apud nos ephippiorũ loris ornatus gratia affigunt. Conchylia minuta & candida, umbilicosq; quidam funda claudunt, Ge. Agricola. ¶ Belliculos marinos (ut medici quidam recentiores nominant,) aliqui pro his Conchulis interpretantur: cum ij potius Vmbilici marini uideãtur, hoc eſt, opercula Cochlearum quarundam mar. umbilicis ſimilia. ¶ Pharmacopolæ quidam Dentale hanc Conchulam uocant, quòd rimam ueluti dentatam habeat. ¶ Conchula lactea etiam à Rondeletio dicta, exhibita ſuperiùs cũ Turbinibus qui in ſpongijs uiuunt, Venereis cognata uidetur. *Conchula lactea.*

ITALICVM & GALLICVM nomen Porcellana omnibus, nimirum huius generis ſpeciebus, attribuitur. differentia à magnitudine & colore adijci poteſt.

LVSITANICE & AETHIOPICE Buzios.

GERM. Mũterſtein/ id eſt, Calculus uteri uel matricis. ſilicea enim eius teſta uidetur. Das allerkleinſt Mũtermũſchele.

EIVSDEM Conchæ Venereæ alia ſpecies: quam Ruffam minorem appello.

GERM. Ein andere art der Mũtermuſcheln/ von gſtalt vnd farben (dunckelrot oder rauchfarb) gleych der erſten/ aber kleyner.

EST præterea quam STELLATAM cognomino, primæ ſimilis, ſed paulò minor. Plurimæ in ea ſtellæ ſeu maculæ ſunt conſpicuæ, ſingulæ in medio ſui atræ, ambitu ruffæ, pleræq; rotundæ, &c.

DE ALIIS QVIBVSDAM ANIMALIBVS MARINIS, QVAE AD ſuperiora referri non poſſunt.

BALANVS marina à ſimilitudine balani, id eſt, glãdis in quercu nominatur. Gaza Glandem conuertit. Duo mea quidem ſententia (inquit Rondeletius) Glandiũ genera ſunt: unũ quod in Gallia & Britannia noſtra (ad Oceani litora. in Mediterraneo an reperiantur, quærendum) Pouſſe piez appellant: Pollicipedes nominant quidam, quod pollicum in pedibus ſimilitudinem habeant, quod nomen eiusq; interpretationem nõ probo. Id genus glandem eſſe colligimus, quòd illi cum glandibus magna ſit ſimilitudo, &c. Cæterum genus illud Muſculorum, in Liguſtici litoris ſaxis latens, quod nõnulli Glandes ueterum eſſe putant, Pholades eſſe potiùs exiſtimauerim, ſi quis tamen nimis præfractè defenderit Glandes eſſe, non refragabor. Hæc ille.

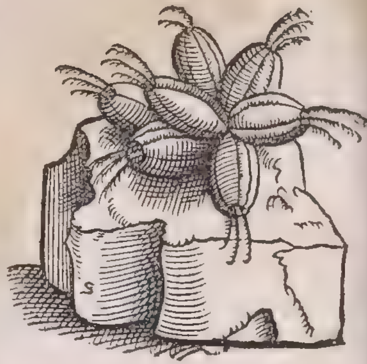
Conchas illas quas Balanos Bellonius facit, Rondeletius Conchas rhomboides appellat. ¶ Genus Concharum eſt, quod Græci noſtræ ætatis, adhuc antiqui nominis retinentes, Balanos uulgò nominant. Plautus & Columella etiam Balanos à glandium ſimilitudine. ſunt enim læues, ut uidimus, in cauernis ſaxorum ſtabulantur. Veneti non rectè Dactylos appellant, Pet. Gillius.

GERMANICE nominari poſſunt Meereicheln/ lãbend in den felſen.

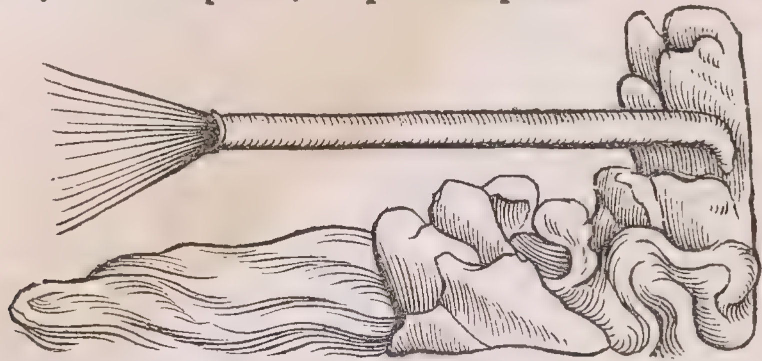
BALANI genus aliud.

Si cui superiores Glandes non placent, alias propono quæ glandibus fructibus similiores sunt. Nascũtur in saxis & in rimis nauium, quæ diutius immotæ uno in loco manserint. adnascuntur etiam Mytulis, Rondeletius.

GERM. Ein ander gschlecht der Meereichlen.

PENICILLVM marinum uocamus (inquit Rondeletius) à similitudine penicillorum quibus pictores utuntur. Tubulus est testaceus, molli quadam & laxa substantia saxis alligatus, ita ut aquarum undis cedat & agitetur. In cauo carnosum quiddam continetur, quod cum se exerit, frondem expandit, ut in pictura exprimi-

tur. In saxis circa Lerinum insulam reperitur. Sic ille, qui insectis et zoophytis marinis Tubulum hunc adnumerauit. eo quidem nomine, quòd adhæret, zoophytũ magis quàm ζῶον uidetur. quoniam tamen testaceus est, & si laxæ substantiæ, & propter similitudinem sequentis Tubuli silicei, hoc loco reponere uolui.

GERM. F. Ein Meerbensel/ist ein kånele oder rözle von einer lucken schalen/ in deren etwas fleischachts ist: welches so es sich herfür laßt/ist es einem bensel gleych.

TVBVLVS marinus alius, quem Pharmacopolæ uulgò Antale (Enthalium aliqui, ut Dentale Concham Veneream paruam) nominant, à quadam dentis similitudine. Is candidus est, teres, striatus, una aut altera linea transuersa inæquali ambiente, præsertim in minoribus. maiores ad quatuor digitos accedunt. longitudo non omnino recta, sed modicè inflexa est, dentis canini instar. substantia prædura & silicea est, ut in plerisq; testatis. ¶ In Italia pharmacopœi Purpuram & Buccinum, Dentale & Antale appellant, ut Brasauolus tradit. ¶ Eosdem hos Tubulos ex Rondeletij libris dabimus mox ordine XVI. inter Insecta, propter uermes in eis delitescentes.

GERM. Ein Meer rözle/in den apotecken Antale genañt.

Epilogus. VT NOBIS uitio uerti meritò posset, (inquit Rondeletius) si quę in hoc genere illustria sunt, & à ueteribus disertè expressa, prætermitteremus: ita curiosiùs certè facere uideremur, atq; superuacaneæ diligentiæ accusandi essemus, si omnia & minuta Conchularum, Turbinum, Cochlearum genera persequi uellem. Si quis enim ocio abundans in marinis litoribus spaciari uelit, & in saxa maris penetrare, totam istam rem in infinita uarietate uersari uidebit. Genera igitur & illustriores species cognoscendæ: atq; ut quæq; uel minutæ uel neglectæ, uel nominibus non expressæ fuerint, ad genera sua erunt reuocandæ.

DE ECHINIS MARINIS, ET primùm in genere.

ECHINVS (Ἐχῖνος) duplex est: terrestris & marinus. terrestrem Gaza Erinaceum interpretatur: aquatilis nomen Græcum, Plinium nimirum secutus, retinuit. Est sanè Echinus Græcis commune tum terrestri, tum aquatili nomen: Latini uerò ueteres Ericium & Erinaceum de terrestri dicunt: de marino uix unquam, sed Græcum Echini nomen seruant. ¶ Plinius (inquit Gillius) Echinorum tegmentum uocat crustam, aliâs testam: cum tamen Aristoteles, religiosè semper Echinos inter Testacea numeret, & tegmentum eorum testam appellet. Rondeletius crustatis potiùs Echinos adnumerat: & integumentum earum non durum, neq; siliceũ esse ait, sed fragile crustæ tenuioris modo. Verùm etiam dura & silicea, si tenuitas accedat, planè fragilia sunt, & magis etiam quàm minus dura: flexilia autem, ut crustatorum corium, præsertim recens, non sunt. Conchulas quoque multas testam tenuem prorsus & fragilem habere uidemus, neq; à testatorum genere excludimus.

Testati ne an crustati sint.

GRAECIS

GRAECIS Echinus hodieq; nomen antiquum retinet.

ITALI Riccio marino nominant, Ligures & Genuenſes Zinzin. Niphus uulgò Cardum (*id eſt, Carduum*) marinum appellari ſcribit. In diuerſis quidem Italię locis uocatur Riccio, Rizzo de mare, Zino, Incino. Scoppa grammaticus Italus Echinum interpretatur Lincino de mare, Bogancitola.

HISPANI Erizo di mar, uel de la mar.

GALLICE uocantur Echini (inquit Rondeletius) à noſtris Vrſins corrupto ex Erinaceis uocabulo: ab alijs Caſtagnes de mar, quòd ueluti caſtaneæ echinato calyce contecti ſint. A Maſsilienſibus Vrſins & Doulcins, qui ſint edules, etiamſi dulces non ſint, ſed ſalſi & ſubamari. maiores, quiq; edendo non ſunt, Raſcaſſes ab iiſdē appellantur. hos noſtri Migranes uocant, quia cum detriti aculei deciderint, putaminibus malorum Punicorum ſimiles ſint. Hæc ille. Accolæ quidam Oceani Heriſſon de mer, hoc eſt, Erinaceum marinum uocitāt: quòd terreſtris Erinacei modo in orbē contractus, undiq; aculeis circunualletur. Maſsilienſes à dulcedine ſaporis Dulcinum, un Douſſin: eumq; qui magis eſt albus ac pelagius, addito cognomento, Douſsin raſcas nominarunt, Bellonius.

GERMANICE Seeapffel, id eſt, Malum marinū, circa Daniam, Noruegiā, & alibi: quòd & rotunditate figuræ & magnitudine ferè mālum referat. Quòd ſi quis aliarū plerarunq; gentium imitatione, ein Meerigel, id eſt, Echinum marinum appellare uoluerit, reprehendi non poterit.

Echinus maior uel ouarius & eſculentus, integer.

Echinus idem in duas partes diſſectus.

ECHINI ſpecies prima, cibo idonea: in quo oua multa & magna ſunt, eſculentaq;, non ſolùm in maioribus, ſed etiam in minoribus: quare ouarium hunc echinum appellat Hermolaus. ¶ Echini edules, uix grandis gallinæ ouum magnitudine excedunt. Diuerſa in his colorum uarietas, & mutatio multiplex. Alij enim omnino nigri, alij albi, quidam uitrei, alij ruffi, aut flaui, alij gemmarum nitore conſpiciuntur. quidam ſunt cyanei, alij purpura ſplendent, ſubinde circumagentibus ſe igniculis micantibus ad aculeos, ſcintillæ modo, Bellonius.

GERM. Die gröſſer art des Seeapfels/wirt in der ſpeyß gebraucht.

ECHINORVM ſecundi & tertij generis, Ariſtoteles breuiter meminit his uerbis: alia duo genera Echinorum ſunt, Spatagi (aliâs Spatangæ) & Briſsi, pelagia ac rara. Is quem hîc exhibemus (inquit Rondeletius) cum pelagius & rariſsimus inuētu ſit, Ariſtotelis uel Spatagus, (Spatanges melius ſcribitur,) uel Briſſus (aliâs Brittus uel Abrytus, corrupto fortè uocabulo ab ἄβρωτος, quod cibo ineptum ſignificat) uidetur. *Spatanges. Briſſus.*

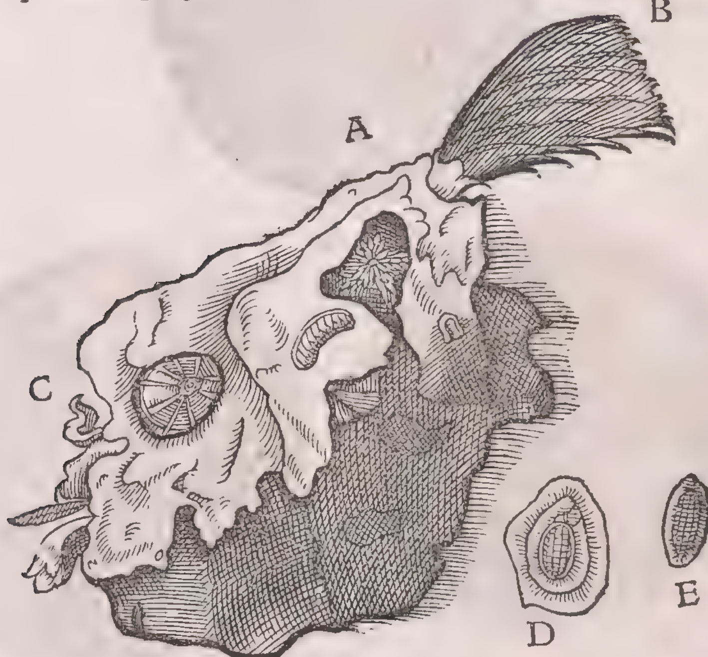
GERM. Ein ander geschlecht des Meerapfels / vntaugelich zů essen.

ECHINOMETRA (quartum Echinorum genus) uocatur, quasi mater aut matrix Echinorum. est enim Aristotele teste omnium maxima. Plinius hanc magnitudinem non ad corpus siue calycem, sed ad spinas refert. Echinometræ (inquit) appellantur, quorum spinæ longissimæ, calyces minimi: cui Gillius subscribit. Ego uerò (inquit Rondeletius) à corporis siue calycis potius, quàm aculeorum proceritate, Echinometras dici existimo. cur enim Echinorum matrem ab aculeis longis nominassent ueteres, cùm sit aliud, quintum scilicet genus, paruo calyce, spinis longis durisq́; hoc quidem genus pro Echinometra usurpasse uidetur Plinius & eum secuti, contra Aristotelis mentem, cùm perspicuè utrunq; genus separet.

GALL. Echinos maximos minimis aculeis, Massilienses uocant Rascassos, Gillius. Vide suprà in Gallicis nominibus Echinorum in genere.

GERM. Die aller gröste art der Seeapflen.

Infra A. proximè est Echinus paruus.
Infra B. Vrtica cinerea.
Iuxta C. Lepas adhærens è regione.
Supra D. Lepas inuersa.
Supra E. Lepas parua.

ECHINI genus quintum. Hoc (inquit Rondeletius) saxo inhærens repræsentamus, calyce paruo, spinis longis pro corporis ratione, & duris. Vide superiùs in Echinometra.

Echinos inspexi calyce exiguo, longitudine aculeorum (ut qui digiti longitudinem superarent) præstantes: à SICVLIS Masculi appellantur, Gillius. Genus hoc πόντιον cognominat Aristoteles, (Gaza pelagium uertit,) alibi uerò in alto gurgite id gigni solitum scribit.

Vulgus GRAECVM, ut ITALICVM quoque & GALLICVM, Iudæum uocat, quòd perpetuò nigrescat, sordescat, & gustus ingrati percipiatur, Bellonius.

GERM. Die kleinste art der Seeapflen / des leybs halb: sunst hat sy die lengisten thörn.

ECHINI superficies Venetijs picta: primi ni fallor à Rondeletio positi generis: sin minus, quinti.

DE STELLIS ET PRIMVM IN GENERE.

quod gesserendæ.

ASTER (Ἀστὴρ) ab Aristotele uocatur marinũ animal: à Plinio Stella, à similitudine stellarum pictarum. Asterium mar. recentioribus Græcis. ¶ Stellas Arist. Hist. 5.15. Testatis adnumerat. cæterùm De partibus

tibus animalium 4.5. mediam inter plãtas & animalia naturam eis attribuit, ſicuti & Vrticis: & ſimiliter Plinius. Aelianus uerò Cruſtaceis connumerat. Stellæ Plinius extrà callum duriorem (*corium durũ, ſiue callum, ut Holothurijs, Rondelet.*) eſſe ſcribit: is quidem tam durus eſt (Gillio teſte) ut uix gladij mucrone perfringi poſsit. radiorum anguli ad ſilicum duritiem accedunt: nec minùs ab ictibus inuictos quàm ferrum ipſum ſe præſtant. Huius tam duræ ſubſtantiæ ratione forſan Ariſtoteles Oſtracodermis eas adnumerauit. Oppianus Stellas ἑρπυστῆρας ἀναλίους cognominat. Nos (inquit Rondeletius) inter Inſecta & Zoophyta reponimus, inciſuras enim multas in radijs habent: & uix perfecta animalia dici poſſunt. Nos ad poſtremum Teſtaceorum locum, ueluti ambiguę inter ipſa & Zoophyta naturæ, eas retulimus. Cum Echinis certè quædam communia habent, eáq; plura quàm ullo alio animalium genere, ut deinceps dicetur. ¶ Stellis omnibus communia ſunt hæc. Radijs (*quos quidam etiam cirrhos nominat, non laudo: & brachia, Oppianus κῶλα*) quinque conſtant, qui ex multis particulis, tanquam ex multis uertebris componuntur, ut in aqua mobiles eſſent, in quorum medio oris ſitus eſt, & quinq; dentium, ut in Echinis. Excrementorum nullus exitus. Ore igitur Vrticarum more excerni quæ ſuperuacua ſunt arbitror, Rondeletius. ¶ Stellarum mar. caro brachijs incluſa (inquit Bellonius) rubra uel lutea, edulis eſt: (*quædam tamen ſpecies edendo non ſunt:*) quarum permultas in litore Epiri tantæ magnitudinis cepimus, ut ſeſquipedem latæ eſſent, &c. Natura ijſdem armaturis, hoc eſt, promuſcidibus, eas muniuit, quibus Pudendum et Echinum. Extra aquam omnino immobiles apparent, ſed ſi eas quiſpiam in aquam immergat, & ſupinas inſtrauerit, promuſcides acetabula in extrema plus quàm quinq; millia exerere cernet, atque in pronam partem moueri. Os etiam uerſus terram ut Echini habent, in medio radiorum. Suctu quoq; acetabulorum, Echini modo, lapidibus adhærent. ¶ Spinulis etiam horret Echini ferè modo, Maſſario teſte. Rondeletius priuatim ſpeciem unam, echinatã cognominat. ¶ Stellæ tam feruidam naturam eſſe tradunt, ut quicquid ſumpſerit, (*deglutierit,*) id licet illico ab ea (eius uētre) extrahatur, diſcoctum appareat: Ariſtoteles, ut nos interpretamur, non enim ſimpliciter contactu ab ea hoc fieri ſcribit, ut Plinius & Gaza uerterunt, & Plutarchus etiã tradit. ¶ Genus quoddam earum in Euripo Pyrrhæo maximum eſſe ferunt, ut idem Ariſtoteles tradit: Gaza longè aliter legit & uertit, &c. ¶ Differunt Stellæ magnitudine: quædam enim magnæ ſunt, aliæ paruæ, quæ nũquam magis accreſcunt: & quòd aliæ aculeatæ, aliæ læues ſunt: item radiorum breuitate ac longitudine. Aliæ etiam radiorum appendices & quaſi ramos multos habent, aliæ ijs carent. Poſtremò aliæ rubeſcunt, aliæ flaueſcunt, aliæ nigricant, aliæ cinereæ ſunt. alijs brachia uidentur quadrangula, alijs admodum plana. nõnullas uidimus (inquit Bellonius) in brachia XII. extendi, alias in quatuor tantùm. Sunt quibus tantùm tria ſunt, alijs ſena uel octona. Idem genus unum, maximũ nimirum, edule facit, alias omnes non edules.

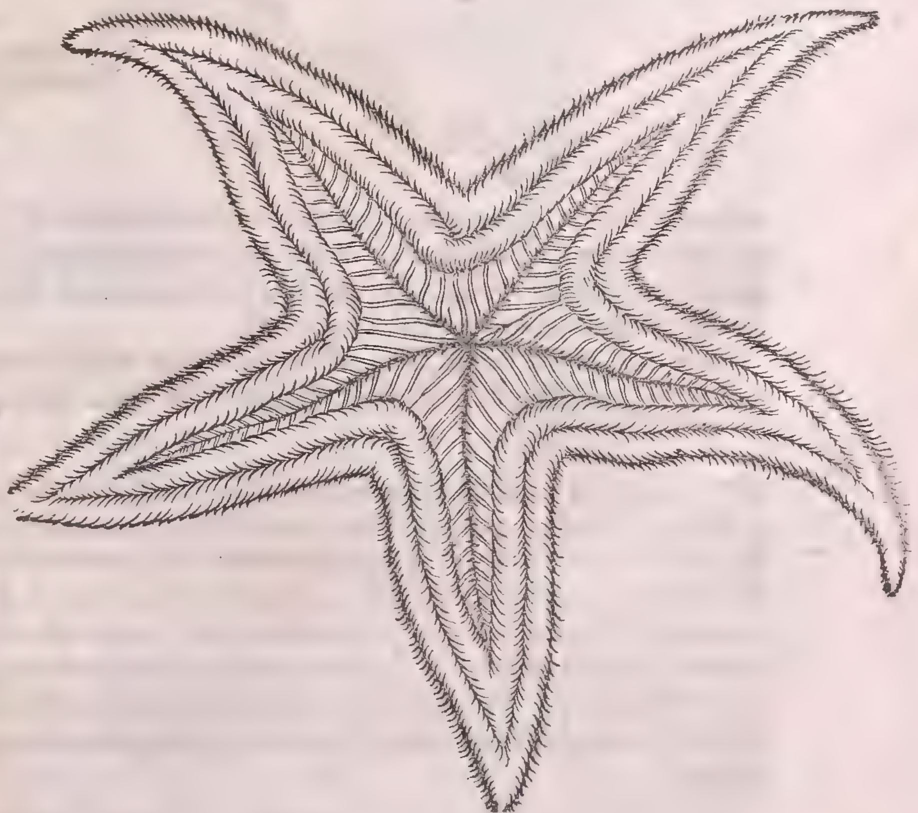
Cõmunia omnibus.

Differentiæ.

GRAECI hodie Scauron nuncupant, Gillius.
ITAL. Stella omnibus nota, ſuum adhuc nomen retinet, Maſſarius Venetus.
GALL. Maſsiliæ etiam adhuc Stella dicitur.
GERMANICE nomino ein Meerſtern.
ANGLICE. Eliota Anglus interpretatur a Sterrefiſhe.

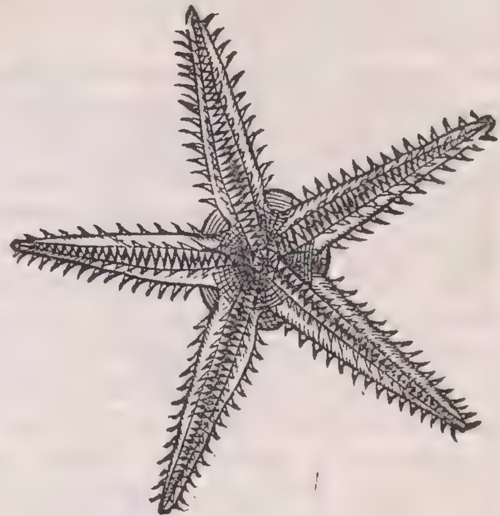
Pro una Rondeletij icone nos duas alias (illi tamen ſimiles) quæ iam priùs ſculptæ nobis erant, poſuimus.

STELLAE primæ non magnitudinem (inquit Rondeletius) sed figuram ueram repræsentamus, eius enim radij pedis longitudinem æquant. Corio duro integitur ut Holothuria, sed aspero. radij enim undiq; aculeis muniuntur mobilibus, quales in Echinometra uidere est. Iidem radij excauati sunt: ex quibus carnosæ appendiculæ dependent, quales in Vrticis quibusdam cernuntur. In medio radiorum os est siue gula: inde alimentum in quinq; partes distribuitur, ut in Echinis. Internæ partes omnes indiscretæ sunt, ut in Vrticis. Hæc Stella & parua Echinata, aspectu pulcherrimæ sunt, potissimum corio suo spoliatæ, ob exquisitam & miram partium compagem. Ex his quædam cinereæ sunt, aliæ flauescunt. Virus olent. Sola mollis internaq; pars edendo est, à nostris tamen negligitur, nec unquam in mensas admittitur. Nullus etiam ueterum eam pro cibo habuit.

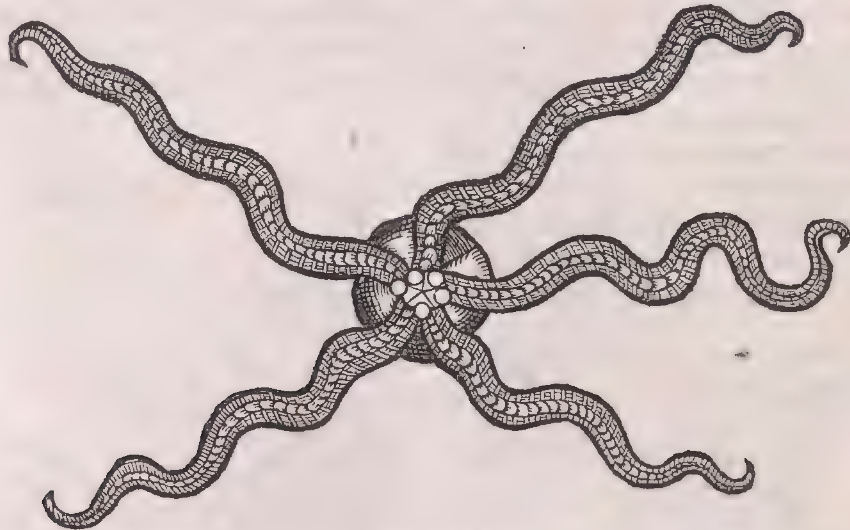
GERM. Ein Meerstern / das erst geschlecht / ist grösser dañ die anderen: hat zincken eines schůchs lang.

STELLA pectinata Rondeletij. Inter Stellas magnas (inquit) hæc quoque reponenda est, utpote cuius radij ad pedis longitudinem attingant. Superiori similis est, ijs demptis quæ sequuntur. Radij circa rotundum corpus dispositi, in exortu suo angulum acutũ non constituunt, sed obtusum. Aculei quibus latera muniuntur, rari & recti, pectinatim disponuntur: unde cognomen ei fecimus pectinatæ, &c. Rara est hæc species.

GERM. Ein andere art der grossen Sternen / mag von den spitzẽ oder zänen an den seytẽ / ein Kämpstern / oder Strålstern genañt werden.

STELLA læuis Rondeletij. Prorsus (inquit) læuis est, aculeisq; omnib. atq; asperitate destituta. Radij longi sunt, rotundi, flexibiles, Murium caudis persi-

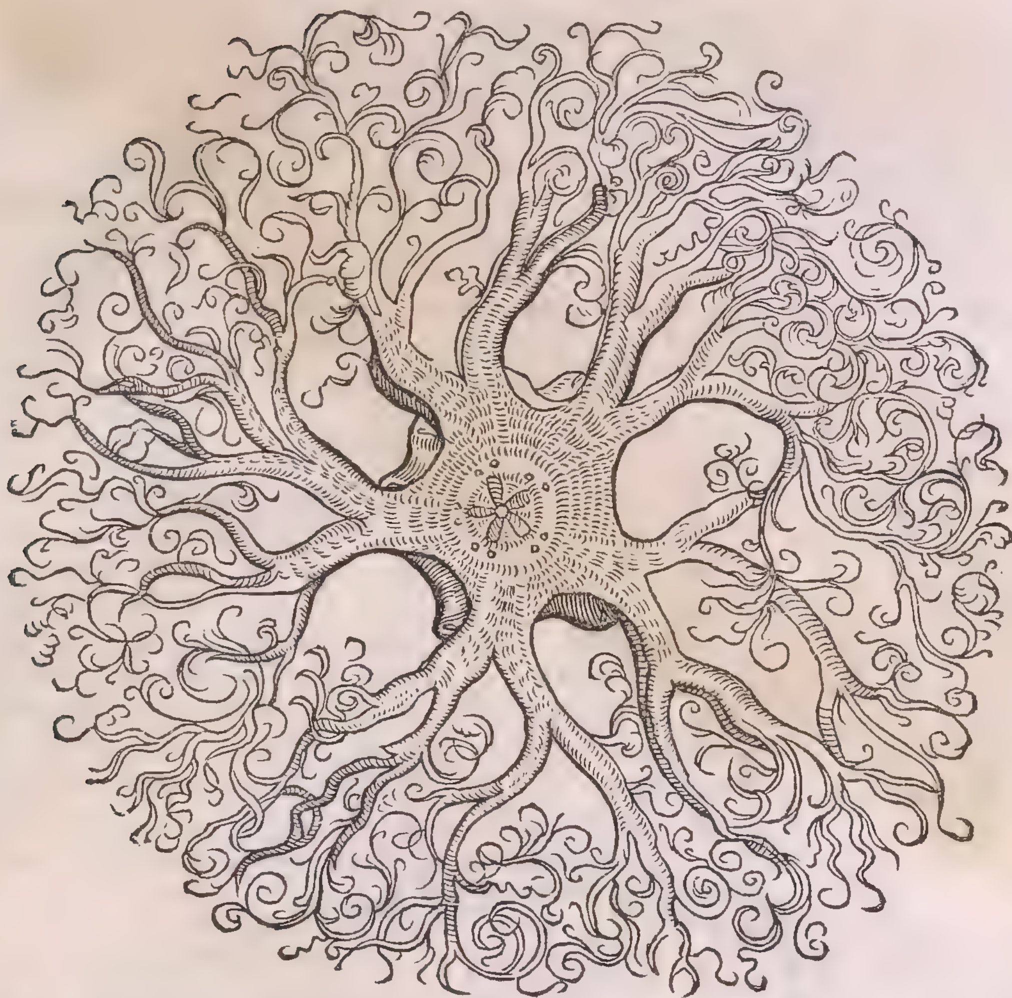

miles. Eorum integumentum cortici serpentum simile est: & ob nigrarum albarumq; macularum uarietatem spectatu iucundum. In medio corporis trunco circulus cernitur, intra circunferentiam quinque maculis rotundis, & inter has stellulæ picturâ distinctus. Brachiorum longitudine & uario flexu celerrimè natat. Edulis non est.

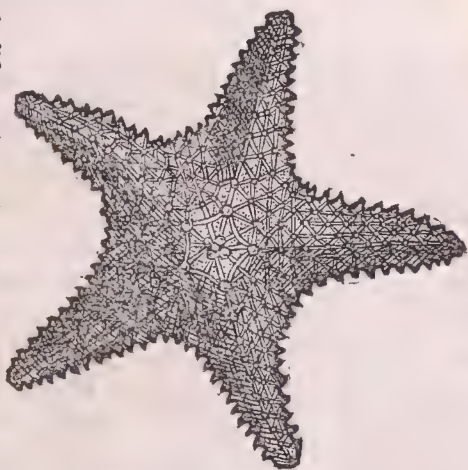
GERM. Ein gar glatter Meerstern / mit weyssen vnd schwartzẽ tüpflinen schön besprenget. Er schwümmet im̃ meer vast schnell mit seynen langen vnd glidweichen zincken.

STELLAM arborescentem (inquit Rondeletius) à frondium & ramorum multitudine nomino. Ea radios quinque siue truncos habet: in medio os, cũ quinque appendicibus, quæ multis paruis dentibus horrent, &c. Quilibet radius statim in binos finditur: hi rursus in binos ramos diuiduntur: atque ita deinceps, quousque ad tenuissimos & capillorum tenuitatem referẽtes deuentum sit. A quolibet oris angulo linea albicans prodit, & per omnium ramorum medium producitur: alioqui tota Stella nigricat: (*Stellas quidem marinas nigras Hippocrates nominat*) & tenui, neq; admodum dura, sed aspera, cute contegitur. Ramuli omnes introflectuntur: quibus undique (ceu brachijs) contractis prædam (Vrticæ ritu) comprehendit: quod nos ipsi aliquando in mari spectauimus.

GERM.

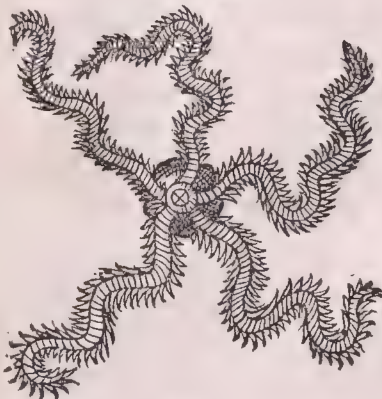

GERM. F. Ein Staudenſtern/wirt gar ſelten im̄ Teütſchen meer gefunden.

STELLA reticulata ſiue cancellata Rondeletij. Inter diſtinctiones (inquit) retibus uel cancellis eleganter ſimiles extant tubercula quædam rotunda, à quibus etiam tuberoſa cognominari poſſet. Brachia eius ad pedalem longitudinē perueniunt, (quare inter maiores Stellas reponenda eſt,) craſsiora aliarum Stellarum radijs. Aculeis paruis utrinq; eadem munita ſunt.

GERM. F. Ein Netzeſtern/iſt geteilt wie ein garn oder netze: mit zincken eines ſchůchs långe.

STELLA echinata Rondeletij. Inter ſaxa uiuit: corpore exquiſitè rotundo paruoq; conſtat; & radijs quinque, ſed breuioribus, unde fit ut minor ſit cæteris. Illi è paruo circulo, in quo crucis figura delineata eſt, ueluti è centro exoriuntur, tenues, frequentiſsimis aculeis horrentes: qua de cauſa (inquit) Echinatam nominauimus, in lateribus diſpoſitis. Radiorum flexuoſo motu ſerpentum ritu repit hęc Stella: et in ſicco poſita eos mouere nunquam deſinit, quouſq; in partes diſiecerit: quæ ſeparatæ etiam mouētur per flexus, ut uermium partes & Lacertorum caudæ abſciſſæ. Cochleis paruis Cancriſq; ueſcitur. In ſcopulis Agathenſis ſinus reperitur.

GERM. F. Ein Wurmſtern/kleiner dann die anderen/voll ſpitzen an den zincken/ welche er on vnderlaß bucket vnnd bewegt.

SOL marinus (inquit Rondeletius) uocari poteſt quem hîc depingimus. differt enim à Stellis: quòd in his è medio corporis trunco, ueluti è centro, radij enaſcuntur: in hoc uerò ex corporis rotundi circunferentia, breues, minimè aſperi ſuperiore in parte, ſed ueluti ex ſquamis compoſiti, in lateribus uerò paruis aculeis rigentes, albi, ad extremum uſque gracileſcentes. Corpus illud rotundum, in medio roſæ pictæ figuram expreſſam habet. Ore, uictu, facultate à Stellis non differt.

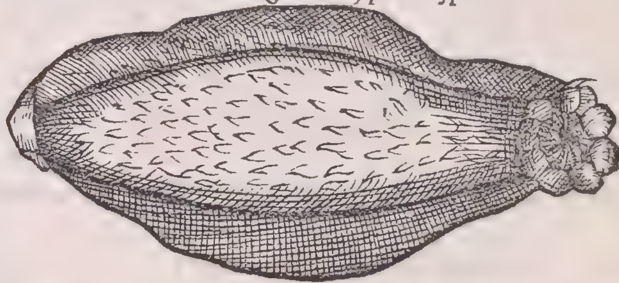
Luna. ¶ Vt Rondeletius Solem inter Stellas numerat: sic & LVNAM maris olim ab amico (ut ipse nominabat) mihi ostensam memini: radijs quinis, geniculatis ferè ut Cancrorum caudæ, substantia ferè testacea, molliori, instar testæ oui, friabili & arenosa dum manditur: cinerei coloris.

GERM. F. Ein Meeron n.

DE HOLOTHVRIIS, TETHYIS, PVLMONIBVS ET PVDENDIS MArinis. Quæ omnia communi nomine Zoophyta testacea dixerim: Rondeletius quidē ad Zoophyta retulit.

TESTATORVM quædam minus propriè sic dicuntur, utpote nō tam testa, quàm corio duro intecta: ut Holothuria, Tethya, Stellæ, Pulmones. De Stellis iam diximus, de Pulmonibus mox dicturi. Rondeletius Stellas Insectis, cætera Zoophytis adnumerauit. Idem Stellam primam corio duro (*callo, Plinius*) integi scribit, ut Holothuria, sed aspero. Quare cum Stellas ad Testatorum genus retulerimus, hęc etiam ultimo loco eis subijcere uisum est: non quòd cum illis qui uel simpliciter Zoophyta, uel ambiguæ inter hæc & Testata naturæ, ea esse maluerint, cōtendere uellem. ¶ Testata omnia ferè in cibum ueniunt, Holothurijs & Stellis quibusdam exceptis. Zoophyta & Insecta nulla (quod sciam) edulia sunt: Tethya, ut dicemus, edūtur. quæ fortè iustiori ratione quàm Holothuria, utpote ζωτικώτερα, Testatis potiùs quàm Zoophytis adscribentur.

Holothuriorum Rondeletij prima species.

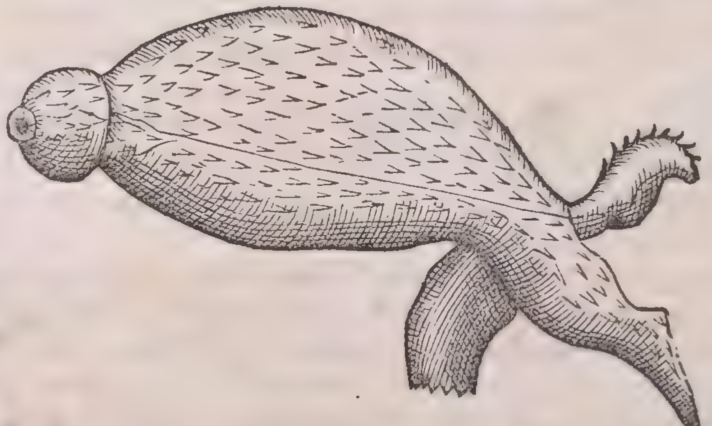
HOLOTHVRIA, ὁλοθούρια. Gaza Vertibula uertens tum hæc tum Tethya confundit: alibi etiam Holothuria interpretatur Tubera & Callos &c. (Mihi tria hęc nomina Latina Tethyis meliùs quàm Holothurijs conuenire uidentur.) præstiterit igitur nomen Græcum retineri: quod unde factum sit, non satis uideo. Secunda quidem eorum species à Rondeletio exhibita, genitalis uirilis quandam similitudinem præ se fert: ut Holothurium dictum uideri posit, quasi toto corpore ad huiusmodi speciem uel libidinem conformatum. θοῦρον enim interpretantur libidinosum: θορνύειν, ὀχεύειν: & θορὸν, genituram. ¶ Quæ Holothuria uocant, & Pulmones, & complura eiusmodi alia in mari, parum à plantis differunt, sua ipsorum absolutione. Viuunt enim sine ullo sensu, (*& motu,*) perinde ac plantæ absolutæ, (quæ aliquantisper superuiuere possunt,) Aristoteles lib. 4. c. 5. de partib. animalium, ubi Testatorum differentias explicans, ipsorum quoque inter alia meminit: quanquam & Spongiarum ibidem, non tanquam eiusdem generis, sed quòd similiter ferè in medio plantarum animantiumq; generis ambigant. Gaza quidem interpres illic de suo addit, simplici mitioriq; testa ea operta esse.

Zoophyta sunt saxis non hærentia, (primum genus aliquando acetabulis suis hæret, sed soluitur,) aspero corio contecta: nec inter cibos habentur, sed in litoribus neglecta iacent. Pisculentum odorem resipiunt, nec minus ingratum & insuauem, quàm Lepus marinus, Rondeletius.

GERM. Ein Meergewechß/ hat kein sunderlich läben noch beweglikeit/ auch iñwendig kein vndscheid d glidern.

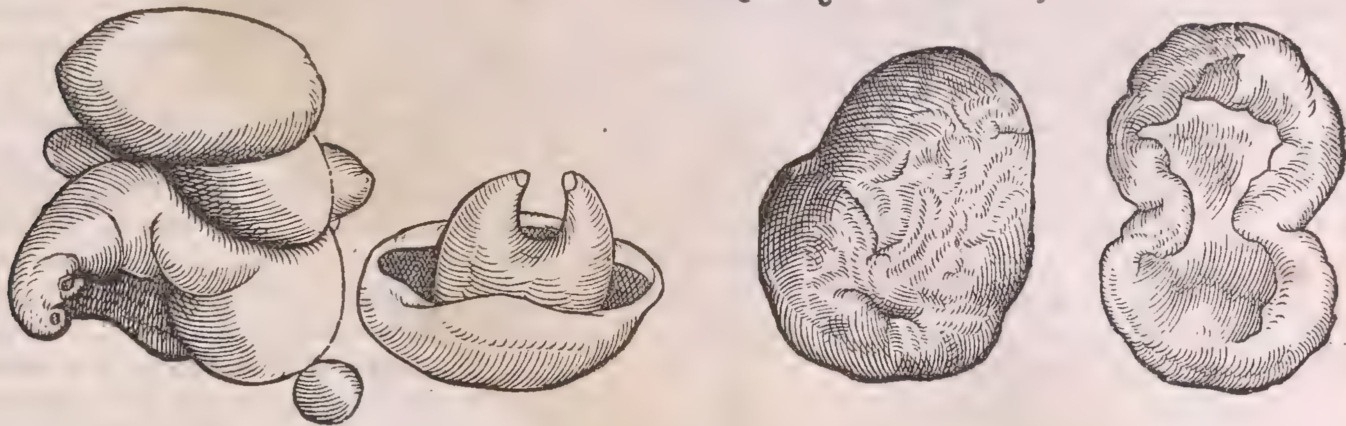
HOLOTHVRIORVM secūda species, quæ motum aliquem habere uidetur, cuius prsus expers est, primum genus.

GERM. Ein andere art deß yetzgemeltē meergewechsses.

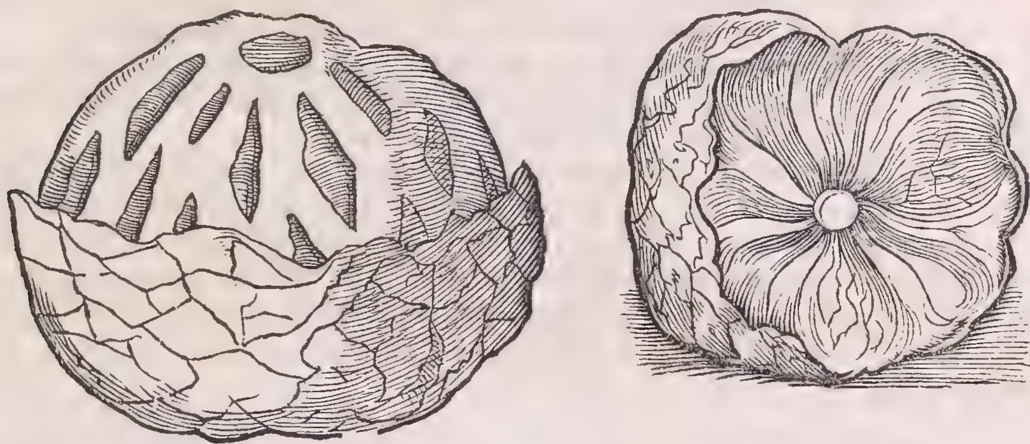

Tethya à Rondeletio proposita corio suo tecta: & unum eo nudatũ, ut caro interior uentriculi formam referens, appareat.

Aliæ icones à Bellonio exhibitæ, una integri, altera aperti Tethyi: quæ an eædem sint cũ illis quas Rondeletius dedit, considerandum.

Picturas quatuor sequentes, olim Cornelius Sittardus misit: quæ uel Tethya esse uidentur, uel eorũ naturæ propinqua. Duas maiores Fungos marinos esse aut uocari in Italia, addebat, testæ duræ inclusos. Colore, ut pictos accepi, uario sunt, sed magna ex parte fusco. quæ uerò in maxima uirgæ, contextu quodãmodo reticulato (eæ continuæ esse debebant) uisuntur, rubræ. Si Tethya non sunt, an Fungi mar. Xenocratis sint, quibus Tethya comparat, quærendum. Minores duas uulgò nominari Specie, ab odore aromatico, earum pictura foris fusca uel subuiridis, hirsutaq́, apparet: substantia (ut aliquis coniecerit) coriacea. intus autem caua & rubra. Saxis adhærere aiunt. His ferè similiter sua Tethya Bellonius pinxit.

TETHYA uel Tethe Græcis dicũtur, (τήθυα ἢ τήθη, ut κρόμμυα κύτη,) plurali numero neutri generis: non placet quod apud Plinium alicubi Tetheæ legitur fœminino genere. Gaza cum Holothuriјs cõfundens, Vertibula, Callos & Tubera interpretatur, ut proximè in Holothuriјs diximus. Tethya fungorum ueriùs generis quàm piscium sunt, Plinius: hoc est, Zoophyta potiùs quàm ζῶα. (Similia sunt fungo, plantæ marinæ, Xenocrates.) Aristoteles Testatis adnumerauit Historiæ lib. 4. cap. 6. ubi cum qualis sit eorum testa, quoq; modo saxis adhæreant, exposuisset, fusiùs reliquas partes persequitur. Duo (inquit) foramina habent, à sese distãtia, ualde exigua, ita ut ferè oculorum aciem fugiant, quibus humorem reddunt & accipiunt. Corio spoliatis primùm apparet membrana neruosa, corpus ambiens, carnemq; ipsorum totã continens: nulli è cæteris testaceis similis, &c. ¶ Tethya (inquit Rondeletius) non solùm petris, sed etiam Ostreorum nostrorum testis affixa sunt, & in iјsdem ueluti tumores duri esse cernuntur. Oui figura sunt, aliquando longiore. Testa extra fusca, inæqualis & rigida, (*tota occuluntur testa læui, Aristot.*) intus argentea, læuis. Eorum caro membrana alba inuoluta, uentriculi formam refert, rotundam scilicet & oblongam: meatus crassior & amplior, gulæ proportione respõdet: alter minor, podici. uterq; colore est rufo: reliquum corpus croceum. quum digitis premitur, aqua per meatus exilit, alioqui sensum fugientes. ¶ Venetiјs in foro uendi solent Tethya, inquit Bellonius, magnitudine oui gallinacei: quæ si manu paulò uiolentiùs comprimas, syringis modo aquam longissimè ex foramine parum ad latus sito eiaculantur. Sic ille: & forsan inde dicta fuerint τήθυα uel τήθη, quòd sicut τιτθοί, id est, mamillę, (uel τῆθαι, id est, nutrices suis mamillis,) lac emittunt meatu uix apparente: sic & illa humorem si comprimantur. uel quòd ceu ma-

Fungi.

Tethya unde dicta.

millares quidam tumores petris Ostreisue adhæreant. Τήθεα διφῶν, Homerus dixit Iliad Π. de urinatore Tethya in fundo maris ad cibum conquirente. ubi Eustathius Tethya scribit Ostreorũ generis esse, sic dicta à terra quam Tethyn nominant. sunt enim (inquit) præ cæteris marinis naturæ terrenæ, propter ambientis testæ duritiem. aut fortè denominantur à nutrice infantũ, quæ τήθη dicitur, propter tenerum eorum corpus, uelutiq; lacteũ & roscidum: qua ratione huiusmodi (Ostrea) etiam ἐρσήεντα quidã cognominat. Alibi (Odyss. Δ.) idem Eustathius, à uerbo θῶ, θήσω, quod est lacto, deriuat. Tetheæ inueniuntur sugentes in folijs (*Rondeletius legit scopulis*) marinis, Plin. insinuans fortasis etymologiam ipsorum à uerbo θῶ, θήσω, quod est, lacto uel sugo. Tethya gignuntur in cauernis saxorum, maximè uerò in cœno & litoribus, quæ phyco algáue marina abundant. inueniuntur & in musco marino, aut alijs in herbis folijsúe marinis: Vuottonus è Xenocrate ferè. unde folijs apud Plinium (in loco proximè citato) rectè legi apparet. Idem Xenocrates (interprete Rasario) Tethya scribit qualitatem manui indere, quæ difficulter abstergatur. maximè uerò (inquit) coria eorum non cõficiuntur. auxiliantur autem renibus, &c. ¶ Motu, & fortè etiam sensu carent, tactum exceperim, olfactum Aristotele eis negat. ¶ Tethynacia (diminutiuum id nomen est) Epicharmus apud Athenæum cum testatis alijs diuersis nominat. ¶ Grammatici quidam Græci Tethe interpretantur Ostrea, uel genus Ostreorũ: quod tolerabilius est, si Ostreũ pro ostracodermo in genere accipiant: ineptius Nicandri Scholiastes Patellas feras, quæ nos (inquit) Otia, id est, Aures, uocamus. Tetheæ similes ostreis, Plinius.

Tethynacia

Patellæ feræ

GRAECVM uulgus Spherdoclos nominat, Bellonius: fortè à sphærica figura.

ITAL. Venetorum uulgus Sponghas, hoc est Spongias nominat, Bellonius. Adriatici sinus accolæ ex eo Spongias nominant, quia cum premuntur, tanquam Spongiæ, sic aquam foraminibus reddunt. Sunt qui uulgò Spongiolas marinas putent uocitari, Brasauolus. Sfunge (Sphunge) uulgò scribunt ac proferunt, fortè nõ à spongia, sed à fungo, facto nomine. Fungorum quidem generis ea esse, ut Plinius: aut fungo plantæ mar. similia, ut Xenocrates tradit, dictum est suprà. Vulgò apud Tarentinos dicitur Verticillum, propter formam, & paruos quosdam anfractus quibus describitur, Niphus: qui alioqui Vrticas cum Vertibulis confundit.

GALL. Nostri Bechus uocant, Rondeletius. Hoc genus piscium Massiliæ paucissimis cognitum senes quidam (cùm eius descriptionẽ multùm ipsis inculcassem) nominarunt mihi Vichonos, Gillius. Vide etiam mox in Germanicis nominibus.

GERM. In Oceano ad litus Gallicum frequentia sunt Tethya: alibi autem nusquam (quod sciam) edulia: persæpe quidem Ostrearum testis adhærere Lutetiæ uidẽtur, Bellonius. qui tamen Gallicum eorum nomen nullum depromit. Nos inde Germanico etiam Oceano ea non deesse facilè conijcimus: quia uerò nomen nullum habemus, fingimus hæc. **Sprützling/darum̃ das von jnen wasser scheüßt gleych wie von einer sprützen so man sy zůsamen truckt. Oder Mägling: dann das fleisch das iñ der schalen eynbeschlossen/sicht einem magen gleych. Schwüm̃ling/Brüstling/rc.**

PVDENDVM mar. uirile. Mentulam mar. (inquit Rondeletius) Zoophytum hoc uocamus, eius figura et specie maximè nos ad id impellente: atque etiam uulgari appellatione, qua Massilienses & nostri utuntur. Corio duro constat, ut Tethya. quum uiuit, intumescit ac distenditur: post mortem flaccescit. Foramina duo habet, quibus aquam trahit & reijcit. Partes internæ, indiscretæ sunt. Multa huiusmodi circa Stœchades insulas capiuntur. Varia sunt, alia uiridia, alia nigricantia, alia flauescunt. ¶ Colybdænæ nomine Epicharmus (citante Athenæo) intelligit θαλάττιον αἰδοῖον, id est, Pudendum marinum: uel, ut Heraclidæ placet, Squillam. Colymbænæ cum Gammaris, Squillis, Sepijs, &c. stomachicis in cibo conueniunt, Galenus de composit. med. sec. locos 8.4. per Colymbænas nimirum Crustata quædam & cibo apta intelligens. Rondeletius Vrticam paruam hodie à Græcorum uulgo Colycænam dici scribit, à Gallis Culum Asini. ¶ Piren (πειρήν) Numenij, Pudendum marinum masculum, aut aliquam eius speciem significare uidetur. ¶ Halesurion (aut fortè meliùs Halosurion) pro genitali marino accipi uidetur, quasi ἁλὸς ἱερά, id est,

Colybdæna.
Colymbæna.
Colycæna.
Piren.

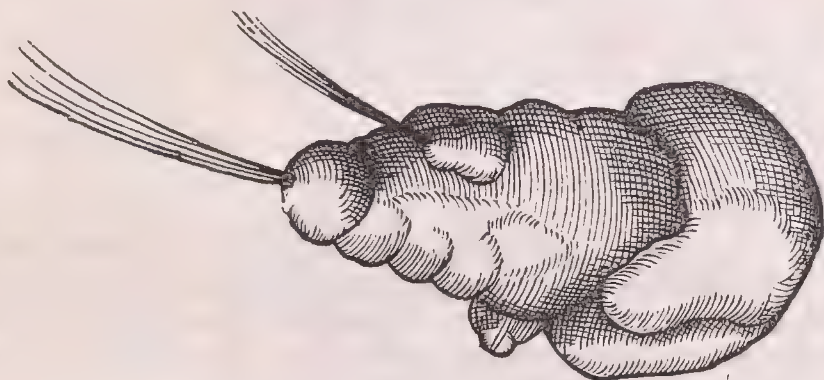
id eſt, marina cauda. Vegetius quoque Zoophytis quibuſdam marinis Caudam adnumerat. *Cauda.*

Eſt & piſcis (*communiùs accipit piſcem pro aquatico animali*) nomen Aedœon: quod & nos Genitale nuncupamus marinum, à nonnullis Haleſurion Græcè dictum: quanquam Haleſurion ſunt qui pro Callionymo piſce capiant, Hermolaus Barb. ¶ Pudendi marini utriuſque ſexus meminit Apuleius, nominat autem Virile, Veretillum: & muliebre, Virginale: quod etiam ab indocto quodam interfœmineum appellatum reprehendit. Hæc friuola (inquit) pleraque in litoribus omnibus aceruatim iacent. ¶ Holothuriorum ſecunda ſpecies paulò antè exhibita, genitalis uirilis quandam ſimilitudinem præ ſe fert. ¶ Oſtreum quoddam unius conchæ inuenitur, quod habet ſpeciem uirilis uirgæ inferiùs: & aliud eiuſdem generis, quod habet ſimilitudinem uuluæ muliebris. Huius oſtrei concha refert Cochleam: & eſt ſpinoſa extrinſecus, in cibo gratæ & delicatæ carnis. in eodem ſæpius margaritæ reperiuntur. abundat autem in litore maris Germanici & Flandrici: uocaturque ab accolis Billegen, Albertus. eſt autem fortè idem hoc genus, quod Pulmonem marinum ueteres uocarunt. is enim & teſtaceus eſt, & formam Pudendi repræſentat: quamobrem Itali uoce obſcœna Potam marinam uocant, ut Bellonius tradit: quanquam Pulmonem marinum illius, Rondeletius Vrticæ genus facit. *Aedœon. Veretillum. Virginale. Holothuriũ. Oſtrea quædã αἰδοιοειδῆ. Pulmo mar.*

GALL. Propoſitam à ſe iconem Rondeletius Maſſiliæ & circa Monſpelium, Mentulã marinam uocari inſinuat. Ab hac uerò diuerſam, quam nos Pennam marinã, piſcatores noſtri (inquit) Mentulam alatam uocant.

GERMANICE tum eam Vrticæ ſpeciem, quam Itali Potam, tũ exhibita à Rondeletio Pudenda, & ſi quid aliud in mari eandem ſpeciem præ ſe fert, Meerſchaam uel Seeſchaam, id eſt, Pudendum marinum nominabimus: uirile priuatim Seeſtert. ¶ De Germanico nomine Billegen paulò antè inter Latina diximus.

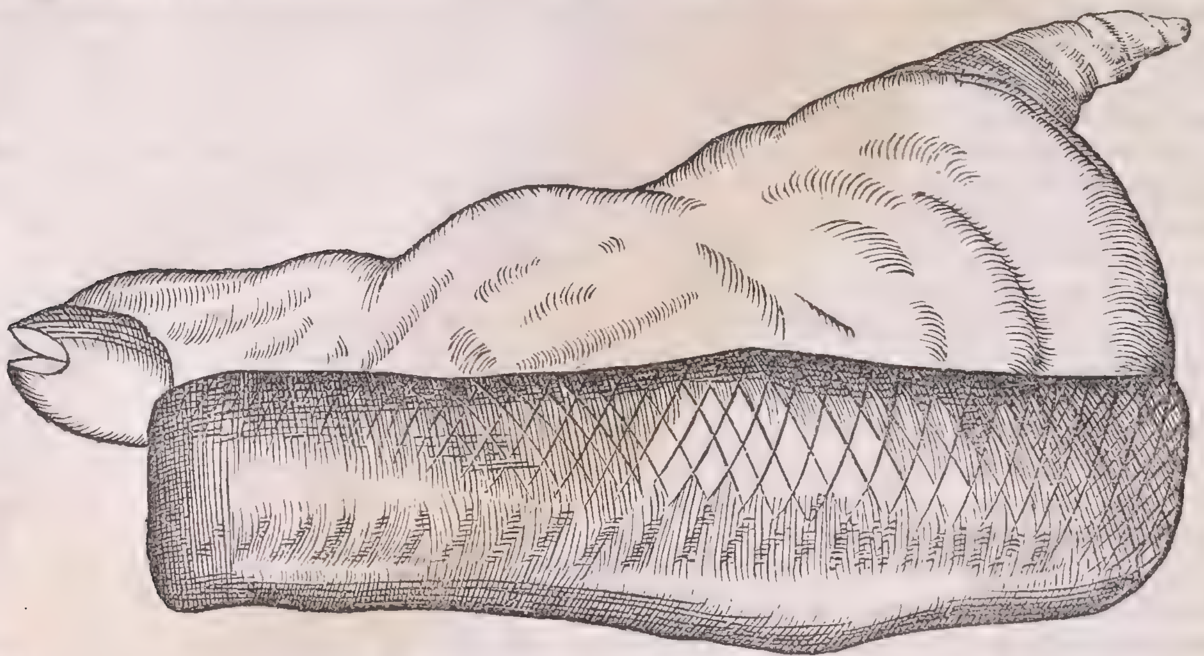
ANGLI Pudendum mar. maſculum Pyntylfiſhe appellant.

PVDENDI marini altera ſpecies. Zoophytum iſtud (inquit Rondeletius) à mentulæ contractæ forma non multùm diſtat, ſi eam cum ſcroto accipias. Ex dura quidem teſta conſtat, ſed ueluti cartilaginea, ſpiſſa, rugoſa, perſpicua. Foramina à ſeſe ſeiuncta duo habet, quibus aquam reijcit, quum comprimitur. Partes internas indiſcretas habet, ueluti reliqua Zoophyta. Sic ille.

De eodem ſentire uidetur Bellonius, quum ſcribit: Alia ſunt purgamenta marina, quæ genitale uiri imitantur, tum ſpecie, tum magnitudine, pinnis etiam ſubnexis binis loco teſtium. niſi fortè potiùs hęc ſit Penna mar. Rondeletij: quam piſcatores circa Monſpelium, formę extremi alterius ſimilitudine inducti Mentulam alatam uocãt. Cuius etiam Albertus meminit, loco teſtium in his Zoophytis alas prominere ſcribẽs: tardè moueri ea, nec uiuere niſi in aqua. ¶ Longè aliud ab hactenus memoratis Pudẽdum illud marinum eſt, quod ſic nominauit Bellonius: cui ſenſum tactus, & motum Lumbrici uel Hirudinis, (tum contrahendo ſe, tum ſerpendo de loco ad locum:) & partes internas diſcretas, os cum dentibus, gulam & ſtomachum attribuit. Genitale (inquit) dicitur, quòd teres ſit, pedem longum, & mediocris brachij craſsitudinis, &c. rufi coloris, aſpectu toroſo, Nymphææ radicis ſimilitudine. ſemper ad ima ſidit, nunquã natat: contrectatumque in ſeipſum contrahitur, ac cornu duritiem habet, uixque acuta cuſpide pertundi poteſt: alioqui permolle, dum ſua ſponte mouetur. Suas promuſcides quando uult exerit, atque ita conſtringit, ut ex pedali longitudine uix ſex digitos longum appareat. acetabulis quæ in promuſcidibus habet, lapidibus hęret: in quibus plus quàm quatuor millia nonnunquam annumeres. Ex anteriori capitis parte crinitas emittit ueluti arbuſculas, acetabulis plenas: quibus quicquid palpat, ad os adducit: quod tam amplum aperit, ut uel integram conchulam admittat. ueſcitur enim omni Conchyliorum genere. Eius recrementa uiſcida, copioſa, & albiſsima ſunt: quæ ita tandẽ indurantur, ut cum fidibus neruea firmitudine certare poſsint. Oſsibus & ſanguine caret, exceptis dentibus. Hoc maris purgamentum à piſcibus alijs minimè tentatur, nec à quoquam in cibo expetitur. Litorale eſt: nec alibi reperitur quàm ubi Patellæ & Vertibula. Vulgus Italicum Cazo marino nuncupat, Græcũ Pſoli. Sic ille, nulla eius icone appoſita. Mihi certè plus quàm Zoophytum hoc animal uidetur: quod non uideo quò referri poſsit, niſi fortè ad Mollium genus, quum animal ſit exangue, ſine oſ- *Penna mar. Mentula. Pudendum mar. aliud à Bell. dictum.*

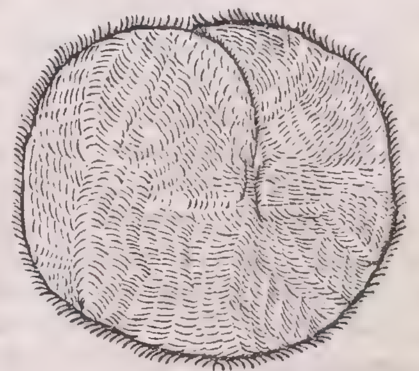
ſibus, non teſtaceum, non cruſtatum, non deniq; inſectum. Quòd modò ſolutum uagatur, modò acetabulis ſuis adhæret; id etiam cum Mollibus, præſertim Vrticis in eo genere, commune habet.

PVDENDI mar. alia ſpecies, cuius picturam olim Cornelius Sittardus ad me miſit. Id aliqua ex parte ſimile eſt illi, quod ſecundo loco Rondeletius propoſuit, colore è luteo ſubuiridi. Maſſa quædam informis uidetur, retrorſum ubi craſsior altiorq; eſt, ueluti cornu paruum, rugoſumq; extenditur. oppoſita pars humilior ceu in glande colis foramen oſtendit: idq; rubicundi coloris, ſi pictor non fallit. Hoc in Italia prope Romam raro capi, nec eſui eſſe aiunt.

PVLMO marinus, (πνεύμων uel πλεύμων Attice Ariſtoteli,) Zoophytum eſt ſponte proueniens. Multis eadem natura quæ frutici, ut Holothurijs, Pulmonibus, Stellis, Plinius, à quo alibi etiam Halipleumon appellatur. *Halipleumō.* Inter Teſtacea habetur ab Ariſtotele; eodem ſcilicet modo quo Holothuria, Tethya & Stellæ; quę omnia corio duro conteguntur. Pulmonis uitam uiuere, prouerbium eſt in eos, qui otioſam & ſecuram nimiùm ſtolidamq; uitã degunt, ſine ſenſu ferè, & temporis ratione. *Prouerbium.* Plato in Philebo: λογισμοῦ δὲ στερόμενον, μηδ᾽ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὡς χαιρήσεις, δυνατὸν εἶναι λογίζεσθαι· ζῆν δὲ οὐκ ἀνθρώπου βίον, ἀλλά τινος πλεύμονος, ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ᾽ ὀστρείνων ἔμψυχά ἐστι σωμάτων. Hinc & πλευμονία, οἱονεὶ βλακικόν τι πάθος apud Suid. in βλάκα. ¶ Pulmo mar. id eſt, Cunnus marinus, Interpres Kiranidis, ſed obſcœno hoc nomine Italis dictum Zoophytum, (Pota mar.) Vrticæ genus potiùs fuerit: quamuis etiã Bellonius pro Pulmone mar. accipiat. Veteres quidem Pulmonem marinum ceu uulgò notum nõ ſatis deſcripſerunt. ¶ Conijcere autẽ licet Pulmones, uel à pulmonum noſtrorum figura, uel ab eorundem ſubſtãtia laxa, molli, foraminibus plena, nominatos fuiſſe, inquit Rondeletius; unde Ariſtoteles Spongias aplyſias Pulmonibus cõparauit. Eo quidem in loco de marinis potiùs (utpote quorum denſa & tenax ſit ſubſtantia,) quamuis dubitat Rondeletius, quàm de uiſcere animalium ſenſiſſe mihi uidetur. ¶ Pulmone marino ſi confricetur lignum, ardere uidetur, adeò ut faculam ita præluceat, Plinius. qui etiam pſilotri uim ei attribuit, &c. ¶ Nos (inquit Rondeletius) cum illa quæ ſaxis affixa ſunt, diligentiùs rimaremur & contemplaremur, inuenimus ſubſtantiam quandam illis hærentem, corio duro & nigro intectam, intus mollem, fungoſam et fiſtuloſam, Spongiarum aplyſiarũ modo. Ea in ſaxorum rimis naſcitur, cuius imaginem non exhibemus, quia commodè pictura exprimi non poteſt.

Corpus quoddam rotũdum, pilæ mar. modo, &c. quod an Pulmo mar. ſit, Rondeletius dubitat: uidetur autẽ hoc ipſo ſaltem potiùs eſſe Pulmo mar. quàm quod priore loco à Rondeletio deſcribitur. quòd non affixum ſaxis, ſed abſolutum eſt, &c. aplyſiæ quoq; ſimilitudo, non minus huic quàm illi fauet.

Vel Pulmo marinus dici poteſt corpus quoddam rotundum, pilæ marinæ modo, uireſcens, foris ſubſtantia feltro ſimile, intus totum fiſtuloſum ueluti Spongia aplyſia. id in mari aqua plenum eſt & graue, extra mare in ſe concidit & flacceſsit. In ſaxorum rimis deliteſcit, et inter algas. quum uerò per mare fertur, tempeſtatis ſignum eſt, quod de Pulmone marino ſcripſit Plinius. Hęc Rondeletius. Pulmones quanquam zoophyta, non adhærent, ſed abſoluta ſunt, Michael Epheſius.

GERM. Ein ſunderlich Meergewechs/von den alten Griechen ein Lunck/oder Meerlunck genañt/ außwendig mit einer herten haut gleych als låder (wie auch die obgenannten Sprützling

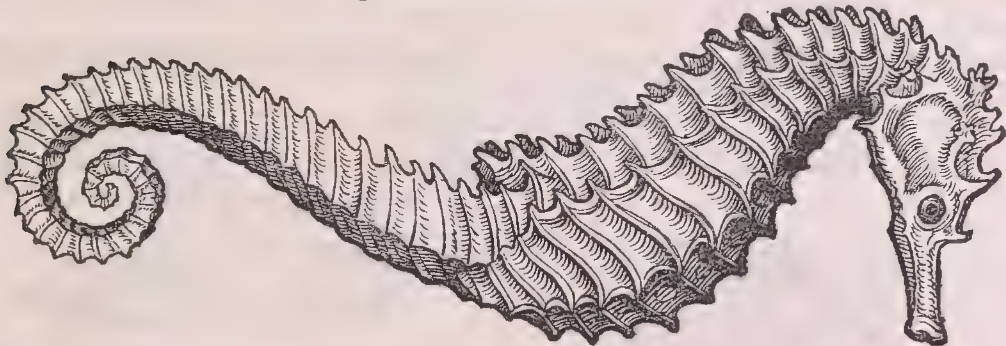
Sprützling vnnd andere) bedeckt. so man ein holtz mit reybet/ soll es scheynẽ als ob es brünne. Man zweyflet ob es dises gewechs sye/ welliches hie fürgestelt wirdt/ wie ein kugel/ grünlacht/ vnd wie filtz außwendig/ iñwendig aber gelöcheret wie die gar groben schwüm̃ die sich nitt bereiten lassend/ vnd allweg vnreyff beleybend.

ZOOPHYTA reliqua ordine XVII. requires, quæ scilicet non corio aut testæ instar calloso operimento, sed alio quopiam suo integuntur, &c. Rondeletius aptiùs hæc & illa coniunxit. nos dum Aristotelem, qui hæc Testaceis apponit, sequimur, incommodè diuulsimus, Ordine insectorum interposito.

ORDO XVI. DE
INSECTIS MARINIS.

DE MOLLIBVS in mari alijsq; exanguibus animalium, scripsimus suprà in genere, à principio Ordinis XIII. ¶ Pulicem & Pediculum marinos, quanuis tenui crusta integantur, Insectis potiùs, quàm ut Rondeletius Crustaceis, adiunximus, quòd forma eorum tota à Crustatis plurimùm differre uideatur, magisq; ad Insecta accedere. ¶ Ad Insecta referri potuissent etiam Stellæ. nam incisuras multas in radijs habent: sed ultimo Testatorum loco, ueluti ambiguæ naturæ, eas referre maluimus. ¶ De insectis in genere hoc in loco nihil differimus: quoniam longè plura insecta terrestria sunt; quorum historiæ tractatio aliqua his atq; illis communis præmittenda est.

Icon hæc Venetijs facta est, minùs accurata quàm Rondeletij: quæ & pilos ab eminentibus singulis in capite dorsoq; partibus singulos ostendit, & pinnulam in extremo dorso.

HIPPOCAMPVS, ἱππόκαμπος, à Græcis dictus, apud Latinos idem nomen retinuit, ab hippos quod est equus, & campe quod est, flexura, uel eruca, compositum. capite quidem & iuba equum æmulatur: corpore autem est repando, & in arcum se curuante: prætereà uilloso & incisuris multis disiuncto, quemadmodum quæ in arboribus & oleribus reperiũtur erucæ. Ergo cum erucas, maximè cauda referat, reliquo corpore equum, Hippocampus (*quasi Equerucus*) optimo iure uocatus est, Rondeletius. Plinius Hippum, ut Oppianus uocauit, Athenæus Hippidiũ, Bellonius. sed hæc eius coniectura incerta est, cum authores illi Hippum & Hippidium nominarint tantùm. Videtur autem potiùs sui generis piscis esse Hippus, ut & Hippidium, siue idem cum illo, siue diuersus. Campas (*Meliùs, Hippocampos*) marinos equos Greci à flexu posteriorum partium appellant, Varro. Hippocampi, equi marini, à flexu caudarum quæ piscosę sunt, Nonius. at ueri Hippocampi cauda piscosa (id est, piscium caudæ similis) non est: sed fabuloso Neptuni equo, (quem falsò quidam Hippocampum & Hippopotamum appellarunt,) talem affingebant olim pictores. Caballiones marini pro Hippocampis nominantur à Vegetio in Hippiatricis. Albertus barbaro nescio cuius linguæ uocabulo Zydeath dixit. ¶ Fel & sanguinem ei attribuunt, Rondeletius etiam hepar & cor: quare non erit forsan propriè Insectorum generis, ut ex corporis eius segmentis uideri posset, sed ambiguæ inter sanguinea animalium & Insecta quę sanguine uacant, naturæ. Rondeletius tamen, quem sequimur, Insectis eum adnumerauit.

Hippus. Hippidium. Caballio mar. Zydeath.

GRAECI hodie Ἀσπίδα uocant, quidam Salamandram marinam, Rondeletius.

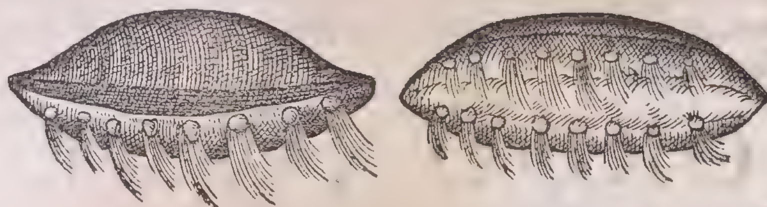
ITAL. Romani, Illyrici, Genuenses, Chaual nuncupant. Veneti Draconem. quidam Gallum marinum, Rondeletius. At Bellonius à Venetis Faloppa dici scribit: [*Rondeletius Crangonem è Squillis Vallopam nominari:*] Genuæ & Masiliæ Gaballum (*quod malim quàm Gallum*) marinum. ¶ Sunt qui Caualin marino, Caualin ritorto, uel Dragonetto uocẽt: hoc est Equiculum marinum uel Dracunculum, ut Matthiolus interpretatur: alij il Dracone marino.

HISP. Caulinho marino.

GALL. Masilienses & circa Monspelium Cheual & Cheualot, Rondeletius. Masilien-

ses Gaballu m mar. Bellonius. Galli Draconeto, Amatus Lusitanus.

GERMANICE nominetur ein Meer-roſſz/ein Seeröſsle. Aspidis quidem, Dracunculi & Salamandræ nomina à diuersis populis, si formam respicias, ineptè ei attribuuntur: at quoniam uenter eius, Aeliano teste, uenenatus est, uenenatorum quoque animalium nomina ὁμωνύμως fortè in ipsum translata fuerint.

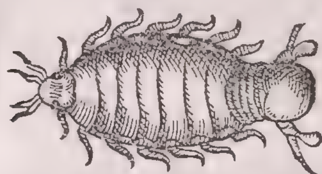

ERVCA marina Rondeletij. Ore (inquit) & oculis caret. in medio latior est, extrema gracilescunt & incuruantur. In uentre siue in supina parte, rugosus est, pudendi muliebris speciem referens. in prona parte, siue in dorso tumores parui eminent (Verrucas piscatores nostri uocant,) è quibus pili uirides existunt. Ad contactum intumescit & supernatat, ut Aelianus de Physalo scripsit. prætereà uenenatum esse in Cane experti sumus. cum Physalo tamen Aeliani idem esse hoc animal, non affirmamus, ei tamen certè non ualde dissimile fuerit: uel Erucarū marinarum generi rectiùs subijcietur. Sic ille. Aelianus certè φύσαλον suum piscē facit maris Rubri; sine ore & oculis, & brāchias ei tribuit. Rondeletij uerò Physalus circa Monspelium in mediterraneo notus, insectorum generis est. quoniam tamen hic quoque uenenatus est, & tactu inflatur, Physalum appellari non prohibebimus. Aeliani quidem Physalum pleraque cum Lepore marino communia habere obseruauimus, ut species eius uideri queat. Est & inter belluas mar. Physalus, alio nomine Physeter. ¶ Diuersa ab hac est Eruca marina Bellonij.

Physalus.

GERM. Mag ein Meer-rauppe genennt werden. ist ein wunderbarer haarwurm im meer.

Icon à Rondeletio exhibita.

Animal hoc marinum cuius iconem (nescio unde nactus) hîc pono, si Pediculi mar. species non est, quò referam dubito.

PEDICVLVS marinus, (φθεὶρ θαλάττιος Aristoteli,) cum Pulice conspirat ad infestandos pisces & tenui crusta integitur: (unde à Rondeletio crustaceis adnumeratur, ut scripsimus initio huius Ordinis.) maioris fabæ magnitudine & latitudine est, Scarabeo terrestri similis, corpus ex aliquot tabellis constat. Piscibus ita hæret, ut eripi non possit. Sugit ut hirudo: nec prius abscedit quā tabidum & exuccum piscem reddiderit. Errant qui Pediculum marinum, Asilum siue Oestrum Aristotelis faciunt, Rondeletius, qui in stagnis etiam marinis Pediculos nasci scribit, ita conglomeratos, ut pisces uel hamo iam captos absumant. Vide mox etiam in Pulice mar. ¶ Est & Pediculus piscis Aristoteli: qui omnium pinguissimus fit pabuli copia, quæ Delphini (quem sequitur) opera suppeditatur, in mari quod est à Cyrena ad Aegyptum.

ITAL. Pedozo marino. Idem fortè est Prusa Genuæ dictus, non Asilus ut Gillius putabat.

GERMANICE interpretor Waſſerlauß, uel potiùs Meerlauß. nam in dulcibus etiam aquis insecta quędam appellari audio Waſſerleüß. Vel Meereſel. Asellis enim multipedibus (qui sub aquarijs uasis stabulantur) simile hoc animal facit Aristoteles: nisi quòd caudam latam habet.

PVLEX marinus Rondeletij. ψύλλος θαλάττιος: sic dictus est nimirum non tam à formæ, quàm saliendi similitudine, & similiter pisces in mari infestandi natura, ut Pulices in terra molesti sunt animalibus. Hic exhibitus facie homunciones ridiculè pictos uel Simiam repræsentat: alijs partibus Locustæ similis est, tam exiguis quidem ut nisi ab oculato discerni non possint. Tenui crusta integitur: quamobrem à Rondeletio cum Crustaceis describitur, sicuti ab initio huius Ordinis dixi. Pisces (inquit Aristot.) uel manu facilè caperentur dum dormiunt, nisi à Pediculis & Pulicibus uexarentur. nunc uero si somnum diutius capiāt, noctu ab innumera multitudine bestiolarum istarum occupati absumuntur. Gignuntur eæ in pro fundo

fundo mari tanta fœcunditate, ut escam ex pisce confectam, si diu in imo manserit, totã corradant: atque piscatores sæpe escam demissam, glomeratis undique his bestiolis, perinde ut globum recipiant. ¶ Niphus Scolopendras mar. uulgò Pulices marinos dici scribit, quòd pisces eodem modo infestent. nos Scolopendras mar. longè alias dabimus inferius. *Scolopendræ mar.*

GERM. F. Ein Meerflohe.

OESTRUS uel Asilus marinus, qui similiter in mari pisces quosdã (præsertim Thynnos & Xiphias) stimulat & exagitat, ut Asilus terrestris.

ITAL. Prusam uocant Ligures, Gillius. is (inquit) quem uidi albus erat, & ad piscem Pagrum inhærescebat. Piscatores affirmant maximos etiam pisces ab eo confici. Sic ille, sed an Pediculum mar. pro Oestro acceperit, inquirendum.

GERM. F. Ein Meerbrãm: stupft vnd treybt die fisch im̃ meer / wie ein brãm die thier auff erden.

HIRUDO marina. Viuit hæc (inquit Rondeletius) in mari & marinis stagnis, ei quæ in aquis dulcibus nascitur, persimilis. Licebit & Lampetrã piscem, Hirudinem marinam uocare, Strabonis exemplo: qui scripsit in quodam Libyæ fluuio nasci βδέλλας septenûm cubitorum, quæ branchias habeant perforatas, ita ut per eas respirare possint. Lampetræ quidem ore, similiter ut hirudines, ueluti sugentes adhærent. ¶ Hirudinem fl. quæres infrà.

GERM. Ein Meerãgle / Meerãgel.

VERMIS Microrhynchoteros Rondeletij. Vermium (inquit) ut in terra, ita in mari diuersa sunt genera. (De Seta marina in fluuiatilibus dicetur.) hîc duos tantùm proponemus quos sæpe inter maris purgamenta reperimus, ueteribus (quod sciam) indictos. Eorum prior cute molli contegitur, tota incisuris constante: os uel rostrum obtusum est, parumq́; prominet, unde μικρορυγχότερον cognominauimus. Alijs rostrum deest: & foramen tantùm habent capiendi cibi gratia. Totus uermis digitali est magnitudine, digiti minimi crassitudine.

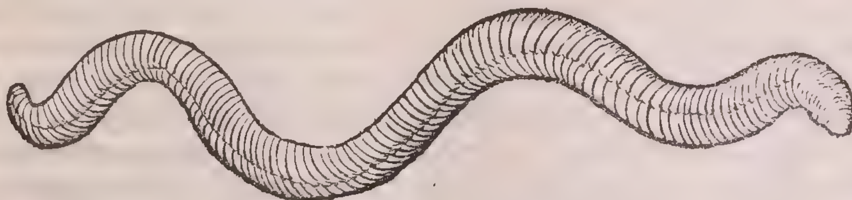

GERM. Ein Meerwurm eines fingers lang / des kleinsten fingers dick / mit einem kurtzen kumpfen schnäbele: etlich habend nur ein löchle an statt des schnabels. ich halt er sye der natur der Mettlen / wie auch der nachuolgend.

VERMIS Macrorhynchoteros Rondeletij. Hic (inquit) multò longior est superiore. nam aliquando duorum cubitorum magnitudinem æquat, pollicisq́; crassitudinem, rostro etiam multò longiore, simili Hippocampi rostro, unde μακρορυγχότερον nuncupauimus. Farciminis longi figuram refert. Intus longum duntaxat uentriculi uel intestini ductũ habet, aqua & luto pleni. unde perspicuum est his tantùm uesci. Viuit in luto maris & marinorum stagnorum: Sic ille. Videntur sanè ex ijs quæ scribit Lumbricis cognati hi uermes.

GERM. Ein anderer Meerwurm grösser vnd dicker / mit einẽ lengeren schnabel. Sůch im̃ nächstgemelten.

LVMBRICVS longus,ijs qui in corpore humano procreantur,ſimilis, in mari etiã & ſtagnis marinis prouenit.eſt autem inter alios ſtagnorum mar.uermes hic frequentior. binûm cubitorum longitudinem non ſuperat, Rondeletius. Lumbricus mar. terreſtri maior, ſtabulatur in litore intra arenam,in eo potiſsimùm tractu,quem æſtus alti maris contegit:unde interdum diſcedens ſiccum relinquit. Piſcatoribus ad eſcam plurimùm confert, &c. Bellonius. ¶ Aliqui Lampredam, Lumbricum aut Vermem marinum uocauerunt.

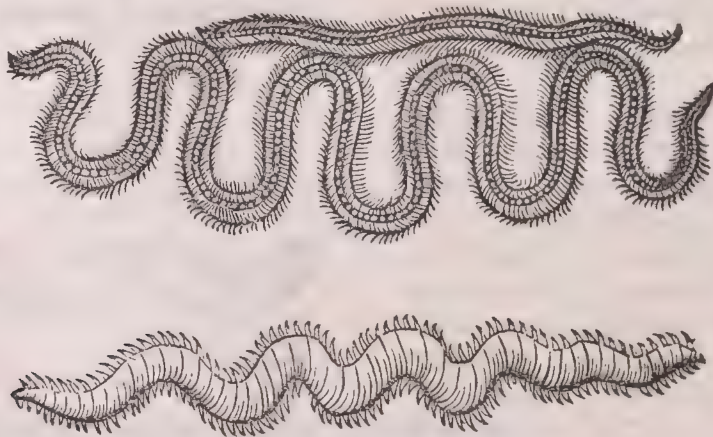
GERM. **Ein Meermettel.**

VERMES in tubulis delitеſcentes à Rondeletio exhibiti. Naſcuntur (inquit) in ſaxis marinis, & ſuper Concharum uetuſtarum teſtas tubuli uel ſiphunculi teſtacei, rotundi, (*teretes,*) aſperi, candidi, intus læuiſsimi, quorum alij recti ſunt, alij contorti & replicati. In his procreantur & uiuunt uermes, qui foras ſe exerunt hauriendæ aquæ gratia. Hi colore & ſubſtantia Scolopendræ rubræ ſimiles ſunt: figura & magnitudine nonnihil differunt, longiſsimi enim digiti magnitudinem non excedunt. Pars poſterior folij myrtei modo in acutum deſinit. Priore parte utrinq; pedes habent ueluti Scolopendræ, inde fiſtula prominet, in extremo obtuſa, tubæ modo, & perforata, qualem in Aſilo marino depinximus. eâ aquam trahit. Horum uermiculorum teſta Pharmacopœi noſtri utuntur in compoſitione ungũeti citrini pro Dentali. Huic ſimilem teſtam etiã Dentale uocant, (*Antale legerim, acuminatam nimirum inſtar cornu,*) quo in eodem ungũeto utuntur. Huiuſmodi aliquot picturæ ſuperiori aſperſimus. Sic ille. Nos eundem hunc Tubulum marinum, utpote teſtaceum, ſine uerme propoſuimus ſuprà, Ordine XV. proximè ante Echinos, qualem à pharmacopola accepimus.

Dentale.

GERM. F. **Kånelwürm/ Kånelnaſſeln/ rotlacht/ mit vil füſſen/ in etlichen kånelſchalen/ die auß den felſen des meers wachſend** (Dentali **von ettlichẽ Apoteckern genañt) verborgen.**

SCOLOPENDRAE marinæ (inquit Ariſtoteles, σκολόπενδραι θαλάττιαι) aſpectu terrenis ſimiles ſunt, magnitudine paulò inferiores. gignuntur in ſaxoſis locis, colore magis rubro ſunt. Pedum numero terreſtres ſuperant. ¶ Nos (inquit Rondeletius) ſpecies duas hîc proponimus. Prior minor eſt, colore planè rubro, dodrantali magnitudine. in ſaxoſis locis degit. A capite ad caudam utrinque pedes habet plurimos. in flexus et uolumina ſeſe contorquet, nunc longior, nũc breuior: nunc gracilior, nunc craſsior efficitur. Altera eſt ſuperiore multò longior, utpote quæ ad cubiti longitudinem accedat, tenuior, colore ad candidum uergente. Huius generis Scolopendras in uentriculo Lacertorum marinorum & Acuum ſæpe reperi, & ſæpe ex ore extraxi: quod maximo eſt argumento, huiuſmodi piſces ijs ueſci ſine pernicie: eaſq; non in litoribus, ſed in alto mari, ut Lacertos & Acus, uiuere. ¶ Scolopendra mar. quam uidi, ad digiti longitudinem & craſsitudinem accedebat, Gillius. Marcellus Vergilius marinas terreſtribus longiores facit. ¶ Hamo de-

mo deuorato Scolopēdræ omnia interanea euomūt, donec hamū egerāt: deinde reſorbēt, Plin. ex Ariſtot. Mordet *(Pruritum facit)* non ore, ſed tactu totius corporis, ſimiliter ut quæ Vrticæ uocantur, Ariſtot. Morſus quidē Scolopendrę, tū terreſtris, tū marinæ, ueneni nō expers eſt: cuius & notas ferè & remedia paria medici tradunt. Sunt qui Scolopendras mar. à Pulicibus marinis per imperitiam non diſtinguant. ¶ Proximè retrò uermes in tubulis deliteſcentes Scolopendris ſimiles, deſcripſimus. Scolopendram cetaceam ſuo loco dedimus.

GRAECI hodie Scolipetras corruptè nominant, Gillius.

GERM. F. Meernaſſeln/geleych den Naſſeln auff der erden genañt: welches ſind langlachte/rotlachte/tünne würm/mit vnzalbaren füſſen/ꝛc.

PHRYGANIVM à Bellonio dictus fluuiatilis uermiculus, quamuis marinus quoque eſt, inter Inſecta fluuiatilia refertur.

ORDO XVII. DE ZOOPHYTIS MARINIS QVIBVSDAM QVAE NON CORIO DVRO SIVE TESTACEO INTEGVNTVR, (EA ENIM ultima Teſtatorum fecimus,) ſed ſui generis operimento.

HOLOTHVRIA & Tethya, quæ Rondeletius Zoophytis attribuit, ultimo Teſtatorum loco (ubi etiam eius facti rationem reddidi) recenſui. ¶ De Spongiarum natura alij aliter ſenſerunt: nos in earum hiſtoria non ſentire eas oſtendimus. Sunt ſanè gradus quidam naturę, ut alibi, mirificè ſemper τὰ μέσα καὶ ἐπαμφοτερίζοντα appetentis, ita in tranſitu à frutice ad animal. Poſt inanimata corpora, media quædam fortè ſequuntur, (ut ſi quæ inter lapides & metalla creſcēdi uim fortè habent:) tertio animata, ut Plantæ. In plantarum fine, Zoophytorum initio, Spongię ſunto, primùm ſimpliciter dictæ: deinde aplyſiæ: mox Pulmones, Holothuria, Tethya, ac multa deinceps Zoophyta, alia ferè alijs perfectiora, uſque ad Conchas, quas ſuperant Cochleæ, &c. donec ad Hominem uſque conſcenderit. ¶ Zoophyta uocamus (inquit Rondeletius) quæ nec animalium nec fruticum, ſed tertiā ex utroq; (genere) naturam habent: quę Latinè nominare non poſſumus, niſi Plantamines, aut Plantanimalia dicamus. Horum nonnulla Ariſtoteles inter Teſtacea recenſet, ut Tethya & Stellas: quæ quoniam duro corio integuntur cum Teſtaceis: quoniam uerò naturâ inter plantas et animalia ambigunt, cum Zoophytis explicari poſſunt. Nos eodē libro utrunque genus coniungimus: quòd quædam ſint Zoophyta quæ ad Inſectorum: & quædam Inſecta, quæ ad Zoophytorum naturam accedant. Sic ille.

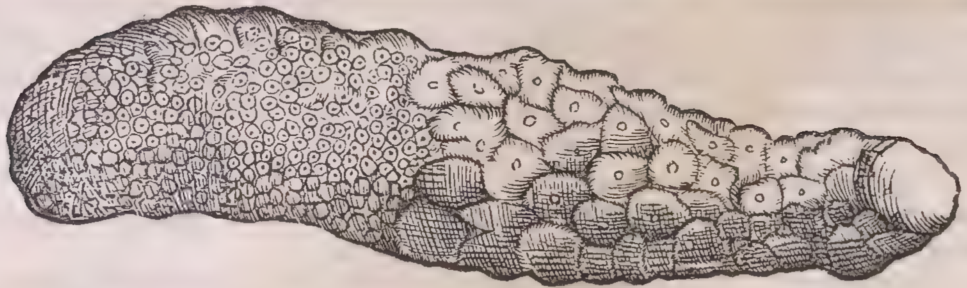
Holothu *Teth* *Spongi* *Gradus* *turæ.*

ESCHARA, ἐσχάρα, ut Rōdelet. ſuſpicatur: à figuræ forſan ſimilitudine aliqua. Quod hîc repræſentamus (inquit) noſtri piſcatores Giroflade appellāt, à ſimilitudine pulchri & boni odorati floris, quem noſtri Giroflade, Galli Oeillet uocant. Suſpicor tantùm necdum pro certo habeo, ſit ne ueterum Eſchara, cuius mentionem à ſolo Athenęo fieri comperio ex Archippo. Super ſaxa enaſcitur, ex pediculo exurgēs, aliquādo ſupra ligna in mare deiecta, nonnunquam pediculo caret. Ex dura terreaq; ſubſtantia conſtat: cute rubra contegitur, qua ſublata totum corpus ſpectatur cribri inſtar perforatum, lactucæ criſpæ ſiue capitatæ folijs ſimile. In cibis inutile prorſus eſt. Aduerſus ulcera maligna prodeſt. Vehementer enim ſiccat, & ſuperuacuam carnem abſumit. Hæc Rondeletius. Archippi uerba ſunt: Λεπάσιν, ἐχίνοις, ἐσχάραις, βελόναις τε, τοῖς κτένεσί τε. Videtur aūt ille in ueteris comœdię fabula, in qua opſophagos pręcipuè traducit, de ijs tantùm piſcibus & aquatilibus loqui, quæ cibo apta ſunt. Rondeletij Eſchara cibo inepta eſt. quare Archippum de illo piſce potiùs, qui maſculino genere Eſcharus à Dorione nominatur, ſenſiſſe coniecerim: eum alio nomine κόειν appellat, de genere latorum piſcium. Rondeletius dubitat an hæc ſit ſpecies illa Soleæ, quam ipſe oculatam cognominat: & ſanè habet illa maculas tanquam oculos pupillis (quas Græci κόρας uocant) inſignes. Cæterùm Eſchara Rondeletij planta quædam marina fortè fuerit, fuco bryóue marino cognata. deſcribitur enim hoc lactucæ folijs, rugoſum, ueluti contractum, ſine caule, pluſculis ab ima radice exeuntibus folijs. naſcitur in lapidibus teſtaceiſq;. præcipua ei ſiccandi ſpiſſandiq; uis, &c. Aetius lib. 12. cap. 35. Lactucæ (inquit) in mari, ſunt germina lata & oblonga, ac uiridiora, tenuia & ſubrugoſa, ac ueluti conduplicata, ad litora maris per fluctus eiecta.

GALL. Giroflade, ut iam dictum eſt.

GERM. F. Ein Meernägele/wachßt an den ſteinen im̄ meer.

EPIPETRVM Cornelij Sittardi, quod pictũ ad me misit. Massa quædam informis uidetur, spongiosæ & cauernosæ substantiæ, sex digitos longa, sesquidigitum lata, inæqualis & tuberosa, multis ceu acetabulis compacta: colore partim nigricans, partim rubescens. Hanc apud me picturam cum Bellonius uidisset, Pudendum marinum sibi uideri dicebat. Nasci puto circa petras maris, eisq́ hærere, ut inde aliqui Epipetron nominare uoluerint. sed zoophytum hoc est. Veterum uerò Epipetron herba est, quam Aristoteles etiam suspensam, multo tempore uigere tradidit, &c.

Epipetrō herba.

GERM. Ein besunder luck vnd schwummachtig meergewechs/ꝛc.

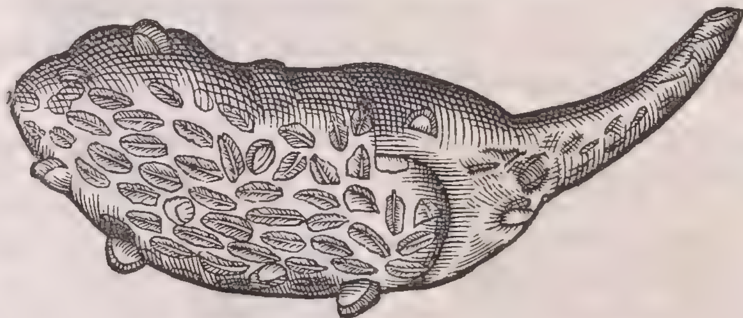
CVCVMIS marinus: quem Plinius colore & odore similem facit terrestri.

GERM. F. Ein Meerkukumbꝛe.

ZOOPHYTI huius nomen apud scriptores nullum reperio, quare à similitudine Malorum insanorũ, (quæ Albergaines nostri uocãt, alij Pommes damours,) Mali insani nomen ei accommodare uisum est. Vuæ marinæ species quibusdam uideri posset: sed quia flores uuæ nullos refert, uerùm foliorum potiùs uel plu-

Vua mar.

marum formam: quia etiam pediculo differt: dilucidioris distinctionis gratia ab Vua mar. secreuimus: & à similitudine mali illius terrestris, quod oblongius est (nam est & alterũ rotundius) Mâlum insanum appellauimus. Facultate ab uua mar. (quam mox subijciemus) non differt, Rondel.

GALLICE. Albergaine uel Pomme damours de la mer.

GERM. F. Ein sunderlich Meergewechs: dollöpfel oder öpfel der liebe im meer.

VVA marina Plinij. Rerum quidem, non solùm animalium simulacra mari inesse, licet intelligere intuentibus Vuam, Gladium, Serras, Plinius. Intelligit autem opinor (inquit Rondeletius)

deletius) eam Vuam quæ hîc depingitur, externa in parte uuæ flores optimè exprimens. Est autem oblonga quædam & informis massa, ex uno pediculo dependens. Partes internæ indiscretæ sunt: inter quas aliquando reperiuntur ueluti glandulæ paruæ, cuiusmodi unicam seorsum depinximus. ¶ Vua marina in uino putrefacta (*tusa & madefacta in uino sufficienti*, *Nicolaus Myrepsus*) ijs qui inde biberint tædium uini affert, ait Plinius: cuius rei causam fœtori & marino odori attribuit Rondeletius. Vegetius in Veterinaria medicina inter diuersas res marinas Vuam quoque adhibet in suffitum contra pestilentem morbum. Vuam seu Ampelon Græcè, aliqui uocant genus algæ in aquis dulcibus, quod florem fructumque racematim digestum habet. Ampelis et botrys Aeliano inter algas sunt. *Vua alga.*

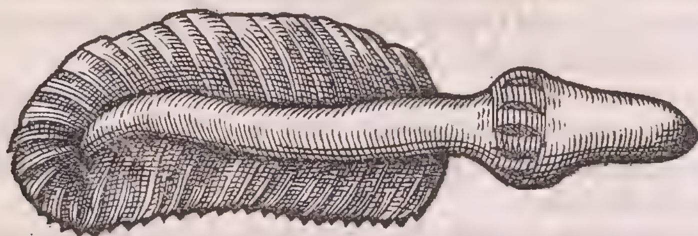
GALL. Nostri piscatores non hoc Zoophytum, sed oua Sepiarum racematim compacta, à pediculo uno dependentia (ut suprà exhibuimus) Vuam mar. nominant, Rondeletius.

GERM. F. **Ein Meertreübel: ein Meergewechs / an welchem außwendig geleych wie traubenblůmen gesähen werdend.** Id quod in Oceano Germanico **Haffguffe** uocant, magis fructum quàm piscem referens, simile quid esse suspicor.

MANVS marina, dicta à similitudine quadam.
GERM. F. **Ein Meerhand.**

Penna marina Rondeletij.

Alia à Cor. Sittardo communicata.

PENNA marina, ut Rondeletius nominat. Est enim (inquit) pennis magnis ijs quæ in pileis gestari solent, persimilis, &c. Noctu maximè splendet, stellę modo. Est inter Vrticas quoque à Rondeletio exhibitas, species una quæ frondem pennæ fermè instar explicat. Pennã marinam aliam rubentem, frõde simili ferè, nulla cum glande similitudine, Cor. Sittardus olim ad me misit. ¶ Penicillum mar. suprà cum Testaceis inuenies.

GALL. Nostri piscatores, formæ extremi alterius similitudine inducti, Mentulam alatã uocãt, est enim ea pars peni sine præputio, id est, glandi, similis: altera uerò parte pennã refert. Rõd.

FINIS ORDINIS XVII. ET VLTIMI DE ANIMALIBVS MARINIS.

AQVATILIVM ANIMANTIVM DIVISIO SECVNDVM LOCA IN QVIBVS DEGVNT, ex Oppiani primo Halieuticorum.

PISCES MARINI ALII SVNT

1. LITORALES:& horum alij pascũtur in litore, uel

ARENOSO: arenis & rebus quę in eis nascũtur uescẽtes, ut Hippus, Cuculus, Erythinus, Cithari, Mullus, (hunc etiam infra cũ genere Saxatilium nominat:) Melanurus, Trachurus, Buglossus, Platyurus, Tænia, Mormylus, Scomber, (sed hunc infra quoque nominat, cum ijs qui circa petras conchis plenas degunt:) & si qui alij litorales sunt, φίλοι αἰγιαλοῖσι. item Nautilus polypo cognatus: qui tamen etiam in summa aqua nauigat. ¶ Testaceorũ alia in petris, alia in arenis degunt; ut Neritæ, Strombi, Purpuræ, Buccina, Mituli, Solenes, Ostrea, Echini.

COENOSO, & in paludibus, quæ τενάγη uocant: τεναγώδεις pisces, lutarios uertũt aliqui, ut Raia, Bos, Pastinaca, Torpedo, Passer, Clarias, Triglis, Onisci, Saurus, Scepanus, & alij quidam. ¶ De Canum genere carcharię pelagij sunt: centrinæ uerò & galei eorumq́ species, ut Scymni, læues, acanthiæ, uarij, alopeciæ, rhinæ, in cœno profundo uersantur.

HERBOSO uel algoso: (οἷνα ἀνὰ πρασόεσσαν) inter herbas: ut Mænis, Tragus, Atherina, Smaris, Blennus, Sparus, (sic enim legendũ, nõ Scarus:) Box uterq́, & alij.

FLVVIORVM hostijs adiuncto, uel stagnis dulcioris aquæ, (ubi multus limus colligitur, & aqua dulcis marinę miscet:) ut Cestreus, Cephalus, Lupus, Amia, Chremes, Pelamys, Conger, Olisthus. [Horum multos anadromos esse puto, hoc est, flumina subire: quanquam Oppianus Lupum dũtaxat amnes subire dicit, Anguillam contrà ex amnibus descendere.]

2. SAXATILES. Multò latiùs accipit Saxatiliũ nomẽ quã medici. Et hi degunt in saxis, uel

MVSCOSIS, (eminentibus nimirum altiùs,) musco & alga obductis: ut Perca, Iulis, Channus, Salpa, Turdus, Phycis, (& alij.)

HVMILIBVS in arenoso mari, quę Leprades nominãt: [aliqui Lepradem interpretantur petram maris asperam, altam, albã, uel cui lepades adnascantur: sed Oppianus distinguit. Aelianus, ni fallor, aspra nominat:] ut Cirrhis, Syęna, Basilisci, Myli (uel Mylli,) Mullus, quem etiam suprà cum primo genere Litoralium recenset.

Hi præcipuè à medicis saxatiles dici uidentur, quanquam & sequentium quidam.

HERBOSIS (sub aqua nimirũ:) ut Sargus, Vmbra, Faber, Coracinus, Scarus.

CONCHIS aut patellis plenis, cauernosisq́, ut pisces subire possint: ut Phagri, et Agriophagri, Cercuri, Opsophagi, Murænę, Scombri, [hos supra quoq́ primo generi litoralium adnumerauit:] Orphi.

RIMOSIS, siue rimas & fissuras quasdam (Græci χαράδρας dicunt) & ueluti specus habentibus: qui in suis latibulis manent, & præternatantibus piscibus infirmioribus insidiantur: ut Ouis, Hepatus, & Prepontes magni quidem corpore, sed ignaui: & Onos, id est, Asinus.

Saxatilium solus Adonis siue Exocœtus dictus, relicto mari undas secutus in petram aliquam se recipit quietis causa.

Locusta etiam & Astacus in finibus maris petras incolunt. Astacus etiam procul abstractus, semper ad suam sedem redit.

Testatorum alia in petris, alia in arenis degunt.

3. AMBIGVI ad petras uel arenas: in utrisq́ enim degunt: ut Aurata, Draco, Simus, Synodon, Scorpius uterq́, Sphyræna, Acus, Charax, Gobius: Mys (id est, Mus, Capros alio nomine Athenæo,) non magnus, sed corio & dentibus ualidis, ut uel homini resistat.

4. PELAGII, procul à terra: ut Thynni, Xiphiæ, Orcyni, Prenades, Cybeæ, Scoliæ, (Coliæ nimirum:) Scytalæ, Hippuri, Callichthys sacer piscis, Pompilus comes nauium. Echeneis cubitalis piscis, anguillæ similis, &c. Item cete, ut Leo, Zygæna, Pardalis, Physsalus, Melanthynus, Prestis, Lamne (uel Lamia,) Maltha, Aries, Hyæna: & Canes, nempe cetacei uel carchariæ. (nam aliæ 2. Canum species uersantur in cœno, centrinæ, & galei cognomine, quorum multæ sunt species.

5. VAGI, qui certam sedem non seruant: ut Chalcides, Thrissæ, Habramides, qui modo ad saxa, modo ad pelagus, modo ad litus feruntur, semper peregrini & errones. Anthiæ præcipuè circa petras profundas degunt: non semper tamen: oberrant enim undiquaq́, pro libidine gulæ: sunt enim edacissimi piscium, quanuis edentuli: magni & cetacei, in quatuor genera distincti, &c. Primi flaui, secundi candidi, tertij punicei, quarti Euopi uel Aulopi propter superciliorũ speciem. Item Delphini, qui modò circa litora, modò in pelago sunt: nec usquam in mari desunt.

6. AMPHIBII: (ut è saxatilibus fortè Adonis:) Cancri, Squillæ, & Paguri. Item qui in recessibus aut cauis locis maris habitantes pedibus præditi sunt: ut Polypus, Osmylus, Scordylus, (nimirum Cordylus:) & Scolopendra. Egrediuntur & cete quædã è mari, (ut Phocæ, propter somnum: Balæna, propter Solis calorem.) Diu in terra uiuunt Anguillæ, Testudo & Castorides, quarum dirus in litore ululatus est. Sunt & aues amphibiæ, quæ ex aere in mare se demittũt, cibi causa: ut Lari, Alcyones, Haliæeti. & contrà pisces aliqui præ metu in aerẽ euolãt, &c. Loligo longiùs, & altius: minùs altè Hirũdo: [illegible] uerò, id est, Miluus siue Lucerna, proximè aquas, ita ut aquam contingat, & partim uolare, partim natare uideatur.

FINIS.

TOMVS II. LIBRI NOMENCLATORIS AQVATILIVM ANIMANTIVM IN SVOS ORDINES DIGESTORVM, CVM PICTVRIS EORVNDEM AD VIVVM EXPRESSIS.

CONTINET AVTEM VT PRIOR TOMVS MARINA, ITA HIC QVAE IN DVLCIBVS AQVIS (FLVuijs, Lacubus, & alijs) degunt animalia.

ORDINES HI SVNT.

I. DE Piſcibus fluuiatilibus: Cuius Partes ſunt 5.

1. De Piſciculis.
2. De Saxatilibus.
3. De Piſcibus latis.
4. De Piſcibus ſimpliciter.
5. De Piſcibus anadromis, id eſt, è mari ſubeuntibus amnes.

II. DE reliquis in dulcibus aquis animalibus: Cuius Partes ſunt 4.

1. De Piſcibus lacuſtribus.
2. De animalibus Cruſtatis.
3. De Teſtaceis.
4. De Inſectis.
5. De Amphibijs uiuiparis ouiparisq́.

AMPLISSIMIS AC PRVDENTISSIMIS VIRIS, COSS. AC SENATVI ILLVSTRIS REIPVB. BASILIENSIS, DOMINIS SVIS HONORANDIS, CONRADVS GESNERVS Tigurinus S. D.

LVVIATILIVM *Piscium effigies ueras ac uiuas cũ in unum librum seorsim redegissem, & varijs diuersarum gentium linguis eorum nomina explicassem, amplissimi viri, Patres conscripti, cui primùm potissimumq; hoc muneris offerrem, cogitare cœpi. Mox autem ipsum argumentum suggerebat, honestissimum Ordinem vestrum, hoc qualicunq; dono dignissimum, simul etiam patronum mihi meoq; huic operi futurum, imprimis mihi deligẽdum, quoniam inclyta urbs vestra ad maximum nobilissimumq; nostrarum regionum & fermè totius Europæ flumen Rhenum condita, summum Heluetiæ nostræ decus & ornamentũ existit. Is fluuius ab Helueticis (aut Rhæticis potiùs) iugis duplici capite ortus, ubi veteris Rhætiæ limites primùm superauit, & maximum nobilissimumq; lacum Acronium permeauit, breui Heluetiorum fines emensus, per omnem deinceps Germaniam (cuius & Galliæ terminus olim statuebatur: nõ quòd Germania non semper, ut hodieq;, ulteriùs se extenderit: sed quia termium alium satis insignem tam longo tractu nullum inueniebant Geographi) multas regiones & plurimas celeberrimas urbes præterlapsus, & amnibus innumeris auctus, tribus ostijs Oceano se infundit. In Heluetia quidem vrbis vestræ ad pulcherrimum hunc amnem, quo media interluitur, situs longè amœnissimus est: et talis, vt aduena aliquis nondum perlustrata vrbe, dubitare posit plús ne gloriæ fluuio ab vrbe, an urbi à fluuio accedat. At is qui omnia vrbis ornamẽta perspecta habuerit, cum pleraq; alia longè inferiora oppida idem hoc flumen alluat, ea plus gloriæ à fluuio accipere, quàm dare: uestram uerò plus dare quàm accipere fatebitur. Nam & magnitudo Basileæ vestræ mediocris est, (laudanda autem videtur mediocritas, ut plerisq; in rebus cæteris, ita & vrbium magnitudine:) & munitiones itidem mediocres: situs uerò cum aliâs tum propter Rhenum, ut dixi peramœnus: ædificia publica augusta, & priuata quoq; non contemnenda. Ager etiam circuniacens planicie, collibus, syluis amœnus: idemq; annona, arboribus & uinetis fertilissimus. Aer non insalubris: eiusq; temperies non adeò inclemens. Ciues diuitijs mediocres: humanitate, benignitate alijsq; virtutibus excellentes. Non desunt egregij mercatores, non artium mechanicarum & aliarum quibus iuuatur et ornatur ciuitas omne genus opifices. His accedunt quæ optima maximaq; sunt in rebus humanis: primùm ueræ religionis ac pietatis erga Deum synceritas, cui tanquam columnæ æneæ omnis omnium rerumpub. status, qui ad felicitatem aspirat, inniti debet. deinde huius propagandæ conseruandæq; instrumentum philosophia: quam in Academia vestra optimè constituta permulti doctissimi clarissimiq; uiri, in tribus illis antiquissimis linguis Latina, Græca et Hebraica, felicissimè docent ac profitentur. qui omnes (sicuti etiam literati aliquot in ipso Senatu uestro viri) iudicare de hoc opere meo poterunt: id quod ut faciãt cupio, quanquam verecundiùs, tenuitatis meæ mihi conscius. Certè ut nihil suauius, nihil gloriosius contingere potest homini bene sentienti, quàm approbari à viris bonis & eruditis: ita ab eisdem doceri ac emendari proximus ad gloriam gradus fuerit. Ego mea omnium doctorum hominum iudicijs ac censuris submitto. Erunt autem illi mihi æquiores, cum secum reputarint, quàm difficile fuerit fluuiatilibus piscium inuenire nomina antiqua, Latinis aut Græcis, vel vtrisq; usitata. quoniã veteres huius historiæ conditores de solis ferè marinis mentionem fecerunt: de fluuiorum uerò et dulcium aquarum alumnis quàm paucissimis. Quare cum pleraq; eorum nomina uera hactenus à literatissimis etiam viris (absit inuidia dicto) ignorarentur, ac veterum de eis scripta, tanquam de rebus peregrinis, nulloq; fructu legerentur: ego quam potui lucem, multis sanè vigilijs & laboribus diuturnis, magnoq; sumptu, his tenebris intuli: & illis, quibus rerum Naturæ contemplatio cordi est, ut vnum omnium Architectum in suis operibus magis magisq; ad-*

mirari, agnoſcere, venerari ac celebrare pergant, quoad eius potui, viam pateſeci. Hoc autem quicquid eſt, inclyto nomini veſtro, ornatiſsimi & prudentiſsimi viri, dico atq; dedico, cum ob cauſas iam expoſitas, (fluminis inquã Rheni plurimis optimisq; piſcibus abundantis magnitudinem, et adiacentis ei vrbis veſtræ maieſtatem: ciuium virtutes, & doctorum hominum, qui hæc ut ſpero legere & iudicare dignabuntur, præſtantiam:) tum propter reuerentiam & amorem ſingularem, quibus erga vrbem veſtram, tanquam alteram patriam meam, afficior: idq; meritò. in celeberrima enim Academia veſtra adoleſcẽs olim bonarum artium elementa hauſi: deinde iuuenis medendi methodum in eâdem à præceptoribis imbibi, ac mei profectus honeſtum teſtimonium publicum accepi: et hodieq; plurimorum doctrina præſtantium in ea hominum, quæ ipſorum virtus & humanitas eſt, amicitijs fruor. Vos igitur me clientem veſtrum, & almæ Academiæ Baſilienſis veluti filium obſeruantiſsimum, ac multis nominibus Reipub. veſtræ deuinctum (quod hac dedicatione, ceu aliquo animi grati monumento, teſtari ac profiteri uolui) agnoſcere, et vnà cum hoc libro vobis commendatum habere, grauiſsimoq; patrocinio veſtro tueri dignabimini. VALETE domini ac patres mihi nunquam non obſeruandi. DEVS O. M. pater Domini noſtri Ieſu Chriſti vos omnes & Rempub. vniuerſam cum ſancta apud vos Eccleſia ſua perpetuò tueatur & ſeruet. Tiguri. pridie Kal. Maias, anno Virginei partus M. D. LX.

DE FLVVIATILIVM PISCIVM DIFFERENTIIS ET ORDINIBVS.

FVVIATILES pisces priùs quàm Lacustres describemus: quoniā lacus pleriq; omnes à fluuijs efficiuntur, ubi aqua fluminum humiliore & profundiore loco stagnat: maiores quidem à maioribus. Fluuiatilium numerus maior est. Qui lacubus & fluuijs communes sunt, illos fluuiatilibus quàm lacustribus adscribere malui: lacubus quidem peculiares pauci sunt, quos seorsim dabimus Ordine sequēte. Rondeletius Lacustribus quosdam adnumerauit, quos nos fluuiatilibus: ut ex latis Cyprinum, Tincam, Ballerum, quanuis hi non in omnibus fluuijs reperiantur: sed maioribus tantùm ferè, præsertim qua longiùs à montibus & origine sua distāt, fluuntq; tardius. (Cyprini quidem in Rheno Basileæ etiam capiuntur.) Idem fluuiatiles paulò minùs accuratè quā nos distinxit. primum enim locum tribuit anadromis, qui ultimi esse debebant, utpote aduenæ; ijsq; Vmbram fl. & Glanin intermiscet: hunc quidem ratione Siluri cui confertur, illam nescio qua. Saxatiles nullos facit: nam propriè dictos, marinos tantùm existimat: impropriè uerò dictos paruis adnumerat, ut latos Lacustribus. *Rōdeletij diuisio.*

¶ Ego cum fluuiatiles similiter ac marinos diuidere cuperem, Ordines aliquos prorsus non inueniebam, nisi aliqua similitudine uel analogia tantū: aut inueniebam fortè, sed uix unum & alterum ei subijciendum piscem: eumq; fortè non proprium fluuijs, sed è mari aduenam. *Fluuiatiliū cum marinis comparatio.* Litorales, Saxatiles, Pelagij in mari dicuntur, à differentijs locorum in quibus degunt: quas in dulcibus aquis non item reperias, nisi comparatione quadā. Sunt enim ueluti litorales, qui in ripis maiorum fluminum aut lacuum uiuunt, ut minores quidam pisces: & qui in lacubus paruis inueniuntur, aut in riuis præsertim cœnosis. *Litorales.* Qui uerò in lacuum maiorum ac profundiorum gurgitibus aluntur, ut Albularum genera, Pelagiorum instar, tum loci tum facultatis in nutriendo ratione mihi uidentur litoralibus non parum anteferendi. *Pelagij.* Saxatiles in lacubus opinor nullos dixeris: nam in mari sic appellantur qui in litoribus puris et saxosis circa petras natant: quamobrem & loci purioris ratione, & exercitationis cōtinuæ propter undarum circa saxa agitationem perpetuam, salubriores existimantur. at qui in ipsis saxis delitescunt, & parū exercentur, non propriè dicuntur saxatiles, & succū minùs salubrem gignunt. *Saxatiles.* Fluuiatiliū quidem Saxatiles appellemus licet, illos qui amnes aut riuos puros, lapidosos, & rapidos, ut ferè sunt in locis montanis aut propius montes, incolunt: ut Thymallum pręcipuè & Pyrūnta, id est, Truttam riualem. Impropriè autem illos, qui cum sub lapidibus delitescant, & non exerceantur, hypópetri potiùs quàm petrei Græcè uocari possunt: ut minuti quidam & sine squamis pisces, Mustelę minimę, & Cottus fl. qui etiam solus, quod sciam, fluuiatilium, nō alimenti ratione, sed corporis forma, marinorū illis quos λυροειδεῖς (id est, Lyriformes) appellauimus, conferri potest, ceu capite magno, osseo, aculeato: cauda exili, corpore tereti: Vranoscopo præcipuè: quanquam etiam similior ei marinus ille est, qui Blennus dicitur. *Hypopetri. Petræi. Λυροειδεῖς.* Plani spinosi in dulcibus aquis nulli sunt, præter Passeres illos qui è mari subeunt, longissimè (puto) post Salmones et Clupeas. *Plani spinosi.* At cartilaginei plani nulli unquā (puto) in fluuijs uel nati uel subeuntes deprehenduntur, in eo genere quidem Rana piscatrix est, quæ similitudinis nonnihil cum Rana palustri nostra habet, præsertim uerò eius fœtu, quem Gyrinum uocant, caudato. *Plani cartilaginei.* Sed neq; Cartilagineum piscem longum, unquā in aqua dulci captum audiuimus. Habent illi simile quippiam Mustelarum nostrarum generi: sed differunt cum aliter, tum quòd uiuipari omnes, & os (præter Squatinam) parte supina, non in promptu habent. *Cartilaginei longi.* Græcè communi uocabulo γαλεοὶ uel γαλεώδεις dicuntur, Latinè Mustelos & Musteligenas dixeris. Mustelæ uerò fœminino genere Latinis, & Græcis similiter γαλαῖ, siue ab illorum aliqua similitudine dictę sunt, ut ego coniecerim: siue, ut Aelianus, ab eo quòd similiter ut cadauerū oculos exedant. *Mustelæ.*

Verùm ille de marinis loquitur: quibus tum fluuiatiles, tum lacustres, adeò similes sunt, ut meritò nomen commune habeant. At Musteli marini cartilaginei sunt, Mustelæ autē dulcium aquarum spinosæ: quare piscibus simpliciter à nobis adnumeratę sunt. Antacæi igitur ex anadromis dicti, ut Sturio & cognati, item Lampreda, Silurus, cartilagineis longis in mari similiores sunt, tum cartilagine, tum oris situ, differunt tamen hi quoq;, quòd ouipari sint, & pingue discretum habeāt, Antacæi præsertim. *Antacæi &c.* In mari etiā Conger cartilagineus est, huic tamē generi (quod σέλαχος nomināt Græci) non adscribitur, partu, oris situ, & pingui differens. Postremò, quanuis prægrandes quidam in fluuijs & lacubus pisces inueniantur, ex anadromis maximè, ut Antacęi, Siluri, Salmones: è fluuiatilibus uerò propriè dictis Lucius, Trutta, Cyprinus: quos κητώδεις ferè, id est, cetaceos appellare licebit: cete tamen propriè dicta in nostrarum regionum, & totius Europæ, ni fallor, fluuijs neutiquam sunt. nam in Nilum ascendit Delphinus: et Crocodilus in eodem flumine, ut et Hippopotamus, ueluti cete sunt: quanuis in siccum exeant, ut Phoca & Testudo è mari. *Cete.* Rana palustris, ridiculum quoddam ceti rudimentū uideri queat, ut Simia Hominis: sed hæc cartilaginem pro ossibus habet, & fistula cetorum propria (si phocam & Testudinem demas) caret. quare propius ad cetorum naturam accesserit. Testudo aquatilis, quæ ossibus prædita est: differt tamen rursus quòd ouipara sit, quodq; fistula caret: mediæ ferè inter serpentem & cetum naturæ: ut Castor inter Quadrupedes & cetum. Ergo cum eosdem Ordinis, quos in marinis instituimus, seruare

Ordo I. hîc omnes non liceret: quoad tamen fieri potuit, illos sequutus sum. Itaq; primum Ordinem piscibus fluuiatilibus attributum, in partes quinq; secui: quarum prima pisciculos continet, tum squamosos, tum absq; squamis. Secunda saxatiles, tum illos qui propriè (quanquam ueteribus nulli fluuiatilium saxatiles cognominentur) tum qui impropriè, ut suprà diximus, ita uocari possunt.

Tertia latos, ut Cyprinos ac similes: qui omnes squamosi sunt, Tinca excepta. Phoxinos latiusculos propter paruitatem ad primum Ordinem retulimus. Quarta, Pisces simpliciter, ut Leuciscorum genera, & similes aliosq; teretes ferè & squamosos: dempto Mustelarum genere, quod lubricum & ferè sine squamis est. Vltimo huius partis loco Anguillam posui: quæ ut sui planè inter pisces generis est: ita cũ Mustelabus uidetur aliquid commune habere: & sola, quod sciã, piscium, ex amnibus in mare descendit, ut ij qui proximè describentur contrà è mari in flumina ascẽdunt. Quinta pisces anadromos, hoc est, illos qui è mari fluuios subeunt: ex quibus primũ feci Salmonem, quoniã non modò ascendit, ut sequentes: sed fœtus eius etiam descendit ex amnib. & breui tempore in mari adultus fluuios natales repetit: ut, sicut sequentes anadromi tantũ sunt, Anguilla quæ præcessit, catadromus: Salmo mixtæ uel ambiguæ sit naturæ, καὶ καταναδρομός τις. Anadromos quidem ueteres, simpliciter etiã uocarunt fluuiatiles, ut Murẹnam fl. (id est, Lampredam) Dorion, alij Silurum & alios. Hoc animaduertendũ, in fluuijs quosdã & nasci & manere pisces, qui tamẽ eadem marinis nomina habent, nõ quòd è mari aduenerint, sed propter similitudinẽ aliquam, ut Percæ, Leucisci, Mustelæ: & Barbi uel Barbatuli, si ita etiã Mullos uocare libet. Ex anadromis longißimè ascendit Salmo, deinde Alausa, quæ Basileæ etiã in Rheno inuenitur. tertio Passeres, qui in Rheno Coloniæ capiuntur, & fortè etiam altiùs. quarto, ni fallor, Sturio & Antacæi cognati. Lupi minùs longè à mari discedunt. Postremò Congrorũ fœtus in Anglia, minùs etiam Lupis. Cæterùm ut è mari flumina quidam subeunt, & stagna marina: ita è riuis etiam in flumina intrant quidã, parui prẹsertim ac sine squamis pisciculi: & è lacu cũ parturit Trutta lacustris.

Ioãnes Kentmanus doctißimus Torgæ medicus, pisces in Albi flumine, his ordinib. distinxit.

1. E mari ascendentium alij proficiunt & pariunt in Albi, ut Silurus, & Spirall uulgò dictus, & Zerta uel Plicca.

2. Alij paulatim contabescentes moriuntur: ut Sturio, Salmo, Alausæ species Zige uel Goldfisch dicta, Passeris genus Halbfisch, Lãpreda maior & media cui à nouẽ oculis compositũ est nomẽ.

3. Sunt qui è riuis in Albim migrant, manent, & crescunt: ut Thymallus, Trutta, Mustela illa quã Olruppen appellant, Gobius capitatus seu Cottus, Lampreda minima: Smerla uulgò dicta, (è Mustelarum genere minima,) & eiusdem speciẹs saxatilis cognomine: Phoxinus læuis, Pœcilias.

4. Alij è stagnis & stagnantibus aquis in Albim tranant: ut Albi pisces (Weyßfisch) uulgo dicti, Rutili, Bramæ seu Cyprini lati, Gusteri uel Plestyæ, Tincæ, Characis uulgò dicti species duæ minores, Centrisci.

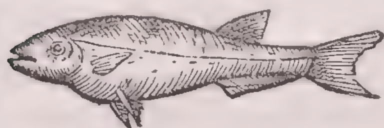
5. Alij in ipso Albi nascuntur, manẽt & ꝓficiunt: ut Lucius, Cyprinus, Charax (uulgò dictus) maior, Barbus, Capito Ausonij, & ei cognati (ut coniicio) quos Rappos & Iesos nominant: Capito fl. minor, uulgò Hesling: Perca, & Percẹ similis ille quẽ nos Porcum Nili interpretamur: Anguilla. & ex minutis Erythrophthalmus, Phoxinus squamosus, Alburnus Ausonij: & qui uulgò dicũtur Seckele/Schneppelfisch/Wetterfisch.

6. Postremò est qui in Albi nascitur & manet, non tamen proficit, ut qui Canitzle uocatur, quem Geor. Agricola Salarem nanum interpretatur.

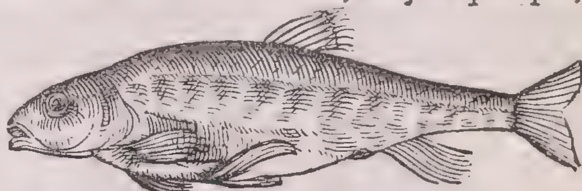
Ordo II. ¶ In Ordine secundo Pisces lacustres primum exposui: deinde etiam reliquas dulcium aquarum alumnas animantes: primo Crustata: ab eis Testacea, & Insecta: ultimò Amphibia, tum Quadrupeda uiuipara aut ouipara, tum quæ pedibus carent, ut Hydros. Zoophytum quidem propriè uocandum in dulcibus aquis nullum adhuc inuenimus.
Ordo III.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS I. PARS I. DE PISCICVLIS FLVVIATILIBVS.

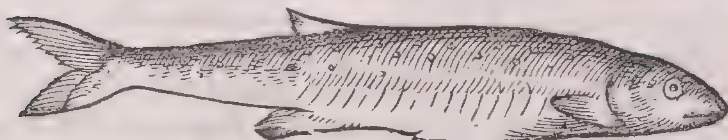
Phoxini læuis icon ex opere Rondeletij.

Alia à Bellonio exhibita, maiusculũ quàm par sit.

Alia, quam amicus è Sueuia misit.

PHOXI-

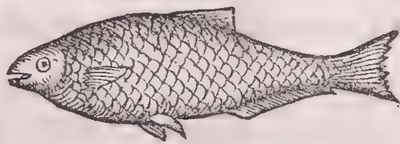
PHOXINVS læuis hic cognominetur, ad squamosorum differentiam. φόξιν dictus fortè à capite acuminato, quod Græci φοξὸν appellant. Phoxinus piscis statim natus (propè dixerim) oua habet. parit aũt in stagnis (ἐν ταῖς προλιμνάσι) fluuiorum, Aristoteles: argumentum hoc faciens, etiã sine coitu oua consistere fœcunda. nec aliud de eo proditũ reperimus, nisi quod semel año pariat. Non rectè quidã scribũt, Aristotelẽ Phoxinos omnes fœminas facere. Quòd si Phoxini, pisciculi minimi sunt, ut uidentur: nil mirum, si propter paruitatẽ mediocres etiam ex eis nuper nati uideantur. Verisimile est aũt tantillos pisciculos, sicut & Mures inter quadrupedes, breui tẽpore perfici & generare posse. ¶ Pisciculus quẽ hîc exhibemus, ex Phoxinorũ genere uidetur esse. quantumuis enim paruus capiatur, ouis plenus reperitur, cute læui integitur punctis notata, &c. Rond. ¶ Phoxinorũ, quos Rond. & Bellon. sic uocant, alij læues sunt, ut species ea quã hîc ꝓponimus: alij squamosi, ut species duæ mox sequentes, ex quib. minoris nomina cũ lęui cõfundi uideo, non solũ apud nostros Germanos, sed alijs etiã in linguis. Pinnas quidẽ numero situq; similiter habent: utriq; amariusculi, & minimi etiam ouis plerunq; pleni sunt.

GRAECI quidam ab oculorũ rubore ἐρυθρόφθαλμον uocant, Rondel. apparet aũt eum de Græcorum lingua hodie uulgari sentire. Oculi quidẽ etiam alijs quibusdam pisciculis rubẽt: ut Alburno Ausonij, quem potius erythrophthalmon dixerim. Phoxino læui an rubeant, considerandum est diligentius. apud nos hîc rarus est, & hæc dum conderem, nullus erat.

ITAL. Florentia à maculosa cute Pardellum nominat, Bellon. quia nimirũ ut Pardalis uarius est. Itali Pardillã, Rond. Insubres Sanguinerol, à rubore. Mediolanẽses Esbreuon. Romani Morellã (uel Morellum, Morelle) à nigrore: albus quidẽ esset, nisi punctis nigris & tenuissimis lituris suggillaretur. Sed pisciculorũ minutorum (inquit Bellon.) Romæ nullum habent discrimen, omnesq; promiscuè Morellos nominant. Aliqui Freguereul & Freguen uocant hunc Phoxinũ, eò fortassis quòd semper ouis pręgnans sit, Bellon. uel quòd frigi pisciculi isti oleo butyróue soleant. Hetrusci Ionctium, (ut scribit Bellonius in Gobio fl.) nimirum quòd inter iuncos & harundines uersetur.

GALLI Veron uocãt, quasi uarium. At is quem Itali quidam Varon aut Vairon uocant Gobius fl. Ausonij est. GERM. Pfrill, uel ut Bauari Lechpfrill, Augustæ: ubi minimos huius generis Weyßle, i. orphanos nuncupant. Pfell/Pfäl Sueui. Milling uel Mulling, circa Argẽtinã. Alibi Wettling. item Ozlen uel Erling/ab alnis fortè. Apud nostros Harlüchle, (quod nomen fortè factum fuerit à Gallico Locha, quod est Fundulus, cui similis est: uel à Saxonico Elritz, literis transpositis & forma diminutiua facta: uel ab Erling, aspiratione pręposita, &c.) uel Bachbambele: & Bützle, fortè quasi Bintzle à iuncis: uel diminuto nomine quo circa Acroniũ lacum utuntur, Butt/Bott/Baut/Bintzbaut. Saxones & Miseni uocãt Elderitz/Elritz/Eldritz. Hunc aiunt alibi Pfell uocari, è riuis in flumina maiora intrare, & singulis mensib. parere. Phoxini quidẽ Aristoteli semel anno pariũt. In Kinzetala regione Hägener appellatur, & minimi huius generis Brechling. A Rhetis circa Velcuriam Bambele: quod nomen nostri squamoso tantùm attribuunt.

ANGLI A Menoy/uel Menow: quòd minutus, imò pisciũ minimus sit. Videtur is quidẽ Bellonio Phoxinus. cui equidem (inquit Turnerus in epistola ad me) consentirẽ, si in προλιμνάσι fluuiorum & lacuũ circa arundineta pareret, ueluti Percæ: hoc enim Aristoteles de Phoxino scribit. nunc cũ semper in saxosis uadis aut sabulosis, ubi rapidiores sunt aquę decursus, pariat, ipsi hac in re subscribere non audeo.

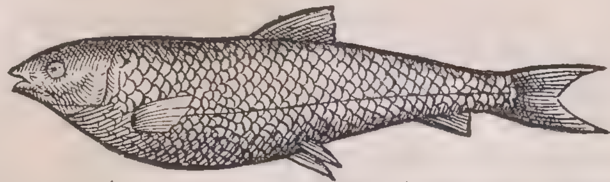

PHOXINVS squamosus minor, Rondeletij. Phoxini (inquit) nota ab Aristotele posita, quòd minimi etiam (& recens nati) ouis grauidi reperiantur, cum multis alijs communis est: quos quantumuis paruos capias, semper ouis plenos reperias: sed ei uni ex omnibus maximè conuenire uidetur, quem sæpe in Picardia uidi obseruauiq;. illic uocatur Rosiere. dimidiati pedis longitudinem nunquam superat. Corpore est lato & compresso: oculis magnis pro corporis ratione. Bramis minimis corporis specie simillimus est: colore luteo. Quamlibet parui capiantur, semper ouis grauidi sunt, adeò ut periti piscatores cũ ouis nasci affirment. Hæc Rondeletius. Idẽ planè, aut cognatus est piscis Bellonij Bubulca, (fictum ab eo nomẽ è Gallico Bouuiera: nam Bouuier bubulcum significat: nimirum per contemptum,) nisi colore forsan differat. Videtur etiam Alburnus Ausonij ei cognatus.

ITALI quidam, ut audio, eodem quo Gobium fl. nomine appellant, Varon. Verbani lacus accolæ circa Lucarnum, Stornazzo uel Sterniculo.

GALL. In Picardia Rosiere, ut dictum est. Et, si eadem est Bellonij Bubulca, alijs apud Gallos nominibus Bouuiera, id est, Bubulca: & Peteuse, etymologia à bombis obscœnis tracta.

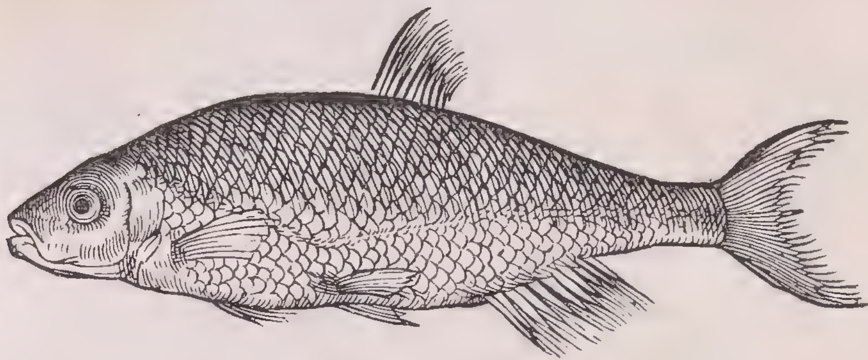
GERM. A nostris Bambele seu Pambele uocatur: (ut læuis Bachbambele:) Rheti circa Velcuriam id nomen etiam læui attribuunt. Argentinæ Riemling.

PHOXINVS squamosus maior Rondeletij. Superiori (inquit) non multùm absimilis est piscis, qui Gallicè Rose uocatur à rubore caudę. reliquo corpore cœruleo est, paulò maior, minùs lato corpore. ouis semper plenus est, etiam minimus. Sic ille. Mihi certe incognitus hic piscis est: nisi fortè sit ille, quem idē Rondeletius inter lacustres Lemano lacui proprios, ut ipse putabat, Vangeron appellauit. huic enim cauda & uentris pinnæ rubent: & in Normannia (ut accepi) Rosse uocatur. Non tamen in lacubus tantùm capitur, sed etiam fluuijs, præsertim tardioribus. in quibus fortè non eandem magnitudinem quam in lacubus attingit: & fieri potest ut Rondeletius minùs adultum uiderit. Quòd si piscis idem est, ut suspicor, figura eius non satis probè expressa à Rondeletio fuerit. Vide in Rutilo, mox Partis tertiæ antepenultimo pisce.

GALL. Rose uel Rosse, ut prædictum est.

GERM. Es bedunckt mich ein Rottine seyn/aber nit wol gemaalet vom Rondeletio/rc. Ein andere vnd bessere contrafactur findest du vnden.

EPELANVS Sequanæ uel Fluuiatilis Bellonij, toto genere à marino (uel potiùs anadromo: Vide infrà Parte V.) differt. nomen uerò idem sortitus est, siue quòd odore cum eo conueniat: siue quòd ut ille inter cæteros pisces excellat. Pisciculus (inquit Bellonius) est odoratus, de bonitate & principatu cum alijs omnibus contendens: Alburno simillimus, atque hoc tantùm ab eo dissidens, quòd ruffas radices pinnarum Gardonis & Veronis modo habet: ac lineam, quæ latera eius secat uersus caudam admodum inflexam & uelut arcuatam. quinque digitorum longitudinem pollicis latitudinem interdum exuperat. marino crassior est ac breuior. Hæc ille. Videtur aūt PHOXINVS uel Phoxinis (& Bubulcæ Bellonij) cognatus pisciculus. ¶ Alius est Epelanus mar. uel anadromus, de quo infrà. ¶ Variata piscis marinus saxatilis, quem suprà Ordine I. Marinorum exhibuimus, pag. 6. idem Epelano fl. Bellonij, aut planè cognatus uideri potest.

ITAL. Ferrarienses Borbolum uocant.

GALL. Epelan Lutetiæ. Rothomagenses Ouellam eo argumento nominant, quòd semper ouis prægnans sit, Bellonius.

GERM. Ein geschlecht der Bambelen oder Riemlingen.

ACVLEATVS pisciculus, ut Rondeletius nominat. Pungitius Alberto Magno: & alijs quibusdam obscuris Spinachia, Turonilla. Centriscus Theophrasti. Aculeati pisciculi genera sunt duo: Maius, quod tribus tantùm aculeis in dorso munitur, tribus in uentre, coniunctis: Alterum minus, senos aculeos rigidos in dorso habet, &c. Rondeletius. Vilissimi sunt. E stagnatibus aquis in amnes ueniunt, in quibus manent & proficiunt.

ITAL. Stratzarigla.

GALLICE Epinoche uel Epinarde, ab aculeis quales cernuntur in semine eius generis bliti quod uulgò Spinaceum uocant.

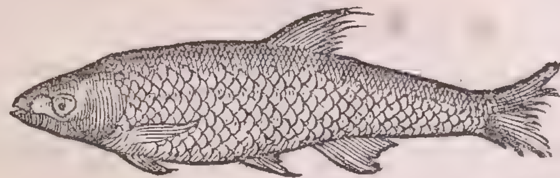
GERMANICE Stichling/Stachelfisch/Stechbüttel/Thornfisch. Adamus Lonicerus scribit etiam Ohrlizen alicubi uocari.

ANGLICE. Scharplyng/Schaftlyng/Sticling/Sticlebak/Banstikle.

ALBVR-

ALBVRNVS Ausonij.

ITAL. Arbolino, uel Arborino: alibi Scauardino, Agulla (at Placentini Leuciscum fl. primum Agullam uocant) Pesquerel: alibi Stregia: cum tamen Stregia alibi sit idem quod Leuciscus, (fl. secundus.) inquit Bellonius.

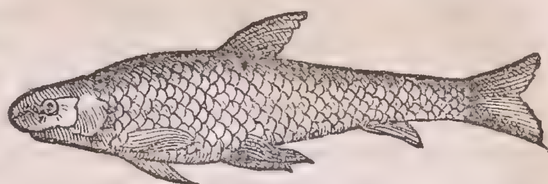
GALLICE Able, Ablette.

GERMANICE Albe uel Albele, ab accolis Rheni: (nam nostri alium piscem in lacubus sic uocant.) Alffe/ Alble/ Zwibelfischle/ Weißfischlin: Blieck/ Bliegge/ Schneiderfischle. Circa Acronium lacum ab oculis rubicundis nominatur Roteügle: quod nomen alij diuerso pisci tribuunt. Cognatus est Alburno Ausonij Oberköttichen dictus in Albi pisciculus, coloribus tantùm differt: quanquam & ipsi, oculi rubescunt.

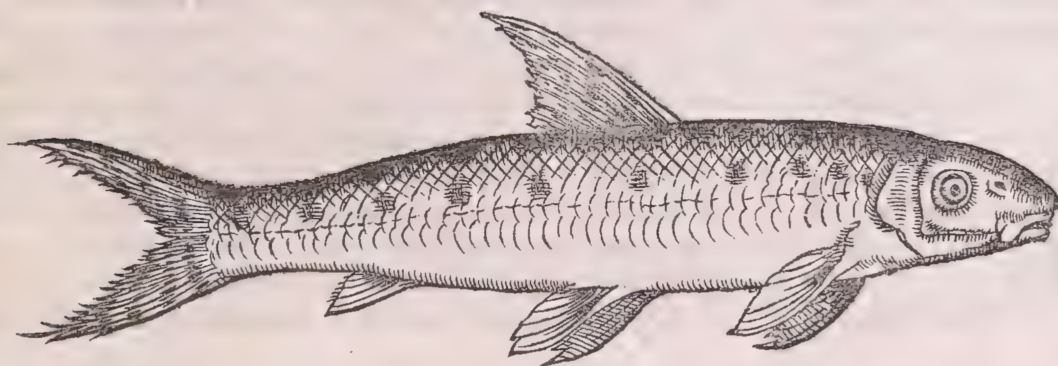
ANGLICE Bleis uel Bleke.

GOBIO Fluuiatilis Ausonij, figura marino similis, non æquè tamen in cibo laudandus. Græci Latiniq; ueteres marini duntaxat meminerunt, Rondeletius. In fluuijs etiā Cobiones pinguescere Aristoteles testatur, & Dorion quoque fluuiatilium meminit: uidentur autem marinos qui fluminum ostia subeant, intellexisse. non puto tamen altiùs flumina subire Gobiones marinos, sed parum supra ostia. De Gobijs in genere quædam diximus in Gobionibus marinis.

Gobius fl. à Rondeletio exhibitus.

Eiusdem icon alia meliùs expressa, sed maior iusto.

ITAL. Mediolani Vairon dicitur, (*alius est Veron Gallorum, nempe Phoxinus Aristotelis, ut conijcimus:*) uel Varon, à uarietate nimirum. utrinque enim latera eius maculis rotundis nigris pinguntur. ¶ Romani pisciculorum minutorum nullum habent discrimen, omnesq; mixtim conchulis exceptos diuendunt, & Morellos nominant, Bellonius. Saluianus hunc piscem Italiæ fluminibus ferè insolitum esse scribit, & innominatum.

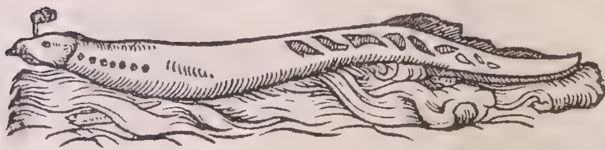
GALLICE. Gouion, Lugduni Goifon.

GERM. Greßling/ Kreßling/ Greß/ Kressen/ Bachkressen/ Gob/ Cob/ Göbe/ Gufe/ (Guuin uel Guukin circa Coloniam,) Leüteſſer, id est, Anthropophagus, quòd cadaueribus uescatur. Argentinæ Gobiones paruos Sandkressen appellant. Grundele uel Grundlin, propriè est Cobitis barbatula Rondeletij, aliqui etiam Gobionem fl. sic uocant. Kreßling aliqui etiam Thymallos paruos imperitè nuncupant: ut Laugelam nostram, Gallorum Vendosiam, (Leucisci fl. speciem,) Gräsig piscatores Acronij lacus circa Lindauiam.

ANGLICE. Goion/ Gougeon/ Gogion/ Gudgione.

LAMPREDA (uulgò dicta) minima. Sunt enim alia duo genera maiora: quæ quoniam è mari subire flumina cōstat, Ordine quinto inter Anadromos pisces de eis agemus. De hac quidem an è mari ueniat, dubitari potest, ut mox pluribus dicetur: quoniam tamen pleriq; in fluuijs & gigni & manere eam putant, hoc in loco eius mentionem facere uoluimus. ¶ Nomina ei eadē quæ cæteris duobus generibus, (de quibus Ordine V. leges,) attribui licebit, expressa minimæ differentia. ¶ Typhle Athenæo, τύφλη: Typhlinus Hesychio, τυφλῖνος, inter Nili pisces nominantur, nimirū à similitudine aliqua serpētis qui Græcè Typhlines uel Typhlops, Latinè Cæcilia dicitur. & quoniā species hæc Lampredæ serpēti cæco à nostris appellato (quāuis an idē ueterū sit Cæcilia, *Typhle.*

Icon à Rondeletio exhibita.

Alia à nostro pictore effícta.

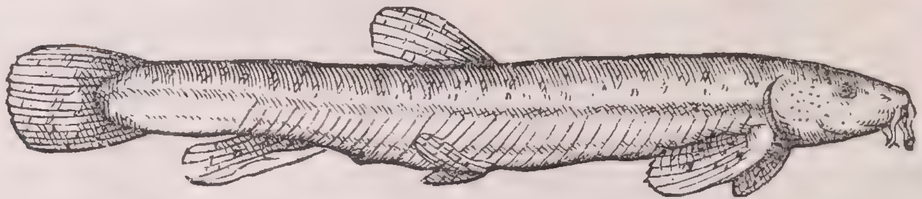
Itali Orbisolam uel Orbolum uocant, nescio,) non est dissimilis, Typhlen aut Typhlinen appellari eundem quid uetat? quod si in Nilo pisciculum hunc reperiri mihi constaret, planè hoc nomine appellandum contenderem. Hoc si admittant eruditi, medias quoque et maiores Lampredas, Typhlas aut Typhlinos Typhlinásue, expressa magnitudinis differentia, nominabimus. Xenocrates Typhlinidia nominat, in capite de salsamentis fluuiatilium & lacustrium. unde & paruos esse pisciculos (ex forma diminutiui nominis,) et fluuiatiles lacustrésue, et sale condiri solitos, apparet. Scio aliquos Typhlē piscem marinum facere illum quem Rondeletius Acum Aristotelis uocat: sed nullus hoc nomine inter marinos à ueteribus memoratur. ¶ Rondeletius (sicut & Bellonius) Lampetrarum duo tantùm genera faciens, hanc paruam & fluuiatilem cognominat. quanquam enim superiores quoque in fluuijs reperiuntur, è mari tamen ascendunt. minima hæc in fluuijs & riuulis nasci uidetur: utpote quæ illic capiatur (inquit Rondeletius) quo nullus marinis aditus patere potest: cum neq; illi in mare confluant, neq; mare cum ijs ulla parte sit coniunctum. tales in Aruerniæ riuis inueniuntur. Sic ille. Sed fortè riui omnes fluminibus miscentur, flumina demum mari. & Salmones non ideo è mari subire negamus, quoniam in montium etiam riuis inueniantur. Fluuiatiles quidem tantùm hos pisciculos esse non nego: sed alio, quàm Rondeletius fecit, argumento id confirmandum puto. Saluianus Lampetram unam maiorem, bicubitalem semper inueniri tradit, & maculosam. minorem uerò uix pedalem esse ait, absq; maculis, subcineraceam: (ab utraq; differre tertiam illam speciem, quam Prick Germani appellent:) Harum utranq; reperiri tum in mari, tum in fluminibus. minores nanq; frequentiores, maiores uerò rariores (inquit) ineunte uère flumina mari proxima subeunt: in illisq; toto uerno tempore cōmoratæ, in mare deinceps æstate incipiente reuertuntur. Sic ille. ¶ Apud Germanos literati quidam hunc piscē, aut fortè cognatum ei Lampredam illam quam Prick uocant nostri, Oculatam nominant, ea ratione scilicet quam in Germanicis Lampredæ mediæ nominibus exposui. nos homonymiam uitamus: quoniam ueteres marinum piscem toto genere diuersum, Oculatam nominarunt. ¶ E riuis amnes subit.

Oculata.

HISP. Lusitani uocant Engie, ut audio.

GALL. Lamproyon, Lamprillon. Tholosæ Chatillon.

GERM. Ein Neünaug/ id est, Enneophthalmus. Lege infrà in Lampreda media inter anadromos. Miseni & alij quidam Steinbeyß nominãt, uocabulo nobis de alio pisce (quem mox parte II. describemus) usitato. ¶ Audio alterū quoq; genus huius piscitij reperiri, cui à cœno nomē nostri piscatores fecêre, Mürneüneugen: nigriores esse aiunt, nec admitti mensis: sed infigi hamis ad inescandos Thymallos, Anguillas, &c.

POECILIAS piscis, ποικιλίας: eruditi quidam hodie Mustelam fossilem aut uariam nominant. In Aroanio Arcadiæ fluuio (*In Aorno per Pheneum fluente, Athenæus*) pisces sunt tum alij, tum qui à uarietate Pœciliæ appellantur. hos uocem emittere tradunt Turdi uolucris similem. Captos equidem uidi: sonum autem nullius audiui, quanquam in ripa usque ad Solis occasum permanserim, quo potissimum temporis uocem ædere dicebantur, Pausanias. Plinius Exocœtum cum Pœcilia confundit. ¶ Pisces fossiles (inquit Georg. Agricola) duorum generum inueniuntur, sed intra terrā, nonnihil teretes ut Anguillæ: sed pelle carēt tenaci, squamis etiam, ut & Gobij, duráq;, nec admodum iucundam gustui habent carnem. Maiores crassi sunt ferè duos digitos: minores, digitum, illi longi, circiter palmos quatuor; hi, tres. Sonum edunt acutum. Eos pharmacopolæ in

uitrum

uitrum inclusos de trabe suspendunt, ut spectaculum hominibus præbeant, longoque tempore alũt pane & alijs quibusdam. Ex fluminibus autem quæ currunt in locis paludinosis egressi per riparum uenas longius penetrant in terram, & interdum in proximi oppidi cellas usque subterraneas, Hæc ille. Pisces fossiles (ut Georgius Fabricius ad nos scripsit) qui à nostratibus Peißker nominãtur, sunt longitudine palmi (maioris,) crassitudine digiti: quanquam maiores etiam multò reperiuntur. Dorsum coloris cinerei cum punctis multis, maculisque transuersis, partim nigris, partim cœruleis, (*hinc Pœciliæ nimirum, hoc est, Varij dicti sunt.*) In lateribus linea utrinque nigra & alba. Venter flauus cum maculis albis, & punctis rubris ac nigris, ita paruis, ac si acu factæ essent. Ab ore carneæ particulæ eminent, quas nando extendunt, extra aquam contrahunt. In Misena trans Albim duobus locis, quod scio, fodiuntur: ad Pelnitium amnem prope Ortrantum, & ad Dobram riuum prope Hanam oppidum. Item in pratis ad Rederam fluuium copiosè effodiuntur, si flumen inundet. Ex terræ cauernis ingrediuntur etiã lacus & paludes. Cùm aquæ extra ripas excrescunt, è terra prodeunt. Aquis autem residentibus, in pratis campisue relinquũtur: & ubi greges sunt, relicti uorantur à suibus. Sordes amant: & in cloacas, quæ alia purgari ratione nequeunt, iniecti, omnia consumunt. Cum in riuis paludibusue capiuntur recẽtes, solent à tenuioribus, etiam mensis adhiberi Seruiunt imprimis fraudi agyrtarum, qui eos alunt, & uitris inclusos multitudini ostentant pro serpentibus: quia à paruo serpente non multũ figura differunt. Sunt qui eos spirare putant. ubi enim plures huius generis pisces simul sunt, spuma supra eos effertur. Vitro inclusi ore angusto, crescunt, & suo quodam succo uiuunt usque ad semestre. Hæc ille. Troglodytam fortè hunc piscem aliquis non ineptè dixerit, quòd terram & caua subeat ac penetret. E riuis fluuios intrare solet.

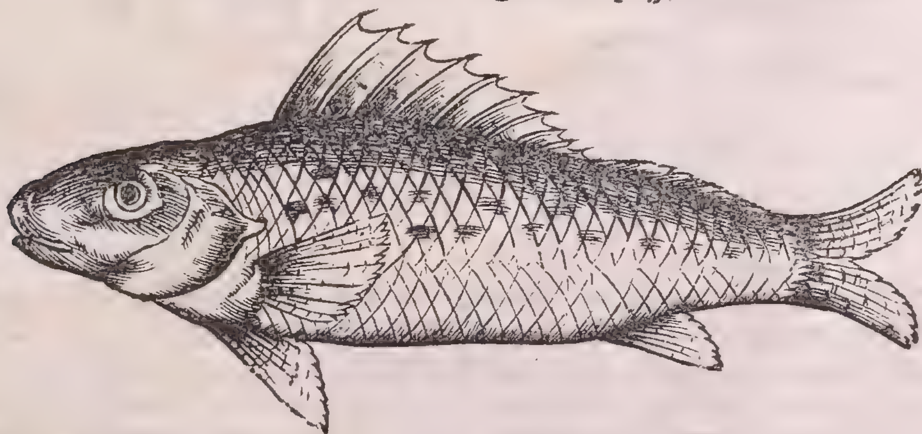
GERMANICVM nomen Peißker uel Beißker, quanquam ad Græcum Pœcilias uidetur accedere, per onomatopœiam potiùs factum uidetur: nam & Poloni similiter ferè appellant. Aliqui uocãt Meerputten/ (nos Meertreüschen diceremus,) qui sunt crassiores. sed meliùs Erdtputten uel Erdtrüschen dicerentur. aliqui Meergrundel, à corporis specie, maculis & barbulis, quibus fundulum nostrum (id est, Gobij fluuiatilis speciem) refert. sonum acutũ ædit. Alij Meer kutt, id est, Mustelam marinam: quanquam (Argentinæ) etiam alius quidam piscis Kutt, à Germanis dicitur. Hunc maculis aureis distingui aiunt. sonum ab eo cum tangitur, uel premitur, ceu felis ædi. In cibis à paucis admittitur. Diu seruatur in uitreo uase, si aqua mutetur tertio quoque die.

Aliqui Pfülfisch appellant. Pful quidem Misenis & alijs quibusdam palus est, uel palustris lacus. ¶ Pœcilias minor dici poterit, quem Germani Steinbyß uel Steinschmerling appellant, &c. ¶ Idem aut simillimus fuerit qui ab Anglis Spzall eyle nominatur, à Flandris Pympere ele/ ab aliquibus Pype oyle. è Flandria quidem in Angliam importari audio. Cognatus fortè etiã qui à Misenis Spirahl uocatur. Piballa nomẽ quo Galli Oceani accolę utuntur, à Germanico Pympere ele corruptum uidetur: sic autem uocitant uel Anguillarum uel Lampetrarum fœtus.

POLONICE Koza: uel Pescur, Piskors per onomatopœiam. Abijcit eum uulgus in latrinas ne obstruãtur: nam piscis hic omnia permeare conatur. Si uiuus in Capræ os immitatur, quod uulgò ludentes facere solent, uiuum aluo reddi aiunt.

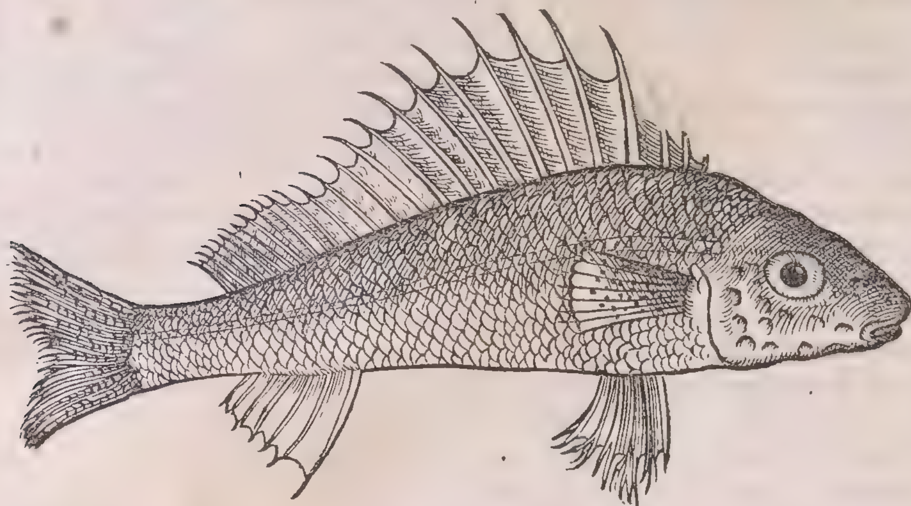
VNGARICE Zick per onomatopœiam.

Percæ fl. minoris icon Argentinæ expressa.

PORCVS Nili, χοῖρος, Straboni lib. 17. Crocodili (inquit) abstinent à Porcis, qui cum rotundi (Στρογγύλοι) sint, & spinas ad caput (ὠὰ τῇ κεφαλῇ) habeant, periculum beluis afferunt. Rondeletius quidem Capriscum suum, Porcum Strabonis facit, uerùm is marinus est piscis. quamobrem fluuiatilem illum, quem Germani plerique Percam rotundam (teretem meliùs) nominãt, Porcum fl. Strabonis esse coniecerim. quem et Percam fl. minorem appellare licet. nam & circa caput ac brãchias spinosus est: abstinentque eo Lucij propter spinas: & Frisij Porces eum nuncupant: unde aliqui Latini Porcellionis nomen fecerunt. Saluianus Caprum & Capriscum unius piscis nomina facit, (Rondeletius distinguit,) nec aliũ Porcum Nili esse arbitratur, lege suprà Ordine III.

Alia eiusdem accuratior, quam Io. Caius ex Anglia misit.

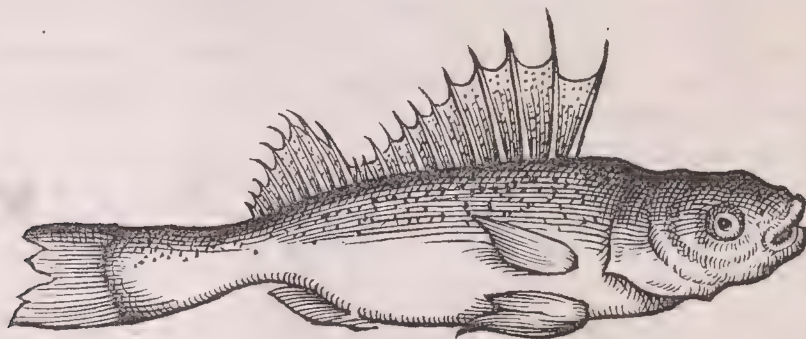
pag. 57. & 58. ¶ Non probo quòd Bellonius Cernuam fl. hunc piscem appellauit. Gaza ex Aristotele Orphum piscem marinum interpretatur Cernuam, Siculos nimirum secutus, qui eundem Cernham nominant, ut monet Gillius. Cernuæ etiam Ausoniũ inter fluuiatiles meminisse quidã scribunt: ego apud Ausonium non inueni. Habet hic piscis (inquit Bellonius) similitudinem aliquam cum Perca mar. & partim etiam cum Channa: quorum utrunque piscatores aliqui Italiæ Cernam uel Cernuam uocant, ut alij Exocœtum quoque & Percam fl. quod animaduertit Bellonius. Idem Plinij medici Acerinam, recentiorum Cernuam esse putat: ego corruptum pro Atherina uocabulum dixerim. ¶ Ioannes Caius medicus Anglus, Aspredinem hunc piscem ab asperitate commodè appellauit. Falluntur qui Melanurum putant. marinus enim is est.

ITALIS & GALLIS ignotum puto.

GERMANI uariè appellant: Kutt/ Kaut/ Kaulbarß/ (id est, Perca rotunda:) Kaulpersich/ Külbersing: Goldfisch: (Sed alius etiã piscis, è mari flumina subiens, Sturionis comes, quẽ Miseni Zige, id est, Hircum uocant, nõnullis Goldfisch nominatur.) Circa Coloniam Pösch. Frisij Porces.

ANGLI Ruffe, ab asperitate.

POLONI Iesch, uel Iazdz.

PISCIS in Danubio hodie uulgò à Germanis dictus Schröll uel Schrölln / uel Schrellele / cuius iconem ab amico accepi, idem aut persimilis superiori uidetur. quod si differt, superiorem in Danubio non reperiri puto. Aiunt quidem in solo Danubio capi: sed sæpe fit ut homines non longiùs peregrinati, peculiare alicui loco putent, quod alibi etiam reperitur. Rarò (ut indicauit à quo missa est) longior fit quàm figura ostendit, similis Percæ fl. pinnis & aculeis dorsi. Quoquo modo paratus, in cibo optimus est. Color in icone nostra, dorso fuscus est: lateribus subuiridis, plurimis punctis fuscis interuenientibus: quales etiam in pinna dorsi (cuius aculei albicant) conspiciuntur. Venter candidus est. Initium pinnarum ad branchias rubet, &c.

GERM. Schröll/ &c. ut iam dictum est.

LEVCISCI seu Mugilis fl. species prima, Rondeletio. A quodam recentiore non rectè Sargus uel Sargon & Cephalus appellatur: Gardus nonnullis, Gallici nominis imitatione.

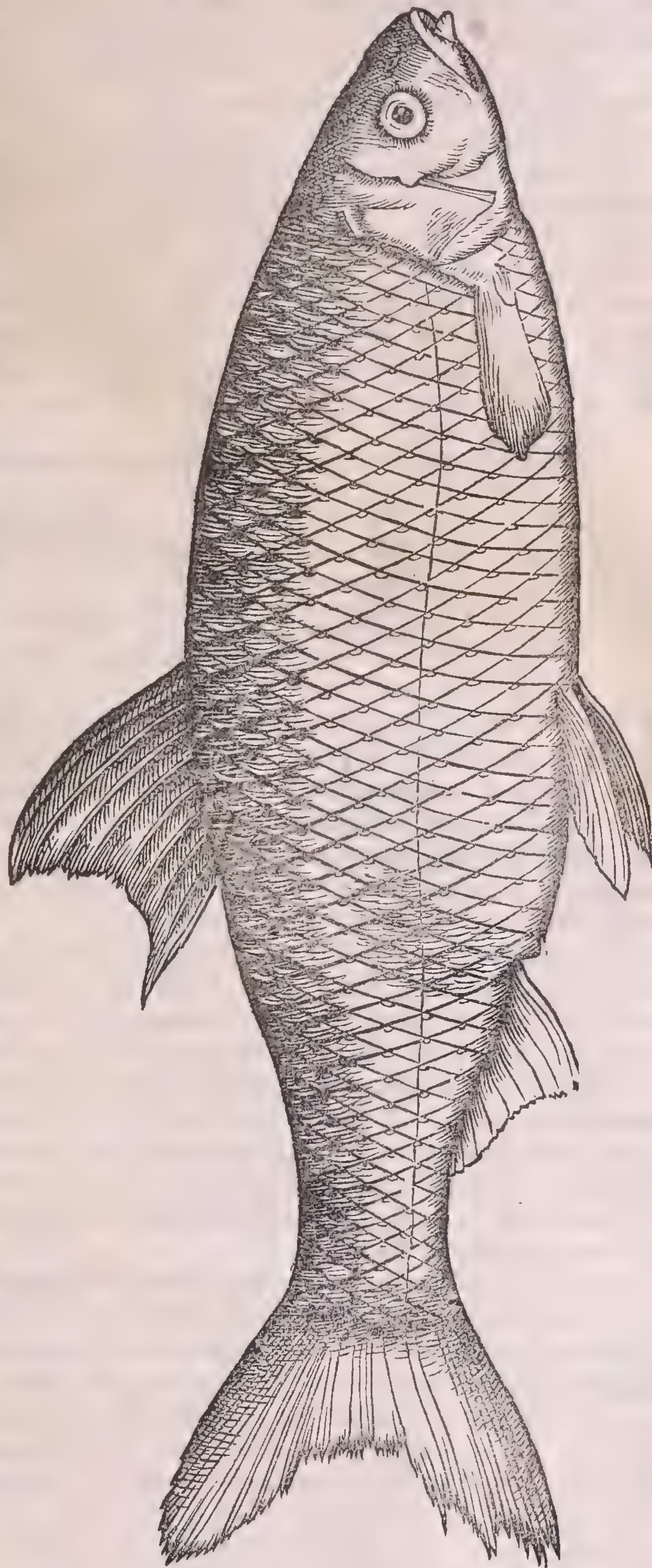
ITALICE Lascha uel Lasca. Placentinis Agulla, quanuis alibi Alburnum sic nominent. Mediolani

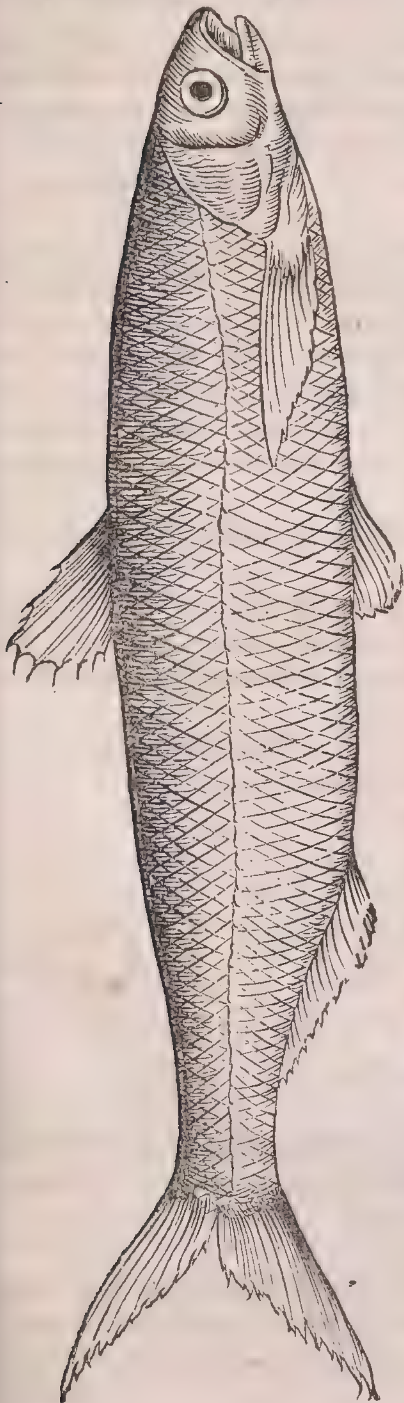
Figura hæc maiuſcula eſt quàm par ſit.

Mediolani Oladiga, alibi Ocradiga, Oradiga, Orada ab aureo capitis fulgore. Circa Verbanum Italiæ lacū Trull uel Troy. Paruus in hoc genere Romæ à piſcatoribus Reuillano dicitur.

GALLICE Gardon, circa Monſpelium fortaſsis Siege. nonnihil enim diuerſus eſſe uidetur, Rondeletius. In lacu Lemano Trouette, ni fallor.

GERMANICE Schwal/ Furn/ (quanquam nōnulli Capitonem fl. Furn appellant:) Rettel/ Rotaug/ Roteügle/ (quod nomen etiam Alburno Auſonij tribuitur:) Ad Acronium lacum circa Lindauiam, hunc piſcem Fornfiſch uocant primo anno, deinde ein Gnitt/ tertio ein Furn. Sunt qui Bliecк uel Roteüglin nuncupent ab initio, (neq; diſtinguāt ab Alburno Auſonij: quē ſui generis piſcem ab hoc ſemp. diuerſum, ut ego ſentio, noſtri Blieck, alij Roteügel uocant:) poſt annū Fürnling, demū Furn uel Schwal.

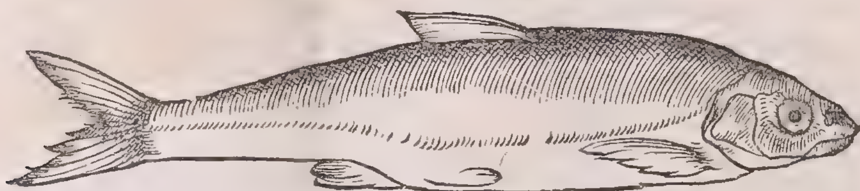
LEVCISCI fl. ſecunda ſpecies Rondeletio. Bellonius Vendoſiam & Dardum uocat, Gallicorum nominū imitatione: Albertus Vindoſam: aliqui hodie Strigilē cum Italis. Accolę lacus Biſtonij, (cuius aqua partim dulcis, partim ſalſa eſt,) Lilingā. Capiuntur abunde in Epiri lacubus, ubi Scouranici uocātur. Veneti eis maximè utuntur nauigio aduectis, eodemq; propè uocabulo Scourancas nominant. Leucorinis maiores ſunt: ſimiliter tamen ſale conſperſi infumatiq; ad exteros mittuntur, Bellonius: ſi rectè hęc tanquam de eodem piſce ab eo ſcripta accipio: paulò antè quidem ipſum hunc piſcem à uulgo Gręco Leucorinum uocari ſcripſerat: ſiue à pelle, ſiue à naſo albicāte. E ſtagnantibus aquis flumina ſubeunt, in quibus manent & augentur. *Leucorini.*

ITALICE, Streia apud Insubres: alibi Strigio, Strilato, uel Stria dicitur; fortè à strijs illis rectis, quibus inter squamas distingui uidetur. Ferrarienses quidem Stregiam uocant etiam illũ pisciculum, quem Alburnum Ausonij esse eruditis placet.

GALL. Vandoise: Santonibus & Pictonibus Dard, quòd sagittæ modo sese uibret. Circa Monspelium Sophio, Lugdunensibus Suiffe. Sabaudis circa Neocomum Vengeron: at in Lemano Rutilium nostrum Vengeron appellant.

GERM. Lauck/Laugele/Winger/Vnhopt. Acronij lacus accolę nominibus uariāt: Gräsig Lindauiæ uocant: Vberlingæ Laugele ut nos: Constantiæ dũ parui sunt, Zienfische uel Gräsing: adultiores, Agonē, Agunen/Lagenen. Sed alius est Agonus in lacubus Italiæ: & Gräsing nomen cauendum est ne quis accipiat pro Gobio fl. illo, quem multi Greßling appellant. In Dunensi Bernensium agro, genus hoc Leucisci Blawling dicitur: nostri Bezolam Sabaudorum sic uocant. Iidem hi Leucisci, cum minimi, densis agminibus natāt, Seelen, id est, animæ à nostris uocantur. alij similiter Bezolas lacustres pisces adhuc pusillos. Misenis, ni fallor, priuatim Weyßfisch dicuntur: nisi potiùs Seckeln ab eis dicti, hi sint.

Icon hæc ad Riselam nostram facta est.

LEVCISCI fl. species quædam esse uidetur, quæ Italico nomine Sueta nominatur à Bellonio. Sueta (inquit) Ferrariensis Leucisco quàm Squalo similior, semipedalis est: rostro uel ore Laureti, sed subobtuso, neque ut Squalo in gyrum grandi: capite acuminato, cauda & branchijs ut Leuciscus. Branchias enim habet paruas, tenuibus fibris constantes: sub quibus mox in ingressu œsophagi, seni utrinque dentes comperiuntur. Squamis est paulò latioribus quàm Leuciscus. Peritonæum interna parte ei nigerrimũ est ut in Salpis. cor spongiosum, &c. Adamat flumina quæ magno impetu ex montibus deuoluuntur.

GERM. Idem, ut conijcio piscis est, qui Risele/uel Ryserle/uel Ryßling à nostris uocatur. Digiti longitudinem parum excedit, colore per dorsum è cœruleo uirescēte, per latera & uētrem candido. Pinnis albicat, similis ferè Capitoni fl. minori, quem Haselam nostri uocant, latera eius linea distinguuntur. Hæc olim annotâram. Audio præterea squamosum esse, non dissimilem Gobioni fl. Ausonij, lituris etiam quibusdam notari: peritonæum ei nigricare. In Silo torrente ad urbem nostram, circa lapides capitur, locis profundioribus circa cataractas manu factas, sed raro: (quamobrem hoc tempore diligentiùs intueri non licuit.) uermiculis uesci. è torrente aliquando Limagum nostrum subire. inter lautiores pisciculos haberi.

LEVCISCVS maior uocari poterit, quem Capitonem fluuiatilem minorem uocabimus infrà, Parte IIII. huius Ordinis.

MVGILVM fluuiatilium species duas Rondeletius describit: quarum altera cum palmi longitudinem uix superet, ad hunc locum referenda erat: sed quoniam utriusque icones simul & descriptiones Rondeletius coniunxit, ad Ordinem quartum differemus; ut minor potiùs maiorem (is enim ferè cubitalis inuenitur) quàm contrà, sequatur.

TRVTTAE Riuales uulgò dictæ, Bachförinen. quanquam pisciculis adnumerari poterant, propter cognationem tamen, cum Truttis cæteris Ordine III. memorabuntur.

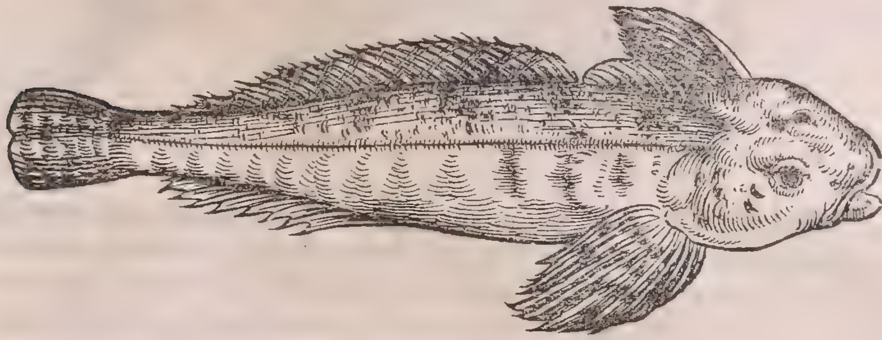
ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS I. PARS II.

DE PISCIBVS SAXATILIBVS.

SAXATILES pisces à ueteribus dicti marini tantùm sunt: nos fluuiatilium etiam illos qui in saxosis fluuijs aut riuis degunt, sic appellamus, ut pluribus indicaui superiùs ubi de Fluuiatilium differentijs (ab initio huius Ordinis) in uniuersum quædam protuli.

COTTVS seu Boitus Rondeletij: quem Gobium fl. alterũ ab Ausonij Gobio diuersum, Bellonius appellat. ¶ Piscem qui ab Aristotele βόττος dicitur, Gaza Cottum cõuertit, nescio qua ratione motus. Quòd si Latinum hoc nomen seruemus, interim meminerimus diuersum esse piscem

Eicon hæc Cotti nostri est, diuersa nonnihil ab illa quam Rondeletius exhibuit, pinna dorsi singulari, & cauda penicilli instar lõgiuscula, &c. ut genus aliud Cotti circa Monspelium haberi suspicer. Lacustres quidem hi pisces apud nos, à fluuiatilibus specie differunt.

scem ab eo qui à Numenio ex Athenæo κῶθος dicitur. sic enim ille Gobionem appellabat, Rond.
Pisciculus est fl. Ranæ piscatrici similis, si parua magnis cõferre licet, corporis figura et colore, etc.
Idem. Apud Aristot. historiæ 4.8. Boitus semel legitur, βοῖτος, duabus syllabis in nostra editione,
non tribus, ut alij quidam legunt: & per τ. non per θ. Gaza uidetur κόττος legisse, quoniam ita tran
stulit. Pisciculum qui Venetijs Marsio nominatur, Petrus Gillius Cottũ esse putabat. Pisces quos-
dam (inquit) Gobioni saxatili propemodũ similes, Aristoteles Cottos nominat: quos adhuc non-
nulli Coranos nuncupant. Sed Cotti (ut dictum est) nulla apud ueteres mentio: Boiti apud Aristo
telem tantum, tanquam fluuiatilis, cum Marsio marinus sit. Est sanè piscis hic noster Blenno ma *Blennus fl.*
rino simillimus, ut æquiùs ferè Blennus fluuiatilis, quàm Gobius fluuiat. dici mereatur. ¶ Aristo
teli (βοίτος inquit Saluianus:) uel ut in uetustissimo manuscripto Vaticanæ bibliothecæ exempla
ri uidimus, κοίτος. (*Si bissyllabum est uocabulum, κοῖτος penanflexum scribi debet.*) quam quidem lectio-
nem ueriorem putamus, tum propter codicis uetustatem, tum ratione etymologiæ, ἀπὸ τοῦ κοίτου, id
est, à cubili, quoniam sub saxis stabulantur & cubant. Diuersus ab hoc uidetur Athenæi κύττος, de
quo nihil aliud affert, quàm Baccho sacrũ esse. Simillimus est hic piscis marino Gobioni, unde meri-
tò fluuiatilis Gobio appellari potest: quãuis nemo ueterũ eo nomine eũ appellârit. Hæc ferè Salui
anus, qui etiã Citum Latinè scribit, cũ Græcè κοῖτον legerit, unde Cœtũ per œ. diphthongum dice
re debebat. Cottus quidem à capitis magnitudine dici potuit. κόττη & κόττις Grãmatici caput inter-
pretantur: unde προκόττα, &c. Capitonem recentiores quidam Latinè uocant: (sed alius est Capi *Capito.*
to fl. Ausonij, alius Cephalus uel Capito marinus ueterum, de genere Mugilum:) alij Capitellum
minus probando uocabulo: Alberti Magni ætas Capitatum. Nos differentiæ causa Gobionem fl.
capitatum uocabimus. ¶ Quòd si quis etiam Vranoscopum fl. nominauerit, aut Lucernam fl. à
marinorum similitudine, non poterit opinor reprehendi. quin etiam noctu oculis eũ lucere aiunt,
eoq; in partes duas dissectum nassis imponi, ad inescandas Truttas. E riuis fluuios subire solet.

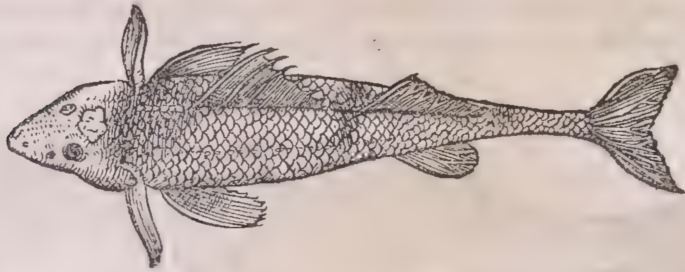
ITAL. Romani Misoris nomine appellant, Mediolanenses Scazot & Bot. hic enim est cui
propriè uox Botoli adscribi debet: quo nomine eum Ferraria quoq; uocare consueuit. alludit hoc
nomen ad antiquam Boitorum nomenclationem. Vercellenses Bouteiolum uocant, rustici uerò
Paganellum, Bellonius. In alijs Italiæ partibus aliter nominatur, Capitón, Capidono, Marsón,
Chiozzo, Iozzo, Ionchio, Scazón, Scazion, Maieron, Botto. &, nisi fallor, etiam Iouian, Go, La-
giono. Michael Sauonarola Latinè etiam Marsiones dixit, Italicum uulgare nomen sequutus. sed *Marsio.*
alius est in mari Marsio. Romæ Messore dicitur & Capo grosso, Saluianus. Messore quidem
nomen non huic solùm Romæ, sed etiam Vranoscopo, & Blenno mar. tribuunt.

GALL. Chabot, & circa Monspelium Teste daze, utroque nomine à capitis magnitudine
facto. Cenomani (inquit Bellonius) Musnier appellant, quòd in riuis pistrinorum aquaticorum
uersetur. Sabaudi circa Neocomum Chasso uel Chassot, ut Itali Scazon. Galli circa Tolo-
sam Caburlaut. Capito Ausonij etiam à capitis magnitudine Gallicum nomẽ Testart adeptus
est, quod quidam Gobio capitato non rectè adscribunt: quanquam idem Capito Ausonij Lugdu-
ni appellatur un Musnier: quo nomine Cenomanis etiam Gobius capitatus uenit, ut Bellonius
refert.

GERM. Gropp/ Cop/ Kab/ Kopt/ Kaulkapp/ Babst/ Mull/ Thollman/ Keuling/
Külingk/ Kuling/ Kulheit/ Kaulheupt. Ex his nominibus pleraq; à capitis magnitudine fa-
cta sunt: alia ab eiusdem rotunditate.

ANGL. A Bulhed, id est, Bucephalus: ob capitis magnitudinem, non similitudinem formæ.
nam Bul Anglis taurus est: nisi fortè corruptum hoc nomen est à Saxonico Kulheit. Alibi a
Gulle uel a Myllersthombe, hoc est, Molitoris pollex.

ILLYRICE Glauoche, id est, Capitatus: Polonis Glouuacz.

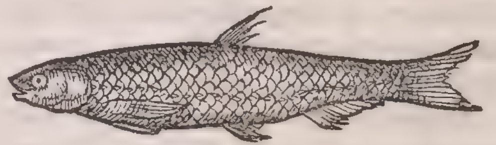

ASPER à Rondeletio nominatus uel cognominatus piſciculus. Lugdunenſes (inquit) piſciculum Gobioni perſimilem Apron uocant ab aſperitate ſquamarum. In Rhodano tantũ inuenitur, non quouis in loco, uerum ea ferè in parte, quæ inter Viennam & Lugdunum eſt interiecta. Capite eſt latiore quàm Gobio (fl.) in acutum deſinente. dentibus caret. Colore eſt rufo, maculis nigris, latis, à dorſo ad uentrem obliquè deſcendentibus uariato. Vulgus eum auro ueſci putat. ¶ De eodem Dalechampius medicus Lugduni clariſsimus, his uerbis ad me ſcripſit. Piſcatores aiunt hos piſces non niſi noctu in tenebris capi, nunquam ſecũda aqua deſcendere, ſemper aduerſus rapidiſsimi fluentis s curſum obniti: Rhodanum amare: fugere Ararim. in alueo tantum glareoſo natare, nunquam in cœnoſo aut ſabuloſo. aurum perſequi & eo ueſci. certiſsimum ſignum eſſe auri inueniendi, ſi piſcem hunc alicubi reperiant. Suauiſsima & delicatiſsima carne eſt: nonnihil ſolida, quę tamen digitis facilè teratur & frietur: nihil uiſcida aut glutinoſa.

GALLICE Apron, Lugduni, ut dictum eſt.

GERM. Ein Rüchling: wirt in der Rotten bey Lyon gefangen/ vnd daſelbſt Apron genẽt von wägen der reiihe ſeyner ſchüppen. Perſimilis eſt piſcis qui Germanicè Zindel nominatur, Vlmę & alibi in Danubio capi ſolitus, ſed maior, de quo leges infra Ordine IIII. et iconem atque deſcriptionem conferes: uideri enim poteſt idẽ aut omnino cognatus piſcis: ſed quia nondum ſatis mihi conſtat, Aſperum Rhodani hoc loco proponere uolui, quòd in glareoſis ſeu ſaxoſis locis uiuere eum conſtet. Siccos duos Dalechampius ad me miſit, paruum utrunq;, & quatuor digitis paulò longiorem. Danubij quidem Zindelus multò maior eſt.

COBITES (maſc. genere, ut ſubaudiatur piſcis: uel Cobîtis fœminino, ut ſubaudiatur Apua) fluuiatilis à Rondeletio dictus, ſimpliciter, uel læuis cognomine; ueteribus indictus. Hunc piſciculum (*inquit Rondeletius*) Cobitem fl. nominamus, quòd marinæ (*Apuæ cobitidi marinæ. nõ hîc exhibitus primus Cobites fl. ſed tertius, qui mox ſubijcietur, Cobîtidis barbatulæ nomine, ſimilis eſt, tum ſpecie corporis, tum quòd ſquamis caret. hîc uerò exhibitus fortè cum Gobio fluuiat. Auſonij aliquid commune habuerit*) perſimilis ſit. Primum genus Loche franche uocant Galli; uel quòd totum læue ſit, (*an totum læue dixit, quòd etiam ſquamis careat? has tamen pictura repræſentat, deſcriptio non meminit,*) & aculeis careat: uel quòd mollior ſit & ſalubrior. In riuulorum & fluuiorũ ripis degit, digitali magnitudine roſtro ſatis prominente. Corpus flaueſcit, & maculis nigricantibus notatur: ſubrotundum eſt & carnoſum. Carne eſt humida & uiſcida.

Bellonius & Rondeletius quod ad nomina & deſcriptiones huius generis piſciculorum, non ſatis inter ſe conueniunt: ego quem potui delectum feci.

GALL. Loche franche, ut dictum eſt. Vide mox in Gallicis nominibus Cobitidis fl. tertiæ.

GERM. Videtur eſſe ſpecies piſciculorum quos Germani Pfellen uel Pfrillen nominant.

Cobites fl. aculeatus Rondeletij.

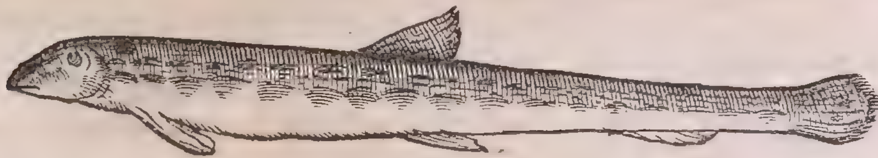
COBITES fl. Rondeletij ſecundus, quem aculeatum cognominat. Supradicto (inquit) ſimilis eſt, ni paulò maior eſſet & latior, nõ rotundus, ſed compreſſus. in branchiarum operculis aculeum utrinq; habet. Spina interna dura rigidior eſt, quo fit ut piſciculus iſte inter edẽdum moleſtior ſit quàm cobites læuis. Sæpius ichthyopolæ parũ cautis imponunt, & pro læuib. uendũt. Hęc ille. Mihi quidẽ tantùm huius & ſuperioris piſciculi in exhibitis ab eo picturis diſcrimen uidetur, ut cuiuis uel primo intuitu internoſcere ſit facillimũ. hic longus & gracilis eſt, abſq; ſquamis, aculeatus, pinnis in uentre nullis, pictoris fortè incuria. ille breuior craſsiorq;, ſquamoſus, abſq; aculeis, pinnis in uẽtre ita ut plerią; omnes piſces præditus, & ore minùs acuto. Ego Cobitidum generi hunc minimè adnumerârim. Plura lege cum proximè ſequenti icone.

GALL. Loche ſimpliciter, (nam ſuperiori cognomen franche additur;) uel Perce, ab aculeis: aut quòd lapides penetrare mordereue uideatur.

GERM. Ein art der Smerlen oder Steinbyſſen.

Eiuſdem

Eiusdem, ut uidetur, icon accuratior.

Quòd si idē piscis est, sicuti suspicor, qui Steinbeyß à nostris dicitur, melior à nostro pictore facta eius icon, quam hic apposui, fuerit; etsi hæc quoque nō satis perfecta mihi uideatur, oris præsertim specie.

Cobites hic rostro acutiore est, à quo si quis oxyrynchum cognominet, non fecerit inepté. Et quoniam pisci fossili illi quem Pœciliam ex Pausania nominauimus, tum specie, tum natura cognatus est, Pœciliam minorem, uel imberbem, uel oxyrynchum appellare licebit: (Sed alius Pœcilias seu Fossilis minor Georg. Agricolæ uidetur, magnitudine tantùm, specie neutiquam à maiori differēs) Cobitem uerò minimum, qui & ipse barbatulus est, Pœciliam minimum. Albertus Magnus nullo alio nomine hunc piscem nouit quàm Germanico: Vulgò (inquit) Mordens lapidem uocatur: GRAECE eâdem significatione Dacolithum dixeris. nam & GALLIS Perce uocatur, quòd rostro penetret uelut perforaturus, & à Sabaudis circa Neocomū Mort pierre. (At qui Perce pierre à Gallis uocatur, piscis marinus est, Alauda Rondeletij.) Foragua circa Vincentiam Venetorum, quòd reticulo (Guam uocant) contineri nō possit, sed foras euadat. In alijs locis Italiæ Grisella, Vsella uel Vrsella dicitur, corruptis à Mustela nominibus, sicuti & Cobitis fl. minima. Latinè etiam Mustelam fl. uocare licebit, aliqua ex prædictis differentia adiecta: Vel Echeneidis fl. speciem: non quòd reuera ui retinendi naues aut aliud quicquam polleat: sed quoniā ore mordens, sugénsue ut Lampetræ, retentionem minatur. Germani hunc pisciculū, ut dixi Steinbeyß appellant, à morsu lapidum. & forte Pœcilias etiam Pausaniæ (quem huic cognatum esse diximus, alterum barbatulum, alterum imberbem cognominauerim) Beißker à morsu dictus fuerit. Miseni circa Albim ein Steinschmerlin, hoc est, Fundulum saxatilem. [Fundulum enim, hoc est Mustelam seu Cobitidem fl. minimam, Schmerlin appellant.] Sunt hodie qui simpliciter Saxatilem appellent, quod non probo. ¶ Rondeletius & Bellonius aculeos huic pisciculo in branchijs attribuunt. Albertus branchias omnino ei negat. Mihi in sceleto uestigia quidem branchiarū foris apparuerunt, sed locus ipse clausus & solidus. Georgius Fabricius nuper foramina parua circa oculos ei sicut in Lampredis, esse nos monuit. Non est rotundus (inquit Albertus,) sed quasi columnalis compressus: & spinam acutam iuxta os habet, quæ, capite recuruato, uulnerat manū tangentis: colore eodem quo Fundula. ¶ Dacolithus è riuis in fluuios transit.

Dacolith. *Perce* *Mustel.* *Echeneis* *Saxatilis.*

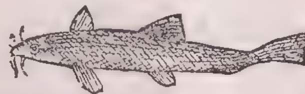
ITALICE. Bellonius de hoc pisce scribens: Mediolanenses (inquit) Vsel uocant, Placentini & Parmenses Gousangle: Locham Romani piscatores, alij Morellam, quod postremum nostro Veroni fl. magis debetur: Lodenses Zedola, Ferrariēses Squaiola: aliqui Lopola. ¶ Plura lege in præscriptis. Stracciasacco uocant Pedemontani, à distrahēdo, id est, dilacerando sacco siue reticulo. Rostro inhærere aiunt arenæ, ut à reti uix capiatur.

GALL. Perce, Mort pierre. Vide præscripta.

GERM. Steinbeyß/Steinschmerlin, ut præscriptū est. Circa Albim fl. quidem, etiā Lampredam minimam Steinbeyß uocant.

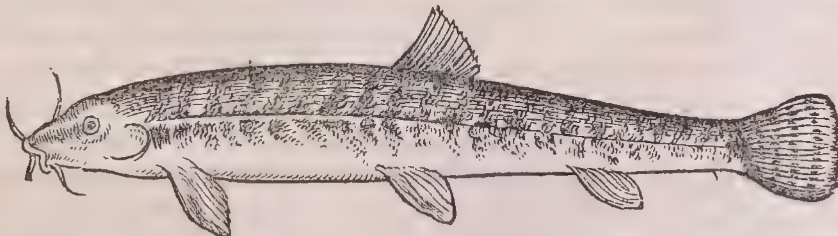
POLONICE Pstranik.

Cobitis barbatula Rondeletij.

COBITIS fl. tertia Rondeletij, barbatula ab eo cognominata. Nomen (inquit) dedimus à cirris tenuib. è rostro barbæ modo pēdentibus, quemadmodum in Barbo. ¶ Nos Mustelam fluuiatilem

Eiusdem alia icon à nostro pictore efficta, maiuscula quàm uellem, sed plenior accuratiorq́.

minimam, uel Pœciliam minimum nominari posse, proximè in Rondeletij Cobitide fl. altera monuimus. Hic quidem pisciculus præcipuè Cobitis fl. dici meretur: siquidem Apuam cobitidē marinam præ cæteris refert. Bellonius Lochiam Gallici nominis imitatione uocat: aliqui Germanicum nomen Grundele interpretantes, Fundulum nominant: Albertus fœm. genere Fundulam, sed cauendum ne cum alio pisciculo squamoso (quem Phoxinorum generis esse putant) quem si- *Fundulus.*

militer Germani quidã appellant, confundatur. Sunt qui hũc pisciculũ, Thedonẽ Ausonij existimẽt, de q̃ unicũ hũc uersum in Mosella reliquit: Et nullo spinæ nociturus acumine Thedo. Quòd si diuinandum est, Lampredam illam minimam, quam enneophthalmō nominant nostri, cum spinis prorsus careat, Thedonem esse cōiecerim. Mustelam quidem marinam quodammodo refert, quòd eius instar barbatula sit, & oblongo læuiq; corpore: & uulgares quædã linguæ nomina huius piscis à Mustela detorsere. ¶ E riuis in fluuios migrat.

Thedo.

ITALICE Fondola. Reliqua nomina pleraq; huic & Cobitidi aculeatæ Rondeletij, communia esse conijcio, præsertim quæ à Latino Mustelæ nomine detorta sunt.

HISPANI ut pisciculo hoc carent, ita etiam nomine.

GALLICE. Loche, ut superior, uel Lochette, diminutiua forma. est enim minima in hoc genere. Quæ Loche france dicitur (inquit Bellonius) palato delicatior est: quę uerò cœnosum limo sumq; tractum incolit, crasso & obeso corpore constans, atq; ob id pinguis Lochia (*nimirum Loche grasse*) cognominatur, ualetudinarijs admodum perniciosa est. Hæc indicis digiti crassitudine est, quinque digitos lōga: cirris, tanquam mystacibus, insignis, &c. ¶ A Burgundis uocatur Moutelle, uel Mouttoile, & similiter à Sabaudis: qui tamen circa Lemanum lacum habitant Sabaudi corruptiùs Motanche nominant, & alio nomine Dromilla, quòd sub lapidibus dormire uideatur: (sicut & cottus fl. si κοῖτος nominetur, ut codices quidam prę se ferunt, idem significante nomine. nam & similiter sub lapidibus latet, appellabitur Græcè:) non tamen hunc solùm pisciculum, sed alias etiam duas species, quas alij Galli (Celtæ & Belgæ) Loches, circa Lugdunum Dromillas uocant. Burgundi quidam, aliĳue Galli, Estoille proferũt, siue quasi stellarem, propter uarietatem punctorum: siue potiùs hoc etiam nomine à Mustela corrupto.

GERMANICE. Grundele / (sed alij pisciculum squamosum, quem ad Phoxinos Rondeletius refert, sic appellant:) Zirle / Zirdele / Schmerlin / Smerle / Schmerling / Schmerlin / Schmorle: Alsatij, ein Kreß / quod nomen Gobioni fl. Ausonij debetur. Brabanti & alij quidam inferiores Germani, nominant Moeß / Möß / Musc, corruptis à Mustela uocabulis. Sueui & alij quidam hos pisciculos adhuc teneros & recens natos, Sengle uel Sengele uocitant.

ANGLI Gallice uocant a Loche.

POLONI Kielb uel Slyss. Bohemi Mrzen.

EPERLANVS piscis saxatilis Sequanæ litorũ alumnus, ut Bellonius tradit: differetur ad anadromos. non enim in Sequana nasci, sed è mari semper ascendere puto. nam alius est fluuiatilis piscis eiusdem nominis, qui in fluuijs nascitur, de quo diximus Parte I. huius Ordinis.

THYMALLOS & TRVTTAS Parte V. reperies, inter pisces simpliciter: quanquam in puris & saxosis tantũ fluminibus degunt, ut Saxatilibus marinis meliùs quã prædicti cōferantur.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS I. PARS III. DE PISCIBVS FLVVIATILIBVS LATIS, QVI ET SQVAMOSI sunt omnes excepta Tinca.

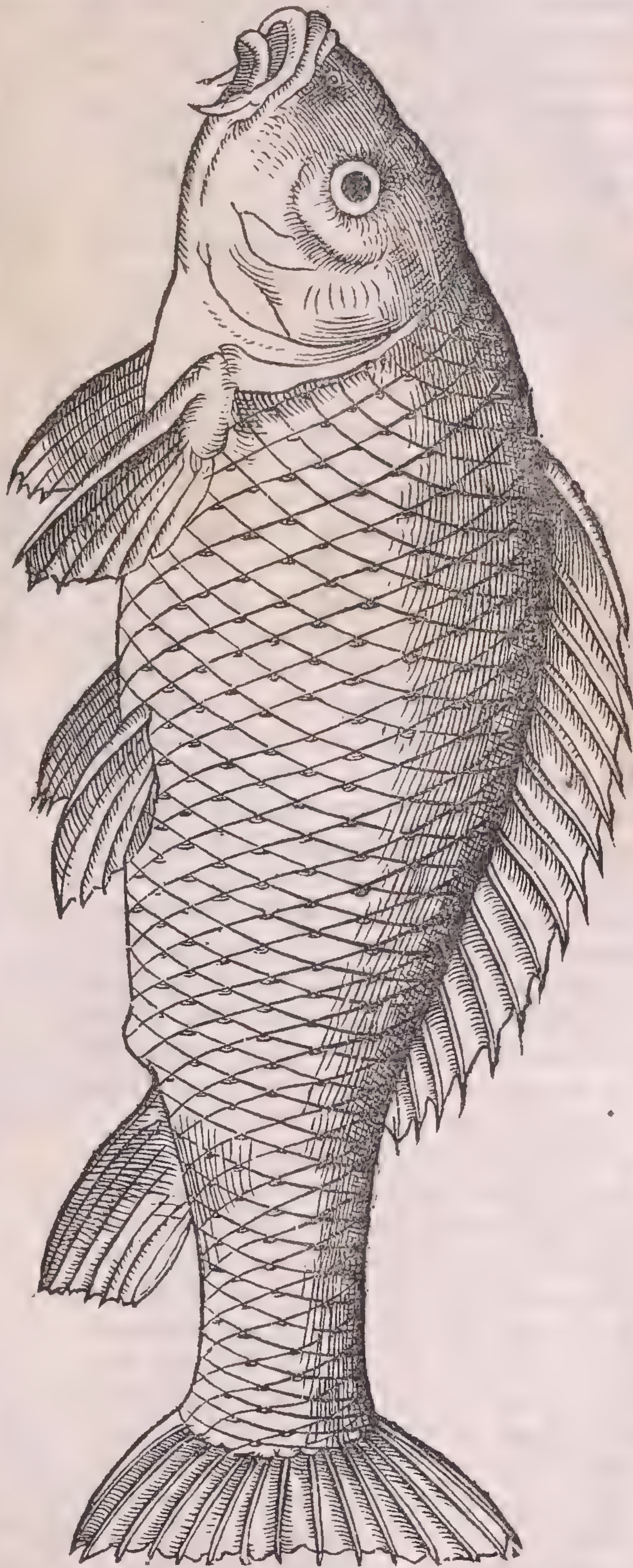
CYPRINVS, Κυπρῖνος, (Κυπραιανὸς Atheneo, sed Κυπρῖνος legẽdum uidetur, cum Aristotelem citet:) λεπιδωτός. Lepidotus, quem aliqui uocant Cyprianum, Dorion. ¶ A recentiorib. hic piscis Carpa ferè uocatur: ab alijs Carpanus, Carpo, Carpio, itẽ Bulbulus, Regina. Vide mox in Italicis nominibus. Destinet Carpam Danubius, Isidorus. Sed Carpio lacustris Benaco peculiaris piscis planè diuersus est, Truttarum generis. ¶ GRAECI nonnulli, pręsertim Aetoli, antiquam Cyprini appellationem retinent. Qui Turcis inseruiũt Græci (inquit Bellonius) Sasan appellant: Strymonis amnis accolæ, Grinadi. Rondeletius ad pisces lacustres Cyprinum retulit. nos inter fluuiatiles posuimus, eos tantũ lacustres nominãtes qui lacub. proprij sint. Aristoteles & Dorion fluuiatilibus simul & lacustribus adnumerant. Oppianus non rectè (puto) marinis.

ITAL. Placentini Carpanum uocant. Ferrarienses (ut & multi accolæ Padi) Carpenã, Veneti Rainam, Romani Burbarum, Bellonius. Circa Larium lacum Burbaro (alibi Bulbaro) uel Bulbers dicitur. Bulbulus ante alios immani corpore pisces, Benedictus Iouius in Larij descriptione. Venetijs Carpano: alibi Reina, tanquam Regina, quòd magnitudine inter fluuiatiles & lacustres excedat, & à ganeonibus pinguiores ex eis præcipuè appetantur. Ant. Brasauolus pro Carpa Reginam dixit. Carpas Mantuæ Bulbaros uocant, Platina.

HISPANICE Carpa.

GALL. A Gallis omnibus Carpe uocatur.

Cyprini hæc icon ex nostris est, non ea quam Rondeletius dedit.

GERMANI superiores uocãt ein Karpf: inferiores Karp uel Karpe: & alicubi, ut audio, ein Büb: quod nomen ad Bulbulum uel Burbarũ Italorum accedit. alibi een Carper/ Flandri Carpel. Apud nos pro ætate etiam nominibus distinguitur. uocatur enim primo ãno ein Setzling. secũdo ein Sproll uel Sprall. tertio ein Karpf. ¶ In Frãconia Cyprinorum quoddam genus appellant Spiegelkarpen, à maculis.

ANGLIA Carpe.

BOHEMI Capr. Poloni Karp.

DE GENERIBVS DIVERsis Cyprinorum.

NVPER è Polonia quidam, uir rerum naturæ studiosus, de Cyprinorum in ea regione & Germania differentijs, sententiam suam his uerbis ad me perscripsit: Cyprinorum genera apud nos quatuor inueniuntur, ut nominibus, sic etiam forma & sapore diuersis. Genus primum simpliciter Carpam (Karpfen Germani, Poloni Karp) appellãt.

Alterum corpore multò angustiore est, ita ut supina pars in latitudine circa medium minimè protuberet, sed ab ore caudam uersus secundum rectam (ferè) lineam ea pars protendatur. Ineptus est hic piscis elixari: melior, si assetur: quamobrem à Germanis Poloniæ accolis Bratkarpfe nominatur: à Polonis uerò Glouuacz propter magnitudinem capitis, quod corporis reliqui proportione prægrande uidetur (Vide inferiùs Parte 4. huius Ordinis De Capitone fl. cœruleo.) Tertium genus Brachsme Germanis est, (*Cyprinus latus Rondeletio:*) Polonis Dubiél: latior Carpa communi, & squamis albior: & quia pinguior, sapidior, maiorisq; precij. Quartum latius superioribus, ferè ut Karas dictus piscis: unde etiam composito ab eo & carpa uocabulo Karpkaraß dicitur Germanis, & Polonis similiter, uel alio nomine Piotruss. Hic tribus superioribus præfertur, & in maiori precio est. Karaskarpf/ (*cãdidior est squamis quàm Carpa simpliciter dicta, in medio latior, nec ad eandem magnitudinem prouenit, Ge. Fabricius.*) Cæterum qui Spiegelkarpfen à Germanis uocantur, apud nos (Cracouiæ in Polonia) non sunt. Qui Setzlingk Germanicè, hi Polonicè dicuntur Dlonnij karpik, (*uel*) Sprall piotink. Hactenus ille. dicitur autem Setzling à Germanis, Cyprius qui annum ętatis nondum excesserit.

CYPRINVS monstrosus hac forma captus est in Acronio siue Constantiẽsi lacu, ꝑpe Retz, duos ferè dodrãtes lõgus, pręsente illustri & generoso uiro Comite Vuolff de Schaumburg, anno Salutis M. D. XLV. idib. Nouembr. Voluí aũt quanquam in lacu captũ, Cyprini historię eũ hic subijcere: quoniã Cyprinum fluuiatilẽ potiùs, quàm lacustrem facere placuit: etiamsi lacustres quoq;, apud nos quidẽ frequentiùs quã fluuiatiles inueniantur. Monstrosi quidem imprimis hi pisces reperiuntur in stantib. aquis, ut lacubus, stagnis, piscinis: taliũ enim effigies tres aut quatuor iam accepimus: fluuiatilẽ uerò monstrosum hactenus nullum. Ante bienniũ Geryon Seilerus illustris medicus Augustæ, icones tres ad me misit Cyprinorum monstrosorũ, qui anno Salutis 1557. Octobris die 22. capti sunt in piscina, quam uocant Bulckawer teicht, iurisdictionis Retz in Austria: quorum duo squamosi sunt & Cyprinis cõmunibus similiores: sed capite rotundo, ore etiam rotundo, prominente, hiante, labris ambientibus: in eo tantùm differentes quòd os uni in promptu & anterius est; alteri reductius ad mediam imi capitis partem.

Tertio corpus est breuius, rotũdius, totum in uentrẽ ualde protuberantẽ collectũ: cauda perparua & exili: squamis nullis, colore subflauo: caput & os similia prædictis. Nos iconem primi duntaxat (quoniam monstra persequi non instituimus) in lacu Constantiensi capti, facie ferè humana, posuimus.

CYPRINI aliquando hermaphroditi, id est, utriusque sexus capiuntur: aliquando neutrius.

CYPRINVS latus siue Brama Rondeletij. Si Cyprinorum (inquit) nota propria sit palatũ carnosum habere linguæ uice, plurima quidem sunt Cyprinorum genera. Nam quę Tinca et Brama nominatur, atque plures alij pisces, palatum carnosum habent. Quoniam uero quæ Carpa à Gallis uocatur, inter cæteros omnes pisces maximè carnosum palatum habet, atque ita euidens, ut uulgus etiam linguã appellet, eam pro ueterum Cyprino accipiemus: aliquot alios quibus nota hæc communis est cũ quibusdam alijs huic tanquam species subijciemus. ¶ Hunc piscem recentiores quidam Germani Latinè Prasinum uocant, ut Albertus Bresmam, Germanici nominis imitatione: aliqui Bremam. Platina Scardam, Benedictus Iouius Scardulam, Grapaldus Scarduam, Italicum imitati nomen. Nos Ballerum maiorem nominabimus, ut à Ballero simpliciter uel minore (quem nostrum uulgus Bliccam appellat) distinguamus.

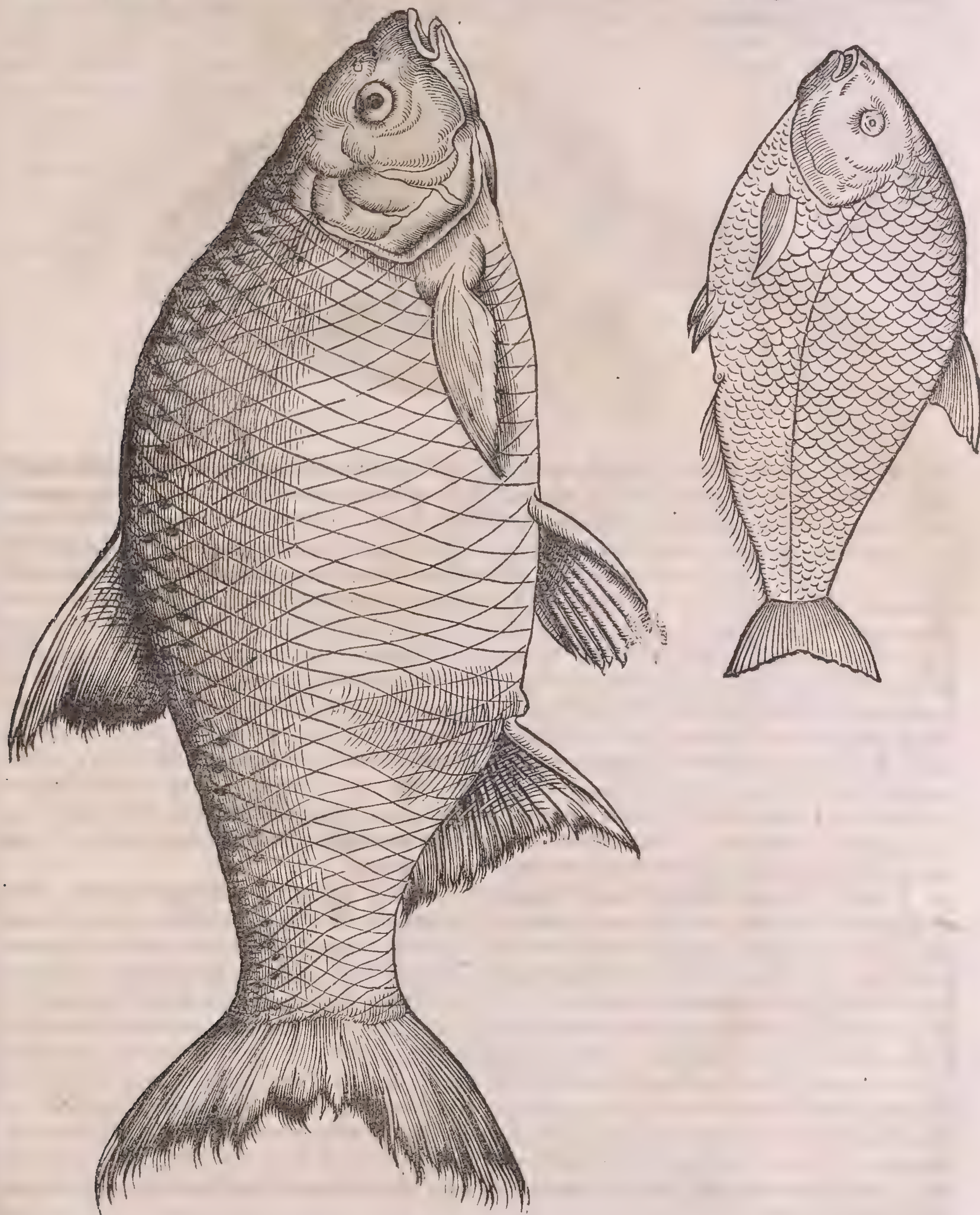
¶ Quidã nominis uicinitate deceptus, Bramam putauit Abramidẽ fl. rectè uocari posse. ¶ Vide etiam suprà ubi de Cyprinorum differentijs dictum est. ¶ Alibi hic piscis de stagnantibus aquis flumina subiens, manet in eis ac proficit. ¶ Est aqud nos lacus piscosus nomine Gryphius, in quo piscium istorũ genus peculiare reperit, quod Steinbrachsmen (ut in Acronio etiam Lindauię, alibi Thornbrachsmen) appellãt: lautius ac delicatius cæteris, & sub tempus, quo generationi uacat, aculeatum (ut fertur) & albius euadit: mares duntaxat, quanquam & alij Cyprini lati quum generant, squamis exasperantur, & alij fortè pleriq; pisces: eoq; tempore ad cibum minùs probantur. ¶ A Bramæ fluuiatilis aut lacustris similitudine quadã permulti marini pisces, ab Anglis, Germanis & Gallis similiter uocantur, aut uocari possunt, adiecta aliqua cuiuscunque differentiæ nota: ut Aurata, Sparus, Sargus, Melanurus, Dentex uel Synodon, Synagris, Chromis, Pagrus, Erythrinus, Hepatus, Orphus, Anthias, Charax, Coracinus, Scarus, &c.

ITAL. Placentini Arbolicã uocãt, alij Scardolam siue Scardam, Veneti Russatam, Bellon.

GALL. Bresme, uel Brasme. Galli Bramam uocant, Rondeletius. Huius generis qui mediocri sunt magnitudine, Lutetiæ Haseaux nuncupantur, Bellonius.

GERM. A nostris nominaт ein Brachsme. Sunt qui putant primo anno eundẽ esse piscẽ dictũ ein Blick, *(quem nos sui generis piscem esse in Ballero ostendimus: similẽ quidem, sed qui ad tantã magnitudinem nunquam perueniat:)* secundo demum uocari ein Brachsme, atque id nomen retinere. Alij Germanorum aliter proferunt: Drasem, Saxones: Brasem, Frisij: circa Coloniam Agrippinam, Brysem: alibi Bresem/ Brosen/ Pressen/ Prossen/ Brechsam/ Praxme/ Breme/ quod nomen postremum, ad Gallicum accedit: ut Scharien Tridenti usitatum, ad Italicum Scardula. ¶ Apud Misenos in Albi hi pisces ab initio, dum digito breuiores sunt, à figura nominãtur Weydenbletter/ id est,

Icon hæc Cyprini lati accuratè facta est ad unum ex lacustribus nostris. *Alius à Rondeletio exhibitus.*

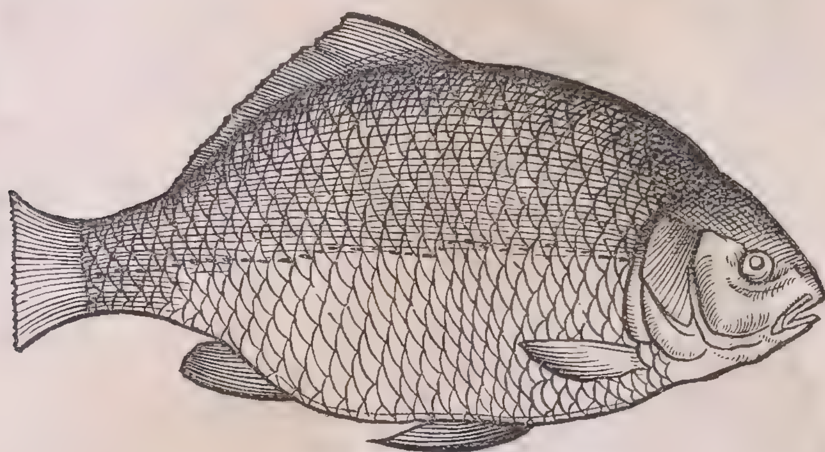

id est, Salicum folia: deinde aliquanto maiores, **Windtblehen**: iam uerò ad libræ pondus aucti & maiores, **Blehen** uel **Blahen**: uel **Plötzen**. Tandem bilibres aut trilibres (rarò enim tres libras in Albi superant,) **Brossen** uel **grosse Blehen**. **Plotzen** autem uocantur, quòd figura referant usitatum antiquitus gladij genus ualde latum, breue ac tenue, eodẽ nomine dictum. hinc nimirũ Christophorus Encelius hunc piscem Latina terminatione Plocenum nominat: & eundem (ni fallor) Germani in Marchia, **Ploßfisch**: quod nomen recentior quidam (Baldazar Trochus) Sillaginem (nescio qua ratione) interpretatur. ¶ Sunt qui **Pressen** & **Blehe** pro diuersis piscibus accipiãt: quòd hic candidior, tenuior, sicciorq; sit: ille nigrior, crassior, pinguiorq;. ego cum diligentissimo Kentmanno senserim, ætatis tantùm differentiam esse.

POLONI, ut audio, Dubiel. sed alius est Saxonum Diebel, nempe Capito fl.

CHARAX uulgò dictus Germanis. Huius (præter Ianum Dubrauium in doctissimo De piscinis libro,) qui meminerit nondũ inueni. Charax (inquit Dubrauius) forma staturaq; nõ multum à fœtu Cyprini absimilis est, nisi quòd paulò latiore corpore distendatur, & dorsum habe

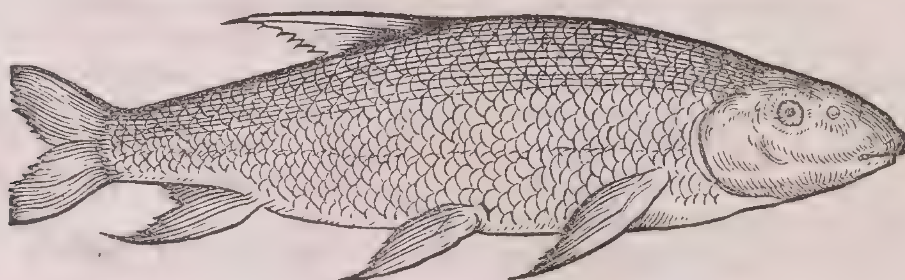
Icon hæc piſcis eſt ſimpliciter Karaß dicti: cui ſimilis eſt etiam Caraſi minoris icon, ut ab amico accepi: niſi quòd caudam extremam ferè arcuatam & in medio reductam habet, &c.

at aſperioribus ſpinis uallatum (unde ei nomen,) quódq; iuxta caudam ſquamis inauratis magis impalleſcat. Sed & marinus Charax tergo caudaq; auri ſimilitudinem gerit, ac præterea purpureis cingulis, purpureisq; oculis, ut Aelianus prodit, illuſtratur. quorum neutrum in noſtrate inuenias: ſed neq; dentium extantium ſeriem. Hunc uernaculum Characem piſcinarij, qui farturæ Cyprinorum conſulunt, ne unquam in eadem piſcina cum Cyprinis commiſceant, diligenter cauēt: quod uel tantillus Charax audeat & ualeat tantum præ ſe Cyprinum paſcuis depellere: nec tanti ipſe tamen diſtrahi, quanti Cyprinus poteſt. Hæc ille. Sed ueterū Charax marinus eſt piſcis: qui Oppiano in petris & arenis paſcitur. Synodon & Charax Diphilo eiuſdem ſunt generis: ſed hic præſtat. & quanquam is de alimento ex piſcibus loquitur, uideri tamen poteſt non ſolùm nutrimenti ratio, ſed etiam forma his piſcibus ſimilis. & fortè Charax hoc nomine dictus fuerit, quòd firmis dentibus os uallatum (ſimiliter ut Synodon) habeat. ¶ Cyprinum aſperum nominare licebit. ¶ De ſpeciebus piſcis Karas, leges mox in nominibus Germanicis, & ſuprà ubi de differentijs Cyprinorum in genere dictum eſt. ¶ Piſcem in Friſia orientali Carutz dictum, Carpioni ſimilem, ſed minorem, &c. omnes qui in uiuarijs ſeruant, conſtanter affirmant, ſexies anno parere. quare ſi Carpio uulgò dictus (quem tam fœcundum reperiri nondum nobis conſtat,) Cyprinus non ſit, hic meritò eſſe poteſt. ſed nihil definio, Turnerus.

GERM. Karaß/Kariß/Gariß/Karauß. Genera eius tria in Albi reperiuntur. Primi generis piſces ſunt parui, tenues, lati, colore ſubaureo, cui circa dorſum fuſcus admiſcetur. dupla eis ad latitudinem longitudo. Squamæ ut in Cyprino. Genus hoc Miſeni paruum cognominant, klein Karaß: uel à colore Giblichen. Hi è piſcinis et ſtagnantibus aquis in Albim ueniunt. Rarò octo digitos longitudine excedunt. Alterius uerò generis Caraſi, aliquanto craſsiores & longiores ſunt: uocanturq; dimidij Caraſi, Halbkaraß: uel Karpkaraß: quoniam è Caraſo & Carpa ueluti compoſiti uidentur. Hi quoq; è piſcinis & ſtagnantibus aquis Albim ingrediuntur.

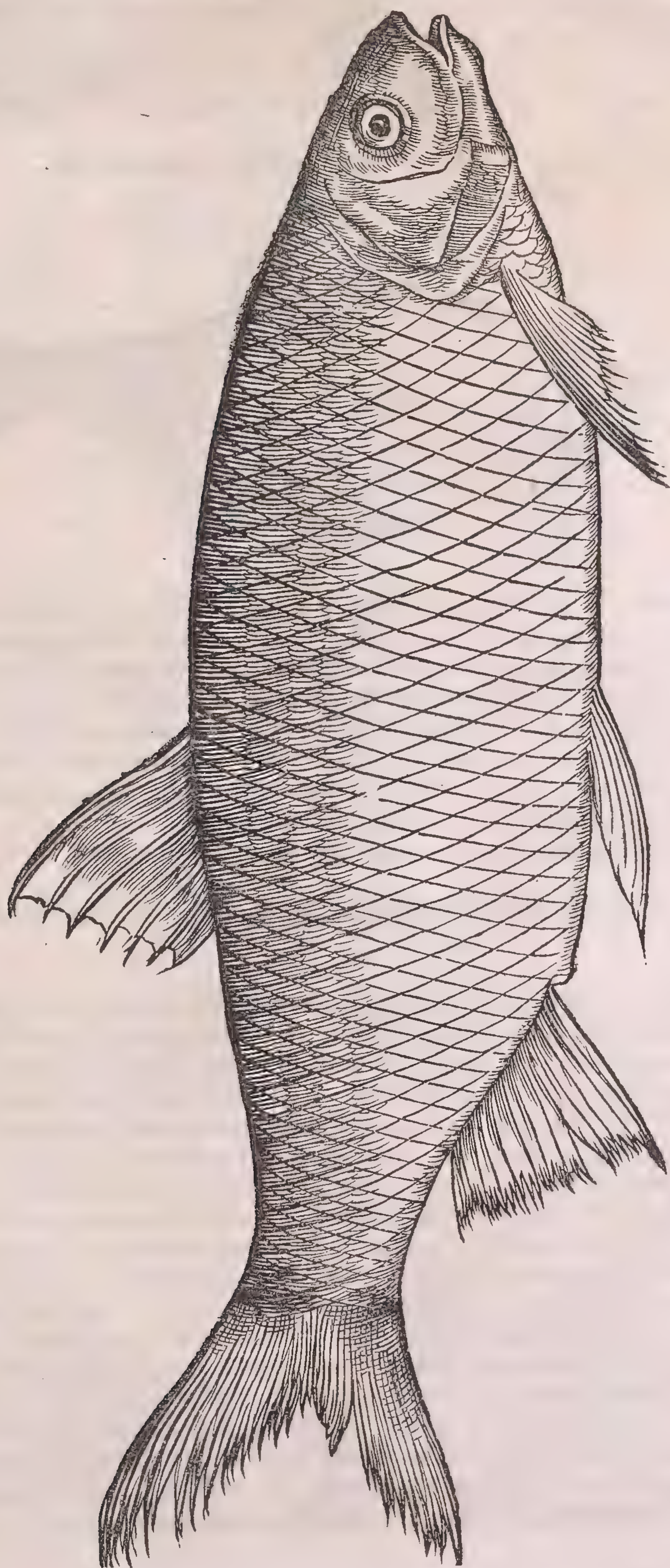
APOLONIS ſimiliter Karpkaraß dicitur, uel alio nomine Piotrus. Piſcis (inquit Ianus Dubrauius) quem Bohemi Pitruſſam uocant, in piſcinis frequens, non alius eſſe quàm Cyprinus creditur, ſed degener, & uelut abortiuus, quanquam in cibo haud ingratus, præſertim ſi in craticula torreatur. Tertij demum generis Caraſi tenuiores & latiores ſunt, quàm dimidij nunc dicti, ſimiles primis, ſed maiores & pulchri candoris argentei. Hi in Albi naſcuntur, non aliunde (ut prædicti) ingrediuntur.

ORFVS à Germanis uulgò dictus piſcis, nondum à me uiſus eſt, præterquam Auguſtæ Vindelicorum in piſcina natans; in qua urbe iconē etiam mihi depingi clariſsimus medicus Achilles

chilles P. Gasserus curauit. Dorso est rubicundo, uentre albicante, squamis magnis & latis, paulò latioribus quàm Thymallus. Capitoni fluuiatili forma cognatus, maior: Cyprino minùs latus, sed crassior. Certo anni tempore è squamis eius ceu clauos quosdam eminere aiunt, similiter ut in Cyprino clauato Larij. quamobrem ad Cyprinos potiùs quàm Capitones pertinere uidetur. Species ei inter Carpam & Bresmam media, sicut & magnitudo, ut audio. Lautus et sapidissimus habetur: ille præsertim cuius caro rubeat. nam altera species reperitur carne alba. Siccam eius carnem, friabilem & salubrem esse tradunt, minùs suauem quàm Thymalli. Muscis uescitur. In lacubus & piscinis fermè reperitur apud Vindelicos, Norimbergę & alibi. sed etiam in aquis fluentibus, ut Norimbergæ in Begniza flumine.

GERMANI uocãt Orff/Vrff/Erfle/Nörfling/Würffling/Elft. species ea cuius caro alba est, priuatim Augustæ Weyßfisch appellatur.

RUTILUM hunc piscem appellare uolui à colore pinnarum, à quo Germani etiam nomen ei fecerunt. Rondeletius Phoxinis adnumerare uidetur, inter fluuiatiles: & rursus Sabaudico nomine Vangeron inter lacustres. Vide superiùs Parte I. in Phoxino squamoso Rondeletij maiore. Apud nos quidem in lacubus tantùm reperitur, non etiam fluuijs, qui in nostra regione rapidiores sunt: alibi in fluuijs quoque nascitur, quos tamen è stagnantibus aquis subire solet. Ex eius cum Cyprino lato, coitu, hybrida gignitur, inter utrunque ambigens.

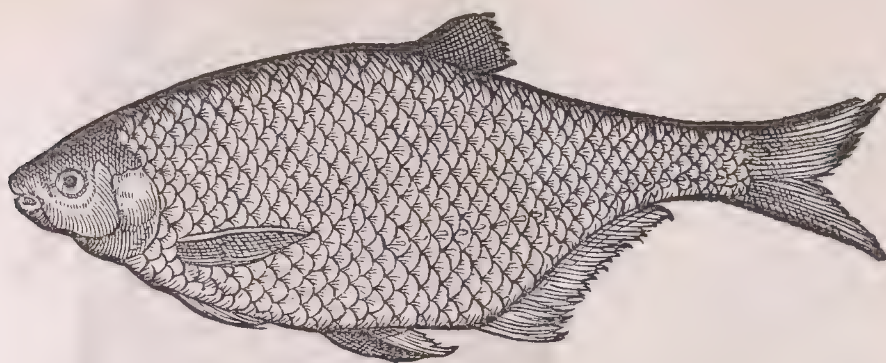
ITALICE circa Comum in Lario lacu Piota uocatur, ut circa Verbanum quoque: unde Latina inflexione Plotam Paulus Iouius dixit. hoc nomen uideri potest à Germanico Plotze deductum, quanquam id Cyprinum potiùs significat: quem imperitiores cum hoc pisce confundunt. Idém ne sit qui circa Ferrariam uulgò Aurata Padi uocatur, inquirendum.

GALLICE Roce, Rose, Rosse. Circa lacus Sabaudiæ Vingeron, Vengeron, Vangeron. Circa Neocomum tamen idem nomen longè diuerso pisci attribuunt, ex Leuciscorum genere, quem Laugele nostri uocant, Galli Dardum.

GERMANICE. Nostris Rottene/Rotte/Rottel/Rottele/ (sed longè alij pisces sunt Rot & Rötele nostris dicti, semper in lacubus magnis tantū:) alijs Rotfeder/Rotranck/Roddow/Roddau.

ANGLICE Roche. Alius est Rochet Anglorum, inter marinos.

POLONICE Vusdrenka.

BALLERUS Aristotelis, ut Rondeletio uidetur. Græcis hodie ad Strymonem amnem Plestya: ad Pischiacum uerò lacum in Macedonia, modò Platanes, modò Plestya, modò Platognia uocatur. Alicubi è stagnantibus aquis flumina subit: in quibus manet ac proficit.

GALL. Bordeliere, in lacubus Allobrogum: in Lemano Plateron, alibi Platte, Platton.

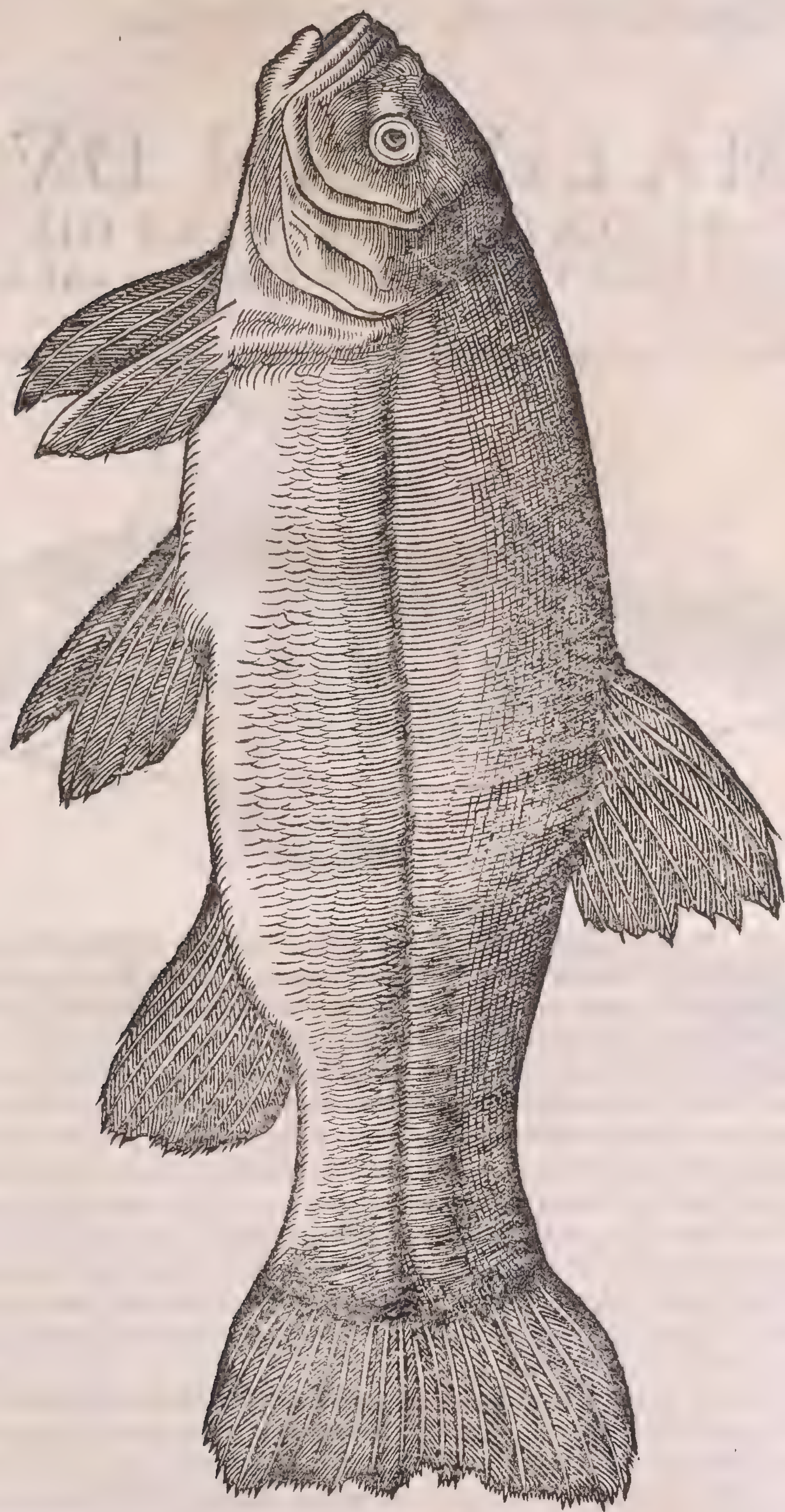
GERM. Ein Blick/Blickling/Breitele: & circa Coloniam, ni fallor, Bleech. alibi Plechle. Argentinæ Meckel, ut coniicio. In Albi fl. à Misenis uocatur Geuster: Blicca uerò alterius piscis apud ipsos nomen est, qui alio nomine Zerta dicitur: de quo inter anadromos agemus. Christophorus Encelius Latina terminatione Gusterum dixit.

ANGLI Bleke uocant uel hunc piscem, uel potiùs Alburnum.

HACTENUS de piscibus fluuiatilibus latis & squamosis. Restat Tinca, sola in hoc genere læuis & lubrica.

TINCA piscis plebeius, hoc nomine ab Ausonio dictus: quod Itali & Galli hodie retinent, nullo antiquo nomine apud authores noscitur, quod mirum est, cum ubiq; frequens sit inter uulgi solatia (ut cum Ausonio dicam) piscis. Sed uiliorum piscium mentionem nullam reperiri, minus est mirum. Phycis aut Merula fluuiatilis, si libet, nominetur. est enim Tinca Phycidi marino pisci, ut scribit Bellonius: uel Merulæ, ut Massarius, similis, ut uulgus in Italia Tincæ marinę nomine appellet. Mihi Merulæ fl. nomen, potiùs quàm Phycidis arriserit. Tinca nomen à recentioribus uariè scribitur, Tincha, Thinca, Tenca, Tencha, Tencon. mihi ut Tinca scribatur magis placet, nimirum quasi Tincta, quod Gallus diceret Teinte. colore enim uiridi nigricāte ueluti tincta uidetur. Alexander Benedictus Orphum lacustrem appellauit, (à colore nigrescente, ut coniicio, διὰ τὸ ὀρφνὸν τῆς χρόας:) sed cum Orpho pisce marino, nihil opinor commune habet. ¶ Sunt qui Aristotelis ψύλωνα esse putent, quem Fullonem uertit Gaza: de quo nihil aliud scribit quàm quòd gregalis sit, & litora petat tranquilliora: ex quibus uerbis de pisce marino eum loqui apparet. Gaza cur ψύλωνα Fullonem uerterit, nihil aliud rationis præter nominis similitudinem uideo, & forsan ipse φύλωνα, non ψύλωνα legit. γναφεὺς quidem Græcis fullonē significat: quo nomine piscis meminit Dorion apud Athenæum: eiusq; decoctio maculam omnem elui ait. Facit autem (Bellonio teste) Tincæ etiam decoctum ad detergendas lanarū sordes. Sed idē & Anguillarum & Ichthyocollæ, & aliorum piscium admodum glutinosorum, decoctum præstare potest, Rondeletio teste. ¶ Tinca è stagnantibus aquis in amnes transit, & permanens proficit.

ITAL.

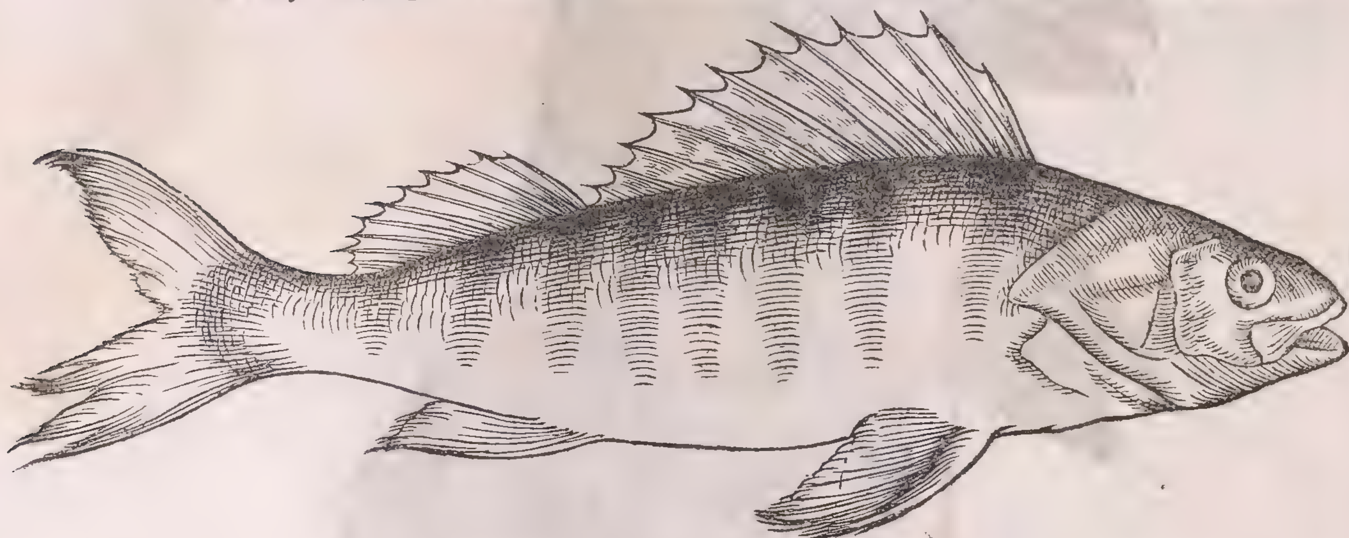
ITAL. Tenca.
HISPANICE Tinca.
GALLICE Tenche.

GERMANICE Schley, quaſi myxon uel muco, uel (ut erudito cuidã placet) limaria. Tincæ quidẽ ut in limoſis ſordidisq́ue locis degunt, ita muco obducuntur, & ſeſe mutuò lambunt. Alij ſcribunt Schleihe/ noſtri Schlig, (g. ita proferentes, ut i. conſonam:) alij Slye/ Schleyn. alicubi etiam Gallico uocabulo Tinch appellant. Geldri Lauwen/ Louwen/ Seeld/ Zeeld. Friſij, ni fallor, Mũdthund/ (neſcio qua ratione:) & alio nomine medicum omnium piſcium, (Luciun quidem Tincæ affrictu ſua uulnera conglutinare aiũt,) & ſutorem nigrum. Hollandi quoque een Schoemacher, hoc eſt, ſutorem, ob cutis craſsitudinem: & Graumacker, (nos Grabmacher di

ceremus,) id est, Vespillonem, quòd subinde in terra effossa aut sepulchris inueniatur.
ANGLICE. Tenche.
POLONICE Lin uel Lun. Bohemice Linie, & Ssuuecz quasi Sutor.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS I. PARS IIII. DE PISCIBVS FLVVIATILIBVS SIMPLICITER.

Perca fl. à nostro pictore adumbrata: non ad eius imitationem facta quam Rondeletius dedit.

Salubritas eius & collatio cum marina.

PERCA fluuiatilis, (πέρκη ἢ περκὶς ποταμία: cuius Aristot. Plinius & alij meminerũt) lacus & stagna incolit. Marinæ quidem nomine similior est, quàm corporis figura, aut carnis substantia, aut succi bonitate. Marina enim tenera & friabilis est, concoctu facilis boniq́ꝫ succi. fluuiatilis his omnibus ferè dotibus caret, Rondeletius, qui etiam medicos imperitos reprehẽdit, qui ea quę de Perca mar. dicta sunt à Galeno, ad fluuiatilem transferunt. Nos Rondeletij sententiam probamus, si marinis fluuiatiles Percæ conferantur. hoc tamen distinguẽdi gratia addiderim: Percas nostras quæ in fluuijs & lacubus maioribus purioribusq́ꝫ uersantur, longè præferendas esse alijs quæ in minoribus minusq́ꝫ puris aquis degunt. Accedit in fluminibus nostris, etiam uelocior cursus: cuius ratione magis exercentur. Itaq́ꝫ è Rheno saluberrimæ putantur: quod & uulgare prouerbium testatur: & Xenocrates etiam prodidit: Quæ in Rheno (inquit) gignitur Perca, marinis piscibus succi probitate æqualis est. Item Ausonius in Mosella: Nec te delicias mensarum Perca silebo, Amnigenas inter pisces dignande marinis. Quò quidem minores fuerint, eò & duræ & glutinosæ minùs, concoctuq́ꝫ faciliores sunt: nisi fortè spinę quæ in minimis simul ingeruntur, cõcoctionem inæqualem & flatuosam faciunt.

Quod ad salubritatem (inquit Saluianus) fluuialem Percam marina inferiorẽ iudicamus. sed neq́ꝫ hæc insalubris. nam etsi friabilem carnem nõn habeat, cum tenera tamẽ sit, neque difficilis est concoctu, neq́ꝫ mali succi. quare in Saxatilium penuria, ea quoque, & maximè in saxosis & puris fluminibus capta, citra noxam uesci possunt ualetudinarij: Saporis uerò suauitate marinæ longè & multùm antecellit fluuialis. ¶ Platina Persicinum dixit, quòd Persici pomi saporem referat, ut ipse putat. Ego neq́ꝫ hunc saporem liquidò hunc piscem præ se ferre arbitror: neque nomen ab eo mutuari, sed potiùs à Perca Latino Græcoq́ꝫ nomine, Persicum esse interpolatum: nam & nostri Bersich pronunciant: & Persecum uulgò à Perca quasi Percecã dici Massarius Venetus tradit. ¶ De Perca minore uel rotunda cognominata, uide suprà, Parte I. huius Ordinis.

Persicinus.

ITAL. Persico uel Perceco. ¶ Hetruscis Persega, Romę Cerna, (quod nomẽ etiam alijs piscibus attribuunt,) Bellonius.

GALL. Perche.

ANGLI Perche/similiter ut Galli.

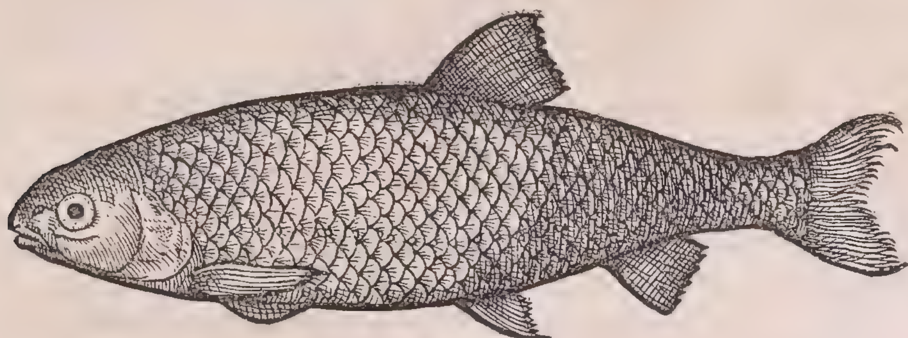
GERM. Heluetijs & Mosellanis Bersich. alijs aliter, Bersig/Bersing/Persick/Berse/Barß/Parß/Barsch. posteriora hæc Saxonibus & finitimis in usu sunt, Frisijs Baerse. apparet autem omnia hæc nomina à Græco Latinoq́ꝫ Perca esse desumpta. ¶ Nos speciem unam tantùm habemus, cui nomina prædicta propriè conueniunt, eademq́ꝫ Percæ mar. similior est: Saxones et alij, duas. Maiorem, quam hîc proponimus; illi simpliciter Parß dicunt, uel Punterparß/Puntelparß/

relparß, id eſt, Percā maculoſam: uel Streifberſing, quòd maculis ſtrijſue (id eſt, lineis) notetur (tranſuerſis.) ſic aūt in Albi nominãt. Vel Grobarſch/Grawberſich, id eſt, Percam fuſci coloris.

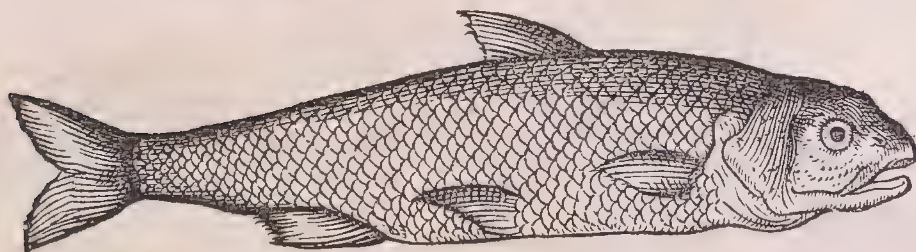
Minorem uocant Kaulparß, hoc eſt, Percam rotundam, &c. ¶ Percæ nomina apud noſtros pro ætate etiam uaria ſunt. nã fœtus adhuc nouus & tener, Hürling uocatur, id eſt, hornus: paulò maior, ſed intra primum adhuc annum, Trãnle. Secundo anno, Egle. Tertio, Stichling. Poſtremo, Reeling/Berſich/& (quod inuſitatius eſt) Banſerle. Circa lacum uerò Acroniū, præſertim Lindauiæ, puſillam Percam ſimiliter nominant Hürling: maiorem, Kretzer/(Conſtantię Stichling:) tertio Schoubfiſch. poſtea Egle/ uel Renckernegle. Vocabulum Stichling à pinnis aculeatis, Percis attributum, (ſicut etiam Kretzer, eâdem cauſa,) alibi piſciculis paruis tantùm, quos Aculeatos Rondeletius nominat, tribuitur. In noſtro lacu aliæ in profundo capiuntur, albiores, Triechteregle: aliæ propiùs ripam, colore magis fuſco, Landegle/Rotegle/Krãbegle. Græcè minimas, Percidia dixerim. maiores, Percidas: maximas, Percas.

POLONICE. Okun: Bohemice Okaun, uel Vuokauny.

Capito fl. à Rondeletio exhibitus.

Eiuſdem alia icon è libro iconum Io. Kentmanni.

CAPITO ſeu Cephalus fluuiatilis. (λευκίσκος ποτάμιος ἄλλος, κέφαλος ποτάμιος, Græcè dici poteſt.) Hunc piſcem Auſonius in Moſella Capitonem nominauit. ¶ Idem uidetur Squalus olim Latinè dictus, quod nomen hodieq; Italia alicubi retinet. Varro lib. 3. de re ruſt. Squalos cum Mugilibus nominat: & Ouidio Squalus in herboſa arena degit: ſicut & Capito fl. Auſonio. Squali quidem nomen uulgus Latinorum iam olim à cephalo deprauaſſe uidetur. In Plinij Naturali hiſtoria bis Squalos legimus, (ubi Rondeletius Galeos intelligit:) ego utrobiq; Squatos uel Squatinos legendum ex Ariſtotele obſeruaui. Columella 8. 16. Veteres (inquit) in dulcibus aquis marinos etiam clauſerunt piſces: atq; eâdem cura Mugilem Scarumq; nutrierunt, qua nunc Muræna & Lupus educantur. Saluianus probè pro Scaro reponit Squalum. Apud Pliniū Squali bis mentio fit: ſed locus uterq; (inquit Saluianus) ex Ariſtotele corrigendus, ut in altero prò Squalis Galeos, in altero pro Squalo Squatinã legamus. Plinius Valerianus medicus: Piſces de flumine qui petram habẽt, ut Tructi, Squalij, Comede. pro Squalij autem, legendũ Squali. Hi igitur authores, Varro, Columella, Plinius Valerianus, Squalum piſcem dulcis aquæ alumnũ, uulgaremq; & uilem faciunt: id quod Squalo noſtro conuenit, quemadmodum & uulgare nomen. Hęc ille. Longè quidem alius eſt Schwal/quaſi Squalus uulgò à noſtris dictus, è Leuciſcorum fluuiatilium genere. ¶ Alius piſcis eſt Thedo Auſonij, nullo ſpinæ nociturus acumine: alius etiam qui in Mugilum genere Chelon uel Bacchus nominatur, marinus uidelicet; quod moneo, quoniam non indoctus quidam confudit. ¶ Galenus (inquit Saluianus) hunc Leuciſcum dixiſſe uidetur, Mugili ſimilem in fluuijs, capite minori, ſapore acidiore: hæc enim Squalo noſtro conueniunt. Idem & Auſonij Alburnus uidetur: quem uilioribus ſuæ Moſellæ piſcibus adnumerat: quanquam Gillius alium piſcem qui Albo dicatur uulgò, Alburnum Auſonij putauit. Sic ille. Nos alios Leuciſcos huius Ordinis Parte I. propoſuimus: ut alium quoq; Alburnum, ibîdem, prædam puerilibus hamis, ut canit Auſonius, utpote piſciculum exiguum, quod huic non cõuenit. Præterea Auſonius qua in regione ſcripſerit cogitandum eſt; et quinam hodieq; illic piſces iiſdem aut ſimilibus nominibus appellentur.

Leuciſcus. Alburnus. Albo.

ITAL. Veneti & Romani Squalum (Squaglio, Romæ) uocant, quem piscem Insubres Cauedanum, Placentini & his finitimi Cauezale nominant. Eundem nondum adultum Romæ Gauettum appellari audiui, Bellonius. Squalo, Squallo, Squadro, Squaio, Capidon, Cauedo, Caueano, Caueden. unde & Grapaldus Latina terminatione Cauedulum dixit.

GALLICE Munier (Musnier Lugduni, Bellonius) dicitur, quòd circa moletrinas plurimus sit. Ab alijs Vilain, id est, turpis ac fœdus, à uictus ratione: quia stercore, cœno, sordib. delectetur & uiuat, Rondeletius. Aulici ichthyopolæ Vilain, id est, uillanum aut uilem, commodè nominarunt, Bellonius. Alij Cheuesne, alij Calliastro, Cenomani & Andegauenses un Chouan, uel Testard à capitis magnitudine, Idem. qui alibi etiam Gobium fl. alterũ à suis Cenomanis Musnier appellari prodidit.

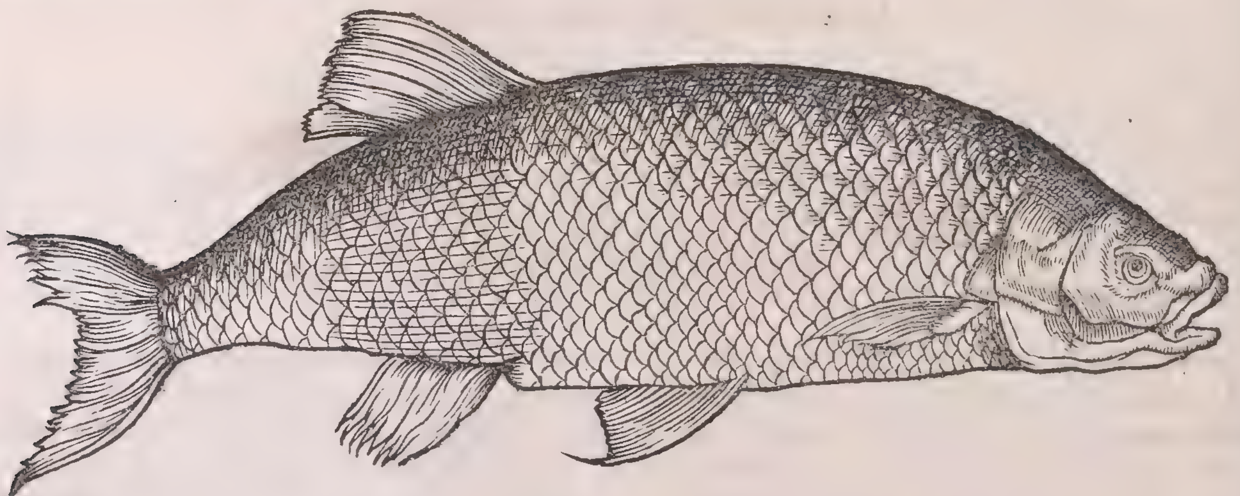
GERMANICE Alet/Allt/Alte/Elte/Mönen/Myn/Minwe/Menechen/ (unde Albertus Latinum Monachi nomen fecisse uidetur:) Furn: quod nomen alij (ut piscatores circa Acronium lacum) diuerso pisci attribuunt, quem nostri uocant ein Schwal è genere Leuciscorum fluuiatilium. Saxones & finitimi uocant Diebel, uel Deuel: unde quidam Dobulam Latina terminatione proferunt. aliqui Meusesser, unde Christophorus Salueldensis Murilegulum Latinè dixit. Quidam Schüpfisch (cõmuni squamosorum piscium nomine) si rectè id scribit Saluianus.

ANGLICE Cheuyn (ab Italico Caueden uel Caueano fortè.) Idem piscis cum minor est et palmum non excedit, Pollarde ab Anglis uocatur, Bellonius.

BOHEMICE Tlausie uel Tlauslie. Dubiel Polonorũ alius est piscis, nẽpe Cyprinus latus.

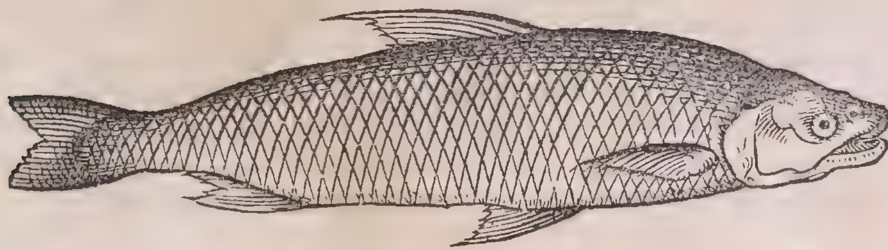
CAPITO Lacustris quidam infrà cum Lacustribus describetur, qui Albus à Saluiano uocatur.

PRAETER Capitonem fl. illum nobis uulgarem, de quo iam diximus, alij etiam quidam similiter fluuiatiles, & forma non dissimiles, ad idem genus referendi uidentur, ut sunt apud Saxones & Misenos dicti Jesen/Rapp/Zerte/ nostris piscatoribus (sicut & Gallis, & Italis, ni fallor) incogniti. Horum duos priores hic exhibemus: tertium uerò, quoniam è mari subit amnes, ad Partem V. differemus.

CAPITO fl. cœruleus cognominetur à nobis hic piscis, quem GERMANI accolæ Danubij Jentling appellant. fertur enim cœrulei coloris esse, dorso præsertim & partim capite: Capitone Ausonij minor, cum rarò duas libras (XVI. unciarum) excedat. Latera & uenter argentei coloris sunt: pinnæ fermè ruffi, sicut & cauda. Assus præfertur: unde aliqui Bratfisch appellant. Saxones Jesen: qui ad Viadrum habitant, Jesitz: Dantiscani Jesus. aliqui Jese, e. ultimum nõ proferentes, & primum obscuriùs instar æ, diphthongi ferè. Hic piscis (ut Stephanus Lauræus Ferdinãdi Augusti medicus, à quo etiam iconem accepi, me docuit,) neutiquã salubris est, quòd pinguiusculus sit, et non saxatilium modo friabilis, suauis tamẽ satis. estur frigidus, assus potissimum: quanuis & elixus, & alijs modis. Longitudo eius cubitum non excedit, nec latitudo tres aut quatuor digitos. post Pascha potissimùm capitur. ¶ Idem fortè piscis est qui Bratkarpfe à Germanis Poloniæ finitimis uocatur. Quærendum etiam an idem sit, qui circa Coloniam & apud inferiores Germanos in Rheno Macrell uel Macrill dicitur, & alio nomine Bratfisch, ut Adamus Lonicerus tradit: & in aquarum fundis latère addit, noctu cum face à piscatoribus capi. Eum quidem Lucium Ausonij esse, non rectè conijcit. Longè alius est qui in mari Macrill dicitur, nempe Scomber.

POLONICE Iaiz, uel Iésién. quærendum an idem sit qui Glouuaz ab eis dicitur, ob magnitudinem capitis, de quo suprà Parte III. ubi de Cyprinorum differentijs agitur.

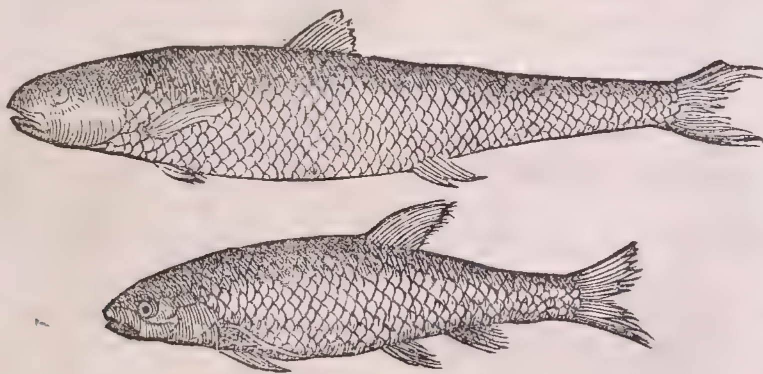
CAPITO fl. rapax aut uorax discriminis causa cognominetur hic, quem GERMANI Misceni ein Rappe, id est, Coruum appellant. Est enim (ut Ioannes Kentmannus scribit, qui effigiẽ quoq; cõmunicauit) Corui auis instar rapax uoraxq;: non minùs ferè perniciosus uorandis piscib. quàm Silurus & Lucius. In Albi capitur: in quo etiam nascitur, non aduena est. Squamis tegitur latiusculis, tenuibus & perspicuis. Longus est, crassus, & carnosus, carne aristis plena. longitudine ad latitudinem quintupla. Dentes ei non in ore, sed in faucibus sunt. Maximi qui apud Misenos capiuntur, ad sex aut septem libras (sedecim unciarum) accedunt, &c. Piscis est admodũ laudatus & boni saporis, tum assus, tum elixus, si ritè coquatur, quod plerique ignorant. facile enim in partes aliquot dilabitur, si in feruidam immittatur. itaq; ab initio statim in frigidam præparatus immitti debet, ut pariter cum aqua concalfiat, &c.

Icone sequentis piscis non opus est: nam per omnia Capitonem fl. communem nostrum refert, nisi quòd minor est.

CAPITO uel Squalus fl. minor, aut minimus potiùs, est qui à GERMANIS Häßling appellatur, quasi Lepusculus: fortè quòd agilitate ac celeritate natandi lepores repræsentet. scribitur autem uarijs modis: Hasele/Haßle/Heßling. In Albi Heßling appellatur, uel à dorsi crassitie, Dickruck, id est, παχύνωτος: uel nimis cõmuni nomine Weyßfisch. Argẽtinæ Schnotfisch uel Schnatfisch. (Alicubi etiam Meifisch, à mense Maio, quo præfertur: quod quidem nomen Alausæ etiam tribuitur.) Coloniæ Kolfisch, hic aut alius persimilis. In lacu iuxta Tugium Heluetiorum Ganghaßle uocatur: & Suala nostra siue Gardus ibidem Haßle dicitur, sicut etiam Lucernæ. Glyssen apud piscatores nostros generale nomen est ad piscium species tres, quas uocãt Hasele/Laugele/Schwalen. ¶ Quòd si quis Leuciscum maiorem appellare uoluerit, permittemus. est enim Leuciscis illis, quos suprà Parte 1. huius Ordinis descripsimus maior. Capitur apud nos tum in lacu, tum in fluuio. fluuiatilem oculis rubere aiunt: lacustris non rubet, sed superna oculorum parte flaua est. Dentes in faucibus utrinq; cõditos habet, sicut et Capitones maiores. Dorsum ei fuscum & crassum est, & similiter caput. squamis mediocriter magnis tegitur. Circa ripas plerunq; natat, ubi ex herbis uermiculos legit, & muscas aut culices riparum marginibus insidentes rapit.

GALLICVM nomen nescio. nam Haseaux Gallis dicti pisces, Cyprini lati minores sunt.

ITALICE, ni fallor, Stretta uocatur in Lario lacu, à corpore longiusculo & stricto, id est, minimè lato. in Verbano Giauetta. Papiæ Kabacello.

MVGILVM fluuiatilium species duæ Rondeletio. Frequentissimus (inquit) est piscis in riuulis & fluuijs labentibus ex montibus Cemeneis, qui à uulgo Siego uocatur. Hunc ad aliud quàm ad Mugilum genus reuocare non possum: Quemadmodum nec pisciculum illum qui à Lugdunensibus Friton & Friteau nominatur: qui superiori ferè similis est, sed minor. palmi enim longitudinem uix superat: superior in Arari, & in alijs quoq; aquis, etiã cubitalis est. Hic corporis aspectu Mugilibus (*fortè fluuiatilibus*) similis est: nec non pinnis, earum numero, situ, cauda, partibus internis. Rostro est acutiore, sine dentibus. Idem cum inferiore (*maior nimirum cum minore*) qui in Arari frequens est, uictus ratione, carnis mollitie & succo maximè conuenit. ¶ Siego piscis (inquit Dalechampius Lugdunensis medicus in epistola ad me) nõ in Arari nostro gignitur;

sed in Erari (uulgò Erant) fluuio, qui sub Agatham (uulgò Ade) mare ingreditur, quatuordecim millibus à Monspessulo Narbonam uersus. ¶ Idem sale conditos ad me misit pisces binos ex ijs, quos Galli uocant Fretus, Friton, & Friteau, quasi πτυγνιστὰς, ut uocat Athenæus. eos quidem nostri piscatores non agnoscunt, tanquam peregrinos. De hoc quanquã paruo uolui hîc agere simul cum maiore: quoniam Rondeletius etiam in unum caput coiniunxit.

GERM. F. Zweierley fisch in süssen wassern/von der art der Alten/zů Lyon bekañt: der grösser wirdt auff anderthalb schůch lang: der kleiner nit über ein spann.

VMBRA in Gardone Galliæ Narbonen. flumine, ex Truttarum genere est. qui uerò eodem nomine piscis in Lado nostro reperitur, Mugilis fluuiatilis species est, Rondeletius.

NASVS (uulgò dictus) piscis est in Danubio, et aquis in Danubium influentibus: similis Monacho (*id est, Capitoni fl.*) sed tenuior, naso ualde crasso, Albertus. Noscitur hoc nomine piscis passim apud Heluetios & Germanos. ¶ Peculiare nec illaudatum genus piscium est, in amnibus & aquis Lani degens, carnosum, molle & rotundum ferè, Barbatulorũ (*Barborum fl.*) penè gustu, duorũ triúmue palmorum magnitudine, quod Germani Nasen quasi Nasutum nominant, Adamus Lonicerus. Ergo uel Nasum, uel Nasutum, uel potius Nasonem appellabimus hunc piscem: cuius in aliorum qui hactenus de piscibus scripsēre libris nullam extare mentionem, quod sciam, demiror. ¶ Labrum seu rostrum superius crassum, simum, obtusumq; habet: unde et Simus Latinè, Grecè Σιμὸς dici poterit. nam eôdem nomine piscem inter Niloos legimus. nempe ut fluuiatiles quidã Mugiles siue Leucisci à rostri acumine Oxyrhynchi uocantur: ita hic ab eodem simo crassoq; Simus & Pachyrhynchus, rectè uocabitur. Genere quidẽ Leuciscis fl. adscribi debet. Venter eius intrinsecus nigerrima membrana ambitur. Os eius ueluti labra habere uidetur, ut ab ijs Labeo aut Chelon fluuiatilis dici mereatur. Plebeius planè piscis est, carne semper laxa & insipida. In Rheno præstantior habetur.

Nasutus. Naso.

Simus.

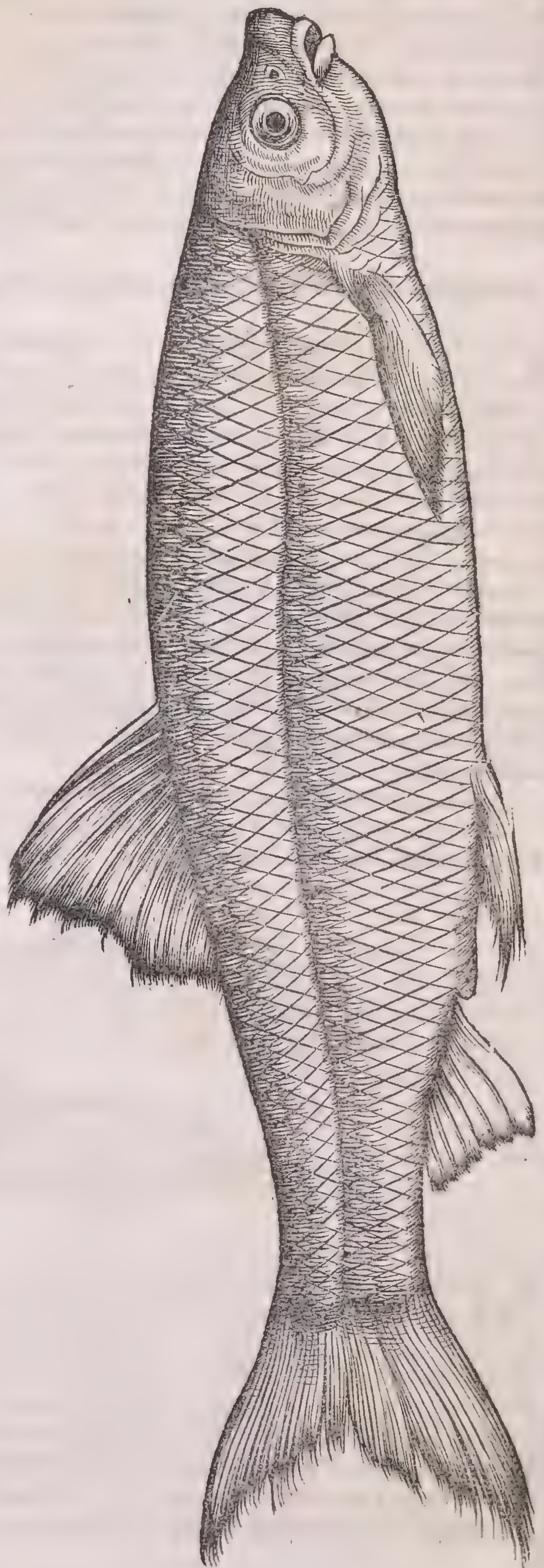
Pachyrhynchus.

Labeo. fl.

ITAL. Circa Tridentum Saueij uulgò dicitur, duabus syllabis. Vide mox cum Gallicis nominibus.

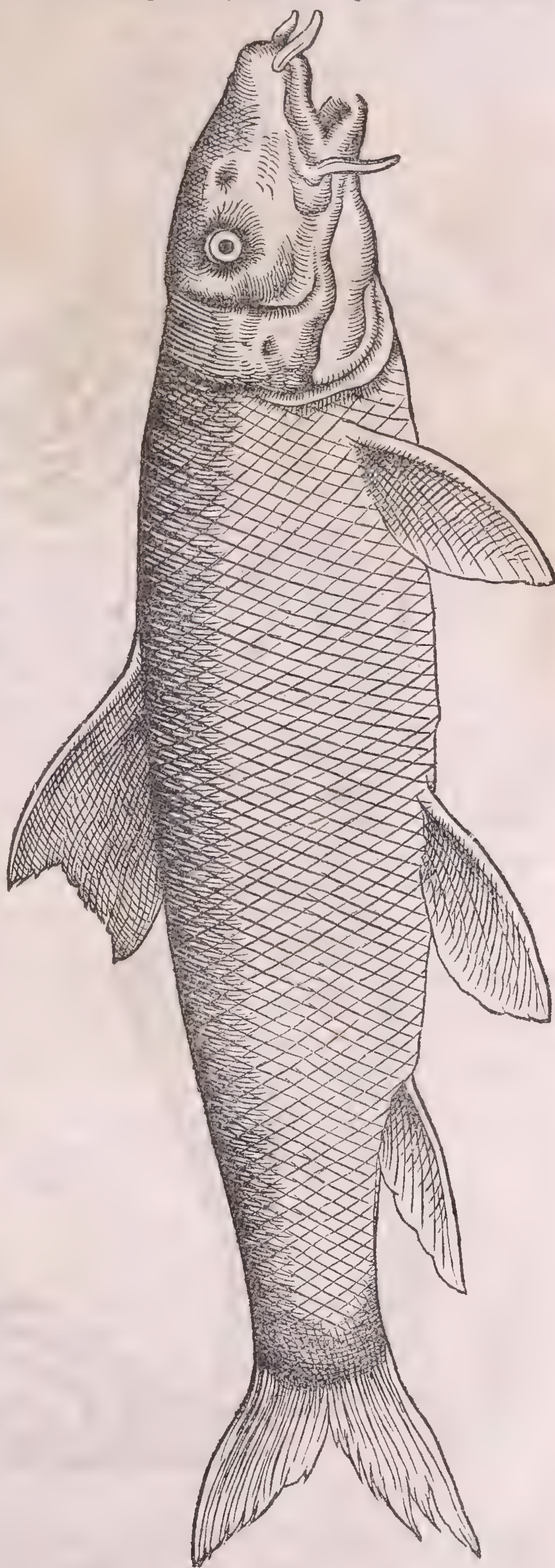
GALLI & Itali multi, puto, nomina eius cũ Capitonis fl. (cui aliquo modo similis est,) nominibus confundunt, ut sunt Villain, Cheuena, Musiner.

GERM. Ein Nase.

BARBVS ab Ausonio dictus, Barbulus Platinæ: quem Rondeletius non ineptè ob rostrum longius & acutius inter Oxyrynchos cõnumerari posse scribit; quoniam multi (inquit) eo nomine à ueteribus donati sunt. ¶ Nos Sturiones & similes eis pisces olim oxyrynchos dictos ostendimus. Est & in Mugilum genere oxyrynchus: & Rondeletius primam Leucisci fl. speciẽ, oxyrynchum de Mugilis fl. genere esse insinuat. Est & suus Nilo oxyrynchus, quem Lucium esse Bellonius suspicatur: & alius maris Rubri. & Antuerpiæ uulgò dictum Hautin piscem fluuiatilem, Ronde-

Barbus hic à nostro pictore delineatus est, maiusculus quàm uellem, ut & alij multi.

Rondeletius oxyrynchum nouo nomine appellat. Quamobrem Barbum piscem neq; oxyrynchum, neq; oxyrynchorum generis facere libet: ne tamen asymbolos abeam, de uetere eius nomine, coniecturam meam proferam. Barinus (Βαρῖνος) Aristoteli dictus piscis, an Barbus sit, quęrendum. nam & nomen alludit, & fluuiatilem esse piscem, & præ obesitate sterilescere ei conuenit. Gazæ interpretatio pro Barino non rectè Carinum habet.

¶ A recentioribus quibusdam Barbulus, aut Barbellus, Barbatus aut Barbo uocatur: à nonnullis ineptè Balbus. & quoniam Barbatulus est, ut Mullus, ab imperitis cum Mullo longè diuerso & marino pisce confunditur. Alexander Benedictus Mullum fl. uocat. ¶ Ab accolis Strymonis Græcè loquentibus, Mustacatus uel Mystus dicitur, teste Bellonio: à mystace, id est, barbitio, quanquam superioris labri barbam tantùm propriè mystacem Græci nominant. Mystus etiam in Nilo frequenter capitur, inquit Bellonius: sed quomodo Lucius Italicus à Gallico differt, sic Nili Mystus à nostro dissidet. noster enim oblongus est, & quasi teres: Niloticus uerò crasso & recurto est corpore. Memphi libras XX. pendentem uidi: quo in loco Mythus uel Mystus dicitur. uulgus Græcum Mustachato pronunciat, Sic ille. Idem Mystum marinum quoque reperiri scribit in Adriatico, fluuiatili magna ex parte similem, &c. qui si similiter Mystus & Mystacatus appellatur, an Plinij Musculus sit & cetorum dux, quærendum: mihi tamen Mustela potiùs dux ille uidetur, &c.

ITALICE Barbio, Barbo. Mediolanenses, iam adultos Barbos, Barbaros uocant: minores uerò, Balbetos.

HISPANICE Bárbo, Báruo.

GALLICE Barbeau, Barbet: & Barbarin, quum minor est.

GERMANICE Barb/Barben/Barbel/Bärbele. Saxonibus Parme. Flandris Barme. ¶ In Rheno circa Scaphusiã Weidfisch appellantur, pisces qui per hyemem in libero flumine uagantur & pascuntur, quod præcipuè Barbi faciunt. & hi quidem meliores sunt, capite minore, corpore rotundiore & obesiore, quàm qui in latibulis se cõtinent, quos Lägerbarben appellant. Ex his uagantibus aliqui reperiũtur steriles, in quibus nec genitura nec oua inueniuntur. eos Jünckerlin/id est, Nobiles uocitant, & quouis anni tẽpore in cibo commendant.

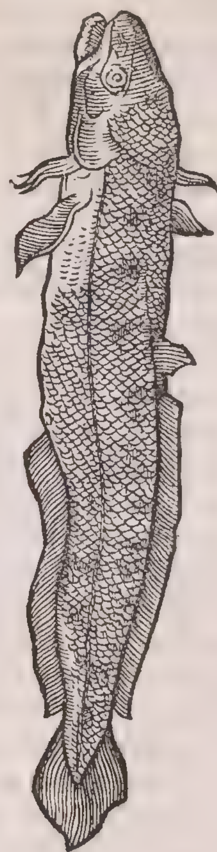
MUSTELA fluuiatilis dici potest, piscis quem Rondeletius Gallico nomine Lotam appellat. Mustelæ enim marinæ perquam similis est: multò quidem similior quàm Lampreda, hoc est, Mustela fl. Ausonij, quæ è mari flumina subit, hæc non item. Sunt autem species eius diuersæ, aliæ fluuiatiles tantùm, aliæ lacustres tantùm, aliæ fluuijs & lacubus fortè communes.

Antiquum eius nomen non constat. Bellonius Clariam fluuiatilem uocat, sed Clariam Oppianus per syncopen pro Callaria dixit: qui piscis marinus est, Asellorum generis: Mustela-

Icon hæc Muſtelæ fl. noſtræ eſt, maior proportione quàm oportebat: pinnula etiam dorſi anterior non ſatis diſtincta, incuria pictoris.

Eiuſdem alia icon à Rondeletio exhibita: in qua ſquamæ forſitan nimis manifeſtæ ſunt.

Callarias. *Alabes.* bus tamen (liceat ita dicere) marinis cognatus. quamobrem noſtras quoque Muſtelas fluuiatiles aut lacuſtres, Callarias nuncupare, addita aquæ dulcis differentia, abſurdum non fuerit. & Græce etiam καλλαρίαν ποτάμιον ἢ λιμναῖον, uel γαλῆν ποταμίαν ἢ λιμναίαν appellare. ¶ Alabes, Ἀλάβης, inter Nili piſces à Strabone numeratur: à lubricitate nimirum dictus, quòd manu capi non poſsit. hic ſi Lampredæ aliqua ſpecies non eſt (ſicut & Oliſthus, id eſt, Lubricus Oppiani,) Muſtela fl. hæc noſtra uideri poterit. hanc enim in Nilo capi certum eſt: etſi ſpecie diuerſam à noſtris. *Clarias Niloticus.* Memphi (inquit Bellon.) piſces quidam edules circunferuntur, è Nilo capti. quorum nonnulli ſunt inſipidi, alij ita uiles, ut à pauperibus tantùm edantur. quorum ex numero quendam obſeruaui, cuius glabra pellis ut Anguillæ erat, Clariam (hoc eſt, Lotam Gallicam) referentem: unde Clariam Niloticum uocari poſſe credidi. Pedalis eſt longitudinis, (aliquando cubitum excedit,) brachijq́ue craſsitiei.

crassitici. Cirros duos semipedem longos ac molles gerit, unde Barbatulā plerią; in Aegypto uo-
cant. Superius labrum paruuos admodum dentes duobus ordinibus dispositos habet: inferna au-
tem maxilla, tantùm exasperata est. Folliculum qui piscibus datur ad natandum, faui in modū cre
bris foraminibus pertusum habet. Ex his Bellonij uerbis, Clariam Nili ab eo dictum, commu-
ne quidem aliquid cū Mustela fl. nostra habere apparet: sed specie differre, aut potiùs genere pro-
ximo. Mustela enim nostra neq; dentes, neq; folliculum habet: & cirros duos, qui à parte oris supe
riore prominent, admodum breues: Nili Clarias semipedem in pisce pedali longos. Quamobrem
Silurum Nili esse dixerim hunc piscem. nam & nostra Mustela Siluro similis est: ac idem esset, si *Silurus Nili*
magnitudo corporis, & Barbularum longitudo accederet. Dentes etiam conueniunt, duplici or-
dine superiùs, simplici inferiùs, labro tantùm exasperato. sunt autem parui admodum utrobią;. Si
lurum autem hunc potiùs quàm Glanim esse conijcio, quoniam in Nilo Silurum, etiā ueteres scri
ptores memorant, Glanim nemo: nisi fortè Bellonius, qui hos pisces non distinguit. Nec refert pe
dalem tantùm hunc piscem ab eo describi: cum postea circa Busirim cubito longiorē se uidisse scri
bat, & fieri potest ut longiores inueniantur. neq; enim ipse multo tempore immoratus est. Esto igi
tur hic Silurus: aut certè Blax, piscis Siluro similis, (ut Suidas scribit,) sed inutilis adeò ut ne Ca- *Blax.*
nes quidem gustare uelint. ¶ Iouius hoc piscium genus Gobios fl. nominat: Bellonius omnino di
uersos esse ostendit. Murmellius multò ineptiùs Alausas facit. Falluntur & qui Lacertos, &
qui Myxones existimant. ¶ Fluuiatile genus unum est & simplex, cuius figurā exhibemus. idą;
apud nos (puto) in fluuijs nascitur: alibi è riuis in maiora flumina, ut Albim, transit. In lacubus ue-
rò nostris species duæ aut tres, tum à fluuiatili, tum inter se diuersæ inueniuntur. diuersitas, colo-
re, magnitudine, & pinnis, præcipuè dorsi, pluribus, aut paucioribus, constat.

ITAL. Insubres hos pisces Strincios & Botetrissias appellant, uulgò Bottatrisso, Strinzo, Io
uius. Circa Comum Srinz, Bostriz, & Strinco, nomina usitata sunt. Bottatrissa, ad lacum Verba-
num. alijs Trinca. A Benedicto Iouio inter Larij pisces Trisius appellatur: & ab Heluetijs simili
uocabulo Trüsch. Botatrisso quidem propriè in lacubus quibusdam dicitur, species maior. Gla- *Glanis.*
nim piscem (inquit Bellonius, qui Silurum à Glanide non distinguit) refert is, quem Insubres &
Taurini Botetrissam nominant, dempta magnitudine. sunt enim tam propinqua similitudine, ut
eorum alterum maiorem, alterum uerò minorem dicere possimus. Sic ille: qui & Strinsiam Itali-
co nomine hunc piscem appellat. Fluuiatilem uerò Clariam priuatim, ab Italis Botolā, uel Botū
uel Botā nuncupari tradit: quæ tamen nomina Gobioni fl. capitato potiùs conueniunt. Bottatri
ssiæ nomen ex utroq; compositum uidetur. Bottam Itali quidam pro Rana rubeta uel Buffone di-
cunt. est autem huic pisci rictus similiter diductus. ¶ Hunc piscem Paulus Iouius & Matthio-
lus fluuiatilem Gobium esse (non rectè) crediderunt. nos quoniam aliud nomen uetus nullum ex
tat, cum Benedicto Iouio Triseū uocabimus, Saluianus: qui in fluminibus & lacubus quibusdam
tantùm hunc piscem procreari addit: nec intellexit fluuiatiles & lacustres Triseos specie differre:
& eundem esse quem proximè antè è Germania missum descripserat, simili nomine Treischen:
pro quo alij Ruttcn uel Ruppen proferunt.

HISPAN. Lusitanis Enxaroquo dicitur: sed hoc nomen magis conuenire puto Ranæ pi-
scatrici.

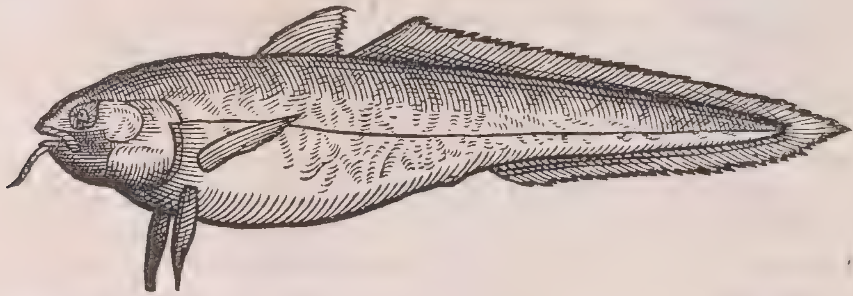
GALL. Circa Lugdunum Lota (uel Lotta) in Arari. Geneuę uerò Motella, quasi Mustela no
minatur, Rondeletius. Vulgò Barbota dicitur, non à Barbis: sed ex hoc quòd Galli barbotare,
cœnum & fimum rostro, anserum modo, commouere dicunt. Sunt qui Marmotum uocent, Bello
nius. A Gallis Senonibus Boullause uocari audio: fortè quòd plerunq; uenter eius ceu bullis in
fletur. Sabaudi Moustelle uel Mouttoile (alij similiter Cobitidē fl.) nominăt. Moustoile, ad lacum
Neocomensem. Circa Rhodanum alicubi (haud scio an Vallesij) Setchot.

GERMANICE Trüsch, apud nos præcipuè: Treüsch/Triesch. Et circa Acronium lacū pri
uatim sic uocatur huius piscis species, quæ in profundo uersatur. quæ autem in summa aqua & ,p-
cellis obnoxia natat, Constantię ad eundem lacū Wellfisch, Lindauiæ Guellfisch dicitur. estą; ea
minor, pulchrior, nigrior, & in cibo delicatior, quàm quæ in gurgite manet. Idem piscis, magnitu
dine & ætate minor, Moßerle, à musco & alga nominatur. sunt qui Latinum nomen Musconis ei *Musco.*
finxerunt, nescio quàm rectè. Constantiæ tamen, alterius generis, quod in profundo agit, paruum
adhuc piscem Moserle nominant: deinde maiorem, loco etiam uictuą; mutato, Triscam. Reli
qui Germani nominibus in hoc pisce diuersis plurimùm uariant, ut uix in ullo alio. Alijs enim a-
lijsą; locis nomina usitata sunt hæc: Rugget/Rutte/Ruffelck/Rufolck/Rofolck/Rup/Raup/
Alrupp/Olrupp/Oelrappe. item Quappe/Putte/Püüt/ quæ nomina Ranam uel Rubetam
significant. alij compositis ab his nominibus & Anguilla uocabulis, Alput/Aelputt/Alquapp.
Apud Albertum leguntur etiam hæc nomina: Almutzen/ (malim Alpuitten.) & Lumpen.
De eodem (inquit) fertur, quòd circa duodecimum annum ętatis, cum in maximam quantitatem
excreuit, Solaus appelletur. ego pro Solaus legendum puto Salaut uel Salut: ita enim Sa
baudi & uicini Heluetij Silurum nominant: quem tamen ex Mustela hac nostra nasci falsum est.
¶ Est & Milker uel Melker, à lacte deriuatum nomen, inferioribus Germanis de hoc pisce uul-
gare: Galaxiam fluuiatilem Grecè dixeris, (nam alius Galaxias siue Galarias marinus est.) Nomē *Galaxias.*

id positum à lacteo iecoris colore puto: quale in magnis lacustribus nostris præcipuè uisitur. Rondeletius iecur albicans Lotæ etiam suæ tribuit, & Barbotæ. A Geldro quodam accepi piscem Mustelę nostrę prorsus cognatum, sed breuiorem, crassiorem, & nigriorem, à Geldris suis Milker uocari, & alio nomine Kutt: (sed posterius hoc diuersi etiam piscis nomen est.) Iidem Milker uocitant, Harengum marem priuatim, non omnem piscem marem ut nostri. Alcute quidem nomen pro hoc pisce apud Albertum etiam legitur, nescio quàm rectè. quin & Mustelam fossilem uel uariam quibusdam Latinè dictam, aliqui Meerkutt appellant.

ANGLI Powte nominant: & Elepowte: sicut & Germani inferiores Putt & Alputt: quorum nominũ rationem explicaui superiùs: aliter quàm ab Anglo quodam nuper accepi, qui Elepowte uocari aiebat, quasi Anguillam uentricosam.

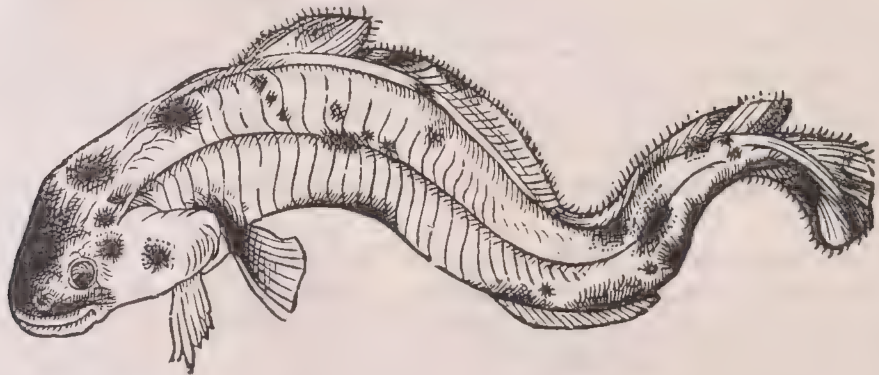
ILLYRICE. Poloni uocant Mientus, Bohemi Mnik.

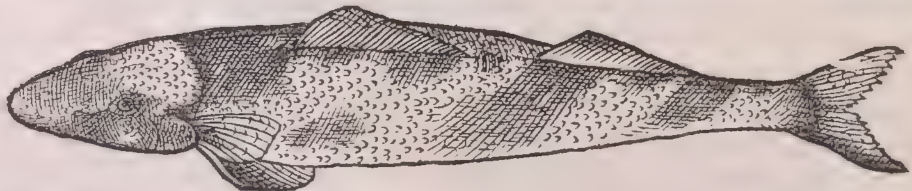
MVSTELAE fluuiatilis species alia à Rondeletio exhibita: qui non alio quàm uulgari Gallico nomine Barbotam appellat. In lacubus (inquit) & fluuijs minimè rapidis Lotæ species, uel ei persimilis piscis nascitur, qui à uulgo Barbota nominatur. Lotam corporis specie refert, nisi quòd rostro est acutiore: item cauda tenuiore, & magis in acutum deficiente, uẽtre prominentiore, alijs omnibus similis. ¶ Bellonius Clariam fl. simpliciter, Barbotam nominauit. Apud Albertum Borbocha, ut coniicio, pro Barbota legitur. Sed Husonem quoq; uulgò dictum Danubij piscem ab accolis Tanais Barbotam nominari scribit Bellonius, à barba scilicet.

GALL. Barbote, ut dictum est.

GERM. Ein art der Trüschen mit einem spitzen schnabel / vnnd dem schwantz auch gespitzt: mag ein Spitztrüsch genent werden.

MVSTELAE fl. nostræ, pulcherrimis distinctæ coloribus, flauo, croceo, cãdido, roseo, atro, oculorũ pupilla nigra, parte ambiente cœrulea, ante paucos annos in Bohemia captæ sunt: & Pragæ propter pulchritudinem Regi seruatæ uiuæ in uase amplo aqua pleno, nõ sine limo fundi. Earũ unius iconem hîc exhibeo, qualem Io. Thanmyllerus iunior, chirurgus Augustanus, ad me dedit.

ASPER Danubij, quem hîc proponimus piscis appelletur, propter similitudinem eius cum Aspero Rhodani (quem dedimus suprà Parte II. huius Ordinis:) quanquam multò maior. Capitur Vlmæ alibiq; in Danubio. Squamis (ni fallor) tegitur. dodrantalis plerunq; & libræ pondere est: sed etiam ad duas aut ad summum tres libras (XVI. unciarum) accedit. Pinna à podice, incuria pictoris omissa uidetur. Colore est partim è fusco ruffescente (ut icon præ se fert, tum ea quam Iulius Alexandrinus Ferdinandi Augusti medicus ad me misit: tum altera, quam Raphael Seilerus

Scilerus I.C. Auguſtanus) partim nigris maculis ſatis magnis per interualla diſtinctus: quarū aliquæ à dorſo ad uentrem obliqui tendunt. Lautiſsimum eſſe aiunt ſimul & ſaluberrimum omnium Danubij piſcium. in piſcinis ſeruari non poſſe. caudam adeò duram habere, ut uix amputari poſsit.

GERMANI eum uocant Zindel/Zinde/Zundel/Zinne/Zingel.
VNGARI Kolkz.

TRVTTARVM GENERIS DIVISIO.

Truttarum aliæ ſunt fluuiatiles, aliæ lacuſtres.

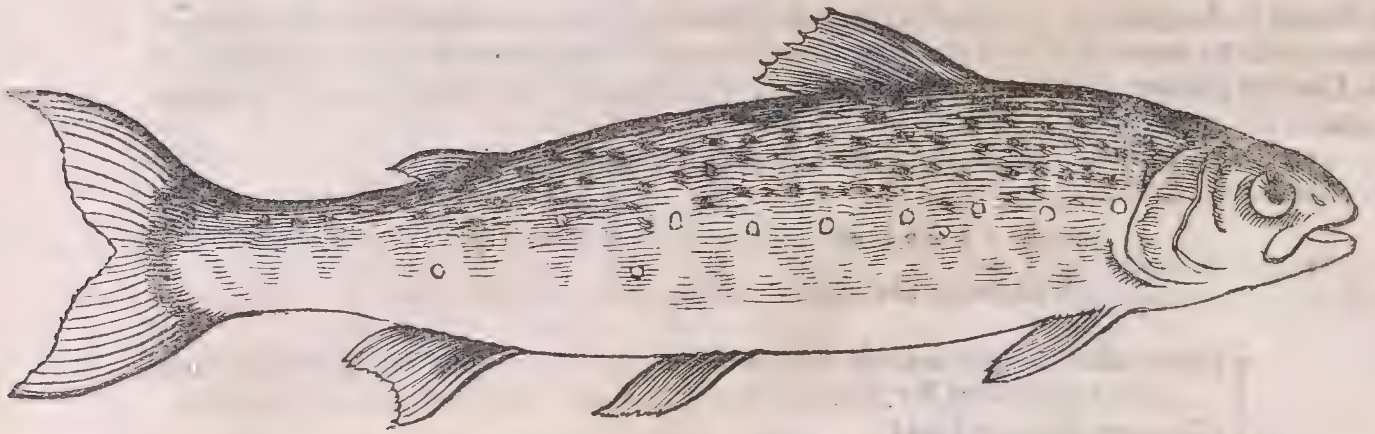
Fluuiatiles aliæ ſunt
- Paruæ, albæ, in Santonum & Boiorum fluuijs. cubiti magnitudinem uix attingunt, capite mugilis ferè, &c. Rondeletius. Bachforen. hæ apud nos tantæ non fiunt.
- a. Maiores, flauæ, in Erari.
- b. Subnigræ, maculis rubentibus, colorem illum (inquit Rondeletius) ex Senio cō trahi exiſtimo. eæ enim omniū maximæ ſunt, & lacuſtribus illis ſimiles, quę Truttæ ſalmonatæ uocantur. Hæ in riuis Miſniæ Lachßforen appellantur, compoſito à Salmone & Trutta uocabulo, carne rubēte, maculis aureis: (unde alicubi, ni fallor, etiā Goldforen nominātur, alibi Schwartzforen:) quæ in cæteris uulgaribus Truttis nigricant, ut Miſenus quidā ad me ſcripſit. Agricola Truttas nigris maculis reperiri annotauit ad Suarceburgum Miſenæ oppidū, in fluuio cognomento Nigro, &c.
- a. b. Eas quæ flaueſcunt & nigricant ab albis differre comperio, quòd illis roſtrum ſit acutius, & ueluti in fronte macula nigra. præterea albæ minores ſunt, & carne minùs flaueſcente, Rondeletius.
- Rottela uel Hucha dicta Germanis circa Auguſtam, eadem fortè alibi Teichforen dicta, id eſt, Trutta piſcinaria.
- Salmo etiam fluuiatilis quædam Trutta uideri poteſt. Item Eperlanus. Salmarinus circa Tridentū dictus, proculdubio Trutta quædam fluuiatilis eſt. } Sed hi ambigūt inter fluuiatiles & marinos.

Lacuſtres ſunt, ut
- Trutta magna uel ſalmonata, in magnis lacubus. Salmonem lacuſtrem dixeris. Seefōrine. { Grundfōrine. Schwābfōrine.
- Carpio Benaci.
- Vmblæ uulgò dictæ
  - Minor, in lacu Tigurino, & alijs, Rötele.
  - Media, in Lucernenſi, & Lemano, Rooten.
  - Maior, quā in Lemano equeſtrē cognominant, groß Rooten.
  - } Differūt hæ à cęteris Truttis omnib. cū aliâs, tū quòd carnem longè molliorē habent: in minore Vmbla etiā lapillos in cerebro obſeruaui.

Truttis cognati ſunt, ſed abſque dentibus.
- In fluuijs, Thymallus & Vmbra.
- In lacubus, Lauareti & ſimiles.

TRVTTARVM NOMINA ET DIFFERENTIAE APVD Anglos, ex Guil. Turneri epiſtola.

TRVTAM Angli uocant a Trute uel Trowte. Earum in Anglia duo genera reperiuntur. Alterum, quod Auſonij Salar (*nimirum et ipſe, ut Gillius & alij, Salaris nomine Truttam fl. ſimpliciter accipit*) eſt, à Northumbriēſibus meis uocatur a Burutrout (*Germanico fortè Forn, & Gallico Troutte, unius piſcis nominibus in unum confuſis, ex his enim duabus linguis Anglica ferè conſtat hodie.*) Ad hoc genus alia ſpecies referri poteſt, Trutta illa quæ uocatur an Allerfanght: hic piſcis quàm alter (*ſuperior*) uentre magis prominulo eſt, & per omnia craſsior, & maxima ex parte, ut ille in locis uadoſis & non ita profundis: ita hic in profundioribus torrentium & fluuiorum locis, ſub alnorum radicibus, quæ ad ripas fluuiorum naſcuntur, interdiu deliteſcit. atq; ideo ab alno, quæ noſtra lingua uocatur alder uel aller, nomen ſibi ſortitus eſt. Alterum Trutæ genus in Northumbria uocamus a Bulltrout, hoc eſt, Trutam taurinam, ab inſigni magnitudine qua alias Trutas ſuperat. cubito enim aliquando longior reperit. craſsior eſt Salmone, pro ratione ſuæ magnitudinis: ſed capite, ſi rectè memini, breuiori. Caro eſt quàm Salmonis multò ſiccior & friabilior, & multorū palatis gratior. Accepi eandem in alijs Britanniæ regionibus uocari a Gray trout, & alijs a Skurf.

TRVTTA uulgò apud Gallos & Italos dictus piscis, ut hodie à plerisq; literatis, sic olim etiam à diuo Ambrosio & Isidoro Hispalēsi, similiter Latina terminatione uocatus est. Varij, inquit Isidorus, à uarietate dicti sunt pisces, quos uulgò Truttas uocant. Cum igitur tum quoque uulgare hoc nomen fuerit, non Latinum aut Græcum, nec apud ullum uetustiorem scriptorē inueniatur, antiquum aliquod eius nomen indagemus. Plinius Valerianus etiam Truttos & Squalos nominat: apud quem & alia quædam recentiora legūtur, quæ ab aliquo ei adscripta esse aliquis suspicetur. Platina t. simplici Trutam scribit. Torrentinam Scoppa grammaticus Italus nominat, facto à torrentibus nomine: in his enim, & riuis mōtanis abundat. Platina Trutas dictas putat, à trudendo, quòd semper in aduersum & impetuosum flumen nitatur hic piscis. Troctes quidem Aeliani, marinus piscis est, idem planè qui Amia: non Truta, ut quidam putarunt. Alias aliorum opiniones nimiùm leues prætereo. Salar Ausonij, non Trutta sed Salmo paruus mihi uidetur. Fario autem Ausonij, si rectè ita legitur, (nam plures Sarionem legunt,) Trutta fuerit, uulgari Germanis nomenclatura accedente, nec mirum si hunc piscem à Salare & Salmone ætate tantùm differre existimauit Ausonius, uulgarem quorundam persuasionem secutus, &c. Varius nomen de hoc pisce Isidori seculo eruditis in usu fuit, ut diximus, aspernatis nimirum uulgare nomē Truttæ: non quòd antiquiorum aliquis ita uocasset. Lupi quidem alij concolores (fere,) lanati à candore dicti: alij uerò uarij, quorum Columella & Xenocrates meminerunt. Hos ipsos Lupos uarios, Truttas nostras esse, Iouius & post eum Saluianus contendunt. quibus contradicit Rondeletius, cuius ego sententiam sequor. Recentiores aliqui Truttam uocant Turturē, sine authore. ¶ Aelianus in Astręo Macedonię fluuio pisces colore uarios (τὴν χρόαν καταστίκτους,) nomine ab incolis Macedonibus interrogando, gigni refert: qui peculiares quasdam illi fluuio muscas, circa summam aquam uolitantes, appetant. Videtur aūt planè de Truttis nostris sentire. Thrassa uel Thratta Aristotelis, Trutta uideri potest, ut pluribus dicam in Alausæ mentione, mox Parte v. Thrassæ pisces apud nos uarij dicuntur, inquit Niphus Italus, de Truttis ne an Lupis uarijs sentiens, nescio. in Italia equidem Varij nomen de nullo pisce uulgare esse puto, præterquàm Lupo marino, qui Venetijs Varolo appellatur, quasi Varius aut Variolus: quanquam & Phoxini species, pisciculus quidam læuis, Varon (quasi Varius) alicubi appellari solet. Mnesithei certè apud Athenęum Pyrûntes, non alij quàm Truttæ fuerint. Ex fluuiatilibus (inquit) optimi sunt Pyrûntes, qui non nisi in rapidissimis ac gelidis fluuijs gignuntur, & faciliùs quàm cæteri fluuiatiles concoquuntur. Sic ille. Nihil autem refert, an Pyrûs masculino genere proferatur, πυρόεις, πυρῶς: an fœminino, Pyrussa uel Pyrutta. præstiterit tamen masculino gen. efferre, ut subaudiatur ἰχθύς, est enim adiectiuum ab igneo uel rutilo colore factum, &c.

Truta. *Troctes.* *Salar.* *Fario.* *Varius.* *Turtur.* *Thratta.*

ITAL. Trotta, Trutta: & Trutala circa Larium lacum, diminutiuo nomine. Apud Rhætos qui Italica lingua corrupta utuntur, Criues.

TRVTTARVM fl. generis est etiam qui Salmarino uel Salamandrino apud Tridentinos dicitur: cuius historiam & iconem Saluianus dedit.

GALLICE & Sabaudicè Troutte, Truitte.

GERM. Forc/Forhen/Förine/Forel/Forell. plerique primam per f. pauci per u. consonantem scribunt, ut Vorhelle, quasi Variolus.

ANGLICE a Trute/Trowt. Vide superiùs paulò de Truttarum nominibus & differentijs apud Anglos, ex epistola Turneri.

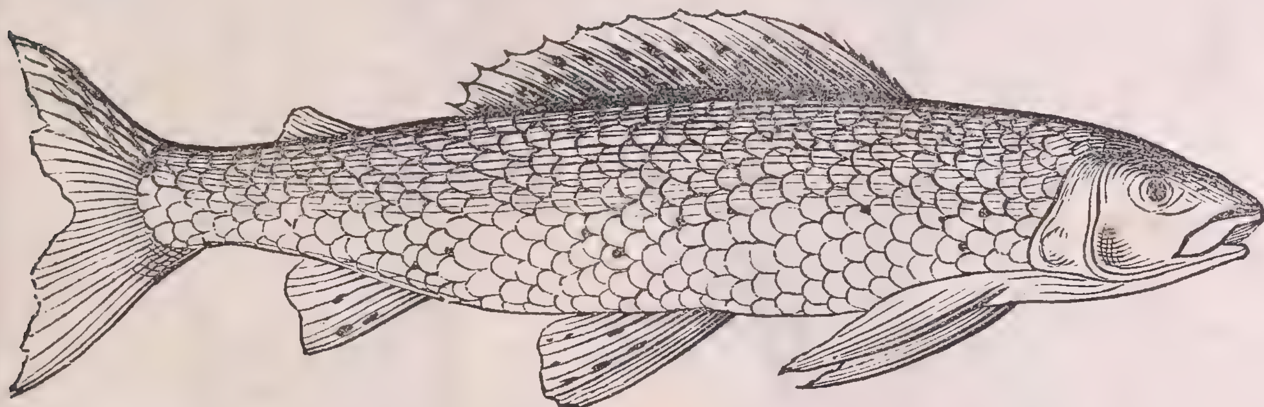
QVOD Trutta multigena sit, id quidem ex stellis *(punctorum uarietate)* statui uix potest. nā diuersi amnes eiusdem generis pisces diuerso modo pictos habent, quanuis in eodem tractu capiantur interdum, ut Rilla Neustriæ fluuius, Bellonius.

GERMANICE dicti Bachforen & Waldforen, à riuis & torrentibus syluarum denominātur: Goldforen & Schwartzforen, à colore: & eędem, ni fallor, Lachßforen, composito à Salmone et Trutta nomine: quòd Salmonem tum magnitudine, tum carnis colore referant. Lege superiùs in diuisione Truttarum generis. His similes in lacubus maioribus reperiuntur, Seeförinen Grundförinen/Schwäbförinen: de quibus inter lacustres dicemus. Goldforen squamas habent

bent deauratas Augustæ Vindelicorum: Rotforen carnem habent rubentem & ualde sapidam, ut annotauit Val.Cordus.

TRUTTA piscinaria, si libet, appelletur hic piscis: qui GERMANICE Huch / Hüch uel Hüch apud Bauaros, aliosq; uocatur. Eius iconē Achilles Pyrminius Gasserus, præstatissimus Augustę Vindelicorū medicus ad me misit. Videtur aūt cū aliás ex pictura Truttis cognatus, tū quòd pinnulam illam adiposam similiter in fine dorsi habet, & pūctis uariatur. In libro Germanico Bauaricarum constitutionum & pictus hic piscis proponitur, & mensura eius duodecim aut tredecim digitorū, quibus breuior uēdi non debeat. Augustæ (ut audio) hic piscis uocatur ein Rot uel Röttle/à colore rubicundo: quæ nomina nostri Vmblis (ut Sabaudi nomināt) lacustribus tribuunt. Voracem esse aiunt, boni saporis, inferiorem tamen Truttis. In Carinthia Huchæ rubræ (rot Huechen) quædam cognominantur, in fluuijs: quas Salmoni comparant, carne etiā rubra: & saliri ut inueterentur, solere aiunt. Apud Misenos Truttas quasdam uocari Teichforen, (hoc est, piscinarias,) easq; piscinæ fundum glareosum requirere, et riuulos fluidos qui se in piscinas infundant, ex Georg. Fabricij literis cognoui. hæ an forsitan Huchis proximè dictis, ut alijs iam priùs memoratis Truttis eædem sint, inquirendum. Huchas quidam icone nostra inspecta in quibusdam Germaniæ locis alí in piscinis nobis referebat: & in Traga flumine Carinthiæ reperiri: ætatisq; progressu in Salmones (specie rostri nimirum) conuerti, quod & Lacustribus Truttis diuersis accidit. *Thymalli icon: & altera eiusdem in sequente pagina.*

THYMALLVS ab Aeliano uocatur piscis (non Thymus ut quidam scribunt, nec Thymalus l. simplici) Ticini incola: uerùm is in alijs quoque fluuijs plerisq; apud nos reperitur, puris scilicet, saxosis & rapidis maximè. Ingreditur autem maiora flumina è minoribus ac riuis. Nomen ei factum, quòd thymum herbam redoleat, uel potiùs nescio quid suaue, non ita pisculentum ut cæteri pisces. id quod fortassis cibi ratione ei contingit. uescitur enim non auro, ut uulgus putat, sed insectis aquatilibus, millepedibus, pediculis & pulicibus aquaticis ac terrestribus, ut scribit Bellonius: qui etiam scarabeum terrestrem aliquando in eius uentriculo sibi repertum addit. itaq; non omni tempore & loco hunc eius odorem percipi puto. Recentiores quidam scriptores, præsertim Itali, uulgare Italicum nomen tanquam Latinum proferunt, Temulum, Temolum, & Temelum scribentes. Idémne sit Vmbra fluuiatilis Ausonij dubito. nam & Albertus Magnus Thymallum interpretatur Vmbram, & Sabaudi hodie eodem nomine uocant: & Angli quidam similiter, ut conijcit Turnerus. Ausonius hoc tantùm uersu, Effugiens oculos celeri leuis Vmbra natatu, in Mosella eius meminit. in quo flumine cum Thymalli reperiantur, ut audio, tam nobilis piscis nomen ille præterierit, nisi Vmbra ab eo dicta esse cōcedatur. Rondeletius & Bellonius Vmbram fl. à Thymallo diuersam faciunt: neq; ullius inuicem similitudinis meminerunt. Mihi quidem, si non unus est piscis (aliam enim fluuiatilem Vmbram præter Thymallum nondū uidi: nec unum esse aio, sed inscitiam meam fateor) omnino specie naturaq; cognati uidentur, idq; ex ipsorum ferè descriptionibus. Sed de Vmbra illorum proximè. *Vmbra fl.*

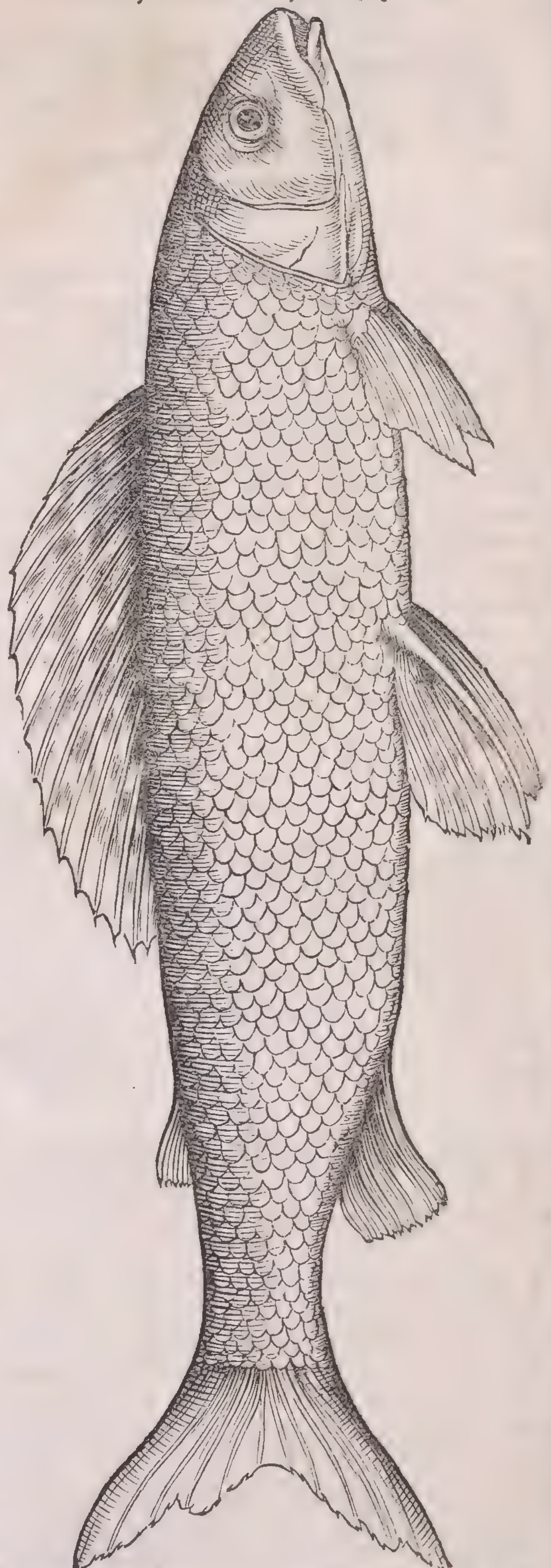
ITALICE Temolo, Temalo, Temelo: pro l. in ultima aliqui r. proferunt, Temero. apparet autem nomen à Græco Latinóue deflexum esse.

GALL. Sabaudis Vmbra, ut diximus.

GERM. Aesch/Asch/ eodem quo cinis nomine, à colore, ut puto, qui in hoc pisce, minùs quã cæteris plerisq; squamosis candidus aut argenteus est: sed magis cinereus & punctis aspersus nigris, ut cinis carbonum particulis aut fauillis nigris. Nomina pro ętate mutat. Nostri primo anno nominant Kreßling uel Greßling: quod nomen etiam Gobioni fl. attribuunt, è quo Thymallum fieri quidam falsò putant. Anno secundo, ein Knab/ ein Yser oder Yserle. Tertio ein Aesch. In Rheno circa Scaphusiam anno tertio audio uocari ein Mittler: quarto demum ein Aesch uel Aescher, cũ parere incipit. Nostri quidam piscatores Thymallum paruum etiam alio nomine appellãt ein Körnling oder Churling.

ANGL. Est in Anglia piscis (inquit Turnerus) à Truttarum forma non multùm abludens, quẽ à colore cinereo uocamus a Grayl yng. eundem audio alicubi Vmber nominari. idem nisi fallor piscis est, quem uos uocatis ein Aesch.

Thymalli icones duæ à diuersis pictoribus non uno tempore nobis expressæ sunt. in utraq; lineam quæ à branchijs ad caudam descendit, desidero, &c.

Vmbra Rondeletij.

VMBRA fluuiatilis Ausonij, à Rondeletio exhibita. Bellonius iconem eius idcirco se omisisse ait, quòd ad Vmblam proximè accedat. Vide quæ scripsimus paulò antè in Thymallo. Longè diuersa est marina Vmbra, quanuis imperiti aliqui confundãt. Vmbra fluuiatilis non solùm nomine, sed & colore, marinis similis est: à quo utriq; nomen, corpus enim est opaci loci modo subfuscum & subobscurum, cubitalem (pedalem, Bellonius) magnitudinem nõ excedens. Piscis est ex Truttarum genere Carpioni Italico corporis aspectu affinis. Squamas paruas, & maculosas ut Trutta habet. Capite longiore est quàm Trutta, ore minore, nec tam hiante, rostro non acuto, sed obtuso, maximè in maxilla inferiore: sine dẽtibus, & sine magna maxillarum asperitate. Oculis est patulis: cornea tunica aurea, pupilla nigra. Vescitur terra, aqua, limo: unaq; cum

cum his & arena auri laminulas haurit. Pura aqua maximè delectatur, in montium amnibus capitur. Carne est sicca & alba, qualis est Truttarum paruarum, &c. Hæc ille. In fluminum ac lacuum uorticibus degit, piscis Allobrogibus & Lotharingis peculiaris. Lacus quẽ Allobroges uulgò d'Aigue belette nũcupare solent, affatim Vmbras promit. ¶ An Vmbram dulcium aquarum incolam duorum generum statuemus: unã Thymallo eandem, aut certè cognatissimam: alteram lacustrem, & magis affinem Truttis, quam Sabaudi Vmblam uocitãt: quæ rursus in duas aut tres alias species subdiuiditur: & tertiam fortè nobis incognitam, de qua Rondel. & Bellon. loquunt.

GALLI Narbonenses, demptis Monspeliensibus Vmbram uocant, Rondeletius. Allobrogibus (ac Lotharingis) Vmbre uocatur, Bellon. Sabaudi sanè Thymallũ, Vmbrã appellant.

GERM. Ein fisch vmb Lyon vnd in Luthringen Vmbre genañt: mit welchem namẽ die Saffoyer auch ein Aeschen nennend: soll den Förinen/Rötelen/oder Aeschen gleych seyn.

ANGLICE An Omber in Engelland/diser fisch/oder ein Aesch.

Lucij figura hæc nostra est: non ad illius, quem Rondeletius dedit, imitationem expressa.

LVCIVM Ausonius primus ex Latinis nominauit, de ducto (ut opinor) à Græco nomine τῶ λύκω, quod Lupum significat: quia hic inter fluuiatiles sit uoracissimus, quemadmodum inter marinos Lupus (longè diuersus piscis) cui Græci à uoracitate λαβραξ nomẽ dederunt. Diuersus etiã est qui Lucius marinus appellatur uulgò, à Græcis Sphyræna, Rondeletius. Platina Lucium piscem, Lycum etiam & Lycium appellat. Sed Lycus nomen Grecis pro pisce rarissimum est, pro Lucio quidẽ pisce nunquam usurpatum. Blennos pisciculos mar. Græci quidam λύκους, id est, Lupos appellant. Lycostomum Apuarum generis pisciculum mar. Foroiuliẽses Lupumn ominãt: aliqui Anthiam etiam sacrum piscem Lycon, al' λεύκον. ¶ Lucius an sit Oxyrhynchus Nili memoratus Straboni, dubitat Bellonius. Capitis quidem & rostri figura acuminata hoc nomẽ meretur: & nos carniuorum quoq; Nili Oxyrhynchũ esse obseruauimus: cum alij Oxyrhynchi (Caspij nimirum, hoc est, Sturiones, Xyrichæ uulgò Græcis dicti) carniuori non sint: ut neq; Mugiles, quorũ aliqui oxyrhynchi epitheto cognominantur. Alibi etiam Bellonius scribit Lucium piscem in Nilo frequentem esse: uideriq; illum qui olim dictus sit Oxyrhynchus. Plutarchus quidẽ Oxyrhynchum, quem Aegyptij colant, marinum facit, nescio quàm rectè, tanquam è mari in Nilum intret. ¶ Lucium à lucendo Bellonius dictum arbitratur (ut ipse mihi retulit) quòd siccatus noctu luceat. ¶ Esocem Plinij, quem maximum in Rheno piscem facit, (& eundem fortè Hesychum Aeliani,) Lucium esse non desunt coniecturæ: (Snoc accolę Rheni inferiores appellant: Poloni Sczuka.) nam si qui alij etiam maiores in Rheno reperiuntur, ij Rheno proprij non sunt, cum è mari ascendant, ut Salmo & Sturio. ¶ Panthera fl. etiam appellari poterit, tum propter uoracitatem qua & in pisces & alias animantes grassatur, tum quoniam maculis plurimis albicantibus latera eius distinguuntur, plerisq; oblongis: unde forsan Tigrim fl. potiùs quàm Pantheram aliquis appellet. nam & mẽsæ ex cedro crispæ, oblongo uenarum discursu, tigrinæ uocabantur: intorto, pantherinæ. ¶ Gallici Lucij in longum protenduntur, suntq; delicatiores: Italici uerò uentre sunt prominente, & corporis ueluti truncata mole, atq; in latum exporrecta, Bellonius. In Hispania nulli sunt. ¶ Poterit Lucius, etiã Sphyræna fluuiat. dici: nam & Sphyrenam in mari, Lucium marinum uocant multi. uel Asellus fluuiat. qui à Gallis Merlu, quasi marinus Lucius dicitur. Lucius piscis (inquit Scaliger) est ex genere Asellorum, fluuijs alijsq; dulcibus aquis peculiaris: sicuti mari Callarias, & aliæ species. Non autem Oxyrhynchus, ut quidã existimarunt. ¶ Apud no

Oxyrhynchus.

Esox. Hesychus.

Panthera fl.

Sphyræna fl.

Asellus fl.

bilissimum quendam in Sueuia uirum, Lucij dentis (ut ipse dicebat) miraculum uidi: unum uidelicet dentem maximum grauissimumq́ʒ, quatuor digitos latum, octo longum, mucrone lato obtusoq́ʒ: filo corporis (ipsius dentis) erecto ferè, superficie læui & splendida.

ITALICE Luzzo.

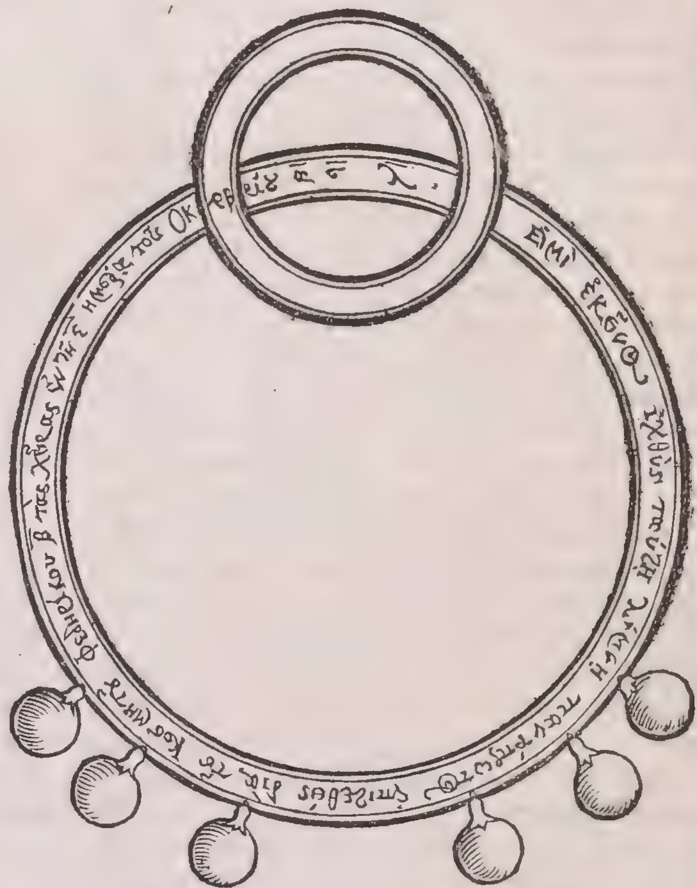
HISP. Sollo, ut audio. quanquam & Sturionem Sullium uel Suillum appellant. Angli Lucium piscem Lusitanica uoce Picque nuncupant, Amatus Lusitanus: qui tamen Hispaniam uniuersam Lucio carere tradit.

GALL. Burdegalæ Lucz nominatur: à Gallis Brochet, (quòd oblongo sit corpore, ut ueru, Bellonius:) uel Becquet, Bechet, à rostro prominente: Bec enim lingua nostra rostrum significat. Aulici nostri Lucium pede minorem Brocheton uocant: maiorem Lanceron: qui pedum duûm triúmue est magnitudine, Brochet, Rondeletius. Solertis est in comparando sibi uictu naturæ piscis. siquidem stans contra fluentis aquæ raptum, quoties Ranam uel aliud quidpiam delabi aut moueri aduertit, illuc sese protinus emittit, atq́ʒ eiaculatur in prędam, unde Galli Lanzon uel Lanzeron uocant, Bellonius.

GERM. Nostri Hecht appellant, & differentiam à locis faciunt. eorum enim qui in lacu degunt, alios qui circa harundines uersantur, Rorhecht uocitant: alios qui in altiori gurgite, Seehecht. In Albi, alij à Martio mense Mertzenhecht uocãtur: alij post Pascha grosse Hecht, id est, Lucij magni. Circa Coloniã usitatũ est nomẽ Schnucht: alijs Schnack/ Schnock/ Snouck/ ut Flandris: à rostri figura forsan prominente: nam & culices Germani Schnacken nominant à promuscide longiuscula. Argentinę Lucios minores & eodem anno natos Hürling appellãt: quod nomen Percis fl. nostri attribuunt.

ANGLIS Lucij maximi Luces dicuntur: medij, Pikes: minimi Picrelles. Anglicũ quidẽ Pyke (sic enim pleriq́ʒ scribũt) ad Gallicũ Becquet accedit, à rostro factum, ac si rostricẽ dicas.

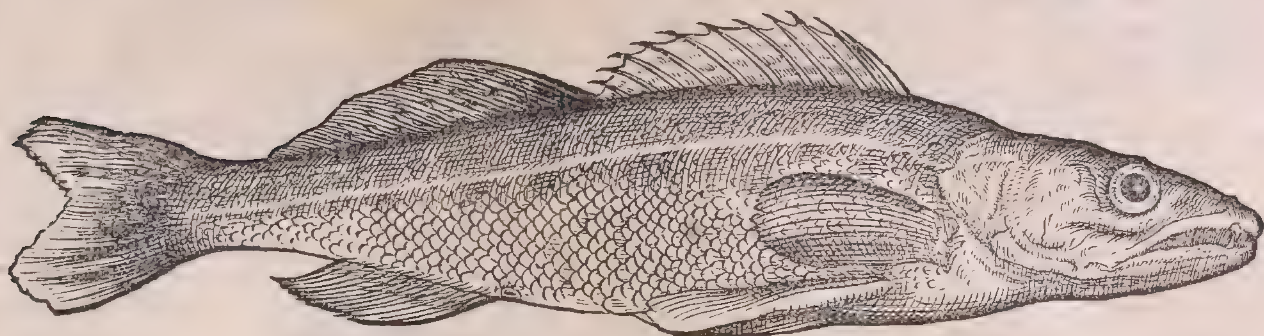
POLONICE Sczuka uel Stzuka. Bohemicè Sscika.

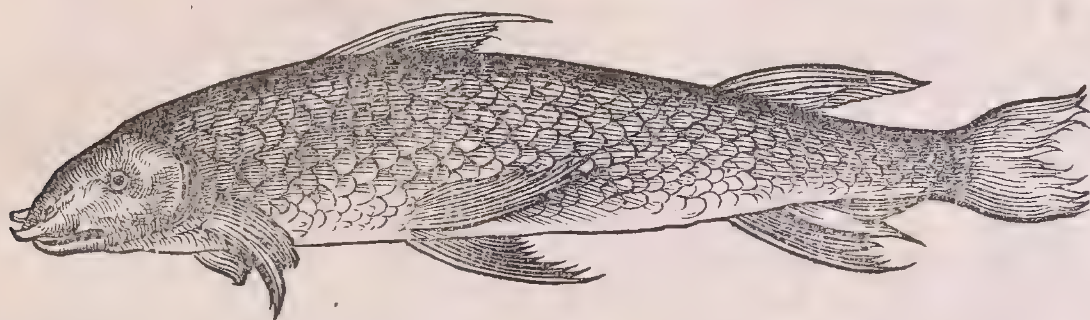
LVCIVS piscis ãno Salutis M. CCCC. XCVII. captus est in stagno circa Haylprun̄ imperialẽ Sueuiæ urbem: & repertus in eo annulus ex ære Cyprio in branchijs sub cute, modica parte splendere uisus: cuius figura et inscriptio fuit qualem exhibemus. Verba Græca circunferẽtiæ inscripta: Εἰμὶ ἐκεῖνος ἰχθὺς ταύτῃ λίμνῃ παντόπρωτος ἐπιτεθεὶς διὰ τοῦ κοσμικοῦ φιδλικείχου β. τὰς χεῖρας, ἐν τῇ ε. ἡμέρᾳ τοῦ Ὀκτωβρίου. α.σ.λ. Latinè sonant, (sicuti Ioannes Dalburgus, Vuormaciensis episcopus, interpretatus est:) Ego sum ille piscis huic stagno omnium primus impositus per mundi rectoris Federici secundi manus, die quinto Octobris. (ãno Domini) M. CC. XXX. Inde colligitur summa annorum CC. LXVII. & nimirum antequam à Friderico Augusto ita insigniretur, iam aliquandiu uixerat: & si captus nondum fuisset, longiori tempore adhuc uixisset.

LVCIOPERCA nominari potest, hic piscis, nomine composito, à similitudine quadam cũ Lucio & Perca. nullum enim eius nomen uetus hucusq́ʒ, nec in alia lingua quàm Germanica cognoui. Iconem quam exhibeo Iulius Alexandrinus, Ferdinandi Augusti medicus, è Praga Bohemiæ misit, nescio è quo flumine aut lacu, Germanico nomine Schill uel Schilln adscripto: & aliam eidem per omnia similem Achilles P. Gasserus, Augustanæ reip. medicus, è lacu quodã Bauariæ, Nagmaul nomine adscripto. ego neutrius nominis rationem uel originem assequor. Capitur hic piscis (inquit Gasserus) in Ambronis lacu Bauariæ, (im Amersee:) non sæpe tamen, quoniam rarò altiùs natando euehitur. Longissimus ulnam ęquat. Non dissimilis est Lucio, &c. squamarum magnitudine, ordine & asperitate Percam refert. Pinnæ dorsi erectæ aculeis tres ferè digitos longis rigent. Oculi albicant. Pinguis est admodum: & carnem etiam coctus albissimam seruat. Sic ille.

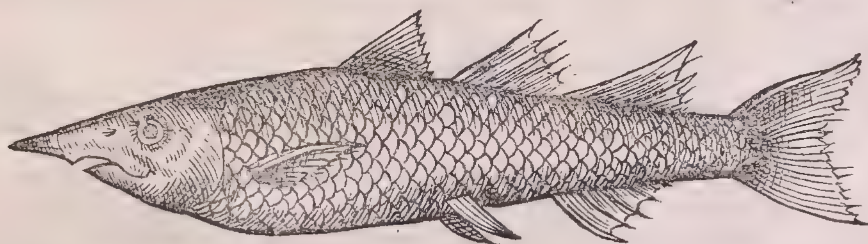
Lucio plerunq́ʒ maiorem esse aiunt, tres pedes longum, pisces uorare, à Lucio tamen uinci. carnis esse tenacis, non gratum in cibo: abundare in Danubio, sed in piscinis etiã ali. In pictura quidem

dem à summo dorso latera uersus, maculæ nigricantes satis magnæ transuersæ, ut in Perca ferè, uisuntur. Quibus in Bauaria & circa Danubium pisces obseruandi occasio est, diligentiùs inquirent, idémne Schillus Danubij sit, & in Bauariæ lacu Nagmulus. exhibitus quidem à nobis si non Schillus, omnino tamen Nagmulus uidetur. alius enim quidam, Schillum Danubij aliter mihi descripsit, forma Siluro potiùs quàm exhibito hîc pisci conueniente. sed certi nihildum habeo. Alius Schaidle in Danubio piscem, Lucio nō dissimilem forma esse retulit, pinnis dorsi aculeatis Percæ instar. Schaid quidem in eodem fluuio Silurus est, sic dictus uel à quadam specie uaginæ: uel à damno, quod sua piscium uoracitate infert: à quo Schaidle forsitan differt: etiamsi diminutiuum ab eodem nomine factum appareat. Est & Schedel in Bauaria dictus piscis, quē non supra quatuor palmos minores excrescere audio, & pisces alios deuorare: dictus fortè à capitis magnitudine: nam Schedel craneum sonat.

SCHIES in Bauaria dictus piscis (nescio qua uocis significatione aut origine: nec quibus aut qualibus in aquis degens) à proximè memoratis omnibus differt. Iconem eius è Germanico libro Bauaricarum Constitutionum mutuatus sum: in qua an pinna posterior probè sit expressa dubitari potest. in Thymallo quidem eandem malè pictam proponit idem Liber, maiorem scilicet quàm anterior dorsi pinna sit, & speciе ueris pinnis similem, (cum adiposa sit & fibris careat,) quemadmodum & in Trutta. Squamæ in eo satis magnæ apparēt. Hoc ei ferè peculiare, quòd appendices geminæ breues, ceu cornicula, à labro superiore prominent. Mensura, qua nullus minor in hoc genere piscis uenum exponi debet, quindecim ferè digitorum est, similiter ut Lucij. ¶ Nomen Latinum, si libet, fingamus Mystoceros, quòd ueluti cerata, id est, cornicula mystacis, id est, barbæ labri superioris loco habeat: donec aliquis cui piscem ipsum propius uidere & nosse cōcessum fuerit, aptius imponat.

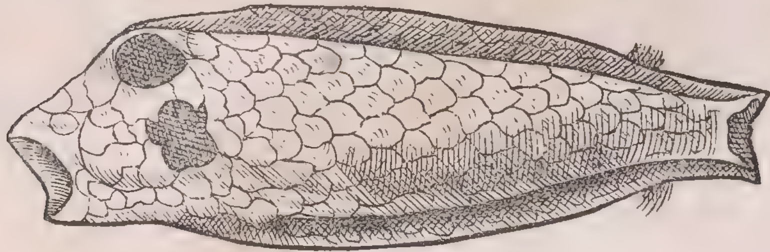

SPHYRAENA fluuiatilis uocari potest hic piscis. marinæ enim Sphyrænæ rostrum simile habet, longum, tenue, & maximè acutum: sed molle & nigrum. à quo etiam Oxyrynchum appellare possis. Sed alius est Oxyrynchus Nili: & alius quem mare rubrum procreat, Rondeletius.

Nos de Oxyrynchis quædam in genere scripsimus in Barbo, inter fluuiatiles. Lucium quo-

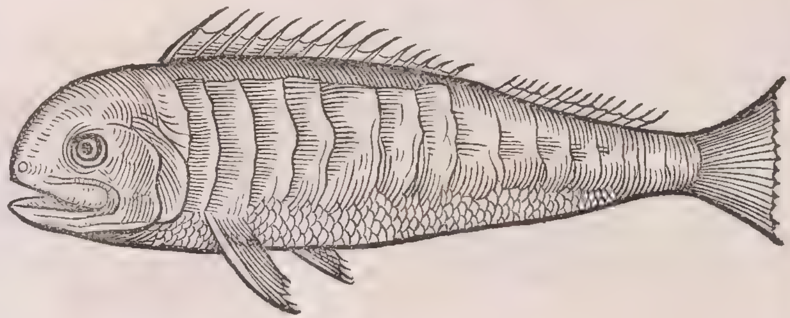
que diximus Sphyrænam fl. uocari posse, & fortè iustiùs.

GERM. Antuerpiæ crebrò capitur, & Hautin nominatur, Rondeletius. (Quidam ex inferiori Germania, Mænulam mihi interpretatus est Houtinck. sed Acum Aristotelis etiam secundum Rondeletium, aliqui Houtinck nominãt.) Nostra lingua, si libet, uocemus **ein Spitznaß**.

OSTRACION Nili, quem Bellonius ficto nomine Holosteum appellat. Vidimus (inquit) piscis Nilotici sceleton holosteum, à circulatoribus circunferri, quo exenterato, incolæ testam illam duram qua contegitur, pentagonã ferè, multos annos incorruptam seruant. Viuus in cauda penicillum habet: & pinnas supra infraq; caudam: ac rursus pinnam aliam utrinq;, oculos albos, os paruum: Color ei lactescit, & uelut in pallidum languet. Longus interdum ad pedis mensuram est. ¶ Ego Ostracionem hunc piscem nominandum conijcio, nam & testam Ostraci instar duram habet: & ὀστρακίων piscis à Strabone inter Niloos numeratur. ¶ Quidam nuper Holostei piscis nomine Picæ (ut uocant) Indicę rostrum, inconsideratè descripsit.

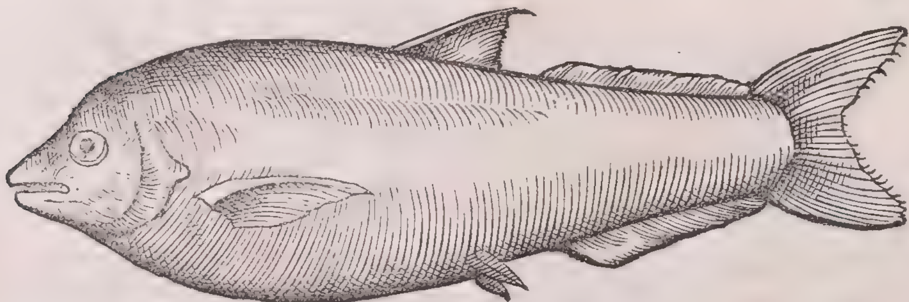
GERM. **Ein frömbder fisch auß dem fluß Nilo in Egypten/ ist mit einer herten schalen bedeckt/ von welcher man jn mag ein Schalfisch nennen.**

OSTRACION Americæ. Rigatur America (inquit Andreas Theuet) fluminibus egregijs, limpidissimis & piscosis. Inter cæteros unum præcipua admiratione dignum uidimus, paulò minorem nostro Harengo: qui à capite ad caudã instar Tati paruæ (in eadem regione) quadrupedis, armatus et ueluti loricatus est. Caput ei prægrande & enorme, si conferas ad reliquũ corpus. ossa intra spinam dorsi tria continet. Editur ab incolis, quorum lingua uocatur Tamouhata. Sic ille. ego propter crustas illas ueluti laminas, quibus munitur, Ostracionis nomen, adiecto Americæ uocabulo, ut à Niloo differat, pulchrè ei conuenire opinor. Iconem ab ipso positam qualemcunq; imitati sumus: nisi quòd denticulos pictor noster exprimere neglexit.

GERMANICE **Ein anderer fisch auch mit schalen gewapnet/ wirt in dem neüwen land America gefunden.**

Piscis huius qualem à bono & docto uiro figuram accepi, talem exhibeo, nec certi aliquid statuo, Rondeletius. Sed inquirendum diligentiùs, primùm an extet huiusmodi piscis: &, si extat, quod ei apud ueteres nomen. Glanis quidem si esset, Siluro similior esse debebat. ¶ Piscem alium (inquit idem) pro Glanide usurpant nonnulli, q ab Heluetijs **Salut** *nominatur, &c. nos hũc pro Siluro pictũ dabimus.*

GLANIS, γλάνις, ὁ, flectendum per ιδος uel εως. Atticè: à fluuio Italiæ eiusdem nominis (qui aliâs puto Glanicus, Clanius uel Lyris appellatur) sic dictus. Plinius alicubi ex Aristotele transferens, pro Glanide Silurum posuit: unde & Theodorus uidetur deceptus, ut Glanin ex Aristotele Silurum interpretaretur. Alijs quidem in locis Plinius in commemorandis ex Glanide & Siluro medicinis, eos tanquam diuersos ponit: atque etiam uno eodemque capite, primùm medicinas Siluri, deinde Glanidis commemorat. Aelianus disertè distinguit, cum Glanim incolam facit Mæandri & Lyci Asianorum fluminum, & in Europa Strymonis, specie ac similitudine Siluri. Videri poterat Glanis, ex ijs quæ ueteres scripserunt, fluuiatilis tantùm: Silurus uerò marinus etiam, *(& lacustris,)* anadromus, hoc est, è mari flumina subire solitus. Ego Glanim Siluri speciem minorem esse conijcio, nostris regionibus ignotam. nam & forma & natura ei similis describitur, ut minùs mirum sit aliquos confudisse. Silurus quidē Aristoteli incognitus fuisse uidetur, quòd in Græcia nullus sit: Glanis uerò cognitus, quòd etiā in Thracia (in qua patriā habuit Stagira) reperiret.

BYZANTINVM uulgus, apud quos frequens ex Strymone conspicitur, antiquam dictionem retinens Glagnum ab insigni glabritie *(etymologia hæc à Latinis, ut uidetur petita, Græco uocabulo non conuenit)* nominauit. Confusos in ore dentes habet, multis ordinibus in maxilla dispositos: os magnū & amplum, &c. Maior in fluminibus quàm in æquore euadit, in quo etiam rariùs reperitur, Bellonius: qui tamen hunc piscem à Siluro non separat. Si barbatus est Siluri nostri instar, (quod equidem non dubito, etsi ueteres non tradiderunt) mirum id à Bellonio præteritum esse. ¶ Beluas hominibus perniciosas Græcorum fluuij ferre non solent: sicut Indus, Nilus, Rhenus, Ister, Euphrates & Phasis. hi enim feras inter se similes, *(Siluros nimirum,)* & maximè hominum uoraces alunt, similes specie Glanibus Hermi & Mæandri alumnis, nisi quòd & color eis nigrior est, & uires præstātiores: *(Siluri etiam adultiores eiusmodi sunt, minoribus comparati:)* Glanides & nigræ minùs sunt, & imbecilliores, Pausanias. Athenæus Latum in Nilo piscem, similem esse tradit Glanidi, qui in Istro capitur. ¶ Hic piscis (inquit Saluianus) Latinè Glanis & Glanus dicitur: Plinius modò Silurum nominat, perperam interpretans: modò Glanidis nomen retinet. Aelianus Glanidem Siluro similem falsò facit. Sic ille: qui Silurum etiam nostrum pro Glanide pingit. nos Aeliani sententiam tuemur: & Saluianum, qui Sturionem facit Silurum, non toto (quod aiūt) cœlo, sed toto mari & omnibus undis errare dicimus.

GERM. **Ein frömbde oder mindere art d' Saluten / oder Welsen / die ettliche Wellern oder Schaiden nennend.**

Anguillæ iconem, quæ hoc loco nomenclaturis eius præponi debuerat, cum spacium deesset, postposuimus.

ANGVILLA. Græcè ἔγχελυς, hodie uulgò ἀχέλυ. Retinet hic piscis nomen Latinum apud ITALOS, GALLOS & HISPANOS.

Anguillas marinas quanquam ueteres quidam scriptores memorent, Saluiano tamen probabile uidetur, in mari nullas gigni (præter paucas fortè circa fluuiorum ostia tantùm) sed è fluuijs tātùm in mare descendere, cum Aristotele, &c. Nos ultimo huius Ordinis loco Anguillas collocare uoluimus: ut quoniam soli ferè piscium catadromi sunt, ut ita dicam, hoc est, ex amnibus in mare descendunt: mox ante anadromos, id est, è mari ascendentes, locum haberent. ¶ A nostris *(Gallis circa Monspelium)* pro ętatis & magnitudinis ratione uarijs admodum nominibus designatur. Iidem anguillas in marem & fœminam distinguunt. marem uocant Marguaignon: qui breuiore, crassiore, latiore est capite. fœminam uerò Anguille fine. Aristoteles discrimen hoc circa capitis figuram non sexus (quo anguillæ non differant) sed generis discrimen facit.

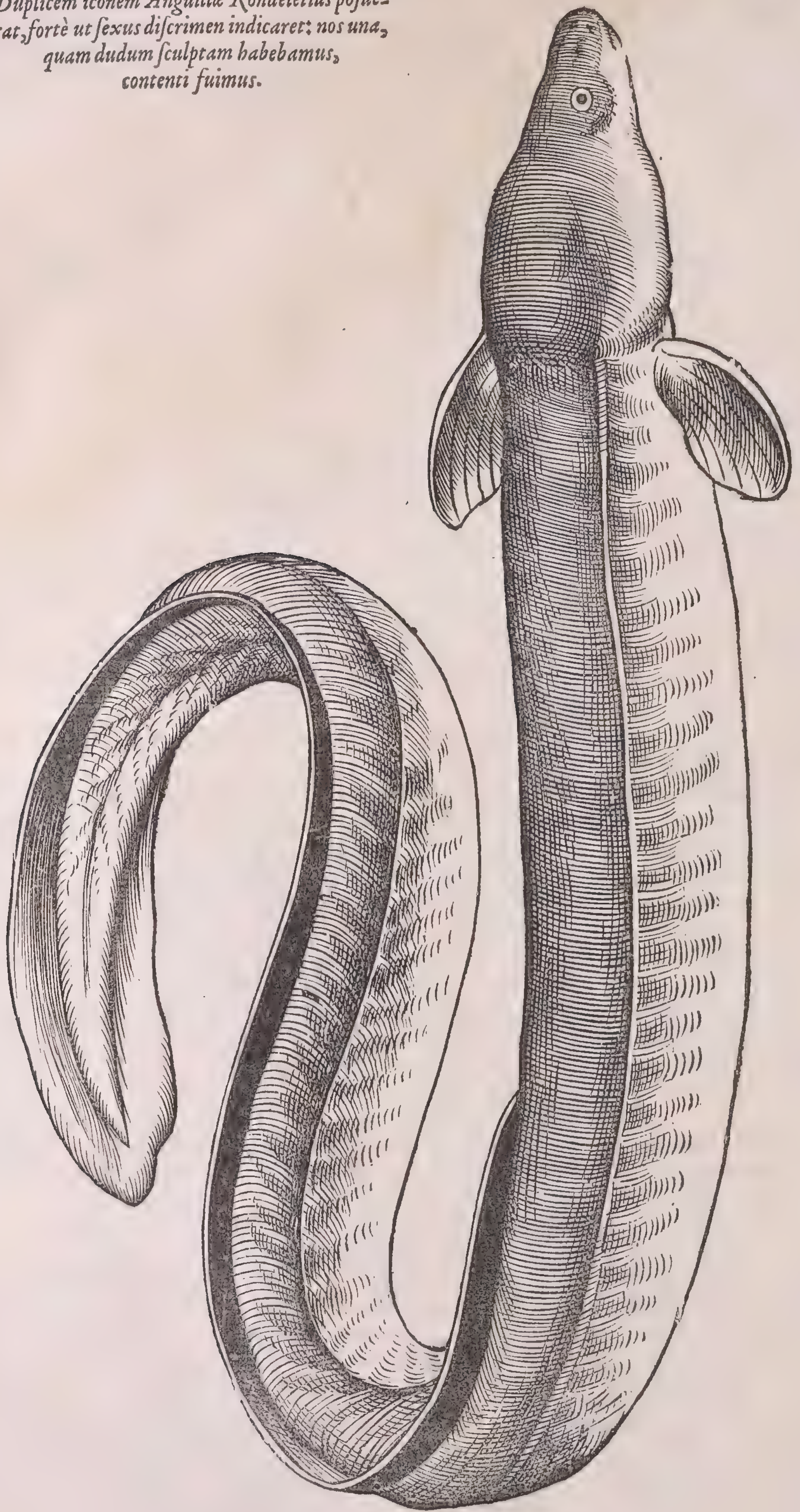
GERMANICE **Aal / Ol.** Flandricè **Ael / Palinck.** Anglice **Ele.**

Anguillarum apud Flādros, ut audio, sunt duo genera: Vnum, quod nobilius habetur, uocāt **Palynck**, (nostri **Aal**, id est, Anguillam.) Alterum genus minus est, et contemptum, quod uocant **Aal** / nobis ignotum.

NE QVID CHARTAE HIC VACARET, EX PIERII VALERIANI Hieroglyphicis hæc adscripsimus.

Anguillæ significata rara admodum apud Aegyptios fuerunt. Nostri multa hieroglyphicis Aegyptiorum similia, quæ
per eius imaginem intelligenda essent, excogitarunt. Vnum enim id tantùm super Anguillæ nota traditum ab Aegy- 1.
ptijs inueni, ut hominem omnes alios auersantem, & seorsum ab aliorum consortio sibi uiuentem, per simulacrum eius si-
gnificarent: propterea quod eam nunquam cum ullo alio piscium uersari, neque quidem coniugali inter se usu misceri depre
hendissent. Commenti sunt alij, hominem, de quo nulla post obitum memoria supersit, per Anguillam mortuam signi 2.
ficari. illa siquidem mortua non superfluitat, nec sursum fertur, ut maxima ex parte pisces cæteri faciunt: sed pessum in pro-
fundum rapta, in eodem quo genita est limo computrescit. In diuinis Hebræorum literis eædem profanæ sensu mysti-
co dicuntur: neque enim squamosæ sunt, quique huiusmodi sunt pisces in aquę profundum immersari, & in cœno libenter uo 3.
lutari conspiciuntur. Ad horum similitudinem, animi qui terrena tantùm sapiūt, idonei non sunt ut ad sacra proponantur.
Ad hæc hominem alieni cœli impatientem, uel in eo difficulter se habentem intelligentes, Anguillam in hydrijs duab. 4.
pingebant, capite scilicet in unam, cauda in alteram demersis. Anguilla siquidem nullam uehementem tolerat mutationem,
& si æstate de lacu in piscinam transferatur, uiuere nequit, etiamsi frigida aqua fuerit. Hominem insuper qui fugitiuam 5.
rem aliquam nulla consequendi spe sectaretur, indicare si uellent, Anguillam pingebant, quam manus à cauda prehende-
ret. facillimè enim illa elabitur. Quòd si certam esse spem de ambigua re quapiam ostendere uoluissent, obuolutā eam 6.
ficulneo folio pinxissent, quòd scabritie sua prensanti sit adminiculo nequaquam irrito. unde prouerbium, τῷ θρίῳ τὴν ἔγχελυν.
Hominem uerò ex ciuilibus seditionibus & tumultuosis discordijs crescentem, reque auctum significantes, eum in An- 7.
guillarum uenatione occupatum effingebant. Aqua siquidem quieta limpidaque, earum captura nulla propémodum, ma-
gna uerò si perturbetur.

Duplicem iconem Anguillæ Rondeletius posuerat, fortè ut sexus discrimen indicaret: nos una, quam dudum sculptam habebamus, contenti fuimus.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS I. PARS V. DE PISCIBVS ANADROMIS, HOC EST, E MAri subeuntibus amnes.

MARINORVM piscium alij mare nō relinquunt: alij uerò lacus maritimos aut etiam fluuios petunt. Hos (qui amnes subeunt) Græci quidam ἀναδρόμους appellant: alij circunloquentes dicunt eos ἀναθεῖν, ἀνατρέχειν, ἀνανήχεσθαι, ἀναπλεῖν, ἐκπίπτειν εἰς τοὺς ποταμούς. Squillæ è mari in Gangem ἀναθέουσιν: & aliud earū genus è mari rubro εἰς Ἰνδὸν ἐκπίπτουσιν, Aelianus. Aristoteles Trichias in Istrum ἀναπλεῖν dixit, & rursus καταπλεῖν εἰς Ἀδρίαν. Aelianus Coracinos, Myllos, Antaceos & Xiphias inter Istri pisces numerat: omnes opinor anadromos, nisi quis de coracinis & myllis dubitet, & alterius generis marinos, alios fluuijs proprios, quãquam eodem nomine esse existimet, sicut & Percas. Circa Budam & Gomorrham in Istro hodieq; Xiphias paruos reperiri audio. Straboni Nilum subeunt Mugiles tantùm, Alausæ & Delphini. Pausanias tradit Canes in Lôum Thesprotiæ fl. ascendere. Thynni etiam, authore Plinio, amni ac mari cōmunes sunt: item Thynnides, Siluri, Coracini, Percæ. Sed de Percis & Coracinis considerandum est diligentiùs, sicut iã dixi. Circa Rostochiū in ora Germaniæ, audio Prasinos (genere forsan potiùs quàm specie eosdem nostris) uulgò dictos è mari per fl. Varuon in lacum quendam migrare. Congri pusilli in Anglia subeunt flumina, sed non procul ut audio. Amia fluuios subit, præstatq; in fluentis & lacubus, Aristoteles. Nos quidem ex his & alijs fortè, nonnullos inter marinos exhibuimus: quòd uel an ijdem genere essent, dubitaremus, ut de Coracinis iam diximus: uel non simpliciter, nec ubiq; anadromi nobis uiderētur: ut Delphini, Canes, Amiæ, Squillæ, Thynni. Vel non procul in fluuios, sed ad proxima tantùm ascenderēt, ut Congri, Mugiles, Lupi. Lupi quidem (ni fallor) altius Mugilibus, ut hi quàm Congri in fluuijs pergunt. nulli tamen horum ad longinqua à mari loca migrant. Altissimè omnium, ad fontes usq; fluminum, ascendit Salmo: & fœtus eius in amnibus genitus in mare remigrat: quod ei peculiare est. Anguilla aquatilium sola, cum nō ascenderit è mari, nec ex anadromis prognata, in ipsum descendit. Antacæi, hoc est, Cartilaginei longi ouipari, (hoc enim à Galeis differunt,) omnes fortè ascendunt, & quidem procul: ut Sturio, Oxyrhynchus, (der Zürich/) Huso, Attilus, & Galeus Rhodius. Cæteri genere differunt, nisi quòd Mustelæ uel Lampredæ species duæ ascendunt. ¶ Passerum species quædam amnes subeunt, ut Rhenum & Albim, & satis procul pergunt: aliæ in mari immorantur: nos tamē de utrisq; inter marinos egimus. Thrissæ & alij quidam fortè, in mare quod reliquēre, redeunt: Salmones, ni fallor, uix redeunt. perrarò quidem in mari capiuntur, & ij forsan non adulti, sed Salares adhuc (hoc est, primo ætatis anno) descenderunt: tum breui in mari aucti, rursus in amnes enatant, nec amplius, opinor, descendunt: qua ratione catanadromi dici possunt, ut Anguilla (de qua in fine præcedentis Partis egimus, tanq; ambigente) catadromus: Thrissæ anacatadromi: cæteri aliquot anadromi simpliciter. sed prēstat, ut simpliciùs agamus, omnes quos hac in Parte exhibebimus, appellare anadromos, usitato ueterum quibusdam uocabulo. Anadromorum igitur alij in fluuijs non manēt, ac paulatim deficiunt & intereunt, (quod Kentmannus noster animaduertit,) ut Sturio, Salmo, Alausa, (id est, ein Zige oder Goldfisch/) Passer Germanicè dictus ein Halbfisch: Lampreda maior & minor. Alij è mari profecti in amnibus manent, proficiunt pariuntq;, ut Silurus, Spiralla uulgò dicta: & Mugilum generis Zerta uel Plicca uulgò dicta in Albi. ¶ Sunt & Gobiones marini quidam anadromi, de quibus in primo Ordine Marinorum diximus.

Canes. *Antacæi.* *Gobiones.*

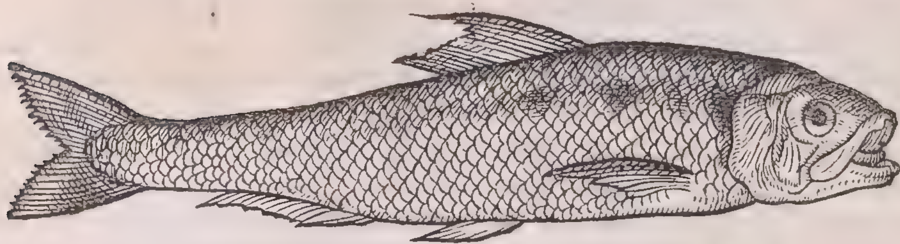
THRISSA ueteribus Grēcis, Latinis Clupea, ab Ausonio Alausa plebeio nomine dicitur. Recentiores quidam indocti linguarum, Aristosum & Alsam nominant.

Trichis piscis non alius quàm Thrissa uidetur quibusdam: alijs uerò potiùs Sardina, quorū sententiæ nunc magis faueo. Est & Abramis (oxytonum, uel potiùs Habramis) piscis: cuius apud Athenæum & Oppianum mentio cum Thrissis semper cōiungitur, ut suspicari necesse sit (inquit Rondel.) Abramides Thrissis similes esse, uel eiusdē generis, atq; marinas, quæ statis tēporib. fluuios subeant: quæ de Brama uulgò dicto pisce *(quem aliqui nominis affinitate nimirum inducti Abramidem existimant)* dici nō possunt. Sic ille. Sed, nisi fallor, etiam Brama aut Prasinus uulgò dictus, uel omnino cognatus ei piscis, ad oram Oceani Germanici inter anadromos ferè habetur: (apud nos lacustris tantùm est, alibi fluuiatilis simpliciter:) sed neq; hoc satis mihi constat: neq; si constaret, idcirco Habramis fuerit. Oppiano Habramides confertæ nunc petras, nunc pelagus, nunc litora sequuntur: & similiter Chalcides ac Thrissæ. Videntur autē Chalcides quoq; Thrissis siue Alausis cognatæ, cum aliás, tum linea illa sub uentre spinosa. Athenæo Abramis est inter Nili pisces: coniecerim autem à mari in flumen illud eam ascendere, si modò rectè ab Oppiano inter marinos refertur. nam & Cyprinos & Chalcides quos ipse marinos pisces facit, alij nō faciunt. Abramidium diminutiuum apud Xenocratem legitur. ¶ Alausam aliam esse à Clupea, Saluianus contendit:

Figura hæc Alausæ Venetijs expressa est. ea quam Rondeletius posuit, rectè squamas ostendit, & in medio uentre lineam spinosam.

Eiusdem aut cognati piscis quem Zige *in Albi uocant, alia icon.*

quoniam Plinius scribat Attilum magnum Padi piscem, à minimo appellato Clupea, qui uenam quandam eius in faucibus mira cupiditate appetat, morsu exanimari: Clupea uerò minimus non sit piscis: & Attili quanuis maximi os tã modicè pateat, ut ne mediocrẽ quidẽ Alausam ad fauces admittere posit. addit, Alausam nullos prorsus dentes habere, nullamq; oris aut maxillarũ asperitatem. Sic ille. At cum Clupeæ nomen ad Venetum Chiepa tam prope accedat, l. in i. mutato, ut plerunq; faciunt Itali: & aliud Latinum nomen huius piscis non extet, nam Thrissa Græcum est, Alausa Germanicum, quanuis et Gallis usitatum: nec alius piscis Attilo ita infestus noscatur, non temere Clupeam esse Alausam, negandum est. Nam & nomen, & alia etiam quæ de Clupea leguntur apud ueteres conueniunt pleraq;: nempe in amnibus capi, fluuiatilibus ferè omnibus præferri, (quod si non omnibus, Tyberinis tamen conuenit:) aristosas esse & spinis plenas: magnum esse piscem. Thrissam minorem Græci Trichidem uocant, uel Trichiam: utroq; uocabulo παρὰ τὰς τρίχας facto, ut Eustathio placet, hoc est, ut ego interpretor, à capillari spinarum, quibus abundant exilitate: quæ nisi mandentibus molestæ essent, cum nobilissimis piscium certarent. Sed Trichis fortè potius Sardina fuerit. Thrassa uel Thratta Rondeletio, eadem Thrissæ uidetur, ex Athenæo: qui tamen hoc non dicit, sed mox post Thrissæ mentionem: nunc etiam (inquit) quę ad Thrattam pertinẽt, dicamus. nihil autem aliud, quàm pauca authorum qui hunc piscem nominarũt, testimonia subiungit. Quod tamen Aristoteles scribit: Animalia quædam toto genere uaria sunt, ut Panthera, ut Pauo: & piscium nonnulli, ut quæ Thrattæ uocantur, (De generat. animal. 5. 6.) Thrissis conuenire uidetur. hæ enim paruę adhuc ternis & aliquando quaternis rotundioribus nigris in lateribus ac tergo utrinq; insigniunt̃ maculis, ut Bellonius scribit. Sed forsitan Thrattæ potiùs Truttæ nostræ fuerint: cum & nomen quadret, & uarietas non in minori tantùm ætate, nec tribus aut quatuor solùm maculis, sed pluribus illis, Truttis per omnem ætatem omnibus conueniat. Adde hactenus nullum aliud Truttæ nomen uetus proditum esse, (præterquam à nobis πυρῶτος: sed unus piscis in diuersis regionibus diuersa nomina habet:) & ipsum Truttæ nomen, Gallis Italisq; usitatum, non omnino recens aut barbarum esse existimandum est, cum à Plinio Valeriano me dico quoq; sit usurpatum. Stephanus Grammaticus Thrattam scribit esse gentile nomen à Thracia, fœminini generis: & præterea auis ac piscis. credibile est autem hos pisces à Thracia denominatos, ubi nimirum fluuij frigidiores & montani sunt, in quibus Truttę siue Pyruntes, nascuntur.

Thrassa. *Trutta.*

Ad Alausam redeo: quam paruam adhuc Galli Pucellam (Pucelle) nominant, ueluti transpositis literis pro Clupella. Ennij è Phagiticis carmen Apuleius recitat: Omnibus ut Clupea (*aliâs Clypea*) præstat Mustella marina. quod qdẽ hactenus à nemine satis consideratũ uideo. quod si ita legas, ut recitauimus, nullus cõmodus sensus uidetur. quare deprauatum suspicor, (ut etiam alia quædã Ennij ab Apuleio citata,) & pro omnibus, repono amnibus, id est, fluuijs: hoc sensu, In amnibus præstantior est ut Clupea, ita etiam Mustella marina, hoc est, quæ è mari ascendit: ut piscem utrunq; è mari amnes subire sentiat, & in ijs meliorem fieri: id quod de Alausa constat: & similiter de Lampreda quoq;, si Mustelam mar. pro Lampreda accipiamus. Ego quanquam Lampredam, Mustelam esse, & marinum dici posse quòd è mari in fluuios ascendat, non negauerim: aliam tamen quoq; Mustelam marinam agnosco, quæ ut marina cognominetur, quoniam in mari semper manet, dignior est. itaq; Ennium ita potiùs sensisse dixerim: Vt Clupea optimus piscis est in amnibus, ita in mari Mustela; siue eo nomine Aeliani Galen, (id est, Mustelam,) siue Asellũ Galariam, (id est,

(id est, Mustelarem & similem Mustelæ,) aliúmue cognatum piscem intellexerit. Quòd si quis legere mauult, Omnibus è Clypea (tanquam id ciuitatis nomen sit: nam & sequentibus piscibus addit locorum nomina è quibus præstant,) præstat Mustela marina, non contendero. Est autem Clupea ciuitas Africæ propriè dictæ, in promontorio Mercurij sita.

Nascitur in Arari Galliæ fluuio magnus quidam piscis, Clupea (κλυπαία) nominatus ab incolis: qui crescente Luna albus est: decrescente, totus nigrescit: & corpore nimium aucto à proprijs spinis interimitur. In huius capite lapis reperitur, similis grumo salis, qui optimè facit ad quartanas, sinistro lateri corporis alligatus, decrescente Luna, Callisthenes Sybarita apud Stobæū. Quæ an Alausæ in Arari accidant, uiri naturæ studiosi, quibus cognoscendi hæc facultatem fluminis illius uicinitas præbet, obseruabunt. Hæc ex ueterum lectione de Clupea mihi animaduersa sunt.

Iam quod Saluianus angustius esse Attili os scribit, quàm ut uel mediocrem Clupeam ad fauces eius petendas admittat: considerandum alijs diligentiùs relinquo: præsertim Padi accolis. Plinius quidem minimum hunc piscem faciens, Callistheni qui Clupeam magnam facit, aduersatur. An idem pro ætate ut maior & minor est, diuersa nomina sortitur? Frigidum hoc, quòd sine dentibus morsu exanimare non posset. Bellonius: Alausam (inquit) lineam asperam & ueluti cultellato mucrone scindentem (*sub uentre: sicuti Harengus, Sardina, Liparis, Apua, Phalerica, & Celerinus Oceani*) gerit. qua Attilum ingentem Padi piscem exanimat. ea uerò acutior est in pusillis piscibus. Id si uerum est, non Plinium (ut facit) testẽ citare debebat: sed erroris potiùs eum insimulare, qui Clupeam Attili uenam quandam in faucibus mira cupiditate (sanguinis nimirum eius sugendi) morsu appetere tradit. Esse quidem infestum hunc piscem Attilo, eò faciliùs crediderim: quòd Sturioni etiam (cui cognatus est Attilus) cum Alausa discordia quædam intercedat: quod ex Io. Kentmanni Albis fluuij piscium descriptione didici. Zige, inquit, piscis (id est, Hircus) ab accolis appellatus (*alij* Goldfisch *nuncupant*) à Sturione compulsus Albim subit. ¶ Est autem Zige piscis, uel ipsa Alausa, uel adeò specie naturaq́ similis, ut meritò eodem nomine appelletur.

GRAECI hodie Phrissa uocant.

AFRICANI Iarrafa, ut scribit Scaliger.

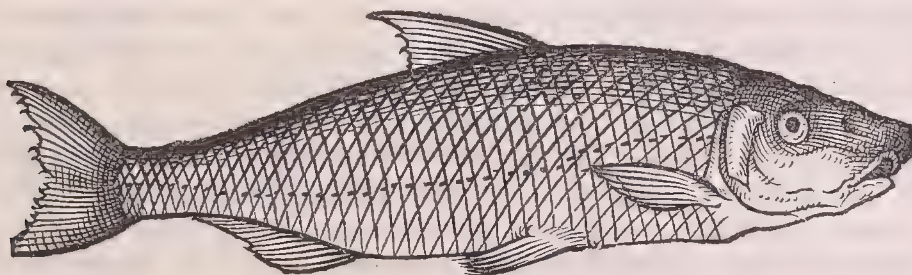
ITALI Chiepa: Romæ Laccia uel Lachia.

HISPANI Saboga.

GALLI Alose, Burdegalenses Coulac. Massilienses Halachia. Minorem uerò in hoc genere Pucelle nominant Galli, alibi Ficte uel Fenicte, Andegaui Conuersum: alibi Gautte.

GERM. Alse/Else/Aelse/Vint: Leüßfisch/malim Laußfisch: & circa Argentinã Meyenfisch, (quod nomen alibi in Rheno Leucisci fl. generi, Haselam nostri uocant, tribuitur,) Mannemer hengst. E mari Basileã usq; ascẽdit. Idẽ puto est Verinch, nisi ętate forsan & magnitudine tantùm differat. Idem etiam, aut omnino cognatus, Zige uel Zieg in Albi dictus piscis est: cui nomen hoc ab hirco inditum est propter uirosum saporem. aliqui à colore capitis, & oculorum præsertim, Goldfisch, id est, Aureum nominant, ut audio: quo nomine dictum in Marchia, cætera similem, sed latiorem esse aiunt.

ANGLI Schadde, minorem uerò Pylcher uel Pylcharde.

CAPITONIBVS hunc piscem adnumero, propter similem (ut ex pictura quam Kentmannus misit conijcio) corporis formam. differentiæ uerò causa anadromum cognomino, quòd ex Oceano Albim subeat. Nasutus uidetur, prominente & carnosa superiore oris parte, ut in nostris fluminibus is quem Nasi nomine descripsimus suprà: cui etiam reliqua corporis specie per omnia adeò similis est, ut discrimen nullum animaduertam, ne colorum quidem ferè: nisi quòd Albinus hic Nasus (aut Simus) magis albicat, noster uerò magis fuscus est. Sed noster planè fluuiatilis est, Albinus è mari ascendit: quem uel ab Albi ein Elbnasen/ uel à mari ein Meernasen appellare licebit. Pręterea noster uilis & plebeius est, Albinus uerò inter laudatos, pręsertim assus. Hoc etiam notandum, cum Albinus alio nomine Blicca (Blick) dicatur, longè alium piscem eodẽ nomine à nostris uocari, de quo dicemus inter Lacustres. Zertæ quidem nomen, etiam Polonis usitatum audio. Germani quidam (ni fallor) Zorte per o, proferunt.

EPERLANVS, uel Epelanus uulgare Gallicum nomen est. In ostijs fluuiorũ (inquit Rondeletius) in Oceanum influentium, ut Rhotomagi & Antuerpiæ, frequẽs est piscis qui Eper-

lan dicitur à nitido & splendido colore, quo unionem (*perlam*) refert. Idem uiolæ odorem resipit. Eius duplex est genus. alius marinus est & litoralis, qui asinos paruos refert, &c. alius fluuiatilis. Sic ille. Sed fluuiatili nomen idem, genus omnino diuersum est. ¶ Saxatilis est Epelanus noster, Sequanę litorum alumnus, partim marina, partim fluuiatili gaudens aqua. Glabro est corpore: unde falsò quidam Asellorum generis esse iudicarunt: capite ad Merlucium accedēte, &c. Aliqui ab odore Violam posse uocari censent, Bellonius: qui saxatilibus marinis eum adnumerat, ego anadromis malui. *Viola.*

GERMANICE uocari poterit ein Meer⸗rötele. Planè enim cognatus ei uidetur piscis, quē Rötele nostri nominant (est autem Vmbra lacustris minor) à colore, quo forsitan differt, rubicundo: reliqua enim conueniunt, figura, magnitudo, pinnæ, dentes in maxillis & lingua, mollities carnis, suauitas saporis, lapides in capite. Audio Hagen apud Germanos inferiores dictum pisciculum, similem esse Eperlango.

ANGLI, apud quos copiosissimus est, Schmelt appellant ab odore. Turnerus Anglus Gobij genus esse putat. Smelta (inquit) nostra, piscis litoralis, gregatilis, circa litora parit, & in fluuios subit, ubi pinguescit. nec perpetuò in fluuijs degit: sed uère tantùm, quo tempore copia longè maxima ultra Londinum aduerso flumine natitat. Rarò aut nunquam ultra spithames longitudinem excrescit.

Iallus. Liceat & Græcum nomē fingere tam nobili pisci, ut ita Græcis ab io (id est, uiola) dicatur Iallus, sicut à thymo Thymallus denominatur. ¶ Lege etiam suprà in fluuiatili Eperlano Parte 1. huius Ordinis.

Figura hæc Lampetræ ad piscem Basileæ captum expressa est: ab ea quam Rondeletius dedit nonnihil uarians: præsertim caudæ pinna.

LAMPETRA uulgò dicta est à lambendis petris, (aliàs Lampreda:) quòd integrum ferè diem ore suo saxis (quemadmodum & picatis nauium clauis) sic inhæreat, ut ea lambere uideatur, Bellonius. Lampetras duas Saluianus exhibet. Ex his maiorem, bicubitalem semper inueniri tradit, & maculosam. minorem uerò uix pedalem esse, absq; maculis, subcineraceam. inter has autem colore & magnitudine medias nullas inueniri (*circa Romam:*) unde probabilius uidetur, eas non ætate tantùm & magnitudine, sed etiam specie differre. Ea uerò (inquit) quam Prycke Germani appellant, eiusdem generis species quædam tertia est, media inter prædictas constituenda, &c. Reperiuntur tum in mari tum in fluminibus. minores nanq; frequentiores, maiores uerò rariores, ineunte uère flumina mari proxima subeunt: in illisq; toto uerno tempore commoratæ, in mare deinceps æstate incipiente reuertuntur, &c. Sic ille. De minima Lampetra siue Mustela, dictum est suprà Parte 1. quoniam alijs plerisq; (præterquam Saluiano) fluuijs & riuis propria uidetur. ¶ Mustela marina similiter ut terrena, omnium cadauerum, in quæ incurrit, oculos exest & conficit, ut audio, Aelianus: tanquam nomine inde facto. ego à colore nomen Mustelis nostris hoc est, Lampredæ & cognatis piscibus, inditum suspicor: quòd prona pars ferè fusca uel sublutea in eis sit supina albicet, similiter ut in terrestribus: quas etiam corporis longitudine quodammodo referunt. Mustelinum colorem interpretantur subliuidum ac lentiginosum, cuiusmodi in uestibus cruore commaculatis appareat. Adde Mustelas marinas barbatulas esse, ut terrestres: & similiter ferè fluuiatiles illas, quas Trisias uocāt. Scaris Plinij tempore principatus dabatur. Proxima his (inquit) mensa est generis duntaxat Mustelarum: quas (mirū dictu) inter alpes lacus quoque Rhętiæ Brigantinus ęmulas marinis (aliqui legunt Murænis) generat. Brigantinum quidem lacum esse, qui uulgo ab urbe Constantia denominatur, quēq; Rhenus penetrat, certum est: in eo nullas Lampredas reperiri audio. neq; mirum: nam cum è mari subeant tum maiores tum mediocres Lamprede, catarrhactas Rheni superiores, quæ nō longè infrà illum lacum sunt, superare nō possunt, ut neq; alij ulli pisces, præter Anguillas fortè. Sed hac de re inquirendū diligentiùs. quòd si nul-

E mari ascendit.

Mustela.

ſi nullæ (ut puto) in eo lacu Lampredæ unquam inueniuntur, Plinius alium piſcem eo nomine in
tellexerit, Triſsiam nimirum uel Botatriſsiam Inſubrum, quæ hodieq; in lacubus Sabaudorũ Mu
ſtela uocatur. Cæterùm Auſonij Lampreda, quando ita doctiſsimis noſtri ſeculi uiris placet, eſto
Muſtela: & Græcè etiam γαλῆ ποταμία nominetur. ¶ Lampetram Græci Galeonymum & Gale- *Galeonymus*
xiam appellarunt: Latini Muſtelam, à maculati huius nominis quadrupedis tegminis ſimilitudi- *Galexias.*
ne, Bellonius. Rondeletius Galexiam uel Galeonymum Galeni, Sturionem eſſe ſuſpicatur: qui
fortè nec Sturio, nec Lampreda eſt, ſed è Muſtelarum in mari manentium genere piſcis. Lam-
petra (inquit Saluianus) Græcis incognita eſt, cum, Galeno teſte, qui Galexiam nominat, in Græ
co mari nullibi naſcatur. Romę autem Galexiam uocari ſcribit Galenus, cum hoc minime Roma
num ſit nomen, nec ab ullo ſcriptore Latino uſurpatum, (ut neq; Græco quod ſciam,) & Galeno
ipſi hoc uno in loco: ad imitationem nimirum Latini nominis (*ab ipſo alijsúe Græcis in Italia habitan-
tibus confictо nomine.*) Gale. n. Muſtela eſt, (unde γαλεξίας fortè factũ, aut γαλεοίας, ſicut ab Aſter, Aſte
rias,) Hæc ille. ¶ Lampetra ex genere eſt cartilagineorum piſcium, qui longi lubriciq; ſunt. Eam
non rectè uocari à recentioribus quibuſdam Lumbricum marinum, Rondeletius docet. Lampre *Lumbricus*
dę quidẽ nomen à Lumbrico detortũ uideri poteſt: idq; eò magis, quoniã non omnes modò popu *mar.*
li qui Latinæ linguæ ueſtigia retinuerunt, Lampredam ferè appellant, Itali, Galli, Hiſpani: ſed eti-
am Germani, &c. ¶ Aliqui Vermem aquatilem nominarunt, propter hæc Plinij uerba: In Gan- *Vermis aqua*
ge Indiæ Statius Seboſus haud modico miraculo affert, uermes branchijs binis ſexaginta cubito- *tilis.*
rum, cæruleos: qui nomen à facie traxerunt. His tantas eſſe uires, ut Elephantos ad potum uenien
tes mordicus comprehenſa manu eorum abſtrahant. Color cæruleus Lampetræ (inquit Rondele
tius) item mores quadrant. nam petris & nauibus ita hærent Lampetræ, ut auelli non poſsint. ne-
que repugnat cubitorum ſexaginta longitudo: in India enim omnia grandiora ſunt. Vermem ta-
men aquatilem hunc eſſe aut dici non probat Rondeletius. Caret enim (inquit) omnino pinnis,
ut Muræna. atqui non idcirco non debet uermis dici, quòd pinnis careat, ſed eò magis etiã. In dor
ſo quidem pinnas dirigendæ natationis gratia habet. In India Cluias fluuius rectà ad Oceanum
fertur: cuius accolæ nobis dederunt uermes, ex ipſo fluuio extractos, femore humano craſsiores,
omni genere piſcium ſapore præferendos, Alexander Magnus in epiſtola ad Ariſtotelem. Hi uer
mes nimirum Lampredæ uulgò dictæ fuerint, aut eis cognati piſces: Σκώληκες ποτάμιοι. At Gan-
geticus ille ſui planè generis & diuerſus fuerit: cui nec branchias, nec brachia bina, ſed dentes bi-
nos Cteſias apud Aelianum tribuit, ſimilem alioqui uermi in ligno naſcenti faciens, &c. ut in Hi-
ſtoria aquatilium noſtra, ubi de Vermibus aquaticis dictum eſt, copioſè expoſuimus. ¶ Licebit
Lampredam, etiam βδέλλαν, id eſt, Hirudinem marinam appellare, Strabonis exemplo: qui ſcripſit *Hirudo*
in quodam Libyæ fluuio naſci Bdellas ſeptenûm cubitorum: quæ branchias habeant perforatas, *mar.*
ita ut per eas reſpirare poſsint. Nam Lampetræ ore ita ſaxis & nauium clauis hærent, ut optimo iu
re βδέλλαι, ἀπὸ τοῦ βδάλλειν, id eſt, à ſugendo, dicãtur, quemadmodũ ſanguiſugę, Rondeletius. Ean
dem, Muręnam fl. (à marina toto genere diuerſam) appellatam fuiſſe ex Dorione perſpicuum eſt: *Muræna.*
qui Μύραιναν ποταμίαν ait unicam habere ſpinam, ſimilem Aſello Gallariæ, Idem. Cæterũ Oppia *Echeneis.*
nus hunc piſcem proculdubio Echeneidem ab effectu nominauit: quæ Latinè Remora dicitur.
Deſcriptio quidem eius undiquaq; conuenit: naues autem eam in mari remorari, experientia no-
ſtra comprobatum. Interim non me latet aliam eſſe Ariſtotelis, Hiſtoriæ 2.14. & Plinij 9.25. Eche
neidem, Idem. Si Lampetra eſſet Echeneis, multi in Ligeri lintres curſum tenerent ab his reten
ti: quod quis aut uidit unquam aut accepit? Io. Brodæus.

Nauibus quidem in mari plerunq; animal aliquod adhærere exiſtimandum eſt, ut aliquod ge-
nus Cochleæ, uel Lampetram, uel aliud: quod cum nauis uel in portu manet, uel curſu recto fer-
tur, nemo animaduertit: at ea impedita & occultam aliquam ob cauſam detenta, inquirentes aliâs
aliud animal adhærens, inuenerunt, in quod morę cauſam, cum aliam neſcirent, reiecêre: itaq; alij
alias Echeneides deſcribunt. ¶ Lampredas ſunt qui à fulgore (*nitore nimirum cutis ceu oleo delibutæ*)
Lampyrides uocent, ſed auctorem nullum habẽt, Barbarus. ego Lamprias appellare malim, ſi fin *Lampyris.*
gendum eſt uocabulum Græcum (ut Anthias dicimus) non à ſplendore, qui uiſu percipitur, ſed *Lamprias.*
conuiuali. λαμπρότατα enim et ſplendidiſsima ſunt conuiuia, in quibus huiuſmodi dij uiſuntur. hi e-
nim dij ſunt τοῖς ἐγγαστριδίοις, ut ita loquar: hoc eſt, illis quorum deus eſt uenter. ¶ Tineas fontium, *Tineæ fontiũ*
quas Plinius frigoris eorum indices facit, ego non Lampetras, ut aliqui, ſed inſecta illa aquatilia
interpretor, quæ uulgò Scrophulas Galli uocant, noſtri Gyrzen. ¶ Alabes, ἀλάβης, (ut Chremes, *Scrophulæ.*
Chremetis,) Straboni piſcis eſt Nili: Plinio Nilidis lacus. Alebetæ (inquit, malim Alabetes) Co- *Alabes.*
racini, Siluri, reperiuntur in Nilide lacu, quem Nilus efficit. Apparet autem à lęuitate & lubricita
te nomen ei factum, ſicut & alabaſtro. & cum Lampetra piſcis lubricus ſit, & nomen ferè conueni
at, (a. initiali detracto, & m. ante b. adiecto, recentiores quidẽ Græci plerunq; μ. ante π. pręponũt,
ut μπὸλμπεως, ꝑ pulueris,) ut ꝑ alabeta, dicatur Lãbeta: ſi hũc piſcẽ in Nilo reperiri mihi cõſtaret,
omnino Alabetem eſſe coniјcerem. ¶ Archeſtratus præ omnibus anguillis laudat eam, quam in- *Anguilla a-*
ter piſces ſolam ἀπύρηνον eſſe dicit: Lampredam fortè intelligens, quæ ut in ſummis delicijs eſt, ita *pyrenos.*
omni oſsium ſpinarumq; duritie caret. Loco enim ſpinę dorſi, cartilaginem habet: eamq; teneram
adeò, ut in cibo etiam appetat. In minoribus Lampredis memini me loco ſpinæ dorſi neruũ unũ

cauum continuum reperisse. Apyrena quidem è malorum Punicorum genere πυρῆνας, id est, nucleos habent nec duros nec magnos. Quòd si Apyreno l. liquidam ueluti articulum præfigas, facilè in Lampyrenam & Lampredam mutabis. Sed satis de nominibus. Hoc in huius piscis natura mirabile, quòd præter aliorum piscium morem, fistulam in capite supremo medioq; gerit: qua, ut cete quæ pulmonibus respirant, & aerem trahit, & haustam aquam reijcit, eamq; ob causam in summa aqua fluitat, facileq; suffocatur, si inuitum sub aqua diutius retineas. ¶ Albertus Magnus pro Lampreda Murænam dixit. ¶ Lampetra flaua capitur in mari Oceano inter Angliã & Noruegiam, sed rarò: cætera similis uulgari.

Fistula Lampredæ.

ITAL. Lampreda.

HISPAN. Lamprea.

GALL. Lamproye. Circa Monspelium Lamprezze. Sabaudis ad Neocomensem lacũ, Lambri. Fœtus eorum Burdegalenses Pibales appellant, Rondeletius. Aliter Cæsar Scaliger: Santonica (inquit) uox est Piballa: pisciculus tenuis, uermiculi specie, Anguillarum more natans, colore candido. maritimæ naturæ consulti aiunt esse Anguillarum prima rudimenta: adultiores Pimperneaus uocari. perfectas communi nomine agnosci. Sic illi. Fieri autem potest uterq; ut fallatur, & Piballa Gallorum non alius sit piscis, quàm Flandrorum **Pymperele**: uel ut Angli uocant, **Pype oyle / Spyall oyle**: Miseni ad Albim **Spirahl**. Hic enim piscis est longus, subfuscus, specie qua reliquæ anguillæ: lubricus, rostro & capite acuminato. E mari in Albim ascendit: nec durat, sed contabescens moritur.

GERM. **Lampred / Lampret / Lempfrid /** Basileæ **Lampheryn / grosse Neünaug**: Vide in Lãpreda media. per inferiorem Germaniã **Lambreij**: Coloniæ **Lampereij**.

ANGLICE. **Lampreye / Lamprаye / Lamprell / Lampron**: uel *a nyne eede eale*, id est, Enneophthalmis Anguilla.

POLONICE & Bohemice Neynok uel Naynog, uocabulo Germanico.

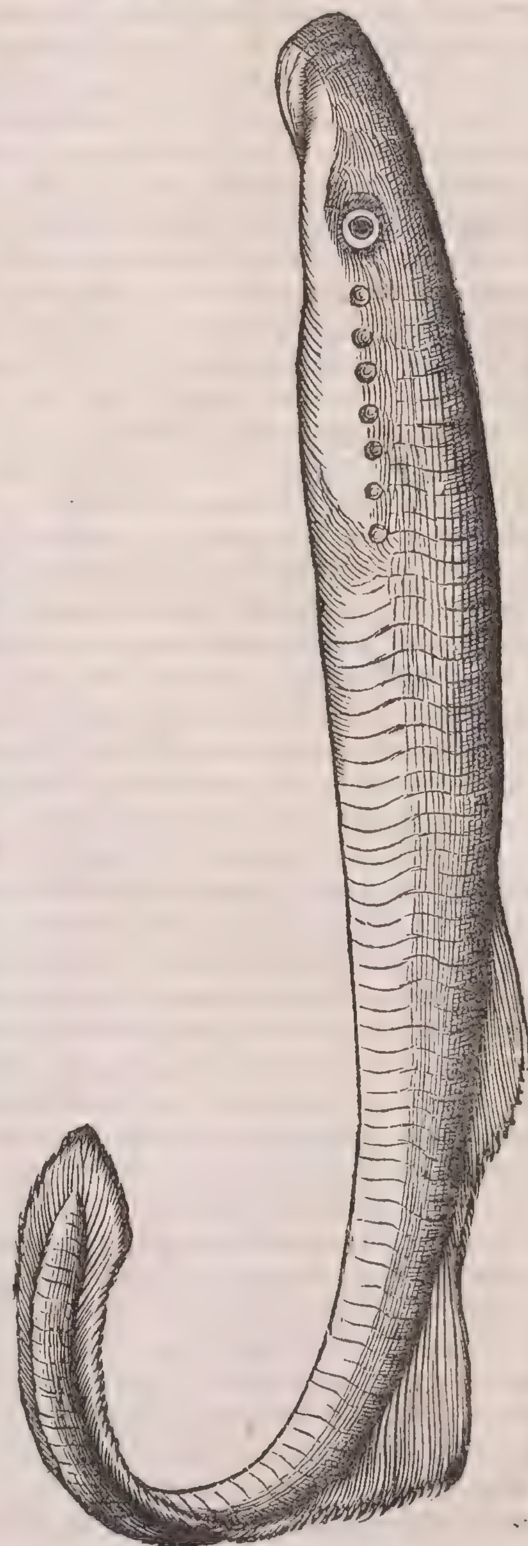
LAMPREDA media (uulgò dicta.) Nomina Latina eadem quæ superiori, huic conueniunt. minor est quàm præcedens, maior quàm sequens. Italis & Gallis ignotam puto. Hæc quoque è mari fluuios subit. Lege quæ suprà scripsimus cum maiori uel simpliciter dicta Lampreda.

GERM. Argentinę uocatur **ein Bärle / Berlin / Berling**. Francofordiæ & apud inferiores Germanos **ein Pricke** uel **Brick**, quod nomen à Lumbrico dempta prima syllaba factum uideri potest. Ad Albim **ein Neünaug**, hoc est, Enneophthalmus, quasi nouem oculis insignis. præter enim duos oculos propriè dictos, branchiæ paruæ, rotundæ, detectę, septenæ, ocellorum quadam specie apparent. Nostri hoc nomen priuatim minimæ Lamprede tribuunt: sed ut nominis huius causa, eadem & similiter in Lampredis omnibus apparet: ita hoc nomen quoq; generale & commune cõuenerit omnibus, ad species uerò designandas magnitudinis differentia exprimenda fuerit.

Enneophthalmus.

ANGL. **A Kleane Lamprelle / a smal Lamprelle.**

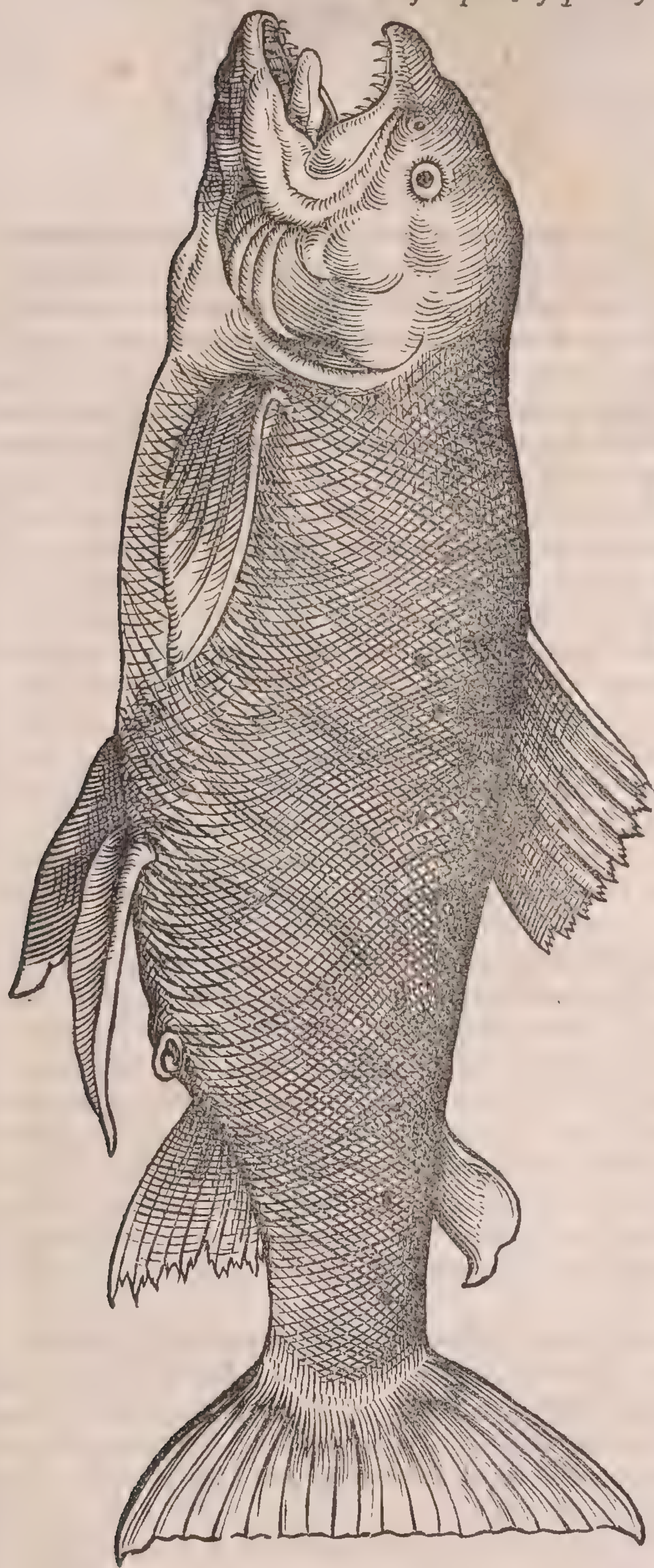
Iconem hanc ut ab Argentinensi pictore accepi, posui, maiorem quidem quàm uellem.

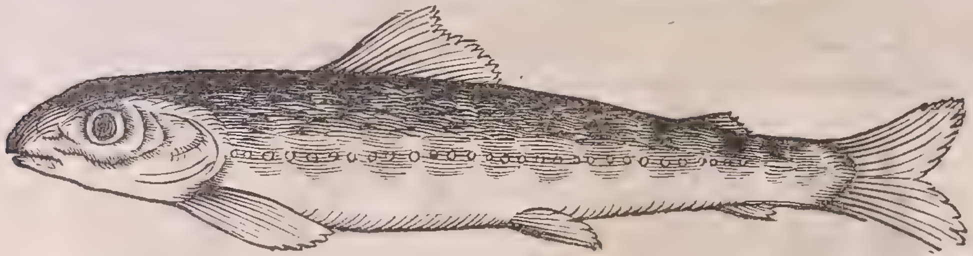
A. Ein

A. Ein Salm. B. Ein Lachs.

A. Icon est Salmonis ante partum, hoc est, uerni & æstiui, non satis probè expressa. B. uerò autumnalis & hyberni Salmonis, sub partum & à partu, (qui rostro recuruo ac maculis pluribus facilè dignoscitur,) effigies est, meliùs depicta quàm alterius: quæ emendari ad huius exemplum poterit: aliud enim non differt puto, nisi quòd rostrum ei incuruum non est, &c.

Salar, id est, Salmo paruus. Ein Selmling.

SALMONIS nomen apud Plinium legitur. Græcis incognitum fuisse, & ideo Græco nomine carere, nihil mirum, cùm Græci ueteres in Oceanũ non penetrarint. In Oceano enim tantùm nascitur, *(nos in fluuijs tantũ nasci, quos ex Oceano subit, ostendimus:)* qua de causa fluuios tantũ eos subit, qui in Oceanum influunt, Rondeletius. Bellonius etiam Sulmonẽ scribit, in prima per u. quod non probârim. ¶ Salmonis nomen à Germanis Rheni accolis uel Gallis Aquitanis Latini acceperunt. uideri autem potest à sale deductum nomen: quòd hi pisces in magna copia saliri, uel sale muriaq; inueterari soleant, in tomos cõcisi: perinde atq; in mediterraneo Thynni: quos & magnitudine referunt, & robore corporis, uiq; saliendi, (ut si Latinum esset uocabulum, à saltu factum uideri posset:) & natura migrandi ad summa fluminum, ubi pariunt: ac inde reuertendi. quemadmodum Thynni ex mediterranei inferioribus partibus aduerso mari in Pontum ascendunt, inde à partu reuertuntur. Thynnum asili inhærentes agitant, Salmonem hirudines & lampredæ. A Salmone diminutiuum recentiores aliqui faciunt, Salmulus, quem & Salmunculum dicamus licet: is paruulus Salmonis fœtus est, ut Cordyla Thynni. idem ab Ausonio Salar dicitur, adultior iam Sario, media inter Salarem & Salmonẽ ætate: alij legunt Fario. & omnino uerisimile est Truttam quæ uulgo Forina dicitur, ab Ausonio Salmonem, sed ętate minorem existimatum, ut (Parte 4. huius Ordinis) in Trutta diximus. Trutta quidem tam multa Salmoni affinia habet, ut nullum aliud piscium genus ei rectius comparetur. *Anchorago.* Anchorago Rheni piscis à Cassiodoro prædicatur: qui uel Salmo uideri potest, è Rheno præstantissimus, & certo tempore rostrum anchorę instar incuruans: uel Trutta lacustris, quam cum idem patitur, Ynlanck appellant Germani ad ostium Rheni in lacum Acronium se infundentis; sicut & nostri quà Limagus fl. lacum intrat. paritura enim fluuios subit, sicut & Salmo: & formam rostri similiter mutat. eundem piscem in lacubus Carinthiæ Rheinanck uocari puto, tanquam à Rheno & anchora composito nomine. Non hæc uerò solùm, sed & alię quędam in fluuijs & lacubus Truttæ sic afficiuntur: & eo tempore deteriùs se habent, inq; cibo minùs gratæ sunt, sicut & Salmo: itaq; etiam nomina mutant, uel omnes, uel aliquæ. *Esox.* Salmonem aliqui alio nomine Esocem uocant: ego Lucium potiùs Esocem iudico. ¶ Salmonis, ut dictum est, Græcũ nomen uetus nõ extat: qui uoluerit, Salangẽ appellet: quoniam *Salanx.* σάλαγξ boni piscis nomen legitur apud Hesychium: neq; præterea quinam sit explicatur. aut potiùs à saltu, (unde & Latinè aliqui dictum putant Salmonem,) ἅλμων nominetur: uel à migrandi natura, καταπάδρομος, sed id epitheton potiùs quàm nomen fuerit. uel ἄλλος πυρῆντος, ἀλιπυρῆς, id est, Truttæ species, marina Trutta. uel dromias dromásue fluuiatilis. Aristoteles enim in mari dromades uocat Thunnos, aliosq; gregales, qui aliunde in Pontum excurrunt, & uix uno loco conquiescunt.

ITALI ut Salmone carent, ita etiam nomen eius à Gallis aut Germanis mutuentur oportet.

GALLI nominant Saulmon. Magnos, Salmones uocant: paruos, (Galli & Aquitani) Tacons. pręterea marem à fœmina distinguunt. hanc enim ob rostrum magis aduncum, hami modo, Beccard appellant, Rondeletius. Aliqui fœminam à ferendis *(portandis)* ouis, Bortiere. differt hęc à mare aduncitate labri inferioris, Bellonius. Est Truttæ species (inquit Cæsar Scaliger) eo in fluuio, quo Normanni à Britonibus separãtur: cuius inferior mandibula, extrema cuspide curuata, sursum uersus conditur in foramine superioris. Quem rostri uncum falsò quidam in Salmoneo genere fœmellis designauit. Non enim sexus in genere, sed speciei notam esse patet: quòd hîc sine illa, ut ita dicã, pyxidatione, quotidie ouis fœtæ certo anni tempore capiuntur. Sic ille. ¶ Nostri piscatores in masculo tantùm Salmone rostrum inferius insigniter recuruari aiunt, in fœmina perparum: nescio quàm rectè.

GERMANIS circa Rhenum & alijs Salmo (ein Salm) tempore uêris æstatisq; nominatur, usque ad diui Iacobi diem, qui est uicesimus quintus Iulij. deinde mutato nomine ein Lachs in utroq; sexu (quanuis marem aliqui priuatim apud nos sic uocant, fœminã uerò Lyder uel Lüder) usque ad diui Andreæ diem, qui postremus est Nouembris. Salmo igitur uernus æstiuusq; est: Lachsus uerò autumnalis & hybernus, sub partum scilicet & à partu: quasi lassum dicas, longa iam natatione aduerso flumine & partu exhaustum: uel à genitura quam nostri Leich appellant, quasi λεχῶος. circa Rostochium Laß nominant. Saxones & Miseni Salmonis nomine non utuntur: sed Lachß appellant tempore, sexu & ętate quibuscunque, per autumnum quidem & hyemem

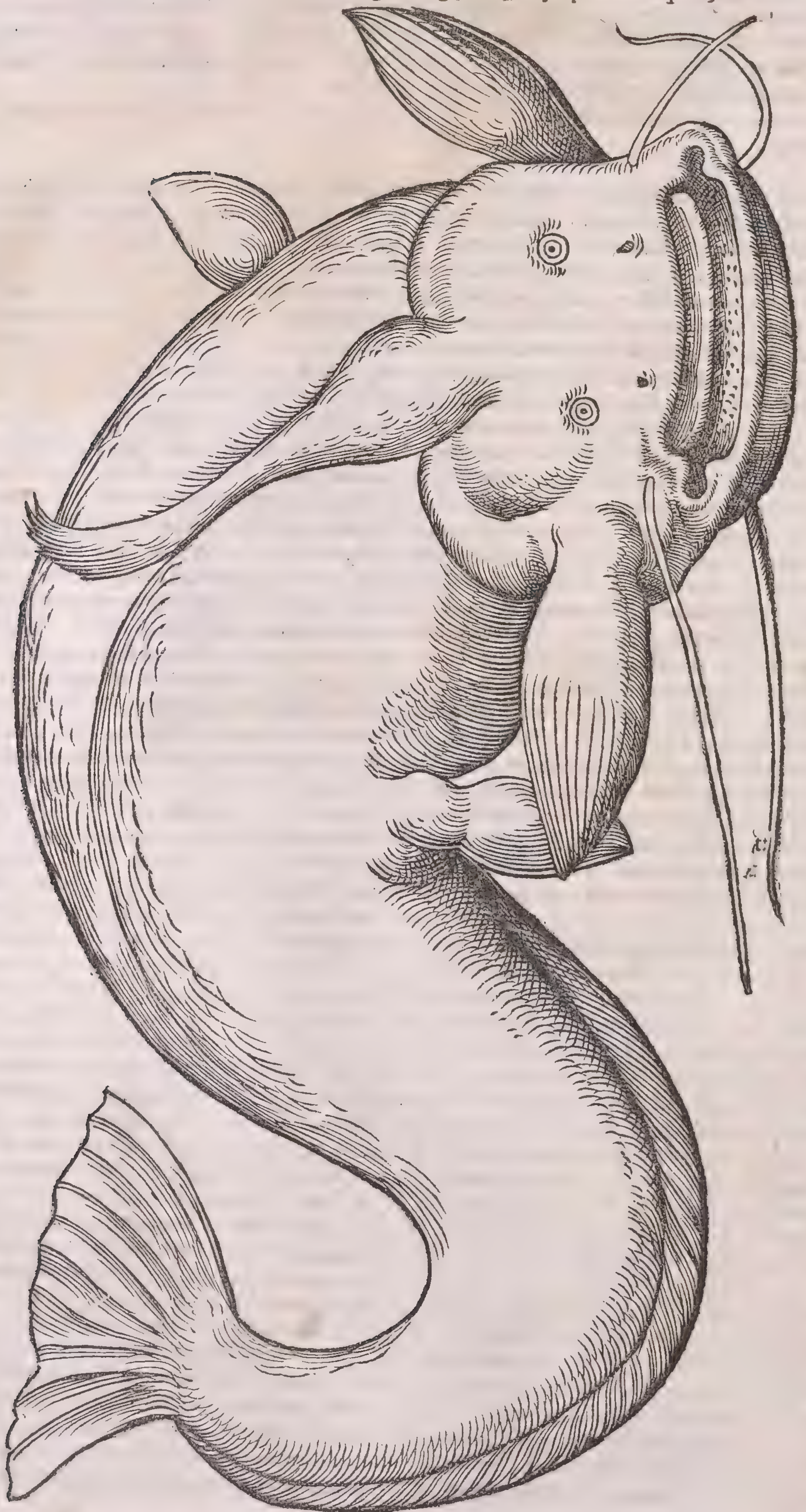
mem cum sub lapidibus & saxis delitescens contabescit & maculis ruffi seu ęnei coloris impletur, ab ijs ipsis Kupferlachs uocitać. ¶ Salmunculos, id est paruos & uix digito longiores Salmones, nostri alijq; nomināt Selmling: Miseni Canitzen/Kanitzle/Kuntzle/ab ipsa paruitate puto: unde & Georg. Agricola Latinè Salares nanos uocauit.

ANGLICE. Salmon uel Samond. priuatim uerò dum melior in cibo, & suauiore ac friabiliore carne est, uocatur a Krbbe Salmon, hoc est, friabilis Salmo. at postquam carnem deteriorem habere, & rostrū curuare cœperit, porco grandinoso ab eis comparatur, uocaturq; a Kyp per Salmon: quod Germanus diceret ein Kupfersalm.

ILLYRICE Losos: quo nomine Poloni & Bohemi utuntur. inuenio & aliud Polonicū Losos tzarny.

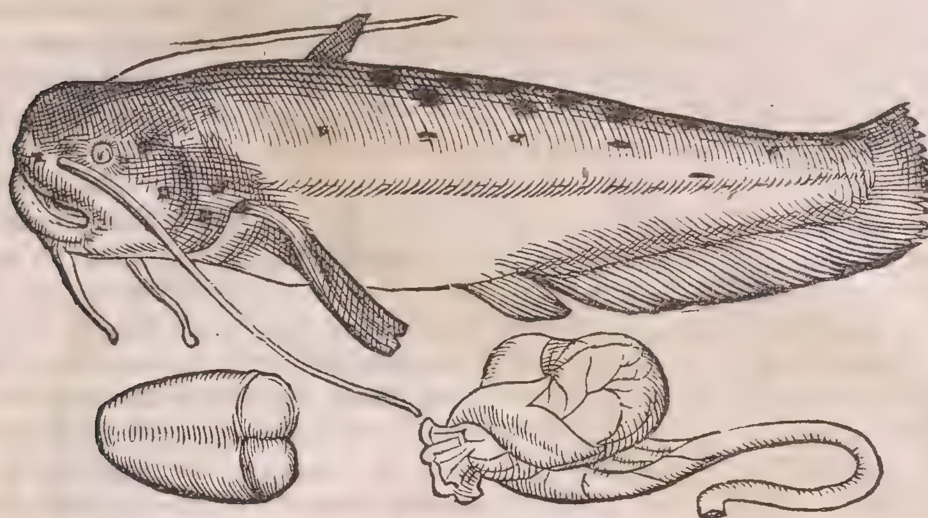
SILVRVM piscem primus nostro seculo Io. Manardus Ferrariensis medicus, agnouit: quod in epistolis eius apparet, ubi Vngaricum eius nomen profert, sed malè. à Manardo Bellonius, qui tamen Silurum à Glanide (Plinij errorem secutus) non distinguit, nec satis diligenter describit, barbularum mentione omissa. Ipsum uerò piscem omnibus adhuc ignotum, & multis lōgisq; eruditorum controuersijs agitatum, primum ego pictum exhibui, & in nostris regionibus ostendi, uarijsq; nominibus (quæ nunc subijciam) quis sit interpretatus sum. Bellonius fortè uerū Glanidem descripsit, utpote in Strymone Thraciæ fluuio captum piscem, ubi hodieq; Glagnum appellant. in eo enim Glanides agitare tradit Aelianus, Siluros uerò in Mæandro & Lyco Asiæ, & Istro Europæ flumine. Equidem coniicio omnia quæ de Glanide scribuntur, Siluro etiam conuenire, & duas unius generis proximi species esse: hanc maiorem & nigriorem, illam minorem & albiorem, sicut Pausanias etiam scribit: quanquam Siluros non nominat, de ijs tamen eū sentire dubium non est. (Lege quæ suprà scripsimus in Glanidis mentione, sub finem Partis IIII. huius Ordinis.) Dentibus etiam Silurum à Glanide non differre putauerim. quanquam Silurus à nobis exhibitus non magnos dentes, sed paruos & confertos habet, ordine uno in maxilla seu labro inferiori, duplici autem in superiori: præterea in palato fauces uersus, utrinq; denticulorum congeries quædam apparet, quibus ab inferiori parte nulli occurrunt: sed inferior oris pars, (interior quidem, non prima statim quà branchiæ quaternæ ad eam quæ loco linguę est partem adnascuntur,) limæ instar exasperatur. hæc dum scriberem, Siluri caput aridum, manibus tenebam. Aristoteles Glanidi durissimos dentes esse scribit, ut uel hamum rumpat morsu. id quod Silurum etiam facere posse non dubito: non tā singulorū dentiū robore ac duritie, q̄ stipatorū (ut dixi) congerie. alibi ἀγκιστροφάγον appellat, quòd hamū deglutire soleat: nā sic Aelianus interpretatur. & hoc quoq; Silurum nostrum facere constat. quem in historia nostra non dentes habere dixi, sed labia limæ instar exasperata, sic enim ab alijs acceperam. ac rursus ex aliorum uerbis, idq; meliùs, dentes ei attribui, paruos & instar pectinis illius quo laneæ uestes depectuntur. Caput quod habeo parui Siluri est, in maioribus dentes etiam maiores ualidioresq; fieri par est. Ouorum custodiam ut Glanidi (mari) Aristoteles tribuit, ita Siluro pisci Albertus Sumum Illyrico uocabulo appellans: & rursus incrementi tarditatem, Aristoteles Glanidi, Albertus Siluro, &c. Vtranq; feram esse uoracissimam, et in quęuis oblata animalia grassari, authorum testimonijs liquet. Itaq; simillimos esse hos pisces, & species planè congeneres non dubitamus, adeò ut non sit mirum ab aliquibus tantam similitudinem non distinguentibus nomen unius alteri attribui cum olim tū hodie. Aristoteles Glanidis tātùm meminit: Plinius ex eius uerbis Silurum interpretari solet, cū alibi distinguere uideatur. Gaza quoq; Silurum transtulit. Aelianus Glanidem in Strymone capi scribit, Silurum in Lyco & Mæandro: at alibi Istriani etiam Siluri mentionem facit. Bellonius Glanidem Nilo attribuit, ueteres Siluri tantùm in eo fluuio meminerunt. Athenæus Latū in Nilo piscem similem esse tradit Glanidi Istri, tanquam hic in Nilo non capiatur. Verùm Bellonius Glanidem à Siluro prorsus non distinguit. Saluianus cum Iouio Silurum ridiculè putat esse Sturionem: & uerū Silurum, utpote in Danubio captū, ut ait, p Glanide pingit. Bellonius Silurū, siue potiùs Glanim, cartilagineis ouiparis adnumerat cum Sturione & Attilo: quod quàm rectè fiat, considerandum est. fortè enim non cartilagineus, sed spinosus Silurus est. nos Glanim suprà inter fluuiatiles simpliciter posuimus: Silurum uerò hìc inter anadromos, quoniam è mari flumina subire, inq; eis parere, manere, & proficere ex Io. Kentmanno didici. ex ueteribus quidem uterq; fluuiatilis tantùm esse uidetur. Glanidem quoq; cum natura adeò cognata sit, è mari subire uerisimile est. Reperitur hodie Silurus non solùm in Mœno Germaniæ fluuio, ut Plinius prodit: sed in eo, ut in Rheno quoq; (Pausanias in Rheno & Istro gigni scribit) quem ingreditur, perrarò: frequentiùs autem in alijs Germaniæ fluminibus plerisq;, maioribus præsertim, ut Danubio, Albi, Viadro, Vistula Sarmatiæ: item Lyco & Tibisco, qui Danubio miscentur: (Ausonij tempore etiā in Mosella, quæ in Rhenum descēdit, capiebatur.) Item in lacubus aliquot Heluetiorum & Sueuorum, ut Moretano Bernensium, & Iuerdunensi Sabaudorum, & Acronio quem à Constantia denominant: & minorib. quibusdam, ut ppe Rauenspurgū et Waldsee oppida: in quos fortassis ex Acronio lacu per Schuß fl. ascendunt. sed quomodo è mari ascendentes illuc perueniunt? rarissimi quidem in Rheno capiuntur, & ut per Rhenum ascendant, per Catarrhactam eius superiorem, qui prope Scaphusiam

Effigies Siluri, quam olim accepi. eiusdem uerò postea accuratiùs expressas icones Iulius Alexandrinus Ferdinãdi Augusti medicus è Danubio, Iohannes Kentmannus ex Albi, & Carolus Egellius clarißimus Rauenspurgi medicus è lacu uicino, ad me dederunt: ei quam hic exhibeo similes, sed colore magis nigricante, & oblongiore angustioreq; uersus caudam corporis filo.

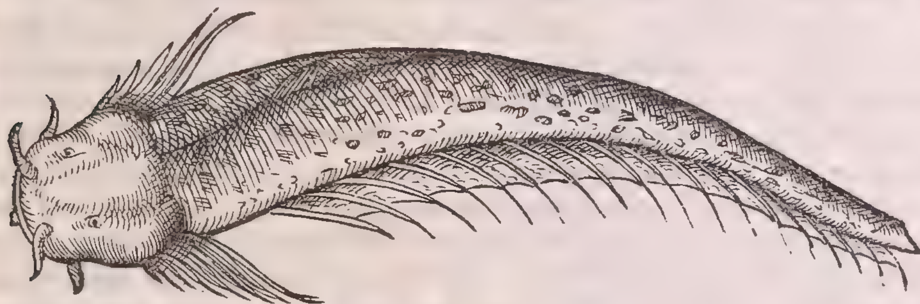

Alia

Alia eiusdem (parui adhuc) icon, è lacu Bipennatium, ditionis Bernensium, à Benedicto Aretio missa.

Alia è piscina piscatoris cuiusdam Argentinæ, uidetur autem cauda eius attrita propter piscinæ angustiã, aut aliam ob causam. barbulæ uerò, quæ quotannis ei decidunt, nondum plenè renatæ. Hodie quidem aliam eius formam esse dicunt, quàm cum mihi depingeretur. Aetatis certè locorumq; discrimina, mutationem aliquam adferunt: neque idcirco species diuersæ fuerint, ut primùm existimabam, iconibus tam diuersis ad me missis. postea enim cum pisces ipsos Augustæ, Argentinæq; uiderem, aliter iudicaui. An tamen species diuersæ in Germania reperiantur, diligẽtiores olim considerabunt.

est, eluctari non poterunt, ut neque Salmones, nec alij pisces præter Anguillas. itaque uel è mari non uenient in Acronium, in quo tamen rarissimè inueniuntur, & forsan è piscibus paruis huius generis olim iniectis, aliqui sunt prognati. uel si è mari migrant, eâdem qua anguillæ corporis agilitate Catarrhactam illum euincent. Argentinæ piscatores duo ciues (quorum alteri nomen est Iacobus Baltner, alteri Iacobus Lamp) in piscinis suis Siluros alunt: uterq; singulos, aut alter binos. eorum duos ante annos quadraginta in Rheno captos aiunt, uix digiti longitudine, & ab eo tempore ad pedes sex cum dimidio excreuisse, alterum saltem. Vnius iconem Petrus Stuibius affinis meus iuuenis doctissimus ad me misit, qualem exhibeo.

Silurus Latino nomine caret, neque mirum cum nullus in Italia reperiatur: quanquam ne in Græcia quidem fortè, sed aliunde importabatur salsus. Græco quidem nomine Silurus dictus uidetur à caudæ agilitate, qua Anguillam & Thrissiam uulgò dictam refert. In quibusd codicibus Græcis pro σίλουρος legitur ἄιλουρος facili lapsu, & qui non malè cecidit. Aelurus enim Felem significat: uidetur autem nescio quid felinum hic piscis aspectu, barbulis, & caudæ mobilitate pręse ferre. Sunt qui cauda pisces ab eo percussos ori admoueri dicant. Barbulas modò antè se exerit, ceu ad explorandum, modò ad latera comprimit. Forsan & ad uenationem eis astutè utitur, ita ut suis Rana piscatrix, quam etiam oris rictu & uoracitate refert. Ex minimo, ut diximus, ingens euadit. Maximi libras (unciarum 16.) circiter XX. ultra C. appendũt in Albi. & pinguitudo in magnis per dorsum uel duos digitos crassa, ceu in porco, apparet. Apud Bohemos uulgò fertur, piscem pisci prædam esse, at Siluro omnes. Nostra memoria in Tibisco, dissecto huius piscis uentriculo caput humanum cum manu dextra & tribus annulis aureis repertum fama est constans: ut ipse ab homine Vngaro fide digno accepi, &c. Publica apud Pannones fama est, inquit Ioannes Manardus, aliquando captum in cuius uisceribus humana manus ornata anulis inuenta sit. Saluianus puerum in Danubio apud Possoniam natantem ab hoc pisce deuoratum refert. ¶ Borbotam Albertus Magnus hunc piscem uocat: aut potiùs speciem illam Mustelæ, quam Thrissiam uulgò nuncupant, Botatrissiam Itali, præsertim lacustrem. Cum autem duodecim annos excesserit (in-

Aelurus *Borbota.* *Barbota.*

Solaris. quit) hic piscis, in uastitatem ac longitudinem maximam crescit, & Solaris uocatur, quia in Sole libenter in ripis fluminum iacet. Eadem uerba apud Isidorum, & innominatum de nat. rerum scriptorem leguntur. Apparet autem eos similitudine deceptos esse, quoniam Barbotta siue Trisia simillimus est Siluro paruo piscis, ita ut uix dignoscatur, teste Bellon. Solaris nomen à Siluro corruptum esse putârim. Barbotta uel Barboth nomen Germanis aliquibus in usu est de Thrissia nostra. Est & Barbotta piscis barbatus circa Tanaim dictus, ex Antacæorum genere: quem ichthyocollam Bellonius nominat, & similem ei (*barbis nimirum & capite*) Silurum facit. Athenæus Latum in Nilo piscem tradit albissimum suauissimumque esse, similem Glanidi qui in Istro capitur. quibus uerbis genus hoc Antacæi potiùs, quàm Latum de genere Coracini ab alijs dictum intelligere eum diuinarem, si an ulli Antacæi in Nilo caperentur mihi constaret. Vngari quidem Silurum ipsum à latitudine Harcha nuncupant. ¶ Sumus nomen, quo Albertus pro Siluro uel Glanide utitur, factum est ab Illyrico Sum. Idem Albertus: Aliquando (inquit) iacentes ac dormientes pisces in fundo percutiuntur tridente, ut in Danubio Ruffi, Husones, Sturiones. Quinam uerò piscis sit Ruffus in Danubio, rescire nondum potui. Stephanus Lauræus Ferdinandi Aug. medicus, de hoc nomine ac pisce Posonij ad Danubium cum inquisiuisset: respondit omnino uel Scurionem uulgò ab Vngaris (Schuurcg) dictum, ex Antacæorum genere, cuius subruffa sit caro, Ruffum Alberti sibi uideri: uel potiùs quem uulgò Harcha nominent, (id est, Silurum,) cuius in uentre cum aliæ maculæ, tum ruffæ appareant. neque enim in Danubio post Husonem & Sturionem, piscem alium magnum cognosci, præter duos illos quos diximus, & insuper Tok ex Antacęis.

Sumus. Ruffus.

ITALICVM nomen non habet. nam in Italiæ fluuijs, inquit Saluianus, nullibi (quod sciam) habetur. Sic ille. Quod si uerè scribunt Grammmatici quidam, Glanin esse fluuium Cumæ in Italia, à quo etiam piscis Glanis uel Glanus dicatur, Saluiani Glanis, idemque ei Silurus, à nostro Siluro diuersus, cognatus tamen ei, in Italia reperietur: quod mihi non est uerisimile. est & alius in Italia eodem nomine fluuius circa Tiberim, & tertius Iberiæ, authore Stephano.

GALLI etiam neque piscem hunc, quod sciam, neq; eius nomen habent: nisi quòd ad Iuerdunensem lacum Sabaudi, Saluth eum appellant, nomine ad Silurum alludente.

GERMANICA eius nomina in alijs locis alia sunt: Salut in Bernensium ditione, quod nomen an ipsi à uicinis Sabaudis acceperint, an contrà, nescio. Acronij lacus accolæ & Sueui uocãt Waller/Wäller/Wälline: alij aliter proferunt, Wale/Walle/Walarin. uidentur autem omnia hæc nomina facta à Latino Balæna: quòd ut hæc in mari, ita Silurus in dulcibus aquis magnitudine excellat, sicut etiã Ausonius canit. Saxones, Silesij, & maritimi Germani Welß uel Wilß appellant. Danubij accolæ ein Schaid, siue à damno quod uoracitate sua infert: siue à figura uaginæ gladij, præsertim equestris: quę latior initio, paulatim in angustum desinit. Viennæ dum paruus est, & pedem aut cubitum non excedit, appellatur ein Sick: adultior ein Schaid. Sed ab alio quodam accepi, piscem Sick uel Tück uel Tick in Danubio capi, non quidem circa Viennam, sed inferiùs circa Budam. molem eius libras (XVI. unciarum) XXV. appendere, corpus ut Husonis, minus, multis ceu stellis uarium, &c.

ILLYRICE Sum uocatur apud Polonos & Bohemos: quo nomine in mari etiam Balænam & Cetum in genere interpretantur.

VNGARICE Harcha (quod ita proferunt, ac si scriberetur Hartscha uel Harcza, à Germano,) à latitudine dorsi aut oris forté.

Icones require in pagina sequenti.

ACIPENSER, Aquipenser, Oxyrynchus. sed hoc nomen etiam alijs quibusdam piscibus tribuitur. Vulgò Sturio, uel Stora. Est autem de genere Antacæorum, è quibus ichthyocolla, id est, glutinum habetur. Hic idem est, ut ego iudico, quem Plinius in Danubio Porculo marino simillimum dixit: libro nono capite decimoquinto, de maximis piscium scribens: ut sunt (inquit) inter marinos Thunni: & in quibusdam amnibus haud minores (scilicet Thunno,) Silurus in Nilo & Mœno, Esos in Rheno, Attilus in Pado: & in Danubio maior, (*scilicet Thunno, aliqui hîc pro maior legunt Mario, quòd non probamus,*) Porculo marino simillimus. Dorionis Oniscum gallariam & Galeni Galaxiam esse Sturionem, Rondeletius sentit. mihi non uidetur. Vide superiùs in Lampreda. Ridiculè quidam Silurum ueterum, putant esse Sturionem nostrum.

ITALICE Sturion. Sturiones minores, qui cubitalem magnitudinem non excedunt, Porcellete uulgò uocant Itali: grandiores uerò Sturioni, differunt autem ætate solùm, non etiam specie, ut quidam suspicantur, Saluianus.

GALLICE Estourgeon, Burdegalensibus Creac.

HISPANICE Sullo, quasi Suillus. alij Sollo uel Solho scribunt.

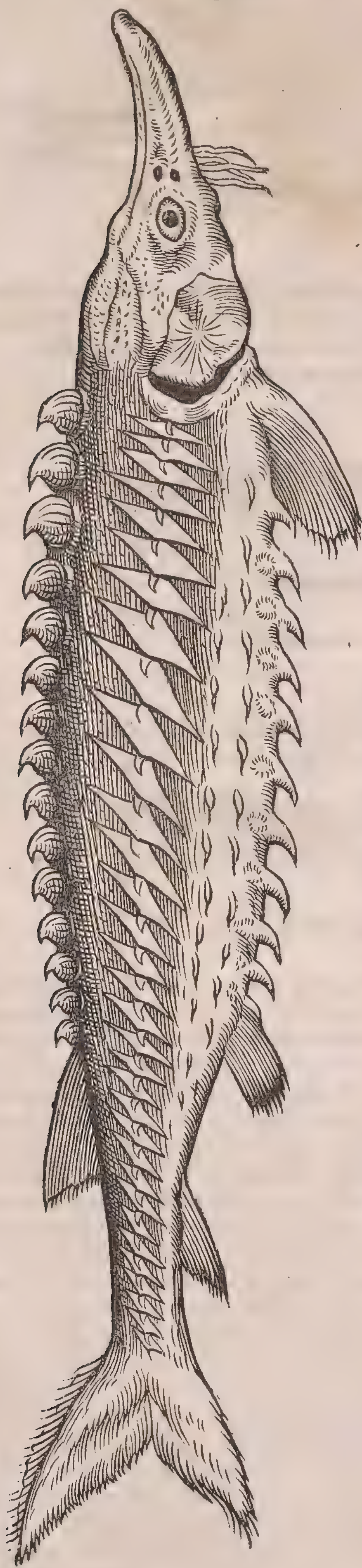
GRAECIS recentioribus Xyrichi, (id est, Oxyrynchus.) Cyprijs Morona, quod nomen Itali Husoni nostro tribuunt.

GERMANICE Stoꝛ/Styr/Styrle.

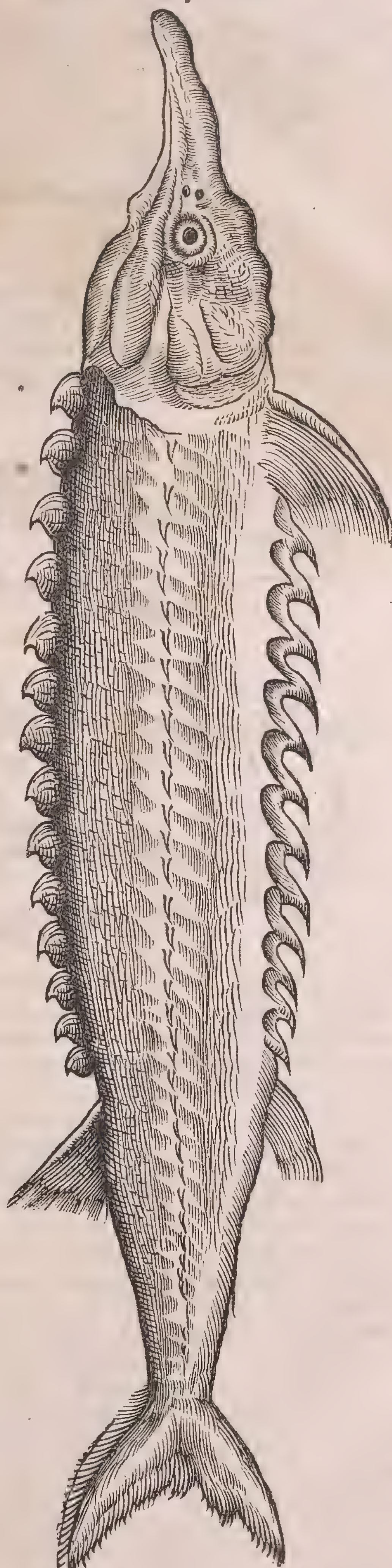
Sturionum

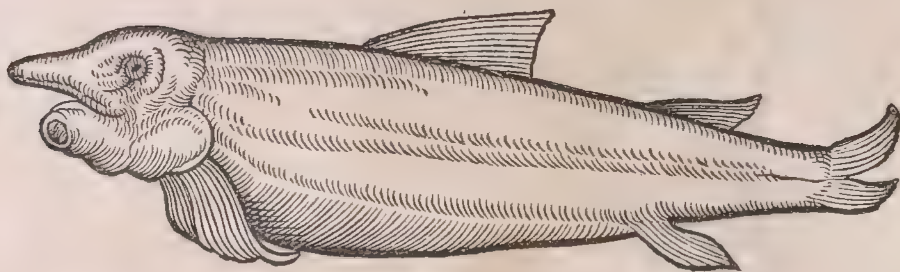
Sturionum has duas icones Venetijs nactus sum: secundum Moronam nominant.

STVRIO *primus.*

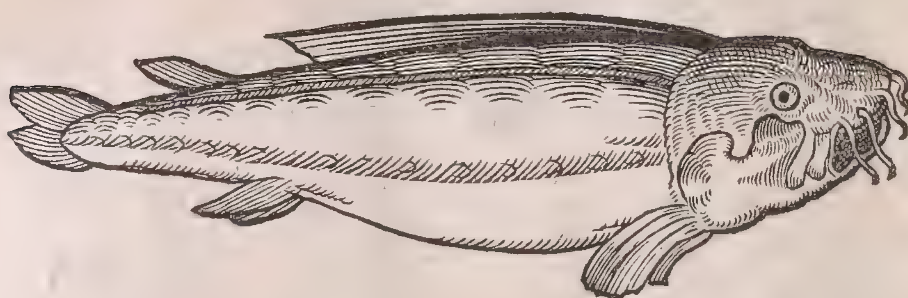
STVRIO *secundus.*

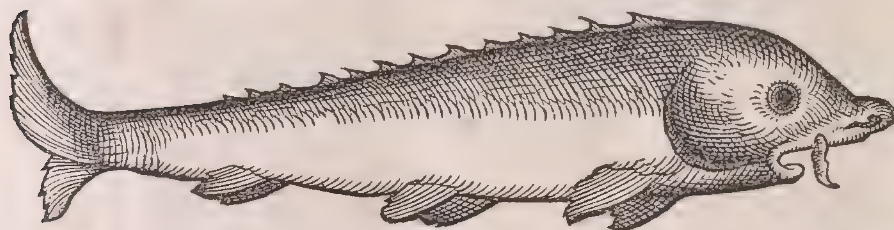

ANTACAEVS Boryſthenis à Rondeletio exhibitus. Similis eſt huic figura Attili in Bellonij libro: niſi quod unicam in dorſo pinnam habet, & caudam nonnihil differentem. ſed aliter Attilum Rondeletius pingit. De Antacæi nomine, lege cum ſequente piſce.

GERM. Ein art der Haußen oder Stören in dem fluß Neper.

ANTACAEI *illius quem Germani Huſonem uocant, effigies alia, è Pannonia nobis transmiſſa: & melior, ut apparet, quàm Rondeletij.*

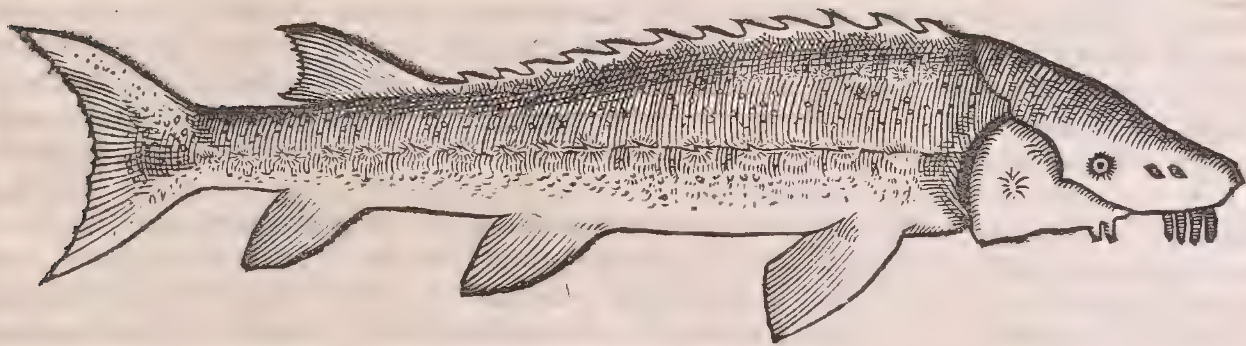
Exoſ. ANTACAEVS alius, ut à Rondeletio pictus eſt, roſtro quidem non acuto ſicut Oxyrhynchi alij, quibus tamen cognatus eſt. Idem Exoſſem hunc piſcem appellat: uerè quidẽ quòd oſsibus careat, ſed non probè, tanquam ex Plinio: cuius uerba ſunt lib. 9. cap. 15. de maximis piſcibus loquentis, hæc: Sunt inter marinos Thunni: & in quibuſdam amnibus haud minores (*ſcilicet Thunno,*) Silurus in Nilo & Mæno, Eſos in Rheno, Attilus in Pado: & in Danubio maior (*ſcilicet Thunno*) Porculo marino ſimillimus. & in Boryſthene (*inquit*) memoratur præcipua magnitudo (*id eſt, piſcis præcipuæ magnitudinis,*) nullis oſsibus ſpinisue interſitis. Hæc ille. intelligendum eſt autem Boryſthenitem hunc piſcem, uel eũdem cum Danubiano illo qui Porculo marino ſimilis eſt, non cum Eſoce Exoſſéue, ut Rondeletius accipit: uel potiùs ſui hunc quoqꝫ generis eſſe, & à præcedentibus omnibus diuerſum, nimirum Huſonem uulgò dictum: ut Porculo marino ſimillimus Sturio ſit: Eſos uerò Rheni, ab utroqꝫ diuerſus. Huſo quidem eſſe non poteſt, cum is in Rheno nũquam inueniatur, nec alijs in Oceanum ſe exonerantibus amnibus. Mihi certè Eſocem, Lucium piſcem eſſe animus inclinat. Vbi Plinius ſcribit, ut recitaui, et in Danubio maior, aliqui pro maior legunt Mario, tanquam piſcis nomen: quam lectionem Rondeletius reprehendit: quanquam ad Italicum (Morona) nomen hoc accedat, &c. Quærendum an hic idem ſit Latus Nili, cuius Athenæus meminit, albiſsimus ſuauiſsimusqꝫ quoquo modo apparetur, Glanidi (Siluro opinor dicere debuit) Iſtriano ſimilis. Vide ſuperiùs in Siluro. *Antacæus.* ¶ Antacæus nomen commune mihi uidetur, et huic & ſimilis formæ piſcibus (etiam Sturioni) imponẽdum. debet autem penultima per æ, diphthongum ſcribi. Antacæorum piſcium maximorum in Iſtro Aelianus & Athenæus ex Sopatro meminerunt: q tanquã albiſsimi ſuauiſsimiqꝫ celebrantur. Antacęi Delphinis magnitudine pares circa Boryſthenis & Mæotidis oſtia ad Ga[illegible]am (ſic enim locum appellant) ligonibus effodiuntur, Strabone teſte: fortè quòd glaciem li[illegible]bus ſcindant. Aelianus quidem Antacæos magnos in Iſtro ſub ſaxa ſubijci, aut in imam aren[illegible] uitandum frigus abdi ſcribit. Antacęis nomen uidetur amnis dediſſe in Mȩotim lacum [illegible]ſiatica parte influens, Hermolaus. An

tacites

tacites Sarmatiæ fluuius haud longè Tyramba oppido in Mæotim exit,à quo Antacæi pisces,&c. Vadianus. Plinius Antacas populos circa Meotin Colchis uicinos facit. Vngari piscẽ Tock uel Tockhal appellant, non alium opinor quàm Husonem, aut omnino cognatum ex Antacæorum genere,nomine forsan per aphæresim facto ab Antacæo. idem aut similis Germanicè Dick/ uel Tick/ Tück/à Germanis Danubij accolis nominatur:quanquam alius Silurum paruum Viennæ sic nominari nobis retulit:& forsan propter aliquam similitudinem, (capitis & barbularum aut aliam,) ut & Silurus & Huso, Barbotta uulgò uocatur, in diuersis tamen locis:ita etiam Germani aliqui idem nomen Tück utriq; attribuunt,alij in alijs locis.

Bellonij figura ab hac,quam ex Rondeletio dedimus, differt, pręsertim cauda. Pontico uulgo (inquit Bellonius) Collanus hic piscis dicitur, Bononiensibus Copsus, Italis Colpiscis,& uulgo Colabuccus. (*Germani dicunt* Mundtleym/*id est,oris glutinum.*) Ferrarienses (apud quos ꝑ Sturione,nequissima ichthyopolarum impostura interdum uenditur,quum eius caro multùm inferioris sit notæ) piscem Iudaicum nominauerunt. alij Copesce,Hæc ille. Audio & Moronam Italis uocari: quod tamen uocabulum Cyprijs & alijs nonnullis Sturionẽ significat. ¶ Pado peculiaris est in Italia, Sturioni & Attilo cognatus. Herodoto Antacæus dicitur, Pomponio Magnus Borysthenis incola. Alijs quibusdam ueteribus Ichthyocolla, per synechdochen. partis enim ex hoc pisce ad conglutinandum usus est. Ab ijs qui Tanaim incolunt, uulgò Barbotta uocatur, quòd quaternis ueluti barbis ad labia sit communitus, Bellonius.

GERM. Hauß/(Bellonio teste,) Huß:unde & Husonem Latinè recentiores quidam uocarunt:non quidem per hyperbolen,quòd cuiusdam paruulæ domus magnitudinẽ referat: sed quasi hys uel hysca,unde & Illyricè Vuyz appellatur:nimirum à pinguitudine seu lardo quo porcum refert,sicut & alij oxyrynchi. Errant qui Bolich Flandris hunc piscem uocari scribunt: ut illi etiam qui Silurum, asellorum enim Oceani generis est, quem ita nominant.

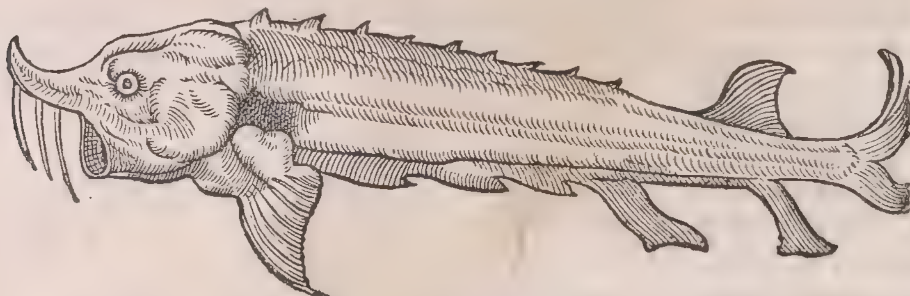
ANTACAEVS stellaris,si libet,appelletur hic piscis:cuius iconem,qualis Straubichij in Danubio captus est, Geryon Seilerus summus & celeberrimus Augustanæ reip. medicus ad me dedit. Pictura in linteo satis magno expressa colorem ubiq; ferè cœruleum ostendebat,uenter candidior ad roseum inclinabat. Spinæ in dorso,& stellæ (quæ spinis delapsis relictæ uidẽtur) pallidi coloris erant. puncta etiam passim uel è pallido albicantis,uel fusci Indiciue coloris. Cognatus hic fuerit quẽ in eodem flumine Tück appellari diximus paulo ante,ab Vngaris Tock. Idem quoq; aut similis uideri potest Zucca Caffæ,cuius in ichthyocolla meminit Bellonius, z. pro t. posito. Alius puto,sed similis est, quem ijdem Vngari Schuureg, quidam Germanicè Zürich (ab Oxyrhyncho,ut coniicio,deprauato nomine) uocitant,aliqui recentiores Latino nomine ad uernaculum formato Scurionem per Sc.non per St.de quo nonnihil etiam in Siluro diximus. Quidam mihi retulit Tick piscem in Danubio infra Viennam circa Pestum & Budam capi:mole corporis ad XXV.(sedecim unciarum) libras:cute uaria undiquaq;,& stellata similiter, ut in hîc exhibita à nobis icone,sed rostro differre,quod longius & gracilius sit,anserino ferè simile. cætera Husoni similem esse piscem,sed minorem, ideoq; ab imperitis Husonem paruum esse putari. Hic an sit Galeus Rhodius,quærendum. *Galeus Rhod.*

ATTILVS piscis Pado peculiaris,cartilagineus: Sturioni cognatus, Antacæorum uel Oxyrynchorum generis:& anadromus,ut coniicio,sicut & reliqui Antacæi.

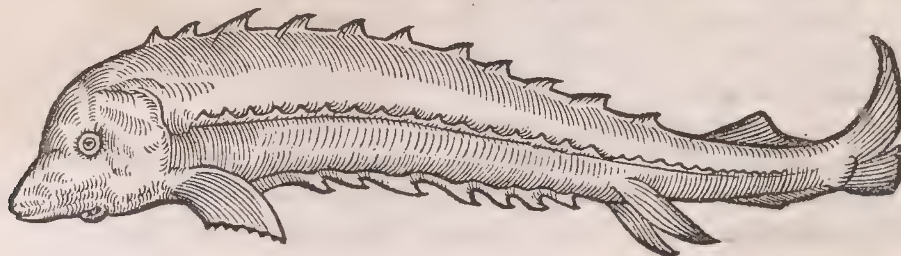
Attilus quum ad certam magnitudinem excreuit,squamas hispidas abijcit:quas per quinque uersus dispositas gerit,in summa scilicet dorsi spina,ex utroq; latere geminatas,& sibi quasi parallelas:extremus uersus pinnas attingit. Contrà Sturio semper hispidas squamas suas tota ætate retinet, Cælius Calcagninus.

ITAL. Adello, Adeno, Adena, Adano, Ladano, Attina.

Misit ad me olim etiam Ant. Musa Brasauolus Ferrariẽsis medicus nobilissimus Attili effigiem, quæ cum hac Rondel. pulchrè conuenit: nisi quod spinosos illos dorsi clypeos plures, latiores, & contiguos habet.

GERM. F. Ein grosse art der Hausen oder Stören/wirt allein in Italia im Pado gefunden.

GALEVS Rhodius, γαλεὸς ῥόδιος. Ego (inquit Rondeletius) hunc Galeum Rhodium, siue Vulpem Rhodiam esse existimo: quem Archestratus eundem esse cum Acipensere credebat, non sine ratione in hanc opinionem inductus. est enim piscis iste Acipenseri siue Sturioni persimilis, non solùm corporis specie et partibus, sed etiam gustu ac sapore, dempta unica differentia, quam non nisi ij percipient, qui exquisito gustatu fuerint. hac non animaduersa, facilè Galeus Rhodius cum Sturione confundetur, quod Archestrato euenit: cuius sententiam refellit Athenæus. Acipenser enim (inquit) paruus est, & porrectiore rostro, & figura triangulari magis quàm ille. Et paulò pòst: Archestratus de Rhodio Galeo loquẽs, amicis patrio more consulens, ait: Galeum in Rhodo, quem Vulpem uocant, si tibi uendere noluerint, uel mortis periculo rape. Nominant illum Syracusani κύνα πίονα, id est, Canem pinguem, Hæc ille. Conueniunt autem hęc omnia nostris piscibus, Sturioni inquã, & illi quem hîc exhibemus. is enim Sturionem totius corporis figura, tergi ossibus acutis & clypeorum modo efformatis, alijs item in lateribus dispositis, pinnis, cauda, ore in supina parte sito, omnino refert. &, quemadmodum Sturiones, relicto mari amnes subit. Reperitur enim in Pado & in Rhodano, & pro Sturione uendit: à quo tamen distinguit ab exercitatis, capite crassiore, & rostro breuiore obtusioreq́; tum gustu. resipit enim ferinũ quid, quod de Sturione dici non potest, carneq́; est duriore: à quo sapore Galei & Vulpis nomen habet. Galei enim & in eorum genere Vulpes, ferini sunt saporis & ingrati. Si tamen in dulci aqua diu natauerit, in cibis haud aspernandus est. Hæc Rondeletius. ὁ πίων κύων, nominatur etiam ab Epicharmo. ¶ Antacęis cognatus est, uide mox in Italicis nominibus.

ITALICE Cops à nonnullis uocatur: quo nomine figura expressum hunc piscem misit ad me doctissimus medicus Antonius Musa Brasauolus. Alij nominis affinitate decepti Copso appellant. est enim id nomen alterius piscis, (*illius quem Germani Husonem, Bononienses Copso uocitant: alij Itali Colpesce,*) Rondeletius. Apparet quidem Cops nomen per syncopen factum esse à Colpesce: hoc uerò à colla et pisce compositum. Colla enim siue glutinum ichthyocolla dictum, ex diuersis eiusdem generis piscibus fit, quos Antacæos generis nomine omnes appellârim, ut in Husone dictum est. quanquam etiam ex alijs quibusdam fieri aut solet aut potest.

GALL. In Rhodano captus pro Sturione uenditur, sicut dictum est.

GERM. Ein art des Stören/wirt in Italia gefangen in dem Po/vnd in Franckreych in dem Rottẽ: dem Stör so gantz ånlich/das er darfür verkaufft wirdt/hat ein kürtzeren kümpferen schnabel/ ein dickeren kopf: vñ wilteler starck.

FINIS ORDINIS I. TOMI II. DE PISCIbus fluuiatilibus.

ORDO II. TOMI II. DE RELIQVIS DVLCIVM AQVARVM ALVMNIS ANIMALIBVS: CVIVS HAE SVNT PARTES.

I. De piscibus Lacustribus.
II. De animalibus Crustaceis.
III. De Testaceis.
IIII. De Insectis.
V. De Amphibiis tum quæ pedibus nituntur, uiuiparis, oviparisq́; tum quæ iis carent.

D. M. S.

SIGISMVNDO LIBERO BARONI IN HERBERSTAIN, NEYPERG, ET GVTTENHAG, VIRTVtis ac meritorum ergò immunitate donato.
P. P.

ITALA me primo tellus sub flore iuuentæ
Aurata patriæ donatum torque remisit.
Maximus Aemilius Cæsar, uirtute fideq́;
Fortè mea adductus, Patrum me protinus Aulæ
Consilio adscripsit. requies hinc nulla laborum
Facta mihi: magnis de rebus iussa peregi.
Fœderibus iunxi reges: pacisq́; tuendæ
Accendi studio, latè quà Rhenus inundat
Danubiusq́; pater, uagus Albis, & Istula, quaq́;
Dura Borysthenides colit impiger arua colonus,
Et gelido manat Tanais de fonte niuosus:
Rha leni placidas quaq́; agmine lambit arenas
Nauigiis penetrans lustraui cæca Rubonis
Crononisq́; fluenta, & inhospita Tesqua peragrans
Legatus mandata tuli, Regumq́; superbas
Accessi sedes: gemino subiecta Trioni
Balthea tranaui freta, magni Regia nostræ
Danorum domini lætata salutis honore.
Quîs gestis rebus me Cimbrica Chersonnesus
Excipit, & patriæ reddit, charisq́; propinquis.
Post ubi mortalis defuncto munere uitæ
Carolus acer auo successerat, hunc quoq́;, dulcis
Impulsus patriæ precibus, de more salutans
Indomitos adii populos, & ditia regna
Hesperiæ. Reducem dein Ferdinandus ab Aulæ
Consiliis statuit, latè quo regna tenente
Arctoos iterum Reges Populosq́; reuisi.
Hinc mihi pro meritis serisq́; nepotibus auctum
Libertate decus, quod nulla aboleuerit ætas.
At postquàm inuasit Solymannus mœnia Budæ,
Accensum furiis, uim perniciemq́; minantem
Pannoniæ, Orator compressi, diraq́; retro
A nostris suasi iugulis auertere tela.
His nunc defunctus curis post fata quiete
Sopitus placida, iusti dum buccina somnum
Iudicis excutiat, dormiscam. Viue uiator,
Exemploq́; meo patriæ seruire memento.

Ioh. Rosinus.

MAGNIFICO ET ILLVSTRI VIRO D. SIGISMVNDO LIBERO BARONI IN HERBERSTAIN, NEYPERG, ET GVTTENHAG, VT GENERE ita uirtutibus & doctrina nobilissimo, Conradus Gesnerus Tigurinus S. D.

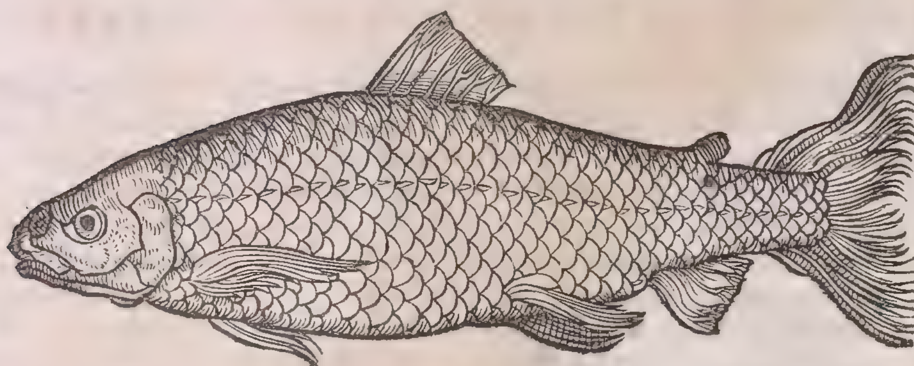
QVVM his diebus, nobilissime heros, admirandi cuiusdam Ceti effigiem, & Sulaci (ut Mosci Tartariq́ appellant, ego ex veterum Græcorum lectione Colon) caput cum suis cornibus probe depictum, ab amplitudine tua accepissem, me præstantiæ tuæ (quod iandudum optabam) non prorsus ignotum esse, nõ parum mihi gratulabar, atq; ex animo gaudebam. Nam libros etiam meos, animalium historiæ præsertim, in cognitionem tuam venisse: eosq́ non indignos tibi visos, quibus aliquod ornamentum ex rebus tuis (quas non dubito multas ac raras te possidere) accederet, eosq́ iudicio tuo non penitus displicere, hoc argumento facilè mihi persuadebam. Et cùm commodùm sub prælo essent nostræ Aquatilium animantium Eicones, cum diuersarum gentium nomenclaturis, iam usque ad Lacustrium piscium ordinem typis impressæ, (cui Testata etiam & Crustata, Insectaq́ dulcium aquarum animalia, deniq; Amphibia subiunxi,) mox eam partem sub illustri nomine tuo, tãquam optimi doctissimiq́ patroni, in manus hominum prodire, par esse iudicaui. Quanuis enim prolixius et luculẽtius aliquod animi grati testimoniũ, quæ tua in omni virtutum & doctrinæ genere excellentia est, tibi deberi intelligerem, ad id verò præstandum longiori tempore opus esse, omnia interim vitæ momenta nobis incerta & innumeris mutationibus obnoxia fluctuare, præsentis ac extemporalis gratitudinis qualemcũq; declarationem non iniucundam magnificentiæ tuæ futuram arbitratus sum. In eodem quidem genere quo beneficentiam tuam expertus essem, gratiam referri, non improbatum abs te iri spero. Animalium enim historia te oblectari, cum ex ijs quas misisti picturis, tum Vri & Bisontis (quorum effigies iussu tuo pulcherrimè typis excusas (L. V. Vuolfgangus Lazius olim ad me misit) conijciebam. Hanc opinionem mihi augebant Commentarij tui rerum Moscouiticarũ, quibus maximã laudem & admirationem tui apud omnes eruditos homines excitasti, ac nominis immortalitatẽ tibi comparasti. in ijs enim vt de Vro et Bisonte, ita alijs quibusdã raris animalibus quandoq; verba facis. Itaq; maiori fiducia hanc tantillam huius Operis partem amplitudini tuæ dedicaui: quam ut ab homine tui nominis et honoris apprime studioso profectam benigna fronte accipias, & si quid ampliùs ad quãcunq; Animalium historiæ partẽ illustrandã cõferre potes, quod non dubito, maturè cõferas, etiam atq; etiã oro & obtestor. Inter cætera autem rem summopere gratam, & huic in tuum nomen inscriptæ parti conuenientem mihi præstiteris, si nomina piscium lacustrium, qui apud vos & in Pannonia reperiuntur, diligenter mihi tanquam in tabula consignari curaueris, idq́ vernaculis tum Germanicis tum Vngaricis aut etiã Sclauonicis nominibus è regione positis, ubi id fieri poterit. In pulcherrima quidem illa Pannoniæ chorographia, quam excellentißimus Lazius edidit, lacus præcipuos inuenio duos, vnum in vicinia Austriæ Ferteu, quem Germani dicunt Newsidlersee, *& versus Styriam Balaton, Germanis* Platsee. *In horum singulis quinam piscium uiuant, scire aueo: vt aliquando Additionibus aut Emendationibus ad nostros de animalibus libros, aliquid ex tua libertate ornamenti accedat. Spero etiam si quid circa fluuiatiles pisces, Danubij præsertim, in scriptis meis desiderâris, liberè ac libenter præstantiam tuam me admonituram, ac si quid addi poterit, communicaturam liberaliter. Vale doctißime heros, & grauißimo patrocinio tuo me dignare. Tiguri Heluetiorum, anno Virginei partus M. D. LX. decimo Kalend. Iunij.*

DE PISCIBVS LACVSTRIBVS IN GENERE.

De Lacuum alumnis piscibus Rondeletius priore loco quã de fluuiatilibus agere uoluit. Cũ enim (inquit) à mari marinisq; stagnis discesseris, lacus & amplitudine & latitudine cæteras aquas superant, & ex his riui plurimi, sæpius etiam fluuij exoriuntur, uel eos præterfluunt, (*per fluunt fortè dicere uoluit, pro transeunt & permeant.*) Nos contra fluuiatiles lacustribus præposuimus: quoniam cum piscium alij fluentibus amnium aquis proprij sint, ut Thymallus, Trutta: alij stagnantibus lacuum, ut Albulæ nobis dictæ: alij communes, ut Cyprini, Lucij: ij qui Lacubus proprij sint, paucissimi inueniuntur: plures qui fluuijs: plurimi fortè qui communes, præsertim si anadromos propriè dictis fluuiatilibus non adnumeres, ut qui inter ipsos & marinos ambigant. Deinde riuos ac fluuios ex lacubus oriri non dixerim, nisi paucissimis fortè locis id cõtingat: sed contrá. nam in Heluetijs cum plurimi altissimiq; montes sint, & amnes plurimi per ualles decurrant, permulti etiam lacus, dilatata & stagnante fluminum aqua, passim uisuntur: quorum alij longitudine, alij latitudine, alij profunditate alios superant: sunt enim qui ad centum aut ducentos passus profundi celebrantur aliquibus sui partibus. Verùm hi omnes ferè non riuos aut fluuios efficiunt, sed ab eis ceu corriuati efficiuntur. ¶ Sunt autem (inquit idem Rondeletius) lacuum perpetuæ et perennes aquæ, stagnorum non item. nam hyeme collectæ, uel plurimùm auctæ, æstate siccantur. Lacus ferè omnes piscium optimorum tam sunt feraces, ut in mediterraneis marini fluuiatilesq; non desiderentur: ueluti in Italia, Germania, Allobrogibus. Quorum aliqui sunt lacubus quibusdam proprij & peculiares: qui in nullis alijs aut lacubus, aut stagnis aut paludibus aut fluuijs reperiuntur, ut qui Carpio in lacu Benaco dicitur. In Arethusa genus esse piscium, quod transcurrentis Tigris non miscetur alueo, testis est Plinius: sicuti nec ex Tigri pisces in lacum transnatant. Alij sunt lacubus cum cæteris aquis communes. De proprijs dicemus, & communibus non omnibus quidem, sed de nonnullis duntaxat. Cæteros uiris doctis & lacuum magnorum accolis pertractandos relinquo. Hæc Rondeletius. Nos lacustrium piscium ordini eos tantùm adscribere uoluimus, qui lacubus proprij sunt, et in magnis solùm lacubus reperiũtur. Minorum enim lacuũ pisces omnes communes sunt. nam lacubus proprij in gurgitibus ferè solùm degunt, hoc est, profundissimis locis: (minorum uerò lacuum tanta profunditas non est:) quamobrem pelagijs rectè comparantur tum loci tum alimenti ex eis ratione: quoniam in alta & pura aqua degunt, riparijs, ut illi litoralibus, salubriores. ripæ enim lacuum impuriores plerunq; palustres & limosæ sunt.

Lacubus igitur proprij sunt, quorum historia deinceps sequetur. Communium alij semper aut simpliciter communes dici possunt, quãuis non in eodem tractu. nam in lacu nostro Cyprini tum propriè dicti tum lati, & Percæ, Tincæ, Lucij, Plestyæ, Rutiliq; uiuunt, in Limago fluuio nulli istorum: cum in Rheno Basileæ statim alibiq; omnes isti capiãtur. Bramæ (uel Prasmi) in his tantùm fluuijs reperiuntur, qui tardè fluunt, turbidaq; sunt & crassiore aqua, (qualis est Araris, & multi in Gallia Belgica,) nec in ijs ad eam unquam magnitudinem accrescunt, ad quam in lacubus & stagnis, Rondeletio teste. Alij diuersis temporibus, modò in fluuijs, modò in lacubus degunt. nam Leucisci illi quos Laugele nostri uocant, in lacu nostro hyemare solent, cũ per æstatem tam in lacu quàm in fluuio reperiantur: in fluuio quidem paulò maiores. Similiter qui Hasele nominantur, (Capitoni fl. Ausonij similes, sed minores,) autumno ascendunt è flumine in lacus partem profundam: & Martio mense rursus descendunt, ut in flumine uel riuis pariant. Differunt autem oculorum colore à lacustribus qui in fluuijs sunt. Truttæ lacustres contrà sub autumnum è lacubus in flumina pariturae ascendunt. Fluuij omnes opinor quo propiores mari sunt, & tranquilliores minusq; puri, eò magis piscium genera quædam in eis reperiuntur quæ nostri lacubus propria esse putant: exceptis ijs quæ in profundis tantùm lacubus agitant: quorum multis hoc commune est, ut in dorsi parte posteriore pinnulam paruam & adiposam, Salmonum instar, habeant: sicut Albularum genera, & Vmbræ Vmblæúe, Trutta & Carpio Benaci. Illorum qui è mari amnes subeunt, nullum in lacubus cõsistere puto: sed etiam si intrauerint, ut Salmones, altiùs semper eniti, perpetuo ascensu: excepto Siluro: qui in lacubus manet, augetur, & parit. Sed in Verbano quoq; Clupeam è mari aduenam piscem capi audio: de quo inter fluuiatiles anadromos diximus.

Tinca, Lucius, Squalus ac Barbus in multis lacubus reperiuntur: aliqui in paucis duntaxat, ut qui Albo dicitur uulgò ab Italis, in Thrasymeno & alijs fortè paucis, Saluiano teste. Albularum, ut nos uocamus, genera, in maioribus solùm & frigidioribus lacubus degunt, ut nostro, Lemano, Acronio, & ijs in quos Athesis illabitur: & Allobrogum lacubus Burgetij & Aequebeletij: & Sarmatiæ quodam lacu, ut audio: in Italiæ lacubus nullæ. At in tepidioribus, Chalcidum uel Sardinarum genera Thrisis cognata reperiuntur, quibus carent frigidiores: ut Celerini Allobrogibus dicti: Agoni in Lario, Verbano, & Benaco, tribus Italiæ lacubus: Liparides (ut Bellonius nominat) in Conio uel Pisciaco Macedoniæ lacu. Sarachi, qui Agonis ijdem existimantur, in lacubus Epiri. Hi omnes asperam in uentre, ut Harengi, lineam habent. Sunt qui eadem nomina cũ fluuiatilibus habeant, specie uerò differant, ut Mustelæ quas Trisias uel Botatrisias Itali uocant: Truttæ, Astaci, Cotti. ¶ Sunt & Conchæ quædam maiusculæ lacubus ac stagnis peculiares: item Cochleæ, Strombi, & Vmbilici parui, &c.

LAVARETVS hic piscis à Rondeletio uocatur, Gallicum uocabulū imitato, id quidē à munditie & candore factum ait, quòd nunquam sordidus sit, sed bene ablutus. Nos Latinius fortè Lautum, cum propter hoc ipsum, tum quòd in mēsarum lautitijs celebratur, appellabimus. Lacuum Allobrogum (inquit) proprius est, ut Burgetij, & Aequebeletij. nec ullus est qui in Italia, Germania, Gallia, aut alibi uspiam uiderit. Bellonius tum ex prædictis lacubus, tum etiam Lemano Lugdunum aduehi scribit. Ego Lauaretum ac similes ei lacustres pisces, uno generali nomine Albulæ complecti uolui: quod ita fingere libuit, quoniam ferè omnes huius generis species & squamis candidi, & carne alba sunt: quanquam nostri priuatim speciem unam Albelen uocant, & aliam Wyßfisch, &c. Ex his Albularum formis diuersis, unam esse Lauaretum Allobrogum non dubito: præsertim nobilem illam quæ Constantię Adelfisch appellatur, & apud nos ein Wyßfisch od' Wysser Blawling. Piscis idē nondū adultus Constātię ein Sandgangfisch, nostris ein Blitzling nominatur. Cum Lauareto quidem hic piscis conuenit candore, & nobilitate, in genere Albularum: & descriptione tota à Rondeletio posita: nisi quod fel eius iecori deesse non puto: hoc enim Lauareto suo Rondeletius negat: Bellonius uerò hepar album ei attribuens, unius tantùm lobi, in eius dextro latere fellis uesiculam adsutam esse scribit. Genus hoc totum an Cephalos aut Leuciscos lacustres appellare possimus, considerandum. Lauaretum priuatim Albulam nobilem uel Albulam candidam appello. Vide plura mox in Albula cœrulea.

ALBVLA cœrulea, F. Bezola Rondeletio, nomine Sabaudis usitato. Bisula Bellonio, qui Lauareto proximè posito eam comparat. Mihi quidem species duæ unius generis proximi uidentur. Lege præcedentia proximè.

GALLICE. Bizole uel Bissole Sabaudis in Lemano.

GERMANICE. Species hæc Albularum (fortè & genus totum) alicubi nimis communi nomine Bratfisch dicitur, ab eo quòd ad cibum ferè assari soleat. alibi meliùs Felcken/Felchen/(quidā nuper Latinè Falcones temere nominauit:) & à subcæruleo colore Blawfelcken/Blawling/(quanquā nonnulli etiam Leucisci fl. secundam speciē sic uocitāt.) itē Balhenen/Baal/Albock/Renchen. Albularum cuiuscunq; generis pisciculi parui adhuc, à nostris nūcupatur Migling: à Dunensibus in agro Bernensium Büchfisch: alibi Stüben: ad Lucernensem lacum cum digitales iam sunt, Nachtfisch: deinde post annum, Edelspitzling/ postea Edelfisch: deinde ein halbgewachsne Balhen, postremo ein Balhen. Constantię uerò ad Acronium lacum primo anno dicuntur Seelen, (alij leuciscos fl. secundi generis adhuc pusillos sic uocant:) Lindauiæ Mydelfisch. secundo Stüben, tertio Baalen/Balhen uel Gangfisch/uel Wattfisch, (in ueteribus quibusdam instrumentis & scriptis publicis Latinè sed indoctè conscriptis, Vadipisces nūcupantur.) Quarto Renchen, Lindauiæ. Quinto Halbfisch, ibidem. Postremo gantze Felchen uel Blawling. Rursus nomen Gangfisch commune est ad tres species. quidam enim dicuntur Constantiæ Sandgangfisch, ijdemq; adulti Albulæ nobiles, Adelfelchen. alij Grüngangfisch, ex quibus Albulæ cœruleæ fiunt, Blawfelchen. Alij Wyßgangfisch, id est, Albulæ candidę quæ nomen nō immutant: neq; ad aliarum magnitudinem accedunt, cum longissimus ex eis dodrantem parum excedat. Cœrulei nostri quo tempore Percarum fœturam ceu pascua sua secuti è superiori lacus parte descendunt, circa initium Maij, Weydfisch dicūtur, hoc est, Pascales pisces: Randecker uerò nominant piscatores quidam illos, qui oblongi & graciles sunt.

Audio Albulas nobiles in Acronio lacu minùs profundè, propiusq; ripam agere quàm cœruleas, & reti inclusas ubi se senserint, ad aquæ superficiem tendere: cœruleas contrà, deorsum. Nostras uerò cœruleas, tanquam specie diuersas, nobilibus magnitudine & natura similes, in superficiem quoq; similiter ferri, &c. Ita in diuersis lacubus diuersæ, & quibusdam fortè peculiares huius generis species sunt.

Bizole generale nomen est circa Lemanum lacum: & species comprehendit Blanchets, Pallaes, Ferra, Bondalle: fortè & Groen de ue, id est, Rostrum uituli. hunc enim piscem similem esse aiunt Bizolæ, nisi quòd rostro differt, quod nescio quomodo uitulinum repræsentet.

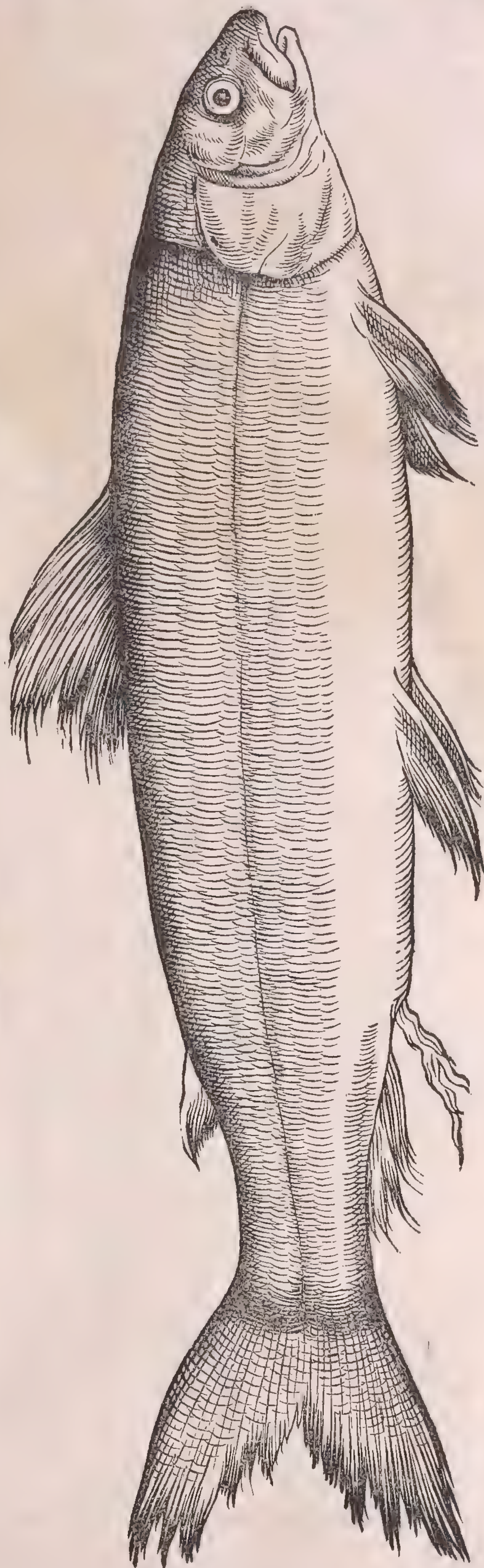
Aiunt

Aiunt præterea quoddam Bizolarum genus in Lemano Grauenze dictum, à cæteris dignosci quadam asperitate cutis utrinque proximè dorsi spinam: Nouembri et Decembri maximè capi cum in signibus lactibus, idque in sinibus humilioribus, id est, non altis, quos sinus isti uocant bennas.

Aliud etiam in eodem lacu Bizolarum genus uulgò Bondalle nominant. hæc ab alijs Bizolis (ut Io. Ribittus me docuit) hoc differt, quod & pinguior est, & crassiore gutture, adeò ut gutturosam uocent Bondallam, idque præcipuè Augusto mense.

Hunc piscem nostri uocant **ein Butz**: Constantienses **Kirchlin** uel **Kilchen**: & paruos in eo genere **Kilchenstüb**, quos tamen maiores esse aiunt Hegelis nostris, qui in toto Albularum genere minimi sunt.

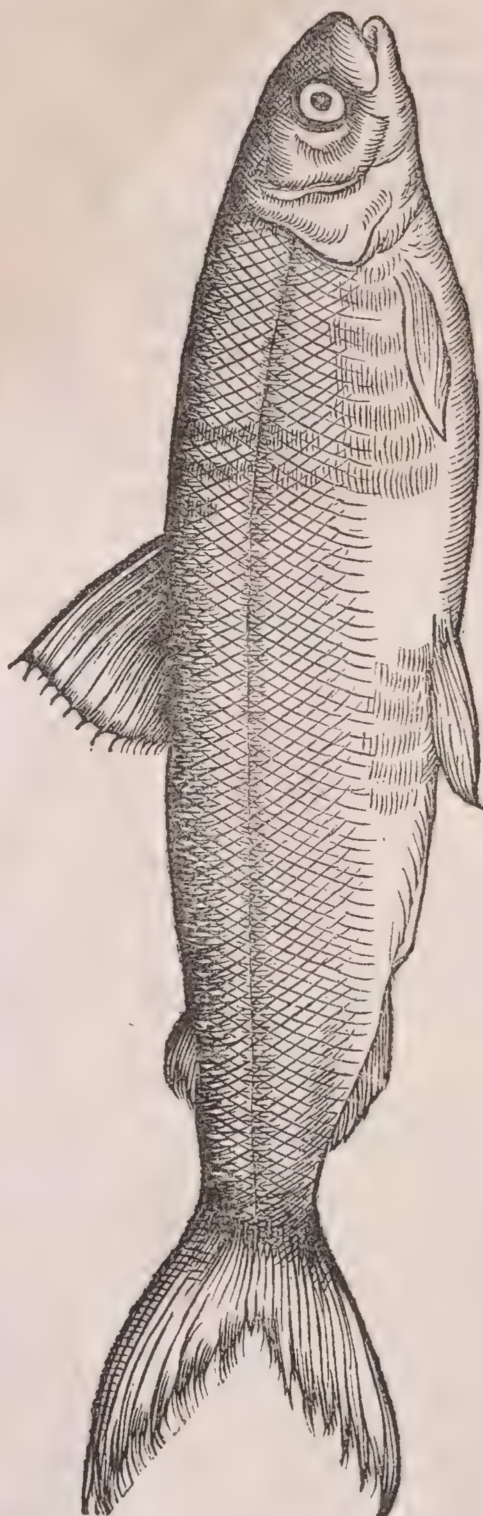
ALIA species Albulæ lacustris, magnitudine cubitali, ut scribit Rondeletius. Farra (inquit) uel Ferra, uel Pala ab accolis Lemani dicitur: carne candida & suaui, quæ Lauaretorũ Truttarumque carni non cedit. Effigies quidem eius à Laureti effigie, ut Rondeletius ambas exhibuit, nihil differre uidetur. Amicus quidam noster in Catalogo Lemani piscium, Palã & Ferram species Bizolæ diuersas facit: & Ferram longissimè à ripa capi scribit.

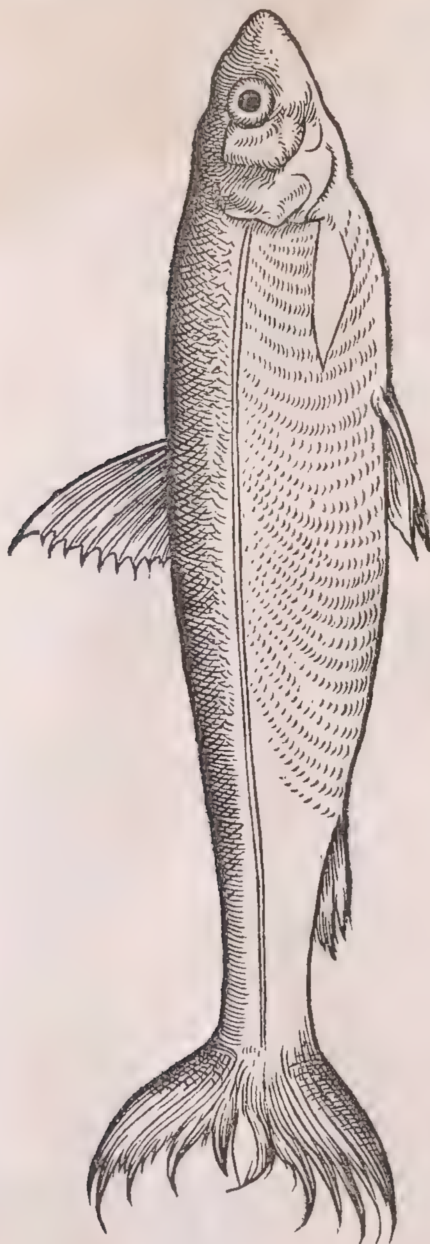
GERMANICE. **Ein grosse art der Felchen / oder der Wyßfischen / oder Wyssen Blawlingen.**

ALBVLA parua, quæ à nostris simpliciter Albula uocatur: à Sabaudis ad Lemanum Blanchet, ni fallor. Non solùm autem paruitate à cęteris Albulis differt, sed sui generis piscis est: quemadmodum & Albula minima à nobis dicta.

GERMANICE. Albele, in Tigurino lacu & Gryphio uicino. Nondum adulta, ut Bezola quoq;, (& alij huius proximi generis pisces,) communi nomine uulgò apud nos Migling uocatur. Simillimi (si nō ijdem) his uidentur pisces qui in lacu ad Constantiam Wyßgangfisch, id est, Albulæ candidæ uocantur.

Icon hæc Albulæ minimæ bene facta est, nisi quòd pinnula parua in extremo dorso desideratur.

ALBVLA minima, in lacu Tigurino frequens.

GERMANICE Hägele uel Hägling. Friburgi Heluetiorum (ut audio) Pfärren: quod nomen ad Sabaudicum Ferra, diuersæ tamen in hoc genere speciei nomen, accedit.

Truttæ lacustris imago proxima pagina sequetur.

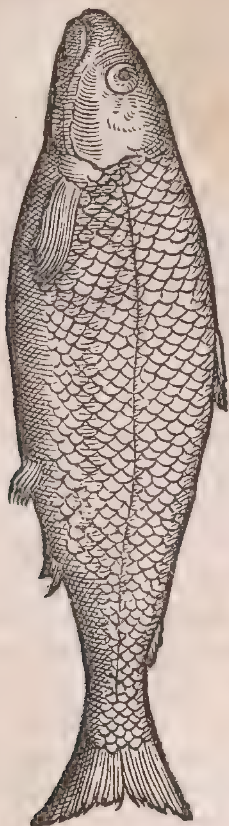
TRVTTARVM fluuiatilium simul & lacustrium differentias exposui suprà Ordinis I. Parte quarta. hîc Truttæ lacustris illius quam Truttam Salmonatam in Burgundia uocant, quòd & magnitudine et colore carnis Salmonem proximè referat, effigiem damus. Piscis est magni precij, pinguis & lautus: nec nisi in magnis lacubus capitur. sub autumnum in flumina ascēdit, ut pariat, & rostro tum incuruato, sicut Salmones, nomen quoq; mutat apud Germanos.

GALL.

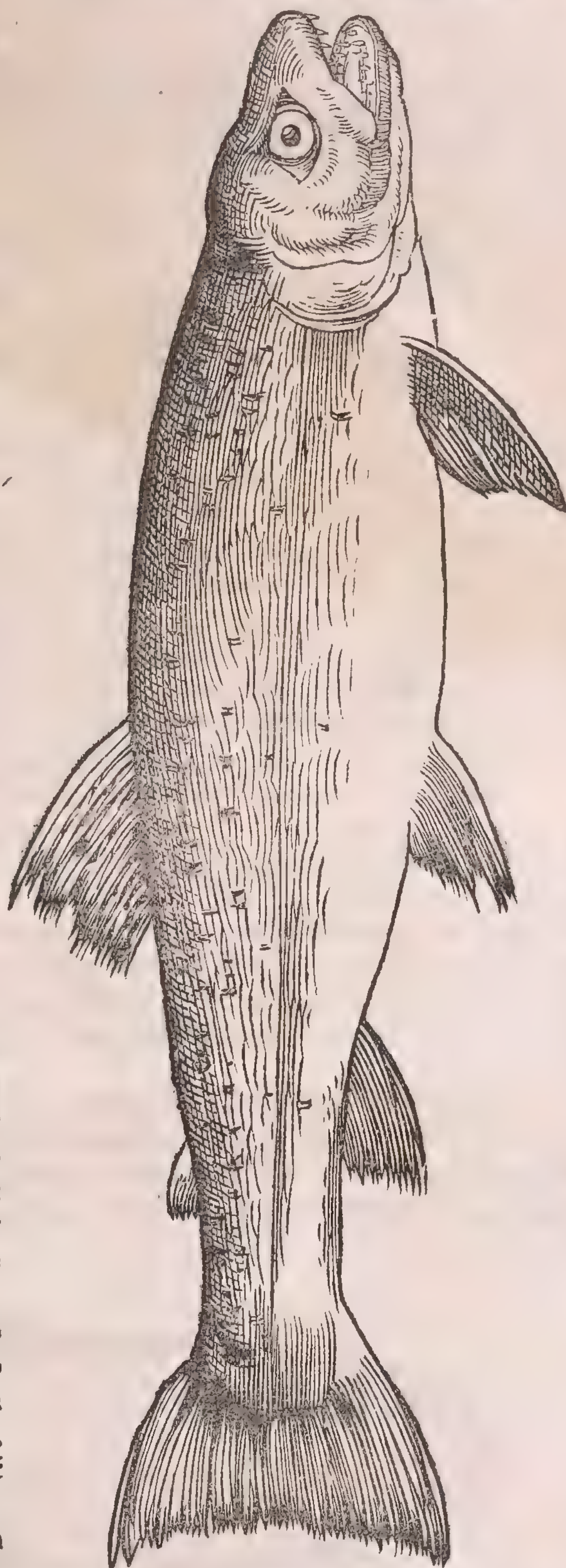
GALL. Troutte Salmonate Burgundis.

GERM. Ein Seeförine. Sub autumnũ ut dixi, incuruato rostro, uocatur ein Ynläck Anchorago Cassiodori fortassis. Lege superiùs in Salmone.

Carpio Benaci.

Trutta lacustris, de qua præcedente pagina leges.

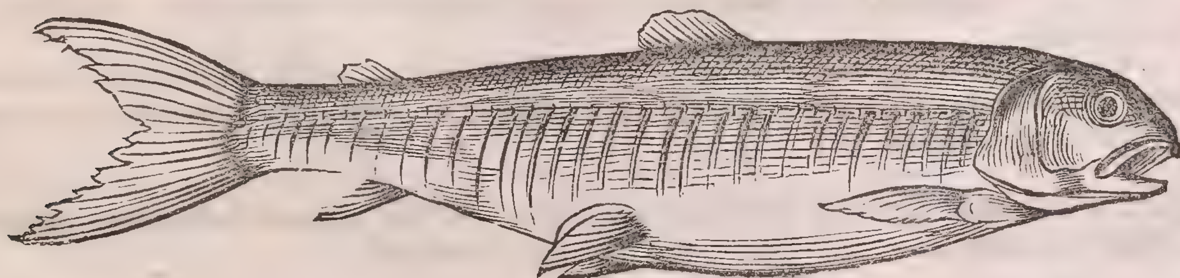
CARPIO Benaci. Grecè circũscribo Γυρῶν τος λιμναίου εἶδος: id est, Truttæ lacustris species, est enim figura, partiũ numero, et carnis substãtia Truttis similis hic piscis, Benaco lacui peculiaris. Est aũt (ne quis similitudine nominis fallatur) piscis hic toto genere diuersus à Cyprino, quem uulgò Carpam uel Carpionem nominant.

Carpio Benaci, & si propè adeò ad Truttæ accedat similitudinem, ut proximæ species censeri debeant, ab ea tamẽ euidentibus internoscitur notis. prominentiori enim rostro, maioribus oculis, candidiori ac turgidiori uẽtre, ac subnigriori dorso est, &c. Saluianus.

ITALICE. Ferunt olim hunc piscem in Italia Pione appellatum: deinde cũ quidam, cui cariùs piscis hic uenditus fuerat, facetè dixisse se car pione emisse, inde uocari cœptum pro Pione, Carpione.

GERMANICE uocari poterit, ein Gardtförine: uel per circunscriptionem ein Seeförinen art im Gardtsee.

Umblæ minoris icones duæ, ut à diuersis pictoribus non eodem tempore nobis delineatæ sculptæq; sunt. In utraq; hoc peccatum est, quòd dentes non exprimuntur.

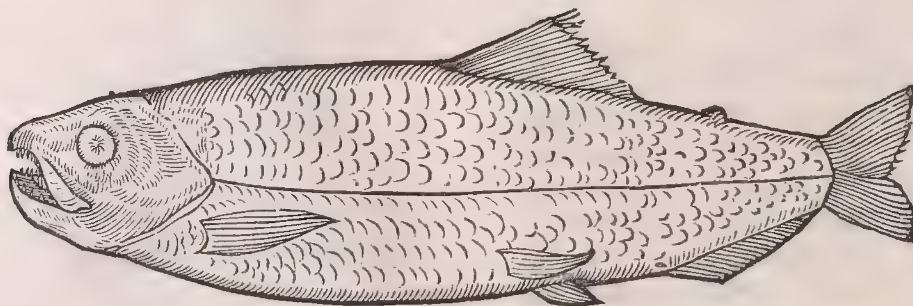

VMBLA uel Vmbra lacustris minor. Vmbla uulgò dictus piscis in Lemano lacu, à quibusdam literatis uulgi appellationem sequentibus Vmbilicus uocatur. Sed Vmbla fortè dicta est, quasi Vmbra. habere enim eum aliquam similitudinem cum Vmbra fluuiatili puto, (Bellonius scribit Vmblæ fl. iconem idcirco se non apposuisse, quòd ad Vmblam proximè accedat:) & utrunq; Truttarum generi cognatum esse. à Truttis tamen propriè dictis differunt mollitie & substantia carnis: & quòd lapillos in cerebro habent: quodq; maculis seu punctis carent: fortè & alijs notis, si quis accuratè obseruet. Vmbla alia maior est, eaq; duplex: alia minor, quam hîc proponimus. Omnes lacustres sunt, & in magnis tantùm lacubus inueniuntur: in nostro Tigurino minor tantùm: in alijs quibusdã minor simul & maioris species una, ut in lacu Tuginorum, quē Aegeresee nominant, & Lucernano. in alijs fortè, omnes tres, (minor, maior, & maxima,) quod tamen nondum constat mihi. in Lemano maiorem & maximam reperiri testis est Rondeletius: in quo minor (puto) non reperitur. Omnes (ni fallor) dentatæ sunt, tum maxillis, tum etiam lingua: nisi in ea spinas quàm dentes dicere malis. Omnibus (ut puto) color aliqua ex parte rubicundus, unde & nomina Germanica eis obuenerunt. Rondeletius maiores tantùm describit, quas Vmblas uel Salmones Lemani nominat. ego ad Truttarum genus magis quàm Salmonum, eas accedere arbitror. Vt carne molliori & tenera omnes sunt, aptiq; inueterari: ita etiam omnes natura imbecilles, & extra aquam statim intereunt. Vmblis (præsertim minori nostræ) cognatus uidetur Eperlanus Oceani piscis, figura, magnitudine, colore, pinnis, dentibus, mollitie & suauitate carnis, lapillis in cerebro, &c.

Salmones Lemani.

GALL. Sabaudis circa Bielam dicitur Rouson, à colore ut conijcio.

GERM. A nostris alijsq; Heluetijs, Rötele: circa Bielam (seu lacum Bipennatium) Rottele. nostri alium piscem Rottele uel Rottene uocant: quem nos Rutilum appellauimus. In lacu Bauariæ Pitzling dictus, non alius quàm Vmbra minor fl. nostra mihi uidetur.

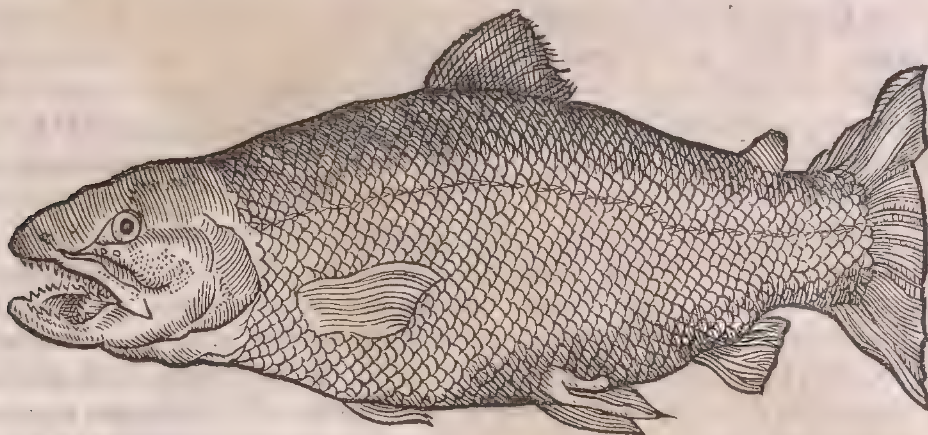
SALMO Lemani lacus, ut Rondeletius uocat: ego Vmblam (uel Vmbram) lacustrem maiorem potiùs dixerim. Ore est magno (inquit) non solùm in maxillis dentibus armato, sed etiam sex magnis in lingua: corporis specie Truttis uel Salmonibus similis, &c. aliquando duos cubitos longus Lugdunum aduehitur. Vide superiùs in Vmbra lacustri minore.

GALL. Sabaudis ad Lemanum, Vmble: circa Bipennatium lacum Routte, nomine à Germanis sumpto.

GERM. Heluetijs Roote, circa Bielam Rott. In Lucernano lacu brachij ferè longitudine excrescit, magis albicat quàm minor, debilis & infirmus piscis. nam si uel parum lædatur, mox ueluti moribundus supernatat.

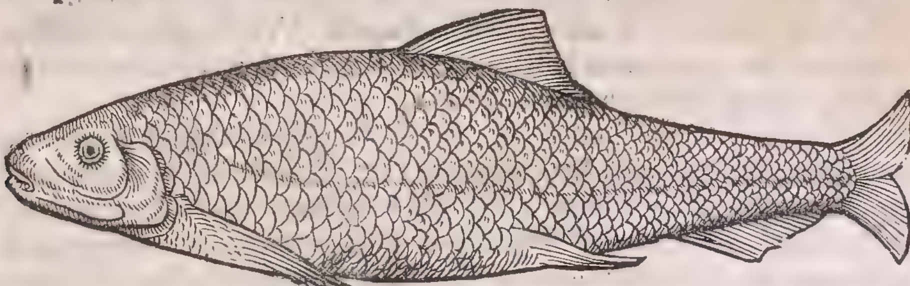
SALMO Lemani alter, ut Rondeletius uocat: ego Vmblam Vmbramúe lacustrem maximam nominare malim. Lege superiùs in Vmbla lacustri minore.

GALL.

GALL. Lemani lacus accolæ appellant Vmble Cheualier, (id eſt, Vmbram equeſtrem,) fortaſſe ob magnitudinem, pręſtantiam & robur.

GERMANICE circunloquor ein andere Rooten art/die gröſten Rooten. In lacubus noſtris reperiri non puto.

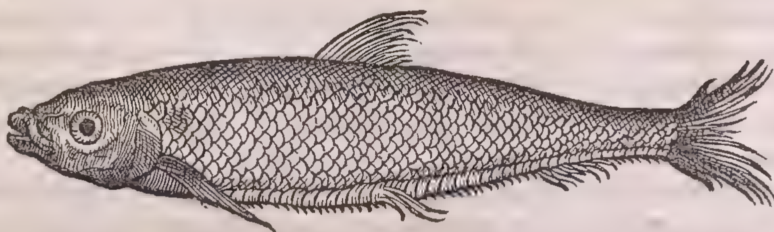
CYPRINVS clauatus, à Rondeletio dictus. A Mediolanenſibus (inquit) Pigus uocatur piſcis, Græcis ueteribus (ut arbitror) incognitus: quamobrem nomine Græco, atq; etiam Latino uacat: etiamſi Plinius huius mentionem fecerit, ſed abſq; ullo proprio nomine. Duo lacus (inquit) Italiæ in radicibus alpium: Larius & Verbanus appellantur: in quibus piſces omnibus annis Vergiliarum ortu exiſtunt, ſquamis conſpicui, crebris atq; præacutis, clauorum caligarium effigie: nec amplius quàm circa eum menſem uiſuntur. Vulgi ergo appellationem ſequentes, Pigum nominare poſſumus: uel, quia ex Cyprinorum eſt genere, à clauis, qui è medijs ſquamis exiſtunt, Cyprinum clauatum uel aculeatum rectè uocabimus, ut hoc maximè diſcrimine à cęteris diſtinguatur. Hæc ille. Ego Pigum appellatum conijcio, quòd clauis ſiue aculeis ſuis pungat, quaſi Picum. nam et aui Pico, roſtro pungenti, inde nomen eſſe factum arbitror. Toloſani roſtrum uocabant beccum: & noſtri uerba becken & bicken pro tundere & pungere, ut aues roſtro ſolent, uſurpant. Albertus hos piſces Vergiliades uocat: quoniam, ut ſcripſit Plinius, Vergiliarum ortu apparent. ¶ Scardua, & Incobia ex Pigis, & Plota, Salena, Benedictus Iouius de piſcibus Larij. ¶ De Cyprinis alijs diuerſis ſuprà inter fluuiatiles diximus.

ITAL. Circa Verbanum Pic à uulgo nuncupatur, alijs Pigo uel Picquo: uel etiam Picho, ut Saluianus ſcribit.

GERM. F. Ein Thornbrachſmen oder Steinbrachſmen/oder Steinkarpfen art auß dẽ Kumerſee/oder auß dem langen ſee.

Albi piſcis iconem elegantẽ Saluianus exhibuit: nos omiſimus, quòd Capitoni fl. perſimilis ſit: Albus tamen paulò longior eſt, proportione latitudinis ſuæ: roſtro acutiore, oculis maioribus: ac dorſo magis repando, quod repente ac plurimum à capite extuberat: pinnis ſubnigris, ſquamis amplioribus: magnitudine eâdem.

PISCIS hic lacuſtris (inquit Saluianus) Albo in ITALIA uulgò dicitur, id eſt, Albus: non eſt tamen Alburnus Auſonij, qui piſcis fluuiatilis eſt. Eius quidem antiquorum Græcorum Latinorumúe neminem, mentionem feciſſe ſcimus. Albus hîc quanuis Squalo (*Capitoni fl. noſtro ſimpliciter dicto*) perſimilis eſt, ab eo tamen euidentibus quibuſdam notis facilè internoſci poteſt, &c. In lacubus tantùm reperitur, ut Traſymeno & alijs non multis.

AGONVS, ut Rondeletius & Bellonius uocant: Latino nomine ad uulgare Italicũ facto: uel ut alij, Aquo. Mollis aquo dẽptis uiuere neſcit aquis, Benedictus Iouius (Benedicto Pauloq; Iouijs Aco uocatur, Saluianus.) In lacubus quibuſdam Italiæ capitur: Chalcis Ariſtotelis, ut Rondeletio uidetur: quanquam Oppianus & Athenæus marinã ſuam Chalcidẽ faciunt. ¶ Chalcidem piſcem lacuſtrem eſſe puto, qui in Allobrogum lacubus ſatis frequenter capitur, Lugdunumq; defertur, & Celerin nuncupatur, ob maximam ſimilitudinem quam habet cum piſciculis paruis, Thriſsis ſimilibus, quibus abundat Oceanum mare, Celerinos Galli uocant. Eandem eſſe puto quæ in Italia Sardanella uocatur à maxima cum Sardinis ſimilitudine: cuiuſmodi etiam fert Larius lacus, quæ à Mediolanenſibus Agonus nominatur, Rondeletius. Celerinos duos Dalechampius medicus Lugduno ad me miſit: longos, digitos decem: latos uerò, duos uel paulo plus: oculis magnis, ſquamis mediocribus, linea ſub uẽtre aſpera ſicuti Thriſſa & alij quidã: in Burgeto lacu, ut uocant, captos, marinis figura & guſtu omnino ſimiles, niſi quòd aquæ marinę ſapor, aquę lacuſtris dulcedine nõnihil elutus eſſe uidet. ¶ Hic piſcis (inquit Saluianus) ad Alauſæ, atq; uulgaris Italorum Sardæ (quam Græci Trichian & Trichiáda appellant) proximè adeò accedit ſimilitudinem, ut ab eis nulla ferè alia nota, quàm magnitudine differre uideatur. illa enim minor, hac uerò maior eſt. quare cũ Athenæo authore, Chalcis, Thriſſa & Trichias, ſimiles exiſtant: Acones (ſicuti & Sardonos & Harengos uulgo dictos) Chalcidum generi attribuimus.

ITALICE. Accone, Aquone: & alibi fortè Sardanella. Vide in præcedentibus. Agonos Romæ nomen mutare audio, poſtquam ſalſi ſunt, & uocari Sardenas uel Sardellas: aut fortè, ut alij proferunt, Salenas. Vide in Sardina mar. Ordine I.

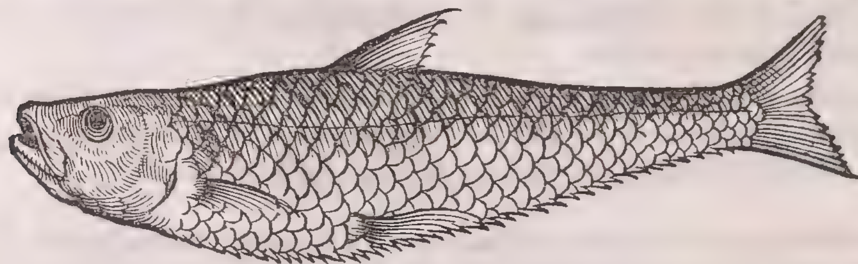
GERMANICVM nomen non habeo, nec in ullo Germaniæ lacu hos piſces capi exiſtimo. Appellari poſſunt, Welſche Agunen/ Agunen auß dem Kumerſee. nam qui in Conſtãtienſi lacu quem Rhenus efficit, Agunen uocantur, piſces diuerſi ſunt, à noſtris Laugelen dicti, ſecunda (ut reor) Leuciſci ſpecies Rondeletio. ¶ Ein kleine Håring art/ mit einem rauchen ſtrich am bauch. Plura lege mox cum Chalcide altera: & ſuprà in Harengo, Ordine I. Marinorum.

CHALCIS altera Rondeletij. Epirotæ (& Græci) eundem cum ſuperiore piſcẽ Sarachum appellant, quem in lacubus ſuis capiunt. Huius generis quidam ſunt minores, Sardinis uel Thriſsis paruis tam affines, ut uix internoſcas, ſicut pictura demonſtrat. Alij ad magnarum Thriſſarum magnitudinem accedunt, Rondeletius & Bellonius.

Sunt ex Græcis qui Sarachos uulgò Stauridas uocent.

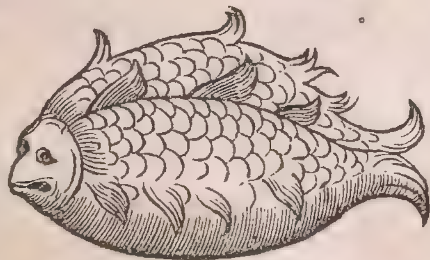
GERM. Ein andere oder frõmbde Agunen oder Håringen art in ſüſſen ſehen.

LIPARIS lacuſtris Bellonij. Eſt in Macedonia (inquit) lacus, quem uulgus Conium uel Limnũ Piſchiac nuncupare ſolent: in quo Liparides affatim capiuntur: quæ toto habitu Sardinam referrẽt, niſi uentrem magis in latitudinem diſtentum haberent. His meritò à pinguedine nomen eſt inditum, quòd uel leuiori ignis calori appoſiti piſciculi, toti ferè in pinguedinem reſoluantur. Lineam ſub uentre aſperam ac tranſuerſam habent, &c. De hac nimirum Rondeletius ſentit, cum ſcribit: Audio ab his qui nunc Græciam incolunt, Aloſam quandam λιπαρὴν (meliùs λιπαρίδα) uocari. Linea ei in uentre aſpera eſt, ſicut Chalcidi, Thriſſæ, etiã alijs quibuſdam. De alia Liparide inter marinos diximus, Ordine I.

GERM. F. Ein art der Alſen/ oder Håringen/ oder Agunen/ wirt in Macedonia in einem ſehe gefangen/ überauß feißt/ mit einem rauchen ſtrich am bauch wie die anderen yetzgenañten fiſch.

PISCIS quidã incognitus, qualis proponit̃ in Tabula Oceani Europæi ab Olao Magno edita, in lacu albo cognomine: qui maximus remotiſsimusq; ad Septentrionem eſt, & partim ad Moſcouitas, partim ad Suecos uel eis ſubditas gentes pertinere uidetur. nec aliud additur ab Olao, niſi in eo lacu, (qui cum à mari undique ſit remotus, aqua dulci plenus uidetur,) piſcium auiumq; ſpecies innumeras reperiri.

DE Muſtela lacuſtri, quam uulgò Triſsiam uocant, dictum eſt ſuperiùs inter fluuiatiles, Ordinis I. Parte IIII. in qua LVCIOPERCAM quoq; exhibui, hoc eſt, Nagmaul uulgò dictum, qui in Bauariæ lacu Ambronis dicto capitur: quoniam in Danubio quoq; capi uidetur, quanquam alio nomine uulgari Schill.

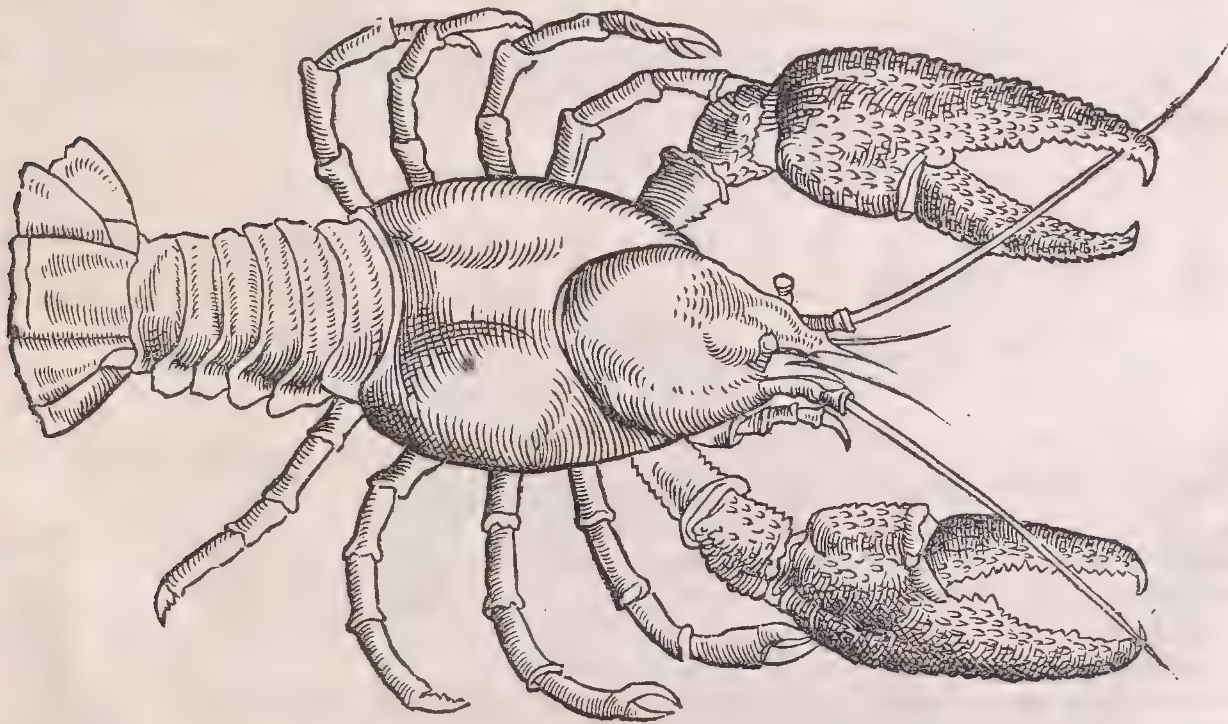
SVNT lacus dulcium aquarum in montanis Lapponiæ, CCCC. miliarium Italicorum longitudine, latitudine uerò C. & ampliùs: in quibus tanta eſt Luciorum (quanuis & aliorum piſcium) copia, ut non ſolùm alendis hominibus per quatuor ampliſsima Septentrionalia regna ſufficiant, ſed etiam latiùs, ſale ſoleq; ſiccati nauigijs, uelut lignorum magnæ ſtrues in amplam Germaniam uendendi exportentur. Itidem de lacubus Finlandiæ cenſendum erit, Olaus Magnus.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS II. PARS II.

DE CRVSTACEIS.

QVAE cruſta integuntur animalia in mari multa uariaq; ſunt: in dulcibus uerò aquis duo genera tantùm, nobis cognita.

Aſtacus fl. talis apud Heluetios & Germanos eſt, maior ſcilicet, & ſimpliciter dictus Krebs / *uel* Edelkrebs. *eo enim minor eſt, & colore diuerſus qui Saxatilis cognominatur,* Steinkrebs. *Rondeletij uerò Aſtacus fl. noſtro latior ac breuior uidetur: & caudæ quoque figura differre.*

ASTACVS fluuiatilis: non, ut pleriq; hactenus putarũt, Cancer fluuiatilis. Cancris enim corpus rotundum eſt, teſte Ariſtotele, ſine cauda: uel cauda corpori applicata, non extẽſa. Aſtacus corpore longo eſt, Locuſtis ſimili, quod capite et collo tabellis diſtincto conſtet, Rondeletius.

GRAECIS hodie uulgo Caranis uel Caranidia dicitur, à Caride (id eſt, Squilla) nomine detorto, Bellonius. Matthiolus Senenſis Gammarides à Galeno uocari putat, mutuato cum Romam ueniſſet à Latinis id uocabulum, quòd eo carerent Græci. At Rondeletius καμμαρίδας à Galeno nominatas à Cammaris Squillarũ generis nihil differre putat. ¶ Sunt qui apud ueteres Cammarum dictum rentur: nos Cammarum, maximum duntaxat eſſe, Squillarum generis, oſtendimus.

ITAL. Romæ Gammarella & Gambarus: circa Padum Cammaro seu Gammaro, est autem in Pado rotundiore & magis crenato quàm in Sequana nostra corpore, Bellonius.

GALLICE Escreuisse.

GERM. Krebs. Flandricè Kreuits.

ANGLICE Creuis/Creuise/Crauysshe.

ILLYRICE Kak.

CANCER fluuiatilis. Καρκίνος ποτάμιος.

Cancro fl. carent Galli & Germani: & non sine errore Astacos fl. in Cancrorum uicẽ usurpant. Reperitur frequens in Sicilia, Italia, Hetruria, Creta, Nilo, Cilicia. Symeon Sethi fluuiatilem Pagurum uocat, & Galenus Euporiston 3.

ITAL. Grancio, Granzo. ¶ Granchio Venetijs: & ubi crustam exuerit, à corporis mollitie uulgò uocatur Mollecca. è quorum genere sunt etiam quæ appellantur Macinette, Matthiolus.

GERMANICE dici potest ein Krab/Krabbe/Süßwasserkrabb. nam Angli Cancrum mar. propriè dictum uocant Crabbe: quem nos differentiæ causa uocabimus ein Meerkrabbe. Astacos uero, Krebs: & ex ijs marinos, Meerkrebs.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS II. PARS III.

DE TESTACEIS.

Cochleæ fl. à Rondeletio exhibitæ.

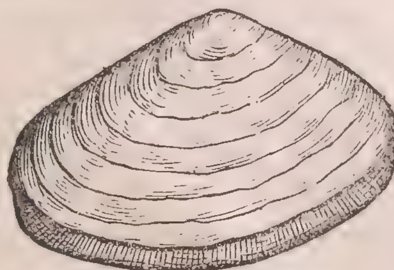
COCHLEAE paruæ: quales flumina & lacus generant, quarum testa longiuscula in acutum desinit, Stromborum modo. Reperiuntur quidem in ripis lacuum nostrorum Cochleæ perexiguæ: quarum aliæ latiores sunt, aliæ oblongiores acutioresq́; illas, Vmbilicos lacustres: has uerò, Strombos appellaris. Sed Strombi lacuum nostrorum cornicula non protendunt: foramina quædam in eis tanquam oculi apparent. Pars circa os & uentriculum ruboris aliquid & sanguinis habet.

GERM. Wasserschneckle.

CONCHAE Scoticæ margaritiferæ. Inter plurima apud nos Concharum genera, (inquit Hector Boethius Scotus,) quædã paruæ, ac uulgari usu recentes palato suauissimæ sunt, non nullæ maiores, eaq́; forma & quantitate, qua sunt quæ purpuram habent: sed his illius nihil inest, saporis tamen sunt etiam homini delicato haud spernendi. At eæ quæ torno fastigiatas à capite testas habent, maculisq́; aspersas, longo interuallo reliquas (ut etiam fœtum sileam) superãt. Quippe adeò nonnullis in locis sunt delicatę, ut nõ immeritò apud ueteres gulę primatum obtinuerint, & uiduarum uulgò cupediæ sint dictæ: quanquam in quibusdam fluminibus, idq́ue præsertim Dea Donaq́; esui ineptæ iudicantur. Hæ magno apud nos numero repertæ, limpidissimis amnib. ac nul-

ac nullo unquam limo turbidis, qua profundissimi sunt, agere gaudent, in eisq; solis Margaritas concipiunt, &c. Sunt etiam eiusdem ferè generis Conchæ in oris Hispanicis, quarum testas qui peregre à diuo Iacobo redeunt, adferunt, sed haud fœcundæ, propterea quòd aqua salsa uiuant. Nam & circunquaque in litoribus Scotici maris ingens natat, sed sterilis multitudo. Hæc ille.

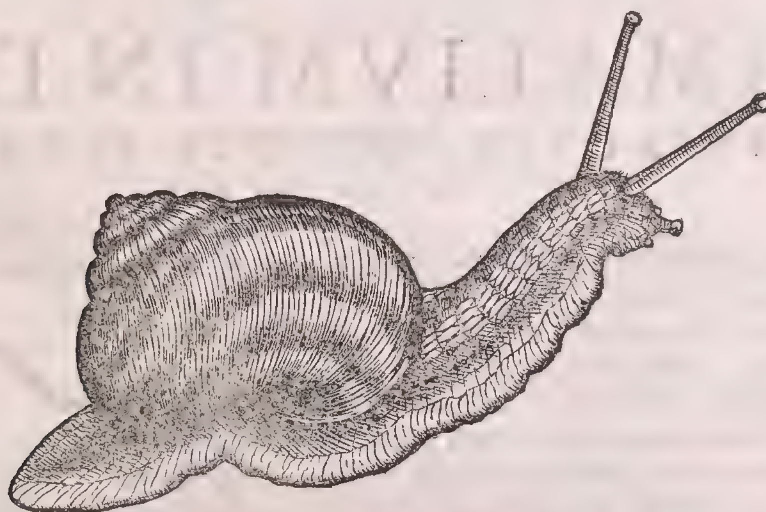
MVSCVLVS aquæ dulcis, reperitur autem maximè in aqua stagnante, ferè nunquam in rapidis fluminibus.
GALL. Moule.
GERM. ein Muschel auß süssen wassern.

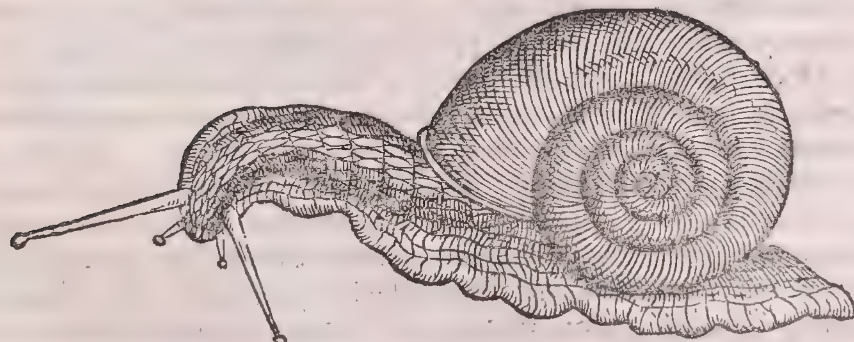

CONCHAE longæ species in dulcibus aquis: cuius testam altera parte eius interna expressam hîc exhibemus, alterā nō uidi, sed binas similes esse puto, & ginglymo articulari. Superfi-

cies externa scabra est: qua adempta interior læuis candicat margaritiferæ conchæ instar. Bellonius cum testam apud me uidisset, Pinnam fi. uocandam putabat, quòd & erecta stet, & margaritas contineat.
GERM. Ein Langmuscheln in süssen wassern/soll Perle halten.

COCHLEA terrestris: Limax à limo, authore Festo. Κόχλος ἢ κοχλίας χερσαῖος. Λεῖμαξ, animal simile Cochleæ, Hesychius.

A Græcis hodie uulgò Κοχλίος uel Σάλιγγας nominatur. Quanquam autem aquaticum non est hoc animal, quoniam tamē pleræq; omnes Testaceorum differētię aquatiles sunt, à maiore suorum congenerum numero, separare nolui: sicut & Cochleam nudam, quæ proximè sequitur.

ITAL. Lumaca, Lumacha, Limaca: & apud Tuscos, Chiocciola: Venetis Bubalo uel Boualo.

HISPAN. Concha uel Caracól.

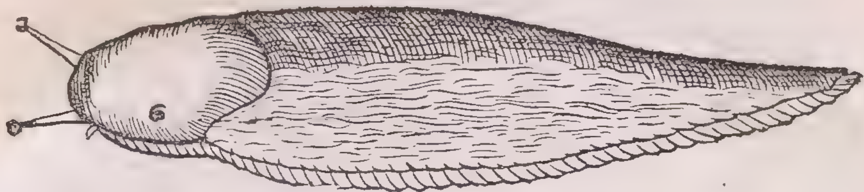
GALL. Limasson, Escarcot. ¶ Prouincialibus & Hispanis Scaragol uel Cagarolo, Rondel.

GERM. Ein Schneck/Schnegg/Schnegel. Flandris Slecke.

ANGLICE. A Snayle.

ILLYRICE. Hlemyzd, uel Hlemayzd.

In Liguriæ alpibus pomatiæ, (πωματίαι,) id est, operculares cognominatæ cochleæ, à Dioscoride inter optimas & stomacho utiles numerantur. De ijsdem sentire Plinius uidetur, cum scribit: Est & aliud genus minùs uulgare, adhærente operculo eiusdem testæ se operiens, obrutæ semper terra hæ: & circa maritimas tantum alpes quondam effossæ, cœpēre iam erui & in Veliterno. Matthiolus Senensis pomatias cochleas, uulgares nostras maiores, quæ præcipuè in cibum ueniunt, nominauit, nec ego dissenserim.

COCHLEA nuda maior, quæ ruffo plerunq; colore est, quandoq; nigro. Cur autem hoc loco exhibeatur, lege quæ scripsi proximè cum Cochlea terrestri.

GRAECE Σέμιλος uel λίψαξ dicitur. sic enim lego apud Hesychium: Σέμιλοι, κόχλίαι, οἱ ἄνδυ κελύφυς, οὓς ἔνιοι λίψακας. Recentior quidam etiam Sesilum (Σέσιλον) Cochleam nudam interpretatur, ueterum (quod sciam) nemo.

ITAL. Lumacho, Limaga, Limagot.

GERMANI quidam hoc genus appellant Wägschnecken/ut Carinthij.

Sunt etiam paruæ quædam nudæ, ut quæ gregatim folia sectantur, & hortos infestant, cinerei aut fusci coloris. Et hæ quidem semper nudæ sunt, quod sciam: Ariones uerò Aeliano memoratæ, non semper.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS II. PARS IIII.

DE INSECTIS.

Nimis crassa hæc figura est: quæ uix setæ equinæ crassitiē excedere debuerat.

VERMIS aquaticus, quē recentiores aliqui Setam aut Vitulum aquaticum nominant. Hic etsi exanguis Insectorūmne generis sit, dubitari potest, quoniam pellis una continua ei est, nec ita ut Lumbrici mouetur.

Vituli quidem nomen unde factum sit ei nescio: nisi ab eo fortè quòd à uitulis per ætatem incautioribus, nonnunquam in aqua bibatur, magno etiam uitæ periculo. Alij Setam aptiùs uocarunt, siue à simplici & tenuissima corporis oblongi figura, siue quòd è seta equina in aquis putrefacta nasci existimetur. Caput ei nullum esse uidetur: serpit etiam & natat in utranq; partem: unde Amphisbænam aquaticam dixeris, uel à pili setæue similitudine, Trichiam, à recto Trichias. *Amphisbæna aquat. Trichias.*

Fortè (inquit Albertus) è pilis nascitur equorum. hi enim in aqua stāte positi uitam & spiritum accipiunt, & mouentur, sicut multoties experti sumus. Haustus hic uermis ab homine cū cruciatu, languore (& tabe) uitam aufert: contactu alioqui innoxius. Sic ille. Ego in puro etiam & frigido fonte hunc uermem inuenisse memini: & aliâs in horto super folio quodam. Eosdem & in mari degere putarim. Sunt enim in mari (inquit Rondeletius) uermes huiusmodi, ut nulla alia pictura, quàm linea una continua exprimi possint. nam adeò indiscretas partes externas & internas habent, ut pili tantùm crassiores siue carnosi esse uideātur: quos animalia esse neges, nisi motu cieri agitariq; conspexeris. ¶ Ololygon, ὀλολυγών, ut Theon Scholiastes Arati scribit, animal est palustre, simplex, indistinctum, oblongum: terræ intestino simile, sed multò gracilius: frigiditate gaudens: ignoratum Aristoteli, qui ololygóna uocat tantùm maris Ranę, fœminā ad coitum allicientis, uo- *Ololygon.*

tis uocem. Sed ololygón pro uoce Ranæ, per onomatopœiam factum est nomen. pro animali uerò palustri, quod iam diximus, fortè παρὰ τὴν ὀλιγότητα, ut ὀλολυγὼν ineptè, alterius nominis inuitante similitudine, pro ὀλιγὼν dicta sit, hoc est, Minutula.

GERM. Wasserkalb, id est, Vitulus aquaticus.

Icon hæc Hirudinis maioris & uariæ est.

HIRVDO, Græcè βδέλλα, ἀπὸ τοῦ βδάλλειν, id est, à sugendo: quemadmodũ à Latinis quibusdam Sanguisuga, Rondeletius. Prisci quidem Hirudinem semper dixêre, posteriores Sanguisugam quoque. De Hirudine marina dictum est suprá.

ITAL. La Sanguisuca, Sanguetola, Magnata.

GALLICE Sansue.

GERMANICE Aegle, duabus syllabis, Aegel. Inferiores Germani, ut Flandri, Lake, uel Lyckelake uocant.

ANGLICE Horse leche/uel Horselich/ quòd medeatur equorũ cruribus admota. nã Horse eisdem Equus est. alij uocant Lowch leache/Blud sucker.

POLONICE Pijauuka.

Phryganium nudum.

Idem sua theca inclusum.

PHRYGANIVM Bellonij, uermiculus fluuiatilis & marinus. Phryganij quidẽ nomen quod semel usurpauit Plinius, quodnam esset id animal ignorare se professus, an rectè aquatico huic uermiculo tribuerit Bellonius, iam non disceptabo. ipse quidem sic appellare uoluit: quòd (ut ipse loquitur) phrygana, id est, fremia, cremia, siue festucas, suæ thecæ, filo tanquam araneæ ab eius ore dependente, agglutinans atq; alligans circunponat. Senos *(imò ternos)* utrinq; pedes habet, quibus in aquis etiam rapidissimis incedit, animal tenue, oblongum, paruæ Erucæ simile, quod auidissimè appetunt Truttæ. eodem sua theca exempto, pisces inescantur.

GALLI uocant Charree.

GERMANI Kerderle, uel Kärder: quo nomine omnem quoq; piscium escam uocare solent: et genus unum eorum quod lapidibus infernè adhæret, Steinbyssen, quasi Dacolithos. Et aliud ab his diuersum genus, quod in fundo lacus nostri nec lapidibus hærens, nec thecis inclusum inuenitur, Rückle, quasi Eruculas: alij Querclen & Wasserleüß, id est, Pediculos aquaticos.

Bellonius Tineas aquaticas, de quibus mox dicemus, Pediculos aquaticos posse uocari ait.

LIBELLAM fl. libuit appellare hoc insectum, à similitudine quæ illi est cum fabrili instrumento, & cum Libella marina. Hæc bestiola parua est admodum, T. literæ figurã referens, Rondeletius. Videtur autem uermibus illis aquaticis, quos Phrygania Bellonius uocauit, cognata.

GERM. F. Ein sunderliche art der Kerdern: ein Wag, kärderle/ein Wägle.

Tineæ aquaticæ, quanquam uulgaris animalculi, iconem in præsentia non habuimus.

LIMVS aquarum uitium est, si tamen idem amnis Anguillis scateat, salubritatis indicium habetur: sicuti frigoris, Tineas in fõte gigni, Plinius. Hermolaus Lampetras uocat fontanas Tineas. ego uerò has Plinij Tineas esse puto, quas nostri Gytzen appellãt, alibi Gypsen/Stabysen/ Meschen uel Mäschen/& Wasserschaben: ex quib. postremũ Tineas aquaticas significat. Reperiunt in fontib. nõ quibusuis, sed bonis & frigidis dũtaxat, presertim Martio mẽse. Sunt aũt uermi *Tineæ.*

culi perparui: et quoniã cõglobari conuoluiq; tanq; in arcũ solent, minores etiã apparẽt, ut fallãt aliquando bibẽtes. Colore albicant. Pedibus nitunt̃ plurimis cõtiguis, per totius ferè corporis alueũ, si bene memini ab ore etiam ueluti pedes prominent: ut Multipedes uel Aselli aquatici nominari mereantur: aut etiam Pediculi, ut Bellonio placet. Pedes molliores sunt, quàm ut extra aquam ingredi queant: nisi fortè non mollities in causa est, sed pedum contiguorum multitudo, quos nisi in aqua non facilè diducunt. In aqua mouentur & currunt corpore non recto & æquali, sed in alterum latus inclinato. Retrorsum quoq; incedunt, si bene memini. Cauda oblonga in aculeum desinit. Oculi sunt perexilia puncta alba, cum centro nigro longè minutissimo. Cum potu hausti periculum creant, ut aliqui putant, etiam uitæ. Ventrem ijs qui biberint inflari audio. Iidem sunt uermes Gallicè dicti Scrophulæ aquaticæ (uulgò Agroueles, uel Escrouelles:) hæ si aliquando cũ aqua ab imprudentibus hauriantur, scrophulas (siue strumas chœradésue) ulceratas & exedentes nullo tumore, in gutturis cute, procedente etiam aures uersus interdum malo, & fauces aliquando penetrante, oriri putant. hinc & uermibus ipsis nomen impositum. Hoc scrophularum genus à regibus Gallorum & Anglorum solo contactu curari aiunt.

Scrophulæ aquat.

CANTHARIS uel Pygolampis (etsi noctu lucere non puto) aquatica. Tales in paludibus & fossis circa lacum nostrum per superficiẽ aquæ motu irrequieto huc illuc circa eũdem ferè semper locum mira celeritate se traijciunt: nec in summo tantùm sed etiam profundiùs feruntur. Magnitudine & forma cimices referunt. Cruscula sena habent subruffa. Vaginæ è nigro uirides, presertim ad Solem, & splendentes, alas tegũt, sed non totas: ad caudam enim alarum extremitas prominet, quæ cum in aqua celeriter feruntur, ut solent, mirabili candore splendoreq; conspicua argentum uiuum quodammodo refert. unde & Pygolampides aquaticas si quis appellet, nomen ipsorum naturæ conueniens posuerit. In acrem si prorepserint, uolare etiam possunt.

GERM. F. Wasserkäferlin/Glyßling.

CICADA fluuiatilis.

Cernuntur in riuulis bestiolæ Cicadis terrenis persimiles, quas ob id Cicadas fluuiatiles nomino, Rondeletius.

GERMANI Cicadæ terrestris nomen non habent: fingi autem potest ein Baumgryllen: & Cicadæ aquaticæ, ein Wassergryllen.

SQVILLA fluuiatilis Rondeletij. Insectũ hoc (inquit) tenui crusta integitur. Cauda in duo lõga et tenuia ueluti fila desinit. cũ Squillis marinis magna ei figuræ affinitas. quare non uideo quo aptiore nomine donetur, quàm Squillæ fl. Sic ille. Sed fortè Gryllus fl. commodiùs nominabitur.

GERM. F. ein Wassermuheime.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS II. PARS V.

DE AMPHIBIIS.

ET PRIMVM DE QVADRVPEDIB. VIVIPARIS AMPHIBIIS.

ANIMALIVM Amphibiorum alia uiuipara, alia ouipara sunt. Viuipara, ut Castor, Lutra, Hippopotamus. Castorem quidem & Lutram, aliasq; paucas, inter Quadrupedes etiam exhibui. nec repetijssem hîc, nisi tam paucus eorum numerus fuisset. Ouiparorũ alia pedibus gradiuntur, ut Crocodilus, Lacerti, Testudines, Ranę: alia sine pedibus serpũt, ut Hydri. Aues palmipedes, ut anates, mergos, laros, &c. piscibus aut aliter in aqua uictitantes, in terra uerò parientes, & in aere uolantes, unde meritò amphibiæ dicuntur: & fidipedum quęque amphibias, ut Ardeolas &c. quoniam permultæ sunt, inter Auium icones, in suis classibus propositæ, repetere hoc loco noluimus.

FIBER, Castor. Κάστωρ. Canis Ponticus. Kiranides Castorem alio nomine Canem fluuiatilem nuncupat: alij potiùs Lutræ hoc nomen attribuunt. & æquiùs quidem. quandoquidem Lutra pisces inuadit: Castor non item. Plura uide cum Iconibus Quadrupedum.

ITAL. Biuaro.

GALL. Bifre, Bieure.

GERM.

GERM. Biber.

ANGLICE Beuer: quãquam in Anglia reperiri negant.

Icon hæc Fibri, Rondeletij est, nos aliam in Libro Quadrupedum dedimus.

Lutra.

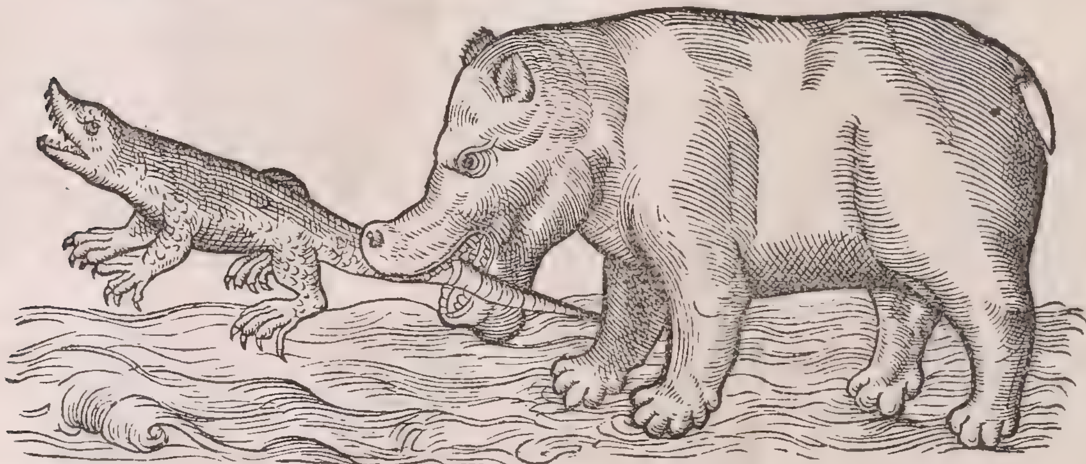
LVTRA, uel Lytra, uel etiam Lutris, ut Gaza uertit. Aristotelis ἐνυδρὶς, ἐνυδρίδος, oxytonum fœmininum. Herodoto ἔνυδρις, ἐνύδριος, paroxytonum fœmininum. Aelianus de animalibus 14.21. κύνας ποταμίους, id est Canes fluuiatiles nominat. Seruius quidem Castorem, Canem põticum uocat. *Canis. fl.* Plura leges cum Iconibus quadrupedum.

ITAL. Lodra, Lodria, Lontra. GERMANICE Otter.
GALLICE Loutre, Leure.

MVS aquatilis quadrupes Bellonij. Magna est ei (inquit) cum Rattis, hoc est, maioribus nostris muribus similitudo: hoc dempto tamen, quòd fœminæ tres excernendis excrementis (urina, fæcibus, fœtu) meatus extrorsum distinctos præ se ferant. Maximos amnes natando traijcit. herbam depascitur. si quando à consueto sibi loco recesserit, ijsdem frugibus uescitur quibus & cæteri mures. Ad Nilum & Strymonem sub noctem sereno tempore deambulantes, Mures huiusmodi permultos ex aqua in ripam concedere, & aquatiles plantas erodere, atq; audito strepitu rursus in aquas demergi multoties conspeximus. Hæc ille. Aquatilium Murium Aristoteles in Mirabilibus meminit: & Theophrastus citante Plinio. Scio in mari etiam pisces quosdam Mures dici: & Murem aquatilem, pro Testudine quoq; accipi: sed Theophrastus disertè Mures terrestres in Lusis Arcadiæ quodam fonte degere tradit. In Scatebra Casinate fluuio frigido, ut in Arcadiæ Stymphali, enascuntur aquatiles Musculi, Plinius. Audio & circa Treuerim reperiri. ¶ Aquaticos mures multos uidimus ad stagna Ligurum Taurinorum. Fœmellę tria sub cauda sunt foramina, à uesica, ab aluo, à matrice, Scaliger. GALL. Rat d'au.
ITAL. Sorgo morgange: id est, Mus mergus.
GERM. Ein Wassermauß/ oder Wasser ratz. ANGL. Watterratte.

Hippopotamus ex Colosso, qui Nilum Aegyptium Romæ in Vaticano refert.

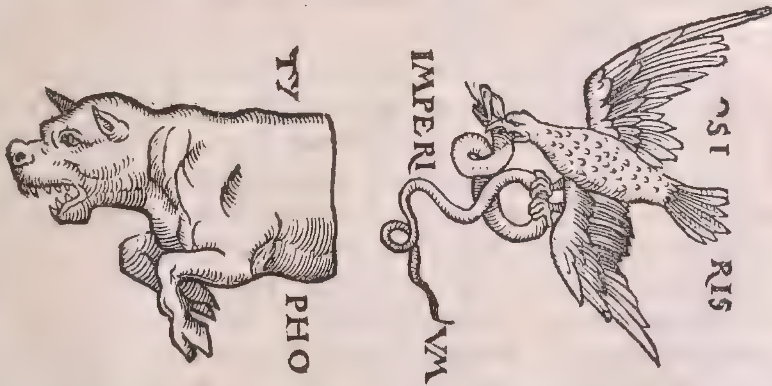
Hippopotamus numismatis Adriani. Facies est Adriani imperatoris. Sphingi innititur sinistra: dextra tenet Cornucopiæ: circa basim Crocodilus & Hippopotamus. in quibusdam etiã Ibides adduntur. Figura tota Nilũ repræsentat.

HIPPOPOTAMVS nomen Græcum est, ἱπποπόταμος: quod tamen Latini etiam pleriq; omnes usurpant. Herodotus duabus dictionibus ἵππος ποτάμιος, hoc est, Equum fluuiatilem, dixit.

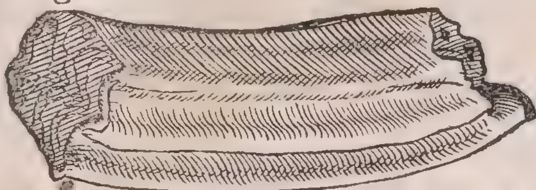
xit. Obſcurus de naturis rerum ſcriptor Equonilum, Albertus diuiſis dictionibus Equum Nili, & Equum fluminis. ITALI (inquit Bellonius) præſertim qui Conſtantinopoli degunt, Bo marin, id eſt, Bouem marinum (*quanuis in mari non degat*) nominant. TVRCAE & GRAECI, utriq; uocabulis ſuæ linguæ Porcũ marinum. Etenim uetus Hippopotami nomen prorſus ubiq; hodie obliteratum eſt, & ne in Cairo quidem in Aegypto cognitũ amplius. Verum aũt Hippopotamum ſe exhibuiſſe idem confirmat ex antiquis Aegyptiorum et Romanorum ſtatuis, & priſcis imperatorum Romanorum numiſmatis: in quibus Hippopotami tam exactè repræſentantur, in porphyrite, ære, auro, argento: ut eundem eſſe quem uiuũ Conſtantinopoli uidi (inquit) nihil omnino dubitationis mihi relinquatur. ¶ Hippopotami hiſtoriam (inquit Scaliger) ex nauigationum Commentarijs, quæ cum ueterum ac recentiorum fide conferri queat, adſcribã. Hippopotamo Gambræ ꝓuinciæ magnitudo Vaccæ, pedes bifidi, crura breuia. Dentes utrinq; ſinguli, ex inferiore mandibula ſurrecto flexu, ſeſquipede maiores, candore ſplendoreq; ebori pares: eo præſtantiores, quòd ut ebur nunq; palleſcunt amiſſo candore. Materiam quoq; firmiorem tradũt. Aethiopicis, Aegyptijs, Africanis, Aſini proceritas. De corij duritia alibi à nobis dictum eſt. Conſtat è Luſitanorũ nauigationibus, pedeſtris lanceæ perferre ictũ ſine noxa. Illud controuerſiæ præ ſe fert ſpeciẽ. Aiunt quidam pilo carere. In Hiſpanicis libris inuenio & nigros et balios. Et Plin. pilũ dat. Legimus in iiſdẽ narrationibus, deprehẽſos in terra duos paucorũ Luſitanorũ euaſiſſe tela. Mox in mare cũ ſeſe recepiſſent Hippopotami, uiroſq; nauigiũ cõſcendiſſe cõſpicati eſſent, facto impetu nõ ſolũ aggreſſos audaciſsimè, ſed etiã mordicus latera nauiculę corripuiſſe. Neq; ictib. deterritos abſceſsiſſe, ſed maleficij deſperatione. In alia nauigatione, remigantiũ lembũ dorſo ſubuertere conatos, ut præda ueſcerent. In Aethiopia Troglodytica uocant, Gomar. Huic orationis fluxui nuper ſcopulus obiectus eſt ab iis, qui cicurẽ Byzantij ſeſe ſpectaſſe dicũt. Lõgè nanq; aliã pingunt ſpeciẽ. Eſſe corpore ſuillo, pedib. digitatis, cauda ſuilla aut teſtudinea. Pedes quoq; ad Teſtudinẽ potiùs referunt. Capite uaſtiſsimo. Hiatu tã laxo, ut planè ſit illud, quod Ariſtot. de quibuſdã feris, ἀκρόφωγός. Sine ulla iuba. Vt ſi uelint dedita opera deſtruere Ariſtot. hiſtoriã, non meliùs poſſint: qui Hippopotamo inter cætera os aſcripſit paruũ. Quomodo his ſimul & Herodoto Plinioq; credemus? quorũ alterũ in Aegypto, ubi diu fuit, Hippopotamum uidiſſe credere par eſt. alter in publicis ludis Romæ ſpectare potuit. Tum ij neq; Nauigationibus aſſentiri queunt, de pedũ ratione: neq; ſibi ipſis, qui in alio libro ſuillos pedes attribuũt. De exertis quoq; dentibus apud hoſce, nihil audias. obtuſos enim ꝓdunt. Hæc omnia Scaliger. Io. Leo Africanus noſtro ſeculo de Hippopotamo ſic ſcripſit: Niger ac Nilus flumina hiſce beluis referta ſunt: quæ forma Equũ, magnitudine Aſinũ, depiles tamen, repræſentant. In aquis perinde ac in terra degũt, noctu ſaltẽ in terrã enatantes. Cymbis inſidiantur, quæ mercibus onuſtæ ſecũdo Nigro ferunt, quas dorſi frequẽtibus gyris agitatas demergunt. De Boue aũt marino, qui fortè Hippopotamus Bellonij eſt, ſic: Duriſsima pelle circũdatur Bos marinus terreſtri omnino ſimilis: cæterũ ſtatura inferior Vitulũ ſemeſtrẽ refert. Reperitur in fluminibus Nilo ac Nigro, & à piſcatoribus captus diu extra aquã uiuus permanet. Vidi in Alcairo catena publicè collo deductum, quem ad Aſnam Nili ciuitatẽ quadringentis paſſuum millibus ab Alcairo diſsitam captum aſſerebant. GERM. dici poterit: ein Egiptiſch Waſſerroſſz/ein Waſſerochß oder Waſſerſchweyn in Egipten.

SYMBOLVM hoc Pierius Valerianus his uerbis interpretaẽ. Celebratiſsima eſt ſpecies illa quæ uiſebatur olim Hermopoli: ea ſcilicet pictura, ut Hippopotamus eſſet, ſupra quem ſculptus erat Accipiter cũ Serpente dimicans. Cuius argumẽti ſignificatũ id eſſe tradunt Aegyptiarũ literarum periti, ut Typhonẽ ab Oſiride ui domitũ, cum de principatu certamen conſeruiſſent, intelligendũ autument: per fluuialem equum Typhonẽ ab Oſiride ui domitum, per anguẽ principatum interpretantes: (*per Accipitrem uerò uim & principatũ: quo ille uiolenter ſibi quæſito, ſæpe per improbitatẽ tum ipſe turbari tũ alios perturbare ſua ſponte uoluerit, Plutarchus in lib. De Iſide & Oſiride:*) atq; ita improbitatẽ potiores ſibi partes aſſerere conantẽ, uirtuti demũ cedere ſubinnuãt. Eádem de cauſa cũ ſacra faceret eo die, quo Iſidis aduentus è Phœnicia celebraẽ, fluuialẽ equum religatũ libis inceſſere per ludibriũ cõſuerant. Non diſsimulârim hic Aureoli tyranni tumulũ ad pontẽ Aureolum Inſubriæ ſupereſſe, à Claudio Cæſare ſex elegorũ uerſuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus ſit inciſus, quẽ Serpens cauda mordicus comprehenſa cõplectitur. Id puto ſignificare, tyrannidem tandẽ temporis ſpacio domitã, &c. Hæc ille in Hieroglyphicis, ſub lemmate, Improbitas edomita. Porrò pedéſne & ungulæ Hippopotami in hoc Pierij ſymbolo meliùs expreſsi ſint, an in ijs quas Bellonius exhibuit iconibus, oculatus tantùm teſtis aliquis probè dijudicarit.

Qui nouum orbem obiuerunt, in flumine Gambra nuncupato, testantur piscem procreari Vituli marini speciem similitudinemq; gerentem, præter caput, quod equinum existit: amphibium: eâdem qua bos fœmina corporis uastitate: sed cruribus longè gracilioribus, bisulcis pedibus: dentibus duobus ad latera eminentibus, qui magnitudine ad duos palmos (*dodrantes, Gillius*) accedāt, instar Apri armatum. Nec alibi quàm hac in regione huiusmodi animal inuenitur, Aloysius Cadamustus Nauigationis ad terras ignotas Capite 44.

Dentes Hippopotami Bellonius equinis comparat: eosdemq; ualidos, oblongos & obtusos esse dicit. unde in mentem mihi uenit dens nescio cuius animalis, quem nuper amicus meus Christianus Hospinianus, uir eruditus, in torrente quodam (ni fallor) agri Tigurini à se inuentum mihi donauit, &c. formam & magnitudinem hîc delineaui.

DE QVADRVPEDIBVS OVIPARIS.

Quadrupedes ouiparæ omnes utraq; crura (anteriora et posteriora) antrorsum flectunt, nisi quòd parum ad latera declinant, Aristoteles Historiæ 2.1. hoc in Chamæleonte & alijs quibusdam pictores nostri non obseruarunt.

CROCODILVS, Κροκόδειλος, Νειλοκροκόδειλος, Δρυδείτης.
ITAL. Crocodilo.
GALL. Crocodile.
GERMANICE Crocodyl/oder Kokodrill.

Crocodilus Africę quorūdam fluminum, pręsertim Nili incola est bestia. ¶ In India quoque multi sunt, Germanicè dicti Allegarden/ ut scribit Hamburgensis quidā in historia Nauigationis suæ. atqui Allegarde nomen Germanicum non est, sed factum (ut conijcio) ab Hispanico Lagárto, quod Lacertū significat.

Palladius quoq; Crocodilum, Lacertam, quasi generis uocabulo nominat.

Crocodili Aegyptij Chāpsæ (Χάμψαι) uocātur. Iones appellauere Crocodilos, illi generi Crocodilorum (*Lacertorum quorundam*) quod apud eos in sepibus gignitur, quantum ad corporis speciem, cōparantes, Herodotus. ¶ HEBRAICA & ARABICA Crocodili nomina legimus hæc: Zab, Hazab, Thab, Tenchea, Tisma, Altensa, Temsa. ¶ In Arsinoitica præfectura mirè colitur Crocodilus: et est sacer apud eos in lacu quodam seorsum nutritus, & sacerdotibus māsuetus, & Suchus uocatur, Strabo. Vox quidē Suchus accedit ad Scincus, quod nomen est Crocodili terrestris minoris.

Crocodili terr. icon sequente pagina exhibetur.

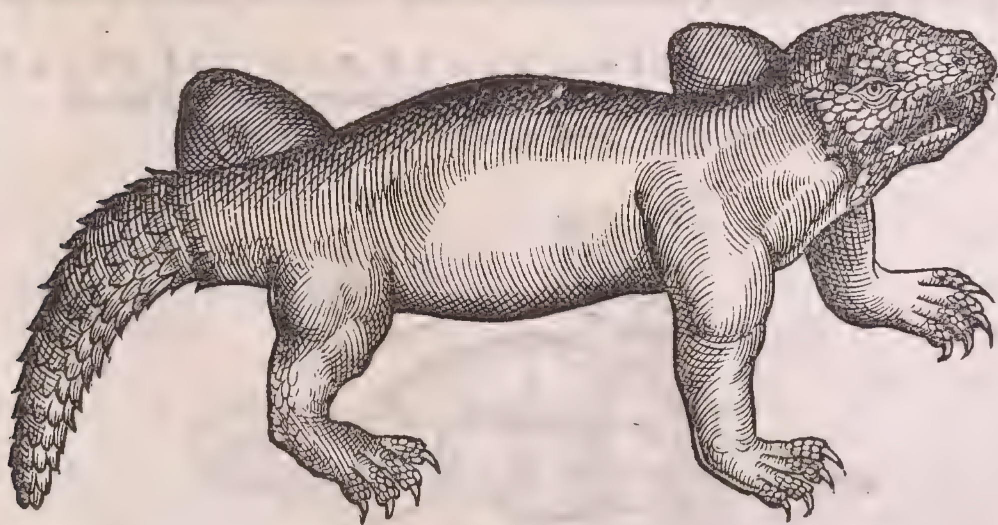
CROCODILVS terrestris quinam sit reuera, nemo hodie docuit. Ego genus illud Lacerti (cuius pellem ex America allatam doctissimus Ioannes Ferrerius Pedemontanus ad me misit) esse arbitror: qui etiam à Io. Leone Africano Descriptionis Africæ libr. 9. Dub Arabicè nominari uidetur. Vide infrà in Cordy.

Caput ad similitudinem nostri seu uiridis Lacerti factum est, reliquum corpus ad exuuium.

Cordylo Rondeletij. Quoniam autem Scincum quoqꝫ aliqui Crocodilum terrestrem uocarunt, hunc maiorem, illum minorem, discriminis gratia cognominabimus. ¶ Mitto ad te (inquit Io. Ferrerius) pellem Lacerti, quam ad me attulit ex Bresilla regione ultra Tropicum Capricorni Gul. Henrison Scotus: qui illuc cum domino Nicolao Villagagnonio equite Rhodio ante biennium nauigauit, & nuper ad nos redijt. Pellis ipsa ferè ad unam ulnam Gallicam longa est, sed capite caret. Huiusmodi Lacertis illic uescũtur promiscuè omnes. Et, ut refert meus Scotus, carnes illæ nõ minùs sunt gratæ palato, quàm apud nos Testudines nostræ habentur. Sic ille. Pellis ad me missa quatuor dodrantes cum tribus digitis longa est: lata digitos decem. Crus anterius, longum digitos quinqꝫ: posterius, octo. In anteriore digiti quini, situm & fissuram digitorum hominis referentes. in posteriori erant distorti, ut fit in sceletis, sed uidebantur totidem: tres medij æqualis ferè originis: ex quibus interior, breuior: exterior, oblongus erat. duo extremi, inferiores origine, de quorum situ nihil afferere possum propter corij luxationem. Cauda lõgissima in summam tenuitatem abit, interuallis candidis & fuscis distincta. Corpus totum φολιδωτὸν est, multis, paruis, splendidis & læuibus squamis obtectum: quæ in medio uentre maiores & candidæ sunt. Digiti pedum unguesqꝫ, omnino gallinaceos referunt. Alicubi legisse me puto, animal esse amphibium. Dub animal (inquit Io. Leo Africanus) in desertis agens, forma Stellionem refert, aliquanto tamen densius, longitudine brachium, latitudine quatuor digitos explet. Aquam non potat, & si quis aquam in os infundat, e uestigio moritur. Oua excludit ad modum Testudinis, atqꝫ ueneno caret. Ab Arabibus in desertis capiuntur. Quin & ego à me comprehensum iugulaui, parum tamen emittit sanguinis. Assatus pelle detracta comeditur saporem, ac gustum Ranunculæ exprimens. Lacertã uelocitate repræsentat, & si inter uenandum, in specum subterraneum cauda foris remanente pellatur, nullis uiribus extrahi potest: uerùm ligonibus dilatato foramine à uenatoribus capitur. Triduo mactatus dum igni apponitur, non secus mouetur ac si recens necatus foret.

SCINCI iconem & historiam in libro De Quadrupedibus ouiparis dedimus.

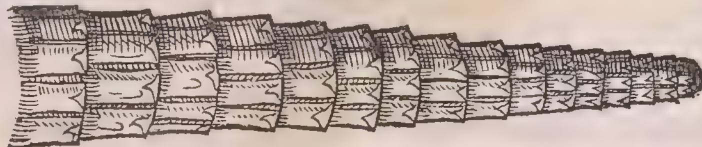

CORDYLVS Rondeletij. Κορδύλος. Bellonio Crocodili genus terrestre est, haud ita procerum: Aegypto (inquit) & Arabiæ peculiare, reliquis animalibus infensum. Lacertam prouectiorem ac maximam esse dixeris: à qua tamen præter duritiem ac cutis firmitudinem hoc distat, quòd caput crurumqꝫ articulos atqꝫ adeò pedum digitos squamosos gerat. A Nilotico Crocodilo hoc differt, quòd caudam habeat in clauæ modum tuberculis elatioribus asperã, qua corpora, quibus insultat, atrocissimè diuerberare creditur, Hæc Bellonius. Aliqui hodie ficto nomine Caudiuerberam nominant. ¶ Rondeletius Crocodilum terrestrem hoc animal non esse ostendit: putat autem Cordylum Aristotelis esse: cui soli Aristoteles branchias & pedes tribuit. Bellonij icon, quam & Rondeletius posuit, branchias repræsentare uidetur, in Caudiuerbera (quã Græcè Vræo

Caudiuerbera.

Vræomastix.

mastigem dixeris,) non probè, ut credo: nam in descriptione earum non meminit, ut neq; doctissimus Thomas Erastus noster, qui cõtrectatum à se sceleton mihi descripsit. Hoc nimirum imposuit Rondeletio, ut Cordylum esse conijceret. Sed neq; Salamandra aquatica, Cordylus est, ut Bellonius putauit. ¶ Caudiuerbera quam uidi (inquit Thomas Erastus) Crocodilo similis erat, sed decuplo ferè minor. Lacertæ speciem putant. Maxillam inferiorem mouet: Ore & capite Testudini similis. collo breui, inferiore parte media inflato, &c. Cauda rotunda, in circulos diuisa miro quodã modo. Squamæ in ea durissimæ sunt, uidenturq; osseæ, quadrangulæ ferè & planæ, nisi quòd cauę sunt leuiter, ut caudam efficiant rotundam: ita una alij coniuncta est, ut tegulæ, &c. sicuti in rudi hac pictura apparet.

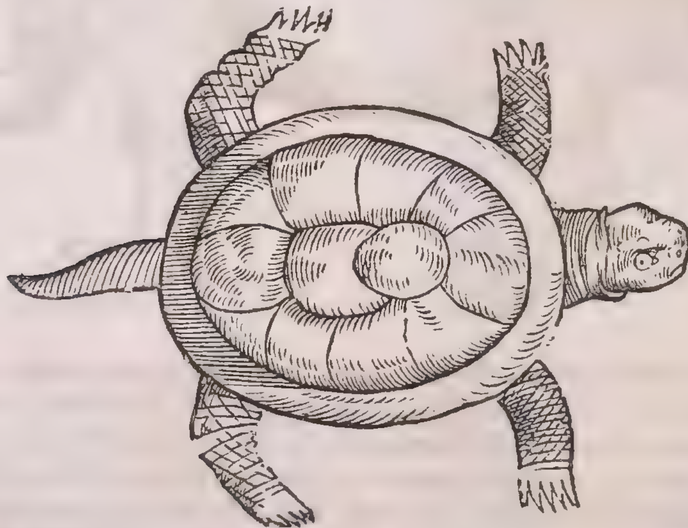
Io. Leo Africanus libr. 9. Descriptionis Africæ, Dub Lacertum describit, lõgitudine brachij, latitudine quatuor digitorum, &c. qui assatus pelle detracta comedatur, &c. capi in desertis, ueneno carere. Is nimirum Crocodilus terrestris fuerit. Et mox, Huic simile est (inquit) animal Guaral, sed paulò grandius: quod in capite pariter & cauda uenenũ gerit. quibus partibus præcisis Arabes eo uesci solent. Deforme & tetri coloris est: quam ob causam eius carnẽ gustare semper inhorrui. Sic ille. Quærendum autem an Guaral sit Caudiuerbera nostra: & eadem Aeliani Phattages, φαττάγης: de qua ille sic prodidit: Apud Indos nascitur bestia, Crocodilo terreno similis, magnitudine Melitensis catelli: cuius pellis adeò aspera densaq; cortice est (φολίδα Græcè nominat) ut detracta ei limæ usum præbeat, & uel æs dissecet, ac ferrum exedat. Indi Phattagen uocant.

Crocodilus terrestris. *Phattages.* *Cordylus.*

Verum quidem Cordylum amphibium hactenus nemo ostendit. unde suspicor peregrinũ esse animal: & fortè idem quod apud Babylonios uel Indos reperiri tradũt authores, amphibium animalculum absq; nomine: quod pinnulis ceu pedibus (quos nimirum aliqui simpliciter pedes ꝓpter formæ aut usus similitudinem uocarunt) graditur: & quanuis branchias habeat, cibi tamẽ gratia in siccum egreditur, cauda subinde mobili: capite Ranæ marinæ simile, reliquo corpore Gobiis. E fluuijs in terrã exiens saltat, & in aquã redit sicuti Rana. Quare cõposito ex pisce & Rana nomine, Pisciranam aliquis accommodato eius naturæ uocabulo appellârit. branchias enim & posteriora ut piscis habet: caput, naturam amphibiam, & saltum, ut Rana: fortè & caudam Ranę imperfectæ (quam Gyrinum uocant) non dissimilem. ¶ Cordylus uocatur etiam Scordylus, & Scordyle. Cæterùm Cordyle, uel Cordula, partus est Thunnorum.

GERMANICE circunloquemur: ein Arabische art der Heydoyen/dem irrdischen Kokodrill nit vngleych/ hat schüppen auff dem kopf / in den gelencken der schenckeln / vñ auff den zechen der füssen/ꝛc. Ein Stertrürer/ id est, Caudiuerbera. Wonet allein auff dem land/ als ich acht/ ist doch hie har gestelt/ darumb das es etlich für ein wasserthier gehalten.

DE TESTVDINE IN GENERE, DEQVE MARINIS TESTVDINIbus, diximus suprà in fine Ordinis XII. Marinorum, qui est de Cetis: de terrestri uerò inter Quadrupedes ouiparas terrestres.

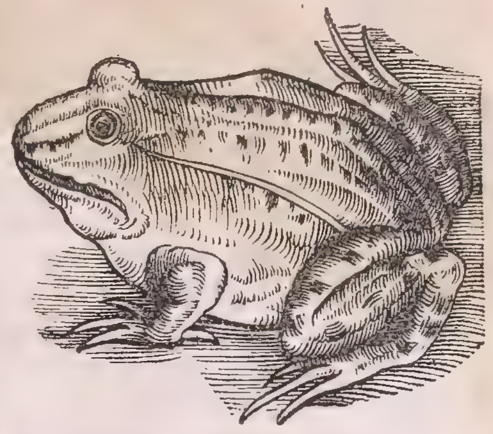
TESTVDINEM Lutariam (inquit Rondeletius) Aristoteles ab ea quæ in dulci aqua uiuit, non seiunxit: quam Murem aquatilem conuertit Gaza: quæ dicitur ab Aristotele Μῦς, uel fortasse ἐμύς. Hæc quam hîc exhibemus, in palustribus & limosis aquis, fossisq; urbium & castellorũ mœnia

mœnia ambientibus, uiuit. Testudinum (inquit Plinius) est tertium genus, in cœno & paludibus uiuentium. Latitudo his in dorso pectori similis, nec conuexo incurua calyce, ingrata uisu. ἐμὺς, ζῶον ἐν λίμνῃ καὶ ἐν πηγῇ γινόμενον: οἱ δὲ, χελώνην τὴν ἔχουσαν οὐράν. Similis est terrestri, nisi quòd cauda ei longior est, perinde ac in Muribus: à qua Muris aquatilis nomen accepisse crediderim. Testa colore est nigro: aliquot particulis ueluti tabellis pectinatim iunctis constat. Pro arbitrio pedes, caudam, caput, modò exerit, modò recondit. Partes internas easdem habet, quas marina, renes quoq; & uesicam Rondeletio: quas tamen partes Lutariæ suæ Plinius negat.

GALL. Tortugue d'aigue à nostris uocatur, id est, Testudo aquatilis, Bellonius.

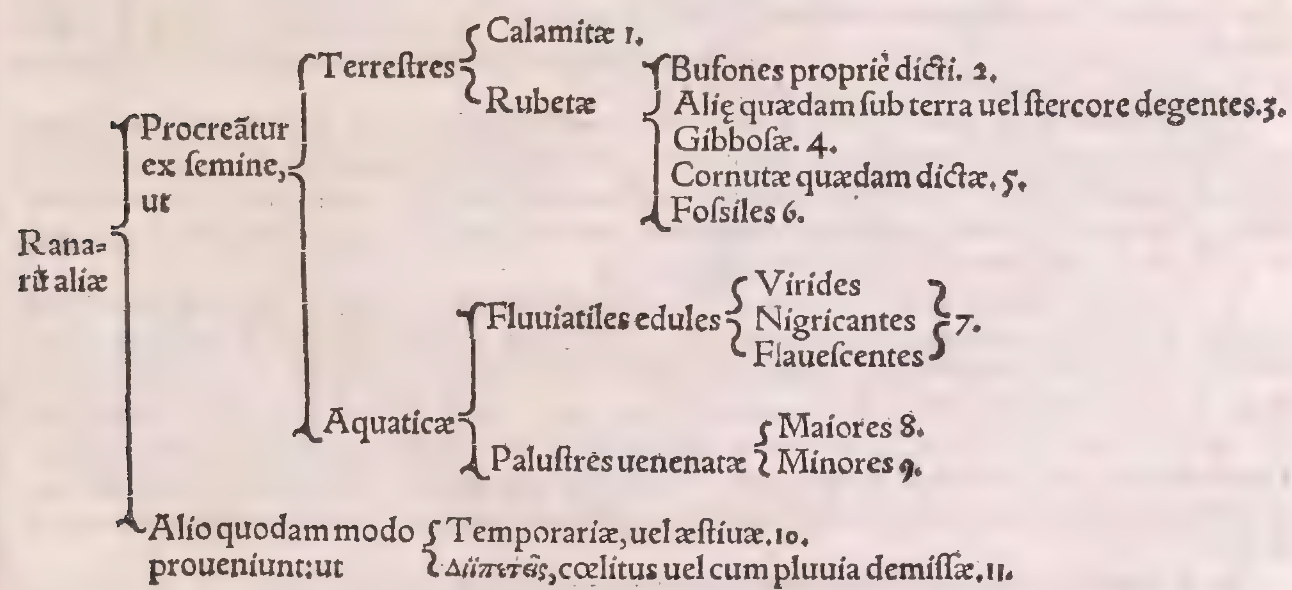
GERM. Ein Schiltkrott in süssem stillem wasser/als ettlichen gräben vmb die stett vnd schlösser: in pfützen vnd kleinen sehen.

LAT. Rana. ITAL. Rana.
GALL. Grenouille. GERM. Frösch/Frosch/Hoptzger.

Mirambellum oppidum est Santonicę præturæ. In eius agro tantum pluit Ranarum, ut cumulatim totæ uiæ tegerentur: oppidani neq; domo efferre pedem, neq; ubi uestigium ponerent, haberent, Scaliger Exercit. de subtilitate 323. ubi pluuiarum insolitarum, ut Ranarum, terrę, lapidum, ferri, materiam proximam non è terra hauriri, sed in ipsis nubibus statim oriri, contra Cardanum disputat. Falsò (inquit) lapidis pluuiam creas tu ex puluere hausto à nubibus, atq; in lapidem condensato. & Ranarum ouis in aerem sublatis ranunculas excludi scribis, quibus pluat. quod æquè uanum est. Quippe deductis ex hiatu nouo rupium limpidissimis aquis: ut postridie non gyrinos, sed perfectas ibi Ranas uidimus, in lapidea fossa, quæ ante uillam erat, nullis pridie ouis apparentibus: sic in aere licet eidem Naturæ non ex ouis generare. ¶ Plura de Ranis simpliciter dictis, leges infrà in Diuisione Ranarum ad numerum 7.

RANARVM DIVISIO.

Diuisionis explicatio, secundum numeros.

1. Calamitæ sunt uirides, paruæ, quæ & arbores scandunt: quanquã Plinius uidetur distinguere, cum aliâs, tũ quòd Calamitas mutas & perniciosas facit: arboreas uerò, uocales, nec meminit earum ueneni. Ego inter diuersas Ranarũ picturas habeo missam ab Argentinensi pictore subuiridem quandam paruam, non ita pulchro colore ut Calamites est, sed subobscuro: quæ si non ad Calamitas, fortè ad temporarias referri debet.

2. Bufones propriè dicti similes sunt palustribus & uenenatis Ranis, sed maiores, &c. quare iconem eorum à se omissam Rondeletius scribit. qui tamen non simpliciter terrestre hoc genus facit, sed amphibium ex Plinio: Ranæ rubetæ (inquit) in terra & humore est uita. & Aetio, qui eas ex palustribus terrestres fieri tradit. Quærendum an potiùs non una Rubetæ species, eademq; ambigua sit, sed duæ diuersæ: quarum una semper terrestris, altera semper palustris sit. Possunt tamen aliquæ per æstatem, dum aquę suppetunt, ac tepor sinit, in aquis agere: deinde autumno & hyeme in terra se occultare: quod aquaticæ omnes faciunt, præter temporarias opinor.

3. Rubetæ quæ sub terra uel stercore inueniuntur, (inquit Rondelet.) Ranis similes sunt: rostro acutiore, cruribus breuioribus: cute tota tuberosa, maculis multis cinereis notatæ, oculis multùm prominentibus & uirescentibus, &c. Hæc ille. Hæ minores sunt Bufonibus: & Rubetę terrestres minores uocari possunt. Inferiùs in numero 5. genus aliud ei cognatum describemus.

4. Rubeta gibbosa, cum Quadrupedibus ouiparis à nobis descripta est.

5. Cornibus exasperari Rubetarum dorsum, quod Plinius scribit, hactenus non uidi. Gibbosæ tamen Ranæ à nobis dictæ, ossa in dorso cornuum ferè instar eminent. Alia ratione recentiores quidam parum Latini scriptores, Ranam quandam cornutam uocant, à sono uocis, quo cornu seu tubam imitetur quodammodo. In Gallijs est Bufonis genus quod cornutum dicitur, à uoce. Verno tempore prodeunt, & uocem instar tubarum binæ inuicem emittunt. coloris cinerei fusci, (tetri,) in uentre uerò crocei. per totam quoq; Germaniam altissimè clamāt: & falsum est extra Galliam mutas esse. In paludibus putridis degunt, Albertus & author de naturis rerum. Has puto minores Rubetas (uel Ranas uenenatas) palustres esse, de quibus mox (ad numerū 9.) dicam.

Reperiuntur & terrestres argutissima uoce, quam tubæ aut campanæ instar audiri ex longinquo aiunt. satis frequentes circa nobilem Tigurini agri arcem Kyburgam: raræ aut nullæ in uicinis regionibus. Hæ duplo ferè minores sunt cōmuni Rubeta, cæterò similes. Vna mihi allata, (deprehensa sub trunco, ubi se abdiderat, ut lateret per hyemem: Septembris initio,) tergo erat lurido, aspero, uentre ex fusco albicante, oculis aureolis, (sed aureo colore per medium diuiso:) clunibus cruribusq;, sed pręcipuè digitis posterioribus, pilosis. Eas non in aquosis, sed aridis locis degere audio: uêre uocem suam emittere & æstate. cum uesperi clamant, noctem sequentem sine pruina futuram certò sperari: autumno & hyeme non audiri. Genus hoc cognatum existimo Rubetæ terr. minori, de qua diximus numero 3. sicut & fossilibus Rubetis, de quibus nunc dicetur.

6. Rubeta fossilis uel saxatilis appelletur, de qua Georg. Agricola sic scribit: Rana uenenata quam metallici nostri ex ignis colore qui insidet ei πυρίφρυνον, (Feüwrkrott/) nominant, in saxis perpetuò quasi condita & sepulta iacet. Altiùs intra terram gignitur: & reperitur modò in uenis, fibris, saxorum commissuris cum hæ excauantur: modo in saxis ita solidis, ut nulla foramina quæ uideri possint, appareant, cum cuneis diuiduntur. In lucem elata primò turget ac inflatur: mox de uita decedit

7. Fluuiatiles, Ranæ (βάτραχοι) simpliciter dictæ, degunt in aqua pura, fluuijs, fontibus, riuulis: suntq; edules. Hæ paruæ & informes adhuc nigricāt. Grandiorum aliæ uirides sunt, alię nigricant, aliæ flauescunt, Rondeletius. Inueniuntur autem in paludibus quoq; & stagnantibus aquis. Aquaticæ illæ quæ præ cæteris in cibum admittuntur, uirides sunt, nigris passim aspersæ maculis. Sunt & subliuidæ atq; subcinereæ quædam aquaticæ: quæ partim uocales & edules sunt, partim mutæ, & non eduntur, ut Georg. Agricola scribit.

8. Palustres Ranæ, uenenatæ cognominandæ: ut ab innoxijs, quæ & ipsę in paludibus reperiuntur, discernantur, βάτραχοι ἕλειοι Græcis medicis: Aristoteli fortè τελματιαῖοι βάτραχοι, Gaza Ranas lutarias uertit. Has Dioscorides Rubetis siue Phrynis coniunxit, tum ob corporis figuram nō dissimilem, (magnitudine quidem inferiores sunt:) tum ob uim æquè perniciosam, Rondeletius: ex cuius libro figuram quoq; eius mutuati ponemus.

9. Proximè dictis minores sunt, quæ à nostris Güllenkröttle, id est, lacunales Rubetulæ dicuntur: & Mösle, inde puto quòd dorsi uentrisq; coloribus Salamandras aquaticas (quas indocti Scincos putant) repræsentent. Hæ semper sunt paruæ: & uiuunt in lacunis & aquis corruptis, sicuti de cornutis suis Albertus scribit, cuius uerba proximè recitaui, (nec puto has ab illis differre:) uentre pallido siue citrino, punctis quibusdam discolore: & suo quodam sono uocis utuntur. Has Aristoteles in Problemat. Ranas paruas Rubetis similes appellat, (μικρὰς βατράχους φρυνοειδεῖς,) quarum multitudo annum morbosum futurum significet: quanquam has Rondeletius διϊπετεῖς facit.

10. Latent hybernis mensibus in terra Ranæ omnes, exceptis temporarijs istis minimis, (Germani uocant Reynfröschlin,) quę latent in cœno, & reptant in uijs ac ripis. Hę enim quia non ex semine genitali, sed ex puluere æstiuis imbribus madefacto oriri uidentur, diu in uita esse non possunt, Georg Agricola. Fortè autem temporarię æstiuæq; Ranæ, non unius generis sunt, sed tū ex fluuiatilium genere, tum Rubetarum, præsertim minorum palustrium: aut saltem utrisq; similes. Lege etiam superiùs ad numerum 1. huius diuisionis.

11. Διιπετεῖς, quasi à Ioue, id est, cœlo cum pluuia demissæ. De his leges etiam suprà, Scaligeri uerba, quæ cum Rana fluuiatili recitauimus. Plinius quidem Ranas diopetes (alij dryophytes legunt) cum Calamite alicubi confundit. Rondeletius φρυνοειδεῖς et διοπετεῖς easdem putat: ego Phrynoides in ipsa terra ex eius putredine generari dixerim: διϊπετεῖς (*sic enim malim per ι. in antepenultima, quàm per ο.*) uerò in aere & nubibus gigni, utrasq; automatas.

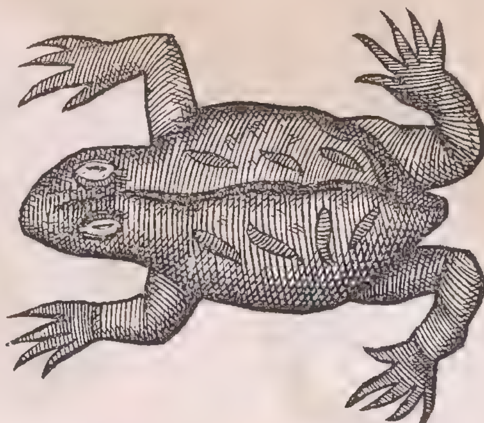
Aquatilium Ranarum icones hoc in libro posuimus: terrestrium uerò, in libro De quadrupedibus ouiparis, ut Rubetæ minoris, & Gibbosæ, & Calamitæ.

RANAE fœtus caudatus, Græcis Gyrinus, Nicandro Gerynus. Ranarum aquaticarum (tum uiridium, tum illarum quæ subliuidæ sunt) fœtus (*nati scilicet recens ex ouis*) sunt primò carnes paruæ, rotundæ, nigræ: dein oculis tantùm et cauda insignes: quas Nicander quia caudam mouent, μολουρίδας: Aratus, quia rotundæ, γυρίνους: alij Græci βατραχίδας, quasi dicas ranunculos, nominant. quorum postea figurantur pedes, priores ex pectore: in posteriores finditur cauda, Geor. Agricola. Ab his factum est prouerbium, Rana gyrina sapientior. Ranę quidem cum tribuatur loquacitas (inquit Erasmus) quæ stoliditatis solet esse comes, minimum mentis inesse oportet gyrinis, quos uix deprehendas animal esse, nisi mouerentur. Plato in Theæteto de quodam: Nos illum (inquit) propter sapiētiam tanquam deum admirabamur: at ille nihilo magis antecellebat prudentia quàm Rana gyrina.

GERMANICE Roßkopf/ Kaulkrott/ Kulpoge.

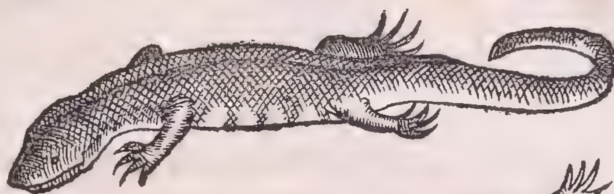
RANA palustris uenenata, uel Bufo aquatilis. In palustribus locis & putri fœtidoq́ limo oppletis nascitur, Rubeta siue Phryno terrestri minor. Venenum eius mala symptomataq́ eadem sequuntur, quæ Rubetæ, ut tradunt medici. Vide suprà in Diuisione Ranarum ad numerum 8.

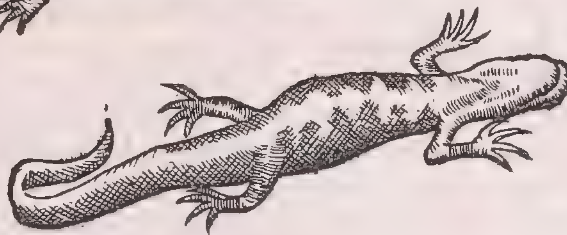

GALLICE Crapau d'eau.

GERM. Ein Wasserkrott / wonet in lachen/ pfützen/ vnd faulen wasseren/ den irrdischen krottē änlich/ aber kleiner.

LACERTVS aquatilis, Salamandra aquatica, Lacerta palustris uel lutaria. Qui Cordylum Aristotelis existimant, falluntur. Medici & Pharmacopolę imperiti, pro Scincis eos supponūt, pro remedio uenenum. Vidi hîc impudentes Pharmacarios (inquit Scaliger) ante aduentum nostrum ex Cordulo oleum pro Scorpionum oleo parasse.

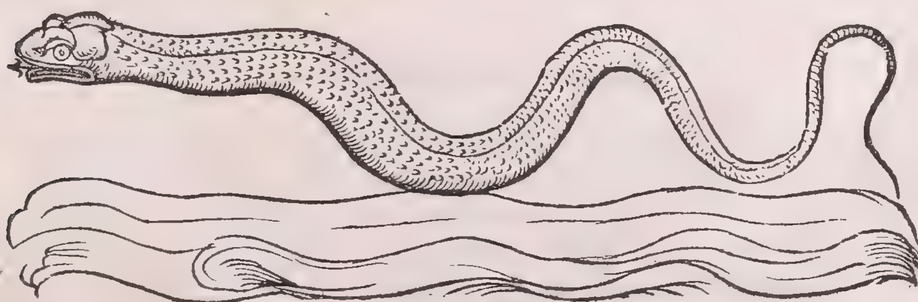

ITALI quidam Salamandram hanc bestiolam uocāt, similiter ut terrestrem: alij Marasandolam, transpositis nimirū literis, & forma diminutiua: nisi quis à Marasso (sic Viperam uocant) deductum hoc nomen malit, Bergomi Cercalinam; circa Vincentiam Salamandram uel Tarantulam.

GALLI. Tac, Tassot.

GERMANI Wassermolle.

HYDRVS, id est, Serpens palustris aut fluuiatilis Rondeletij. Ὕδρος. Gaza Natricem conuertit. Vocatur & Chersydrus, quoniam in aqua & in terra degit: & Enhydris Plinio. Enhydris (inquit) uocatur à Græcis coluber in aquis uiuēs. Aristoteli uerò Enhydris (ἐνυδρὶς) est Lutris uel Lutra quadrupes. Qui primùm Hydrus est serpens, postquam aquas reliquerit in terra Chersy

Natrix. *Enhydris.* *Chersydrus.*

drus fit. Hydra fœmina est Hydri. Aelianus Hydras in Corcyra procreari dixit, serpētes uel affla tu uenenosas: qui Chelydri uel Dryini uidentur. Boa serpens est aquatilis, quam Græci Hydron uocant, à qua icti obturgescunt, Festus. Hydrum Gaza è Theophrasto Colubrū uertit nimis com muni uocabulo. Angues aquarum sunt, serpentes terrarum, dracones templorum, Seruius in 2. Aeneidos. sed authores hæc omnia multò communiùs accipiunt. ¶ Hydra (inquit Io. Leo Afri canus) serpens est curtus, cauda tenui, & circa collum gracilis. in Libyæ desertis agit. Virus habet perniciosissimum: neq; aliud morsui remedium ferunt, quàm eam membri partem excindere, pri usquam uirus in reliqua membra penetret.

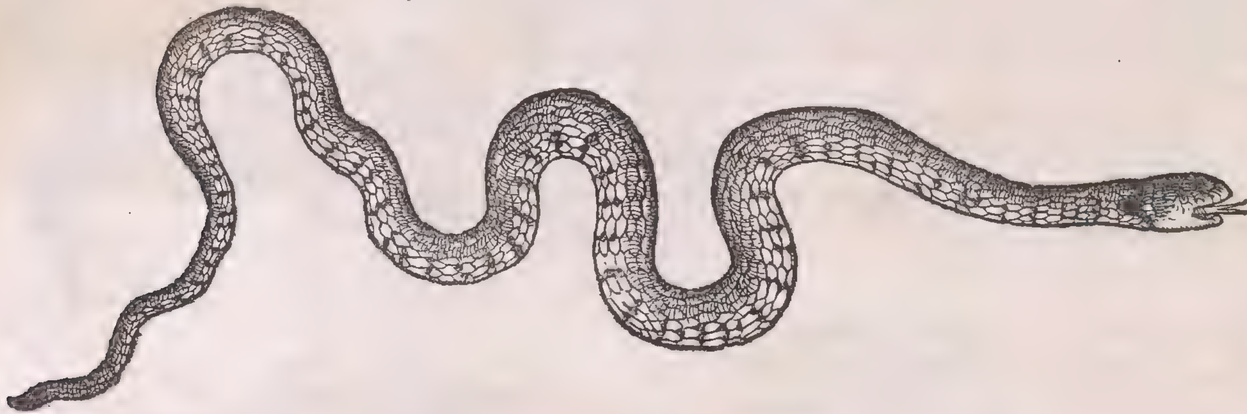
Boa.

ITALICE Marasso de aqua.

GERMAN. Georgius Agricola Boam facit domesticam & uernaculam Natricē: & Germanicè interpretatur, ein Unke. Hydrum uerò Chersydrum & Natricem, ein Nater/ alij Wassernater/ Wasserschlang/ grawe Wasserschlangē. Eliotæ ANGLO Chelydrus est a Sea snayle, hoc est, Marinus serpens. Non probo. Meliùs Watter ader.

POLONICE Vuodny uuaz, id est, aquatilis serpens.

¶ Reperiuntur apud nos Hydri etiam in calidis thermarum aquis.

HYDRI Chersydriue (ni fallor) genus aliud, quod torquatum cognominauimus. Serpētis hoc genus satis frequens apud nos in terra est: sed in aquis etiam reperiri audio, & apparere interdum per lacum à felibus denominatum nostris, ueloci natatione traijcere. Colore ferè cinereo est, & ad magnam longitudinē peruenit, crassitie minori quàm nigri (uernaculi scilicet, Orophię, Myagri) nostræ regionis serpentes. Nota eius insignis, in collo macula cādicans è pallido, torquis instar, non tamen absoluēs circulum. inter utrasq; maculas in summo ceruicis angustum est interstitium, duarum fortè squamularum, ubi maculæ utrinq; tanquam trianguli forma in acutum desinunt. Maculæ nigræ splendidæ utrinq; singulæ post torquem sunt, &c. Has Natrices torquatas aliqui nostratium Natern: alij Heckenatern, id est, Natrices mordentes & uenenum infligentes uocant: inferiores Germani, præsertim Flandri Schnacken. Iidem uaccarum ubera (ut ueteres de Bois scribunt) ab his serpentibus sugi aiunt, & postridie sequi sanguinem. Eosdem aliquando in dormientium ora irrepere fertur: & homines illos, quos subierint, suauiter canere. elici autem serpentes, si supra lactis feruidi uaporem hiantes se contineant. Non morsu tantùm, sed astrictione etiam partium quas inuaserint, nocere audio: degere fermè in pratis & locis umbrosis: interdū in aquis. uocem edere satis sonoram, similem rubetarum quarundam uoci, sed magis continuam & suauiorem.

Iconem require in pagina sequente.

HYDRA monstrosa. Hydrā septicipitem esse (inquit Nic. Erythræus) tam uerum est, quàm Castorem & Pollucem ortos ouo, Plutonem in inferno regnare, natos è serpentum dentibus armis instructos homines, &c. Hæc autem admonuimus propter nonnullos usq; adeò rerum imperitos homines, qui proximis diebus Venetijs Hydram septem capitibus terribilē, ad poetarum exemplum summo artificio fictam, spectantes horruerunt, etiam de tam terrifico mōstro naturam ipsam uehementer accusantes, Hæc ille. Videtur autem de fictitio illo monstro sentire, cuius hîc figuram damus, qualis in charta quadam typis impressa & euulgata est. Inscriptio erat hæc: Anno à Christo incarnato M. D. XXX. mense Ianuario serpens monstrosus, cuius typum imago hæc cum magnitudine, tum colore refert, è Turquia ad Venetos perlatus: deinde Francorum regi datus, sexq; millibus ducatorum æstimatus est. Additur & interpretatio authoris innominati, tanquam hoc portentum aliquid rebus Turcicis minetur. Sed diuinator hic primùm résne uera an

Ein sibenköpfige schlang.

ra an ficta esset, quærere debebat. Mihi cum Erythræo planè commentum artis uidetur. Auriculę, lingua, nasus, facies, toto genere à serpentium natura discrepant. quòd si figmenti author, rerum naturæ (quæ in ipsis etiam monstris plerunq; non undiquaq; degenerat) nō imperitus fuisset, multò artificiosiùs potuisset imponere spectatoribus.

GERM. Ein Wasserschlang mit vij. köpfen/soll auß der Türckey gen Venedig gebracht seyn worden/ vnnd da offenlich gezeyget/ im jar M. D. XXX. Aber es beduncket die verstendigen d' natur/kein natürlicher/sunder ein erdichter körpel seyn.

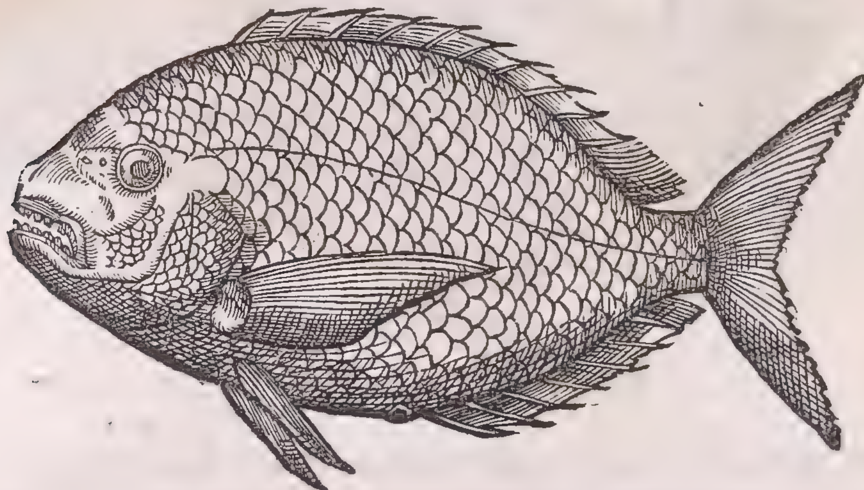
FINIS AQVATILIVM ANIMANTIVM ICONVM AC NOMINVM.

ADDENDA QVAEDAM SVIS LOCIS OMISSA, QVIBVS ETIAM PAVCVLA QVAEDAM EMENDANDA INTERSERVNTVR.

Numerus prior paginam, posterior uersum denotat.
A. addendum. L. legendum.

12.26. post hæc uerba, inter saxatiles censeantur. A. Mnesitheus apud Athenæū Scorpios quoque saxatiles facit: nō rectè. Philotimus enim eos duræ carnis esse scribit, quod approbat Galenus, (saxatiles uerò duræ carnis non sunt,) & in saxatilium penuria eos substituit. Sed plura de Scorpiis dicemus infrà Ordine V.

In eadem pag. 12. post uersum 31. apponenda fuerat Scari lati uel oniæ Rondeletij icon hæc.

24.24. A. Sacrum quidem piscem grammaticorum alij Anthiam interpretati sunt; alij Callichthyn, alij Callionymum, alij Ellopem, &c. inde nimirum factum est, ut imperitiores aliqui, etiam ex Græcis grammaticis, (ut apud Athenæum libro VII. apparet,) omnia hæc nomina Anthiæ attribuerint. Nos Aristoteli, Oppiano, Dorioni, qui authores de piscibus ex professo scribentes, illos omnes inter se distinguūt, potiùs quàm grammaticis, tot homonymias nobis introducentibus, fidem habebimus. Plura leges infrà in Stromatei specie altera. 28.51. post Saluianus A. Percam quidem fluuiatilem sui generis esse constat, nec subire è mari: quanuis nomen idem habeat cum marina propter aliquam similitudinem. 31.8. ad finem Ordinis II. Marinorum A. VARIATA Io. Caij, cum non maior sit Alburno, quanuis saxatilis, Ordine I. reposita est. Pag. 35. Lemma Hirundinis Rondeletij, sic est legendum. *Hirundo Rondeletij: eam Miluus à Bellonio pictus pro piùs refert, quàm Hirundo ab ipso exhibita. Miluus autem Rondeletij diuersus est. Bellonius quidem Mugilem alatum pro Hirundine accepit.* 36.61. post Lendole, notato commate, A. ut scribit Bellonius: & conueniunt quidem hæc nomina Hirundini ueræ, hoc est, Rondeletij: quāuis à uulgò (quod secutus est Bellonius) Mugili alato tribuantur. 38.32. post hæc uerba, Callionymum uocari scribit, nota geminum, & A. qua de re sententiam nostram superiùs in Anthia requires. 40.41. A. nihil certè uerisimilitudinis hæc effigies habet. 41.53. post, Bellonius. A. Chromis, Pagrus, Erythrinus, Hepatus, Orphus, Anthias, Dentex, Synagris, similes sunt, Gillius ex Athenæo. Huic similitudini adiunxerim Characem, Synodontem, Coracinum, Scarum, &c. 42.2. A. Vide mox in Germanicis. Et mox uersu 3. A. Bramæ mar. nomen ad quosnam pisces extendatur, aut extendi possit, à Gallis, Germanis & Anglis, proximè retro in Gallicis Auratæ nominibus dictum est.

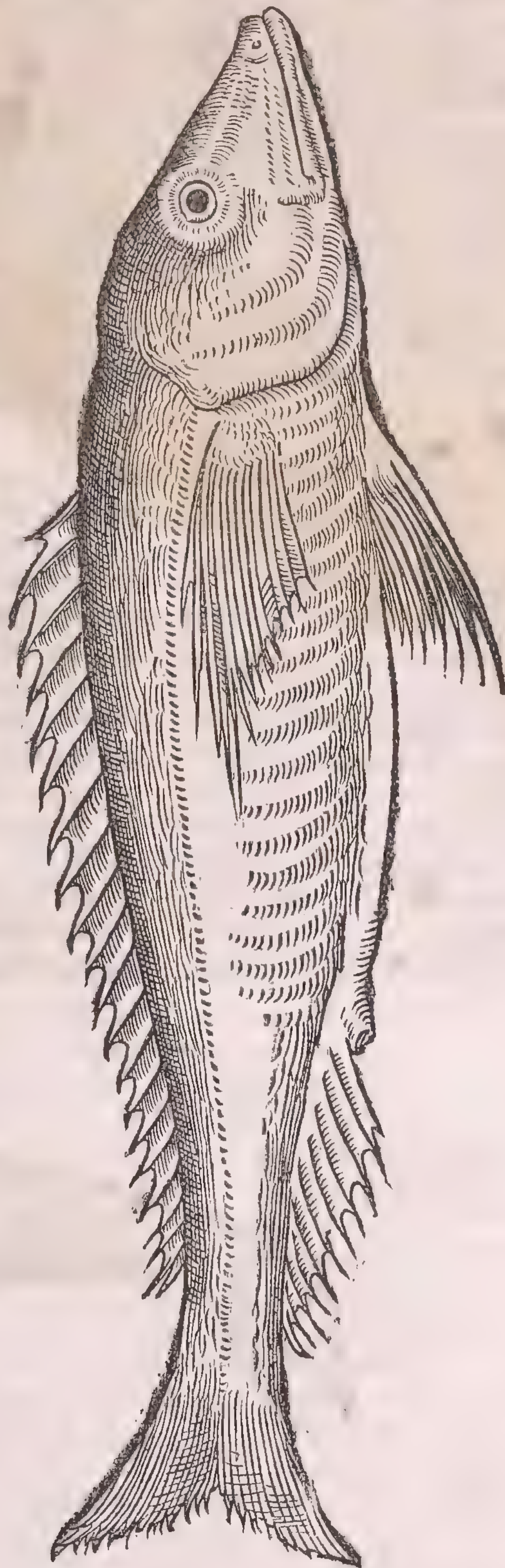
46.59. post, confuderunt. A. De Phagri quidem similitudine cum Dentice, & quòd aliqui ætate tantùm differre putent, ita ut iunior dicatur Phagrus, &c. leges mox in Synagride. 57.45. A. Mys quidem fortè dictus fuerit, quòd mordeat instar Mûris. nam & Mus, licet paruus, morsu tamen se defendit contra hominem: aut quòd dentes fortè murinis similes habeat. 60.22. pro Callichthye l. Callichthyn. 75.58. A. ¶ Hippurus Oceani, siue idem huic, siue cognatus piscis, describetur à nobis in fine Ordinis VIII. Anarrhichæ nomine.

Pag. 76. Asello Rondeletij subiungi debet icon hæc, *quam sequenti pagina, cum sua inscriptione, requires.*

Aselli primi siue Merlucij iconem hanc Venetijs nactus sum, ubi Mollo nominatur.

81.20.pro, Caput l. Os.

Pag.87. ad finem Ordinis quinti addenda erat piscis hic sequentis cum sua descriptione icon.

Andreas Theuetus Descriptionis Americæ capite 67. quod de Insula Muriũ inscripsit. Iuxta hanc insulam (inquit) & totius Americę oram inuenitur piscis quidam rapax, & Syluestribus (hominibus illic degentibus) terribilis, Leonis aut Lupi famelici instar. Houperou sua lingua nominant. Deuorat is alios pisces, uno tantùm excepto, qui paruo Cyprino æqualis, assiduus illi comes est, siue occulta quadam naturæ consensione: siue quoniam cum eo tutus securusq; degat, ut nihil ab alijs piscibus ei sit metuendum. Huperus ille hominem quoq; in mari piscantem (solent autem illi nudi piscari) si consequatur, demersum strangulat, aut saltem corporis partem quancunq; dente cõtigerit, laniatam aufert. Ab eo Syluestres in cibo abstinent: si quando tamen uiuum comprehenderint, quod faciunt aliquando se ulciscendi causa, sagittis confodiunt. Hæc ille de Hupero, cuius formam non exprimit, ego ex Canum genere esse diuinârim. Et mox de alio eiusdem regionis pisce, cuius effigiem quoq; ex libro eius mu-

Huperus homicida.

tuati hîc addimus. Et cum aliquandiu adhuc (inquit) ijs in locis moraremur, inter alios pisces peregrinos, quorum nullus apud nos reperitur, duos uidi ualde monstrosos, à quorum gutture barbæ instar tanquam gemina caprę ubera dependebant: reliqui uerò corporis speciem adiuncta hîc pictura repręsentat. Hucusq; Theuetus: nos ab ea quam ei tribuit forma Aegomastum uel Mastopogonem nominare hunc piscem poterimus.

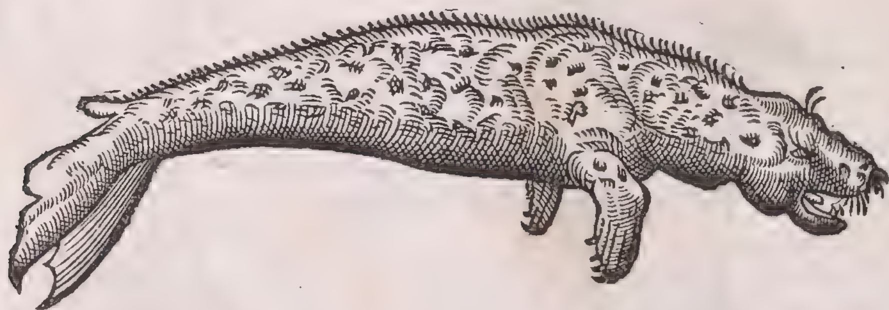
Aegomastus. Mastopogon

Pag.93. pro uersu 42. & duobus sequentibus delendis: ita l. Est in litoribus Noruagicis (inquit Olaus magnus in Historia regionum Septentrionalium: ex quarum Chorographia seu Tabula per eundem authorem edita, iconem quoq; adiunximus) uermis glauci (al' flaui) coloris, longitudine XL. cubitorum, & ampliùs, uix spissitudinem infantis brachij habẽs, is lineę modo, ita ut eius progressus difficulter percipi queat, per mare se trãsmittit, nemini noxius, nisi humanis manibus pressus: unde contactu tenerrimæ cutis eius tangentes digiti intumescunt. Vexatus & detentus à cancris, tortuosum cursum euadendi gratia attẽtat: sed frustra. Cancer enim brachijs suis, quasi den

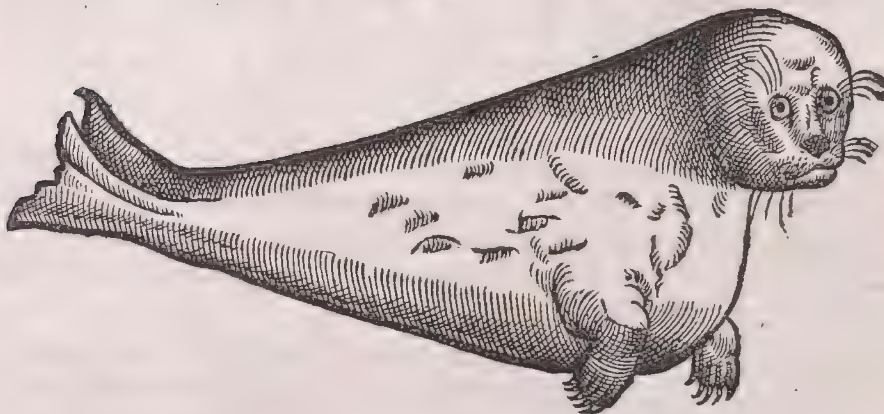
ticulatis forcipibus, tum etiam pedibus, ita eum stringit, ut nō secus ac nauis anchora demissa, firmetur. Hunc uermem sæpius uidi, ab eius tactu nautarum informatione abstinens.

Pag. 94. pro primis tribus uersibus delendis, sic 'l. Qui naualibus exercitijs (inquit idē Olaus) in litoribus Noruegiæ uel mercaturæ uel piscaturæ operam nauant, concordi testimonio stupendam sanè rem asserunt: Serpentem uidelicet uastæ molis, ducentorum pedum & ampliùs longitudine, ac uiginti pedum spissitudine, in rupibus & cauernis ad oras maris Bergensium uersari: qui uitulos, agnos, porcos uoraturus, ab antris, solùm lucido noctis tempore per æstatem exit: uel polypos, *(sic uocat astacos,)* locustas & genera marinorum cancrorum ut deglutiat, maria trāsmittit. A collo deinceps dependentes pilos cubitalis longitudinis habet, squamasq; acutas, atro colore, & flammeos oculos rutilantes. Hic nauigia infestat, hominesq;, se in sublime instar columnæ erigens rapit, ac deuorat: neq; id sine portentoso spectaculo regni, instante mutatione euenire solet: nempe cum principes fato cōcessuri sunt, uel in exilium turbandi, aut bellicus tumultus e uestigio imminet. Hæc ille in Historia. In Tabulæ explicatione hæc etiam ab eo adduntur. Nauim ab hoc Serpente inuolui aiunt tantam, &c. Ibidem uersu 6. Lege: Figuram, qualis in Tabula ab eo edita pingitur, in fine præcedentis paginæ posui. Et mox A. Est & alius (inquit idem Olaus) miræ magnitudinis Serpens, in insula Mooß dicta, diœcesis Hammerensis: qui ut cometa Orbi reliquo, sic is regno Noruegiæ mutationem portendit, prout uisus est anno M. (D.) X X I I. altè super aquas se extollens, atq; in modum sphæræ se conuoluens. Existimatus est hic serpens, coniectura collecta ex longinquo uisu, quinquaginta fuisse cubitorum: quem expulsio regis Christierni, atq; grauis prælatorum persecutio sequuta est: imò excidium patriæ demonstrauit. Et rursus: Nigri coloris serpentes partim aquas, partim terras inhabitant, partim tubera in paludib. existentia, (Gothicè Tuuar dicta,) partim rupes petrosas aquis contiguas. Hi serpentes de genere aquaticorum sunt, atq; noxij existunt. 117. 41. l. ouipara. 143. 3. post Scazone, A. (quo nomine Cottum fl. alij nuncupant.) Pag. 154. ad finem A. Quanquam autem fluuiatilis & Nilo peculiaris hic piscis existimatur, marinis adnumeraui, eò quòd in fluuijs nullos alios ei cognatos reperiamus, in mari uerò aliquot, ut sequuntur. 160. 54. A. Quæ pulmonibus spirant, squamas non habent, Rondeletius. Pag. 164. addendæ erant Phocæ icones duæ: quę hîc subijciuntur, utraq; à Rondeletio exhibitæ, & ad uiuum diligenter expressæ: una (A.) Phocæ mediterranei maris, altera (B.) Phocę Oceani. De Phocis plura leges apud Olaum magnum.

A.

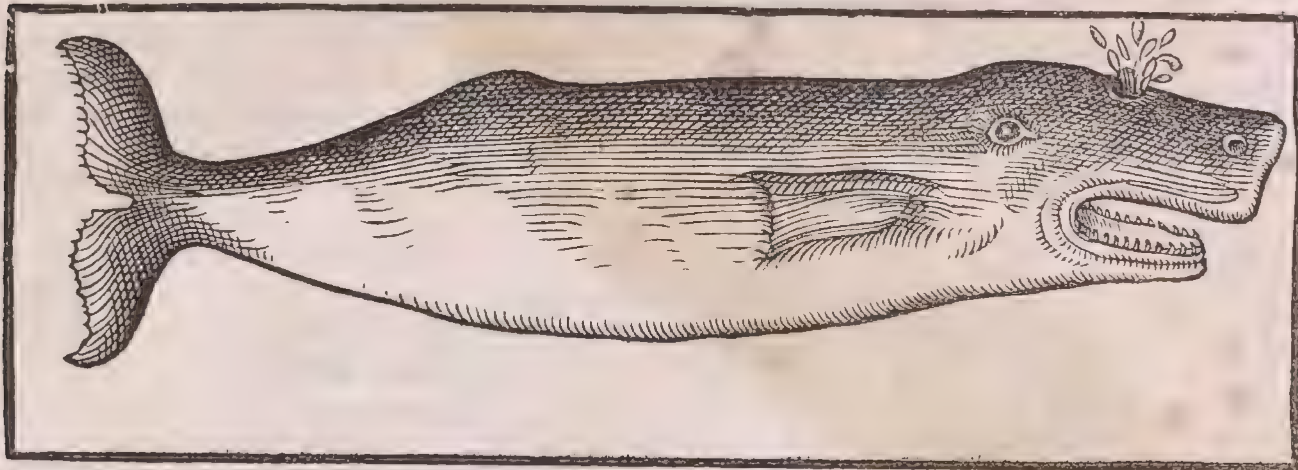
B.

168. 51. A. Hunc cetum (inquit Olaus Magnus) à nobili quodam Anglo uerè descriptum, litora Noruegiana inter Bergensium ac Nidrosensium oras, cōtinuum ferè domesticumq; hospitem habent.

Ad finem pag. 172. Hoc in loco reponendus est Cetus, quem illustris uir D. Sigismundus Liber Baro

ber Baro ſcitè depictum mihi donauit: ipſe uerò ab egregio uiro Matthia Hofero, ex Oppido Tyben unà cum deſcriptione eius acceperat. Illic à uulgo Balęna exiſtimatur.

Nuper (inquit Hoferus) Kalend. Iunij, (die ſabbati noctu) anni Domini M. D. LV. prope Piranum oppidum, in ualle Siciolenſi, ſinu Tergeſtẽſi Adriatici maris, deprehenſus eſt piſcis uiuus in uado hærens, ita ut propter aquam moli ſuę non ſatis profundã, (quanuis ad quatuor paſſus profunditas erat) natare non poſſet. Itaq; occiſus bombardis, haſtis, uncis, & alijs inſtrumentis, ad prędictum Venetæ ditionis oppidum cum plurimis nauibus in aqua deductus, & in litus protractus eſt. Pellis eius ſine ſquamis erat, alutæ elaboratæ ſimilis, colore plumbi. ipſe lõgus paſſus quatuordecim: craſſus uerò per corporis medij ambitũ, paſſus octo. Mandibula inferior, lõga pedes XIIII. dentibus quadraginta quatuor inſtructa: quorum ſinguli longitudine & craſsitudine æquabant maximas pyramides ligneas illas, quibus in Pyramidum ludo (globo ligneo prouoluto ſternẽdis) utuntur: Hi omnes appendebant centum libras, (XVI. *unciarum nimirum*.) Superior uerò mandibula uacua & ſine dentib. inferioris dentes claudẽdos in ſe recipiebat. Cauda lata pedes tredecim, & iuxta proportionem ſatis craſſa, cum appendicibus quibuſdam clypei inſtar rotundis. Oculi paulò minores ferè equinis, aſpectu obſcuro. Caput longum tres paſſus. Rictus latus paſſum unum, et ſimiliter lingua. Pinna etiam (*eo loco quo branchiæ in piſcibus eſſe ſolent*) eiuſdem longitudinis. Membrũ genitale, longum pedes quatuor. Teſticuli magnitudinis pilæ triginta librarum. In ſummo capite foramen dodrantis longitudine, ſed inflexum inſtar nouæ Lunæ: quo aquã eiaculabatur, ita ut mediocrem nauem proximam, repletam demergeret. Incolarum aliqui ſimiles piſces priùs etiam ſibi uiſos aiebant, & nominabant Balænam: (*alia eſt Rondeletij Balæna barbata, &c.*) ætate non excedere triennium, ac multò maiores fieri. Ex huius ceti ſolo capite, extractæ ſunt igne adipis amphoræ (Emer) centum, continet autem amphora libras centum. Amphorarum quælibet uendita eſt aureis Rhenenſibus quatuor cum dimidio. Vſus eius eſt ad lucernas, & fortè etiam alia quædam, nam partium adeò tenuium eſt, ut per uitreum etiam uas penetret. (*Videtur hoc fidem ſuperare, epiſtolæ pars hoc in loco attrita erat, & in uocabulo uitri, litera deerat: aliter quidem legere non potui.*) Canis, qui fortè ſuperuenerat, cum abunde hunc adipem ingeſsiſſet, ſtatim per corpus & cutim undiq; eundẽ reddidit, tanquam ſudorem: & paulò pòſt eo in loco perijt. Adipis huius color refert Maluaticum (ut uulgò nominant) uinum uetus & clarum. Huius piſcis, generoſe domine, coſtã ad te mitto, unam ex minoribus & capiti proximis, è qua ad Solem ſuſpenſa circiter tres librę adipis extillarunt. Sic ille. Ego coſtam quoq; illam depictam ab illuſtri Barone accepi, dodrantibus quatuor longiorem aliquanto: quanquam rectè menſurari non poteſt, cum in ſemicirculũ ferè inflexa ſit: & ſimul dentem, ſimiliter ferè inflexum, mucrone hebete, digitos octo longum, tres latum.

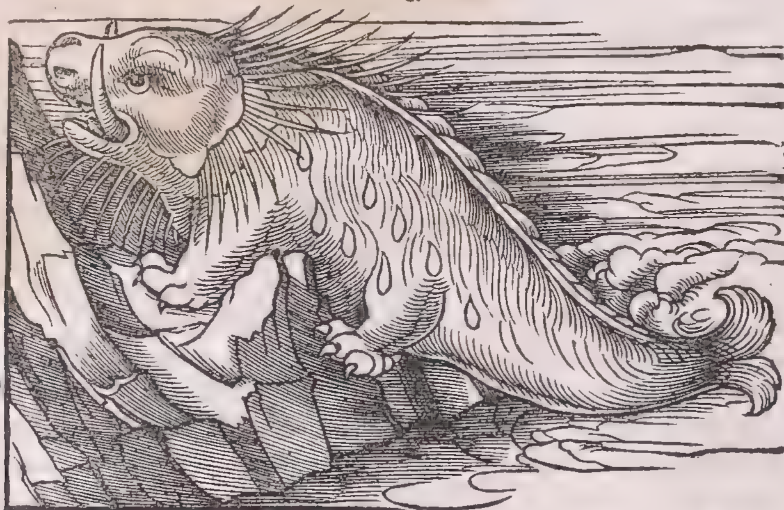
170.40.A. Phyſeter (inquit Olaus Magnus) ducenum cubitorũ eſt, terribilis bellua. in perniciem enim nauigantium, plerunq; ultra nauium antennas ſe extollit, hauſtoſq; fiſtulis fluctus ſupra caput collectos ita eructat, ut nimboſa alluuie plerũq; naues fortiſsimas deprimat, aut maximo piculo nauigãtes exponat. Os magnũ & amplũ habet, circulare, ueluti Muræna, (*Lampreda*,) quo eſcã uel aquã ſugit, ponderéq; ſuo in prorã uel puppim iniecto & impreſſo, nauim deprimit & ſubmergit. quãdoq; etiam dorſo uel cauda nauim, ut minuſculum aliquod uas, crudeliter euertit. Spiſſum & nigrum corium habet toto corpore, pinnas longas in forma latorum pedum: ac caudam bifurcatam latitudine XV. uel XX. pedum: qua circunuentas nauium partes uehementiùs ſtringit. Occurritur ei tuba militari, cuius aſperum acutumq; ſonum ferre nõ poteſt: & maximis uaſis ſeu dolijs eiectis, curſum beluæ impediẽtibus, uel pro luſu ei obiectis: aut ualidis bombardis, quarum ſono magis, quàm ferreo uel ſaxeo globo terretur. globus quidem uel aqua uel pinguedine obſtante, uim perdit: uel leuiter tantùm uulnerat uaſtiſsimum corpus immenſa pinguedine inſtar ualli munitum. In Noruegiano quidem litore frequentiùs uel uetera uel noua cernuntur monſtra, propter inſcrutabilem aquarum profunditatem. Hæc ille in Hiſtoria gentium Septentrionalium: ubi pro Phyſetere non caput illud ueluti equinum pingit, ſicut in Tabula, ſed Cetum quendam dentatum, (quem in Tabula ſimpliciter Balænam eſſe dixerat,) cum in deſcriptione dentes ei negare

uideatur.nam si escam uel aquam sugit, quorsum ei dentes? quanquam & Lampreda tale os cum habeat, dentibus non caret. exertos saltem dentes habere nō potest quod sugit. Germanicè dici poterit à sugendo, Ein Saugwal mit einem runden maul wie ein Lampred.

Pag.178. ante Rosmari iconem ponenda fuerat pictura, qua Olaus Magnus Balænam cū adiuncta Orca eam impugnante repræsentauit: quam exhibuimus in magno uolumine nostro de aquatilibus, in Balænæ historia, pag. 137. sed nullo detrimento omissa est, ut hîc quoq; cum ad manum non esset: quoniam plerisq; eius picturis nulla fides.

Pag.178. Addenda est Rosmari ceti icon hæc cum sua inscriptione, quæ non rectè illic contextus de hoc ceto principium occupat.

Rosmarus.

Tum iconi subijcies uerba hæc: Noruagicū litus (inquit Olaus) uersus loca ad Septentrionem magis uergentia, maximos pisces Elephanti magnitudine habet: qui Morsi seu Rosmari uocātur, forsitan ab asperitate mordendi sic appellati. quia si quē hominem in maris litore uiderint, apprehendereq; possint, in eum celerrimè insiliunt, ac dente lacerant, ut in momento interimant. Caput habent Bouis instar: & pellem hirsutam, *(quare ab Alberto Magno Ceti hirsuti uocantur.)* cuius pili, culmi frumentacei crassitudine, latè diffluunt. Dentibus sese ad rupium cacumina usq; tanquā per scalas eleuant, ut rorulento dulcis aquę gramine uescantur, seseq; uolutando mari uicissim exponāt, nisi interea somno profundissimo oppressi, pendendo in rupibus dormierint, *(& reliqua similiter ut ex Hectoris Boethij scriptis recitauimus.)* Expetitur autem maximè propter dentes, qui preciosi sunt apud Scythas, Moschos scilicet, & Ruthenos ac Tartaros (uti ebur apud Indos) ob duritiem, candorem & grauitatem, Hæc ille. Iconi positæ in eadem pagina.178. adscribendum, *Eiusdem Rosmari icon alia, qualis Argentinæ in Curia uisitur, expressa in panno: ad uiuum quidem, quod ad caput, cum ad Leonem X. mitteretur è Scandinauia, reliquo uerò corpore ex coniectura aut narratione appicto. Hoc dubitari potest, meliúsne dentes bini exerti deorsum uergentes pingantur, à superiori mandibula orti, ut in hac pictura, qui situs etiam ad reptationem per rupes hanc beluam iuuare potest: an ab inferiore maxilla orti sursum spectare debeant, sicut Olaus & author chorographicæ tabulæ Moscouiæ pinxerunt.* 179.35. post, confundat, A. Accedit præterea ad Hippopotamum feritate & uictu. nam & homines in litore subitò aggreditur, dentibusq; lacerat: & in siccum pabuli gratia exit: & quòd dentes eius ebori comparantur. tales enim esse Hippopotami Gambræ fluminis in Nouo orbe dentes Scaliger ex Nauigationum libris repetit. fortè & nomen ipsum Rosmari, Equum marinum significat: (Roſz enim Germanis Equus est: Mare etiam Anglis Equum significat, unde Marescalci nomē, &c. Appellemus igitur Hippopotamum Oceani, si libet. nam & in mari Hippopotamum reperiri, recentiores quidam innuūt. putauerim autem circa fluminum ostia frequentiùs reperiri. Et ut pleraq; in Oceano maiora fiunt animalia, sic hanc quoq; belluam, in eo maiorem quàm in fluminibus uiuere, uerisimile est. Rosmarum quidem Equo uel maximo maiorem esse quidā scribit. Sed Hippopotami nomen, quoniā ex Equo & fluuio compositum, eidē marino & Oceani incolæ, non bene conueniet. quare uel Elephantū, uel Bouem, uel Equum, uel Aprum marinum potiùs nuncupare par erit. cum singulis enim istorum aliquid commune habere uidetur.

Equi quidem marini, sicut & Bouis seu Vaccæ tanquam diuersorum à Rosmaro animaliū idem Olaus meminit. Equus mar. (inquit) inter Britanniam & Noruegiam sæpius uidetur, caput habens equinum, & hinnitum emittēs: pedes autem fissos cum ungulis ad similitudinem Vaccę, tam in mari quā in terra pastū quærens. Raro capitur, licet ad magnitudinē Bouis deueniat. Caudam deniq;, ut piscis bifurcatam habet, Sic ille. ego talem esse caudam in quadrupede ulla quanuis aquatica, uix crediderim.

GERMAN. Roſmare/oder Rußor/ Roſtinger/ Moꝛß bey den Moſcouiten genañt.

GALL. Rohart, ni fallor, alicubi à Bellonio uocatur, nomine paucis cognito, præterquam artificibus

tificibus

tificibus illis qui opera ex ebore, dentibus & osſibus parant.

179.57.A. Animal hoc (inquit idem Olaus in hiſtoria regionum Septentrionalium) in Oceano Anglico captum, omnibus ſui partibus portentoſum fuit. Habuit enim porcinum caput, quartam Lunæ partem in occipite, quatuor pedes Draconis, duos oculos ab utroq; latere in lumbis, tertium in uentre ad umbilicum inclinantem: atq; in poſterioribus caudam bifurcatam inſtar uſitati piſcis. Antuerpiam aduectum coram omnibus diuenditum eſt. Pag. 180. dedimus ex Tabula Olai monſtrum quoddam cornutum, quod pluribus ab eo deſcribitur in Hiſtoria regionum Septentr. In mari Noruegico (inquit) inuſitati nominis (licet reputentur de genere Cetorum) piſces ſunt, horribilis formæ, capitibus quadratis: undiq; ſpinoſis & acutis ac longis cornibus circundatis, inſtar radicis arboris extirpatæ, decem aut duodecim cubitorum longitudine, colore nigerrimo, prægrandibus oculis, quorum ambitus octo uel decem cubitos excedit. pupilla uerò unius cubiti, rubrum & flammeum colorem referens, qui à longe in tenebroſis temporibus inter undas, ueluti ignis accenſus, piſcantibus apparet. pilos, ut anſerinas pinnas, ſpiſſos & longos habet in modum dependētis barbæ. reliquum uerò corpus ad magnitudinem capitis (quod quadratum eſt) ualde puſillum, cum ultra XIIII. uel XV. cubitos in longitudine minimè habeat. Vna harū beluarum plures naues & grandes, fortiſsimis nautis refertas, facillimè ſubuertit & mergit. Huic admirandæ nouitati idoneum teſtimonium perhibet longa ac clariſsima epiſtola Erici Falchendorff archiepiſcopi Nidroſienſis eccleſię (quę totius regni Noruegiæ metropolis eſt) Leoni X. circa annum Salutis 1520. tranſmiſſa: cui epiſtolæ annexum erat alterius cuiuſdam mōſtri (*Roſmari ſcilicet, de quo diximus*) horrendum caput, ſale conditum.

Pag. 181. Adde ijs quæ ſcripta ſunt de Vacca mar.

Vacca marina (inquit Olaus in Hiſtoria) monſtrum eſt magnum, robuſtum, iracundum & iniurioſum. ædens partum ſibi ſimilem, non ſupra geminos, plerunq; unum: quem plurimùm diligens, ſolicitè ſecum ducit, quocunq; tandem per mare ſe tranſmittit, aut in terra greſſus dirigit. decem menſibus uterum fert. demum hoc animal aliquando CXXX. annis uixiſſe, per caudæ ipſius amputationem probatum eſt.

Pag. eâdem ad finem Iconum ex Olai Magni tabula, addatur hæc quoq;.

Olaus Magnus in Tabula ſua, quam literis diſtinxit, in B.b. belluam hāc marinam ſine nomine pingit: eamq; ingentem eſſe ſcribit, & dentibus truculentis excelſiſq;. Nos à dentium figura ſituq; Aprum nominauimus, ſed cetaceum, ut à piſce eiuſdem nominis diſcerneretur.

Ibidem ſubiunge hæc. Multiplex eſt genus cetorum, quidam enim hirſuti, & hi quatuor iugerum magnitudine: (iugerum uerò habet in longitudine pedes CCXL. in latitudine CXX.) quidam planæ pellis, hiq; ſunt minores, atq; in occidentali ac ſeptentrionali Oceano capiuntur. Quidam rictum oris habent dentatum, ac longiſsimum, uidelicet longitudinis XII. uel XIIII. pedum: ac dentes ſex, uel octo, uel duodecim pedum. Duo tamen dentes canini cæteris ſunt lōgiores, ſubtus ſicut cornu, ad modum dentium apri uel elephantis. Hoc autem genus ceti habet os aptum ad manducandum: oculos adeò amplos, ut ambitus uniuſcuiuſq; XV. homines ſedētes admittat, imò XX. uel ampliùs, ſecundum belluæ quantitatem. Cornua præterea longitudinis ſex uel ſeptem pedum, CCL. ſuper quemlibet oculum habet, cornea duritie, ad rigidam uel placidam, anteriorē uel poſteriorem motionem & uentilationem. Hæc ſimul cohærent ad oculorum protectionem tem-

pore tempestuoso, aut cum alia eum inuaserit bellua inimica. Neq; mirum quod tot cornua, licet satis molesta, habeat, cum inter oculos in fronte spatium sit XV. uel XX. aut ampliùs pedũ &c. Plura quæ ad uniuersum Cetaceum genus pertinent, qui uoluerit, ex Olai historia petat.

186.1. post, Plinius, distingue, & A. ut diximus. 188.27. dele hæc uerba, quẽ habent loco sanguinis. 192.52. ab eo l. ab Aristotele. Pag. 245. ad *Buccinum Rondeletij* adscribe: Cancelli in Buccino effigiem requires suprà, pag. 209. 291.43. Scazón, A. (alicubi in Italia Galeum acanthiam uocant Scazonem.) 322.24. in faucibus A. (an fauces etiam forinsecus dici possunt, ut nõ opus sit in os eius admitti?) Pag. 313. post uersum 2. subiunge: SALMARINVS circa Tridentum uocatur piscis rarus & paucis in locis capi solitus, Truttarum generis, ut equidem coniicio: cuius iconem pulcherrimam Saluianus dedit. nos in magno nostro De aquatilibus uolumine inter Truttas Saluiani uerbis eũ descripsimus. 357.27. sic leges. Legi in Theutonico libro Hessi cuiusdam ex nouo Orbe reuersi, Lacertos istos in terra & aqua reperiri, edulesq; esse. Ibid.35. A. Similis uidetur Higoana Lacertus Indicus, cuius Scaliger mentionem facit. conuenit longitudo, & quòd editur, & corium nigrum maculis (candicantibus) distinctum. Dorsum serratum congruere nõ puto: nam pellis ad me missa, extensa erat. Caput non uidi. 79.6. pro in l. inter.

ACCESSIO DE GERMANICIS QVIBVSDAM NOMINIBVS PISCIVM, PRAESERTIM QVORVM IN PRAECEDENTIBVS MENTIO facta non est, ordine literarum.

CL. V. LEVINO LEMNIO, MEDICO ZIRIZAEO, Conradus Gesnerus S. D.

NONDVM excidit è memoria mea, ornatissime Lemni, illud humanitatis tuæ officium, quo non ita pridem ex Italia reuertẽs me antehac ignotum domi meæ salutare, & doctissimis sermonibus tuis oblectare uoluisti. Nuper etiam cum Liber tuus De occultis Naturæ miraculis, omnijuga eruditione refertus, & Antuerpiæ typis excusus, ad nos delatus esset, plurimùm eo auidissimè perlegendo tum fructus tum uoluptatis percepisse mihi uideor. Inter cætera uerò cum etiam Germanica quędam Aquatilium animantiũ nomina inuenissem, uel noua mihi, uel commodiùs, quàm hactenus didicissem, interpretata: uisum est refricandæ tibi memoriæ nostri causa, hanc Accessiunculam tui nominis inscriptione ornare. Rogo autem te, uir præstantissime, primùm ut Librum hunc totum succisiuis horis euoluere digneris; & ubicunq; aliquid inciderit, de quo admonendus tibi uidear, annotare, idq; quàm liberrimè: deinde imprimis circa Germanica & patrię tuæ ac uicinis usitata nomina, interpretationes meas castigare, augere, minuere, & quoquo modo illustrare uelis. Si quæ uerò nomina uestræ gentis sunt, quæ Latinè aut Græcè efferre nequeas, ea seorsum ut mihi cõscribas, sicut ego in hac Accessiuncula facere aliqua ex parte incœpi, & aliqua descriptione breuissima declares: Cumq; primùm licuerit, de ijs omnibus libellum aut epistolam ad me mittas. Hac in re quantumcunq; mihi præstiteris, gaudebo, eroq; gratus. Scio autem eam esse eruditionẽ tuã ac diligentiã in omnium rerum naturaliũ cognitione, ut sęculũ nostrum perpaucos tibi pares habeat. Iuuato igitur suauissime mi Lemni et me in difficillimo hoc copiosissimoq; argumento nimis diu iam laborantem: & studiosis harum rerum innumeris hominibus, omniq; posteritati aliqua doctrinæ tuæ luce affulgeto: id quod tibi nõ difficile est, qui ab adolescentia harum rerum fueris studiosus: & in patria Oceano propinqua degas: ubi ut diutissimè fœlicissimeq; tibi tuisq; & amicis uiuas, Deum O. M. rogo. Vale Tiguri. Nonis Iunij. Anno salutis M. D. LX.

Germanica aquatilium animantium nomina, unà cum Anglicis insertis, ordine alphabeti recensui & interpretatus sum quàm plurima (in eo libro in quo etiam Ouidij Halieuticum emendatum & scholijs illustratũ dedi: & Aquatilium nomina Latina iuxta Plinium enumeraui:) hîc quidem illorum nihil, aut pauca & obscuriora tantùm repetij, eo consilio ut boni & eruditi aliqui uiri hæc legentes, de quibusdam dubijs incertisq; mihi adhuc certiorem me facerent.

Angelin Germanis & Sabaudis, piscis magnitudine Harengæ, rarissimè capitur in lacu Bielensi, totus albus instar niuis.

Alec Alberto magno piscis est in mari Flandriæ & Germaniæ Raijs cognatus, uernaculo nomine sic dictus, &c. ego tale nomen hactenus non audiui. Olaus Magnus repetit uerba Alberti de hoc pisce, quem alatum cognominat (alas autem pro pinnis dicit:) nec aliud addit, nec authorem

rem citat, qua in re ignorantiam suam arguit, cum passim multa similiter ex Alberti libris recitet, quæ eiusmodi sunt, ut ipsi etiam Alberto incognita & temere ex indoctis quibusdam scriptoribus repetita esse uideantur. itaq; falsa ueris permiscens, & aliena (quæ tanquam sua recitat) suis, ueritatis cæterorum gratiam corrumpit Olaus.

Bergerfisck. Celeberrimum (inquit Olaus Magnus) totius Noruegiæ emporiũ est, quod Bergen uocant. à quo etiam pisciũ (Asellorũ) genus Bergerfisck appellat, melius quàm Stockfisch à fuste uel baculo, ut mollius ad coquendum fiat pluries fustigatum. Huius genus unum longius Asellum uocant: cuius uentres in bicubitales ligulas instar funium abscissos, & aere desiccatos, quasi longè delicatiores cibos, Aquilonares eligere & uendere solent, Roedscher dictos. Similiter & extremas caudas eorum piscium in magnis uasis ad quæstum, siue delicatam escam reseruant, quas Spore Germani uocant.

Baes / Süch Seebaes.

Bloßfisch esse audio piscem, uulgò in Marchia dictum, quem Baltazar Trochus Sillaginem nescio qua ratione appellet.

Bolch inferioribus Germanis ex Asellorum genere, fortè hoc nomen à figura & magnitudine tulerit, tanquã instar longiusculæ trabis (quã nostri Balch appellant) aut trabeculæ excrescat.

Cabbeliau dictus uulgò, Asellus simpliciter est Leuino Lemnio, & lapillos in capite non habet sicut Callarias.

Cent, piscis quidam Danubij. ante annos aliquot Ratisbonæ captum unũ, Cæsari Augustam missum aiunt.

Clieuwe inferioribus Germanis, idem aut cognatus uidetur pisci quem Angli Lump appellitant, eruditi quidam Orbem.

Cormontein, in Bielensi apud Heluetios lacu, Sabaudicũ fortè potius quàm Germanicum uocabulum fuerit, Albulæ (ut nos uocamus) maiori similis, & nimirum cognatus.

Danneltgryn nescio quis in Rheno piscis Coloniæ uocatur.

Dorst piscis est notus in Liuonia, partim Sturioni, partim Siluro similis. alij Durst scribunt, nomine forsan à magnitudine facto. nam Dursen Germani nominant gigantes. Alij Dorsch piscem in Asellorum genere censent: sunt qui Ranam piscatricem ita nominent, simili capitis magnitudine fortè decepti. Vide inferius in T.

Elenbot inferioribus Germanis uocatus, Rhombi species oblongior uidetur.

Elft in Rheno uocatur Coloniæ & alibi, uarijs coloribus insignis piscis, Alausæ similis, aut ipsa potius Alausa. in Catalogo quidem pisciũ Rheni, quem Cronenburgius præclarus medicus Colonia ad me dedit, aliud Alausæ nomen non inuenio, quam tamen in Rheno capi certũ est. Eundem piscem in diuersis locis nominari puto, Erfle / Orff / Würffling / Nörffling.

Elschouwe. Vitale quiddam inesse uidetur Spongijs & Vrticis marinis, quas nostri Elschouwe uocant: quarum innumeræ æstate in Oceano fluitant, exemptæq; mari diffluunt, ac diutius manibus contrectatæ liquescunt, ut tradit Leuinus Lemnius lib. 1. de occultis naturæ miraculis. in margine quidem adscribebatur Alga maris: sed Vrtica Algæ nomine appellari non debet.

Eßken audio piscem esse apud inferiores Germanos, qui certo anni tempore stellas quasdam in capite habeat ueluti lepram.

Geeruis uel Gerfisch apud inferiores Germanos est Acus, rostro oblongo, denticulato: alio nomine See reiger, id est, Ardea marina uocatur: Alberto Aniger, tanquam Latino uocabulo.

Goldfisch, qui & Rutt Argẽtinæ dicitur, piscis Percę similis, minor, rotundior. At in Marchia Alausam sic nominant, quæ illic latior capitur: in Albi uerò longior, (diuersa nimirum species,) ita ut longitudo eius quintupla sit ad latitudinem, & alio nomine Zige uel Zieg appellatur.

Grossen à Germanis maritimis dictus, piscis Sauro similis est, & hamum fertur ore emittere.

Haeyfisch (Hay Brabantis) in Germanico mari Galeorum generis est, albicãtis per latera et uentrem coloris, in dorso nigrior, punctis fuscis aspersus, ut ostendit pictura, quam doctissimus Echtius ad me misit. Idem uidetur de quo Olaus Magnus: Hominem natantem (inquit) in aquis salsis, piscis de genere Canicularum marinarum, *(Galeus canis scilicet, quem Caniculam minorem uel Plinij Rondeletius nominat,)* Boloma Italicè, & Haafisck Noruagicè dictus, adeò auidè turmatimq; ex insidijs adoritur, ut non tantùm morsu, sed pondere etiam in profundum demergat, deuoretq; teneriora membra, nares uidelicet, digitos & genitalia: donec superueniat Raia, ceu iniuriarum uindex, quæ impetu quodam succurrens grassatores abigit, & hominẽ ut enatet pro uiribus urget: eumq; custodit, donec spiritu extincto, post aliquot dies, cũ mare naturaliter se purgat, sursum feratur. Cernitur hoc miserabile spectaculum in Noruagicis oris, quando lauandi gratia homines, exotici uidelicet nautæ, periculorum & insidiarum ignari, è nauibus in undas exiliunt. Latitant enim Caniculæ istæ sub nauibus in anchoris manentibus, uelut Aquatici Arietes. Cutis earũ asperitate sua, ligna & ossa expolit, sicuti & Raiarum.

Haffguffe in Oceano magis refert fructum quàm piscem, nimirum ut Cucumis & Vua Plinij. Ego uocis huius Germanicæ aut Saxonicæ, etymologiam non assequor, ut & multorum aliorum, quibus maritimi Germani utuntur, plurimùm à nobis diuersa dialecto, uocabulorum. Vnde

fit ut Latina uel Græca quorundam aut indicare uetera, aut noua fingere nomina, non posſim.

Hagen audio piſciculum eſſe ſimilem illi quem Spirling appellant.

Harder, uel Herder, eſt Mugil piſcis, uel Mugilis ſpecies, ſquamis ſatis magnis tectus, & lineis à capite uerſus caudam aliquot, inſtar Thymalli, diſtinctus. Vide inferiùs Molenaer.

Hautinck, Acus Ariſtotelis, Antuerpiæ piſcis longè alius Hautin uocatur.

Hille dictus piſcis cetaceus in Oceano iuxta Pomeraniam captus eſt, noſtra memoria: cuius imago illic in templo uiſitur cum hoc epigrammate: Hilla uocor piſcis, ad flumina fertilis Hildę Indigenis captus præda ſtupenda fui. Ne dubita, quiſquis picturam uideris iſtam. Sic caput & dorſum, ſic mihi cauda fuit.

Hirſeitt neſcio qui piſcis uocatur in Marchia Brandenburgenſi.

Huyghe, Squatina inferioribus Germanis.

Knackfiſch, totus pelle & oſsib. conſtat, quare abijcit, tanquã cibo inutilis, in litus, ubi corrugatur. Huiuſmodi ſunt Typhle marina Bellonij uel Acus Ariſtotelis, Hippocampus, & ſimiles.

Lake Gothicè uocatur piſcis in fluuijs & lacubus degens, breuior Anguilla, ſed magno uentre. hic profunda petit, præterquam hyeme, quando ſub glacie (ut ſuprà dictum eſt,) malleo ſtupefactus capitur, Olaus. Nos hunc Muſtelã uocauimus, &c. Noſtri uocant Trüſch, alij aliter. Lyckelake Flandris Hirudo eſt.

Makreel dictus piſcis, capitur in litoribus Noruegiæ, præcipuè in ſcopulis Asloenſibus, maxima copia: qui probè ſalitus, optimus eſt: ſine ſale, peſsimus, Olaus. ego hunc nõ aliũ ꝙ Scõbrum eſſe dixerim, cuius ſimile nomen etiã Galli habent & Angli. alij ſcribunt Macrell, Macrill, Maccarell. hic piſcis quoniam mare non relinquit, aliũ eſſe apparet qui Coloniæ in Rheno Makrill nocatur, à nonnullis Bratfiſch.

Meercoꝛs/uel Seecoꝛs, piſcis quidam apud inferiores Germanos, Anguillæ ſimilis, &c. idem fortè quem Lake Gothis appellari nunc diximus.

Molenaer, uel Mullenaer Flandris dictus, non Mullus eſt ut quidam putant, ſed Mugilum generis, ut ex pictura à Io. Echtio miſſa facilè cõijcio. Galli & Angli Mullet nocitant: Hardere ſuperiùs dicto cognatus.

Muris caudam Flandri lingua ſua Paſtinacam uocant, Rondeletius. ego non aliud Germanis inferioribus de hoc piſce uſitatũ nomen hactenus cognoui, quàm Peilſtert, quod ſagittę caudam ſignificat.

Muroica apud nos dicitur piſcis, cuius oſſa *(noctu)* lucent, Albertus. uidetur autem nomẽ eſſe corruptum. alibi Muruca ab eo nominatur Sturioni ſimilis.

Murte, piſciculus quidam uilis, magnitudine Harengi in Noruegia.

Mutterloſichen, piſcis quidam in lacu Suerinenſi.

Oꝛwangen & Vꝛwängle uocantur à Germanis branchiæ piſcium: ab alijs Ryben.

Palen Congrum eſſe inferioribus Germanis, an rectè quidam mihi retulerit, dubito.

Peilſtert. Quære in Muris cauda.

Pen. Quære in Spirinch.

Pergolici à Chriſtophoro Encelio (qui Germanica piſcium nomina ad Latinas terminationes deflectere ſolet) inter piſces numerantur.

Perſich in Auſtria audio piſcem eſſe diuerſum à Perca, dodrantalem ferè, palmi latitudine in medio: ſquamis uix apparentibus, aculeis tota cuti abundare: Viennæ & Poſonij notum: nõ è Danubio, ſed aliunde Viennam inferri.

Petermanche, (alijs Pieters uiſch, uel Toꝛpoꝛ,) Araneus piſcis eſt, ut facilè conijcio ex Icone quam Io. Echtius miſit.

Pladyß, & Plaetkens, Paſſerum ſpecies duæ. noſtri Platyßle ſcribunt.

Poꝛpel. Thriſſam ſiue Clupeam piſcem, quem Romani Lacciam uocant, nuper in Pruſsia circa mare recens (ut uocant) eo in loco, ubi in ſinum Balthicum (ſeu Codanum iuxta Celtem) ſe exonerat, (circa caſtra Balge & Lokſtede, ad ducem Pruſsię pertinentia,) maximo numero captũ eſſe, compertum habetur. Nam horum piſcium quos Pruteni Poꝛpel appellant (nomen antea incognitum) piſcator quidam duodecim millia & ſexcentos, menſe Maio intra quatuordecim dies (præter alios piſces, quorum etiam haud parua copia erat) cepit, Olaus Magnus.

Poſtken eſt Scorpius piſcis, inferioribus Germanis: ut ex pictura à Io. Echtio miſſa, conijcio.

Poſck apud Friſios, Centriſcus Theophraſti eſt, ni fallor: Pungitius Alberti. at qui Pöſch Coloniæ uocatur, alibi Porces, Kutt/Kaulberſich, Percæ fl. ſimilis, minor, Porcus Nili mihi uidet.

Poſſe piſcis quidam, Flandris à uelocitate ſic dictus.

Purpontin Germani quidam, ut audio, proferunt nomen factum ab Anglico Purpoſe uel Poꝛpoſe (quaſi Porcum piſcem dicas) quo Phocænam & Delphinum ſignificant.

Ryben. Süch Oꝛwangen.

Roſenmucken ſunt in Pruſsiæ ſtagnantibus aquis, ut lacubus uel piſcinis profundis, Cyprinis latis cognati, quadruplo ferè maiores & præpingues. aſsi cum aromatibus ad principes & locupletes uiros mittuntur. Quære Troſſuli.

Raff.

Raff. Ex uentre Rhomborum (apud Noruegos) fiunt ligulæ cubitales, uel bicubitales, sed latiores alijs, ualde pingues: quas incolæ uocant Raff: eisque pro pane & obsonio utuntur. Conuenit is cibus robustis hominibus, non delicatis: ferè eius saporis, cuius est semen pisciũ induratum, quod Bottargi uocant Itali, sed longè pinguior. Capitibus horum piscium loco lignorum pro cibis coquendis Noruegi utuntur, Olaus. Ego segmẽta illa seu ligulas Raff, fieri audiui ex pisce Quep uel Heligbutt dicto: unde eundem quoque Rhombum esse conijcimus.

Roedscher. Vide suprà in Bergerfisch. Sunt autem uẽtres Asellorum, hoc est, exteriores uentris partes resectæ & salsæ. alij scribunt Rotscer. ea caro aliquanto mollior & suauior est.

Rotfisch uel Redfisch, in Noruegia dictus piscis marinus, uidet̃ Erythrinus aut Pagrus esse.

Rodtbart/uel Roobaert ut Frisij proferunt, piscis est Lyriformis: & diuersis fortè speciebus id nomen attribuitur.

Rub Frisijs, Phoca.

Sandling Frisijs orientalibus dictus, Citharus Galeni fortè fuerit.

Sarckens, si probè memini, pisces quidam apud Belgas uocantur.

Sardeyn ab inferioribus Germanis uocatur piscis marinus, Sardina nimirum uel Chalcis.

Schwamfisch. Quære Swamfisch. nam inferiores Germani ferè S. scribunt ubi nos Sch.

Scheluis Belgæ indigetant Callarias (Asellorum generis) à scabra cute ac squamata, ut tradit Leuinus Lemnius: qui etiam lapillos in eorum capite gigni scribit. Sed hoc considerandum est diligentiùs. ego Schellfisch esse puto Asellorum Rondeletij speciem tertiam: Callariam uerò alterius generis, &c.

Scherren, species quædam Passerum Belgis.

Schmeltz. Vide Smelte.

Schnepelfischge in Albi pisciculus est candidus, non ultra digitum longus, Zertæ uulgò dictæ pisci, ferè similis. Is mihi uidetur omnino Phoxinus squamosus minor Rondeletij, nisi colore forsan aliquid differat.

See (uel Zee, ut alij scribunt) Belgis est mare: nobis Meer mare significat: See uerò lacum. hinc composita sunt nomina, Seebaes, Lupus marinus, ni fallor: quem Angli simpliciter Base appellant. additur autem ei fortè maris uocabulum ad differentiã eius qui fluuios subit. Seekrabbe, Cancer marinus est: Seecreeft Astacus mar. Seehaenken, Gallum marinum sonat, piscem Lyram uel ei cognatum. Seehont, id est, Canis marinus, Phocam significat. Seereiger, id est, Ardea marina. Acus est, rostro longo & denticulato. Seeschum, Hollandis, os Sepiæ. Seetasche, uulua Raiarum, quæ specie peræ in litoribus eiecta reperitur. Leuinus Lemnius Lupum piscem marinum interpretatur Zeewolf, siue ad uerbum, ut suspicor: siue recepto aliquib. Germanis de hoc pisce uocabulo. ¶ Est quando Seel pro See scribunt in compositis dictionibus, ut Seelhund pro Phoca, & Seelslecke pro Cochlea marina: sed hoc posterius (puto) Anglicum est.

Shork piscis quidam pedum quinque, magno uentre.

Skate Anglis Squatinam significat, ut conijcio. Squatina, inquit Albertus, piscis mar. est, quem Germani Catulum maris uocant, &c. Leuinus Lemnius Sepiam interpretatur Felem marinam.

Sijk Gothice dicuntur pisces quidam. Hi (inquit Olaus) sicut & Lupi *(Lucij)* Mugiles, Prasmi & Borbochæ, siccari solent apud Septentrionales, maxima copia, et ut strues lignorum componi. Et rursus: Quidam pisces malleis è robusto ligno factis, ante decoctionẽ fustigantur: quidam etiam Sole saleque siccati, crudi tunduntur ac manducantur: quos Sijk uulgò uocant. suntque genere duplici, præsertim in mari Bothnico, in quod influunt maxima flumina ex altissimis montibus Noruegianis. Fumati pisces non infimam sortiuntur æstimationem, ut Salmones, Prasmi, Sijk, Halec, Murænæ, Mugiles & Boctes. Et mox: Sunt & Boctes ac Orches pisces fumigati, qui in esum genti Septentrionali cedunt. Et alibi: In Harengorum genere fœminæ uulgi æstimatione cariùs emuntur: quia oua eorum uentrem satiant dum stato tempore à piscibus abstinendum est: quod & similiter aliorum piscium oua, ut Salmonum, & quos Gothi Stick uocant, faciunt. Sic ille. Ego eundem piscem ab alijs Germanis Stint/ Stinckeling & Stinckfisch uocari puto. Hi infumati adferuntur ex Liuonia, ouisque multis & pinguibus abundant. Sijk quidem nomen uel à siccitate factum est: sunt enim pisces exiccari soliti. uel à Stinck per syncopen: quod nomen fœtorem significat: quoniam & recens capti hi pisces, & aliquandiu seruati, fœtere uidentur. Vide mox in Spiring.

Smelte Anglis & Belgis est pisciculus (alij Schmeltz magis Germanicè proferunt, à pinguedine nimirum) delicatissimus, quem Galli Eperlanum uocant, à colore splẽdido perlæ, id est, margaritæ. aliqui Violam à gratissimo eius odore posse uocari censent. Aqua partim marina, partim fluuiatili gaudet. Figura (à Bellonio exhibita) & descriptio eius planè mihi referre uidetur Vmbram (siue Vmblam) lacustrem nostram minorem. Doctissimus Turnerus Smeltam Gobionũ generis facit. Sed alium quoque piscem apud Belgas Smelte dici conijcio ex pictura, quã à clarissimo medico Io. Echtio accepi: corpore paruo, oblongo, angusto; pinna nulla, (fortè quòd pi-

ctor omiserit:) rostro longiusculo, acuminato, ita ut maxilla superior aliquanto breuior sit.

Spiring/Spierinck/Spirling, si Apua aut Apuis cognatus est piscis, ut Turnerus putat, miror eum dentatum esse. idem piscis Sijck Gothicè dicitur, de quo suprà scripsi. Audio esse dodrantalem, candidissimum, longum, angustum, nullo uentre foris apparente, nihil cibi in eo reperiri: spinam dorsi Anguillis similiter habere, simplicem, nullis adnatis, gregatim degere. Huic similem esse per omnia Pen (fortè ab Apua corrupto nomine) dictum Hollandis.

Spore. Vide Bergerfisch.

Spritzen apud Vallesios nostros, Phoxini læues, ni fallor: dicti quòd propter lubricitatē manu retineri, quin elidantur, uix queant.

Sprott circa Insulam Rheni piscis est, à Spiringo diuersus, cum apud Anglos Sprote idem sit qui Spiringus.

Squame dictus piscis è Dacia *(fortè Dania)* adfertur: is post æquinoctiū autumnale demum parit, ut scribit Albertus Magnus. sed alius est Swamfisch, de quo Olaus Magnus: Monstrum *(Cete ferè monstra nominat)* Noruagico idiomate Swamfisch dictum, rotunda est forma, præ cunctis marinis beluis gulosum. Stomachum distinctum non habet, ut ferunt: & omnis cibus in corporis eius crassitudinem uertitur, ut nihil aliud uideri possit quàm una massa pinguedinis adunata. Dilatatur & extenditur: cumq; ampliùs extendi nequit, pisces per os facilè eijcit, quoniā, ut cæteri pisces, collo caret. Os eius continuatum est uentri. Adeò crassum est, ut urgente periculo carnem, pinguedinem & pellem suam, sicut Hericius, super caput reduplicet; & contrahendo se caput abscondat: non sine sui detrimento. nam inimicas bestias timens, fame urgente se non aperit, sed esu carnium suarum sustentatur, cum aliquam sui partem consumi, quàm à beluis prorsus deuorari malit. Sic ille. ex uerbis quidem eius cetúsne an piscis sit, non satis intelligitur. ponit etiam iconem, sed quæ mihi suspecta sit, ut & aliæ pleræq; ab eo exhibitæ.

Stinck. Vide Sijck.

Stockfisch. Lege Bergerfisch.

Storme Frisiorum, Scorpius piscis esse uidetur.

Streckfisch uel Strackfisch, nescio qui piscis, Gedani seruatur in aere ut durescat.

Terbot apud Belgas Rhombus quidam est. hoc nomine pictum roseo colore à Io. Echtio accepi. alij Tharbutt/uel Tarbut proferunt.

Torpor. Quære in Petermanche.

Torsck uulgò dicti pisces, ut & Arengæ, Anguillæ, Prasmi, saliri, uento siccari, aut fumo macerari solent. sic autem (Torsck) Gothicè uocantur: qui ab Italis & Hispanis Marlucz. deferūtur autem Romam usq; per Hispanos & Lusitanos. Vide Dorst suprà.

Trossuli apud Borussos capiuntur, partim in lacubus, partim in æstuante mari, Erasmus Stella. ego hoc nomē è Germanico aliquo factū conijcio. Idē fortè sunt Rosenmucken superiùs dicti.

Vckelangen piscis quidam circa ostium Tangræ nominantur à Christophoro Salueldensi.

Vint Belgis est Alausa: quo nomine etiam Albertus Magnus utitur.

Vore piscis apud Belgas, paruus, squamosus, uarius, unde & nomen ei factum puto, latiusculus, pinnis rubris: candido, luteo & subuiridi colore distinctus, ut ex pictura ab amico accepta apparet. Idem opinor Variatæ pisci, quem Ordine 1. Marinorum pinximus, &c. à Trutta quam nostri Fore nominant, longè diuersus.

Wecke apud nos piscis est uētre magno, & stomacho uilloso omni genere uillorum, Albert.

Wittim uel Wytling, Asellus primus est.

Willocks Belgis Cochleæ quædā marinę sunt, colore russo: quarū foramina operculo tegūt.

¶ Gedani piscis est, cuius dissecti etiam frusta mouentur & tremunt: carne ut Welß, id est, Silurus. fortè Anarrhichas noster, qui ad Siluri naturam accedere uidetur.

¶ Piscium uariæ figuræ (inquit Olaus) per Aquilonaria litora inueniuntur: quorum nulla apud ueteres mentio reperitur: Vt pisciculus palmā longitudine non excedens, leporina facie, ac spiculis in dorso: quibus quoslibet etiam magnos pisces solo aspectu terret, & in fugam conuertit. *(Hic fortè è genere Lyriformium est.)* Item pisces aculeati dorsi, instar serræ, qui asperis illis aculeis ac pinnis acutis, antrorsum (dum nocere intendunt) admotis, omnes offendunt: & hi duo tanquam aquarum & piscium latrones, ubi capiuntur, ut inutiles ob spinas & aculeos, & carnem insipidam abijciuntur. Sunt & pisces cornu in capite gerentes antrorsum, sicuti rostratæ uel Liburnicæ naues, in uentre ora habentes, macilenti & insipidi ob corporis macritudinem, quam incurrunt alios pisces persequendo. Hæc ille.

Patauij prope ædem diui Antonij, apud hęredem Monscolari cuiusdam (quem Antiquitatum studiosum fuisse aiunt) audio seruari Equi marini caput planè simile equino: quod an Hippopotami sit, quærendum est. Item rostrum ceu Ciconiæ adiuncto corpore piscis quasi uesica, è mari Adriatico, sine nomine. Varinus Camers Porcum (πόρκον) aquaticum animal, &c. describit, utris similitudine, in Danubio, quadrupes, &c.

FINIS.

EBRAICE.

ליהוה הארץ ומלואה:
אודה יהוה בכל-לבי
אספרה כל-נפלאותיך
זמרו כבוד שמו
שימו כבוד תהלתו:

GRAECE.

Δόξα ΘΕΩι τεύξαντι τὸ πᾶν, καὶ πάντα κινοῦντι
Πατρὶ μεγασθενεῖ, τοῦ περ γένος ἐσμέν: ἴδ' αὐτοῦ
Ἔργα θεωροῦμεν πάνυ θέσκελα πολλὰ καὶ ἐσθλά,
Οὐράνια, χθόνια, καὶ ἐν ἠέρι, ἠδὲ θαλάσσῃ.

LATINE.

Omnia qui fecit, mouet & conseruat, alitque,
Sit soli semper gloria, laus & honor.
Omnibus in rebus, tellus, aqua, pontus & æther
Quas claudunt, uis est insita clara DEI.
Omnia sunt hominem propter ceu condita finem.
Finis homo est homini: præcipuus, DEVS est.

ITALICE.

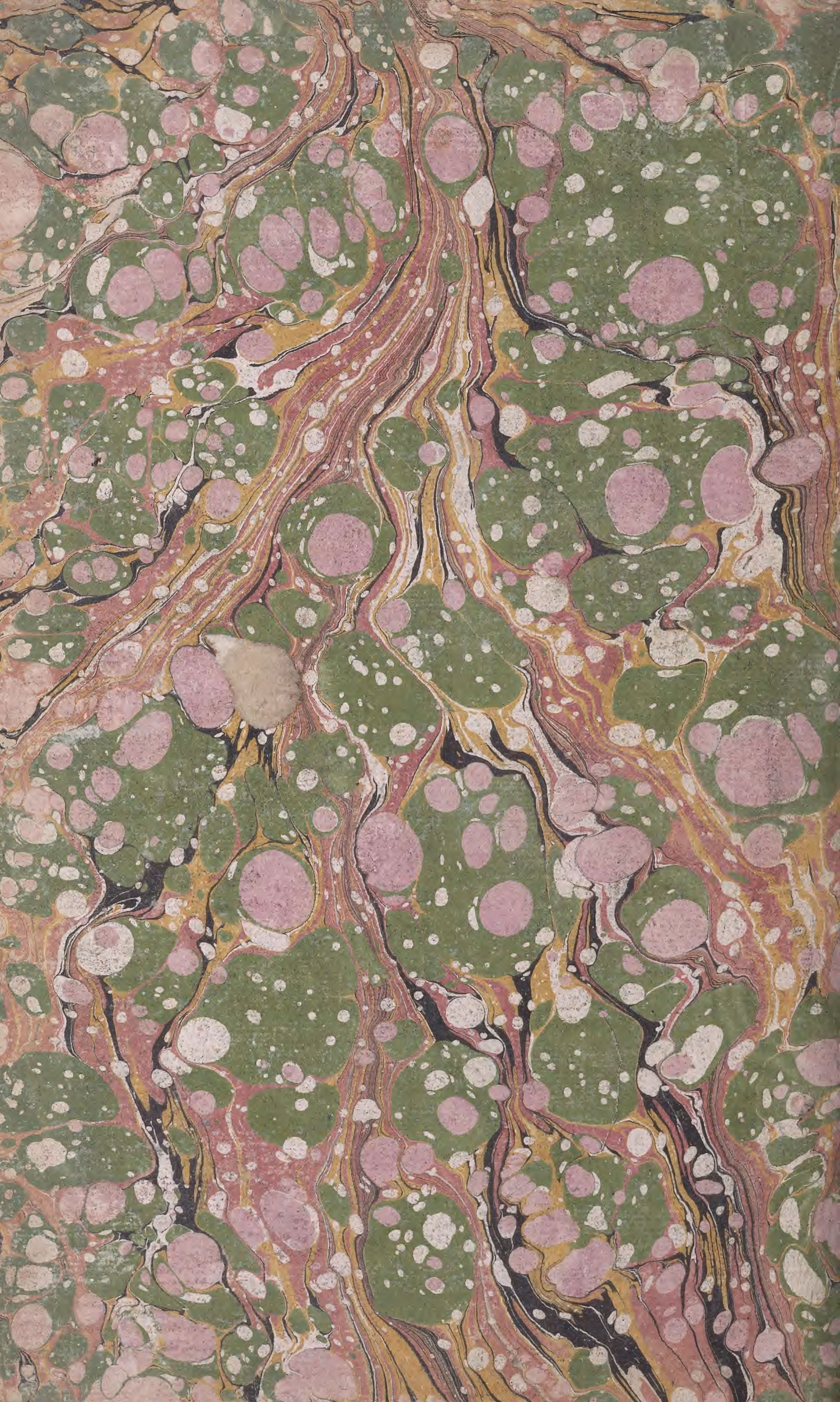
Rende Lettore ogni honore e gloria
A sol IDDIO, che tutto 'l hà fatto,
E mouendo 'l nodrisce, e serua in atto,
Tal, che stupisce ogniun di merauiglia.

GALLICE.

Au seul grand DIEV, qui tout a faict, conserue,
Meut, & nourrit ce, qu' est en l' uniuers,
En terre, en l'eau, en l'aer, feu, cieulx diuers,
Gloire a iamais, los, honeur qu' on reserue.

GERMANICE.

Fürchtend den allmächtigen/
Eerend den allwüssenden/
Liebend den allgütigen
Herren GOTT/ vnd vatter
Aller dingen/schöpfer/
Beweger vnd erhalter.

B. IIII

